7/7/1982

S. 1301 A

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

RER:
MAGIS
TRA

ACADEMIÆ CÆSAREO-LEOPOLDINÆ NATVRÆ CVRIOSORVM EPHEMERIDES

SIVE

OBSERVATIONVM MEDICO-PHYSICARVM

à

CELEBERRIMIS VIRIS

Tum Medicis, tum aliis eruditis in Germania & extra eam communicatarum

CENTVRIA I ET II.

Cum

APPENDICE

&

Privilegio Sacr. Cæſ. Majeſtatis.

K with preceding

Editæ ſumptibus Academiæ An. 1712.

FRANCOFVRTI & LIPSIÆ,

Apud CHRISTOPHORVM RIEGELIVM.

Literis Melchioris Gottofredi Heinii.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

SACRATISSIMO

INVICTISSIMOQUE

ROMANORUM

IMPERATORI

CAROLO VI.

SEMPER AUGUSTO,

GERMANIÆ, HISPANIÆ,
INDIARUM, HUNGARIÆ, BOHEMIÆ, CASTILIÆ, LEGIONIS, ARAGONIÆ, SICILIÆ UTRIUSQUE, HIEROSOLYMORUM ATQUE NAVARRÆ, DALMATIÆ, CROATIÆ, SCLAVONIÆ, BULGARIÆ, BOSNIÆ, SERVIÆ ET RASCIÆ

REGI,

ARCHIDVCI
AVSTRIÆ,
DVCI
BVRGVNDIÆ, BRABANTIÆ,
MEDIOLANI, STIRIÆ, CARINTHIÆ,
CARNIOLÆ AC LVCEMBVRGI,
WIRTEMBERGÆ ETIAM AC DVPLICIS
SILESIÆ,

PRINCIPI SVEVIÆ,
COMITI
LIMITANEO BVRGOVIÆ, MORAVIÆ
ET LVSATIÆ,
PRINCIPALI HABSPVRGI, TIROLIS,
PFIRETARVM, KYBVRGI ET
GORITIÆ,
PROVINCIALI ALSATIÆ,
COMITI FLANDRIÆ,
DOMINO MARCHIÆ VENEDICÆ,
PORTENAVIÆ, SALINARVM,
ET QVÆ SVNT RELIQVA.

PATRI

PATRI PATRIÆ
CONSTANTISSIMO AC FORTISSIMO,
PRINCIPI
BELLO ET PACE
MAXIMO,
PATRVM VIRTVTE
AC IMMORTALIBVS SVIS
DE BONO REIPVBL.
MERITIS
AD ORBIS GVBERNACVLA
EVECTO,
QVEM DEVS SERVET AC SOSPITET,
HERO SVO ATQVE ASSERTORI
GRATIOSA CLEMENTIA INDVLGEN-
TISSIMO
FIDEM ALLIGAT
ET SVBJECTISSIMI OBSEQVII PIGNVS
DEPONIT
ÆTERNA ANIMI RELIGIONE
DEVOTISSIMA
ACADEMIA LEOPOLDINA.

INter effuſiſſima orbis incolarum gaudia, quibus ſummam rerum MAIESTATI VESTRAE delatam gratulantur, CAROLE Imperantium MAXIME, noſtra pariter exſurgit pietas, & ſuae quoque ſubjectionis admitti deſiderat officium, Neque dubitat Auguſti ſui Genio cum votis demiſſi cultus indicibus, hanc nuncupare operarum collectionem, tametſi alienum forte videri queat, hoc armorum procinctu, ad bella juſtiſſima aliquando conficienda, pacemque, quae tuta ſit ac ſalutaris Imperio, conſtituendam parato, artis noſtrae delicias, & ſtudii rerum naturalium ſuavitatem ingerere. Novimus enim & illuſtribus jam diu documentis habemus perſpectum, in graviſſimis etiam occupationibus amoeniora literarum commercia neutiquam diſplicere, cum miro conſilio & providen-

videntia ſic omnia juſtis piisque legibus ſint temperata, ut ejusdem Sceptri nutu, quo tot ſubjectarum nationum ac gentium regimina diſpenſantur, ſcientiarum pariter atque artium, ſine quarum cultu nec magnae forent, nec felices respublicae, praeſidia conſtabiliantur. Igitur nihil ſane videbatur magis optandum, quam ut Glorioſiſſimo & cunctis ſaeculis Venerando VESTRAE MAIESTATIS Nomine hae lucubrationes inſignirentur, cujus Virtus in omui vita ſpectatiſſima illud ſupremae Dignitatis faſtigium promeruit, quo nihil quidquam DEO propinquius in terris reperitur; cujus etiam Ingenium omnibus illis dotibus abunde eſt praeditum, quae in Supremo Orbis Chriſtiani Monarcha vel optari poſſunt, vel mente duntaxat concipi, ita ut in rerum adhuc geſtarum commemoratione nihil obvium, nihil vulgare, ſed ampla omnia, praeclara,

& inuſitati prorſus exempli deprehendantur. Quis enim non admiretur atque ſuſpiciat Magnitudinem Animi maximae poteſtatis amplitudini parem? Quis non veneretur egregium omnibus bene faciendi propoſitum, mirificam in regundis tot populorum ditionibus Sapientiam, in ſubeundis pro publico univerſi bono laboribus Alacritatem, & in iisdem perferendis Conſtantiam plane ſingularem, cum invicta Fortitudine conjunctam? Quis non omnibus modis praedicet propenſiſſimam illam ad recta & juſta Voluntatem, ſtudiumque ardens in deferendis virtuti honoribus ac praemiis, quo ſane fit, ut poſtliminio tandem revocatam in terras reverſuram ſperemus Aſtraeam, quae inde malorum hominum moribus & iniquitate pulſa tamdiu exulaverat. Quis denique non in coelum ſibi tollendam exiſtimet Gravitatem ſummo Imperii Rectore dignam, Moderationi

ſocia-

ſociatam, Iuſtitiaeque ſeveritatem incomparabili Clementia manſuetudineque contemperatam? Sed arduum profecto nimis accideret, ſi tantarum nos laudum praecones heic cuperemus profiteri, quae & copia ſua & excellentia omnem terrarum ambitum implere videntur; quibus adeo explicandis & pro dignitate argumenti deducendis neminem, ingenio quantumvis maximo praeditum, ſufficere arbitramur. Factum eſt omnino hoc Virtutum omnium in VESTRA MAIESTATE *complexu atque exuperantia, ut ſpem firmam nunc concipere audeamus, fore, ut brevi tempore, ſopitis, quae hactenus peſſum omnia dederunt, turbis, procellisque in ſerenitatem converſis, laetiſſimae rerum vices, malorum, quibus hucusque ſubjecti jacuimus, memoriam ſint extirpaturae. Vidimus jam, nec ſine ingenti laetitia vidimus, judiciorum ordinem ad concinniorem*

 formam

formam redactum, editis longe ſaluberrimis de contentione litigantium aliquando finienda, & jure ſine tergiverſatione dicundo, conſtitutionibus, quibus veluti columnis perpetua felicitatis publicae duratio firmabitur. Vidimus aerarii exactius ſubductas rationes, ac modum impenſarum in iis cumprimis ex aequo remunerandis poſitum, qui militando pro patriae ſalute ſtipendia merentur; omnia denique, quae ad tot Imperiorum adminiſtrationem pertinent, ea Sapientiae, ſummaeque Prudentiae diſpenſatione ordinata, ut nihil perfectius cogitatione concipi, nedum optari queat, aut a DEO precibus efflagitari. Brevi nos pariter viſuros auguramur diſciplinam ad optimas vivendi normas inſtauratam, & corruptos populi mores prudentiſſime ad cenſuram revocatos, ut inertia, luxu, diſſipationibus deſinant diffluere, quorum ſalus in eo verſatur, ut re-

preſſa

preſſa libitinis omnis licentia intra modum ac terminos ſuos cohereeatur. Quidni fas ſit inde ſperare felicem temporum reparationem, rebus Imperii interrita CAESAREI Animi Conſtantia & Fortitudine in veterem dignitatem atque ſplendorem reſtitutis, & ſi qua impedimenta abs hoſtibus ſubjiciantur, iisdem, juncta Principum atque exercituum concordia, citius ac fortius, quam hactenus potuit fieri, ſupprimendis, ubi, quod in propinquo eſt, Reges Europae in priſtinum voluntatis conſenſum Divinis auſpiciis reducti coierint, & auctoritate poſthac cumprimis MAIESTATIS VESTRAE roborati, conſtitutis ubique juſtae dominationis finibus, ſtabilem demum reddiderint populis & ſaeculo felicitatem. Jam vero, tametſi haec omnia ſilentio fuiſſent involuta, ſumma tamen ope nitendum erat nobis, ut haec ſedulitatis noſtrae farrago Auguſtis pedi-

bus ſubjiceretur, ne iſthaec elapſa periret occaſio, quantum Divorum CAESARUM, LEOPOLDI atque IOSEPHI munificentiae debeamus, publice profitendi, animumque declarandi aeterna propterea religione devotiſſimum. Propenſae ILLIUS in doctrinarum ſtudia Gratiae ortum debet ſuum Academia & incrementa, quibus per annos bene multos in communem utilitatem & aliquam ſuae induſtriae laudem effloruit. HUIUS ſub tutela & auſpiciis conſervata fuit per illum temporum graviſſimorum, quae exitium minari videbantur bonis literis, decurſum, ut nec animos poneret cura boni publici promovendi ſollicitos, nec ſpem prorſus abjiceret, fore aliquando, ut compoſitis turbis ac bellorum tumultibus, grata Muſis reducerentur halcyonia. Nunc cum optatae jamdudum illa ſpes pacis aliquanto propius affulſiſſe intelligatur, erectae rurſus in praeclara mentes,

tes,

tes, hactenus bellorum & difficultatum variarum aerumnis preſſae, altius ſurgunt, & quicquid diuturna meditatione longoq; medendi uſu fuit obſervatum, id in commune bonum ingenua liberalique manu porro ſibi exiſtimant conferendum. Itaque, quod Principum obſequiis, civiumque & exterorum officiis implicati, non citra valetudinis noſtrae & rei familiaris diſpendium, opus quondam ſuſcepimus, in eo pertexendo nunc pergimus, eo certo alacrius, quo magis hortatu ac precibus multorum, tanquam ſtimulis, concitati, in id nobis omni ſtudio enitendum eſſe putavimus, ut aliis pluribus, non nobis duntaxat ſolis vixiſſe videamur. Quanquam enim magnum hoc & ſumme arduum provinciae munus eſſe ſciamus, judiciorum tamen ſeveritate minime deterriti, quidquid periculi eſt, ſubire, ingeniique ac ſedulitatis vires experiri honeſtum cumprimis & generoſum eſſe duximus,

ximus,

ximus, cum non obſcurum id eſſe poſſit, quo MAIESTAS VESTRA favore ac indulgentia virtutis ſtudioſos & literarum amantes amplectatur, qua itidem cura extinctas, aut certe frigeſcentes, optimarum artiū diſciplinas in priſtinum honorem ac decus cupiat reſtituere. Servet hanc DEVS OPT. MAX. mentem, qui dedit, & MAIESTATEM VESTRAM Chriſtianae Reipubl. bono diu concedat incolumem, ut longos per annos feliciſſime emetiatur Gloriam, quam Patrum Virtute, nec minus incomparabili Conſtantia & Fortitudine immenſam ſibi comparavit; & poſtquā univerſum terrarū orbem quam diutiſſime praeſentia beneficiisque ſuis beatū reddiderit & bonorum omnium copia affluentem, tum demum, praeclaro Summae Virtutis exemplo poſteris relicto, factaque Imperii in Sobolem Auguſtam propagine, fulgentiſſimas quoque in Caeleſti Regno conſequatur Immortalitatis coronas.

PRÆFATIO.

Poſt ſexennalem moram, quam varii fortunæ inſultus nobis invitis impoſuerunt, ad priores reverti labores cum datum ſit, eosdemque alio ſub titulo, ob certas rationes mutato, continuare animus ferat, nobiliſſimorum Collegarum, aliorumque celeberrimorum Medicorum atque Eruditorum, quos Germania aliæque exteræ regiones venerantur, benevolentiam non poſſumus non ſollicitare, ut quæ in re medica & phyſica rariora fideque digna ipſis occurrunt, gratioſe nobiscum communicare faveant, neque in tenebris æternum ſepulta ut iſta remaneant, patiantur, ſed in DEI gloriam, artis medicæ naturalisque ſcientiæ ſplendorem & augmentum, nec non proximi ſalutem, quisque, non ſine perennaturæ propriæ famæ incremento, ſic luci publicæ exponere dignentur. Scimus equidem, non omnia, quæ hic leguntur, pari & ſingulari curioſitate delicato cuivis genio ſe commendatura eſſe, ſua tamen utilitate haud prorſus ea deſtitui non minus perſpectum habemus. Benigniora autem judicia experiri ſi contingat, alacrius, &, ubi Cælum aurea pace nos beaverit, Magnatumque clementia animaverit, felicius Curioſorum palato nos eſſe ſatisfacturos ſperamus & ſpondemus.

CATALOGVS
NOBILISSIMORVM DOMINORVM, in Academiam Cæſareo-Leopoldinam Naturæ Curioſorum ab Anno MDCXCIII. hucusque receptorum,

& quos Fata nobis iterum eripuerunt, ſigno † notatorum.

A. MDCXCIII.

† Dn. D. Johannes Kunckelius, Conſil. metall. Reg. Sueciæ, dictus Hermes III.

A. MDCXCIV.

Dn. D. Conradus Bertholdus Behrens, Phyſicus Hildeſienſis, d. Eudoxus.
Dn. D. Godofredus Schulzius, Phyſicus Schmôllenſis, d. Archelaus.
Dn. D. Carolus Raygerus, Archiater Poſonienſis, d. Philo II.

A. MDCXCV.

Dn. D. Martinus Antonius à Thran, Prof. Publ. Viennenſis, d. Agapius.
Dn. D. Ioh. Georg. Ioſeph. Schwaller, Phyſicus Soloduranus, d. Alexio.
† Dn. D. Erneſt. Fridemannus Schelhas, Poliater Wezlarienſis, d. Anaxagoras.
Dn. D. Carolus Lombardus, Archiater Ducalis Saxon. d. Philetes.
Dn. D. Chriſtianus de Helwich, Poliater Vratislavienſis, d. Empedocles.
Dn. D. Ioh. Georgius Hoyer, Phyſicus Mûlhuſinus, d. Apollodorus.
† Dn. D. Ioh. Ludovicus Apinus, Prof. P. Altorfinus, d. Nonus.
Dn. D. Maximilianus Preuſs, Phyſicus Vratislavienſis, d. Iapis.

A. MDCXCVI.

Dn. Lic. Ioh. Helfricus Iüngkenius, Phyſicus Mœno-Francofurtanus, d. Apollonius.
† Dn. D. Pyrrhus Maria Gabrielli, Prof. primar. Senenſis, d. Straton.
Dn. D. Chriſtianus Ludovicus Gôckelius, Archiater Badenſis, d. Alexippus.
Dn. D. Ioh. Menradus Vorwaldtner, Prof. P. Ingolſtadienſis &c. d. Polybius.
†. Dn. Paulus Bocconus, Nobil. Panormitanus, & Monachus Ciſtercienſis, d. Plinius II.
† Dn. D. Ioh. Baptiſta Herrmannus, Archiater Princip. Liechtenſtein, d. Philiſtion.
Dn. D. Fridericus Hoffmannus, Conſil. & Archiater Reg. Pruſſicus &c. d. Democrates.

An.

A. MDCXCVII.

Dn. D. Ioh. Iacobus Franciſcus Vicarius, Profeſſ. P. Friburgenſis, d. Anaximander.

Dn. D. Ioh. Baptiſta de Wenckh, Phyſicus Græcenſis, d. Lycus.

Dn. D. Ioh. Michael Surgant, Phyſicus Viennenſis, d. Cleophantus.

Dn. D. Ioh. Iacobus Scheuchzerus, Poliater Tigurinus, d. Acarnan.

† Dn. D. Philippus Fraundorffer, Phyſ. Bruna-Morav. d. Herodicus.

A. MDCXCVIII.

† Dn. D. Chriſtoph Gottwaldt, Poliater Gedanenſis, d. Aſclepiodotus.

Dn. D. Philippus Sigismundus Stoſſius, Arch. Pruſſicus & Medicus Cüſtrinenſis, d. Androcydes.

† Dn. D. Ioh. Henricus Starckius, Arch. Pruſſicus, & Prof. P. Regiomontanus, d. Soranus.

Dn. D. Wilhelmus Henricus Waldſchmiedt, Prof. Publ. Kilonienſis. d. Diocles.

Dn. D. Ioh. Craffto Hiegell, Archiater Trevirenſis, d. Geſius.

A. MDCXCIX.

† Dn. D. Matthæus Blaw, Prof. P. Friburgenſis, d. Pauſanias.

Dn. D. Fridericus Chriſtianus Cregutus, Prof. Publ. Hanovienſis, d. Marcellus.

† Dn. D. Georgius Baglivus, Prof. P. Anatom. Romanus, d. Thales.

Dn. D. Gottlieb Budæus, Poliater Budiſſa-Luſatus, d. Menodotus.

Dn. D. David Lichtenhahn, Archiater Ducalis Saxon. d. Cleombrotus.

A. MDCC.

† Dn. D. Ioh. Fridericus Ortlob, Prof. P. Lipſienſis, d. Democedes.

Dn. D. Georg. Erneſtus Stahl, Prof. P. Halenſis, d. Olympiodorus.

Dn. D. Ioh. Caſparus Grimmius, Arch. Duc. Saxonic. & Poliater Lipſienſis, d. Crito.

Dn. D. Philippus Liberius ab Hulden, Phyſ. Neoforenſis Sileſ. d. Praxagoras.

Dn. D. Ioh. Baptiſta de Werloſchnigg, Poliater Lincii Auſtr. d. Metrodorus.

A. MDCCI.

Dn. P. Udalricus Staudigl, Ord. S. Benedicti in Bavar. d. Pittacus.

† Dn. D. Petrus Hotton, Prof. P. Lugduni Batav. d. Cratevas.

Dn. Ioh. Marius Creſcimbenus, Abbas Romanus, d. Idmon.

† Dn. D. Ioh. Baptiſta Gründler, Phyſicus Vnguarienſis Hung. d. Marbodæus.

† Dn. D. Ioh. Wilhelmus Romberg, Phyſicus Manheimenſis, d. Patroclus.

A. MDCCII.

Dn. D. Chriſtianus Maximilianus Spener, Conſil. & Med. Reg. Pruſſicus, d. Clidemus.

Dn. D. Ioh. Henricus Hottinger, Poliater Tigurinus, d. Saluſtius.

Dn. D. Michaël Erneſtus Ettmüller, Prof. P. Lipſienſis, d. Alexias.

A. MDCCIII.

Dn. D. Antonius Pacchionus, Prof. P. Anatom. Romanus, d. Pelops.

A. MDCCIV.

Dn. D. Ioh. Melchior Verdries, Prof. P. Gieſſenſis, d. Anaximenes.

Dn. D. Sebaſtianus Vörſter, Archiater Electoral. Moguntin. d. Charicles.

Dn. D. Ioh. Burckard. Mögling, Conſ. & Archiater Duc. Würtenbergicus, d. Leonides.

Dn. D. Caſpar. Comelinus, Med. Botan. Amſtelodamenſis, d. Mantias.

Dn. D. Ioh. Leonhardus Scherlinus, Phyſ. Bambergenſis, d. Thraſyas.

Dn. Lic. Ioh. Samuel Carl, Poliater Oringa, Hoënloicus, d. Aſclepiodorus.

Dn. D. Ioh. Iac. Mayr a Mayerburg, Poliater Scaphuſanus &c. d. Eudemus.

A. MDCCV.

Dn. D. David Chriſtian. Valther, Medicus Dresdenſis, d. Menander.

Dn. D. Georg. Sigismundus Pogatſchnigh, Poliater Labacenſis, d. Hygienus.

Dn. D. Gottlob Schober, Poliater Holmienſis, d. Agathocles.

Dn. D. Andreas Myrrhen, Arch. Erpacenſis, d. Hiero.

Dn. D. Fridericus Ruyſchius, Prof. P. Amſtelodamenſis, d. Philotimus.

Dn. D. Carolus Nicolaus Langius, Poliater Lucerna-Helvet. d. Archibius.

Dn. D. Godofredus Klaunig, Poliater Vratislavienſis &c. d. Eubulus.

A. MDCCVII.

Dn. D. Ioh. Adamus Loſpichler, Archiater Salisburgenſis, d. Polyarchus.

Dn. D. Vlricus Sigismundus Nimptſch, Poliater Vratislavienſis, d. Menemachus.

Dn. D. Samuel Steurlin, Phyſicus Schleuſingenſis, d. Agrius.

Dn. D. Gottlieb Albrecht, Polyater Vratislavienſis, d. Diagoras.

Dn. D. Michaël Angelus Morus, Poliater Senenſis, d. Rubrius.

Dn. D. Ioh. Maria Lanciſius, Archiater Pontificius &c. d. Cæſarius.

Dn. D. Antonius Vallisnierius, Prof. P. Patavinus, d. Philagrius.

An.

A. MDCCVIII.

Dn. D. Fridericus Kaltſchmidt, Poliater Vratislavienſis &c. d. Protarchus.

Dn. D. Petrus Wolfartus, Prof. P. Marburgenſis &c. d. Polyænus.

† Dn. D. Dominicus Gulielminus, Prof. P. Patavinus, d. Athenæus.

Dn. D. Ioh. Baptiſta Morgagnus, Medicus Forolivienſis, d. Marinus.

Dn. D. Ioh. Iacobus Bajerus, Prof. P. Altorfinus, d. Eugenianus.

Dn. D. Petrus Mangoldus, Medicus Baſileenſis, d. Heraclitus.

Dn. D. Iohannes Scheuchzerus, Medicus Tigurinus, d. Philippus.

Dn. D. Ioh. David Mauchartus, Phyſicus Marbacenſis, d. Pliſtonicus.

A. MDCCIX.

Dn. D. Ioh. Erneſtus Waltsgott, Phyſicus Provinc. Suidnicenſ. & Iaur. d. Glauco.

A. MDCCXI.

† Dn. D. Ioh. Gottlob Nüſsler de Nüſsler, Archiater Duc. Saganenſis &c. d. Cteſias.

Dn. D. Leonhardus Hurterus, Poliater Scaphuſanus, d. Diophantus.

Dn. D. Samuel Battierius, Prof. P. Baſileenſis, d. Erotianus.

Dn. D. Ioh. Henricus Helcher, Phyſicus Suidnicenſis, d. Hierotheus.

Dn. D. Ioh. Matthias Müllerus, Phyſicus Cünzelſavienſis, d. Gorgias.

Dn. D. Ioh. Conradus Michaëlis, Poliater Hanovienſis, d. Sophocles.

A. MDCCXII.

Dn. D. Ioh. Chriſtianus Lehmann, Prof. P. Lipſienſis, d. Antenor II.

Dn. D. Ioh. Adamus Genſelius, Phyſicus Sempronienſis, d. Diodorus.

CATALOGUS
NOBILISSIMORVM DOMINORVM,
Qui pro duabus primis Centuriis Ephemeridum phyſico-medicarum Obſervationes communicarunt.

DN. D. SYLVESTER SAMVEL ANHORN de Hartwiſs, Archiater Sangallenſis, *Academicus Curioſus.*

DN. D. CONRADVS BERTHOLDVS BEHRENS, Medicus & Senator Hildeſienſis, *Academicus Curioſus.*

DN. D. MATTHÆVS BLAW, Med. Profeſſor P. in Vniverſitate Friburgenſi, *Academicus Curioſus.*

DN. D. IOHANNES FRIDERICVS BLAW, Phyſicus Friburgenſis.

 DN.

DN. PAVLVS BOCCONVS, Nobilis Panormitanus, *Academicus Curioſus.*

DN. D. IOHANNES CONRADVS BRVNNERVS, Conſiliarius & Archiater Sereniſſimi ac Potentiſs. Dn. Electoris Palatini &c. *Academicus Curioſus.*

DN. D. GOTTLIEB BVDAEVS, Archiater Ducalis Saxonicus, Phyſicus Provincialis ordinarius Marchionatus Luſatiæ ſuperioris, *Academicus Curioſus.*

DN. D. ELIAS CAMERARIVS, Conſiliarius & Archiater Ducalis Würtenbergicus, Profeſſor P. in Vniverſitate Tubingenſi, *Academicus Curioſus.*

DN. LIC. IOHAN. SAMVEL CARL, Practicus Oeringenſis, *Acad. Curioſus.*

DN. D. MICHAEL ERNESTVS ETTMüLLERVS, Med. Profeſſor P. in Vniverſitate Lipſienſi, *Academicus Curioſus.*

Dn. D. GEORGIVS FRIDERICVS FRANCVS DE FRANKENAV, Profeſſor P. regius Hafnienſis, *Academicus Curioſus.*

DN. D. GVSTAVVS CASIMIRVS GAHRLIEP von der Müllen/ Sereniſſimi ac Potentiſſimi Regis Boruſſiæ Archiater, *Academicus Curioſus.*

DN. D. IOH. ADAM GENSELIVS, Phyſicus Sempronienſis, *Academicus Curioſus.*

DN. D. MARCVS GERBEZIVS, Poliater Labacenſis, *Academicus Curioſus.*

DN. D. SAMVEL GRASSIVS, Phyſicus Vratislavienſis, *Academiæ Nat. Cur. Adjunctus.*

DN. D. IOHANNES CASPARVS GRIMMIVS, Sereniſſimi Ducis Saxo-Iſenacenſis Archiater, & Poliater Lipſienſis, *Academicus Curioſus.*

DN. D. LAVRENTIVS HEISTERVS, in Vniverſitate Altorfina Profeſſor Publ.

DN. D. CHRISTIANVS DE HELWICH, Poliater Vratislavienſis, *Academicus Curioſus.*

DN. D. IOHANNES MAVRICIVS HOFFMANNVS, Sereniſſimi Marchionis Onoldino-Brandenburgici, & Principis Solisbaco-Palatini Conſiliarius & Archiater, nec non in Vniverſitate Altorfina Med. Profeſſor P. *Academiæ Nat. Cur. Adiunctus.*

DN. D. IOHANNES GEORGIVS HOYERVS, Poliater Molhuſinus, *Academicus Curioſus.*

DN.

DN. D. LEONHARDVS HVRTERVS, Poliater Scaphuſanus, *Academicus Curioſus.*

DN. LIC. IOHANNES HELFRICVS IVNGKEN, Phyſicus Mœno Francofurtenſis, *Academicus Curioſus.*

DN. D. IOHANNES FRIDERICVS KHERN, Phyſicus Varasdinenſis in Croatia, *Academicus Curioſus.*

DN. D. GODOFREDVS KLAVNIG, SACRÆ CÆS. MAIESTATIS, & Sereniſſimi Principis Palatini Caroli &c. Medicus, Poliater Vratislavienſis, *Academicus Curioſus.*

DN. D. IOSEPHVS LANZONVS, Protomedicus & Profeſſor Ferrarienſis, *Academicus Curioſus.*

DN. D. SAMVEL LEDELIVS, Phyſicus Nobilitatis & Civitatis Grunbergenſis Sileſiæ Infer. *Academicus Curioſus.*

DN. LIC. ROSINVS LENTILIVS, Archiater Duc. Wurtembergenſis, & Protomedicus Stuttgardienſis, *Academicus Curioſus.*

DN. D. MICHAEL FRIDERICVS LOCHNERVS, Comes Palatinus Cæſareus Nobilis, Medicus Noribergenſis *Ephemeridum Naturæ Curioſorum Director.*

DN. D. IOHANNES ADAMVS LOSPICHLERVS, Celſiſſimi & Reverendiſſimi Archiepiſcopi Salisburgenſis Conſiliarius & Archiater, *Academicus Curioſus.*

DN. D. IOHANNES DAVID MAVCHARDVS, Phyſicus Marbacenſis, *Academicus Curioſus.*

DN. D. GODOFREDVS DAVID MAYERVS, Poliater Vratislavienſis, *Academicus Curioſus.*

DN. D. CHRISTOPHORVS DANIEL MEZGERVS, Eminentiſſimi ac Celſiſſimi Cardinalis de Lamberg Epiſcopi & S. R. I. Principis Paſſavienſis Conſiliarius & Archiater, iuxta & Practicus Ratisbonenſis.

DN. D. MICHAEL ANGELVS MORVS, Poliater Senenſis, *Academicus Curioſus.*

DN. D. GEORGIVS CHRISTOPHORVS PETRI AB HARTENFELS, Comes Pal. Cæſareus, Conſiliarius & Archiater Elect. Moguntinus, Conſul primarius & Phyſicus Erffurtenſis, Vniverſitatis & Fac. Med. Senior, ac Profeſſor P. *Academicus Curioſus.*

DN.

DN. D. GEORGIVS SIGISMVNDVS POGATSCHNIGH, Poliater Labacenſis, *Academicus Curioſus.*

DN. D. VITVS RIEDLINVS, Reipublicæ Vlmenſis Phyſicus, *Academiæ Nat. Curioſ. Adiunctus.*

DN. D. ANTONIVS MARIA SAPORITVS, Medicus Genuenſis.

DN. D. GVNTHERVS CHRISTOPHORVS SCHELHAMERVS, Sereniſſimi Ducis Holſatiæ Archiater, Med. Prof. P. primarius in Vniverſitate Kilonienſi, *Academiæ Naturæ Curioſorum Adiunctus.*

DN. D. IOH. IACOB SCHEVCHZER, Medic. & Matheſ. Prof. Publ. Tigurinus, *Academicus Curioſus.*

DN. D. GOTTLOB SCHOBERVS, Regii Collegii Medici Holmienſis Aſſeſſor, Poliater Lipſienſis, *Academicus Curioſus.*

DN. D. LVCAS SCHROECKIVS, Comes Palat. Cæſar. Nobilis, Phyſicus Auguſtanus, *Academiæ Nat. Curioſ. Præſes.*

DN. D. SAMVEL SLOTZIVS, Phyſicus ordinarius Cibinii Tranſſylvaniæ.

DN. D. SAMVEL STEVRLINVS, Phyſicus Saxo-Naumburg. Hennebergicus, Provinc. & Schleuſingenſis, *Academicus Curioſus.*

DN. D. GODEFREDVS THOMASIVS, Medicus Noriberg. ordin. *Academicus Curioſus.*

DN. D. MICHAEL BERNHARDVS VALENTINI, Med. Profeſſor P. in Vniverſitate Gieſſenſi, *Academiæ Naturæ Curioſorum Adiunctus.*

DN. D. ANTONIVS VALLISNIERIVS, Med. Profeſſor P. in Vniverſitate Patavina, *Academicus Curioſus.*

DN. D. DAVID CHRISTIANVS VALTHER, Practicus Dresdenſis, *Academicus Curioſus.*

DN. D. IOHANNES MELCHIOR VERDRIES, Profeſſor Publ. in Vniverſitate Gieſſenſi, *Academicus Curioſus.*

DN. D. IOHANNES IACOBVS FRANCISCVS VICARIVS, Med. Profeſſor P. in Vniverſitate Friburgenſi, *Academicus Curioſus.*

DN. D. REINHOLDVS WAGNERVS, in Regia Hafnienſi Medicinæ Practicus.

DN. D. IOHANNES CASPARVS WESTPHALVS, Præfecturæ Delitſchenſis & Bitterfeldenſis Phyſicus, *Academicus Curioſus.*

OBSERVATIONUM PHYSICO-MEDICARUM ACADEMIÆ CÆSAREÆ LEOPOLDINÆ NATURÆ CURIOSORUM CENTURIA I.

OBSERVATIO I.

DN. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP VAN DER MüLLEN.

De

Fracturâ ſpinæ dorſi admirandâ, in Viro quinquagenario, octo annos ab illâ fracturâ ſuperſtite, poſt obitum demum exenteratione detectâ.

DEcuriæ ſecundæ Ephemeridum Medico-Phyſicarum, anno decimo Obſ. 80. inter alia de opio ſingularia, Viri cujusdam eruditione ac prudentiâ politicâ apprimè nobilis mentionem feci, quâ ut & aliis inſignibus virtutis togatæ meritis Conſiliarii aulici titulo ornatus, ac nobilitatis, à quâ prædeceſſores ejus bellorum Germaniæ diuturniorum calamitatibus aliisque perſecutionum injuriis, patriâ

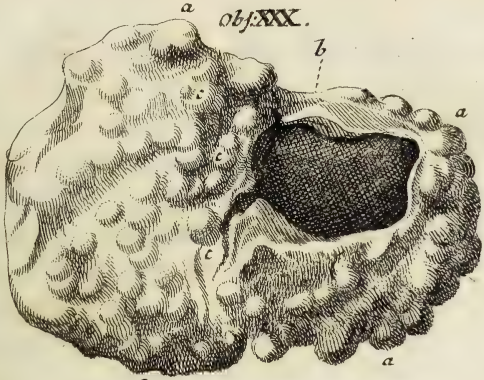
 exules

exules ac ſedibus ſuis avitis exuti deſciverant, inſtaurationem Regis ſui Sereniſſimi gratiâ, æger licet & valetudinarius in Equeſtrem Ordinem paucis ante obitum annis evehi promeruit, qui continuo opii & opiatorum uſu valetudinem admodum afflictam per plures annos aliquatenus tolerabilem ſibi reddidit. Hic paucis ante obitum diebus morti ſe vicinum animadvertens, ſeriò aliquoties poſt obitum cadaver ſuum aperiri, ac in cauſas mille malorum, quibuscum valetudo ejus tot annos conflictata fuerat, inquiri mandaverat, imprimis quid dorſi ſui ſpinæ annos ante circiter octo acciderit, & unde dextrorſum ac ſiniſtrorſum obliquata & aliquatenus incurvata, ſtaturam ſui corporis tres penè digitos transverſos breviorem quàm ante fecerit: Medio enim ſanitatis adverſæ ſtadio cæteras inter afflictiones tuſſi ferinâ correptus, intempeſtâ aliquando nocte excitus vehementiſſimè tuſſiens, violentâ illâ thoracis ac dorſi conquaſſatione fragorem in dorſo cum dolore, quaſi baculus aliquis confringeretur, auditu perceperat, ſed præter dolorem, quem ſane acutum ſenſerat, quid actum nec ipſe, nec quisquam alius vel conjecturâ aſſequi poterat, quibusdam vertebrarum dorſi exarthroſin quandam inſignem factam ſuſpicantibus, ſed aſſeverare non audentibus. Fatis itaque poſtquam 20. Auguſti An. 1704. ceſſerat, ego, qui per plures annos illi, utpote affinitate mihi ſatis propinquè juncto, medicus fueram ordinarius, & Dominus D. Horch / Aulæ Regiæ Medicus, qui poſtremis morbi diebus curæ ejus rationem quoque habuerat, ut eviſcerationi ejus intereſſemus, vocato Chirurgo Aulico Hulſpax, unà cum filio meo Medicinæ tunc Studioſo, nunc Doctore manus ſectioni adhibentibus. Abdomine primùm aperto, omentum pinguedine flavâ veſtitum inteſtinis derelictis ac aliquousque detectis, extra naturalem ſitum, ſiniſtrum verſus latus provolutum ac quaſi conglomeratum, inteſtina ſatis benè conſtituta invenimus, niſi quòd quâ parte Cyſtidi, felle ferè vacuæ, vicina à bile effusâ flavo colore tincta eſſent; Verùm cum diutinò morbo ob pronum corporis ſitum thoracis regio & coſtarum unà cum diaphragmate deorſum ſolito magis vergeret, ac viſcera abdominis potiora, ventriculum nimi-

nimirum & epar, aliquatenus tegeret & abſconderet, ſicque illa ulteriori liberæ luſtrationi quadantenus ſubtraheret, hinc pectus ſimul aperiendum erat: Quo facto ventriculus cum epate primò ſe offerens, ſuperficie exteriori præter naturam rubente, inflammatus quaſi apparuit, tunicæ ejus admodum erant tenues, chartæ paulò robuſtioris craſſitiem vix æquantes, interior hinc inde albicans, maculis nigricantibus variata, ac venulis liveſcentibus hinc inde diſſeminatis interſtinctæ, plicis autem omninò deſtituta. Quæ facies omnibus ferè Thee potûs helluonibus continuis ac diuturnis, me ſæpius hoc in cadaveribus illorum exenteratis, ipſius quoque Doctoris Bontekoë, Magni illius, dum viveret, Thee Patroni & Encomiaſtæ, obſervante, familiaris & quaſi propria eſt. Epar equidem quoad cætera ſanum, niſi quod circa cyſtidem gilvum, ac parenchyma ejus exiguis ſparſim calculis diſtinctum. Pancreas ſine notabili labe, lien flaccidus ac livido fuſcoque colore fœdatus. Renum uterque copioſa pinguedine ſtipatus, ſiniſter dextro minor, benè aliàs conſtitutus, paulò tamen flaccidior, dexter debito major & turgidior, plurimis per ſubſtantiam hinc inde purulentam diſſeminatis exiguis candicantibus glandulis fœtus, cujus pelvi quatuor diverſæ magnitudinis calculi, quorum maximus quadratus, ſed inæqualium laterum, ad piſi mediocris ferè magnitudinem aſcendens, inhærebant. Reliqua contenta abſque inſigni vitio. Quibus omnibus tandem exemtis, diaphragmate quoque à coſtis priùs, mox & à mediaſtino & pulmonum lobis, quibus in dextro præſertim latere firmiter valdè coaluerat, ægrè ſeparato, ac ſterno perinde ad claviculas usque levato & reclinato, pulmonem tam ſiniſtrum quàm dextrum & coloris exterioris lividi & parenchymatis ratione planè à naturali ſtatu alienatum, duris quibusdam grumis, glandularum inſtar ſcyrrhoſarum refertum, dextro imprimis lateri mediante pleurâ, hîc admodum craſſâ, tam valide connexum, ut vix, niſi inſigni molimine, ſcalpelli & digitorum ope, ab illâ divelli ac ſeparari potuerit, uterque phlegmate viſcido & pene purulento ſcatens. Tentatâ in ſuperiori dextri pulmonis regione

prope claviculam ſeparatione, cum ſcalpello, quod digitis non valuerat, perficere Chirurgus anniteretur, ac incautius illud profundè nimis adigeret, ex apoſtemate illic latente & caſu hoc aperto, magna puris ſinceri copia regurgitare cœpit, cujus ſcaturiginem ulterius indagaturi in ſinum incidimus fiſtuloſum, pulmoni circa tracheæ inſertionem continuum, à ſummitate pleuræ (membranæ aliàs inſtar ſatis tenuis, hic verò & in toto pectoris latere dextro præter naturam admodum denſæ ac tergoris bovini mediocris craſſitiem æmulantis) ex unâ parte pulmoni, ex alterâ coſtis firmiſſimè cohærentis, ac quaſi duplicatæ, cujus per medium, tumoris ſaccati ſpecie, ſupernè ultra pollicem latum, paulatim procedendo capaciorem, ſub & à claviculâ ferè, ad diaphragma usque deorſum verſus deſcendentem, ibique infernè palmum latitudine fermè æquantem, atque ſpinæ dorſi contiguum, hic loci & ad medietatem usque ſuæ longitudinis materiâ ſpiſsâ ac ſebaceâ, quale ſteatomatum contentum eſſe ſolet, inde verò paulò liquidiore, ac ſuperne planè purulentâ aliquousque refertum, tuſſis illius contumacis ac diuturnæ, ut & doloris ac ardoris in dextro thoracis, quem inter ſcribendum, qui labor ipſi officio efflagitante ferè perpetuus, jugiter perpeſſus fuerat, latere menſæ incumbendo moleſti fomitem, & ingentis illius, de quâ mox, rupturæ originem atque cauſam. Cor tandem in mediaſtino ac pericardio benè ſatis conſtitutis, magnum, bovinum ferè proportione æquans, ſed flaccidum patuit. His demum omnibus ſeparatis ac è cavitate thoracis exemtis, ſpinâque dorſi ſimul ab integumentis ac adjacentibus vaſis majoribus, ut & ductu thoracico nudatâ obſtupuimus adtoniti, dorſi nonam circiter vertebram cernentes non luxatam, ſed in ipſo medio transverſim, eâ, quam ſchema (*Tabul.I.*) additum exhibet, figurâ fractam, non exiguâ fiſſurâ aut ſuperficiali, ſed grandi, totam vertebræ partem ſuperiorem ab inferiori divaricante, adeò ut earum interſtitium extremum digiti minimi apicem aut pennam anſerinam facilè admitteret, margines utrinque tam ſupernè quam infernè aſperis & aculeatis à rupturâ apicibus armati ac

quaſi

a Teſticulus humanus Oſſeus
b ejus cavitas interna
c ſuperficies externa: in qua carunculæ oſſeæ piſi magni tudine

A, Fractura Spinæ dorſi, ejusq cum ſinu fiſtuloſa communi catio,
B, Sinus per mediam pleuram deſcendens fiſtulatus
C, Fiſſura ſinuà iſti ſcalpello imperovide inflicta, è quâ pus effluens illum prodidit.
D, Os sterni ſuper faciem reclinata.
E E, Clavicularum commiſſura.
F Coſtæ fractæ & reclinatæ quo ſpinæ fractura evidentius patent.

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

quaſi dentati, explorantibus ſpiculis ſuis obnoxii, ipſa ſubſtantia interna & ſuperior & inferior cruore à recenti quaſi fractura rorans, nullo tot annorum ſpatio ſubnaſcentis calli vel veſtigio apparente, unde præſentium nonnulli cariei aliquod indicium ſuſpicati ſunt, indeque fracturæ initium deducere ſategerunt, meum tamen id hebeſcentem jam viſum effugiſſe fateor. Res ſanè ſummè admiranda, & quæ omne ratiocinii acumen eludit, quî calamitoſo hoc ſpinæ dorſi fractæ ſtatu octo circiter annos æger hic vivere ac ſupereſſe potuerit, nullo ſpinalis medullæ læſæ aut interceptæ manifeſto apparente indicio, nullo externo inſigni incommodo, niſi quod, ut ſuprà relatum, ſtaturâ ob curvaturam ſpinæ parum decurtatâ, cernuus aliquantulum incedere ac ſedere cogeretur; Cæteras tamen tam naturales, quàm animales corporis ut & animæ functiones & actiones durante valetudine tam enormiter afflictâ, utut patienter admodum toleratâ, ritè ſatis, imò valdè exactè obire atque exequi valuerit; Nonnunquam etiam æſtate, ſudo ac ſereno cœlo, liberioris aëris capiendi ergò eſſedo extra pomœria vehi ſuſtinuerit. Num compar huic exemplo Hiſtoria Medica ullum habeat, ego ſaltem valdè dubito.

(*Berolino Auguſtam Vind. miſſa.*)

OBSERVATIO II.

DN. PAULI BOCCONI,

De

Materia ſimili Lithomargæ Agricolæ, aut Agarico minerali Ferrantis Imperati, quæ in cavitate quorundam ſaxorum aut ſilicum in Diſtrictu Civitatis Rothomagenſis, & Portus Gratiæ in Normannia invenitur.

LApides, quos vulgus Normanniæ Bizetz nominat, ordinariò duritiem & conſiſtentiam ſilicis, ſuperficiem interdum albam, modò rubeſcentem, aut inſtar boli vel gypſi ſubcroceam, figuramque irregularem obtinent, vel oblongam, cum utraque ſuperficie convexa, aut rotundam inſtar Perſici, vel etiam nodo-

ſam, & quaſi oſſibus animalium ſimilem. Reperiuntur pleni & ſolidi, atque ſubſtantiâ aliquâ heterogeneâ ſilici ſimili conſtant, in medio maculâ quadam aut ſigno albo, oculum repræſentante, notantur; ſunt tamen alii, qui hujus maculæ loco cavitatem in medio habent, pulvere plenam, qui Lithomargam Agricolæ, medullam ſaxi, vel Agaricum mineralem Imperati refert.

Magnum eorum numerum diffregi, in quibus ſemper nunc pulverem album, vel pallidum, nunc carneum vel rubeum, verſus flavum inclinantem inveni: interdum ipſo hoc in pulvere parva corpuſcula ipſiusmet hujus lapidis comparuerunt, quæ cylindrum aut bacillum, pyramidem vel corpus ubique in ſuperficie corroſum præſentabant, conſiſtentiâ & duritie ſiliceâ, atque ex utraque parte concavitati affixa. Quandoque bacilli tales aut pyramides angulares erant & uncinati inſtar characterum Syriacorum. Aliâ vice diffracti hi ſilices quasdam concretiones cryſtallinas figuræ hexagonæ exhibebant, quæ ſuperficiei cavitatis inhærebant, prout excreſcentiæ cryſtallinæ hexagonæ in medio majorum lapidum Ægyptiacorum, nomine Melonum di noſtra Dame proſtantium, obſervantur. Inveniuntur etiam lapides tales carnei coloris, ad Chalcedonium & Achatem accedentes: quibus disruptis, quandoque in pariete interno concretiones inſtar parvorum tumorum adparent, qui puſtulas rubentes, prout in variolarum principio erumpunt, referunt. Alios diffregi, qui parvorum horum corpuſculorum aut pulveris loco, nucleum vel globulum ſemiinduratum & poroſum inſtar tophi aut margæ habebant; aliquando nucleus talis parieti cavitatis adhærebat; aliâ autem vice ab eo ſolutus erat, ceu in Aetite contingere ſolet, id quod ad conſiderandam novam corporis heterogenei & ſolidi in vacuo & concavitate illorum lapidum productionem nos permovet; de quibus breviter in Muſeo meo phyſico & experimentali diſſerui. Quandoque loco pulveris hujus lutum aliquod rubrum & impurum deprehendi, quod terram & locum, in quo lapides iſti medietate ſuâ infixi fuerant, colore æmulabatur. Notavi eosdem lapides, qui lutum rufum & vile conti-

tine-

tinebant, foramina & ſinuoſitates ad cavitatem & centrum usque penetrantes habere, per quas lutum prædictum intraſſe videbatur. In aliis lapidibus pulvis vel lithomarga rufa obſervabatur, cui globuli, acicularum capitula magnitudine æquantes immiſcebantur; unde opinionem Carteſii circa compoſitionem multorum ſolidorum corporum veriſimilem eſſe judico. Expertus ſum globulos, qui in lapidibus Cornu Ammonis dictis, & ab Olao Wormio in Muſeo ſuo, nec non à Bauhino in hiſtoria baln. & font. Bollenſ. deſcriptis occurrunt, quamvis omnis globulus ſit exiguus & minimus inſtar ovorum piſcium, juxta obſervationem, quam in libro meo: Recherches & obſervations naturelles, Amſtelodami apud Janſſonum & Waesberg A. 1674. impreſſo, occaſione, ubi de Cornu Ammonis, & Coralii rubri Dioſc. compoſitione diſſerui. In medio unius horum durorum lapidum inveni fruſtulum ferri unciæ dimidiæ longitudine, & aciculæ craſſitie, nec non ſuperficie parumper rubiginosâ, quia cavitas, cui infigebatur, non habebat locum, quantus ad recipiendum & continendum illud requirebatur; & in toto hoc lapide non erat niſi ſola illa cavitas, ubi fruſtulum illud erat locatum & incluſum, ſine ullo pulvere aut lithomarga. Reperi etiam in cavitate talium lapidum aquam & lutum invicem mixta, quæ aqua aliquot ante diebus per aliqua foramina aut ſubtiliſſimos poros intraſſe videtur, quia paulò antea ingentes pluviæ deciderant; inveni quoque alium ad oram fluvii Diepdale, ſuper quo plantula raphani paluſtris, foliis in profundas lacinias diviſis Bauh. prodr. creverat, ſuasque radices in cavitatem lapidis, luto impuro plenam infixerat. Diſruptis inſuper aliis, fruſta eorum & fragmenta examinavi, quæ ex partibus admodum denſis erant compoſita, notavique, ibidem aliquos poros à ſuperficie convexitatis usq; ad concavitatis ſuperficiem tendentes, ad modum ſinuoſitatum albarum, quæ lithomargâ albâ plenæ erant; & cum aliquot fruſta, quæ ſilicis duritiem habebant, calcinaſſem, de lithomarga me certiorem reddiderunt; hæc cinerei erat coloris, eâque pori & ſinuoſitates replebantur. Talis ac præcedentes obſervatio-

nes mihi perſuadent, quòd omnes Margæ, Terræ, & pulveris, quem Lithomargam vocamus, ſpecies in ſolidis iſtis, non intraverint usque ad centrum vel cavitatem lapidum, niſi mediante aquâ, quæ ipſis pro vehiculo inſervit, & quòd per poros à circumferentia usque ad centrum & cavitatem penetrent; unde color cruſtæ vel ſuperficiei ordinariò, antequam lapidem diffringamus, colorem Lithomargæ vel terræ incluſæ nobis monſtrat, quia tam ſuperficies lapidis, quàm Lithomarga aut Terra ſemper colorem luti vel terræ obtinent, in qua lapis reconditus fuerat.

Chimia nobis viam ſufficienter ſternit ad diſſolutionem & filtrationem omnium corporum denſorum pro ſeparatione partium puriorum, ceu nobis natura ſimplici modo demonſtrat, & ego jam propoſiturus ſum. Ubi in Melitenſi inſula ſenem aliquem Equitem aquam filtraſſe recordor per tria mortaria, quæ ex poroſo aliquo ſaxo, quod ex Dominio Veneto, uti referebatur, provenit, confecta fuerant: aqua hæc per poros primi mortarii deſtillabat in ſecundum, & inde in tertium, ſicque prædictus Dominus ſe aquam prorſus puram pro potu, magno ſuo cum commodo, obtinere profitebatur. Circa primam noſtrorum lapidum compoſitionem credo, eundem per unionem terræ & aquæ in parvis maſſulis fieri, quarum ſuperficies induratur per juxtapoſitionem partium, quæ juxtapoſitio ab atomis vel moleculis reiteratur, atque ab aëre & aqua, quæ ſucceſſive in eos cadit & deſuper colatur, quin & locum ac ſitum eis tribuere poteſt, præcipitatur. Cauſa, ob quam in medio cavitas ſpectatur, eſt, quòd materia ſub hac cruſta, dum exſiccatur, imminuitur, inque pulverem reducitur, qui cruſtæ jam induratæ & conſolidatæ adhæreſcit, poſtea verò à partium juxtapoſitione tumuli hi aut maſſæ terreæ augentur & indurantur; atque ad modum, quo earum induratio & fixatio perficitur, fiunt iſta ſaxa vel ſilices cum irregulari figura ſecundum figuram & cavitatem loci & modulum, ubi indurantur.

Prima corporum ſolidorum compoſitio quandoque fit per ſtrata

ſtrata plana aut parallela, ceu in diverſo Achate & Jaſpide, & in omnibus lapidibus planis conſpicitur; quin & hæc compoſitio aliquando in ovalem figuram ſe adoptat, uti in lapide Geode atque ætite obſervatur; aliàs etiam in prismatis figuram, quod in cryſtallo & talco contingit. Frequenter in cavitate noſtrorum ſaxorum corpus heterogeneum deprehendi, inſtar craſſæ pilæ, quæ poroſa erat & lapidis arenarii ſubſtantiam aliquantum induratam habebat, naturam quoque & colorem margæ ſaxatilis oſtendebat; id quod novam productionem monſtrat, quæ fit ex partibus lithomargæ, per poros circumferentiæ externæ verſus centrum, ubi particulæ depoſitæ per ordinem juxtapoſitionis ſe uniunt. Illi, qui aquæ nomen agentis principalis, & principii materialis in compoſitione partium in lapidibus & ſolidis dederunt, non errarunt, egoque per has annotationes ſum in eo confirmatus; conſidero autem eam quaſi vinculum, aut medium introductivum ad coordinationem partium figuræ differentis, atque ad productionem ſtratorum, quæ omnium horum ſolidorum corporum baſin efficit in magno ſubjectorum numero, quæ mente non poſſunt concipi aut melius exprimi, quàm per verba additionis partis ad partem. Saxa à continua exhalatione effluviorum terreſtrium formari, Ariſtoteli volo concedere, ſiquidem natura diverſimodè operatur; ſed ipſum loqui velle de corporum ſolidorum productione credo, quæ in locis ſulfureis contingit, ubi incruſtationes & concretiones ab exhalatione partium volatilium productæ reperiuntur. Ad margines aquarum mineralium Aponenſium, non procul ab urbe Patavio, ut & Balneorum ſulfureorum civitatis Saccæ in Sicilia, nec non alibi, ubi thermæ exiſtunt, incruſtationes ſatis duræ obſervantur; & hæc productionis lapidoſæ ſpecies ſine dubio fit non ſecus ac aliæ per partis ad partis additionem. Dn. Abbas N.N. doctiſſimas & optimè fundatas annotationes fecit ſupra tale ſubjectum, in ſuo Itinere Italico, & ecce, quæ mihi communicavit: Duobus circiter milliaribus Italicis à Tibure, in via Romana rivum invenimus, qui

oriebatur ex aliquibus paludibus ter centum paſſibus à viâ, ad dextram, ubi Tiburi Romam itur, fluebatque per canalem ſaxo inciſum. Dictum nobis fuit, in paludibus iſtis eſſe inſulas natantes, vel fluctuantes, & revera parvulas tales vidimus prorſus perfectas, alias imperfectas, aliasque tantùm quaſi inchoatas; obſervavimus ex juncis & plantis paluſtribus ſimul collectis, & ſuper aquas natantibus compoſitas, & cruſtâ aliquâ albicante obductas, quæ eas uniebat & cooperiebat: cruſta nobis videtur formata ab exhalatione aliqua, aut materia ſulfurea viſcoſa, glutinoſa & lutoſa, quæ continuò ex fundo aquæ calidæ prodit, ſemperque ei miſcetur: ſtratum hoc primum augetur ſecundo, & ab herbis aliis, quæ ibidem ſe etiam adjungunt; creſcuntque poſtea deſuper, prout ſupra oras paludum plantæ paluſtres; quando hæc aqua tali corpori ſe adfigit, ubi ſubſiſtere & ſe firmare, ac poſtea exſiccari poſſit, cruſta hæc induratur, lapideſcit, totque producit ſtrata, ut canalis rivi citò obturaretur, niſi iterum emundaretur. Lapis hic aut concretio ſatis eſt ſpongioſa & poroſa, licet dura & ponderoſa, &c. Vides ſufficientem diſcurſum de ordine, quem natura tenere poteſt in formatione ſaxorum noſtrorum Rothomagenſium, & Lithomargæ vel Medullæ ſaxatilis in eis latentis. An. 1665. cum in Mililli eſſem, loco inter montes Hyblæos ſito, ſacellum S. Mauri adii, quod duabus leucis gallicis inde diſtat; Sacellum hoc in medio rupis excavatæ, coloris luteſcentis, & quaſi ſimilis lapidi arenario viſitur, in cujus fiſſuris obſervavi materiam inſtar amyli, friabilem, cujus ultra libram collegi, eamque inter meas curioſitates adſervo. Hanc Pariſiis cum Dn. L'Emery, ob eruditum Curſum chymicum ſatis noto, & in Anglia cum Dn. Carolo Howard de Norfolk, Dn. Cardinalis de Norfolk fratre, nec non cum Dn. Carolo Hatton, Equite, Londini ſub Lithomargæ nomine ex Melillo Siciliæ communicavi; eundem quoque obtuli P. Honorato Fabro S. J. cum Romæ Pœnitentiarius eſſet in Baſilica S. Petri, viro in Phyſicis doctiſſimo, rogans, ut eam, conferendo cum illa ex ſilice ſupradicto, quam itidem videndam ipſi dederam, examinaret,

naret; quod etiam præſtitit. Sed redeundo ad meam obſervationem, margam hanc, dum eam ex rupe deſumſi albam, & facilè in pulverem, ceu fruſtula amyli, comprimi aptam reperi; quin & in aëre ad modum calcis vivæ, dum aëri exponitur, diſſolvebatur. Has Stenomargas Gallicas & Siculas in claſſem terrarum medicinalium alcalicarum, ob ſaporem earum & conſiſtentiam repono, & utramque ejusdem naturæ cum terra Lemnia, Agarico minerali, & Lacte lunæ Imperati, non tantùm quia linguæ admotæ eidem adhærent, ſed etiam ob tenuitatem, mollitiem, albedinem, & ſaporem, eſſe judico. Obſervamus etiam Stenomargam hanc ex montibus Hyblæis deſumtam inſtar floris farinæ teneram eſſe, cui in hoc paſſu Bolus communis comparari nequeat. Dn. Gualterus Charleton, Medicus Anglicus, ejusdem eſt ſententiæ, ceu in ejus Onomaſtico Zoico, Londini An. 1666. impreſſo videri poteſt. Generatio Lithomargæ noſtræ Siculæ & Normannicæ certè ejusdem naturæ eſſe mihi videtur, cum idem habeant principium, & per eundem modum ſint producta: Etenim ſi in ſilicem terra hæc alba, mediante aquâ, à ſuperficie ſilicis in centrum ejusdem eſt derivata, altera quoque in rupibus montium Hyblæorum quæ invenitur, per idem medium vel aquam fuit introducta, quæ nempè à montibus delabitur, & per aliquas ſinuoſitates progrediendo ſecum abducit minores terræ particulas, easque in fiſſuris rupium quaſi filtrando deponit. Pulmentum farinaceum, quod in Sicilia pro infantibus coquitur, mixtura aliqua eſt ex farina & jure, cujus juris in locum ſubſtituunt aquam communem cum oleo, ac animalium pinguedine, quam Siculi Sarini nominant; quod pulmentum, aut polenta ut benè paretur, aquâ calefieri debet, usque dum ebullire incipiat, tum farina cum unâ manu paulatim inſpergitur, alterâ manu tudiculam tenendo, materiamque agitando: illi, quibus dexteritas & experientia hujus deeſt, ſæpe loco polentæ, quæ inſtar gelatinæ liquidæ aliàs eſſe ſolet, magnum numerum glomorum vel globulorum, eſui ineptorum producunt. Pro hac polentæ ſpecie ordinariò aliam farinam, quæ ſe-

mola vocatur, adhibent, & globuli, pilæ vel glomi, qui à præpoſterâ præparatione reſultant, in medio ſunt poroſi, in ſuperficie verò compacti, unctuoſi & lubrici; per hoc experimentum quodammodo concipio, qua ratione productio & compoſitio ſilicum noſtrorum fieri queat, nempe per fruſtum alicujus luti aut exiguæ maſſæ: ferri fruſtulum, quod in medio lapide, craſſitie aciculæ, inveniſſe me ſupra retuli, confirmat, primam compoſitionem & maſſam lapidis ex fruſtulo luti, aut parvæ maſſæ fieri, ſiquidem non aliud aderat foramen, per quod ferrum hoc intrare potuiſſet, unde veriſimile eſt, incidiſſe illud in hanc primam luti maſſam, cum adhuc mollis lapidem iſtum produceret. Ferrantes Imperatus lib. 5. hiſt. nat. cap. 41. de Stenomarga vel Agarico minerali diſſerens, hanc terræ ſpeciem in albedine ſua terram Calcimoniam æquare, fragilem & mollem eſſe refert, & quæ ex ſpecu eruta in pulverem reſolvatur, cum ſit corpus tenerum & fibroſum; quod cum tempore inſtar calcis vivæ aëri expoſitæ in pulverem abeat: hæc terra aut Agaricus mineralis pariter linguæ adhæret, utilisque eſt in curandis ſanguinis vomitu & fluxu muliebri, eidemque uſui, cui Terra Lemnia & Samia inſervit; idem Autor cap. 1. dicti libri Galenum adducit, qui expreſsè ad inquirendam terram Lemniam, in Inſulam iſtam navigaverat, eamque ad vulnera tum vetera, tum cicatrici inducendæ contumacia, inſuper ad viperæ, omniumque ferarum morſus, nec non adverſus venena adhiberi ſcripſerat, de quibus plura in lib. 9. de ſimpl. medic. facult. diſſerens videri poteſt.

OBSERVATIO III.
Dn. D. JOHANNIS JACOBI FRANCISCI VICARII,
De
Hydrope Pectoris feliciter curato.

MArtinus Zimmerman hujus urbis civis & lanio annorum circiter 50. temperamenti cholerici, vinis tam nativis quàm aduſtis ſeu liquoribus ardentibus plusquam Cereri deditus, ad

hos

hos usque annos ferè inordinatè vixit. Hic 4to Menſis Februarii An. 1704. difficultatem reſpirandi cum enormi ſatis tuſſi, præſertim, dum deambulabat, ſenſit, ita quidem, ut ſæpius ſeſe ſuffocari crederet, à quo, dum requievit, aliqualiter allevari ſe arbitrabatur, iterumque ſe recolligebat: Hæc ſymptomata, nempe tam reſpiratio difficilis quàm tuſſis, de die in diem ingraveſcebant, ita ut tandem noctu vix per integram horam in lecto dormiret, quâ elapsâ expergefactus jam jam ſuffocationem imminere exiſtimabat, inde quaſi ſuffocationis metu plenus ſeſe in lecto erigere, atque ita reſpirationem inſtaurare, & quidem per totam ſubſequentem noctem coactus fuit; dum tuſſiit, clangorem & murmur circa cor obſervavit: in frigore reſpiratio difficilior, in calore blando verò liberior erat. In dextro hypochondrio circa jecinoris regionem, & dolorem & ſubinde tumorem affectus illius nuncios ſentiebat; ad veſperas ſemper pejus ſe habebat; pedes ſucceſſivè intumeſcebant, ſubinde & brachia, facies apparebat pallida & tumida, appetitus exiguus, ſitis verò ſat clamoſa, os quoque ſubinde ſicceſcebat, pulſum habebat tenſum & debilem, urina craſſa & tincta, pauca, nec quantitati potûs ullatenus correſpondebat, cæterùm totus videbatur cachecticus, imò & fœdâ ichorosâ ſcabie infectus.

Hydropem pectoris adeſſe ex infra in ſcholio allatis rationibus ratus curam hoc modo divina aſpirante gratia die 15. currentis menſis aggreſſus fui; 1. ad graviſſimam reſpirationem ſublevandam, diureſimque promovendam præſcripſi ſeq. ℞. aqua cinn. ſpirit. ℥ß ſyr. de hyſſop. ℥j oxymell. ſquill. ℥ij liq. C.C. ſuccin. ʒiß vini hiſpan. ℥iß m. ſignetur Lufft-Mixtur öffters ein Löffel-voll zu nehmen; dein ℞. ſuccin. alb. ppt. ʒij milleped. ppt. ℈iv. ocul. cancr. ppt. ʒj ſacch. alb. ℈ij macis. gr. vj m. f. pulvis. Signet. Harntreibend Pulver 2mal des Tags allezeit ein ſtarcke Meſſerſpitz voll in warmer Brühen zu nehmen. Dein ℞. ſucc. alb. ppt. cinnab. antimon. ppt. ana ʒij milleped. ppt. ℈iv. ocul. cancr. ʒj ſacch. alb. ℈ij, Sal. Tart. vol. ℈j macis. gr. vj m. f. pulv. ſumat in juſculo carnis ter in die, quantum largior cultelli cuſpis capit;

 quo

quo præprimis collectionem aquoſitatis per urinam eliminare, ſpasmosque penes ſe inſinuantes demulcere intendi. 16. Manè dixit, melius ſe habere in hypocauſto calido dormiendo quàm frigido, quippe hac nocte ſe uno tractu ad 3. horas ſomno indulſiſſe, pergat præſcriptis medicamentis. 17. Negotiorum causâ exiit per horam, nox verò ſatis gravis erat, quæ inſequebatur. 20. Hucusque ferè omnia in eodem ſtatu permanſere, ſubſtitui loco liquoris CC. ſuccinati ſpiritum Sal. Ammon. aniſatum, & quia reſpiratio omninò difficilis erat, ſuaſi ℞. ther. cæl. turbethi mineralis ana gr. iij m. f. pil. n. v. ad veſperas tamen reſpiratio erat difficillima & anheloſa, & orthopnœicorum more tantummodo in lecto ſedere cogebatur, pillulis nondum purgabatur, & quia anxietas ſumma erat, metusque ſuffocationis imminebat, ad humores viſcoſos incidendos &c. præſcripſi ſequens, præſertim dum obſervarem, pulſum totum eſſe inæqualem, remittentem & parvum, ℞. aqu. aſthmat. ℥j chærefol. ℥iß, cinam. ʒiij acet. ſquill. ℥j gum. ammon. acet. par. ʒij, ſyr. de hyſſop. ℥j ſal. ſuccin. vol. gr. vj m. f. potio pro 2. doſibus. 21. Mane videbatur totus alacris, reſpiratio enim & liberior, & facilior, & pulſus laudabilior, urinaque, quæ hucusque valdopere tincta & craſſa erat, conſpiciebatur tenuior, & naturalior ac copioſior, mandavi igitur, ut noctu rurſus unam doſin jam dictæ mixturæ cum gummi ammoniaco aſſumeret, cæterùm pulverem continuaret. 22. die, nox præcedens denuò fuerat valde gravis, & reſpiratio anheloſa, ut totus orthopnœicus in lecto fuerit, poſtquam tantum per unicam horam prius dormivit, ordinavi ergò potentiorem mixturam talem: ℞. aqu. aſthmat. ℥iß, hyſſop. ℥j, oxymel. hellebor. min. Geſneri ℥ij, ſyr. de hyſſop. ℥j, gummi ammon. ppt. ʒiij, Acet. deſtill. ʒvj m. Signet. Lufftmixtur öffters ein Löffel voll zu geben/ qua reſpiratio alleviari videbatur, & mucus per os excernebatur, urinaque copioſius fluebat; continuavit hanc aliquamdiu cum euphoria ſingulari. 26. Cum conquereretur de dolore quodam circa regionem hepatis, ordinavi emplaſtrum de nicotiana q. s. pro ſcuto hepatico anodyno

no & reſolvente; ad veſperas, cum antea ob expiationem conſcientiæ multum loquendo ſe defatigaſſet, reſpiratio difficilis adeò invaluit, ut niſi ad aërem liberiorem frigidum extra hypocauſtum, à ſuccenſo in fornace igne, nimis fervidum, ſe contuliſſet, certò ſuffocatum iri ſe crederet, ordinavi has pillulas: ℞. Extr. ther. cæl. abſinth. ana gr. v. Mercurii dulcis gr. xvj m. f. pil. n. ix, noctu capiendas, quibus & bene dormivit, & maximo levamine quater purgatus fuit, multaque ſeroſa copioſiſſimè dejecit; hucusque & fere etiam poſthac per aliquod tempus jam magis jam minus manus, pedes & facies tumuerunt, & ſcabies duravit; repetiit ſupra jam deſcriptum pulverem hoc modo: ℞. pulver. prius ordinati integram deſcriptionem, adde milleped. ppt. ℈ij, Tart. ſolub. ʒj M. Interea res ferè in eodem permanſit, ac tametſi ſubinde melius ſe habere videretur, attamen totus leucophlegmaticus manſit, urinaque parcior fuit. 2. Martii exhibui ℞. turbeth. miner. gr. iv extr. pap. errat. gr. iij, m. f. pulv. quô copioſiſſima aquoſa inſigni cum levamine dejecit non ſine debilitate tamen: his parum proficientibus maximam ſpem ponebat in potione quadam olim poſt colicam convulſivam ad everrendas quisquilias utiliſſima, quam altero mane exhibui, quæ talis erat: ℞. fol. ſenn. elect. ʒij, rhei elect. ℈ij, liq. ℈j, ſem. coriand. gr. xv, mann. elect. ℥iß crem. Tart. ʒß m. f. l. a. cum s. q. aqu. cham. infuſum, manè levi ebullitione facta, colaturæ leniter expreſſæ adde ſyr. de cichor. cum rhab. ℥j, aqu. cin. ʒj m. hac potione copioſa flava & virideſcentia dejecit, & profectò ſatis commodè ſe habere ſibi videbatur, & præſertim dolor hypochondrii imminuebatur. 4. Tandem Martii ordinavi hunc ſuccum ſeu mixturam: ℞. ſyr. de hyſſopo, jujubis, ana ℥iß ſpir. Sal. Ammon. aniſ. ʒiß ſucci naſturtii aquat. ℥iij m. ſumat ſæpius cochlear unum aut alterum, præſertim in reſpiratione difficiliori; hiſce tamen non obſtantibus ægrum vix ac ne vix quidem aliqualiter alleviatum ſenſi, pulſus enim non ſolùm inæqualis, ut hucusque, ſed & parvus, & inſuper remittens permanſit, maximaque cordis anguſtia & dyſpnæa (licet hucusque mercurialia ſæpius exhi-

bita

bita fuerint) urſit, pro quorum ſymptomatum allevatione ordinavi tales pulveres, de quibus ſextâ quavis horâ unum ſumebat, ℞. milleped. ppt. ʒj cinnab. antimon. ʒß ſacch. alb. ℈j m. f. pulv. divid. in iij doſes æquales, à quorum continuatione magnum ſenſit ſolatium, cum urina nonnihil copioſior efflueret. En tandem hiſtoriæ cataſtrophen! quippe ex improviſo febris quædam ad veſperas ſe inſinuavit, quæ cum ſingulari horrore incepit, eumque intenſi calores inſecuti ſunt, ita ut etiam de nocte delirarct; igitur, cum interea vinum lymphatum & decoctum ſarſæparillæ bibiſſet, dedi talem potum: ℞. Syr. viol. ℥iß, Nitr. ppt. ʒij, Aquæ flor. acac. ℥j, m. in ein halb Maaß Waſſer zu thun/ pro potu ordinario: Altero die remiſerunt ſymptomata hæc febrilia, ſatisque alacris ſibimetipſi & adſtantibus videbatur, reſpiratio liberior, urina turbata, ſicque immunis erat toto illo die ac nocte inſequente, placidè dormiit, tertio verò à febre die rurſus rigor obvenit, cum æſtu inſequente, ita ut typum veræ tertianæ præ ſe tulerit, quare in ipſo æſtûs paroxyſmo mixturam talem ſæpius cochleatim exhibendam ordinavi: ℞. Aqu. plantag. ſcorz. ana ℥iß, cin. ʒj, Antimon. diaphoret. ʒj, bez. min. ℈j, conf. alk. ʒj Syr. cit. ℥iß m quâ febris cum copioſo ſudore citius ceſſabat; quô viſô ad febrem profligandam hanc mihi ſæpius ſalutarem viſam mixturam in forma electuarii præſcripſi: ℞. Conſ. flor. cichor. ℥j, cort. chinchin. ʒiij, cinam. ℈j, arc. dupl. ʒj, diaph. martial. ℈ij, ſyr. de pomis q. s. m. de qua ſumpſit tempore intermiſſionis quarta quavis horâ Nucis moſchatæ magnitudine; hoc medicamento tantum effeci, ut altero die febris omninò mitis fuerit, & vix per horam durarit, quâ elapſa ſatis alacris erat, niſi quòd nares parum ſanguinis plorarint, & corpus adhuc cachecticum manſerit, ſed continuato ad aliquot dies electuario ter tantum de die ſumendo & habitus corporis in melius abiit, & ſcabies evanuit. Poſthac manè & veſpere Tinctur. chalybis ad 40. guttas aſſumpſit, ad menſam verò vinum medicatum confortans (cui ʒiij rhabarbari immixtæ fuerunt) pro primo hauſtu bibit, ita ſucceſſivè athleticus factus eſt, ut omnium animos in ſtupo-

ſtuporem (qui priorem morbi ſtatum cognoverunt, & viderunt) raperet; copiosè autem ſatis urina his ultimis temporibus fluebat.

SCHOLIUM.

MAgnâ, meherclè, imò maximâ in hiſtoriis morborum medicis fideliter deſcribendis circumſpectione & cautelâ opus eſſe, mihi perſuaſum habeo, quippe hæ fundamentum curationum nobis ſuppeditant, præpoſterè verò communicatæ illud evertunt. Hiſtoriæ baſes ſunt univerſalium præceptorum ſeu aphoriſmorum, axiomata quoque efformant, & ſi ratio debita & requiſita accedit, etiam Medicis titulum illum *Experientiſſimorum* largiuntur: Econtra laqueus injicitur inevitabilis, dum candida ſcribendi methodus hiſtorica deficit, quo ſequaces Medici in eminentem, ſed, heu! deplorandum humani generis non ſolùm labyrinthum, ſed etiam in ipſius vitæ barathrum & ruinam ducuntur, ac præcipitantur: dum etenim errat obſervator & ſcriptor, errat & alter, qui hujus premit veſtigia, & quidem in ſe innocens, quia potius culpâ authoris authoritatem jam habentis, quàm propriâ. Conſcientiæ itaque meritò quivis, ea, quæ minùs exactè prius annotavit, orbi litterato propalare (quia prudentioribus ſubinde riſum movet, vel in ſequaci alienæ culpæ fit particeps ſibi ducat, & potiſſimum ſi credulum nimis imitatorem fuerit nactus. Generoſi Medici officium apud omnes prudentes ſit, non cuivis ſemper hiſtoriæ ex dictis jam rationibus aſſentiri, ſed & inſuper rationem (resne nempe & huic conformis ſit?) in conſilium trahere; dolendum profectò, multos quin & innumeros adeò hodiè ſcribendi, nomenque ſuum divulgandi pruritu (ut orbi, modò non *Heroſtrati* more, innoteſcant) laborare, ut hiſtoriam quandam à plebe ſeu vetula quadam, aut indocto ſcarificatore vel hiſtrione ipſo obiter tantùm perceptam, aut à ſeipſis, ſed crudè & nudè annotatam Reipublicæ medicæ mox pro veriſſimâ & ad leges genuinæ methodi (à qua tamen ſæpius totô cœlô aberrant) elaboratâ (aut nimis temerarii, aut ni-

mis creduli, ſed hem! qui citò credit, citò decipitur) venditare audeant; hinc optandum quidem, ſed difficillimè ſperandum, ut plures tales à ſimilibus communicationibus aut ſcriptis deſiſterent, cùm & in accuratiſſima phænomenorum ac circumſtantiarum in morbis evenientium obſervatione nihilominùs magna adhuc controverſia, majusque de re allata dubium exoriri queat, ut modò in ſequentibus abundè patebit.

Tametſi Authores ferè omnes, etiam ipſe divinus cæteroquin *Cous* noſter, qui unicum locum habet, uti & *Galenus*, quantum ſaltem mihi deprehendere licuit, vel nihil vel ſaltem parùm omninò de hydrope pectoris tradant, attamen poſſibilem eſſe, imò revera dari multæ teſtantur per anatomen factæ experientiæ, ut & ipſæ noſtræ *Ephemerides* Decur. 2. an. 6. obſ. 210. p. 419. ſat ſuperque nos edocent: *Hippocrates* quidem *lib. 2. de morbis*, hujus affectus obſcurè & quaſi ſub ænigmate mentionem feciſſe videtur, inquiens: *Si hydrops in pulmone fit, febris & tuſſis tenet, & acervatim reſpirat, & pedes tument, & ungues contrahuntur, & patiuntur talia, qualia is, qui ſuppuratus fit*; en! licet affectum noſtrum apertis verbis non expreſſerit, credibile tamen eſt, eum per hydropem pulmonum non niſi pectoris, id eſt cavitatis, intelligere voluiſſe: videtur enim ponère hîc partem contentam, ut continentem inſinuaret, de cætero enim longè facilior hujus tam gravis aliàs morbi curatio; aquæ etenim levi negocio (imò multò leviori quàm in pituita craſſa) tuſſi excernerentur, brevem nactæ viam: Huic doctrinæ diagnoſticæ *Coi* etiam ſeſe conformat nobiliſſimus ille Obſervator *Pet. Poterius* Andegavenſis obſ. & curationum cent. 1. c. 2. pag. m. 11. dicens: *Hydrops pulmonum aſthmate, tuſſi, cum dolore pectoris, diuturnitate temporis perſiſtente cognoſcitur, etiam oris fœtore, cui æqualis pedum tumor accedit.* Teſtatur itidem collectionem aquæ in pectoris cavitate dari ipſe meus olim familiaris, *J. Jacob Wepfferus* Ephemer. Dec. 2. an. 10. obſ. 170. ubi in adoleſcente grandinibus pulmonum & phthiſi laborante cultro anatomico diſſecto annotavit, quòd ſublatô ſternô dextera pectoris

ctoris cavitas aquâ ſubflavâ limpidâ ad menſuram circiter aut ℔iij pendente plena inventa fuerit, qui affectus verus pectoris hydrops nominari debet; ne verò diutiùs benevolum lectorem in re (nempe fieri collectiones aquæ in thoracis cavitate) adeò manifeſtâ, nec rationi abſonâ, imò & multifariis experimentis obſervatâ, atque à multis Scriptoribus confirmatâ detineam, ad rhombum, quem ſingulariter intendo, tranſeo, quibusnam nempe notis diagnoſticis affectus hic ſatis abſtruſus deprehendi queat, potiſſimum autem, an genuina hucusque ſigna pathognomonica, eſſentialia dicta, ab authoribus talia agnita vera dentur nec ne, inde & utrum morbus patientis noſtri revera pectoris hydrops intitulari potuerit. Hoc dum præſtare intendo, ſignis diagnoſticis ſeparabilibus & aliis quoque morboſis caſibus communibus tantisper miſſis, ſolummodò ea, quæ ſeparari ab affectu nequeunt, & characteriſtica ac infallibilia cenſentur, nempe morbum ſpecificè deſignantia examinare conabor.

In his autem, quæ hucusque attulimus, ni fallor, non obſcurè nobis ſigna dicta ob oculos ponuntur, quippe dum è fundo fontem Hippocraticum ſupra allegatum expiſcor, meherclè clarè mihi eadem innoteſcere ſuſpicor, idem enim divinus *Senex* eadem non in febre, nec in tuſſi, nec unguium contractione, aut iis, quæ ſuppuratis ſunt familiaria conſtituere videtur, hæc enim accidentia aliis quoque ſunt communia affectibus, potius unicè *pathognomonica* eſſe vult, 1. quòd *acervatim reſpirent*, & *pedes tumeant*, ſaltem ſucceſſivè; hunc in finem etiam ipſe ſupra citatus *Poterius* aſthma (id eſt, acervatim factam reſpirationem) adducit, cui & aliqualis pedum tumor accedit; ipſe ſupra etiam allegatus & laudatus *Wepfferus* dicta obſ. p. 328. n. 9 in hæc deſcendit verba: cùm aliàs *in hydrope pectoris affecti non poſſint niſi erecti ſpirare, imò tandem vix per momenta ipſis in lecto permanere concedatur, quin id progreſſu temporis aucta eveniſſet aqua, nullus dubito, quia jam fatebatur ſibi meliùs foras, quàm in lecto eſſe*: Propiùs, ecce! ſolertiſſimus hic Vir & Magnus Apollo ad eſſentialem hydropis noſtri diagnoſin accedit,

 dum

dum non ſolùm aſthma affirmat, ſed inſuper Patientes hoſce non niſi erectâ cervice ſpirare, adeoque orthopnœicos fieri, imò nec ſtabilem iis in lecto concedi locum, ſed extra hunc anheloſam quidem, faciliorem tamen quòd traducant vitam, aſſeverat; en habes ſigna morbum noſtrum inſeparabiliter comitantia! Addamus tamen adhuc ſagaciſſimum quendam hujus ſæculi ſcriptorem Romanum *Baglivum*, qui in praxi medica ad priſcam obſervandi rationem revocanda p. m. 219. hæc habet: *Signa hydropis pectoris valde obſcura ſunt, & dubia, ſi tamen æger dyſpnœa afficiatur horâ ſomni potiſſimum ingraveſcente, ita ut poſt paucas horas ſomno impenſas derepentè expergiſcatur, expergefactus ſuffocari ſe ſentiat, feneſtras aperiat, & liberum aërem exoptet, pro certo & infallibili ſigno habeas, ægrum hydrope pectoris laborare, nam & pedes intumeſcent, aliaque ſigna minùs conſtantia aderunt; & ſi fidem tibi præſtare noluerit, ſubſequens morbi progreſſus, & apertio cadaveris de ſolida hac veritate eos erudiet.* Itaque luce meridianâ clariùs nobis innoteſcit, *ſigna* noſtra *pathognomonica* unicè eſſe aſthma poſt ſomnum ingraveſcens, ita ut paulò poſt extra lectum morari patientes oporteat, cui dein facilè œdema pedum &c. accedit; adeoque quis adhucdum de pectoris hydrope in noſtro Patiente controverſiam moveret? & tamen movet ſequens fere ſimilis, ſaltem quantum videbatur, hiſtoria, quæ minùs aſſerta noſtra ſigna characteriſtica approbat; ea talis eſt: Quidam non vulgaris Proſapiæ Vir, annorum 54. incirca, poſtquam quaſi à pueritiâ caſtra ſecutus, aulæque admotus fuit, inordinatam (ut his in caſibus communiter fieri conſuevit) duxit vitam, ita ut tandem *Lyæi* quàm *Cereris* amantior eſſet, præſertim verò ſpiritus ardentes & aquas vitæ (antequam ad quietem noctu ſe componeret) in ſatis notabili copia, ad unum aut alterum vitrum cottidiè, etſi vino generoſo abſque hoc ſatis ſatur, potavit, earum tamen uſque dum erat animi dotium, ut etiam, ſi fieri poſſet, ejus manes veneraremur: Hic ab aliquo tempore in acclivi & ſcalarum aſcenſu, aut paulò vehementiori corporis agitatione notabilem ſenſit

reſpi-

reſpirationis difficultatem & dyſpnœam, ita ut per tempus aliquod ſatis anheloſus quietè ſubſiſtere coactus fuerit, donec ſcilicet ſic demum omnia in pacatum redierunt ſtatum; ſeq. mixturâ eundem diuturniori ſublevavi tempore, ℞. aqu. chamom. ℥iß, cinam. ℥ß, ſyr. cort. aurant. ℥iij, Elix. propriet. dulc. ʒj, Spirit. Sal. Amm. aniſ. ʒiß, conf. alkerm. complet. ℈iv m. de qua de die bis, rarius ter cochlear plenum aſſumpſit, penesque aperitivis & abſorbentibus in uſum tractis commodè ſatis vitam usque ad 27. Febr. traduxit, donec tandem reaſſumptâ antiquâ vivendi conſuetudine ingens pedum œdema & tumor ſupervenit, quem tamen (cætera enim ſibi leviora credidit) & ipſum ob animi conſtantiam ita toleravit, ut adhuc fere ſuis muniis ſaltem domi fungi, converſari & obambulare quiverit. Affectus hic quamvis in hanc usque horam benignè ſatis adhuc eum tractarit, brevi tamen funeſtam fore cataſtrophen, ſequentia meritò nobis metum incuſſerunt: vix enim tranſiit una ac altera ſeptimana, heu! dyſpnœa ita adaucta eſt, ut poſt unam, 2, 3, rarò 4. horas ſomni, lectum deſerere, ac in ſella reliquam noctis partem erectus tranſigere cogeretur, idque poſtmodum frequentius contigit; ita quoque, ut hora ſomni metum incuſſerit; atque licet eadem fere (ſaltem non multum diſpari) quô ſupra memoratus Patiens tractaretur methodo, nil tamen, ad minimùm vix quidpiam ſenſit levaminis, præterquam quòd unâ & alterâ vice, præſertim poſt aſſumpta laxantia mercurialia, ad 4. vel 5. horas in lecto morari licuerit, brevi tamen in antiquum devolvebatur ſtatum, ſuffocationisque metum ſub ſtragulo paſſus eſt; facies ſatis liveſcebat, maximè verò appetitus proſternebatur, interdiu tamen aliquo tempore potum deſeruit. Interea mercurialibus plurimùm obſervavi juvari, ſi verò ſolummodò mp. de hiera cum agarico ad gr. xij & magiſt. jalap. gr. i mercur. dulc. gr. xv. in pillulas redactis uſus fui, copioſam quidem excretionem etiam per urinam expertus, attamen inflammari ægrum obſervavi, hinc ſolùm Rhei extractum mercurio dulci commiſcui; penes verò decocta, infuſa, mixturas, pillulas, pulveres &c. diureticos

 & an-

& antihydropicos ac antiaſthmaticos præſtantiſſimos quosvis adhibui, diætâ ſimul exactâ imperatâ, affectus tamen nihilominùs incrementum ſumpſit, omniaque in deterius abire palam fiebat: Juraſſem ego ex jam allatis ſignis characteriſticis inductus, infallibiliter ægrum hydrope pectoris laborare, & potiùs *Apollinem* mihi iratum cupiviſſem, quàm ut ab hac mea opinione dimoveri me paſſus fuiſſem; ſed jurarunt & magna hujus ævi Medicinæ lumina, Illuſtris noſter *Pæon* primus, eximium archilycæi Baſileenſis membrum &c. ac Illuſtre multorum Decus *Meyerus* Schapffuſianus, ambo mihi & amicitia, & familiari converſandi conſuetudine conjunctiſſimi, Venerandiſſimi, qui & in tam difficili proceſſu mecum in conſilium vocati de hydrope pectoris (utpote de ſignis pathognomonicis, ab omnibus aliis receptis, ſecuri:) nequaquam, licet alteri etiam de tuberculis duris ſuſpicio obvenerit, dubitarunt, licet ambo de ægri ſalute deſperarint, atque licet ambo provinciam ſuam pro virili ſuſceperint, ſaniſſimaque conſilia ſuggeſſerint: Res denique eò ad incitas redacta fuerat, ut 22. Maji oriente Sole totus liveſceret, ac mirum in univerſo corpore algeret, ſudorque ſyncopticus enormis ſuperveniret; pulſus penes erat perexilis, atque reſpiratio tam difficilis, ut quovis momentô orthopnoicus ſuffocari exiſtimaretur: In arenâ ergò conſilium quærendum erat, nec majori cujusdam medicamenti compoſitioni (omnis etenim mora mihi periculoſa videbatur) ſtudere oportuit, quare eidem ſummis in anguſtiis conſtituto, ac ſacrô viaticô ſimul munito Tinctur. bezoard. Michael. guttas xxxx in pauco vino exhibeo, brevique poſt repeto, quo unico tantùm profeci, ut quaſi ex tumba redivivus cum ſtupore omnium rediiſſe viſus fuerit, omniumque conſcius immenſas de triumphato hoc tam funeſto paroxyſmo grates DEO rependeret, ita ut & ego ipſe mirum hunc & inſperatum effectum plurimùm admirarer; Rediit tamen poſthac ſæpius miſerandus hic circuitus, atque ad 3. ſeptimanas ſemper huic Tinctur. victas præbuit manus, donec tandem morbus obſtinatiſſimus & hujus eluſit efficaciam, quippe pedum tumor multum increſcebat &c.

ita

ita ut tandem ſponte ſcarificationem olim propoſitam expetierit, quæ tametſi facillima eſſet, copioſaque ſatis educeretur aqua ſubflava, non ſolùm nil levaminis tumoris reſpectu, ſed & nec dyſpnoeæ interpolatæ ſenſerat; ſitis hucusque ſatis aucta creſcebat; Tincturâ hucusque tam ſalutari lædebatur, ita ut ſolis ſuccinatis, caſtoreatis, & cinnabarinis inſiſtere oportuerit; hîc in dextro pede ſupra tarſum ſcarificatum tribus ante obitum diebus, livor levis tamen (tametſi partes hactenus camphoratis eſſentiis &c. ſedulò foverentur) apparebat, areſcebat ſimul lingua, pulſusque deficere cœperat, appetiit tum & bibit aquam fontanam copiosè & cum guſtu, & ſua opinione cum levamine, gangrænam enim internam vel maximè urgere, mortemque præ foribus eſſe, facilè conjecturare erat, quippe tandem 20. Junii, ſui totus compos, vix advertentibus circumſtantibus placidiſſimè in *Domino* obdormivit, cujus anima ſpe omnium beatis illata ſedibus æternùm cum ſuo Creatore triumphat.

Expectas, ut credo, Benevole Lector, nunc coronidem, cur ſcilicet hanc priori oppoſuerim hiſtoriam? en cape: Licentiâ diſſecandi cadaveris, veritatisque indagandæ conceſsâ, mox aperitionem unà cum meo Filio & ipſo Profeſſore Medico aggreſſus, diviſo abdomine omentum in conſpectum venit fœtidum ex flavo fuſcum ac putrilaginoſum, inteſtina omnia tota quanta inflammata, unaque cum meſenterio idem omenti factum ſubibant; glandulæ omnes, quotquot erant, valdopere conſpicuæ prominebant, & ſimul cum pancreate totæ induratæ erant; uterque ren magnitudinem naturalem multum excedebat, atque in dextro notabilis incepit putredo; Lien erat quaſi inſtar pilæ, totus conglobatus, non longus, mirum ponderoſus ac durus; Hepar videbatur perſpicuè ſcirrhoſum atque magnum, & exceſſivum habebat pondus; Cyſtis tamen fellea liquidam continebat bilem in juſta quantitate, nec cujusdam calculi vel minimum deprehendebatur veſtigium; Veſica urinaria erat tota compacta, minoris quaſi digiti craſſitie ac parva, nec dabat ulli dilatationi tentatæ locum; In cavitate abdominis vix ℥ij aquæ lixi-

lixivialis deprehendimus. Apertô thorace (quàm fallacia ſunt ſubinde diagnoſtica!) imprimis nec ʒj aquæ aut ſeri inveniebatur, & quidem hoc in utroque latere; dein aqua pericardii fuerat ſat copioſa & nonnihil quaſi crocô tincta; Cor verò naturalem magnitudinem multùm ſuperabat, parenchyma autem integrum ex flavo albeſcebat, ſatisque durum conſpiciebatur; polypus in ejus ventriculis ſaltem notabilis nullus comparebat; In aorta autem plurimus tactu deprehendebatur tartarus & quidem artificialis quaſi, ac inæquales ſuperficies præ ſe ferens, velut parietibus dolii adhæret, fruſtillum ſatis notabile hîc ex baſi decerpſimus, notabilemque aortæ partem taliter infarctam exemimus, & adhuc dum in ſpiritu vini aſſervatur, Tartarus hic quousque digitô in reliquam aortæ partem inquiſivimus, idem erat deprehenſus; ſiniſter pulmonum lobus ex livido totus nigreſcebat, diſſectus ichorem ſpumoſum ſanioſum & fœtidum copioſè fundebat, ita ut de tuberculis ſuppuratis non dubitaverim, dexter lobus verò undique & mediaſtino, & pericardio & pleuræ adhærebat, totusque putrilaginoſus erat. Ultra, ob negotia alia, non perreximus. Quid modò emolumenti ex hac mea utriusque caſus deſcriptione in forum medicum redundare queat, per ſeqq. Corollaria exponam.

Corollarium primum; Ex iis, quæ hactenus in ſcenam produximus, uti non dubito, argues me non minimæ in aſſignanda ſignorum de hydrope pectoris pathognomonicorum qualitate vel temeritatis, vel negligentiæ, regeresque cum eadem in ſecundo non verificata fuerint ſubjecto, nec in prima propoſita hiſtoria hydropicum pectoralem fuiſſe, & quidem, ut ipſe tibi lubens concedo, non immeritò, uterque enim & orthopnœicus poſt breviorem ſomnum factus, & uterque pedum oedemate correptus fuit: At pauliſper mentem tuam ſuſpende, creditoque, hoc ipſum me ad hanc obſervationem paulò fuſius enucleandam invitâſſe, cùm re intimius mecum penſitatâ, & utroque caſu inter ſe ritè collatô, luce meridianâ clarius cognoverim, primum (tametſi ſecundus patiens nullum hydropis pectoralis veſtigium

habe-

habere in apertione cadaveris deprehenſus fuerit) tamen eodem infallibiliter laboraſſe, nec ab hac mea opinione unquam divelli me patiar, aut ſi pati oportet, vix ulli amplius authori fidem dabo: Habe nunc, quibus meam firmem ſententiam, videlicet I. *Cous* textu ſupra in ſcholio notato inter ſigna verè deſignantia ponit: *& acervatim reſpirat, & pedes tument, &c.* ubi non fruſtra reſpirationem acervatim factam tumori pedum anteponit, utpote quòd illam priorem tempore œdemate pedum agnoverit; Hunc in finem etiam ipſe ſolertiſſimus *Poterius* omnium primò *aſthma* adducit, ultimoque tandem ait: *Cui æqualis pedum tumor accedit*; huc collimat & ſæpius jam laudatus *Wepfferus*, qui ſignum characteriſticum expreſsè denotat dicendo: *Cùm aliàs in hydrope pectoris affecti non poſſint niſi erecti ſpirare &c.* Omnium autem clariſſimè deſcribit bene fatus *Baglivus*, inquiens: *Signa hydropis pectoris valde obſcura ſunt* &c. ut ſupra, ubi dyſpnœam maximè primo ponit loco, & intumeſcentiam pedum ſubſequi ſtatuit, ita ut impoſterum de duobus hiſce ſignis hydropis pectoralis pathognomonicis, ordine tamen dictô ſibi ſuccedentibus dubitare nefas foret, adeoque & nos de primo caſu rationabiliter judicavimus.

Corollarium ſecundum; Fortè adhuc dum dubitabis? dum curam hujus tam funeſti & exitialis affectûs ad morbos incurabiles, omnem Medici ſolertiam eludentes, relati etiam impoſſibilem cenſebis; at nec hoc me movet; ſcio equidem non paucos eſſe, qui vel ex propria ſocordia, aut etiam inſcitia, eam in medendi methodo ſedulitatem, ut finis ſubſequatur intentus, aut non adhibent, aut mox (nî omnia ſtatim ad votum ſuum fluant) affectum omnem reſpuere curam ſibi imaginantur: at peſſimô reverà conſiliô, in perniciem generis humani tendente. Nî manifeſtò nobis inſanabilitas pateat, Medici profectò, quibus ſalubriora finxit præcordia Titan, non tam levi deſperant negotio, nec ægrum tam inconſultò mox relinquunt, ſed prognoſticô quidem cautô muniti omnem movent lapidem, ut tandem, quæ aliis factu impoſſibilia videntur, eruant, quod & ego ten-

tavi, & feliciter abſolvi; admittendam eſſe velut poſſibilem hydropis pectoralis curationem, in teſtem rurſus mihi aſſumo bis jam celebratum *Baglivum*, qui de bilis natura p. 240. hæc habet: *Ita nuper virum 40. an. ætat. hydrope pectoris cum ingenti pedum, femorum, faciei & manuum tumore, maxima ſpirandi difficultate, febre, vigiliis &c. laborantem, adhibitis innumeris è claſſe mineralium remediis per annum circiter, & à Medicis urbis deſperatum, ſola decoctione nonnullarum plantarum & peculiari præparatione oxymellis ſquillitici* (quod forte cum Helleborato coincidit) *eductô per urinas copioſo ſerô, menſis ſpaciô perfectè ſanavimus cum ſolertiſſimo doctiſſimoque practico Matthæo Palillio &c.* adeò ut reverà de ſimili cura nullum modò nobis ſupereſſe queat dubium.

Corollarium tertium, obſervâſti à theriacâ cœleſti majus ſuffocationis periculum adfuiſſe, utique ob opium, tanquam principale aliquod ingrediens, idcircò ab ea impoſterum abſtinui, rationem ipſe tibi formabis: econtrà reperi gummi ammoniaco, & oxymelle helleb. min. *Geſneri* &c. multùm alleviari, quapropter doſes horum ſubinde auxi.

Corollarium quartum; docemur itidem utroque caſu, nil magis quàm mercurialia, ſed aliis levioribus tamen v. g. Extracto Rhei commixta conferre, ex adverſo, quod præprimis in ſecundo caſu videre eſt, purgantia facilè inflammationem minitari aut parere, quod ex ſubſequenti intenſiori ſiti, oris ariditate &c. facilè conjecturatur, veluti clarè in exhibita MP. de hiera cum agarico gr. xij mag. jalap. gr. i. mercurii dulcis gr. xv in pillulas efformatâ, contigiſſe inveni; adeoque, quamvis authores multi ſint, qui commendent, illis tamen minus aſſentior, præſertim in iis ſubjectis, in quibus metus eſt latentis cujusdam viſcerum labis, aut ſecretionum inſigniter labefactatarum: at in quibus hic metus deeſt, in iis adhucdum locum purgantia ſibi vendicare poterunt.

Corollarium quintum; Tandem & ex ultimo caſu clarè innoteſcit, etiam ſcarificationes, & ſimiles torturas externarum

par-

partium in hydropicis tumentium vel periculoſas eſſe, vel ſaltem non neceſſarias; periculoſas in hydropicis vitiô viſceris organicô, vel communi laborantibus; non neceſſarias in iis, qui eadem integra & illibata habent, & à levi quadam ſeu ſaltem à cauſa quadam procatarctica tumorem corporis contraxerunt: Exempla fere innumera in medium producerem, ni laconicè ſcribendi animus eſſet; pauca idcirco annecto: Primum ſit noſter ultimus æger, cui licet leviſſimæ etiam, ita ut vix cuticulam transfoderint, inciſiones factæ ſint, & in avertenda gangræna ſtrenuè allaboraverimus, nihilominùs tamen averti non poterat. Annecto ſecundum: Adoleſcens ann. 19. circiter, hydropicus ſectus olim fuit in ſcroto usque ad interiorem membranulam, ex quo vulnere adeò copiosè effluxit aqua, ut lipothymiam horrendam brevi à ſectione intervallo pateretur, recollegit tamen ſeſe, & alleviatum ac quaſi reſtitutum exiſtimaverat, dum tumor ſcroti, qui antea capitis recens nati magnitudinem æquabat, vix nucem juglandem referret, ſucceſſivè verò paucos intra dies intendebatur ſitis, urgebant inquietudines, ſupervenêre levia tamen deliria, & tandem exhauſtis viribus fatis ceſſit: Diſſectum cadaver ingentem fœtorem ex ſphacelatis partibus ſpirabat, heparque ſingulariter totum, quantum ſcirrhoſum fuit, ac innumeras ex acinis glandularum induratarum prominentias præter aliarum partium vitia exhibebat. Memini tertiò me per Numina adjuratum mulieri cuidam pauperi, atque omni præſidio deſtitutæ ex aliorum defectu remediorum, pedes majori ex parte ſcarificaſſe, quæ quidem inde multum alleviabatur, cùm verò defenſiva juxta mandatum meum (quibus utique diutius ſpirâſſet) debitè non applicarentur, binos intra dies defunctam fuiſſe, mihi referebatur. Adduco quartum exemplum, quod vix ante duos contigit menſes. Inſignis Religioſus plethoricus, cùm æſtate præteritâ ob intenſiſſimum æſtum & plurimum, & diverſiſſimi generis potum diu noctuque ingeſſiſſet, atque cæteroquin nonnihil valetudinarius eſſet, deſtituitur paulatim appetitu, intenſior fit ſitis, vires labefactantur &c. tandemque in hydropem univerſi

incidit, quem medicamentis, quantum poteram, juxta artem applicatis in tantùm adjuvi, ut multa remitterent ſymptomata, & ſatis commodè viveret, pedum tamen tumor ſemper augebatur, ut tandem in ingentem molem (nec huic credo integra fuiſſe viſcera) excreverint. Hic, cùm defenſiva extrinſeca, exſiccantia, diſcutientia & reſolventia incaſſum à me adhiberentur, exin omni conatu remedium (me ſimile utpote ferale reſpuente) externum ad deplendas ſeroſitates, & conſequenter tumorem imminuendum quæreret, quæſivit & invenit; ecce illud! utriusque pedis ſuræ interiori applicantur veſicatoria, excitantur veſicæ, aqua ſtillat in deſiderata copioſa quantitate, pedes ſucceſſivè detumeſcunt, magisque mobiles fiunt, inde de triumphato hoſte cum jubilo triumphus canitur: Uti autem ego ſuperveni, eumque inviſi, velut Tantalus totus ſitibundus erat, os continuò ſicceſcebat, ſomnus aderat, attamen irrequietus, & nonnunquam delirabat, atque dum deligabantur partes veſicatæ, totæ carbonis ad inſtar quaſi erant, niſi quòd inſigniter adhuc ichorem fœtidum plorarent, ſed & inferior pedum pars audaciam hanc luebat, dum hinc inde maximus livor & ſuggillatio ſphaceloſa adfuit, quô malô tandem intra 7. dies piiſſimè obiit, qui utique aliàs diutiùs vivere potuiſſet, licet non ſupervixiſſet. Exempla longè numeroſiora in medium proferrem, quibus hanc meam mentem me confirmare poſſe perſuaſus eſſem, ſed dum me tuâ, B. L. patientiâ jam abuſum fuiſſe mihi imaginer, abrumpo filum.

(Friburgo Briſg. Auguſtam Vind. d. 24. Dec. An. 1705. miſſa.)

OBSERVATIO IV.

DN. D. MATTHÆI BLAVV.

De

Petroleo, certo contra napelli virulentiam antidoto.

REfero, quod experientia certa rerum magiſtra commonſtrat, ex qua tanquam ab effectu in notitiam rationis & cauſarum deve-

devenire, haud erit difficile. De napello notum eſt & apud omnes Botanicos in confeſſo, plantam eſſe noxiam & venenatam, tamque malignæ indolis, ut illi antidotum eſſe à nonnullis negetur, ejusque uſus tam internus quàm externus, tam pro hominibus quàm pecoribus, ſummè nocivus cenſeatur, ac propterea prohibeatur. Quoſuper videri poſſunt varii Auctores Botanici & obſervatio à Dn. Lentilio deſcripta in miſcellan. medico-pract. Libr. 2. pag. 381. Quamvis autem napellus tantam habeat in ſe virulentiam, provida tamen & mirabilis natura ſollicita eſt contrarium ipſi jungere antidotum, anthoram nempe ceu thoræ (quo nomine & napellus audit, quamvis quidam differentiam faciunt inter thoram, & napellum flore phœniceo) inimicam, quæ propterea vulgò Gifftheil appellatur, & ordinariò ad napellum ſolet excreſcere, & quoad flores convenire. Naturali huic & virtutis innatæ antidoto multi laborârunt ſimile & æqualium in effectu virium invenire alexipharmacum, quod napelli virulentiæ reſiſtat, & qualitates ejus noxias emendare valeat. Sic Auguſtani in pharmacopœiæ ſuæ prolegomenis Iſagogicis cap. 8. de venenis eorumque antidotis ſcribunt: napello præter acetum, ſpecies diamoſch. dulc. diambr. lapis Bezoar reſiſtunt. Et ambram quidem napelli vim frangere multi referunt; inter quos vid. Heurnius &c. Sic Prævotius in lib. de venenis & eorum alexipharmacis inter antidota contra napellum refert primò ambram gryſeam, & anthoræ radicem, item rad. cappar. putamina glandium, moſchum odoratum, lap. Bezoar & muſcas napelli flores depaſcentes, quas ſingulariter & alii deprædicant. Alii lapidem Bezoar & Smaragd. napelli veneno reſiſtere aſſerunt &c.

De muſcis napelli floribus inſidentibus eosque depaſcentibus caſualiter inventis, & à Principe quodam tam contra napellum quàm alia venena miro effectu approbatis, mira ſcribunt Botanici, quorum fides experientiæ relinquitur, quid autem de talpâ illâ ſeu mure ſubterraneo napelli radices devorante (quam in montibus vallis Ananiæ propè Tridentum magnâ induſtriâ & labore ſe cepiſſe gloriatur Matthiolus) cenſendum ſit, judicium

ſuſpenditur. Quamvis autem præfati Authores hæc & alia contra napellum referant antidota, rationes tamen ſpecialiter aſſignant nullas, in quo napelli conſiſtat virulentia, aut in quo antidotorum qualitates fundatæ ſint, ſed ex Veterum hypotheſi occultas ſupponere videntur; nam proprietates ſeu qualitates manifeſtas quod attinet, multi ex mente Avicennæ referunt Botanici, napellum calidum & ſiccum eſſe, & quidem in quarto gradu, anthoram autem pariter calidam & ſiccam eſſe deſignant: cùm verò ſimile non agere ſoleat in ſimile, idcirco venenoſitatem napelli, & virtutem alexipharmacam anthoræ à prædictis qualitatibus dependere, nemo prudenter judicabit. Utrum verò napellus herba calida & ſicca dici poſſit, hoc non immeritò in dubium vocari poteſt; nam effectus (à quibus hæ qualitates emanant, & herbæ tantum effectivè calidæ aut frigidæ, ſiccæ vel humidæ nominantur) hoc planè non comprobant; nam in iis, qui napellum aſſumpſerunt, legimus, quod ſequentia horrenda fuerint obſervata ſymptomata: laſſitudo nimirum in toto corpore, debilitas & compreſſio cordis, ſudor frigidus in fronte, motus convulſivi, frigus extremorum, lethargus, aſphyxia, & color faciei ſublividus &c. Sed iſti effectus omnes certè ex calore haud producuntur, nam venena calida & acria potius inflammationes, eroſiones, reſolutiones & humorum diffuſiones, ſanguinis fluxus, æſtuationes, dyſenterias, agrypnias, deliria &c. procreant; econtra verò ſymptomata ſupra recenſita, ex aſſumpto napello obſervata, potius ex humorum & ſpirituum fixatione, ac ſanguinis coagulatione proveniunt, ita ut ab effectu veroſimilius judicare liceat, venenum napellicum hoc ipſo, quod effectivè non calefaciat, ſed ſummè refrigeret, inter frigidiſſima venena locum habere, & ab acido ſummè fixo ac coagulativo dependere &c. Laborârunt propterea artifices, ut contra ejusmodi frigida & coagulativa venena vegetabilium & ſpecialiter contra napellum, ope artis chymicæ adaptatum invenire poſſent remedium ceu antidotum, utpote cujus virtus effectus producat effectibus napelli contrarios, quod conſequenter calefacere, acidum corrigere,

fixa-

fixationem volatiliſare & coagulationes reſolvere poſſe aptum natum ſit, ac naturæ alcalicæ volatilis eſſe debeat; in quem finem (uti expertiſſimus Boyle ex alio annotavit phil. experiment. exercit. 5. §. 16. pag. m. 208.) per Sal. Tart. volat. plerorumque vegetabilium venena, nominatim napellum levi digeſtione corrigi & innoxium reddi recommendatur, & (quamvis in eo loco experientia tunc ſumi non potuerat) ex dictis rationibus non improbatur. Sed ut ad petroleum deveniam, de quo in titulo obſervationis fuit facta mentio, notæ ſunt ejus vires pro uſu tam externo quàm interno. Eſt nimirum petroleum utrumque tam album quàm rubrum (inter quæ tamen album & clarum præferendum) nobile penetrans, fervidumque reſolutivum; hinc naphtham vocarunt veteres, quia flammam facilè concipit, nam ſubtiliſſimam bituminis continet ſubſtantiam: & propterea eſt naturæ calidæ, reſolutivæ ac penetrativæ, & tam per ſe quàm cum oleo ſuccini deſtillato junctum in affectibus nervorum frigidis paralyticis ac ſpasmodicis egregium eſt remedium, prout in menſium obſtructionibus & calculo &c. quòd autem napelli virulentiæ validè reſiſtendi vim habeat petroleum, præter rationes ſupra ab effectu utriusque allatas, ſequens comprobat experimentum: ſuccus è napello expreſſus ſi commiſcetur cum aqua, eam nigro colore tingit; ſi idem ſuccus commiſcetur ſanguini calenti, eundem mox coagulat & condenſat: ſi verò ſanguini à ſucco napelli coagulato affunditur petroleum, tunc coagulatio ſtatim reſolvitur; quod certo argumento eſt, petroleum contra napelli venenum verum eſſe antidotum &c. Et quamvis occaſio ulteriorem ſuſtinendi probam defuerit, dubium tamen non eſt, in animalibus ſecurè id tentari poſſe & certiorem fieri experientiam, ſi modo poſt aſſumptum toxicum non nimis ſerò exhibeatur antidotum, quæ cauſa eſt, quòd multorum alexipharmacorum etſi in ſe ſatis validorum activitas impediatur aut retardetur.

(*Friburgo Briſg. Auguſtam Vind. d. 27. Decemb. Ann. 1705. miſſa.*)

OBSER-

OBSERVATIO V.
Dn. D. SYLV. SAM. ANHORNII DE HARTWISS.
De
Febri icterica chronica, cum Colica ventriculi.

ILluſtriſſima Domina Baroniſſa de P. 36. annos nata, temperiei quam vocant, ſanguineo ſulphureæ, animi corporisque dotibus, quæ ſexum longè ſuperant inſtructa; ex hoc ſolo infelix, quòd conjugium ſortita ſit ex animorum diſparitate maximè infauſtum; affectuum moderamen licet ad ſtuporem usque calleat, ſenſit tamen excedentium quandoque pœnas. Nonus labitur annus, quo ex febre malignâ dubio eventu, ſine ſenſu dudum & convulſa decubuit. Deo benedicente, ſedulâ Graviſſimi Reipubl. Curienſis Prætoris D. D. Bavierii operâ, paulatim priſtinæ ſanitatis recuperavit vigorem. Mœror animum gravius ſubinde confecit; hinc ſpecies affectûs hyſterici per artus, per viſcera quandoque deſæviens. Ad ſponſalia Perilluſtris Domini Fratris, liberi Baronis de H. magnificè peragenda, confectioni pretioſiſſimorum Sacharatorum interfuit, in hiſce guſtandis palato indulgens, ſtomacho cœpit malè habere, anxietates ſenſit & oppreſſiones; adhibuit domeſtica uterina & ſtomachica cum levamine; redeunte acrius ex quovis paroxyſmo Cardialgiâ, antispasmodica præmiſſo Emetico feliciter in uſum ducta ſunt. Cœpit tamen abhinc delaſſari, menſibus defraudari, & repetitis venæ ſectionibus ſanguine largius detracto, aurigine ſuffundi. Præſidia non neglexit Celeberrimus ſupra nominatus D. D. Bavierius, quæcunque præſentiſſima hoc in morbo perhibentur. Succeſſum res pluries habuit, quem ſpe & votis conceperat; at vel quæ erant faſtidia quotidie devoranda, vel quòd diætæ minùs fuerit obſervans, firmam non diu conceſsêre valetudinem: levi datâ anſâ Cardialgia, ſpaſmi abdominis & icterus rediêre. Celeberrimi in arte Viri conſilium rogati, quivis ſpecifica ſua anticterica, creber-

creberrimo ſucceſſu probata, omni ſtudio commendavit. Excellentiſſimus multorum Principum, Urbisque Lindavienſium Archiater, D. D. Millerus præmiſſo Emetico adhibuit martialia ſanguinem & ſuccos corrigentia in forma pulverum; Electuarii & pillularum plurima, ex hauſtu decocti ſpecifici amari ſumenda, tandem etiam ſuccos ex herbis ſcorbuticis expreſſos & alia; non deguſtavit modò hæc ſingula vice unâ & alterâ, ſed pertinaciſſimo uſu quævis ad plures menſes continuavit; impetratum ſubinde eſt, ut omne malum evanuiſſe videretur, & menſis ſpatio conſopitum eſſet; rediit tamen utplurimum deterius. Anno 1699. ad Thermas Fabarienſes ſe conferens, balneum bene tulit, potum non item. Paroxyſmus febrilis cum Cardialgia & ventris tormine, quem ſemper nova Aurigo excepit, & ſolito vehementior & diutius protractus accedebat, ut omnium opinione non vice unâ, labiis jam anima pallidis oberraret; pernitioſum Curæ effectum dum hauſtis protinus undis experiretur, maluit maturo diſceſſu ſuæ conſultum vitæ, quàm ſe tanto diſcrimini diutiùs expoſitam; ad ſuos denuò confugit ſanitatis cuſtodes, probatiſſimos in arte Viros: aliâ jam viâ morbum aggredi ſtatuerunt, per Regium illud antifebrile, Corticem Peruvianum in ſubſtantia & infuſo exhibitum, peſſundare fomitem febrilem pertentantes. Sociato anodynorum & ſpecificorum aliorum ad ſpasmos dolorificos conſopiendum uſu, ſic morbum devicerunt, ut per integros plures menſes conquieſceret; modò non penitus expungi poterat ictericus in facie & oculis character. Aſperrimâ hyeme recreationis ergò trahâ in diſſitum vecta, nec circa Diætam ſuæ valetudinis hic & alibi memor, peccatum gravi recidivâ mox luit. Febris cum intenſiſſima Cardialgia, tormine & ſubſequente ictero, quovis ſexto, tandem quinto & quarto die præcisè rediit: ad priſtina digreſſum eſt auxilia. Sic Siſyphi Saxo in usque æſtatem Anni 1700. volutato, ſalſulis expurgato corpore, Acidulas experiri ſtatutum eſt: bibit ex ipſo fonte quotidiè menſuram & ſupra: deterior redditus eſt primis diebus morbi ſtatus. His in anguſtiis verſanti, præſens tum temporis

Excellentiſs. D. D. Zieglerus, Practicus apud Tigurinos percelebris, Emeticum ei propinavit, quod inſignem æruginoſæ bilis amurcam crebriore vomitu expulit: abhinc melius potum tulit, & paroxyſmi ad ſeptimum usque diem moras tenuêre, nec ut olim vehementes fuêre. Surrexit natura vix dum in novas vires, en nova ſe offerunt pejora prioribus ſymptomata. Jam ad hoſtem impugnandum vocatus Clariſſimus Curiæ Rhætorum Medicus, D. D. Kóhlius, ex hoc campo vix felicior rediit: exiſtimabat Exercitatiſſimus Vir, ſanguinis lentorem, craſſitiem, acorem vix certius correctum, turbatam vitalem œconomiam reſtitutum, & laticis oleoſo-ſulphurei craſin exaltatum iri, quàm ſtrenuo volatilium uſu. In hoc perſtitit menſis ſpatio diligentiſſimè; aſt ad extremum potius diſcrimen deducta res eſt: paroxyſmi exin ſæviſſimè, cum epigaſtrii concuſſione convulſivâ quaſi vivum quid intus tumultuaret, quovis triduo rediêre. Placuit hinc Illuſtriſſimæ Dominæ, ad me quoque deferri morbi contumacioris hiſtoriam, & ne quid curæ prætermiſſum videretur, me ſibi advocari. Diem adventûs uti magno deſiderio exſpectabat, ita percommodè eundem egit. Facies fuit cum corpore ubique flaveſcens, corpus notabiliter emaciatum, ſtomachi confinia prætumida, durities in quoquam viſcere notari non poterat, ſerum tenue affatim ſputabat, ſtomachus crebrò ructus ſonoros emiſit, urina ſulphure cœnoſo refertiſſima nigricabat, feces alvi cineritiæ erant, & compactæ, non tuſſiit, non difficulter reſpiravit, vires ad deambulandum ſufficiebant. Pridie adventûs mei irâ & terrore commota plures ſanguinis grumos præviâ tuſſi rejecit. Paroxyſmi quos binos eâdem hebdomadâ ſuſtinuit, cœteros & doloris vehementiâ & ſymptomatum inſuetorum concurſu ſuperâſſe viſi ſunt. Ordiebantur cum oſcitatione, ructibus, ſputatione, oppreſſione ſtomachi & dolore epigaſtrii inter confinia hepatis & lienis concluſo. Hic paulatim usque adauctus eſt, ut ſtomachus præſertim quaſi chelis cancrinis (ſunt verba Illuſtriſſimæ Dominæ) morſicarentur atque conſtringerentur. Tandem cum frigore extremorum in

impetuoſos motus proſiliit abdomen, & continuato ictu atque ſubſultu ab umbilico verſus ſtomachum, ſæpè plures horas miſeram miſerrimè exercebat. Deferyente ſpaſmorum ferociâ fervebat totum corpus, pulſus magnus & fortis, non tamen naturali celerior obſervabatur. Somno obrepente omnia conquieſcebant, & mox totum corpus novo quaſi croco profundè ſuffuſum apparuit. Urina ante paroxyſmum clara, jam aſpectu horribilis ex viridi nigricabat, ſenſimque aliquid de tincturâ craſſiore depoſuit, usque dum præ foribus exiſtente novo paroxyſmo, penitus clareſceret. Amicè deliberatum hinc eſt cum Ampliſſimo loci Prætore, Excell. D.D. Bavierio, Viro de Patriâ inſigniter merito. Febris uti quidem icterica nobis nuncupatus eſt affectus, non tamen ejus vel genii vel accidentis dolorifici, vel ſpaſmi ventris admirandi, adhuc dum vera patuit cauſa. Viſum eſt nobis acidum ſylveſtre, à ſucco bilioſo effatuato & ad duodenum exitu præcluſo minus contemperatum, ſufficere ad deducenda hinc ſingula phænomena, quæ Illuſtriſſimæ Dominæ Patienti obveniebant. In hoc ergò amicè convenimus, eam medendi methodum eſſe proſequendam, quæ apta ſit ad duumviratum in ventriculo & inteſtinis reſtituendum, ſuccum nempe bilioſum acuendum, volatiliſandum, fluxilem reddendum, & reſerato ductu cholidocho ad duodenum ablegandum, ut reſtituto ejusdem cum ſucco pancreatico amico connubio, concoctiones, digeſtiones, ſecretiones reſtaurari, ſicque amicabilis inter ſolidas & fluidas corporis partes, quies & harmonia conciliari poſſit. Decocto Lindani anticterico primas hic dedimus partes, cujus mane cyathum hauſit. Sub veſperam exhibita eſt doſis pillularum ex croco ♂ aperitiv. cum extracto fumariæ & Caſtorei paratarum. Ad ſymptomatis urgentis, ſpasmi & doloris ferociam mitigandam aqua hyſterico-anodyna parata eſt, per intervalla cochleatim ſumenda. Fato hæc ſingula ita propitio data ſunt, ut novam denuò convaleſcendi ſpem ſumeret, alvo indies ter & quater cum palpabili εὐφορίᾳ commotâ, & paroxyſmo inducias octo dierum concedente. Hujus ut voti ſui

 com-

compos fieri commodius liceret, die 29. Auguſt. 1700. Sangallum ſe contulit, (ſuadente id cum Illuſtriſſimo Domino Parente, Excellentiſſ. D. D. Bavierio, Viro per ampliſſimam Praxin in & extra Patriam, atque negotia Politica nunquam non occupatiſſimo) quò in ædibus meis quotidianæ mutationes exactius obſervari, conveniens Diætæ regula teneri, & neceſſarius in medicamentis exhibendis ordo inſtitui poſſit. Advenientis Illuſtriſſ. Dominæ crura, ad genua usque inſigniter tumuêre, icterus vix notabilis, urina modicè tincta, feces alvi cineritiæ erant. Remedia continuantur.

Die 30. Auguſt. alacris fuit, exſpatiando ſe exercebat, avidè comedit, cibum benè tulit, noctu quietè dormiit, alvum ter reddidit. D. 31. repetiit hauſtum matutinum decocti, unde flatus & tormina, fecum retentio. In prandio aliquantum Vini Malvatici deguſtat cum intincto pane ſacharato; mox tormina invaleſcunt, Cardialgia, frigus extremorum, & præſertim dolor exquiſitus circa hepatis regionem ſentitur; injectum Enema, & data eſt mixtura hyſterico-anodyna, circa veſperam ſiluit dolor, & ſomnus obrepſit; circa ſextam pulſus concitatior obſervatus, æſtus membra occupavit; redditum eſt clyſma cum liquamine albido; dormiit totâ nocte; manè vegeta ſurrexit, ſed toto corpore multâ aurigine perfuſa. Sic menſem Septembrem totum transegit, ut nempe paroxyſmus octavo die, etiam exacto regimine obſervato, & alvo quotidiè laxatâ, nihilominus rediret. Solvuntur paroxyſmi largo ſudore, unde pruritus in toto corpore, quem frictionibus ad ſanguinis usque profluvium lenire conatur.

Die 17. & 24. ſiſtentibus ſe paroxysmi prodromis, ſcilicet oſcitatione, cardialgiâ, ventris lancinatione, ructibus, ſputatione, quibus ſe junxit ſpaſmus in pedum digitis exquiſitè dolorificus, decocti Chamomillæ vulgaris hauſtum propinavi, & Clyſma ex eodem cum Ol. Chamomill. & lumbricorum mixtum injici curavi. Ventriculo Galbanettum impoſui, unde mitius affligebat dolor vix in horam protractus; febris autem non minus intenſa fuit,

fuit, & poſtero die urina ut hactenus ſpiſſa, faciesque profundè flavebat. Tentatum proin etiam eſt, decantatum illud euporiſton ex lactis vaccini ablato cremore ℥vj Saponis Venet. ʒiß, & Syrup. de marrub. ℥ß. Potui ordinario infundebantur ſummitat. abſynth. marrub. urtic. & ſalviæ, quibus non pronuper ex Ictero paroxyſante emaciatiſſimus reſtitutus perhibebatur; externa quoque & per magnetismum operantia quæcunque in uſum vocata ſunt. Sed dum omnem hactenus eluſit operam affectus, & nihil reſponſi ad repetitas meas ab Excell. D. D. Bavierio, ob ſui abſentiam fortè, impetrare licuit, Celeberrimos in arte Æſculapios, Magnificum D.D. Lucam Schrôkium, Sacr. Cæſar. Majeſt. Archiatr. Comit. Palatinum &c. Nobiliſſimos item, Excellentiſſimos & medendi dexteritate longè lateque conſpicuos, D.D. Mejerum Schaffuſienſem, & D. D. Millerum Lindavienſem, perſcriptâ ad illos morbi hiſtoriâ ad communicandum conſilium ſeriò rogavi. Unanimis Virorum Excellentiſſimorum ſententia fuit, Cortice Peruviano non fugari ſolùm, ſed & deleri atque extingui poſſe fermentum febrile, tantorum cauſam malorum.

D. 1. Octobris dum circa noctis duodecimam paroxyſmus Colicus cum extremorum refrigeratione & ſubſequente æſtu denuò, ſed ſingulis poſtremis mitior accederet decocti Chamomillæ hauſtu placatus, hoc magis audacter ad Antidoti febrilis uſum acceſſimus, ejusque periculum fecimus, manè & veſperi ejusdem ʒß cum flor. Sal. amm. ℈ß ex hauſtu decocti Chamomillæ exhibendo, & ſeſe ad levem madorem componendo; tulit uſum non ſine fructu. Per nares prodiit inſolita flavæ mucaginis quantitas, appetitui & viribus robur acceſſit, & univerſæ functiones alacrius expediri viſæ ſunt. Dum jam in vado ſe crederet conſtitutam & nihil minus exſpectaret, circa veſperam D. 8. ſputatio & ructus redierunt, non niſi juſculo hauſto lectum petiit; noctis horâ ſecundâ extrema frigere cœperunt, & quod in omni gliſcente paroxyſmo obſervatum, inanis ad alvum reddendam ſtimulus urgebat, ructus frequentes, tormina & in

 utro-

utroque hypochondrio ſpasmus exquiſitus, tantaque tandem Epigaſtrii commotio, mox extenſio, mox vehemens retractio, & verſus umbilicum pulſio acceſſit, ut citra disruptionem inteſtinorum tantam violentiam fieri concipi vix poſſet.

D. 9. ſummo mane injecta ſunt clysmata unctuoſa anodyna, factæ inunctiones: internè data ſunt Opiata theriacalia, tandem antiſpasmodica oleoſa, tubulum inteſtinalem blandè demulcentia, reſerantia; at omnia incaſſum; non ſolùm hanc diem & noctem duravit paroxyſmus, ſed etiam

D. 10. totus venter extumuit, & maximè ſub utroque hypochondrio, hepatis & lienis regione tumor ſingulariter extuberans exquiſitiſſimi ſensûs obſervabatur, qui dolorum immanitate Illuſtriſſimæ Dominæ, aliàs adverſa quævis ad ſtuporem patienter ferenti, clamores & ejulatus expreſſit quaſi in partu difficili conſtitutæ; interim membra cadaverosè friguerunt, vires corporis & animi defecerunt, pulſus elanguit, & proſcriptâ omni ſpe vivendi inter preces & ſolamina adſtantium hunc & ſequentem diem transegit. Tumor utriusque lateris, propter quem in neutrum ſe latus flectere poterat, pro hepatis & lienis inflammatione nobis primùm impoſuit, unde quod crebrâ experientiâ compertum habemus, linteamina aceto calente imbuta utrique tumori admovimus, pro tubuli inteſtinalis à triduo conſtipatiſſimi, nec clysmata reddentis reſeratione, Oleum in Colica ſpasmodica eximii usûs, quod Perilluſtri, Sereniſſimi Electoris Palatini Archiatro, toto Orbe Celeberrimo D. D. Brunnero acceptum debemus, per trium horarum intervalla cum juſculo carnis exhibitum eſt.

D. 11. Vomitus liquaminis vitellini acceſſit, dum is crebriùs urgeret, ad hunc inhibendum & morbum iliacum præcavendum pulviſculi abſorbentes cum opii afflatu dati ſunt. Oleum anticolicum ſedulò continuatum eſt: circa veſperam cum horrore totius corporis alvus officium fecit, prodierunt glandes craſſæ, induratæ, nigricantes, liquamine bilioſo fœtidiſſimo exceptæ,

ceptæ, & concrementis calculoſis pluribus refertæ, noctu breves ſomni ſubrepſerunt.

D. 13. Chariſſimam Dominam Filiam viſitatum acceſſit Illuſtriſſimus Dominus Parens: vidit illam extremè debilem, at ex limine mortis pauliſper ereptam: continuatus eſt olei anticolici cum Syrup. roſar. S. S. permixti uſus: alvus liquida moleculis compactiſſimis confuſa jugiter fluebat: putatus hepatis & lienis totiusque ventris tumor inſigniter imminutus eſt: dolores graviores miteſcebant: corpus æſtuare ac inter ſomnum interruptum ſudoribus perfundi cœpit.

D. 14. & ſequentibus, viribus fractiſſima continuo ſudore madebat, pulſus celerior, ſitis intenſa, dolor ab hepate ad lienis regionem ſatis adhuc exquiſitus, protuberantia, quæ pro hepatis inflammatione vel in arte verſatiſſimo impoſuiſſet, multum ſeceſſu crebro diminuta, ſed acriter ſenſibilis perſtitit; & quid dicam? nullus in corpore locus erat, qui non ſpaſmorum ferociâ exercitus, ſopito paroxyſmo triſtem doloris ideam reliquerit; pectus, nucha, ſcapulæ, brachium dextrum, totusque venter vix attactum ferebant, corpusque ad ſceleti formam extabuit. Paroxyſmus hic, quo fortè nemo & crudelius & longius ſævientem vidit unquam, terminatus eſt cum Ictero, nigro veriſſimè dicto: lotium percraſſum & turbidum, odore felium urinæ perſimile, totum locum inficiebat, ut ſinguli accedentes hypocauſtum à Cato permictum dicerent. Tumorem autem ventris in utroque hypochondrio ſingulariter prominentem & ſenſibilem, ex ſolius inteſtini Coli infarctu productum, motuque illo in ventre convulſivo incarcerata ſcybala & flatus ab irritato Archæo, motu periſtaltico aucto, de loco in locum protruſa fuiſſe, donec exitus per inferiora pateret, uti dubium nobis non fuit, ita hoc ex fundamento deſtitum non eſt, reliquias in Colo hærentes jugi uſu Olei anticolici Syrup. roſ. S. mixti, per epicraſin expurgare, donec tædium illam & nauſea caperet remedii, quod ad Perilluſtris ſ. n. D. D. Brunneri dictamen paratur ex ℞. Flor. Chamomill. vulg. papav. rh. fol. naſturt. aquat. ſummit. meliſſ. rec.

ana

ana Mß. lumbricor. terr. n. LX. Balſam. Peruvian. ʒß. Vin. alb. generoſ. ℔ß Ol. amygd. d. ℔j coquantur, ſimul ad vini conſumtionem Ol. Colatum ſerv. ad Vitr. ter quotidiè ad ℥j in juſculo exhibendum.

Ad vires reparandas juxta Cremorem hordei maximè analepticum, cum carne vitulinâ & gallinâ ad mucaginem coctum, & quater de die ſorptum, etiam Gelatina Corn. Cerv. parata eſt ſequentem in modum: ℞. C.C. raſp. ℥iijß fol. meliſſ. Veron. beton. flor. borrag. ana Mß ſem. fœnic. ʒj. coq. in aq fontan. ℔iiij. ad medias, poſtmodum add. Conſerv. roſar. r. ℥iß paſſul. min. apt. mundat. ℥j. bulliant adhuc aliquantum, poſtea colentur & ſerv. in vaſe fictili in loco frigido, de qua ſumantur mane horâ ſeptimâ, & veſperi horâ quintâ cochlearia duo, ſuperbibendo juſculum ex cremore hordei analeptico; inunctiones ſecundum coli tractum diligenter continuatæ ſunt; clyſmata non neglecta.

D. Solis quæ erat 20. alacrior ac hactenus, cibos in prandio avidè ſumſit, vini modicum cum decocto rad. Chin. & paſſulis hauſit, ex hoc murmura ventris audita ſunt. Clyſter injectus eſt, qui ab inteſtino recto, quaſi vi magnâ abreptus, verſus ſtomachum tendere putabatur: novi paroxyſmi protinus comparuêre prodromi, oſcitatio, ructus ſonori, ſputatio, Cardialgia, (colica ventriculi Mortono de phthiſi icterica nuncupata) ſpaſmi Coli mites fuerunt, & impetus ille ſpaſmodicus planè abfuit, ſine dubio propter Colòn reſeratum & expurgatum, motu periſtaltico imperturbato exiſtente. Bihorio ſic transacto, æſtus occupavit artus, & largo ſudore paroxyſmus finiebatur.

D. 21. multum virium ex hoc paroxyſmo ſumſiſſe videbatur ſibi; plurimus dolor diſparuit, tangi ubique quàm hepatis regione ſine dolore potuit, quam partem continuo ſtringi ſpaſmo quærebatur, urina, quæ hactenus acceſſione finitâ profundè nigricans, fœculenta, limoſa comparuit, jam non niſi benè crocata exſtitit. Non exiguam redeuntis ſenſim ad frugem valetudinis ſpem fecit Illuſtriſſimis & Excellentiſſimis ſupra nominatis Viris, quos conſilio adhibueram, paroxyſmus hic tantum prio-

prioribus mitior & tranquillior decurrens: proinde infuſi anticterici (quod Mortonus in Phthiſiologia p. 8. habet) corticis Peruviani acceſſione exaltati uſum interpoſitis ſubinde laxantibus commendârunt. Sumſit hauſtum mane & veſperi cum Pulveris Cachectici à Celeberrimo D. D. Millero, amico æſtumatiſſimo transmiſſi, & ceu ſpecificarum virium, longâ praxi probati ℨß.

Qui D. 27. paroxyſmus acceſſiſſe debuerat, diem poſtpoſuit, & d. 28. inter prandendum cum ructibus, oppreſſione ſtomachi & frigore extremorum rediit, dolores vero penitus abfuere. Circa quintam veſpertinam ſudor paroxyſmum finiit, & ſomnus plurium horarum obrepſit. Ut verò Augiæ hoc Coli ſtabulum penitius extergeretur, & fermentum febrile extingueretur, juxta infuſi ♂ anticterici Chin. Chin. exaltati uſum, alvus ſegnior per epicraſin potiunculâ ex ol. amygd. d. & Man. opt. ana ℥iß. decoct. fl. chamomill. ℥iiij. (cujus aliàs vires in pertinaciſſima Colica deprædicari ſatis non poſſunt) etiam clyſteribus injectis ſollicitabatur, & hepatis regione à dolore & ſpasmis nondum immuni, Emplaſtrum Norimbergenſe impoſitum eſt; & quidem cum ſucceſſu, ut paroxyſmus quivis diem poſtponens, tandem ad usque undecimum diem protraheretur; mitior quævis acceſſio fieret, excrementa nigerrima prodirent; flatus copioſi, indicium inchoatæ digeſtionis per inferiora ſecederent, urina clareſceret, & bonæ notæ indicia præberet, ſingulæ functiones alacrius expedirentur, & ſic Dei Max. ex gratiâ ſingulari, fauſta quæque apparerent. Succreſcente ſic, lento quamvis progreſſu, vigore, Illuſtriſſima Domina ſe domum portari medio Decembri, in Lectica curabat: ex moleſtia itineris, non tam tempeſtate horridâ, quàm caſu lecticæ, equis profundâ nocte in via glaciata hærentibus, cum tædiis aliis, quas devorare cogebatur ſatis acerbis, reſuſcitatum denuò ſcintillavit malum. Febris rediit cum colore icterico ſingulos paroxyſmos excipiente, & colico dolore non quidem acerbo: bono cum omine inceptum intentionis ſcopum proſequi, tantò minùs deſtitimus, & tandem curæ optatum colophonem impoſuimus, ſemel hebdomadatim

extergendo inteſtinorum tubulum, per pulveris Rhabarb. v. ʒj. Cæteris verò diebus manè & veſperi hauſtu ſequentis decocti abſorpto: ℞. Rad. Chelidon. maj. Vincetox. gentian. ana ℥ß. folior. marrub. abſynth. Cichor. flor. Centaur. min. ana Mß. Cort. Ch. Ch. ℥ß. limatur. ♂ in nod. lig. ℥iß. Zedoar. galang. ana ʒj. Inciſ. coqu. in B. M. per hor. ij. cum aq. font. & Vin. alb. veter. ana ℔ijß. Colatur, ſervetur ad uſum. In potu ordinario fruſtum ☉ candentis ſæpius erat extinctum. Diæta conveniens injuncta. Sic ſenſim correctâ ſuccorum quoad craſin & motum anomaliâ; fermentis viſcerum ad genium redeuntibus, ſanguine ad elaterem ſuum magis magisque exaltato, & turgeſcentiæ naturalis indicia exhibente per narium frequens ſtillicidium, & appetitu naturali ad cibos boni ſucci redeunte, qui prius non niſi in abſurda ferebatur, in vado ſalutis omnia conſtituta videbantur, ſed en! hæmorrhagia narium incrementa ſumens indies, cum intercurrentibus animi deliquiis, perterruit de novo Illuſtriſſimam Dominam Baroniſſam, ut me 15. horarum itinere diſtantem advocare decerneret: maturatum eſt iter.

D. 16. Februar. 1701. adveniens, vidi lectum circumſtantes ſanguine junctos, extrema perpetim exſpectantes: ut verò pulſum ſatis bonum comperi & animi præſentiam, fauſta quævis ſperare juſſi, quamvis ex largiore ſanguinis profuſione viribus fractiſſima exiſteret, & pedes œdemate tumerent. Data eſt Mixtura ad hæmorrhagiam Sylvii; parata ſunt Cardiaca temperata, juſcula cum Endivia cocta, Gelatinoſa & alia reficientia: ceſſavit hæmorrhagia, & vires fatiſcentes reſtituebantur. Continuatus hinc eſt quotidianus decocti Martial. amaricantis & Pulv. Rhabar. hebdomadarius uſus, quò penitius ſucci vitales à croco peregrino depurarentur, ſalia lixiva cicurarentur, viſcedines & lentor ſanguinis attenuaretur, bilis præſertim Sulphur effratuatum acueretur, tubulus inteſtinalis reſeraretur, extergeretur, bilis egreſſus in duodenum proliceretur, & ſic etiam naturalis menſtrua per loca conſueta evacuatio promoveretur. Nec nos intentio fefellit; deſperata valetudo ſenſim reverſa eſt, & poſt tot ho-

ſtium

ſtium deſideratum exſilium ovans cum triumpho rediit ſanitas, quâ hucusque intemeratè & cum ſtupore eorum fruitur, qui eam ex ſeſquiennali morbo emaciatiſſimam, & peregrino colore deturpatam, nunc verò athleticè valentem & nitidiſſimam conſpexêre.

OBSERVATIO VI.

DN. D. SYLV. SAMVELIS ANHORNII DE HARTWISS.

Abſciſſa Coli portio non lethalis.

CRaſſorum inteſtinorum vulnera quamvis paſſim occurrant apud authores vel ſponte naturâ, vel per ſuturam conſolidata atque curata, inteſtinum tamen per medium ſectum, abſciſsâ ejusdem portione curam admiſiſſe, inter rariora meretur poni, quæ occurrere poſſunt obſervationum monumenta. Caſus hic obtigit in Johanne Kreſſenbuchur, Turgoviâ Utvillano, juvene 26. annorum. Hic An. 1694. mente adhuc & corpore ſanus, ex annonæ caritate famis miſeriam expertus, clibano piſtoris adſtans, & paniculum inibi relictum videns, jubentibus ſociis clam irrepſit, panem petiturus & ſtomachum latrantem placaturus: verùm ceu vapore ceu fornacis calore mox inibi obmutuit: diuturniore morâ perterriti circumſtantes, vocato Piſtori rem exponunt: hic ſine morâ pedibus extractum frigidâ largiter perfudit; ex quo motus convulſivi totum corpus prehenderunt; in habitum exinde Caducus erupit, & per paroxyſmos modò ſemel, etiam bis de die miſerum concuſſit, interdum unius & duarum hebdomadarum inducias conceſſit; perverſis tandem cerebri poris fatuitatem induxit. Die 16. Maji 1700. per ſeptimanæ ſpatium totus amens cum furore fuit, nudus ubicunque aufugere potuit, excurſitabat, & ne vim ſibi inferret, cuſtodiri debuit. Ex inſtitutâ venæ ſectione placabilior factus de dolore in latere hypochondrii ſiniſtro magnas querelas movet; quem atrocius ſævientem paroxyſmi Epileptici pro-

dromum expertus eſt; precibus non rarò inſtitit, ut ſibi cultro venter aperiretur. Die Mercurii ante Feſtum Pentecoſtis Anno 1700. (uti hoc cum totâ casûs hiſtoriâ conſignatum mihi tradere placuit plurimùm Reverendo loci Parocho, Dn. Joh. Henrico Erni, Tigurino) ſolus in hypocauſto relictus cultrum arripuit; ventrem palmam ſupra umbilicum magno ictu non modò perfodit, ſed & portionem inteſtini trium circiter unciarum è vulnere propendentem abſcidit, & ceu quid actum ſit celaturus infrà menſam projecit, ſeque ad fornacem proripuit. Pater ſuperveniens conſpecto cultro, deterius quid ſibi illicò ominatus, filii manus cruentas de ventre abripit, & rem attonitus videt. Vocatus loci Chirurgus, Dn. Joh. Conrad Vogt, portione inteſtini abſciſſi conſpectâ mortis prognoſticon tulit, & Cardiacis refocillato Patiente, utramque inteſtini partem ex vulnere propendere permiſit; donec de illa certus eſſet, perquam ſordes exirent. Re ſatis exploratâ, poſt plurium dierum decurſum, inferius inteſtinum in ventrem intruſit. Superioris verò extremitatem probè obſervari juſſit, ne ſimul ad interiora recederet, & excrementa in cavum abdominis deponerentur. Sic tandem ſolius benignæ conſervatricis naturæ providentiâ, nemine hoc per artem intendente factum eſt, ut extremitas inteſtini ſauciati cum vulneris orificio coaleſceret, & ſexto jam anno, tanquam ex podice equino expreſſis prius rutilantibus rugis, excrementa alvina & flatus ſine ullâ moleſtiâ hâc viâ reddantur, per anum verò ne minimum quid excernatur, niſi quod primis diebus liquaminis cruenti ſeceſſit. Ante quinquennium circiter in viciniam vocatus, nolui occaſionem ipſum viſendi negligere: fatuus erat, moribus incompoſitis & vultûs torvi; ligamenta detracta ſero maduêre; ex miro hoc podice palmam ſupra umbilicum exiſtente compreſſo, ſerum fermentans ſpumoſum & graviter nares feriens, cum granulis hordeaceis & avenaceis exibat. Sic viribus valuit, ut negotia ruſticana in campis & pratis obiret; à triennio verò, dum in piſcinam ſuffocaturus ſeſe proſiliit, juſſu Magiſtratûs vinculis domi cuſtoditur, ubi fila ducendo vitam

agit

agit. Paroxyſmum Epilepticum ſi frequentius patiatur, & ſitim extincturus largius bibat, plurimum aquæ potæ per locum hunc exit. Jam viribus fractus & emaciatus haud multum à fati limine abeſſe dicitur, quod cum ipſo Parentes unicè vovent.

OBSERVATIO VII.

DN. D. SYLV. SAMVELIS ANHORNII DE HARTWISS.

Ad Hæmorrhagiam ex dente evulſo remedium.

HÆrent dentes aliquando ita fortiter & profundè alveolis ſuis infixi, ut etiam expertiſſimis in hoc artificii genere magiſtris, licet ſuperato feliciter labore, ex hæmorrhagia vix compeſcibili famæ diſpendium quandoque immineat. Non pauci ſunt, quibus conſtringi laceratæ arteriolæ nullâ arte potuerunt, donec cum meliore vitæ theſauro, ipſam vitam exſpirarent. Facilè & haud unquam fallens auxilium ad reprimendum fatale hocce diluvium, hic addidiſſe tantò minùs lectori diſplicebit, dum ejusdem pluries in deſperatiſſima hujusmodi ſanguinis ad usque deliquia profuſione, vires præſentiſſimas expertus ſim. Eſt verò hoc nihil aliud, quàm nucis juglandis particula accenſa, & flagrans alveolo dentis extracti indita. Nî ſtatim voto effectus reſpondeat, ſecundâ & tertiâ vice eſt hoc repetendum, & nucleus fortiter alveolo imprimendus, quo læſa arteriola tangi, & calore ejus conſtringi commodè poſſit. Sic ſine ullo excitato dolore omnis hæmorrhagia in momento ceſſabit. Patiens verò per horas aliquot quietus manebit, nihil maſticabit, minùs calidum quid hauriet, potius de aqua ad hæmorrhagiam Sylvii aliquid per horas deguſtabit, donec vires paulatim redeant, & ſanguinis fervor remiſerit.

OBSERVATIO VIII.

Dn. D. SYLV. SAM. ANHORNII DE HARTWISS.

Raucedinis remedium.

EX lymphæ in glandulis laryngis incraſſatæ vitio, tempore nebuloſo & hyberno, ſæpius noſtris vox rauca evadit, & ſubinde præſtantiſſimorum medicaminum vim eludit. Ancilla nuper per plures menſes raucoſa, me conſilium rogavit. Suaſi hauſtum ſeri lactis calentis manè & veſperi: à primo potato cyatho vox clarior evaſit. Tentavi idem in aliis, & hactenus ſpem nunquam fefellit, ſed plurimis in inſtanti auxilium attulit.

(*Sangallo Auguſtam Vind. d. 29. Januar. An. 1706. miſſa.*

OBSERVATIO IX.

Dn. D. GODOFREDI KLAVNIG.

De

Sulphuris Antimonii aurati virtute antivenereâ.

ANtimonium, juxta famoſiſſimi Baſilii Valentini effatum, haud immeritò comparatur circulo, cui neque principium, neque finis, & in quo quantò plus quis quærit, tantò plus ſemper invenit, nec ſufficit hominis vita ad perſcrutanda & indaganda omnia, quæ in antimonio latent, arcana & myſteria. Non vacat hìc rimari abditas hujus mineræ gazas, quibus in ſui admirationem allicere ſolet Auri fame tentatos Alchymiſtas, ut ipſis etiam eo nomine primum ens Auri ſpecioſè ſatis dicatur. Sufficiat mihi medicas inquirere vires, quibus nunquam radicitus eruendis Antimonium pollet ſpecificè, adeò quidem, ut debitè à Paracelſo in Chirurg. mag. Part. 2. tr. 3. c. 5. p. m 67. extollatur, quod uti Aurum, ita etiam hominem repurget ab omnibus ſordibus. Hujus

jus veritatis evidentiſſimum documentum nuperrimè mihi in ſulphure antimonii aurato, quod more ſolito ex ſcoriis reguli cum aquâ ſimpl. coctis, debitè præcipitatis & edulcatis præparavi, ſequenti in caſu experiri licuit. Accedebat Vratislaviam Svecicarum Copiarum Centurio, ætate circiter quadragenarius, qui ex impuro coitu gonorrhæâ, hâc ceſſante ſiniſtri inguinis bubone & nocturnis tibiarum capitisque doloribus vexatus alicujus Chirurgi noſtratis opem implorabat. Hic ex artis ſuæ regulis buboni emplaſtro, doloribus autem lignorum decocto ſuccurrebat, haud tamen felici cum ſucceſſu. Adhibitis enim per ſeptimanam modò dictis remediis, bubo quidem multum diminuebatur, dolores vero capitis pariter atque tibiarum oſtocopi horis quieti dicatis adeò profundè & tantâ cum ferociâ augmenta ſumebant, ut ſomnum debito tempore capere amplius non valeret miſerrimus, qui tamen interdiu de nullâ niſi laſſitudinis moleſtiâ querulas traheret voces. Spe itaque de Chirurgo conceptâ fruſtratus meum efflagitabat conſilium, anxiè petens, ut cruciatibus ferè intolerabilibus citò obicem ponere allaborarem. Hæc mecum animo volvens recordabar, Illuſtriſſimam Fœminam ante tres annos pari contagio infectam ſulphure antimonii aurato aliquoties ſumto integerrimæ ſanitati reſtitutam; quapropter idem hîc tentare conſultum ducebam. Cum verò prælaudatæ curæ circumſtantias & remedia exactè imitari mihi proponerem, ſulphuris antimonii aurati granis ſex anaticam portionem pulveris ſtomachalis nobilis ex Minſichti armamentario confecti, addidi, quam doſin horis matutinis tertiâ quâlibet die cum decocto aliquo lignorum exhibui. Quod, cum primâ vice ageretur, ſaburra omnis generis impuritatum per binos vomitus & tres ſeceſſus ejiciebatur, ſecundam doſim ſequebatur triplex alvi dejectio cum ſudore adhuc moderato, reliquas verò excipiebat ſolùm largiſſima diaphoreſis, quæ tamen, uti prædictæ evacuationes, procedebat ſine notabili virium proſtratione. Interim omnia correſpondebant voto; vix enim quinquies uſus erat hoc medicamento, ex quo ſe prædicabat perfectè ſanum.

Haud

Haud quidem diffiteor, me ad ferendas ſulphuri antimoniali ſuppetias decocta ex lignis ſeriò imperâſſe, fruſtraneo tamen cum conatu; quam primùm enim exoptatam hujus ſulphuris ſentiret efficaciam, penitus abſtinuit ab uſu decoctorum, quæ primis etiam diebus durante hâc meâ curâ, quam parciſſimè guſtavit. Quapropter vix ambigo aliquam ſulphuri antimonii aurato adſcribere virtutem in corrigendo & exterminando miaſmate ex impurâ venere lymphæ ſanguinique illato, etiamſi adhuc dubius ſim, an ſecundum Paracelſum in chirurg. mag. Part. 3. l. 5. p. m. 90. in liquore mercuriali, aut quâ in parte lateat ſalus, quâ Venere ſauciatos beat antimonium.

(*Vratislavia Auguſtam Vind. d. 14. Febr. An. 1706. miſſa.*)

OBSERVATIO X.
DN. D. JOHANNIS DAVIDIS MAUCHARTI.
De
Spiritûs vini accenſi vi diſploſivâ inſigni.

IGnem quemcunque ad deflagrationem ſpatium ſufficiens & liberum aërem requirere, ſecus verò extingui, qui neſcit, quotidiana doceri poterit experientia. Eſſe verò φλόγιςα quædam, quæ, utcunque accenſa, denegatum ſibi ſpatium ultrò quærunt, etiam cum diſploſione obſtaculorum, vel unus pulvis tormentarius, aut pulvis fulminans, imò ejusdem energiæ aurum, abundè demonſtrant. An verò & Vini ſpiritus in hunc cenſum hactenus ſit relatus, neſcientem me peritiores informent. Experientia me docuit, quantum valeat, anno abhinc quinto, cum quidam ex familiaribus, per literas mihi accerſito, totus pallidus ex terrore prægreſſo, quæſtionem proponeret: an crederem ope ſpiritus vini dolium poſſe diſplodi? Mirantem me, & ignorantiam fatentem in cellam deducit, monſtrat dolium novum, affabre factum amphorarum Würtembergicarum tredecim, cujus poſte-

poſterior fundus totus, non ſolùm bis per transverſum aſſularum in medio erat diffractus, utut ad trium pollicum ſpiſſitudinem accederet, & quidem tantâ vi ad murum, quatuor pedibus diſtantem, alliſus, ut fragmenta penitus eſſent obtuſa, ſed & exterior ejus margo totus in fovea, quam die Gargel vietores vocant, remanſerit, ſimulque repagulum, eine Spange/ quod obſtiterat, removerit, clavosque ferreos id firmantes tam fortiter aſſulis impegerit, ac ſi fortioribus graviſſimi mallei ictibus eſſent impulſi. Quærenti mirandæ hujus rei cauſam, refertur: aliquot menſuras ſpiritûs vini dephlegmati per vietorem dolio ingeſtas, & ſtudiosè omnibus dolii partibus affuſas, tum, ad delendum novi ligni ſaporem, vino aliàs communicandum, deſuper ſulphurato incenſi, occluſis omnibus, ex vietoris ignorantiâ, foraminibus, contra quam alias fieri conſuevit, his malis anſam dediſſe. Retulerunt poſtea aliqui, tantum fuiſſe exortum inde fragorem, ut vicini terræ motum crederent, admoniti verò ab alio vietore, rem ex odore vini ſpiritus ſubolfaciente, ex metu concepto in riſum ſunt ſoluti.

SCHOLIVM.

ITeratam ſpiritûs vini rectificationem non neceſſariam, imò damnoſam eſſe, cum celebris olim Chimiater, D. Jacobus Barnerus in chym. philoſoph. tr. 3. cap. 2. oſtenderet, *toties totiesque factum* eſſe monuit, *ut incautis admota candela, quò ſtrias decurrentes viderent, accenſus fuerit ſpiritus*, utpote qui vitris deſtillatoriis incluſus, atque ob accenſionem in majorem expanſionem deductus, cum ſpatium ſufficiens haud inveniret, vitra non ſine fragore inſigni disjeciſſe compertus eſt. Et quis neſciat, ſæpe in aliis etiam laboribus chimicis materias in vitris reconditas, ſi vehementiori igne urgeantur, ſicque plus juſto reſolvantur, ob denegatum particulis rarefactis exitum, cum violentiâ & vaſorum ruptura viam ſibi quæſiviſſe? Unde idem hic contigiſſe veriſimile eſt, dum ſpiritus vini dephlegmatus dolii lateri-

bus intus adfuſus, à ſuperingeſtâ ſulfureâ flammâ incenſus fuit; cujus particulæ hinc admodum rarefactæ, dum amplius ſpatium occupare opus habuerunt, nec ob occluſa à vietore foramina illud invenerunt, cum magno iſto fragore & fundi disjectione exitum molitæ fuerunt.

L. Schröck.

OBSERVATIO XI.

Dn. D. JOHANNIS DAVIDIS MAVCHARTI.

De

Experimento novo circa lachrymas vitreas.

ULtra decennium jam excurrit, cum oblatas fortunâ à vitriario lachrymas vitreas emerem, eo fine, ut otio dato, experimenta Sturmiana, in Collegio Curioſo P. II. Tent. VI. propoſita, tentarem. Dum verò hæ in menſa poſitæ commodum tempus expectant, affertur fortè vitrum ſatis ſpiſſum aquâ plenum, ad os manè eluendum. Inceſſit animum cupido tentandi quid eveniret, ſi lachryma vitrea, aquæ immerſa, frangeretur, credebam verò futurum, ut aqua in altum aſſiliret. Sed præter ſpem, cum inſigni fragore, diſſiliit fundus vitri, aquam continentis, in plusquam centum fruſta, & aqua contenta ſubitò per menſam diffluens, vix locum fecit ſcripta & libros removendi, & à madefactione nocivâ vindicandi; ſuperiori margine vitri, qui tamen lateribus lachrymæ fuerat oppoſitus, integro manente, manifeſto argumento, omnem ejus vim deorſum tendere. Tentatum poſtea idem in aliis vitris, ſemper eodem cum ſucceſſu, ut & in iisdem oleo repletis, ſed minori cum fragore & paucioribus fiſſuris, cum tamen vitrum liquore vacuum, utut tenuiſſimum, ſemper illæſum maneret. Rem hanc, an aliis quoque prius tentatam ignarus, mihi ad minimum novam, ad b. Joh. Chriſtophorum Sturmium data occaſione perſcripſi, is verò ex meis literis,

teris, neſcio quo fato, per fundum vitri diffractum, non fundum vitri aquam continentis, ſed lachrymæ vitreæ intelligens, reſpondit quidem benevolentiſſimè, ſed ἀκύρως, ob me non intellectum. Et licet poſtea diverſis intervallis, bis ad eum ſcriberem, ſemel per amicum, alterâ vice per veredarios miſſis literis, reſponſum non tuli; ut credam eum meas non accepiſſe. Additas verò tum, ex meo ingenio, phœnomeni explicationes hac vice ſupprimo, expectans alius cujuslibet ex Academicis Curioſis ſuper hac re cogitata.

SCHOLIUM.

LAchrymas vitreas experimento ſubjeci in tenuiori, ideoque fragiliori vitro, non tantum quod lato, ſed etiam in alio, ſtrictiori quod in ſummitate orificio erat præditum; & quidem guttulas illas vitreas modò propius circa fundum, modò remotius tenendo, inſuper lachrymæ ventrem jam fundo, jam orificio vitri obvertendo; nullibi tamen diſſilientis lachrymæ impetus vitro rupturam intulit. Unde quæ cauſa rupturæ ſubſit, atque an ſingularis ſtructura vel figura pro phœnomeno hoc impetrando requiratur, hæreo. Quòd verò vitri fundus ſemper, nunquam autem ſuperior pars fracta fuerit, an fundi reſiſtentiæ debetur? cum is particulis lachrymæ diſſilientibus & impetuosè irrumpentibus, ob ſoliditatem ſuam cedere neſciat, ſecus ac in aqua in ſuperiori vitri parte conſtituta & facile mobili accidit. Nam omnem vim lachrymæ deorſum tendere, autopſia mihi confirmare noluit, quæ à diffractione in libero aëre facta particulas tam deorſum, quam ad latera, & ſurſum projici haud obſcurè oſtendit; id quod etiam *D. Rupertus Moray* in Angliâ obſervavit, guttulis nempe his fractis, ſi liberum quaquaverſum ſeſe extendendi ſpatium ſcintillæ inveniant, has in orbem diſpergi, vid. *Eph. noſtr. dec.* 1. *ann.* 2. *app.* quod eò evidentius comparebit, ſi in pyxide, cujus concavitas ubique pulticula farinacea &c. obliniatur, lachrymam rumpere libuerit, ubi ejusdem particulas ubique pulticulæ ſe intruſiſſe, conſpicitur.

L. Schröck.

OBSERVATIO XII.
Dn. D. JOHANNIS DAVIDIS MAUCHARTI.
De
Experimento novo-antiquo circa pinguefactionem boum.

LEgeram aliquoties, nec tamen intellexeram, quæ habet Johannes Riolanus in Paralipomenis Enchiridii Anatomici, p. m. 483. *Scripſit Ariſtoteles Lib. de Hiſt. Animal. VIII. c. 7. Veteres boves facilius pingueſcere, ſi inciſâ cute inſufflentur, ſtatimque paſtum ineant. Cui ſuffragatur Plinius L. VIII. c. 45. (pag. m. editionis Dalechampianæ 385.) his verbis: Lavatione calidæ aquæ traduntur pingueſcere, & ſi quis, inciſâ cute, ſpiritum arundine in viſcera adigat. Quod mihi non eſt veriſimile; corpus enim tumeſcere facilè poteſt à flatu, ſed non inde pingueſcere, imò morbis magis obnoxium erit. Tumor enim ille fallax & fucatus erit, non verus adeps, ut ipſe narrat Ariſtoteles, Libr. I. Elench. Caſaubonus L. V. Comment. in Athenæum, modum hunc inſufflandi boves explicat. Olim Athenis quando ad celebrandam aliquam publicam ſolennitatem conveniebant, magna inter tribus de victimarum præſtantiâ & choragio totius magnificentiæ, æmulatio fuit ac contentio. Itaque naturali victimarum altilium habitudine non contenti, artem adhibebant, quo pinguiores & opimiores viderentur. Inciſâ bobus cute, ſpiritum arundine in viſcera immittebant, pingueſcere eos hac ratione autumantes &c.* Hactenus Riolanus. Rectè quidem, & ſine dubio experientia duce, Ariſtoteles, non æquè benè Plinius & Caſaubonus ſcripſere, & Riolanus, fortè notione viſceris deceptus, veroſimile non credidit, putans interiores corporis cavitates inſufflari, quod ſine noxâ utique fieri vix poſſet. Mihi, nova experientia ſuggeſſit ſequentia. Ruſticus quidam in pago hic vicino habuit boves duos perquam opimos, ita ut laniones noſtrates emere non valerent, veriti, ut pretium æquivalens ex carnibus, inter ruſti-

cos potiſſimum vendendis, reciperent. Delata eſt rei fama ad lanionem aulicum *Sereniſſimi*, qui huc deſcendit, & boves emit propè centum florenis; admonitus verò poſtea de fuco ab inimicis poſſeſſoris, contractum diſſolvens, rem ad Conſilium Juſtitiæ ſuperius detulit. Unde mox mandatum ad D. Præfectum noſtrum emanavit, ut quantocyus in rem inquireret. Ruſticus in jus vocatus fatetur: Fabrum quendam ferrarium, non procul hinc diſſitum, facto in utroque amborum boum latere, juxta ſcapulam foramine parvo, ope cultelli, calamum anſerinum immiſiſſe, & fortiſſimè inſufflaſſe, unde primò tumor ortus, ovi gallinacei magnitudine, quem faber poſtea manibus ſedulò protruſerit, ad alias ſub cute partes, repetitâ deinde inſufflatione, usque dum totus bos primò in uno, mox & in altero latere ſubtumidus evaderet, deinde foramen ſedulò cerâ & lanâ obturaſſe. Boves hinc per triduum ſubtriſtes, ſine dubio ex dolore quodam, dehinc verò, evaneſcente tumore, alacres rurſus & voraciſſimos, tandem ſex hebdomadarum ſpatio, adeò opimos factos. Lanio aulicus emptionem recuſavit, at alius lanio emptos octoginta florenis, non vento, ſed copioſiſſima pinguedine refertos, magno cum fœnore, deprehendit. Retulit idem ruſticus, adhuc dum vivens, & me haud ita diu allocutus, ſe ſimiliter binas vaccas inſufflari curâſſe, & hinc egregium lactis, nam mulgebantur quotidiè, augmentum ſenſiſſe, atque fabrum iſtum ferrarium, quem hactenus conſpicere non licuit, hoc artificium jam à multis annis in propriis armentis exercere, ſed à violentiâ inſufflationis hernioſum factum. Videant tam Curioſi quàm Oeconomi, quid hac de re ſtatuendum ſit, aut ſperandum porrò.

SCHOLIVM.

NObiliſs Dn. Author huic ſuæ obſervationi An. 1708. M. April. ſeqq. ſubjunxit: *Generoſiſſimus quidam Baro, hippocomus expertus retulit, equos ſtrigoſos etiam interdum pluribus hinc inde in cute factis foraminibus inſufflari à malitioſis eorum poſſeſſori-*

bus, ut minus cautis obtrudant eò carius emptoribus, foramina cerâ & pice cum goſſypio mixtis obturari, fucum verò ſtrigili deprehendi, & equos nequaquam pinguiores hinc fieri, ſed potius ægrotare. Ne de pinguefactione boum eadem arte inſtituta idem ſit ferendum judicium, vereor.

L. Schröck.

OBSERVATIO XIII.
Dn. D. JOHANNIS DAVIDIS MAVCHARTI.

Mors in olla, ſeu de cupreorum vaſorum noxa.

REtulit mihi non ſemel Mater chariſſima, ſe aliquando gravidam inſigni appetitu acetariorum captam, ad hunc plenariè ſatiandum, multum lactucæ, quæ agnina vocatur, mundaſſe, & in pelvi cuprea aceto & lardo paratam ad ſatietatem comediſſe, ſed ſiniſtro eventu, cum tantus inde vomendi impetus ſuccederet, ut viſcera ſibi excutienda viderentur; ſublato ſimul in poſterum appetitu nimio, & absque noxâ. Refricat hoc memoriam binorum exemplorum, mihi ante aliquot annos oblatorum, unum Generoſiſſimæ Perſonæ, quæ volante equo, ob vomitus enormes, meum petierat conſilium. Vix verò parata erant varia antemetica in pharmacopolio, cum alius accedit nuntius, referens: Coquam, Netricem & tres ancillas æque ſtrenuè vomere, ita ut omnes anguli vomentibus perſtreperent. Aperta tum ſimul cauſa, quod omnes in prandio caſeum ex lacte vaccino, in cupreo vaſe factum comediſſent, resque medicamentis à me miſſis paulo poſt in integrum reſtituta eſt. Alterum eſt Chirurgi, adhuc dum viventis, qui nonnihil temulentus veſperi domum rediens, cubitum ierat, mediâ nocte verò, ventriculum ſibi evelli, & abdomen disrumpi clamitans expergiſcebatur, ſibique venenum datum querebatur. Intempeſtâ nocte

nocte, ab uxore, ultima mariti, per convulſiones mox eruptu-ras, metuente accerſitus, exhibitis alexipharmacæ potionis coch-learibus duobus largiſſimus vomitus eſt ſecutus, isque aliquoties repetitus cum euphoriâ ægri. Cauſam ego rejeceram in crapu-lam, ille verò conſtanter negavit, & ſui jam compos, retulit ſe, ex caſeo, in cupreo vaſe facto, & in eodem menſæ impoſito, adeò malè habere, ſaporem ſe cuperoſum manifeſte in ore ſen-tire. Hi quidem omnes non malè adeò tulere; ſecus verò pu-ella quædam annorum 4. ante decennium. Hujus pater anxius & ſudore perfuſus, ob vomitus filiolæ enormes, meum petiit conſilium, referens manè ſaniſſimam cum parentibus offam ex pane & aquâ comediſſe, & alacrem poſtea cum æqualibus luden-tem, vomere ſubitò ante bihorium cœpiſſe. Accepit anteme-tica, ſed domum rediens, in viâ accepit triſte nuncium, filiolam interim expirâſſe. Triduo abhinc ad me redux obtulit orbi-culam orichalceam (& conficitur orichalcum ex cupro & cad-miâ, teſte Agricola lib. 8. de naturâ foſſilium) nonnihil ærugino-ſam, quales equorum frænis affingi ſolent, eine Buckel von dem Gebiß eines Pferd-Zaums/ quam adhuc dum poſſideo, ex quâ filiola panem vino madefactum, cum æqualibus ludens co-mederit, & hinc illæ lachrymæ. Quid videatur Naturæ Curio-ſis expecto.

SCHOLIUM.

NOn ingratum eſſe poterit Naturæ Curioſis, ſi judicium D. Lu-dovici Teſti, Medici nuper Veneti Clariſſimi, quod de conſi-mili obſervatione, quam noſter Nob. D. Joſephus Lanzonus in Ephem. Dec. 3. Ann. 7. obſ. 102. de triga Monialium ex cibo in vaſe æneo parato, graviter læſis produxit, Italicè conſcriptum, atque ab Ill. D. Ant. Vallisnerio &c. Præſidi communicatum, La-tinis verbis hîc adponatur.

Butyrum & oleum ex cupro æruginem, quæ venenoſa eſt, extrahendi vim habere, cum experientia abundè teſtetur, illud noſtro in caſu eò facilius evenire potuit, quia paſta, præterquam

quod

quod cum butyro & caſeo eſſet parata, diu in vaſe æneo recondita fuerat. Ut verò evidentia rei compareat, partes ex quibus paſta fuit compoſita, ipſumque cuprum ordine examinabo.

Indubitata apud Hermeticos eſt veritas, ad mineralium generationem plus minus partium arſenicalium concurrere, easque ſeparandas eſſe, ſi remediis inde conficiendis inſervire debeant; qua ſollicitudine omiſſa, non ſalutaria, ſed humanæ naturæ letifera ſint evaſura. Experientia etiam oſtendit, vegetabilia humida non deſtrui, niſi corruptiva præceſſerit efferveſcentia, per quam acida, eoque facilius ſi calor externus accedat, reddantur.

Huic itaque veritati Paſta in præſenti obſervatione propoſita ſubjacet, cum ex nobili vegetabili, quale triticum eſt, conſtat, & cujus ſubtiliſſimus pulvis, farina dictus, aqua humectatus, tenerrimum compoſitum producit, quod excoctum, ob craſſam & inſipidam naturam, modò vitioſam alterationem non ſubeat, ſine dubio incraſſandi & dulcificandi vim obtinet: Propterea inter alcalia referri debet, tantoque magis, quia ſummè proficuum in acribus defluxionibus eſſe comperitur. Non acutas tantùm rerum partes obtundit, ſed in ſanguinem etiam convertitur, quo ſubtiles partes ad ebullitionem pronas corrigit: quam ſub ſubſequente fluidarum in maſſa ſanguineâ diſſolutione dum impedit, eoipſo ſuccorum quoque acrium productio inhibetur. Debito idcirco tempore & loco ubi paſta hæc præſcribitur, ſalutare evadit remedium. Talem fortaſſe in finem panis ex farinâ frumenti fuit inventus, qui optimus eſt, ſi cum moderato fermento, ſine ſale, durus purusque fuerit: debitè is fermentatus & coctus, non tamen ad ſiccitatem usque, interius poroſus & dulcis redditur, cum cibis acribus comeſtus ſuperfluam eorum acutiem moderabitur, ideoque pro dulcificante æſtimari debet.

Sed quia in compoſitis aliquando inſoliti effectus obſervantur, ubi in cauſam eorum inquiritur, adparet, aut aërem cum tempore, aut aliam cauſarum ſymmetriam partium immutaſſe,

ita

ita ut hæ naturalem figuram aut ſitum dum perdiderunt, diverſa pariter operatio ſuccedat. Sic vel viliſſimis ancillis notum eſt, quod tempore æſtivo dum paſtam conficiunt, ſi aëris injuriæ ea expoſita relinquatur, non ſolùm acido odore, ſed ſimili quoque ſapore inficiatur: quæ hac ratione ſi acorem contraxit, apta evaſiſſe dicenda eſt, quæ corrodere, non abſorbere valeat, utpote quia in proprio naturali ſtatu non eſt conſtituta. Superfluum autem cum ſit in re tam clarâ prolixius eſſe, ad lactis conſiderationem devenio, ex quo butyrum, nec non caſeus elicitur.

Quamvis inter corporis fluida lac ſit nobiliſſimum & utiliſſimum, à quo tenerrimæ embryonis partes augmentum & nutrimentum accipiunt, imò poſtquam in lucem editus eſt, ab eo ipſo lacte per totam vitam ſuſtentantur, quin & guſtui dulce adpareat, ideoque ab acido immune eſſe videatur: ratio tamen & experientia contrarium evincunt; dum illa docet, lac, ſi ex cibis in terra natis dependet, illud etiam in ſe reconditum habere, ſicque chylo unitum in maſſam ſanguineam derivari; hæc autem, præter ejusdem ad aceſcentiam proclivitatem, in albâ iſtâ dulcedine nigerrimum & acidiſſimum excrementum recondi obſervat. Jam veritatem hanc manifeſtè teſtatur ſerum à lacte ſeparatum, in quo poſt deſtillationem excrementum nigerrimum & acidiſſimum remanet, evidenti argumento, illud etiam in parte caſeoſa reperiri. Ubi poſtea per coagulum caſeoſa hæc pars à ſeroſa fuit ſeparata, acidum eò magis in hac ſe manifeſtat. Hoc non obſtante, caſeus dum recens eſt, quia partes ipſius alcalicæ non ſunt ſuppreſſæ, absque omni dubio dulcificandi vim obtinet. Verùm quia lac nec diu corruptioni reſiſtere valet, nec in caſeum converti, ſalis inſperſione idem præcaveri ſolet; à cujus diſſolutione terra in ſuperficie remanet, acidum verò ſalinum ad interiora penetrat, ſeque dictis acidis conjungit: à quibus cum tempore partes alcalicæ fixantur, ſicque compoſitum ſalſum, quod caſeus dicitur, inde reſultat; id quod ex guſtu cognoſcitur, dum inſtar aliorum ſalſorum corporum linguæ papillas vellicat;

unde cum per ætatem ad corrodendum aptus fiat, non amplius inter alcalica, ſed corroſiva reponi debet: hoc autem ita ſe habere illi fatentur, qui ab aliqua ægritudine, quam corroſiva acredo excitat, adflicti, moleſtias creſcere experiuntur, ſi caſeum veterem comederint.

In butyri conſideratione primò chimæra aliqua videbitur, ſi notabilem acredinem habere dicatur, cum ſit pars delicatiſſima & revera flos puriſſimus lactis; idque eò magis, quia guſtui eſt dulce, dolores optimè lenit, & acredinem temperat. Licet nobiliſſimos & alcalicos producat effectus, ſalem tamen acerrimum in ſe recondit. Et jam abunde notum eſt, butyrum in æſtate aceſcere, unde taliter conſtitutum ſi edatur, fauces excoriat. Aſt multò conſiderabilius eſt, quòd, cum aqua pura ſi butyrum lavetur, humidumque hoc à radiis ſolaribus aut igne evaporetur, acutiſſimum ſal, parùm à cauſtico differens remaneat. Et quam non vim habebit hocce ſal, cum ab aëris calore omnes butyri partes in acidas mutentur?

A vegetabilibus ad mineralia devenio, quorum unum eſt cuprum ſatis notum, alterum arſenicum, plurimùm, nec immeritò ſuſpectum. Primum facilè in æruginem convertitur, quod viride æris vocatur, ut, quamvis minima aquæ portio, quæ ipſi adhæreat, brevi tempore ſaporem illum contrahat. Et quia letales eventus, venenatum eſſe viride æris, facileque à metallo ſeparari, demonſtrarunt, ut funeſtum malum impediretur, vaſa ænea, quæ culinæ uſui cedere debent, ſtanno obducere neceſſarium eſſe judicarunt. Quæ præcautio prudenter fuit inſtituta, cum Spagiria, per ſeparationem partium cuprum conſtituentium, illud ſulfure acido rubicundo, & vitriolo, acido cauſtico prægnante, abundare deprehendat. Ut itaque viridis æris, corroſivo tali præditi, ſeparatio impediretur, cuprum ſtanno incruſtare optimè inſtituerunt, utpote quod acido validè reſiſtit, ideoque partium in cupro contentarum ſolutionem inhibet, ceu quotidiana id obſervatio edocet.

Cum ideò certa ſit experientia, aquam ſimplicem viride

æris à metallo hoc ſegregare, quantò majori facilitate per acidum ſeparabitur, eoque promtius, ubi leni igne adjuvatur? Horum idcirco conſideratione, ſequentes propoſitiones concedere cogimur:

Quòd paſta fuerit acida facta, dum in æſtate plurimæ particulæ ſulfureæ ſupra modum accenſæ, per aërem diſperſæ inveniebantur.

Quòd eædem ſe paſtæ facilè inſinuarint, ejusque gluten rarefacere potuerint, eoque magis, quia diutius quàm per viginti quatuor horas particulis illis ſulfureis aditus fuit conceſſus.

Quòd unio ejus in tantum fuerit diſſoluta, ut principia eam conſtituentia promtè exaltari, ac liberè proprios ſuos effectus producere valuerint.

Sicuti confuſio hæc partes volatiliores & acutas vegetabilium ad motum tumultuarium excitavit, ita ſulfureæ arſenicales cupri in multò vehementiorem motum ab igne impulſæ fuerunt. Ab acutiſſimis itaque elementi hujus particulis paſtæ, butyri, & caſei liquefactio ſucceſſit, & ſimul cupri pori ampliores redditi ſunt, unde vegetabilibus acidis patentior aditus in cuprum conceſſus, atque arſenicalibus in metallo hærentibus ad faciliorem & copioſiorem exitum via aperta fuit.

Tot itaque acida corroſiva in paſta unita, poſtquam hæc in ventriculum pervenit, atque per fermentationem in chylum tranſiit, letalem in eodem tragœdiam inchoarunt; quæ antequam explicetur, neceſſarium eſt oſtendere, in quo arſenici vis conſiſtat, quia plus minus in omnibus mineralibus inveniri cuncti adfirmant. Quo in puncto, ne ab oraculo ignorantiæ, occultas qualitates innuo, idiotis tantopere venerabili, à prudentibus verò quòd veræ ideæ notitia eos deſtituat creditæ, reſponſum petamus, opportuna arripiemus media, quibuscum veritatem indagare licet.

In rebus obſcuris effectus ignoti cum illis, qui à cauſa manifeſta dependent, conferri ſolent, & quando utrique in pluribus circumſtantiis conveniunt, ignotam cauſam cum manifeſta ſimi-

litudinem habere poſſe, inde deducitur. Hoc primo tamen indicio non contenta virtuoſa curioſitas, ut eò magis res clara fiat, per mechanicam ex compoſitis principia ſeparat, quæ oculis expoſita evidenter eadem cognoſcere facit. Circa arſenicum ideò poſtquam experimentales Philoſophi, animalia ab eo intoxicata copioſo aquæ potu ſe liberare obſervarunt, arſenicum eſſe validiſſimum exſiccans concluſerunt, quandoquidem aqua, potentiſſimum humectans, ejusdem ſit antidotus. Cujus concluſionis in confirmationem, mineralis hujus, ceu in cupro factum eſt, partium ſeparationem inſtituentes, illud acutiſſimo ſulfure & cauſtico ſale abundare detexerunt. Rejectâ itaque occultâ qualitate, mortiferam arſenici operationem in exceſſiva ſiccante, & præpotente corroſiva virtute conſiſtere decretum fuit, quo acidiſſimo ſulfure & ſale adurente corporis partes letaliter lacerare, atque ejusdem fluida devaſtare valent. Et quia duobus hiſce violentis corroſivis cætera etiam in cupro contenta ſe uniunt, viride æris nomine veneni prudenter inſignitum fuit.

Cum præterea paſtam coctam & repoſitam, propter tot horarum tempore æſtivo in vaſe æneo moram, acidis acutis & æruginoſis partibus eſſe imbutam, atque idcirco venenatam, firmo ſtet fundamento, viride æris eſſe venenoſum, ſequitur. Quorum experimentorum veritatem aliis quoque exemplis auctoritas graviſſorum authorum, adductæque rationes, aliis etiam temporibus confirmarunt.

Nunc modum conſiderare oportet, quo acor paſtæ & ſulfuris arſenicalis veneni Monachas adfligere & unam earum proſternere valuerit.

Dum itaque cibus iſte in ventriculum delatus fuit, fermentum hujus cum illo ſe commiſcuit, nec tamen naturalis & benigna fermentatio, per quam partes puræ ab impuris ſeparari debuiſſent, ſed tumultuaria ebullitio ſucceſſit, quæ moleſta inquietudine turbarum exortarum indicium præbuit; à qua paſtæ acor ſilveſtris, & ſulfur cupri arſenicale ſe extricarunt, atque fermentum ventriculi immediatè peſſundederunt. Hæc in libertatem

ſic

ſic poſita, fibrillas, ab humido priùs defenſas, ut primum impetum, quamvis non ſine immenſo dolore, tolerarent, invaſerunt, quæ ob conſumtum humidum ſuum aridæ & tenſæ, ac ita multò ſenſibiliores redditæ, dolores acerbiſſimos concitarunt; à qua ventriculi adflictione pars cibi craſſior, in qua ſalia fixa mineralia cauſtica (quæ dubio procul reliqua etiam ſalia fixa infecerant & corruperant,) hærebant, in inteſtina detruſa, fibras etiam eorundem torminibus laceravit; qua violentiâ ſpaſtici exorti motus, impetuoſos vomitus & furioſas ventris dejectiones induxerunt; pro quibus nempe ſeroſitas abundè ſuppetebat, cum fibræ eâdem, quæ violentum ſulfuris arſenicalis impetum aliqualiter impedire potuiſſent, privarentur, atque ita ſulfuri iſti easdem in præcipitem motum verſas inteſtina concitare haud difficile extitit.

Talibus & tam copioſis evacuationibus, ad quas fortaſſe benigna lympha, partibus humectandis, maſſæ ſanguineæ fluori concitando, & fixationi impediendæ aliàs deſtinata, fuit coacta, ſitis moleſta acceſſit, à ſolidorum confuſione adaucta, ob quam nempe non cum eadem facilitate ab iis ſeparari potuit, cum qua impetuosè evacuata fuit. Per violentas tot acutiſſimorum diſſolventium irruptiones, quibus fluida & ſolidas corporis partes adgreſſa ſunt, delicatiſſima ſpirituum ſtructura dubio procul proſtrata & deformata, puriſſimusque ſuccus, à quo oriuntur, enervatus ac ferè deſtructus fuit. Si tali diſſolutioni magnâ ex parte fluida ſunt expoſita, neceſſariò in genere venoſo excrementa tenuia & craſſa, ſed mordacia abundarunt, undecunque in arteriis & venis turbida collectio ſolutorum ſuccorum contigerit.

Ex tam ſingularibus præmiſſis, cujus naturæ, & quàm vehemens in vaſis fluidorum impetus fuerit, nec non quàm effreni impetu idcirco confusè circulaverint, intelligi poteſt.

Deploratis hiſce malis univerſalis acceſſit febris, cujus vera idea pateſcet, ſi orgasmi tam impetuoſi & univerſalis authorum conditio perpendatur. Cum ſulfura arſenicalia primatum obtinuerint, & cum fluida ſalia cauſtica mineralia, acidaque ſilve-

ſtria acutiſſima ſe commiſcuerint, ob congeriem tam perverſorum hoſtium, febrem hanc verum characterem malignæ febris habuiſſe, manifeſtum redditur. Admirationem itaque meretur, quòd una ſola ex tribus Monachis, quæ de cibo hoc comederunt, perierit, dum cauſæ tot malorum non ſolùm aptæ fuerunt, quæ ſpiritus & fluida, ſed partes etiam ſolidas deſtruerent, uti illi, quæ inde obiit, accidit.

Præſentes circa paſtam coctam conſiderationes fortaſſe inſufficientes videbuntur, ſi communis opinio perpendatur, quod agyrtæ ſimili paſta ſe præmuniant, quando ad conciliandam antidoti ſuæ contra venena fidem, eadem devorant. Uti (verum ſit, vel falſum,) experimentum hoc non rejicio, ita non tantùm paſtam coctam, ſed lac etiam, butyrum, aquam, modò in proprio ſuo & naturali ſtatu ſint conſtituta, optimam præbere antidotum ſtatuo. Verùm præſenti in caſu, in diverſo ſtatu paſta noſtra inveniebatur, quia maximam alterationem ab ambiente calidiſſimo ſubierat, viridique æris imprægnata fuerat. Tam longè ideo à vero aberat, paſtam hanc fuiſſe antidotum, ut potius corrodentium venenorum ſeminarium evaſerit.

Ut viridis æris vim venenificam confirmem, notabilem hiſtoriam præſenti noſtræ admodum ſimilem, jam ante quadraginta quatuor annos ab unico meo, in Medicina Doctore, excellentiſſimo D. Joſepho Vallisnerio, optimo tuo avunculo mihi narratam proponam. Omnes puellæ in domo SS. Trinitatis urbis Regii, in quam virgines urbanæ, patre & matre orbatæ recipiuntur, aliquando poſt prandium horrido vomitu, torminoſa ventris excretione, aliisque diris ſymptomatibus fuerunt oppreſſæ, ut veneficium ipſis accidiſſe crederetur. Præfato prudentiſſimo Medico in conſilium vocato, cum univerſalem illam adflictionem obſervaſſet, & quem cibum comederint, interrogaſſet, coctam paſtam, reſponſum fuit. Coquarum, an ollam ab immunditie expurgaverint, interrogatarum titubans reſponſio, dubium eum reddidit, an debita fuerit adhibita diligentia, idcirco ut in rei veritatem deveniret, ollam adportari

juſſit,

juſſit, in cujus margine cum ærugo compareret, univerſale & æquale malum à partibus venenatis æruginis dependere judicavit. Non obſtante, ſimplicem paſtam, nec diu in olla commoratam fuiſſe, haud parum difficultatis tamen cura attulit; & quid non factum fuiſſet, ſi butyro & caſeo condita, per viginti quatuor, pluresve horas ab ambiente aëre alterata fuiſſet, ſicuti noſtro in caſu accidit?

OBSERVATIO XIV.

Dn. D. JOHANNIS DAVIDIS MAVCHARTI,

De

De Iſchuriæ & Colicæ lethalium cauſa inſolentiori.

CHirurgus quidam noſtras, ætatis paulo ſupra quadraginta, abhinc ſexennio, poſt varios ſcorbuticos inſultus, & diuturnum Electuarii antiſcorbutici uſum, acidulas quoque verno tempore, tanta cum euphoria bibit, ut totus ſibi reſtitutus, & quaſi rejuveneſcens videretur, uti quidem tam mihi quàm aliis retulit non ſemel. Die quodam alacrior, cum ante meridiem muneri ſuo debitè vacaſſet, in prandio ſentit ſe ſubitò, & quidem repetitâ vice ad urinam reddendam ſtimulari, utut vix unciam ſimul excerneret, ſed ſine dolore. Paulo poſt rediit urinandi conatus, ſed jam inanis, & poſt dolorificus, per omne momentum creſcens, ita ut meum imploraret auxilium. Animo in varias cogitationes acto, & poſt multas interrogationes nihil aptum reperiens, ſuadeo uſum Ol. amygd. d. cum ana Sir. viol. ſed ſine emolumento, quin potius æger ob doloris vehementiam, ejulare primùm mox vociferari cogeretur. Applicata varia, lenia diuretica, mucilaginoſa, oleoſa, ſacculi, cataplasmata, ſed omnia incaſſum. Ad veſperam ſucceſſit alvi excretio, (dolore interim ex pubis regione ad umbilicum aſcendente) primum ordinaria, mox liquida alia, tandem & hæc ſubſtitit,

ſecuta

ſecuta verò eſt colica, mox iliaca paſſio tanta, ut æger ad deſperationem adigeretur, ego verò, & mecum omnes adſtantes ad commiſerationem & ſudores. Omnia in pejus ibant ad mediam noctem usque, fruſtra ulterius adhibitis duobus clyſteribus emollientibus & anodynis, atque omnibus aliis, quæ methodus medendi requirit. Secunda noctis hora, quæ erat decima quarta ab acceſſione, moritur, ferè nihil convulſus. Altero die cadaver aperui, inveni totum abdomen pure repletum, tenui, flavo gryſeo, adeò fœtente, ut deliquium & vomitus vix reprimerentur mihi & miniſtranti chirurgo. Erat ſimul adeò acre illud pus, ut digitos mihi arroderet, non ſecus ac ex forti lixivio fit. Exhauſi nihilominus abdomen quoad licuit, & puris ferè menſuram dimidiam extraxi. Hepar, lien, renes, ventriculus, ſalva; inteſtina flatibus non adeò diſtenta, veſica vacua & contracta, pancreas ſcrophuloſum & durum, Meſenterium plus centum abſceſſibus ſcatens, quorum prope triginta adhuc clauſi, ſimilem ei in abdomine ſaniem inciſi fundebant, reliqui rupti, ſupra memoratam ſaniem profuderant. Nullus verò eorum nucem juglandem ſuperabat, plerique avellanæ erant magnitudine. In aperto thorace, ob aliorum de phthiſi opinionem, omnia integra. Sunt mihi & aliæ, ferè ſimiles obſervationes, quæ alio tempore communicabuntur, ubi prius videro, quid alii hac de re ſentiant, amicum enim & benevolum hic expecto Scholion.

SCHOLIVM.

NOn admodum diſſimilem obſervationem *Job. Georg. Schenckius lib.* 3. *obſerv. cap. de meſent.* ex *Thom. Mermanno* ſuppeditat, Virginis nempè, quæ in dolores colicis ſimiles, & febri quotidie cum rigore inſigni redeunti adſociatos incidit, atque poſt paucos menſes marasmo conſumta obiit; in cujus diſſecto ventre ingens copia puris, quo meſenterium refertum ac quaſi turgidum erat, erupit: & *Anton. Benivenius de abdit. morb. cauſis cap.* 33. in meſenterio juvenis alvi torminibus enecti abſceſſum magnum,

magnum, in quo materia multa nigra fœtensque continebatur, invenit. Hoc autem Dn. Authoris in ſubjecto cum in maſſa ſanguineâ multas acres particulas laticaſſe, tum perpeſſi ſcorbutici inſultus, tum ipſa puris acredo innuant, non mirum, tam atroces dolores à pure ex folliculis ruptis in abdominis cavitatem effuſo, & obvia nervoſa corpora arrodendo in ſpasmodicas contractiones eadem irritante fuiſſe excitatos.

L. Schröck.

OBSERVATIO XV.
DN. D. JOHANNIS DAVIDIS MAVCHARTI.
De
Opii effectibus tribus diverſis in eodem ſubjecto, eodem tempore obſervatis.

ANte decennium datam commodatò Bonneti Medicinam ſeptentrionalem ſtudioſius toto die, à ſummo mane perlegens, ſub veſperam dolorem capitis obtuſum, mox in locum proceſſus maſtoidei, dextri lateris ſe contrahentem, & ſub clavi forma valdè affligentem nactus ſum. Toleravi primò aliquandiu malum, aucto verò, in lectum me contuli, ante cœnam, nihil comeſturus, nec ullus erat etiam mihi appetitus. Crevit verò paulo poſt malum adeò, ut ex pharmacopœia Extractum bezoardicum b. Camerarii petendum curârim. Non poterat ſtatim reperiri Pharmacopœus, paulò ante domo egreſſus, recurrit itaque ancilla vacua, cum ſpe tamen, mox ſecutura quæ petieram. Doloris verò momentaneum augmentum admonuit, me in pharmacopolio domeſtico portatili, paucos ante dies, repoſuiſſe fruſtulum opii crudi elegantioris; afferri curo, & ad candelæ lumen, ex ſplendidiori adeoque puriori parte, unguibus prope granum ſemis deglubo atque deglutio. Ecce! ad miraculum

mox omnis ſiſtitur dolor, lætiſſimo mihi. Paulo poſt ſuccedit tantus comedendi appetitus, imò voracitas, ut oblata ab uxore duo farcimina & plurimum hordei cocti, quod alias ternis mihi prandiis ſuffeciſſet, quaſi cum aliis vorando certandum eſſet, abligurirem velociſſimè. Nec inde ulla noxa, aut, quod paulo plus juſto comedenti mihi ſæpius accidit, ventriculi tenſio aut gravitas, quin potius mox in ſomnum prolapſus brevi rurſus evigilavi, ſed tota nocte modò de præliis, contentionibus, itineribus, modò conviviis, hortis, bibliothecis & aliis garriens, imò delirans, oculisque apertis, ut ab uxore, anxiâ de ſalute meâ, nullo modo ad mentem reduci potuerim. Summo mane ad me rediens, nihil ulterius incommodi ſenſi, dictorum & ab uxore relatorum ſub ſomniorum ſpecie reminiſcens, & poſtea ſaniſſimus. Sæpius verò eodem Clavo hactenus impetitus, opium crudum non amplius aſſumere ſuſtinui, ſed ſuprà memorato extracto bezoardico hoſtem continuò profligare ſoleo. Quæ, ſi quis annotatione digna judicaverit, me habebit gratiſſimum.

OBSERVATIO XVI.

DN. D. JOHANNIS DAVIDIS MAUCHARTI.

De

Urinæ difficultate & Teneſmo à Venere nimiâ.

VIr quidam prope quinquagenarius, literatus, ab anno viduus, juvenculam duxerat. Paulo poſt nuptias ſenſit primò dolorem obtuſum quaſi ex frigore, in lumbis, mox urinæ difficultatem, tandem & teneſmum. Accerſitus, dum in varia phœnomena inquiro, refertur nihil, quod mihi ſatisfacere poſſet, teneſmum tamen ex hæmorrhoidibus æger, quæ ipſi non adeò inſuetæ erant, deducebat. Chirurgus tamen loco dolente inſpecto, nihil ſe deprehendere aſſeveravit. Adhibita varia, quæ methodus medendi ſuggerebat, ſed fruſtra. Dum verò de hoc

æcgro

ægro forte cum alio, mihi amico colloquor, hic audacter cauſam retulit in nimiam, quam pro viribus hujus ægri, venerem, in juvenculæ gratiam, repetitam. Ridenti mihi propriam oppoſuit experientiam, ſibique tum à quodam Anteceſſorum meorum oleum terebinth. ad ℈ß in juſculo datum, & exterius lumbis & pectini illitum cum euphoria, refert. Perſuaſit ut idem tentarem in meo, optimo cum ſucceſſu, qui etiam poſtea eandem ſubfuiſſe cauſam, cum rubore confeſſus eſt.

OBSERVATIO XVII.
DN. D. JOHANNIS DAVIDIS MAUCHARTI.
De
Struma feliciter ſuppurata.

Ruſtica quadragenaria, à decennio bronchocelem pugni magnitudine contraxerat, ex ſublevatione graminis madidi in caput. Ante octiduum poſt rigorem brevem quidem ſed vehementem calor præternaturalis totius, ſitis, laſſitudo enormis, conſtipatio, anorexia, cephalalgia invaſerant. Hactenus nullo uſa eſt medicamento, cum verò ſummè jam (1702. d. 3. Decembr.) ſit debilis, & omnia in pejus ruant, petit conſilium. ℞. Aq. angel. galeg. carduib. ana ℥ij. cinnam. ſine vin. ℥j. Liq. CC. ſuccin. ʒß. Tinct. bez. ʒj. anod. ℈j. Ant. diaph. ʒß. Sir. rub. id. ℥j. m. d. ſ. **Kräfftiges Waſſer davon wol umgeſchwenckt alle Stund zwey Löffel voll zu geben.** Biduo poſt refertur: eam mixturâ præſcriptâ cum emolumento uſam, heri melius habuiſſe, hodiè quoque ſine calore præternaturali totius degere, appetitum rediiſſe, alvum ſponte ſolutam. Sitim verò continuare, & collum totum rubere, bronchocelen maximè, ibique dolorem eſſe tenſivum & pulſantem. Suaſi mixturæ reiterationem, & ut bronchocelæ imponatur Emplaſt. diach. c. gum. atque malacticum ana mixta, deſuper verò cataplaſma ex emollientibus & radice ſcrophulariæ. Triduo ab-

hinc omnia pejora phœnomena ceſſant, tumor mollis eſt, & materia in eo fluctuans tangitur. Aperitur ergò lancettâ, prodit pus benè coctum, cum euphoriâ ægræ, & vulnus aliquandiu à Chirurgo apertum tenetur, adeoque mulier hæc non ſolùm à prædictis moleſtiis, ſed & à bronchocele penitus liberata eſt, collo jam adeò gracili, ac ſi bronchocele nunquam laboraſſet.

OBSERVATIO XVIII.
Dn. D. JOHANNIS DAVIDIS MAUCHARTI.
De
Vulnere cordis ſingulari, lethifero.

Miles quidam ab Officiario glande plumbeâ, deſuper ex ſclopeto ſeu piſtolide per dorſum trajectus, mox, poſt vix tria prolata verba, mortuus conciderat. Viginti horis poſt mortem à me diſſecti, ſiniſtra thoracis cavitas tota, ſanguine nondum coagulato repleta, dextra vacua, quarta dorſi vertebra penitus conquaſſata, quinta aliquomodo læſa, ſunt inventa. Globulus verò per ramum arteriæ pulmonaris dextræ extra pericardium tranſiens, & in ejus cavitate deſcendens, intra pericardium in baſi cordis prope valvulas ſemilunares exierat, mox verò rurſus, prope auriculam ſiniſtram, per obliquum, in ventriculum dextrum ſe immerſerat, atque ſine dilaceratione columnarum & fibrarum ejus in parte acuminatâ cordis prorumpens, & intra duplicaturam mediaſtini tranſiens, inter cartilaginoſos proceſſus ſterni, qui cum quarta & quinta coſta combinantur, illæſa cute quieſcebat. Situm demortui, in quo fuerit, cum occideretur, vix capio, cor verò in diaſtole trajectum conjicio, & copioſum ſanguinem, quem ex dorſi vulnere mortuus exſudaverat, quôque thoracis pars ſiniſtra fuerat repleta, ex ſolâ arteriâ pulmonari prodiiſſe credo.

OBSER-

OBSERVATIO XIX.

Dn. D. JOHANNIS DAVIDIS MAUCHARTI,

De

Vulnere hepatis enormi, tertio demum die lethali.

MIles quidam Cæſareus, ex legione Cuſana, ab expeditione Bavarica per noſtram regionem ad Rhenum rediens, à contubernali præter intentionem, ex piſtolide glande plumbeâ trajectus, 1704. d. 5. Septemb. & ad chirurgum noſtratem devectus eſt, ut ſanaretur. Vulnus erat in dextro latere, ejusque coſta ſexta, in ipſa curvatura, pergens digiti longitudine ſuper ipſam coſtam, dorſum verſus, ubi aliquid ſtylo quærentis obſtabat ſemper, ſcabrum & aſperum. Per vulnus ſtatim poſt læſionem multum ſanguinis ſinceri manaverat, me præſente verò, d. 7. Septembr. tertio poſt vulnerationem die, detectum, vix ℥ij. ſanguinis juſto nigrioris, ſeroſi, non ſpumoſi profudit. Suaſi ſtatim inciſionem, ad illud obſtaculum usque, quam tamen chirurgus in craſtinum diſtulit, ſimul referens ſe vulnerato heri pulverem contra caſum Auguſt. cum æquali pondere oc. cancr. ppt. in aqua petroſelini exhibuiſſe, unde ſtatim melius habuerit, ſed paulo poſt ingenti dolore in pectine oborto, denuò ſumpta petroſelini aqua, & oc. cancr. ppt. multum ſanguinis cum urinâ reddidiſſe, ſecuto levamine. Nunc nulla adeſt reſpirationis læſio, tuſſis aut excreatio, è contrario tenetur anorexia, præcordiorumque compreſſione; & alvum egerendam frequens ſed inanis eſt irritatio, urina difficulter prodit, cumque grumis ſanguinis, pallet æger, nec tamen debilis eſt, quin potius absque adjumento è lecto ſurgit, ad ſellam abit, magno conatu feces egerere tentat, ſitis mediocris, nullus rigor, calor p. n. non intenſus, pulſus lentus ſed æqualis, nulla cordis palpitatio. D. 8. Septemb. mane hora 3. vocor ad eundem, reperio ſummè debilem in ſellâ ſedentem. Multum ſanguinis per vulnus manaverat, itidem

ſeroſi & nigrioris, turunda & emplaſtra abierant, quod totâ nocte inquietus, in ſiniſtro latere quieſcere fruſtra tentaſſet, revolutus in dextrum melius quidem habuerat, ſed tantum ſanguinis ex vulnere profluxerat, ut per lectum pilis equinis fartum, eine Matraze mit geſottenen Haar/ atque ſtramentum ſubſtratum madârit. Unde ſurrexit ipſe ſolus, candelam popoſcit, & ſatis alacriter locutus eſt, etiam nunc mecum, mox deficere viſus, deligato rurſus vulnere, ex quo vix aliquot guttæ ſanguinis ſub deligatione prodierant, in lectum repoſitus eſt. Reſtauratus hinc variis, utcunque melius habuit. Hora 10. matutina vulneris ulterior apertio, ut tandem conſtaret, quorſum id pertingeret, ad petitum ægri eſt inſtituta, vulnerato ſurgente adhuc absque adjumento, & ſectionem, absque doloris, ut videbatur, ſenſu tolerante. Tum demum patuit vulnus penetrare in cavitatem pectoris, coſtâ ſextâ penitus diffractâ, quod omnes mirabamur, absque ullâ dyſpnœa, hactenus obſervata, fieri potuiſſe, ulterius verò quorſum abierit globulus ne divinare quidem licebat. A meridie ſenſim ſenſimque debilior factus, & pulſus magis magisque imminutus eſt, nec tamen adhuc ulla dyſpnœa, tuſſis, ſingultus, palpitatio &c. aderant. Offam comedit, ſolus ſurrexit, deligationem ſellæ inſidens absque deliquio ſuſtinuit, qua ſoluta in lectum ſe ſolus contulit, ita ut pedibus ei inſiſteret, & deinde ſe in eum ſubmitteret. Præſcripta tum rurſus lenia diuretica, ob compreſſivum dolorem in pectine, & pruritum quendam in glande. Interim æger ſputo, absque ullo vomitu, multum bilis amariſſimæ & croceæ ſaliva dilutæ expuit, ita ut pavimentum & lectus croceo colore tingerentur, & paulo poſt in grave deliquium incidens, vires quidem aliquomodo recepit, at circa horam 5. veſpertinam expiravit, absque ullo ſingultu, & cum levi ſolum oris torturâ. Cadavere aperto, thoracis totum latus dextrum ſanguine grumoſo plenum reperii ad ℔. x. ad minimum, unde denuo viſcus quoddam pectoris læſum ſuſpicatus, dum ea utrinque verſo, nec tamen quidquam reperio, ſanguinem extravaſatum exhauriendum duxi. Quo plus verò exhauriebam,

triebam, eò plus aderat. Tandem inveni globulum, non ut exterioris vulneris ductus monſtrabat, recta via in pectus, ſed oblique deſcendendo per diaphragma penetraſſe. Abdomine igitur aperto, idem ſanguine plenum reperio, quo exhauſto, reperii foramen magnum per hepatis lobum inferiorem factum, & globulum hinc in dorſum juxta ſpinam penetraſſe, unde etiam quarta ſolùm ejus pars extracta eſt, tota nitida, ac ſi cultro ita ſecta eſſet, ut credam talem in ſclopetum ſeu piſtolidem inſertum fuiſſe, quod interdum uſu fit. Mirabar ſummopere, hominem hunc toto triduo ſupervivere potuiſſe, & quidem ſine inſigni phœnomeno, parte tam nobili vulnerata, & tanta cum ſanguinis deperditione, ut de ſitu vulneris, quem ne lynceus quidem conjeciſſet, nihil dicam.

(*Marbaco Auguſtam Vind. d. 25. Februarii An. 1706. miſſæ.*)

OBSERVATIO XX.

DN. D. ANTONII MARIÆ SAPORITI.

De *Singulari ſudore ſanguineo.*

HOneſtiſſima, viſendæque ſpeciei juvenis, cui natura ad 18. annum integerrimam valetudinem, hilaremque genium dederat, per multiplices nunc ducta morborum modos incidit in fluxum ſanguinis ex inuſitatis partibus, & tandem in deterrimam partialis ſudoris ſpeciem ex ambitu corporis. Quamprimum in eâ ætate concipiendæ ſpei aptiſſima gravi ſenſu correpta fuit, poſt diuturnum ſtomachi laborem cœpit ſanguinem tuſſi expuere occaſione ementitæ pleuritidis, qua die nona Aprilis febricitabat cum dolore lateris, & difficili reſpiratione. Quarto inſultus die thoracis morbo evaneſcente, capitis dolore, quo & antea laboraverat, gravari, & ſine levamine ſanguinem fundere è naribus obſervabatur, quocirca hujus copiam è pede detraxit

Chi-

Chirurgus familiaris, qui bis eductum primis diebus ex brachio gelatinoſum inſpexerat. Verùm haud potuit decreſcere morbus, qui conceptum virus in promptu habebat movere ad ulteriora; hinc ſuperaddita eſt afflictæ Juveni cardialgia, unde vomitus primum viſcidi, & viridis humoris, mox ſanguinis, nec proinde capitis ægritudine allevabatur, quia circulo quodam ordinato recurrentibus purpureus liquor ex utraque parte, & ad multos dies prodibat. Malorum importuna viciſſitudo nimis adhuc increbuit, cum circa initium Maji erumperent menſes, & prout ipſi mos erat, in ſufficienti menſurâ. Quid inde opinaretur Chirurgus, qui usque modo ſolus curationi aderat, haud potui ab ipſo ediſcere, Mannæ potionem exhibuit poſt ſeptimum diem, & ab eâ licet non parum perturbata in pejus ruere ægra videretur, attamen paulò poſtea febris in totum ceſſavit, quæ antea plus, vel minus una cum vigiliis ingraveſcens fuerat continua. Vix per integram hebdomadam habuit otium morbus, cum febris rurſus invaſit comitata dolore artuum, & potiſſimum ventris, quibus licet ſeſe citius expediverit, abſumpto nempe oleo amygdalarum dulcium recenti ſine igne extracto, nihilominus conſtans vomitionis moleſtia, & ſanguinis jactura ſummoperè urgebant.

Diro ſymptomati, ut occurrerent clariſſimi Medici conſuluerunt in minori doſi, & per vices ſanguinem ex ſalvatellâ extrahere, anodyna, adſtringentia, & alia quamplurima adhibere, quod etſi executioni mandatum fuerit, inconſtanti methodo procedens affectus frequentiores excretionum vias ferè omnes cum attigiſſet, cepit per inuſitatas errare.

Cum igitur circa initium Junii theſaurus vitalis ex auribus effluxiſſet, paulò poſt curioſiori ſpectaculo ex acumine digitorum primò manuum, deinde pedum ſe fundere viſus eſt. Mox ex umbilico, & ex angulo oculi, hinc pluries per ſudorem, inde tantùm ex medio pectore, poſtea ex pede, eoque loci, ubi tunditur ſaphena; tandem ex utraque volâ manuum, & ex oppoſitâ parte; poſt triduum ex mento, noctu ex acumine linguæ,

ita

ita ut 14. dierum ſpatio diſcrimen hoc, veluti fabuloſum, maxima ex parte abſolverit.

Motus novitate rei, & amicorum impulſu veni ad juvenem, quam miratus viribus mediocriter conſtare, & jucundo vultu ſingula mihi enarrare, prout ab aliis audiveram. Adhuc cerni poterat ſuperſtes cicatricula in vola ſiniſtræ manus ad inſtar inæqualis punꝏturæ leviter impreſſa, unde ſanguis pridie fluxerat, retulitque id non ſine ſenſatione triſti factum fuiſſe, uti ſemper contigerat, cum ex ſpeciali loco prodiret. Ubi verò ex pectore, aut aliis partibus ſudoris ſpecie emanaverat, nullum aperti pori reliquerat veſtigium; id tantùm ex induſiis patebat, quorum duo vidi ad latitudinem ſcuti aurei cruore roſeo ſparſim colorata. Die 14. Junii apparentibus menſtruis juſto copioſioribus, indeſublatum morbum nonnulli crediderunt, potiſſimùm quod viginti dierum inducias feciſſet. Verùm inchoato altero ſudoris exordio, & ad multum temporis procedente miſella debilitari ſentiebatur, & ſanguis diſcolor apparere; hinc recreandi ſpiritus, mutandæque fortunæ gratia in alium aërem ſe tranſtulit. At qualis ſeceſſerat, rediit ad urbem die quinta Auguſti, imò infirmior, quod præter morbi acerbitatem, artis quoque methodo exhauſta ulteriorem jacturam fuiſſet experta. Hinc non diſſimili modo progrediente ægritudine, & paucis tantùm habitis intervallis effundendo ſanguinem modò ex unâ parte, modò ex alterâ, ſæpius per ſudorem, quod reliquum erat ejusdem menſis, & medium Septembris confecerat. Petii ægræ domum, & confabulando diutiùs cum immorarer, accidit, quod fortè expetiveram, ex dolore lancinante in extremo unius digiti manus admonitam fuiſſe, ſanguinem inde exſtillaturum, quem notavi, veluti ex profundiori punctura, mox ex alterâ parum diſtante guttatim decidere, & induſium ſupra pectus recenti macula ſignari viderem, priusquam recederem.

Poſt triduum mirabiliorem ſanguinei ſudoris copiam exhibuit, quo multis crucibus, aliisque characteribus Divinæ paſſionis induſia ſupra pectus depingebantur. Hujus rei primi

inſpectores Aſtrologis aſſimilandi videri potuerunt, quod ut iſti ex ſtellis, ita illi ex ſanguinis aſterismis varias figuras propria imaginatione componerent. Verè tamen, clareque apparebant figuræ. Unde factum id fuerit, prorſus ignoro, & quoniam ſacri Antiſtites id ſtrictius inquirendum minimè judicarunt, ita veritati ſuæ omnia relinquens ad finem hiſtoriæ redeo.

Vel nullum, aut exigui ſudorem momenti deinceps paſſa eſt, attamen reticere non debeo ex levi excoriatione, ſupra malleolum caſu torturæ pedis facta, uberiorem inde penum ſeroſitatis effluxiſſe, ut ſtypticis remediis, & compreſſis faſciis non facilè ſiſteretur.

Inauditi eventus difficultas commovit ingenia Phyſicorum; non naturale prodigium exiſtimaſſet vulgus, niſi plures hiſtoriæ in promptu fuiſſent. Omnium ſenior Medicus (Fabricius ſcilicet Ardiſonus) qui nonageſimum tertium attingit annum, retulit mulierem annorum triginta ſe olim curaſſe, cui ſuppreſſi erant menſes, & ſanguis ad multum tempus ex oculi angulo fluebat, revocatis nimirum menſtruis ad conſueta naturæ.

Extant & alia exempla videnda apud auctores, Benivenium nempe, Hollerium &c. Attamen horum omnium aliqua inculpanda venit cauſa, unde ſanguis extra vaſorum confinia cogeretur. In præſenti caſu alio ratiocinio procedendum eſt, quòd obſtructionum idea non obſcurè locum non habeat. Sanguinis tantùm ſubtiliſſima craſis in conſpectum venit, unde color ejuſdem roſeus in principio, mox dilutus ſatis apparuit. Nec aliquis dicet in principio obſervatum fuiſſe gelatinoſum, hoc enim minimè evincit craſſiorem ſubſtantiam, ſed partium tantùm concreſcibilium majorem elixationem, idque præſertim fit obvium, cui inducitur ingraveſcente febris acceſſione. Pluribus abhinc annis aderam, cum nobili filiolæ occaſione acuti morbi vena tunderetur, & vidi album ſerum, & tenue emanare loco cruoris, & concrevit. Attamen haud inficior, eam cauſam, ut adæquatam minimè poſſe ſufficere, multo minus poſſe arridere Naturæ myſtis, quibus certam, & inſenſibilem quandam cruoris

diſpo-

diſpoſitionem hariolandam mitto. Hoc ſtudium deponere me plura docuerunt, non modò, quòd praxin exercentibus, cum ad minus ſenſibilia diſtorquemus ingenium, urgente ægritudinum ſtatu, fallimur; verùm, quia & ipſæ obſervationes anatomicæ planè evincunt, utplurimum inveniri aliquod inſigne, quod in mente excidere nunquam poterat.

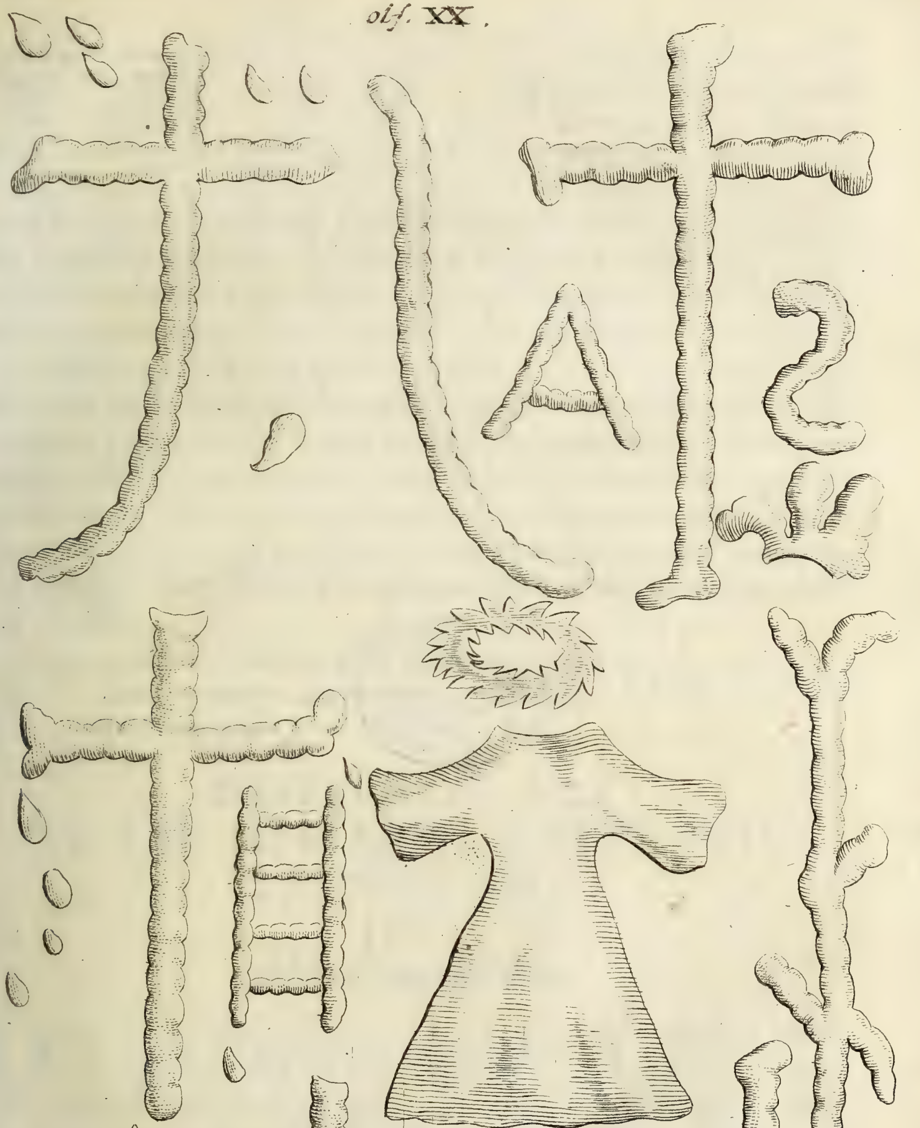
Liceat mihi dare exemplum, quia rariſſimum, etſi minus faciat ad rem propoſitæ hiſtoriæ. Acceſſit curandus nuper elapſo menſe Octobris vir ruſticus, & ex multo tempore extenuatus laborans torminibus ventris, atque hypochondriorum ſpasmodicis contractionibus; nil ferè dejiciebat per inferiora, & continuo languore exolutus ſpiritu tandem defecit. Non eſſet, qui non deduxiſſet morbum hunc ad ſiccatorium ab Hippocrate appellatum, maximè quia, quæ ab hypochondriis obſtinatè vel deformiter procedunt, ad Prothei formam referre omnes conſueſcimus, hinc in fermentis, & ſuccis tartareis poſita cauſa ſyndromen totam explicare parum quisque laboraſſet. Aperto cadavere invenimus inteſtina craſſa, præcipuè ubi in vicinia duodeni flectuntur mediis protuberantiis calloſis invicem, & cum adjacentibus conſolidata, ut obſcurum eſſet invicem ab altero diſtinguere, & quod pejus erat, eorum ſubſtantiam adinſtar duriuſculæ cartilaginis concretam & craſſam, ut nulla ferè cavitas amplius ſupereſſet. Itaque rejiciens ulteriorem indaginem eorum, quæ magis recondita ſunt, dicam cum Philoſopho morali; *Tantam rerum naturam umbram eſſe aut inanem, aut fallacem, neque me iraſci illis, qui nihil nos ſcire volunt, neque illis, qui ne hoc quidem nobis relinquunt.* Genuæ, 5. Dec. 1703.

SCHOLIVM.

JUdicium de hoc admirabili Caſu Ill. D. Antonii Vallisnierii, publici Medicinæ practicæ in primo loco in Lyceo Patavino Profeſſoris &c. hîc ſubjungi meretur; qui equidem circa venerabiles has figuras & obſcura ſpectacula primò dubius hæſit, poſtea verò

adcuratius ſæpiusque rem perpendens concluſit, talia prodigioſa artificia, tamque notabiles figuras fortuitò poſſe contingere. Unde cum ex prudentiſſimâ relatione Dn. Saporiti percepiſſet, ſapientiſſimos illos Prælatos minimè pro miraculoſis figuras iſtas habuiſſe, imò facete dixiſſe, quod *ex ſanguinis aſterismis varias figuras propria imaginatione componerent*, ſuſpicari incepit, aut naturale, non prodigioſum quid eſſe, ſed à causâ accidentali & ſimplici fallaciâ dependere, aut ab arte quid acceſſiſſe atque à phantaſiâ ejus, qui primo figuras illas divulgavit, aut fortaſſe etiam alium aliquem dolum ſubeſſe. Non adeò credibile, uti vulgus facit, ipſi videtur, DEUM omnipotentiam ſuam exſerere & oracula ſcribere, ut ita dicam, cum ſanguinis horrore. Suſpicatus itaque fuit, mediante commiſſura vel interſtitio muſculorum, ſternique & coſtarum eminentia, juxta cum aliquibus induſii, quo Virgo induta fuerat, rugis ac plicis figuras haſce accidentaliter oriri potuiſſe, uti ſæpe in trabibus aut parietibus ab aliquo liquido ſupra eos defluente varias curioſiſſimas imagines fortuito effigiari cernimus; aut quale quid Pictori illi contigit, qui ex indignatione ſpongiam madefactam in faciem equi depicti conjecit, à quâ is perfectionem, quam Pictor delineaverat, imò novam fortaſſe ſpeciem & gratiam obtinuerat; aut etiam Virginem aliquod devotionis monumentum ex collo pendulum ſupra pectus nudum geſtaſſe, in quo figuræ illæ ſacræ acu depictæ vel efformatæ fuerant, quæ fortaſſe inſuper ab aliis vicinis partibus eodem fluido & tincto liquore humectatæ, ipſis inſtar typi eminentioris, ſupra induſii planitiem formam ſuam impreſſerant. Id quod ipſi veriſimile videtur ex duabus literis, quas ſecunda Figura, d. 18. hor. 13. obſervata, ſiſtit, A S, ubi altera S inverſum exhibet, ceu illi accidit, qui negligenter typos collocat, ubi ſemper illud, quod eſt in parte dextrâ, ſiniſtram, & quod in ſiniſtrâ, dextram partem ab impreſſione ſubſequente occupat. Unde literæ iſtæ in pentaculo rectè quidem ſe habebant, in induſio autem inverſæ comparebant; ex quo dubium omne, quod fallere poſſet, detegitur. Prudenter tamen Dn. Sapo-

obſ. XX.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

Saporitus ſcribit, propriis quidem oculis ſanguinis ex variis partibus ſtillicidium ſe obſervaſſe, non verò ipſummet ſe vidiſſe refert, quomodo figuræ illæ productæ fuerint, ſed tantum quod verè & clarè adparuerint. Quare Dn. Vallisnierius duplici iſto modo figuras has effingi potuiſſe concludit, nempe aut à fortuitâ rugarum & plicarum interulæ à ſanguine conſperſione, quas dein concinniores ille delineaverit, qui animo erroneo & miraculis præoccupato iſtas effinxerat, aut ab aliqua re collo ægræ obſtupeſcentis adpenſa fuiſſe impreſſas. Hunc itaque caſum admonere poſſe decernit illum, qui mirabilia amat & ſtupendis delectatur, ne mox in vulgi creduli & ignorantis, rudiumque mulierculárum opinionem ruat, ſed rem ipſam prius benè ut conſiderare diſcat, ne Altiſſimum miraculis, quæ non ſunt ipſius, involvat, aut naturales caſus cœleſtibus adſcribat, aut cum mutis ſignis & characteribus magna politica & myſterioſa mendacia ſtrepat.

(*Ex communicatione Exc. D.D. Johannis Böhmii, Medici Veneti d. 9. April. An. 1706. Auguſtam Vind. miſſa.*) Fig. 1. Tab. 2.

OBSERVATIO XXI.
DN. LIC. JOHANNIS HELFRICI JüNGKEN.
De
Molis ſingularibus.

OBſervavi præteritâ hyeme aliquid, quod ad molarum hiſtoriam ſpectat, ſanè curioſi. Etenim illuſtris quædam maritata, incirca 45. annorum, poſt partum ante tredecim annos manu chirurgi extractum, ſenſim ſe male habere cœpit, fluxu nimirum ſanguinis continuo ſtillante per aliquot annos. Quod incommodum tunc temporis ſenſim per Martem ſuaſu D. Doct. Brunneri, Archiatri nunc Palatini, in tantum fuit ſublatum, ut

ad quatuordecim dies rediret, donec ſucceſſu temporis tandem in ordinem reducebatur. Interim annis aliquot ita transactis, nimio & impetuoſo menſium fluxu tentatur, ſecedentibus concretionibus ſanguineis, molarum inſtar, tenui tunicâ incluſis, forma utplurimum oblonga lienis inſtar, & minimi digiti craſſitiem haud ſuperantibus. Uterus ſentitur quaſi ſcirrhoſus, & ad tactum duritiem lapidis adæquans; quæ durities tandem cedit & redit. Atque hoc malo per intervalla plurimis annis fuit moleſtata. Præteritâ verò hyeme eodem fuit fatigata & tantùm non enecta, per tres menſes, intra quod tempus, concretionum talium ingens numerus fuit rejectus, maximis cum anxietatibus & doloribus, omnibus ſuam propriam formam, lieni ordinariam, referentibus. An molam nominarem, anceps ſum, quod cum viro commercium haud habuerit intra longum illud tempus. Ipſe cum vocarer, miras illas molæformes concretiones intra unum diem & noctem decem numeravi. Liquidum, quod ſimul prodit, ſimile apparet loturæ carnis; ceſſant tamen illæ concretiones ſingulis quatuordecim diebus, ſed ſanguis loturæ carnis ſimilis fluere continuat, usque dum quatuordecim dies redeunt, ubi rurſus concretiones tales rejici incipiunt. Sed nunc à quinque ſeptimanis poſtquam ſingulare aliquod ſal, ex Martis & Antimonii ſcoriis, propria manu elaboratum & caſu à me inventum, propino, ſingulis matutinis, ac acidulas, ſaltem ad ſitim levandam bibit, præter omnem ſpem ſe melius habere incipit, emanente ſanguinis fluxu, & concretionibus illis molæformibus; imò in tantum vires recuperavit, ut haud deſierit nundinas haſce adire, aliquot licet milliaribus Francofurto abſit. Quænam hîc uteri conſtitutio & textura ſit, latet; ſanguinem tamen ſingulari modo contextum, nec ritè cohærentem, ſimul cauſam fovere credo, effectu Martis inductus, qui tantum effectum, ſanguinis texturam reſtituendo præſtat.

(*Francofurto ad Mœnum, Auguſtam Vind. d. 9. April. An. 1706. miſſa.*)

OBSER-

OBSERVATIO XXII.

DN. D. GOTTLOB SCHOBERI.

De

Delirio ſymptomatico melancholico, Purpuræ albæ excretionem propter curam perverſam impediente.

UXor fratris mei dilectiſſimi anno 1698. menſe, nî fallor, Septembris hîc Lipſiæ delirio melancholico affligebatur non levi, quod ultra 12. dies noctesque durans ægram valdè anxiam & gemebundam reddebat, ita, ut non modò continuis lacrymis mœrorem ſuum teſtaretur, tenebrasque & abſentiam hominum quæreret, ſed etiam de omnibus, & imprimis de DEI miſericordiâ in futuro extremo judicio, deſperaret, miſerrimeque, non ſine commiſeratione aſtantium, vitam tranſigeret. Accerſitus facundiſſimus Verbi DEI Præco, quo triſtem hanc animam per veram fidem ineffandâ DEI miſericordiâ exhilararet & ſalvaret, ſed vix quicquam efficiebat. Medici ordinarii affectum hunc Melancholiam hypochondriacam definiebant, unde præmiſſo vomitorio, ad Martialia & Aperientia, egregia in dicto affectu ſolamina, confugerant, ſed irrito conatu. Malum hoc tanquam funeſtum ab omnibus conclamabatur, unde ego propter ultimum Vale accedens, ex percepto pulſu, celeri quidem ſed duro & intermittente æſtuque febrili, nec non adjunctâ cardialgiâ anxiosâ, ſuſpicabar præſentiam febris cujusdam cum difficili excretione conjunctæ; adeoque ſudoriferum ſequens præſcribebam: ℞. Sal. volat. C. C. ℈ß. Succin. Nitr. perlat. ana gr. viij. Cinab. nativ. Myrrh. elect. ana gr. iv. Theriac. cœl. gr. j. M. F. pulvis pro Doſ. j. Quo aſſumto unà cum ſudore purpuræ albæ veſtigia circa præcordia apparuerunt, adeoque de febris purpuratæ præſentiâ nullus dubitabam: adhibitis ergò neceſſariis remediis cum omnimodâ febris ac delirii ceſſatione purpura alba ſucceſſivè prorumpebat, hinc mentis totiusque corporis functiones ad naturalem ſtatum redibant, ſine ullâ aut delirii aut melancholiæ hypochondriacæ ad hoc usque tempus recidivâ.

OBSER-

OBSERVATIO XXIII.
Dn. D. GOTTLOB SCHOBERI.
De
Mirâ Epilepſiâ, Dæmoniaca dicta, matrimonio curatâ.

BEati Domini Himpſelii, Phyſici Revalienſis & Mathematici celeberrimi Filia unica, Virgo aliàs pia & pudica 18. præterpropter annorum, paroxyſmo non infrequenter affligebatur epileptico. Symptomata interdum erant atrocia ſatis, quæ inter totum corpus ſæpius in arcum quaſi concavum contorquebatur inſigni cum clamore ita, ut aſtantes ſæpius de vitâ deſperarent. Declinante paroxyſmo mens quidem redibat, ægrota tamen leviter adhuc delirans chartam unà cum atramento atque calamo ſcriptorio poſcens, hymnos aliaque carmina ſacra non inconcinna, quæ tamen extra paroxyſmum nullo modo componere potuit, annotabat; interdum etiam magnâ cum facundiâ & aſtantium jucunditate ſermones faciebat; & quidem linguâ tum vernaculâ, tum peregrinis ſibi anteà incognitis, Hebraicâ nimirum, Græcâ, Latinâ, & Gallicâ interdum, de quibus tamen remittente paroxyſmo, altum erat ſilentium. Inter alia præ cæteris admiratione dignum eſt, quòd aliquando helluoni cuidam mortem ſubitaneam prædixerit, animæque hujus æternam damnationem multis profuſis lacrymis maximè doluerit, quod etiam, proh dolor! cum omnium ſtupore inſequente nocte evenit: helluo enim maximè ebrius ſcalas deſcendere impotens, improviſo ac impetuoſo lapſu ab alto vertebras colli dislocabat, eodemque momento animam expirabat. Pauco poſthac temporis ſpatio civi Revalienſi pio ac probo beatam analyſin præſagiebat, quæ etiam ſtatuto die, prægreſſo paucorum dierum morbo, evenit. Multa quidem contra hunc morbum adhibebantur remedia, omnia tamen ſine ullo effectu. Interea Sacerdos quidam paganus, ſive commiſerationis ergò, de morbi causâ, matrimonio nempe dega-

negato, certior factus, ſive optimâ hujus virginis formâ devinctus, erga eam in amorem rapiebatur, inde celebratis utriusque cum gaudio nuptiis, factâque conceptione ab hoc malo immunis planè hucusque vixit, debitoque tempore embryonem felici partu enixa eſt.

Cauſam hujus epilepſiæ proximam auguror liquoris genitalis denegatam emiſſionem, unde in proſtatis caſtiſſimæ hujus virginis ſtagnando, alteratus turgeſcentiâ ſuâ ſpumosâ ac ſpirituosâ ipſos partim ſpiritus animales inquinavit, partim partes nerveas has ſenſibiles & per conſenſum totum genus nervoſum vellicavit, adeoque epilepſiam dictam excitavit. Quod verò rationes reliquorum ſymptomatum attinet, quatenus hæc inerudita virgo in paroxyſmorum declinatione verſus non ineleganteſ confecerit, orationes concinnas habuerit, linguis anteà ſibi incognitis locuta ſit, futura præviderit, hoc eſt, de quo omnes ſtupeſcebant. Maxima Concionatorum pars totum negotium aſtutis Diaboli tentationibus in pia & caſtiſſima hac virgine attribuebant; unus ac alter verò Sagaciorum Medicorum animæ rationali ab omni corporis commercio, vi conſtrictionum epilepticarum excluſæ, in ſe reductæ, ſibique relictæ rectiſſimè adſcribebant. Anima nimirum rationalis particula eſt illa auræ divinæ omniſcia, mediante quidem ſpiritu ſeu principio vitali tanquam vinculo corpori noſtro jungitur, cum hujus tamen actionibus tunc temporis nullum habet commercium. Unde non mirum, quòd corpore exiſtente ſano actiones dictas exercere non poſſit; repugnant enim actiones animæ ſenſitivæ ac corporis, hujusque prædominium illius actiones ſuffocat & impedit. Poſt lapſum nimirum protoplaſtorum noſtrorum animæ rationalis imperium, propter animæ ſenſitivæ aut carnis imperium vel opera non parùm oppreſſum in corpore, adeoque penitus infirmum redditum, ſi non planè ſuffocatum eſt, adeò, ut mentis voluntati in plurimis vix auſcultet anima ſenſitiva, utpote quæ adverſus illud, ſicut ipſa anima rationalis contra ſenſitivam ſeu carnem concupiſcit. Hinc divinorum cognitio nobis

non niſi difficulter eheu! & parum patet. Ut taceam Artium omniumque ſcientiarum notitiam indefeſsâ curâ & labore nobis eſſe comparandam, quarum tamen ideæ animæ rationali connatæ nobiſcum naſcuntur, adeoque quivis homo juxta *Paracelſum* in *Fragment. Phyſ.* cap. de morb. Somnii, *artes & ſcientias omnes in ſe habet, quas per modum diſciplinæ evolvere & in actum ſecundum producere neceſſe habet.* Quod ſi animæ rationalis ἀνταγωνιςὴς, ſic voco principium vitale, debilitatur atque enervatur, quod in inediâ, in laboribus, morbis &c. non infrequens eſt, aut in tranquillo humorum ſtatu ac motu quietior exiſtit, uti hoc ex *Excellentiſſimi & ſummâ eruditione conſpicui Profeſſoris Hallenſis Diſput. de Potentiâ ventorum in corpus humanum allegat Albucaſis noſter in Obſervat.* 122. *anni vij. & viij. Miſcellan. Medico-Phyſicor. noſtror. Dec. iij. p.* 198. tunc adverſus mentem non concupiſcit, ſicque hujus operationes manifeſtius ſe exſerunt. Eum in finem jejunia à piis inſtituuntur, quo mens in meditationibus ſacris à ſpiritibus animalibus cibo & potu reſtauratis & volatiliſatis minus impediri, ſed preces majori devotione longè ardentius fundere poſſit. Ipſi agonizantes ob exhauſtam aut deſtructam animæ rationalis antagoniſtam pleno rationis judicio pollent, ſalvificamque fidem amplectuntur multò facilius, quam ubi corpore exiſtente ſano hoc ideis laſcivis & voluptuoſis cumulatum eſt; ultimaque mortis in horâ mentis oculi nonnulla vident, v. g. Angelos bonos, Satanam &c. quod aliàs in corporis ſtatu ſano & vegeto planè eſt impoſſibile. *Confer. Excellentiſſimi Rivini elegantiſſimam Diſputationem de Spiritu Hom. vitali c.* 1. §. 15. Ut taceam futura quandoque prævidere, mortis horam accuratè determinare. Nihil jam dicam de inſomniis, cùm corpus in ſomno, ſimili modo ac ecſtaticorum, mortui inſtar jacéat, in quo anima rationalis ab idearum terrenarum impreſſionibus vacua, & à ſpirituum animalium vinculis liberior, fata futuri diei aut temporis exactè manifeſtat, de quibus homo inter vigilandum nunquam cogitaſſet.

OBSER-

OBSERVATIO XXIV.

Dn. D. GOTTLOB SCHOBERI.

De

Satyrorum in Eſthoniâ & Olandiâ hiſce temporibus viſorum exiſtentia.

NOn omnia, quæ de Satyris leguntur, pura puta figmenta eſſe, ſecus ac Caſaubonus l. 1. de Poëſ. Satyric. c. 2. ſtatuit, ſed illos hodiè etiam reverà exiſtere, ſequentes docebunt hiſtoriæ, à Patronis & Amicis fide digniſſimis tanquam teſtibus oculatis paucis abhinc annis communicatæ.

I. Generoſiſſimus Liber Baro Otto de Scheiding, Conſiliarius in Eſthoniâ, in prædio ſuo Kegel dicto, milliaria circiter duo Revalâ diſtante, ante aliquot annos commorans, primo diluculo venationi Urogallorum aliquando incumbens, Satyros binos appropinquare vidit, qui à parte ſuperiore hominis cornuti, ex inferiori autem capri effigiem, prout communiter à Pictoribus depingi ſolent, repræſentarunt. Horum conſpectu non parùm perterritus, eosdem ruſtico comiti oſtendit, qui aſſeveravit ſe Satyros ſimiles multoties vidiſſe, nec unquam ſibi ab illis malum quoddam accidiſſe. Ambo interim ſaltationem & luſum eorum ultra horæ ſpatium cum admiratione usque ad ortum Solis conſpexerunt, donec iterum diſparuerunt.

II. Henricus Courſs, Centurio Regis Sueciæ valdè ſtrenuus, cum Sacerdotibus quibusdam in loco quodam Inſulæ Olandiæ amœno circa feſtum Johannis Anni ni fallor 1697. animi exhilarandi gratia conveniebat. Et quia hic locorum dicto tempore aër vix tenebreſcit, gratusque Solis exortus ob Poli vicinitatem tenebras apparentes brevi abigit, congregati Sacerdotes unà cum Centurione in loco hoc amœno pernoctare deliberant. Inter pocula interim & ſuavem Muſicæ ſonum Satyri aliquot ad 40. præter propter paſſus diſtantes in conſpectum veniunt: Unde Sacerdotes pavore atque ſtupore perculſi, eosdem pro Dæmo-

L 2 nibus

nibus habentes precibus & exorciſmis abigere tentant, ſed fruſtra; quin potius ridicula ſaltatio usque ad primum Solis exortum duravit, atque tunc Satyri ex omnium oculis aufugerunt.

OBSERVATIO XXV.

DN. D. GOTTLOB SCHOBERI.

De

Hæmorrhagiâ periculoſiſſimâ per viſum magicè curatâ.

MUltos extitiſſe & adhuc eſſe homines per viſum faſcinantes, & antiquis & noſtris temporibus eſt quàm notiſſimum. Exempla qui deſiderat, videre præ cæteris poteſt Fromannum Tract. pecul. de Faſcinat. Sicut contra alii obſervantur, qui ſolo viſu & aſpectu morbos curare audent, qualem obſervationem ſequenti hiſtoriâ ſiſtam.

Nobilis quidam Suecus in pugnâ gladiatoriâ à Nobili Eſthonico cæſim ſauciabatur; Vulnus penetrabat claviculam, nî fallor dextram, & ſcapulæ proceſſum ſpinoſum ad medium proceſſus brevioris ſcapulæ, inde ex læſis ramis vaſorum axillarium hæmorrhagia vehementiſſima oboriebatur, quæ ſtypticis nec ullis aliis remediis cedere nolebat. Nobiliſſimus Parens de vitâ filii unici admodum ſollicitus & triſtis, recordatur ruſtici cujusdam, de quo fama erat, quòd ſanguinem emanantem ſolo aſpectu & viſu ſiſtere ipſiusque vulneris dolores ſine ullâ difficultate ſedare poſſit. Ruſticus accerſitur, comparet, & vulnus fronte corrugatâ oculisque torvis aſpicit & ecce! intra horæ quadrantem omnis ſanguinis fluxus ceſſat, doloresque remittunt. Ruſticus poſtmodum Magiæ crimine accuſatus & in jus vocatus ſequenti modo ſe purgabat: Scilicet ſanandi hoc beneficium ſe poſſidere jure hæreditario à Patre ſuo, qui non paucis hominibus eodem modo & in ſimilibus malis opem tulerit non vanam.

In

In ætiologiâ indagandâ plurimi effectum hunc diabolo, non pauci contra cauſis adſcripſerunt naturalibus; quatenus certis individuis ſanandi aliquam vim connatam attribuunt: quam etiam multis teſtimoniis & obſervationibus tam Veterum, quàm Recentiorum confirmant. Sic notum eſt exemplum *Flavii Veſpaſiani*, qui inſputatione ſalivæ cæcitati medebatur, quod teſtatur *Tacitus Hiſtor. l. 4. c. 81. p. m. 610.* & *Sueton. in vitâ Veſpaſ.* Non abſimile refert *Ælius Spartianus* de *Hadriano*. De *Pyrrhi* Regis in pede dextro pollice, cujus tactu lienoſos curavit, vid. *Plinius Hiſtor. l. 7. c. 2.* & *Plutarch.* in vita ejus. Sic etiam *Valentin. Greutrakius* de quodam Anglo refert, quòd magno cum ſucceſſu omnis generis morbos ſolo tactu & frictione curaverit. De curis ſimilibus vid. *Pechlin. Obſ. Phyſ. Medic. l. 3. Obſ. 31. p. 476. & Obſ. 32. p. 455. ſeqq. Paullini* im *Philoſophiſchen* Feyerabend *p. 561.* Memorabile eſt, quod *Borellus Hiſt. & Obſ. Cent. 2. Obſ. 90.* de Scribâ quodam narrat, qui ſolâ brachiorum frictione innumeros & quidem febricitantes ſanitati reſtituit. De Regiâ curandi methodo, quâ ſolo tactu ſtrumæ curantur, elegantem conſcripſit diſſertationem Morhofius de Medic. Principe.

OBSERVATIO XXVI.
DN. D. GOTTLOB SCHOBERI.
De
Partu magico ovorum gallinaceorum in viro lethali.

Mirabilia ſanè & ſtupenda nobis nonnulla videntur opera magica, quæ partim à Cacodæmonis aſtutiâ, partim à damnatâ Sagarum cohorte peraguntur & fiunt. Inter ea referri meretur ſequens hiſtoria, quæ à Viris fide digniſſimis, dum Revaliæ commorarer, mihi eſt relata. Scilicet Sartor quidam pauperculus, Vetulis quibusdam in viciniâ degentibus ova gallinacea furto ſubtraxerat, furtumque hoc commiſit per aliquot ſeptimanas. Ab his in tantùm faſcinatus ventris torminibus affli-

gebatur in principio ferè intolerabilibus, qui tamen ſucceſſu temporis in colicam convulſivam atrociſſimam degenerabant: ſub quibus ſimul ova per anum deponebat, unà cum cantu parturientium gallinarum ſimillimo. Poſtquam autem per breve temporis ſpatium ultra centum ova excluſiſſet, vitam tandem in ipſo partu ſimul excluſit, ſicque ridiculæ huic tragœdiæ finem impoſuit.

(*An. 1706. d. 6. Maji Lipſia Auguſtam Vind. miſſa.*

OBSERVATIO XXVII.

DN. D. JOHANNIS CASPARI GRIMMII, De

Rene dextro unius & dimidiæ libræ, inſtar capitis humani, ſpongioſo, calculis & multô ſabulô repleto.

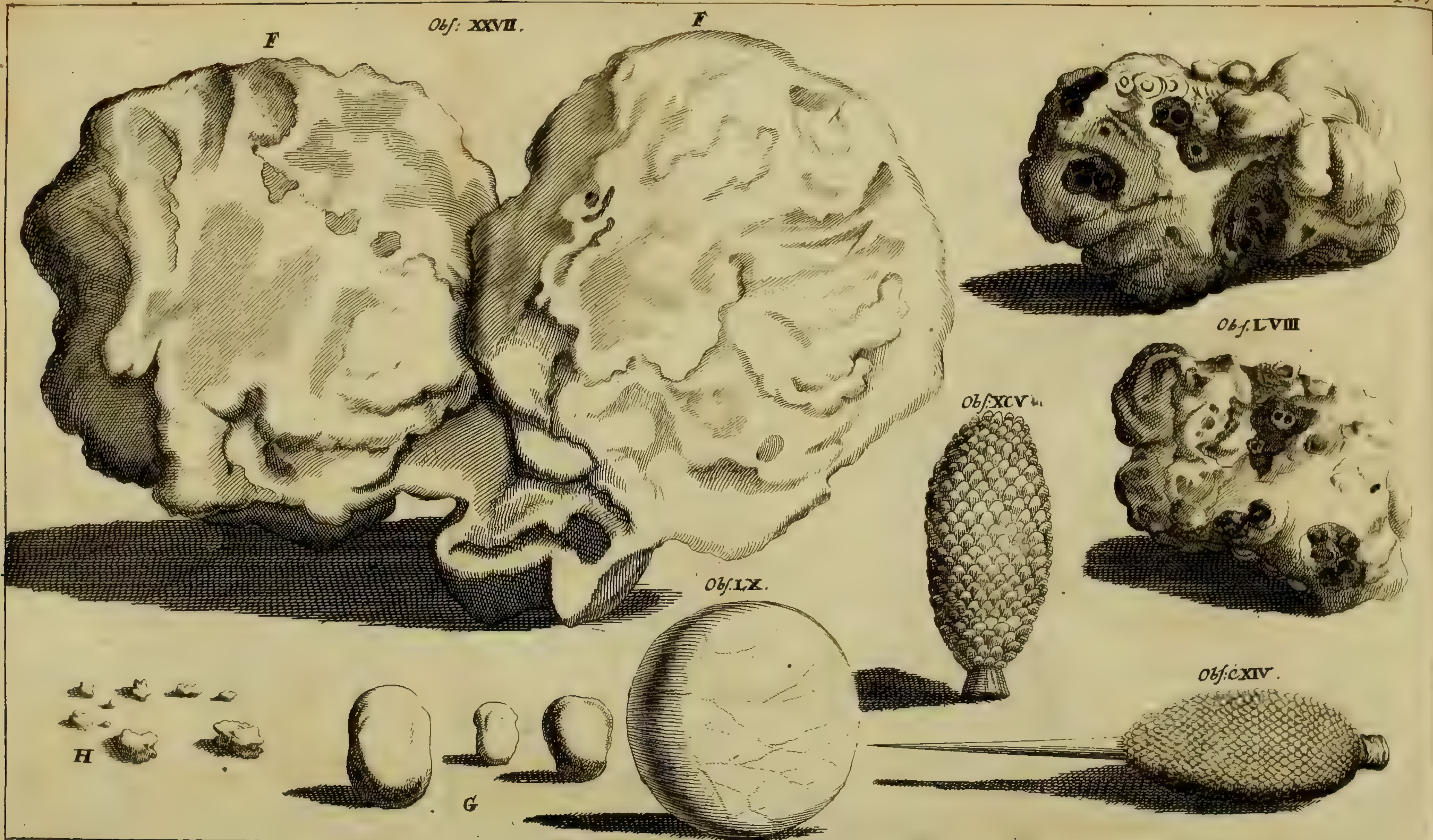
IN diſtrictu Lipſienſi Vir tum proſapiâ nobili, tum etiam magnâ autoritate maximè conſpicuus, quinquagenarius, per intervalla conqueſtus eſt per decennium & ultrà de cruciatibus calculi cum mictu cruento, ſumtô medicamine appropriatô per aliquot dies, imò hebdomadas, meliùs ſe habuit, nihilominus remanſit dolor tenſivus in hypochondrio dextro. Cùm autem hoc malum, licet præſentiſſima adhibita fuerint remedia, indies creverit & ſimul aſthma acceſſerit, factum eſt, ut brevi poſt vitam cum morte commutaverit. Diſſectô cadavere deprehendi in cavo thoracis tres libras ſeri extravaſati, & in abdomine renem dextrum unius & dimidiæ libræ, inſtar capitis humani cum tribus calculis majoribus & novem minoribus cum multo ſabulo repletum. Ren ſiniſter erat in figurâ naturali, niſi quod etiam plurimos lapillos minores & ſabulum in ſe contineret, uti Icon præſens (*Tab. 2. & 3. Fig.* --) exhibet.

A. Ren ſiniſter in ſitu ſuo naturali.

B. Idem Ren per longitudinem diſſectus multisque lapillis & ſabulô repletus.

C. Ren

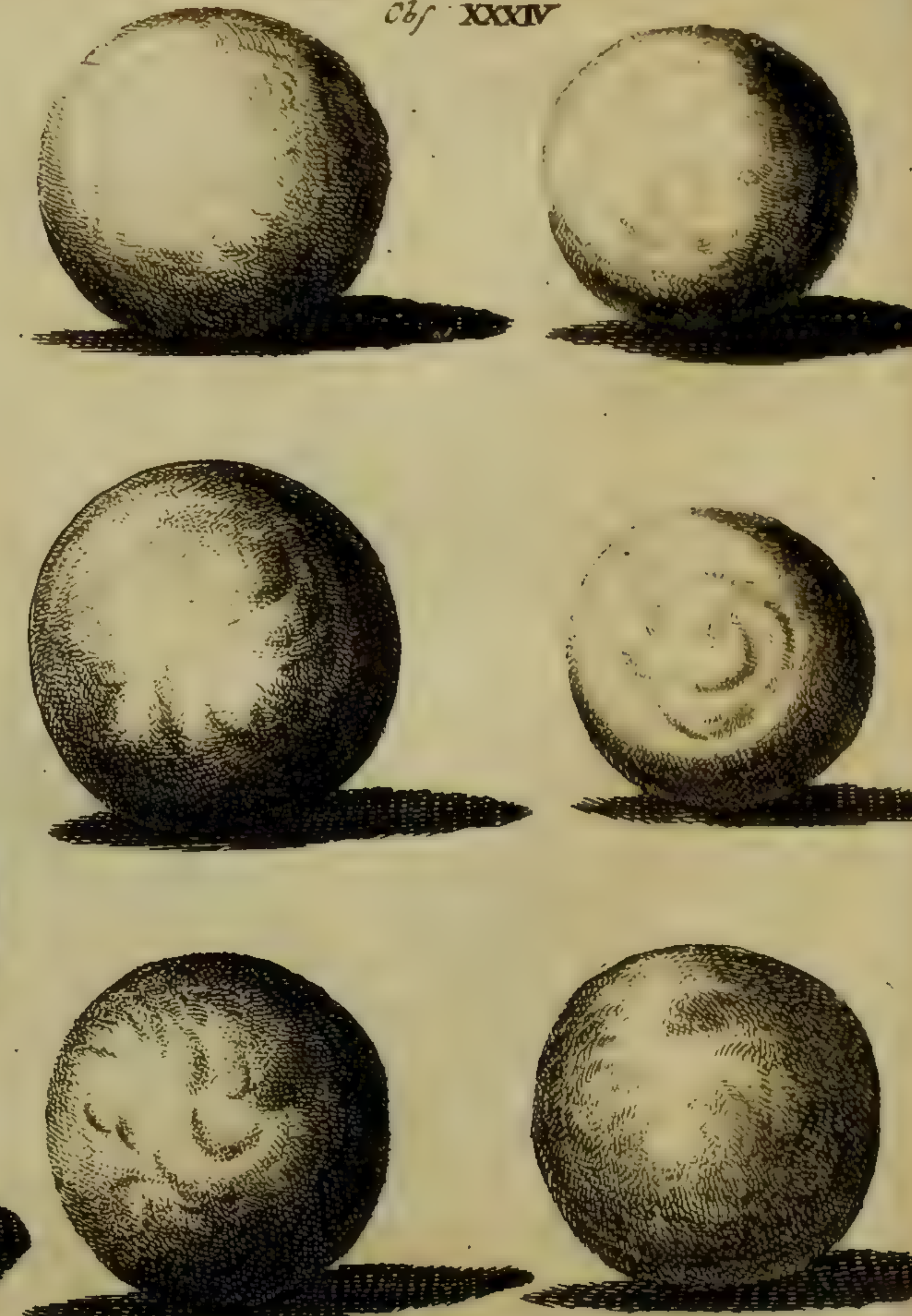

Obſ: XXVII.
C.
A.
B.
E
Obſ: CLXXIX.
Terra Sigillata
Brachmanum.

Obſ: XXVII.
F
F
Obſ. LVIII
Obſ. XCV
Obſ. LX.
Obſ. CXIV.
H
G

Obſ:XXVII

Obſ XXXIV

C. Ren dexter monſtroſus unius & dimidiæ libræ inſtar capitis humani à parte antica.
D. Idem Ren à parte poſtica.
E. Ejusdem protuberantiæ ſpongioſæ.
F. Idem Ren per medium diſſectus.
G. Tres calculi majores circa pelvim reperti.
H. Novem calculi minores in ſubſtantia renis ſpongioſâ.

Procul dubio tanta & vix audita hujus renis moles inde ortum ſuum traxit, quòd lapilli acuminati dilaceraverint fibras & vaſa capillaria renis, hinc ſanguine extravaſato & lapillis quibusdam remotis facta fuit excreſcentia ſpongioſa, quâ indies auctâ rupta fuit hinc inde tunica exterior renis, ne autem hæ vacuæ remanerent, natura fecit, ut ita loquar cum Chymicis, ſtratum ſuper ſtratum ſpongioſum cum membrana peculiari concluſum, imò ſi ſpatium abdominis conceſſiſſet, corpus hoc monſtroſum in multò majorem molem excreviſſet; Et forſitan hæc conformatio renis læſa fuit cauſa hydropis pectoris, ſcilicet ob compreſſionem vaſorum circulationem ſanguinis depravantem, hincque extravaſationem ſeri in thorace cauſantem.

(Transmiſſa Lipſiâ Auguſtam Vindelicorum d. 8. Maji 1706.)

OBSERVATIO XXVIII.

DN. D. CONRADI BARTHOLDI BEHRENS.

De

Fulmine ictorum tractatione.

OBſervatio *Excellentiſſimi Dn. Kohnii* de fulmine ictorum curatione noviſſimo Decuriæ Tertiæ Tomo inſerta monet, ut quæ his diebus de ſimili caſu apud nos notare licuit, ad Illuſtr. Societatem quoque referam. Accidit enim die XXVIII. Maji, ut æſtu plus quam caniculari per plures dies conſiſtente, ſubito veſpe-

veſperi circa horam quintam maxima tempeſtas cum copioſiſſimo imbre oboriretur, cui poſt dimidium circiter horæ ſpatium unius aut ſaltem bini fragoris tonitru ſuccedebat, quod partem ſuperiorem domûs cujusdam in platea ſatis lata ſitæ invadens, per tectum & tabulata mox feneſtras motu vario, tandem in hypocauſtum usque vibrat, virginemque egregiam è regione feneſtræ ſtantem, in terram ſubito proſternit, ut per duas ferme horas pro mortua haberetur. Vocatus ſpiritu ſalis ammoniaci ad nares applicato eandem quaſi in vitam revoco, ut ſublatis oculis, & ſucceſſivè verborum quorundam, quamvis obſcurorum ſono aliquam adhuc vitæ ſpem ſupereſſe teſtaretur, brachiis interim ac pedibus convulſivum in modum ſubinde agitatis, quibus tamen, quod ſciam, nunquam obnoxia exſtiterat. Interea cochleatim per os infundebatur mixtura quædam ex aquis eſſentiisq; antapoplecticis cum ſpirituSal. ammon. & caſtorei acuatis; quibus etiam non parum excitari videbatur. Membris quieti redditis, & tribus circiter à percuſſione horis, venæſectio in brachio inſtituta, quæ quamvis prima vice non ſuccederet, & chirurgus propter ætatem per ſpecillum venas ſecare ſolitus, ictum (forte fruſtraneum) excuſaret, quod ſanguinis hoc in caſu effluxus propter ſummum terrorem non ſuccederet, me poſt horæ ſpatium denuo urgente, eadem ſub noctis initium repetita, fluxusque ſanguinis egregie ſecutus. Cum vero ex funiculo globulorum argenteorum, quem in collo geſtarat virgo, diſrupto, hisque in terram ſparſis ac nigris, collum parte quadam læſum ſuſpicarer, in ſiniſtro ejus ſub aurem latere, quot globulorum interſtitia fuerant, tot quoque lineolæ nigræ octo circiter numero in collo occurrebant, quibus chirurgus conſueta remedia opponebat. Continuatumque in mixtura ſupra dicta, & ſomnus ad primam circiter ſeu mediam noctis horam ab adſtantibus impeditus. Dicta vero hora ad motum ſanguinis & ſpirituum magis magisque reſtaurandum confirmandumque pulverem ex ſalibus volatilibus ſuccini, cranii humani, ſimilibusque exhibui, adſtantibusque cum illa mentis nondum com-

pos

pos reddita eſſet, & quaſi temulentam ſe præſtaret, ut ad ſudorem leviorem cogeretur ſuaſi. Poſt ſudorem circa ſecundam matutinam in ſomnum prolapſa, circa ſeptimam evigilavit, rerum omnium, quæ poſt fulminis ictum, cujus quoque non recordabatur, ignara, etiam ipſius venæſectionis, quam tamen apertis oculis admiſerat. Exin volatilia cum caſtoreatis per aliquot dies internè externeque continuata, & hauſtus ſubinde vini generoſi conceſſus, deque die in diem melius habuit, nec quicquam defectus circa memoriam, loquelam, viſum aut membrorum mobilitatem obſervatum. Lineolæ quoque nigræ in collo, relictis tamen levibus cicatriculis, ſenſim diſparuerunt.

Qualis fulminis ſpecies exſtiterit determinare haut facilè in proclivi eſt. Cum verò dubium non ſit, juxta diverſas illas ſpecies odorem quoque ſulphuris modo majorem minoremque exiſtere, ita cum hypocauſtum me accedente fœtore ejusmodi copiosè adhuc refertum eſſet, ex diſcutientium ſorte illud fuiſſe opinor. Quo accedit, quòd ornatus capitis, *Fontange*, quinque aut ſex locis leviter combuſtus appareret, ceu ab aſperſis ſcintillis fieri ſolet, funiculis verò globulorum disruptus, hique ipſi in ſiniſtro colli latere nigri, in lateribus verò, quibus ſe invicem tangunt, leviter colliquati eſſent cum lineolis, ceu dictum in cute nigris. Præterea feneſtra, per quam apertam fulmen hypocauſtum intrârat, lignum in parte inferiore fiſſum apparebat, & fulmen per feneſtram, ceu dictum ad collum virginis vibrans, aque collo rurſum per transverſum cum maximo impetu parieti una circiter ulna ſub feneſtra, per quam intrârat, allidens, in pariete verò foramen disjecta calce & ſubſtrata materia latum & concavum, non tamen pervium formârat.

De Lapide fulminari multa ea occaſione apud omnes quæſtio, quem tamen hic non adfuiſſe & collum virginis fulminis ictui reſiſtentiam præbens, & foramen in parietis ſuperficie nullatenus pervium & ne quidem hians deprehenſum ſatis probabant. Non igitur lapis fulminaris in omni fulmine adeſt, ceu jam dudum relationes ejusmodi ſuſpectas arguit *Illuſtr. Dn.*

Præſes, Schröckius, Schol. ad Miſcell. Cur. Dec. 2. *Ann.* 4. *Obſ.* 53. & forte rariſſimè concurrit, cum corporis ejusmodi ſolidiſſimi, nec interdum adeò exigui, ut pinguntur, generatio in athmoſphæra aërea & quidem in inſtanti, mente vix concipi queat, ut adeò qui iisdem adſcribuntur effectus, potius à flammâ quadam quaſi concentrata, ceu ut *Natalis Comes l.* 2. *mythol. p.* 157. olim loquebatur, vi craſſioris ignis dependeant.

Cœterum celerrimum fulminis ejusmodi per quatuor conclavia motum quoque ſiſtit *Dn. Treublerus in Miſc. Cur. Dec.* 1. *Ann.* 2 *Obſ.* 37. ac ſimul curam fulmine percuſſorum ex mente *Dn. Bezæ*, Medici quondam Argentoratenſis ſubjungit, cum quo tamen circa Venæſectionem non ejusdem ſententiæ ſum, quam juxta cum *Excellentiſs. Köhnio* in hoc caſu ſummè neceſſariam arbitror, ad ſuffocationem ſcilicet præcavendam, & ſanguinis ſpirituumque motum reſtaurandum, quod ipſum quoque exemplis apud *Schenkium l.* 1. *Obſ.* 151. & *Borellum Cent.* 2. *Obſ.* 38. illuſtratur.

(*Hildeſio Auguſtam Vind. d.* 18. *Junii An.* 1706. *miſſa.*)

OBSERVATIO XXIX.
Dn. D. VITI RIEDLINI.

Hydrocephalus viginti quatuor annorum.

DEcem interea præteriere anni, quod Auguſtæ Vind. vocatus fui ad Virum quendam ex haud ignobili, quin ſic ſat clara familia ortum, qui tum arthritide decumbens meum deſideravit conſilium; hujus querelis dum aures præbeo, & medicamenta præſcribo, obtutui meo ſe obtulit puer, horrendæ magnitudinis capite inſtructus, manuum pedumque uſu deſtitutus & ſedendo decumbendoque tempus conſumens: Hydrocephalo itaque hunc laborare ſtatim ſtatui, & vel hac de cauſa eo curioſius in quævis ejusdem fata inquiſivi, quia tum multa quidem de hoc

morbo laborantibus legeram, hactenus tamen nullum unquam videram; quantum verò memini, tum mater recenſuit; ſe hunc filium ſanum atque incolumem edidiſſe, ſicque per quinque fere menſes eum nulli malo obnoxium fuiſſe, niſi quod interdum catarrhis, (quorum originem parietibus tum recens incruſtatis & dealbatis adſcripſerat) laborarit: Hiſce verò tum ſuadente inſigni quadam Matrona ſe unguentum quoddam oppoſuiſſe, quod catharros quidem exſiccavit; at caput ab illo tempore ſemper excreviſſe, ſic ut anno ætatis tertio magnitudinem conſuetam jam longe exceſſerit, quæ ab hoc tempore ſemper majus incrementum ſumſerit, donec anno ferè ſeptimo increſcere deſierit; & tam diu quidem puerum inceſſiſſe; nec manuum uſu deſtitutum fuiſſe; at ſuperveniſſe tum apoplexiæ quendam inſultum, qui eum ſic debilitarit, ut ex illo tempore artuum uſu omninò ferè deſtitutus vivat: intellectu tamen ſemper ſic gaudebat, ut tandem & ad S. Synaxin admitti potuerit: Jam tum verò ſtatim in votis habui, ut aliquando poſt mortem caput hoc aperire liceret, ut vera tam diu inſtantis hujus mali cauſa innoteſceret; hocque votum meum non uni ſolum amicorum meorum detexi; ex quibus Pharmacopœus induſtrius, Dn. Jo. Bierman/ mei memor, cum nuper An. 1703. d. 1. Januar. beatè defunctus fuiſſet, à matre ſuperſtite impetravit, ut hæc ſequenti die hujus monſtroſi capitis apertionem conceſſerit; ubi primo quidem circumferentiam externam exploravi, hancque undecies hujus lineæ ———————————————— longitudinem æquaſſe, inveni; remotis hinc integumentis communibus, uti in aliis hoc morbo defunctis ſuturæ minus firmiter cohærentes quin hiantes repertæ fuere, ita in hoc cranio tam arctè clauſæ conſpiciebantur, ut in quibusdam locis illarum vix veſtigium quoddam notari potuerit; ſerra mediante hinc non absque labore, remota ea, quæ eminet cranii parte, per felicem Chirurgum, Samuelem Sturmium, hoc duplo craſſius ubique fere comparuit, & quoniam cerebrum arctè eidem conjunctum fuerat, absque hujus læſione ubique ſerra penetrare non potuit; unde ſub apertione

adhuc non parva ſeri limpidiſſimi copia profluxit, quod vaſe ad id deſtinato excepimus; licet verò hujus ſeri ſemper plus effluxerit, quo magis cranii ſuperior pars remota fuit, ubi tamen ſedem ſuam habuerit? ea ſepoſita non ſtatim patuit; donec cerebrum in duo ſua hemiſphæria diviſum fuit, ubi ſtatim tanta cavitas in utroque oculis patuit, ut in ea omnem liquorem contentum fuiſſe nemo dubitarit; qui nempe ventriculos utrinque ſic diſtenderat, ut facillimè duos pugnos quilibet admiſiſſet; cerebrum verò ad cranium ſic compreſſerat, ut nullibi digito transverſo craſſius extiterit; & ſeri quidem, quantum vaſe ſubtus poſito excipi potuit, menſuræ quatuor cum dimidia evacuatæ fuerunt; utque de cranii inſigni extenſione judicare poſſis, pars ſerra reſecta duas cum dimidia Auguſtanarum continebat menſurarum: Ante ſeptem annos, eum & viſum perdidiſſe, mater ejusdem poſtmodum retulit; & quod notatu digniſſimum, eum per aliquot annos, per quinque vel ſex hebdomadas alvum obſtructum habuiſſe, & tum quidem non niſi parum admodum fecum excreviſſe; ſique vel ex Fol. ſenn. paratum laxans eidem exhibuerit, hoc ſtatim convulſiones excitaſſe, eadem narravit: In quorum contingentium cauſam plus otii me nacti ſine dubio non absque quadam utilitate inquirent: quotquot verò ego hac de re conſului Auctores, qui tam diu hydrocephalo laborantem deſcripſiſſet, mihi quidem non obvenit: Natus enim hic noſter An. 1678. Menſe Majo, & eo tempore, quo ſupra memini, vivis ſubtractus fuerat; per integros viginti quatuor annos itaque cum tanto hoc malo conflictatus eſt; adeoque inter rariſſimos hic caſus merito locum obtinebit.

(A. 1706. d. 19. Junii Ulmâ Auguſtam Vind. miſſa.)

)o(

OBSER-

OBSERVATIO XXX.

Dn. D. REINHOLDI WAGNERI.

De

Teſticulô humanô oſſeô.

TEſticulum in cartilaginem abiiſſe, commemorant Ephemerides Nat. Curioſorum Dec. II. A. X. Obſ. CLVI. totum pariter cartilagineum l. c. detexit Nobiliſſimus & Excellentiſs. Dominus D. Philippus Jacobus Hartman, Profeſſor Regiomontanus Celeberrimus, Fautor & Præceptor meus quondam æſtumatiſſimus. Jam verò, teſticulum in os duriſſimum degeneraſſe, & quoad totam ſuperficiem verè oſſeum, præſenti obſervatione addere placet. Qualem itaque, ex beati Parentis mei Muſeo Naturalium, inter rariora mea poſſideo teſticulum naturâ oſſeum, talem præſenti ſub ſchemate ante Eruditorum oculos pono: vid. *Fig.* --

Tornator nimirum ſeptuagenarius, nomine Hanß Saldau/ Regiomonti Anno 1681. d. 20. Januarii, teſticulorum hydro- & ſarco-cele laborans, dextrum paracenteſi ſibi perfodiendum curavit: Inter operationis ἐνχείρησιν, Parens deſideratiſſimus, Daniel Wagner, Chirurgus, præſente beato Dn. D. Linemannô, alterum quoque ſiniſtrum teſticulum duriſſimum deprehendentes, ipſo ægro fatente, jam ultra triginta annos hunc tantam duritiem, nullo tamen dolore notabili, contraxiſſe comperiunt. Tandem, die 27. Novembris A. cit. miſerô vitam cum morte commutante, ex anatome patuit, totam ſiniſtri teſticuli convexam ſuperficiem, craſſitie pennæ columbinæ, in os duriſſimum abiiſſe, adeò, ut ad duritiem petroſi oſſis proximè accederet: Superficies externa, exteriori facie ſatis erat aſpera & inæqualis; interior verò, lævis: & in hac parte concavâ latitabat materia gelatinoſa ſeminis corrupti. Non rarò itaque per ætatem, membranas, tendines, quandoque arterias pariter & venas ſpermaticas cartilagineam duritiem contraxiſſe, partim propriâ experien-

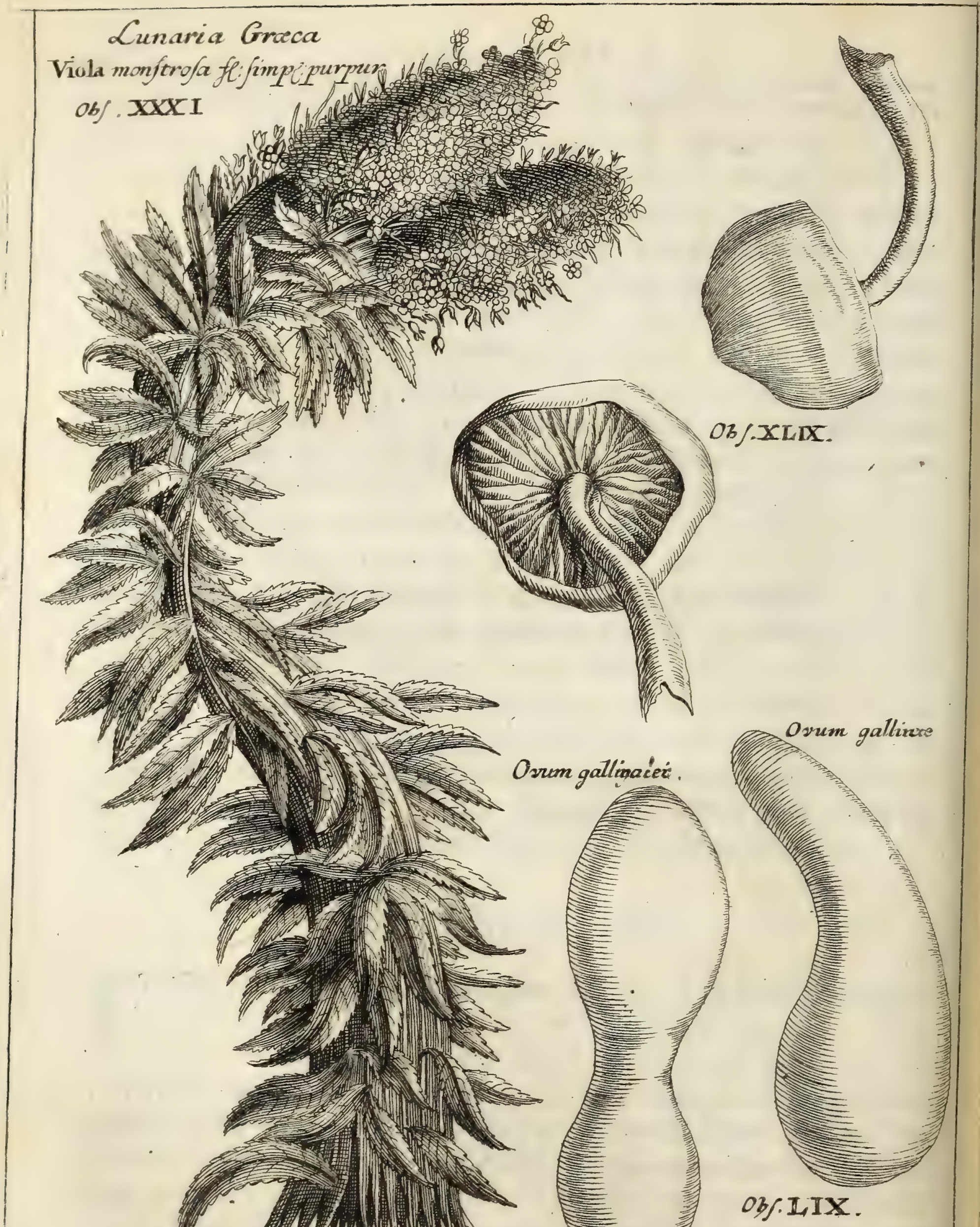
tiâ didici ex anatome canis moloſſi ſarcocele ſiniſtri teſticuli affecti, utpote cujus vaſa ſemen præparantia tota deprehendi cartilaginea, & inſtar ligamentorum compacta: partim ex Celeberrimi Dn. Blegny in Zodiaco Medico-Gallico A. II. M. Martii Obſervatione de ſeminis petrificatione, conſtat, quod in vaſis ſemen ejaculantibus ſimilem petrificationem notaverit. Nec tantum Experientia, rerum optima Magiſtra, confirmat, tendines in variis animalium partibus in oſſa indurari, quemadmodum in pennatis, ſimiliter in oſſe cordis diverſorum animantium, denique in oſſibus embryonum patet, utpote quorum oſſa maximam partem ex tendinibus induratis conſtant: Conferatur obſervatio CLV. de Perioſteo oſſeo Celeberrimi Peyeri in Miſcellan. Cur. D. II. A. VII. item Obſ. XII. l. c. laudati Hartmanni, qui ſimiles laminas oſſeas unius ureteris Eruditorum orbi propalavit. Sed & ſerum ipſum, prouti in ſtatu naturali membranæ, cartilaginis oſſisque naturam aſſumere aptum eſt, ita gelatinoſas ejus partes, diſcuſſis aquoſioribus, in os abire poſſe, certiſſimo cognovit experimento Illuſtris Curioſorum Collegii Præſes, Dominus D. Lucas Schrôckius, quippe qui D. II. A. III. Obſ. XIX. p. 68. oſſa ex ſarcocele ſuppurata prodeuntia accuratè notavit, Hiſtoriæque hujus, inter memoratu digniſſima, fidem fecit obſervatione, de oſſiculis ex ſarcocele ſuppurata prodeuntibus. l. c.

Uſus Chirurgicus.

Ex dictis liquet, quòd operatio Chirurgica in teſticulis extirpandis in quibusdam felicius, in aliis minus ſuccedat. Ubi enim vaſa ſemen præparantia inſtar ligamentorum coaluerint duritie cartilagineâ, in ſectione ſarcoceles nullum erit periculum, nec propter metum hæmorrhagiæ ordinariâ opus ligaturâ vaſorum. Ubi verò varicoſi teſticuli corpus nexu ſuo ac cohæſione cum peritonæo, & inſignioribus vaſis Ileo inteſtino adhæſerit, quemadmodum hoc ex anatome militis iliaca paſſione ex arco- & bubonocele A. 1698. M. Februarii defuncti, præſentibus

Amplis-

Lunaria Græca
Viola monſtroſa fl: ſimpl: purpur.
Obſ. XXXI.
Obſ. XLIX.
Ovum gallinacei.
Ovum gallinæ
Obſ. LIX.

Ampliſſimo Dn. D. Georgio Friderico Franco de Frankenau, Fautore meo honoratiſſimo, aliisque Amicis, cognovi: ibi fruſtra omnibus tentatis, ſectio quoque ſi non omninò impoſſibilis, omnium tamen erit difficillima.

Fig.

Teſticulus humanus, cujus tota ſuperficies laminâ oſſeâ memorabilis.

a. a. a. a. Teſticuli oſſei pars externa ſive convexa.

b. pars interna concava.

c. c. c. c. Carunculæ oſſeæ in externa ſuperficie piſi majoris magnitudine.

(*Hafniâ Norimbergam 1706. d. 10. Julii miſſa.*)

OBSERVATIO XXXI.

Dn. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

De

Viola Lunaria majori ſiliqua rotunda C. B. P. ſive Lunaria Græca monſtroſa.

ABundantius nihil fœcundiſſimum Naturæ gremium habet, quod tanta ſpecierum varietate atque copia ſuperbiat, quàm ſpatioſiſſimum, ut communiter apud nos audit, Vegetabilium Regnum, quamvis & in reliquis minimè deficiat. Hinc etiam fit, ut plures heic quam alibi Naturæ occurrant aberrationes partusque multiformes, de quibus plenæ ſunt hodiè Curioſorum obſervationes, plena fidiſſimorum Scriptorum teſtimonia; imprimis verò, ut alias nunc mittam, cum hac modo deſcribenda *in Miſcellaneis noſtris* conferri meretur *Obſ. 3. Anni IX. Decur. I. B. D. Joh. Michaël. Fehrii cum annexo ſcholio, atque Ann. III. ejusd. Decur. Obſ. 166. D. Melch. Fribe*, ubi agitur tam de Chryſanthemo monſtroſo, quàm de Chamomilla rara, pariter monſtroſa,

ſtroſa, quibus ſubnecti poteſt illa *obſerv. Anni V. & VI. Decur. III.* de Bellide majori tergemina, ante hos 6. annos à me conſignata. Dictis omnibus autem præferenda omninò mihi videtur, ſive plantæ magnitudinem ſpectes, ſive florum in caule latiuſculo, oblongo in thyrſum quaſi aut umbellam egregiè conglobatorum multitudinem inſignem, *Viola* hæcce *Lunaria Græca major*, quæ ſub exitum menſis Junii An. 1705. in cultisſimo horto Soceri mei pl. Venerandi, Dn *Joh. Willemſen*, Præfecti Provincialis Reg. Inſularum Færoeenſium, inter alias ipſius amœnitates florumque varietates, jucundum oculis noſtris præbuit aſpectum, per integrum ferè menſem. Flores hujus plantæ, quæ rectius multiplicis quàm ſimplicis merebatur nomen, erant tetrapetali, dilute purpurei, inſidentes faſtigio caulis ſive caudicis bicubitalis, leviter intorti, ſtriati, non craſſi, ſed ultra pollicem lati, quos dein deciduos infinitus ſiliquarum oblongarum, rotundarum ac tenuiſſimarum, pedunculo ſuo inhærentium, ſemenque oblongum virore transparens ac diſtinctum includentium excipiebat numerus: caulis hic in ſummitate, quem flores turmatim ſtipabant, erat bifurcus, & in duo ſegmenta ultra pollicis profunditatem diviſus, utrôque in plures ſimul lacinias non adeò profundas ſupra abeunte; quæ cauſſa etiam fuit, ut in medio florum iſtorum in orbem actorum hiatus aliquis occurreret, ut ſchema *Fig.* -- additum à nobis clarius id explicat. Ubi flores deſinebant, caulem utrinque plurima ad imum usque cingebant folia, in ambitu paululum ſerrata, oblonga, acuminata, & in virore nigricantia, non hirſuta, aut alternatim, ut Erucæ folia diſpoſita, ſed æquali liberrimoque Naturæ ductu unum poſt aliud. Ubi caulis è terra ſurgebat, paullo quidem craſſior conſpiciebatur quàm in medio, ſed non adeò latus & teres, paucioraque ibi numerabantur folia quàm ſuperius. Mirabilis hujus plantæ radicem penitius luſtrare non licuit, ne forte bipalio accedendo propius, vel tractando incautius damnum ei inferretur; ſi tamen conjecturæ heic locus, dicerem, plures radices in unum communem coiiſſe ſtipitem, ſicque coadunaſſe

invi-

invicem, ſimiles flores ac folia proferentes in copia, viſuque jucundiſſima: Sperabamus quidem ſequente anno in eadem plantâ ſimilem Naturæ luſum cernere, at fruſtra, quoniam ab Hortulano in alium forte pulvillum translata & à ſe invicem diducta vel exſtirpata aut penitus ablata fuit. Decerptum interea caulem hunc notabilem, poſtquam defloruit, cum ſuis foliis & ſiliquis apte ſiccavi, & herbario vivo unà cum aliis, ut ſpectari à quovis deinceps adhuc queat, intuli. Figura hæc luxuriantis Violæ Lunariæ rudiori ſic penicillo à me adumbrata ne dum dimidium magnitudinis ſuæ naturalis ac debitæ heic exæquat.

OBSERVATIO XXXII.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANKENAU.

De

Unguibus recurvis monſtroſis manuum in puero.

QUoniam plantæ cujusdam monſtroſæ mentionem modo fecimus, operæ pretium fore arbitramur, ſi paucis ſimul occaſione prioris Obſ. monſtroſum quid in medium proferamus, quod in homine, quam plantam inverſam veteres dixere Philoſophi, proxime elapſo abhinc anno heic videre nobis contigit. Nimirum d. 25. Auguſti Anni ſuperioris 1705. ſiſtebatur mihi plateam tranſeunti puer duodecennis pauperculus, nomine Johannes, filius ruſtici cujusdam ex pago Enderslöf/ Skeelianæ Ditionis, opem, ſi fieri poſſet, heic quærens. Corpus ejus totum quantum, ſub primum ſtatim obtutum apparebat impurum & Cacochymicum, laborans ſcabie fœda, quod malum plebeculæ huic ferè eſt endemium, ac facies ſimul ejus tumida quodammodo ac livida. Ante ſeſquiannum demum, ut mihi dicebat, laborare cœperat inſolita hac unguium conformatione, qui indies majus ſumebant incrementum, adeò ut nunc ad duorum ferme articulorum digiti cujuslibet magnitudinem ab eo-

rundem apice reflexi ac recurvi ſic accreverint ſquamatim ſcabri & deformes non pellucidi, ſed coloris griſei, hinc magnitudinis & craſſitiei ipſorum pendet inæqualitas. Digitorum anterior pulpa ſimul cum ungulis in unam coaluerat ſubſtantiam duram atque corneam, ut vix aliquid ſine magno impedimento manibus ſuis contrectare aut arripere valeret.

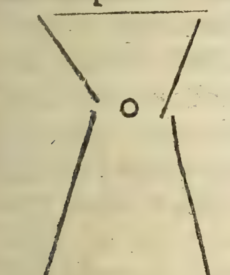
Vernô nuper tempore alterius manus ſinguli decidêre ungues, qui dein ſenſim ſuccreſcebant ſponteque regenerabantur. Cùm aliquando unum ex illis vacillantem fortiori niſu & vi vellet detrahere, multum inde ſtillavit ſanguinis: In pedum digitis nihil tale apparet, ſed commode ſatis incedit. Atque hæc eſt vera unguium talium monſtroſorum hiſtoria; nunc etiam breviter eorum indicanda eſſet curatio, & quibus auxiliis commode illa poſſet fieri, cum non ſit primæ conformationis malum; aſt cum ad Therapiam hæc potius ſpectet, cordatioribus aliis atque prudentioribus Medicis lubens eam relinquo. Interim qui plura de his noſſe cupit, adeat, ſi placet, §. 33. *Onychologiæ noſtræ Curioſæ* ante aliquot annos *Jenæ editæ*, ubi ſimilis in leproſa unguium recenſetur ſtatus, ut & *curioſas obſ.* 160. *D. Gregor. Hillingii Decur. II. Ann. I. Miſcell. Acad. Nat. Cur. atque* 162. *obſ. D. Ern. Fridem. Schelhaſii ejusd. Decur. Ann.* 3 *ſeq. una cum doctiſſimo ſcholio aliosque.*

(*Hafniâ Noribergam An.* 1706. *miſſæ.*)

OBSERVATIO XXXIII.
Dn. D. SAMUELIS STEURLINI.
Examen Urinæ per ponderationem.

Diu fui anxius in praxi meâ medicâ, quomodo experiri poſſit Medicus naturam in morbo vel ſuccubituram, vel non? ne Medici labores & ægrotantium ſumtus ſint planè inanes. Sæpiſſimè enim accidit Practico, ut dubitet ratione ſpei reconvaleſcentiæ, patiens verò præter omnem ſpem reconvaleſcit, quandoque

doque optimam fovet ſpem, cum tamen patiens citò moriatur, id quod frequentiſſimè fieri ſolet in febribus, morbis acutis, & quibusdam chronicis, veluti obſervationibus aliquando declarabitur. Tandem ut hac in re dubiâ me facerem certiorem, ſingula conjunxi ſigna medica, phyſiognomica, pathologica, pulſum, lotiumque humanum, nihil tamen niſi probabile exinde formare potui argumentum, quod ſcil. probabiliter funeſtum ſit ſignum lotii, quando notabili peccat craſſitie, diſcoloratione, inſeparabilitate quoad contenta, & ſenſibili gravitate ex ſpiritus vitalis defectu: Unde ut incrementum & decrementum vitalitatis accuratius examinetur, certiusque poſſit concludi vel ad ſalutem, vel ad mortem, ipſum ægrotantis lotium accuratiſſima examinavi libra, ubi mira quoad gradus incrementi & decrementi morbi atque vitalitatis obſervavi, prout ſcriptum meum Gothæ typis publicatum multis declarat exemplis, cujus titulus: **Von dem bißhero ſehr verachteten** Signo phyſico, **dem Urin etc.** cum mantiſſa de Examinatione rerum, præprimis urinæ humanæ per pondus. Quia verò ipſo in Tractatu Inſtrumenti figura ſuis cum requiſitis eſt omiſſa, eandem breviſſimis ita deſcribo: Libra ſit exactè ſtructa, quò etiam ſedecimam grani partem notare poſſit, vitra verò ſint bina cryſtallina, hujus formæ & magnitudinis, in fundo lata, figuræ pyramidalis, in medio colli maximè anguſta cum foramine in latere colli, in orificio inſtar infundibuli formata, quò eò meliùs liquor poſſit infundi, alterum altero ſit levius, levius adjectione pulveris vitri accuratiſſimè cum altero aſſimiletur, urina ſani hominis perforato immittatur vitro, usque dum aliquid ex foramine vitri profluat, tunc cautè concutiatur vitrum cum urinâ, ne aliquid in foramine ſuperflui hæreat, purgetur probè ab externis impuritatibus, ne exinde examinatio reddatur falſa, tunc bina vitra libræ imponantur, æqualia reddantur adjectione pulveris

fragmentorum vitri & obturamento ex ſubere, factâ æqualitate alterum vitrum fragmentis vitri ritè gravatum exactiſſimè clau-datur obturamento ſuberis & reſervetur, tanquam fundamen-tum examinationis liquidorum, inprimis verò lotii humani. Bi-na hæc vitra accuratiſſimè in loco clauſo retineantur, ne impu-ra reddantur: Hiſce citiſſimè absque labore atque moleſtiâ qui-libet liquor, ſpiritus, aqua, fons &c. præcipuè verò urina huma-na poteſt examinari ad cognoſcendam increſcentiam & decre-ſcentiam valetudinis, vitæ, graduum morbi, & appropinquan-tis mortis, quod cuique proficuum, cui modò ſanitas curæ cor-dique eſt.

(Siluſiâ Auguſtam Vindel. d. 20. Julii An. 1706. miſſa.)

Ad majorem hujus Obſervationis illuſtrationem, atque in gratiam eorum, qui præfatum libellum non viderunt, aut lin-guæ Germanicæ notitiam non habent, lubet ea, quæ Anno ſeq. d. 9. Aug. Exc. D. Author ad Excell. Dn. Præſidem ſcripſit, ſub-jungere: Urinæ ponderis examinatio, veluti & hujus ſubſtantiæ, contentorum, colorumque rationalis perſcrutatio Medicum omninò certiorem faciunt vel futuræ ſalutis, vel mortis, morbi incrementi ac decrementi; ex. gr. Puer 12. penè annorum diu ſcabie humida debilitatus, tandem ſentit diarrhœam eo tempo-re epidemicam, hanc reſtrictam ſequitur anguſtia pectoris, de-bilitas cum febre & deliriis quibusdam ſumma; adhibentur con-fectiones confortantes, anodynæ, & magno juramento promit-titur à quodam ſpes ſalutis; urinæ pondus quinque granis penè ſu-perans ſanæ gravitatem privatim examinatum, ſicut & color uri-næ obſcurus, craſſus, ejusdemque contenta indigeſta, vel peſſi-mè ſecreta indicabant naturæ interitum ab internè oppreſſis ſpi-ritibus, qui & ſubſecutus fuit ſpacio octo horarum, cum alii ſa-lutem juratò promitterent. Sic eoipſo tempore febris epide-mica catarrhalis maligna virum mediæ ætatis periculoſiſſimè af-ficit, cum ſingultu continuo, expuitione viſcoſitatis, & ſignis ex-ternis futuri interitus naturæ, urinæ verò pondus notabat poſt

uſum

uſum frequentem ſalis volatilis pectoralis loco gargariſmatis in aquâ calidâ, & poſt propinationem copioſam mixturæ ſ. theriacal. cum Sale vol. C.C. vel fl. Sal. Ammon. ſpem ſalutis, nunquam enim ſuperabat granis $2\frac{1}{2}$. urinam ſani, etiam ubi omnes deſperabant, urina decumbentis apparebat levior cum ſignis digeſtionum, & promittebat ſalutem, quæ etiam ſubſecuta præter omnem adſtantium & reliquorum opinionem. Simili modo quotidiè multorum decumbentium gradus quilibet morbi vel cum ſpe ſalutis, vel cum metu mortis examinabantur per pondus urinæ, ſepoſitis ob penuriam temporis aliis ſignis omnibus, ex ſubſtantiâ, coloribus & contentis urinæ, uti citiſſimè adhibitis tantùm quibusdam ſpecificis; & urinâ ſpiritualiori & volubiliori factâ, parcius ſimplicia ſupradicta propinabantur remedia ob præſens morbi decrementum: unicum verò mihi accidit exemplum, contrarium quoad examinationem ponderis urinæ; ſcil. patiens quidam ſenex periculoſiſſimè febre graſſante malignâ decumbens ob deſtructionem ſpirituum vitalium ex motu & impeditâ expulſione malignitatis, poris aëre libero occluſis, poſt uſum mixturæ ſimpl. cum ſale febr. & cinnab. ſentit maximum levamen, ſudorem, ſomnum, pulſum fortem non declinantem ad interitum; ex improviſo verò mutatis his omnibus, facies Hipp. pulſus debilis, ſudores frigidi, oculi pallidi proximè futuram indicant mortem, ſimul ac contenta, ſubſtantia, & color urinæ ratione craſſitiei & defectus digeſtionum: pondus verò urinæ ſanam non ſuperabat niſi tribus granis, interim tamen moriebatur patiens dimidii diei ſpacio: rationem ponderis urinæ mortem adhuc non ſignificantis reperio in oppreſſione ſpirituum letali ab extra per refrigerationem, inque malignitatis repulſione ab extra ad intra, ubi ſpiritus vitales internè tardius deſtruuntur, in quo caſu frequentius urina eſt ponderanda, & ſi de horâ ad horam increſcit pondere, certiſſima ſequitur mors, ſi verò non, adhuc ſpes ſalutis præſto eſt.

OBSERVATIO XXXIV.

Dn. D. GEORGII CHRISTOPHORI PETRI AB HARTENFELS.

De

Calculoſi anatome.

NUperrime exenteravi miſerum calculoſum, nempe Perilluſtrem quendam & generoſiſſimum Dn. Colonellum, Johannem à Morſtin, qui per quatuor annos, & quod excurrit, horribiles paſſus eſt calculi & hypochondrii dextri dolores, cum frequenti & ferè aſſidua mictione cruenta: huic cum aliquoties ſuaderem medicamenta ad calculum curandum idonea, recuſabat illa & præcisè negabat, ſe calculo laborare, accuſabat autem obſtructiones ſibi familiares: plurimorum Medicorum ſimul conſiliis uſus tandem fato conceſſit: ſectio autem poſt obitum à me adminiſtrata docuit, me à ſcopo non aberraſſe: ſiquidem ex veſicâ extraxi ſex prægrandes calculos uncias ſeptem ponderantes, quorum icones hîc *Fig.* -- adjeci: in dextro verò latere reperiebatur prægrandis maſſa membranoſa meſenterio & colo annexa, variis tunicis ſuccincta, tubulis pluribus atheromaticâ, in quibusdam ſteatomaticâ materiâ plenis referta, cujus pondus erat librarum quatuor cum ſemiſſe.

OBSERVATIO XXXV.

Dn. D. GEORGII CHRISTOPHORI PETRI AB HARTENFELS.

De

Mania ex Plica abſciſſa.

ABhinc aliquot annis curavi quendam religioſum, qui ſibi ipſi per imprudentiam abſciderat plicam Polonicam: unde brevi poſt maniacus factus cantillabat varias cantilenas ſine intermiſſione, inprimis notum illum verſiculum retrogradum: *Roma*

tibi

tibi ſubito motibus ibit amor: poſt ſeptem dierum intervallum & duabus vicibus repetitam venæſectionem, ſimulque præſcripta convenientia remedia, quæ vel prorſus averſabatur, vel intractabilis ægerrime aſſumebat, animam Creatori reddidit, delirio tamen brevi ante obitum remittente.

OBSERVATIO XXXVI.
DN. D. GEORGII CHRISTOPHORI PETRI AB HARTENFELS.
De
Tertiana vomitu ex nauſea curata.

VIſitavi aliquando magni cujusdam Principis Ephebum febre tertiana laborantem: hic ad vomitum alioquin non proclivis, cum pulverem emeticum ipſi exhibere vellem, ex ſolo illius aſpectu (faſtidiebat enim extreme omnia medicamenta,) enormes patiebatur vomitus billioſos per aliquot horas, & vix compeſcibiles, unde factum, ut mediante hac antipathia ſua ſponte evacuaretur cauſa morbifica, febre ſtatim ceſſante, nec ullo paroxyſmo revertente.

(Erfordia Auguſtam Vind. d. 26. Julii An. 1706. miſſa.)

OBSERVATIO XXXVII.
DN. D. CHRISTOPHORI DANIELIS MEZGERI.
De
Glandulis ex mamma excretis.

ANni jam effluxerunt tredecim & plures, cum Fœmina quædam ictu pugni violentiori fortè & inopinatò mammam dextram percuſſiſſet; ſenſit exin dolorem quendam pungitivum in eo mammæ loco, tribus vel quatuor digitis à pupillâ fermè per trimeſtre, ſine tamen tumore aut rubore; attamen iſte dolor dein remiſit, nec ipſa quicquam poſthæc perpeſſa eſt; Au-

tumno

tumno præterito recruduit dolor à tot jam retrò annis mutus, accedente tumore quopiam ad magnitudinem nucis juglandis mediocris ſenſim accreſcente, apparentibus ſimul ulcuſculis binis minutiſſimis ichorem ſubinde paululùm flaveſcentem ſtillantibus: Petiit ſuper hæc conſilium meum; ego glandulam unam alteramve mammæ ſcirrhoſam judicavi, quippe venas circumcirca lividas aut turgidas nullas (cancri ſignum) obſervare potueram; fotum proin ordinavi ex aqua ſcordii, pini, fumariæ, aqua calcis vivæ, myrrha & cineribus cancrorum fluviatilium calidè applicandum, os ulcuſculi unius ſenſim poſt hæc dilatabatur, & maſſa albicans ſolida compacta, glandula nempe ſcirrhoſa viſui ſeſe offerebat, quæ tandem poſt quatuordecim circiter dies ultro citroque procidebat, remanente in eo loco mammæ foveâ coloris carnei, floridi, naturalis, & tumore multum diſparente. Sed & alterum quoque ulcuſculum eodem modo tempore aliquo poſt dilatabatur, & ſimilem maſſam glanduloſam tandem evomebat. Tumor & dolor continuato hoc fotu remiſerunt, & cutis integre ſine ullis aliis adhibitis conſolidata fuit. Ante trimeſtre circiter dolor quidam priſtinum locum ſubinde pungebat, ſed repetito iterum fotu mox cedebat, & ægra nunc nil amplius ſentit.

(Ratisbonâ Auguſtam Vind. d. 24. Auguſti An. 1706. miſſa.)

OBSERVATIO XXXVIII.
DN. D. CONRADI BARTHOLDI BEHRENS.
De
Recto radicis Ipecoanhæ & Emeticorum in Dyſenteria uſu.

SPecifica morborum remedia exiſtere, quæ non mediante quapiam evacuatione aliove reſpectu ad hanc aut illam indicationem curativam, ſed arcana quadam & non facile explicabili pro-

prie-

prietate, ut *Boylæus tract. de ſpecif. remed. concord. oper. Tom. 2. p. 4.* loquitur, morbos abigant, nemo negabit. Hæc verò ipſa quo minus magis magisque excolantur, & medicina ad ſummum perfectionis gradum ducatur, non una cauſa eſt, quas inter primariam cum *Illuſtriſſimo Leibnizio, Relat. de Novo Antidyſ. Americ. p.* 12. arbitror, quod immodicæ ſimplicium commendationi adeò aſſueti ſimus, ut niſi deſcriptor multum & diu inculcet virtutem plantæ, vix ſerio aut vix certe ex uſu rerum, ſed magis ex relatu ſcripſiſſe judicemus, adeoque plantæ nil ſingulare tribuamus.

Inter ſpecifica ejusmodi noſtro ævo Ipecoanha inclaruit, de qua quamvis integri præclarorum Medicorum tractatus atque etiam in Miſcellaneis noſtris obſervationes jam exſtent, tamen & mihi, quæ Anno 1701. circa uſum ejusdem obſervavi, hoc loco in exemplis quibusdam referre liceat. Vir triginta annorum copioſæ expectorationi aſſuetus ac cœtera ſanus, niſi quod interdum dolores in ſiniſtro hypochondrio perciperet, die 24. Jul. poſt prægreſſum dicta in regione inſignem dolorem, rigoremque ſubito per alvum liquida & ſpumoſa excrevit, ſubſequente æſtu cum pulſu febrili, ſiccitate oris & præcordiorum tenſione. Excretiones continuant per quatuor dies, ſingulis horis duæ vel tres, cum ramentis ſanguineis, non tamen multis, nec absque torminibus. Die quarto ad ægrum vocatus ordinavi drachmam unam radicis Ipecoanhæ, tribus doſibus ſumendam. Primam ſumſit veſperi hora 5. quam ſtatim cum maximâ anxietate per vomitum iterum rejecit, atque una multam craſſam & viſcoſam pituitam, excretiones verò alvinæ ceſſabant, ac de nocte benè dormivit. Altero mane iterum ſumſit ſcrupulum, iterumque vomuit, optimè verò habuit, pulſus naturalis, excretio alvi nulla. Juſſi igitur reſtantem adhuc ſcrupulum in duas partes dividere, unamque ſumere hora ſecunda pomeridiana, alteram verò octava veſpertina. Ab utraque autem doſi iterum vomuit vehementer, ut vomitus per totam noctem continuaret, alvi tamen adſtrictio perſtitit, niſi quod mane liquida ac llioſa deponeret, pau-

xillo ſanguinis ſub finem excretionis cum levioribus torminibus. Interim dolores jam in dextro hypochondrio percipiebat, cum tenſione in ſcrobiculo cordis, ut ſimul difficulter inde reſpiraret. Præſcripſi itaque pulverem ſtomachalem cum præcipitantibus combinatum, quibus aliisque ſenſim convaluit.

Puero cuidam unius anni cum molares prorumperent, fluxu alvi ſanguineo cum febre laboranti, drachma ſemis quatuor vicibus propinata nauſeam & leniorem vomitum ſemper movit, ſanguineasque excretiones ſtitit, ad alvi tamen adſtrictionem procurandam alia adhuc in uſum trahenda erant.

Mulieri ſexaginta & aliquot annorum, dyſenteria correptæ, cum febricula vertigine & vigiliis, præſcripſi drachmam duabus vicibus ſumendam, ex utraque doſi vehementer vomuit, multam pituitam viſcoſam & ſedes alvi etiam in magnâ copiâ continuarunt. Altero die Ipecoanham in pillulas redegi cum tragacantha & ſyrupo abſynthii, ita ut ſingulis horis aliquot ſumeret, & iterum poſt aſſumptionem cujuscunque doſeos, vehementer vomuit, alvique ſtimulum percepit, absque tamen ſuccedente excretione. Deterritus ergo vehementia medicamenti nimis commoventis, adſtringentia cum ſtomachicis adhibui, quibus convaluit.

Juveni 25. annorum calidioris & ſiccioris temperamenti, arthritidique obnoxio, die octavo Novembris & morbi dedi drachmam dimidiam Ipecoanhæ, quam vomitus cum maximâ anxietate & copioſa pituitæ æruginoſæ excretione excepit, ut & hic ab ulteriori medicamenti hujus propinatione deſiſterem, præſertim cum ſub idem tempus increbeſceret, in vicinia Nobili cuidam Dyſenterico mediæ ætatis à Medico ſuo propinatis per aliquot dies medicamentis vomitoriis mortem acceleratam, cui ſine dubio eadem Ipecoanha exhibita fuerat. Et Pharmacopœus noſter ex ſimilitudine cum radice aſari forte aſarum quoddam ſeu ſerpentariam virginianam à ſeplaſiario ſubſtitutam ſuſpicabatur.

Ipecoanham autem emetica vi pollere jam pridem incolis

ipſis

ipſis Americanis innotuit, ceu qui ad exturbandum ſive aſſumptum venenum, ſive ſaburram quandam cacochymicam circa præcordia hærentem eandem ea propter in uſum primum traxerunt. Cumque vis emetica ſingularis planè exiſtat, utpote viſcerum corroborationem ſimul procurans à ſedulo Exoticorum Scrutatore, *Paulo Hermanno*, meo quondam in Botanicis Lugduni Batavorum præceptore, in febribus quoque intermittentibus uſurpata eſt, quas absque metu recidivæ curat. Imitatus eundem eſt *Illuſtris Wedelius Diſſ. inaugur. de Ipecoanh. p.* 37. inque hypochondriaco, maniaco, pleuritico, affectibusque quibusdam præcordialibus pro vomitorio non minori cum ſucceſſu exhibuit, ac ab eo tempore radicem hanc Emeticum claſſicum, præcipuum ac polychreſtum pronunciat, communi conſenſu pro officinali habendum.

Quanta autem Vomitoriorum in curandis alvi fluxibus utilitas exiſtat, jam ab *Hippocrate Sect. VI. aph.* 15. & *lib.* 2. *de morbis* indicatum eſt, idque ex eâ ratione, quod humores acres ab Inteſtinis revellantur, hæc ipſa verò exhauriantur & ſiccentur, ut Commentatores *Johannes Heurnius* & *Sponius* addunt. Hippocratis effatum, utpote ab experientia deſumptum, ſecuti practici inſigniores Vomitoriorum uſum in curatione ejus Dyſenteriæ ſpeciei propoſuerunt, in qua ſuperiora Inteſtina inflammationem non patiantur, quæque non maligna exiſtat, aut etiam à malâ diætâ ſaburraque quadam in præcordiis latente ortum traxerit, ut in plebejis ac militibus, quos maximè affligit morbus hic. *Hildanus lib. de Dyſenter. cap.* 8. *Op. p* 683. *Sennertus l.* 3. *prax. p.* 352. *Rollfincius l* 7. *ord. & method. conſultator. p.*668. *Ettmullerus Coll. pract. Op. Tom.* 2. *p.* 154.

Confirmant methodum hanc exempla particularia adoleſcentis apud *Riverium cent.* 3. *obſ.* 9. qui cum nullo remedio curari poſſet, die 12. morbi ſumpta Salis Vitrioli drachma una, rejectisque per vomitum multis bilioſis ac pituitoſis humoribus evaſit: Virorum ab *Excellentiſſimis, Valentini Miſc. Dec.* 2. *Ann.* 2. *obſ.* 168. *Ledelio* & *Hoyero Dec.* 3. *Ann.* 3. *obſ.* 15. & 51. reſti-

tutorum; quæque ab *Illuſtri Dn. Præſide in Miſc. Dec.* 3. *Ann.* 9. *App. p.* 33. de curatione dyſenteriæ Auguſtanæ recenſentur.

Quibus ita præmiſſis Ipecoanham ſtatim ſub initium morbi, in corpore euſarco, pravæ diætæ aſſueto, nulla inflammatione in Inteſtinis exiſtente, integrisque adhuc viſceribus juxta methodum ab *Illuſtri Valentino polychreſt. Exot. Diſput.* 2. *c.* 4. §. 2. propoſitam non absque ſucceſſu uſurpari, malique ominis cum *Turneſortio in Act. Lipſ. ann.* 95. *p.* 13. arbitror, ſi poſt ſpecifici hujus aſſumptionem vomitus nullus inſequatur, vel quoque nulla copioſior alvi excretio, quæ non raro loco vomitionis contingit. Hoc caſu enim ea ventriculi conſtitutio adeſt, ut medicamentum in actum amplius deducere non valeat, & natura ipſa quaſi ſuccumbat, haut ſecus ac poſt applicata veſicatoria malis ægri rebus aut nulla veſica excitatur, aut veſica tantum inſtar ovi ſubventanei inanis, nulloque humore ſtillans ſequatur, *Graſſius Miſc. Dec.* 3. *Ann.* 5. *obſ.* 14. aut cutis tantum corrugetur, *Helwichius Miſc. Dec.* 3. *Ann.* 7. *obſ.* 201.

Quamvis verò Ipecoanha non niſi prævia, ceu dictum, evacuatione dyſenteriam curet, non minus tamen ſpecifici contra hunc morbum aliosque alvi fluores nomen mereri certum eſt, cum poſt vomitionem tale robur inteſtinis radicis hujus virtute concilietur, quale ab aliis emeticis exſpectari non poteſt, nec unquam obſervatum eſt.

(*Hildeſio Auguſtam Vind. d.* 12. *Septembr. Anno* 1706. *miſſa.*)

OBSERVATIO XXXIX.
DN. D. JOSEPHI LANZONI,
De
Verminoſo Abdominis Tumore.

ADoleſcens Annor. 14. poſt dolores circa umbilicum in Abdomine internè ſubortos, febre continua 14. diebus laboravit; hinc apparuit quidam tumor mollis diſtans ab umbilico ad

tres

tres digitos in parte dextrâ, & hoc in abſceſſum mutato, absque ullo chirurgico auxilio, ſanies in magnâ effluxit quantitate & copiâ; hinc poſt aliquot dies vermes plures teretes viventes exiere mediocris magnitudinis; Abſceſſus verò poſt eruptionem quamvis validiora ac præſtantiora per expertiſſimum Chirurgiæ Profeſſorem ad curationem vocatum, remedia adhibita fuerint, neutiquam tamen ad perfectum ſtatum ſalutis reſtitui ac redigi potuit; quia materies ichoroſa, & putrida aſſiduè emanabat, ex quo magna ac ſumma emaciatio ſupervenit, cum virium jactura; unde tandem miſerè ex hac vita in æternam migravit Patiens. Aperto poſt obitum cadavere, ſtatim ſublatum fuit dubium de loco, ubi lumbrici memorati fuerunt producti; fuit enim notatus, & diligenter obſervatus canaliculus quidam membranoſus calami ſcriptorii magnitudinem, & latitudinem quatuor digitorum adæquans, ducens originem à tunicâ internâ inteſtini Ilei usque ad peritoneum protenſus, per quem vermes ab inteſtino tranſibant, & per abſceſſum apertum exitum ſibimetipſis parabant; Ex hac obſervatione confirmatur opinio illorum Doctorum, qui dicunt in noſtro corpore humano de facili poſſe produci diverſas concretiones, membranoſas nimirum, carneas & novos ductus, & receptacula juxta noſtri corporis indigentiam pro variis uſibus exequendis.

OBSERVATIO XL.
DN. D. JOSEPHI LANZONI.
De
Puella nata cum variolis.

NArrat Clariſs. D. Franciſcus Mauriceau, Chirurgus Pariſinus, in ſuo Tract. de morb. Gravid. & Puerperar. lib. 1. cap. 2. ſe ortum fuiſſe variolis affectum, quod licet rariſſimum ſit, attamen aliquando accidit, ut ego obſervavi ter in praxi meâ; & præcipuè Anno elapſo 1705. menſe Octobris die quarto in puella, quam octimeſtrem peperit Uxor cujusdam Fabri ferrarii Ferrarienſis, morbo acuto detenta, quæ ſcilicet filiola in auras vita-

ſes edita comparuit toto corpore variolis fœdato, magna & matris & parentum admiratione; mortua autem eſt hæc puella tertio à nativitate die.

OBSERVATIO XLI.
DN. D. JOSEPHI LANZONI.
De
Menſtruis vomitu evacuatis.

HIſtorias vomitus ſanguinis menſtrui varias legimus, quibus ſequentem addere mihi nunc liceat. Anno 1700. Menſe Junii vocatus fui ad viſendam filiam cujusdam Mercatoris noſtri Ferrarienſis Annorum 24. quæ à tribus menſibus ſuppreſſionem menſtruorum paſſa, petebat auxilium; purgato corpore, & bis miſſo è vena pedis ſanguine, vomitu ſanguinis tentatur per vices repetente, ita ut intra quatuor dierum ſpatium libras penè quatuor cruoris evomuerit; Iterum menſibus ſequentibus per vomitum catamenia fluxere; donec tandem meo conſilio conjux facta, ac brevi gravida non amplius talem vomitionem eſt experta; nunc ſana vivit, & plurium filiorum eſt parens; ſimiles caſus videat curioſus Lector in Miſcellan. Acad. Nat. Curioſ. Ann. 4. & 5. Decur. 1. pag. 63. Ann. 6. & 7. ejusd. Decur. pag. 83. Ann. 2. Dec. 2. pag. 251. & alibi & præſertim Apiar. Clariſs. D. Harderi obſ. 22.

(*Ferrariâ Auguſtam Vind. An. 1706. d. 2. Octob. miſſa.*

OBSERVATIO XLII.
DN. D. JOSEPHI LANZONI.
De
Catameniorum fluxu non aſſveto tempore in variis Fæminis.

IN Praxi medica facienda multas obſervavi mulieres poſt quinquageſimum ætatis annum menſtruo fluxu ordinata periodo præditas, aliasque puellas, quæ ante decimum ætatis annum catame-

tamenia viderunt; Sic Famula quædam Monialium eſt hic Ferrariæ ſeptuagenaria, quæ quovis menſe fluxum patitur menſtruorum ſpatio quatuor dierum perdurantem; Pariter Uxorem cujusdam Judæi novi annorum 69. menſtruatam; Idem obſervavi in honeſtâ Viduâ annorum 72. & in quadam Ruſticâ annorum 67. & in aliis multis annor. 55. & ultrà; Vidi pariter filiolam ſarcinatoris annorum quinque catameniorum fluxum patientem; ſimiliter filiam Civis cujusdam noſtri annorum ſeptem menſtruatam obſervavi; ac de alia quatuor tantum annorum idem notaſſe faſſa eſt mihi nuper obſtetrix fide digna.

OBSERVATIO XLIII.
DN. D. JOSEPHI LANZONI.
De
Acicula deglutita cum urina excreta.

PUer quidam annorum quatuor, filius Fabri lignarii Ferrarienſis, invenit humi jacentem aciculam in quodam cubiculo, eamque deglutivit; Deſperati parentes me in conſilium vocant, ſtatimque juſſi, ut paſtam triticeam cum butyro coctam, aliaque oleoſa & pinguia exhiberent, ut ſic inviſcata acus deglutita ſine noxâ per alvum expurgaretur, quare ſub veſperam Conſerv. roſ. & Caſſiæ recens extract. ana ℥ij. propinavi; Verum natura, quæ ſola vias nobis incognitas adhuc in corpore humano cognoſcit, ac ſtato tempore aperit, per vias urinæ aciculam ſine ulla puelli noxa dimiſit magna parentum admiratione, & hoc ſecunda die à deglutitione acus. Similia exempla rerum ſcilicet deglutitarum, per inſolitas vias è corpore humano ejectarum, paſſim leguntur apud noſtros Autores, & præſertim apud Joh. Schenckium lib. 3. Hildanum, Alexand. Benedictum, Langium, Helmontium, Chriſt. Frid. Garmannum, Diemerbroek; & alios tam antiquos, quàm recentiores.

(*Ferrariâ Auguſtam Vind. d. 17. Sept. An. 1706. miſſæ.*)

OBSER-

OBSERVATIO XLIV.
DN. D. MICHAELIS ERNESTI ETTMüLLERI.
De
Fœmina gravida, Anaſarca laborante, multum purgata ſine noxa.

FOemina 40. Annorum patiebatur appetitum proſtratum, laſſitudinem, abdominis tumorem, faciei colorem pallidum, ejusque cum artubus tumorem. Pulſum habebat parvum, urinam reddebat tenuem & aquoſam. Accerſitus ad eam, ſedulo ſciſcitabar, num gravida eſſet? id cum conſtanter negaret, ſiquidem ex nullo ſigno imprægnationem hariolari valebat, propinavi purgans ex jalappa & nitro depurato; unde decies dejecit aquoſas fœculentias cum euphoria. Interpoſitis quibusdam medicamentis amaris & diureticis, cum omnis nondum evanuiſſet tumor, ut eundem ordinarem pulverem purgantem, multis me efflagitabat precibus miſera, ſummum ſe exinde iterum percepturam fore levamen rata. Id quod annuebam, & eodem cum ſucceſſu operabatur pharmacum. Tertia vice paucis diebus poſt, me inſcio, à pharmacopola petit purgans, ex quo ultra 20. habuit ſedes. Continuatis ſic amaris convaluit. Sed interjecto menſis ſpatio me accedit, narratque gravidam ſe eſſe, & medium jam ingravidationis tempus ſuperaſſe, ſiquidem enormem fœtus motum percipere ſe referebat. Debito igitur tempore ſanam atque vegetam enixa eſt filiam, quam ex ſacro baptiſmi lavacro ſuſcepi.

SCHOLIUM.

MUltum ſæpe negotii faceſſit Medicis hydrops, dum eum ab imprægnatione diſtinguere geſtiunt. Quandoque enim usque adeò conceptionis veræ latent ſigna, ut pro hydropicis habeantur, quæ tamen imprægnatæ ſunt. *Franciſcus* enim *Mauriceau des Maladies des femmes groſſes Libr. I. cap.* 1. bina refert exempla fœminarum per 6. vel 7. menſes draſticis medicamentis

vexa-

vexatarum, donec fœtum in lucem pepererint incolumem. Alia exempla lege apud *D. Riedlinum Linearum Med. Ann. VI. pag.* 121. *&* 943. Sic ſuperiori anno apud nos honeſta mulier, quæ per 4. annos ſterile egerat conjugium, præter alia Symptomata abdominis molem ſenſim increſcere ſenſit, menſes quidem erant ſuppreſſi, ſed nullum præterea aderat imprægnationis ſignum, usque adeò ut Medicus, ejus curam gerens, ſeptuagenario major paucis ante partum diebus dixerit, æque impoſſibile eſſe, ut ipſe ſit gravidus, ac iſta fœmina. Ut taceam talia exempla mulierculärum, quæ ex furtivâ venere conceperunt, ac etiamſi fœtus motum manifeſte percipiant, id tamen conſtanter negant, ſicque ſtudiò imponentes Medico hydropicas ſe fingunt. Vid. *Foreſti Lib. XXVIII. obſ.* 59. *in Scholio.* Econtrario non raro verus fœminas torquet hydrops, ſub cujus tamen larva fœtum latere Medicus, ſed fruſtra veretur. Scythæ enim non ſolùm mulieres juxta *Hippocratem de Aere, aquis & locis* hac ratione decipiuntur, ſed noſtratibus idem contingere fatum *Bartholini* teſtatur *hiſtoria 6. Libri III.* & *Zacchias Quæſt. Medico-Legal. Tom. III. Conſ.* 26. Nec rari ſunt caſus, ubi cum vera ingravidatione hydrops combinatur, quales reperiuntur apud *Hildanum Cent. II. obſ.* 56. *Schenkium obſerv. Medicinal. Lib. IV. obſ.* 15. *Foreſtum Lib. II. de incerto ac fallaci urinarum judicio. Mercurialem de Morb. Mul. Lib. I. cap.* 2. *Dodonæum obſ.* 49. *in Schol. Primeroſium Lib. II. cap.* 7. *Gockelium Lib. II. conſil.* 35. *Platerum Lib. III. Obſervat. p.* 637. aliosque. Et tum certe non ſemper & ubique purgantibus atque diureticis, quæ præſentiſſimi alias obſervantur eſſe præſidii, in hydropis cura uti licet. Verendum enim foret, ne virulenta purgantium qualitas nutrimentum fœtus corrumpat, & acrimonia uterum, inteſtino recto contiguum, vellicando hunc ad ſui contractionem, ſicque fœtus ante tempus expulſionem ſtimulet. Innoxiè tamen purgantia quandoque ferre gravidas, præter noſtrum caſum aliorum docent obſervationes Medicorum, e. g. *Rhodii Lib. III. obſ.* 15. *Zacuti Luſitani Medic. Princip. Hiſt.* 14. *Lib. III. & Praxeos admirandæ Lib. II.*

obſ. 144. *Renealmi obſ. Med. rar.* 148 *&c.* Scilicet obſervanda eſt regula divi noſtri *Coi ſect. IV. aph.* 1. *Prægnantes*, dicentis, *purgabis, ſi materia turgeat, quadrimeſtres & usque ad ſeptimum menſem, ſed has parcius; Juniores autem & ſeniores caute purgare oportet.* In hydrope enim turget & abundat omninò materia ſeroſa, & ad ſecedendum maximè eſt idonea. Nec tamen lenientia & laxantia primis tribus menſibus incongrue propinari poſſunt, modo abſtineamus ab aloë & caſſia; ab illa quidem, quia venas reſerat, ab hac verò propter flatulentias & tormina, quæ patrat. Et quidni Naturæ Miniſter debitis ſub cautelis diarrhœam ejusmodi quaſi artificialem concitet, cum ipſa natura in gravidis talem ſubinde ſine noxa paret. Quanquam enim juxta effatum *Hippocratis ſect. IV. aphor.* 1. *Mulieri uterum gerenti, ſi alvus multum fluat, periculum ſit, ne abortiat*; tenendum tamen, *quod Nævius apud Scholzium Conſil.* 340. inculcat: *Ubi videris fluorem ad ſiſtendum inobedientem, ne multum urgeas; ferunt enim nonnunquam prægnantes ejusmodi evacuationes usque ad partum citra noxam: uti contigit in uxore fratris mei, quæ prægnans per 4. menſes ſanguinolentas dejectiones etiam cum raſura inteſtinorum paſſa eſt, nec ullo medicamento ſiſti poterat, tandem excluſo fœtu ſano & incolumi ſponte ſua intermiſit.* Id quod pariter *Platerus Lib. III. obſervat. pag.* 855. *& Bonettus Pharos Medicorum pag.* 564. confirmant.

OBSERVATIO XLV.
DN. D. MICHAELIS ERNESTI ETTMüLLERI.

Certum & infallibile imprægnationis ſignum.

ANna Maria, Pauli Heerbecks/ calceis reſarciendis operam navantis uxor, quotiescunque concepit, & antequam alia ingravidationis ſigna compareant, ſanguinem ex bregmate ſiniſtro extillare percipit, qui fluxus licet ſat copioſus ſit, innoxiè tamen eundem ad partus usque tempus fert, ubi ſponte ceſſat.

SCHO-

SCHOLIUM.

QUam difficile ſit, ab hydrope ingravidationem dignoſcere, in ſuperioris obſervationis Scholio monitum fuit. Sed nec certa adeò in genere conceptionis ſigna primis potiſſimum menſibus exiſtunt, quin vel falſa, vel fallacia, & aliis morbis communia eadem, atque experimenta, circa hanc rem commendata valde periculoſa ſint. Inde enim fit, non modo ut quæ revera in utero conceperunt, variis morbis conflictari credantur, prout fatentur obſervationes variæ, e. g. *Zacuti Luſitani Praxeos admir. Lib. II. obſ.* 148. *Zacchiæ Quæſt. Med. Legal. Tom. III. conſ.* 26. *pag.* 40. *Miſcell. Nat. Curioſ. Dec. I. Ann. I. obſerv.* 45. *&c.* verum etiam ut illæ, quæ neutiquam exiſtunt gravidæ, ad partus tamen dolores urgeantur, conf. *D. Riedlini Lin. Med. Ann. V. pag.* 1004. Multominus ſexum embryonis prædicere quidam, ut gloriantur, poterunt, *Hippocratis* effato *Sect. V. aphor.* 48. *Fœtus mares dextra uteri parte, fœminæ ſiniſtra magis geſtantur*; decepti: ſiquidem hoc ipſum *Thomas Bartholinus Cent. V. hiſt.* 88. propriæ & Braſavoli uxoris exemplis refutat, & animalium ſectiones juxta *Benedictum Veronenſem Lib. XXV. cap.* 7. redarguunt, dum ſæpenumero evenit, ut eâdem in parte uteri gemini, mas & fœmina gerantur. Et novi ego fœminam, quæ utriusque ſexus liberos in lucem produxit, omnes tamen in dextrâ parte conceperat. Aſſeverare tamen auſim, dari in quibusdam individuis certa & infallibilia ingravidationis ſigna; quemadmodum *Guillemeau dans l'heureux accouchement Lib. I. cap.* 11. refert de fœminâ, quæ à primo, quo concepit die vomitus pati ſolebat, continuatos, donec fœtum iterum enixa eſſet. Sic novit *Fernelius Lib. V. Patholog. cap.* 3. non paucas mulieres, quæ quoties uterum geſtabant, crebrò epilepſiâ corruebant, à qua alio tempore liberæ exiſtebant. Et *Panarolus Iatrologism. Pentecoſt. V. obſ.* 46. fœminam allegat, in qua, quoties utero gerebat, ſtatim primis menſibus vena tumens in femoris interna parte prope genu apparebat. Porro *Ballonius in Conſil.* 40. ſcho-

lio teſtatur, quod mulier quædam continuis cephalalgiis vexata ab iisdem extiterit immunis, ubi conceperat. Spectat huc obſervatio Sauleji in fœmina, quæ non niſi gravida herniam uterinam eſt perpeſſa, vid. *Zodiac. Med. Gallici Ann. III. p.* 52. item *Plateri Lib. III obſerv. p. m.* 638. de muliere, quæ quoties imprægnata erat, in aſcitem incidebat, ut & *Salmuthii Cent. II. obſ.* 54. referentis, fœminam ſingulis imprægnationibus crebros vomitus materiæ purpureæ, ſubcraſſæ & copioſæ paſſam eſſe; ac tandem *H. gendornii in Hiſtor. Medico-Phyſ. Cent. I. hiſt.* 91. in fœmina, quæ quoties uterum gerebat, hoc ſibi proprium habuit, ut circa quartum & quintum geſtationis menſem levi de cauſa nihil tale cogitans in planitie etiam in terram deciderit, alioquin nec epilepſiæ nec lipothymiæ obnoxia. Atque huc denique & noſter caſus eſt referendus. Nec culpandus forſan ero, ſi dixero, poſſe quandoque certo præſcire mulieres quasdam, cujus ſexus fœtum geſtent; Edoctus hoc fui exemplo materteræ meæ, quæ octies jam peperit, prima vice filiam, ſecunda, tertia, & quarta filios, quinta & ſexta filias, ſeptima filium, octava filiam; quoties igitur filias conceperat, nihil extraordinarii quoad uterum notaverat, aſt ſemper quoties filios geſtabat, ultimis geſtationis menſibus inſignem uteri prolapſum paſſa eſt; quemadmodum & aliam novi fœminam, quæ quoties filium enitebatur, toties lactando lacte abundare ſolebat, dum verò filiam peperit, parciorem longe lactis proventum experiebatur. Quod hæmorrhagias attinet, quas perpetiuntur frequentius gravidæ, proſtat equidem Hippocratis aphorismus 60. ſect. V. *Si prægnanti purgationes menſtruæ procedunt, bene valere fœtum, eſt impoſſibile.* Excipiuntur tamen ab hac regulâ plethoricæ; ſiquidem quotidiana docet experientia, ſolvere quasdam mulieres tributum lunare, non primis ſolum menſibus, ſed per totum quandoque geſtationis tempus absque ullo tamen abortus metu. Sic & reliquas hæmorrhagias uteri, modo non cum diſruptione fecundinarum ab utero contingant, gravidis & fœtui minus exiſtere funeſtas quotidie docemur. Talia exempla leguntur apud *Blegny in Zo-*

diaco

diaco Medico-Gallico Ann. II. pag. 141. *Thomam Bartholinum in Cent. III. hiſt.* 13. *Gabelchoverum in Cent. IV. Curat.* 94. & *Horſtium in Libr. IV. obſ.* 5. *p.* 158. Minus periculoſæ obſervantur hæmorrhagiæ ex aliis corporis locis profluentes. Vomitus enim ſanguinis copioſos eosque innoxios annotarunt *Salmuth loc. cit.* & *Scharffius in Miſcell. Nat. Curioſ. Ann. IX. & X. obſ.* 6. hæmorrhoidum fluxum enormem absque tamen vel matris vel fœtus noxa *Schenckius obſervat. Medicinal. Lib. III. pag.* 358. narrat. Hæmorrhagiam menſium per talum *Cummius* in *Miſcell. Nat. Curioſ. Dec. I. Ann. I. obſerv.* 96. commemorat; & ſanguinem per dextram papillam fluentem *Amatus Luſitanus Cent. VII. curat.* 48. recenſet.

OBSERVATIO XLVI.
DN. D. MICHAELIS ERNESTI ETTMüLLERI.
Cephalalgia ex Lactatione.

VOcabar ſuperiori anno ad fœminam 32. annorum, conſtitutionis bilioſæ, proprium lactantem infantem, tres menſes natum, quæ de enormi cephalalgia, quâ puerperii tempore contractâ interdiu atque noctu vexabatur, conquerebatur; ſomnum propter doloris ſævitiem capere neutiquam poterat, ſed rabioſæ inſtar hinc inde transcurrebat, caputque parietibus allidere cogebatur. Varia tentabam, ſed omnia fruſtra, nullum cephalicum, nullum anodynum deſideratum edebat effectum; Veſicatorium imponebam vertici, ſed absque alleviatione. Infantem tandem ut ablactaret, vel nutrici alii lactandum committeret, ſuadebam; quo facto ſponte cephalalgia ceſſavit. Ex quo apparet, unicam doloris hujus cauſam fuiſſe lactationem. Poſtquam enim, quicquid oleoſi & pinguis ſanguini affuſum erat, per iteratas circulationes & mediante inteſtino motu ipſi uniendum, & in blandum ac demulcentem liquorem convertendum, jam pro prole nutrienda ſub lactis ſchemate ſecretum & excretum fuit, non po-

tuit non ſanguis blandioribus hiſce particulis orbatum acris relinqui, qui cerebri menynges, per quas tranſit, continuo vellicando immenſos ejusmodi dolores poſtmodum patravit. Quemadmodum aliæ fœminæ lactantes acrioribus ſunt expoſitæ oculorum defluxionibus. Ut taceam maciem nutricum, ex dictis facilè deducendam, novi quasdam mulieres, quæ dum lactant, tonſillarum tumoribus & faucium inflammationibus ſunt obnoxiæ. Cum enim unà cum lacte multi ſpiritus eliminantur, nec ſufficiens relinquitur materia pro iis reſarciendis, quemadmodum reliqui humores, ita in ſpecie gaſtricus evadit vappidus, & pro reſolvendis alimentis in ſtomacho minus idoneus; hinc fit, ut loco puri & defœcati chyli cruditates viſcidæ generentur, & ſanguini admiſceantur, quæ, cum per ſubtiles & tenues vaſorum capillarium mæandros penetrare neſciant, ibidem hærent, ſeu ſtagnant, ſicque tumoribus & inflammationibus anſam præbent uberrimam. Et hoc eſt, quod vulgo dicunt: Das Kind ziehe ihnen Flüſſe zu.

OBSERVATIO XLVII.
Dn. D. MICHAELIS ERNESTI ETTMüLLERI.

Ulcus mammarum ex Phthiſi.

FOemina 50. annorum, fabri murarii uxor, bilioſæ conſtitutionis, rixoſa, per aliquot menſes phthiſi laboraverat, excreverat per os copioſa purulenta, fœtidiſſima. Accerſitus ad eam, varia, quæ morbi conditio exigebat, propinabam, malum tamen, quod altas nimis egerat radices, extirpari penitus non poterat. Levamen tamen ex balſami ſulphuris aniſati & pilularum de cynogloſſa uſu optimum ſemper percipiebat. Sed accidit, ut ſenſum punctorium cum duritie in mammâ dextrâ perciperet. Apponebat, quæ olim pro ſuppurando mammarum abſceſſu proficua obſervaverat, domeſtica remedia. Paucis interjectis diebus rumpi abſceſſum obſervat lætabunda, mox ſe convalituram

ram ſperans. Profluebat enim ex mamma ſimilis materia purulenta, eodem fœtore nares feriens, ac illa, quæ ante per os erat rejecta. Quanquam igitur variis injectionibus ulcus mundificare tentaſſem, paucas tamen poſt ſeptimanas ſuperveniente diarrhœa moriebatur. Similem ſe caſum obſervaſſe mihi tum referebat Magnificus noſter Decanus, Dominus *D. Johannes Bohnius*, in Ædilis conjuge, quæ tamen itidem fatis ceſſit. Ætiologia phœnomeni hujus latere nullum poterit, qui perpendet, contingere frequentius, potiſſimum in phthiſicis, ut pulmones pleuræ ac coſtis hinc inde adnaſcantur, qua facta continuitate p. n. facili negotio puris acrimonia ex ulcere pulmonum ad muſculos intercoſtales penetrans mammarum glandulas arrodere poteſt. Non tamen funeſti ſemper obſervantur ejusmodi caſus. Annotavit enim *Zacutus Luſitanus Prax. hiſtor. Lib. II. cap.* 10. *obſ.* 5. quod phthiſicum quendam tanquam conclamatum & mox moriturum deſeruerit, obortus tamen eidem eſt in ſterni vicinia tumor durus, rotundus, faſtigiatus, qui denique apertus in fiſtulam abiit, per quam continuo virulentus emanabat humor. Sicque æger per quatuordecim annos vitam produxit. Et D. *Johannes Wrigthus* refert *in Act. Philoſoph. Angl. Ann.* 1703. *N.* 285. puellam ex variolis in ulcus pulmonum incidiſſe, ubi inter ſeptimam & octavam coſtam nodi aliquot exiles ſe offerebant tactui, quibus per cauſticum apertis pus effluxit, ac tandem illa cum ſanitate in gratiam rediit. Confer *Act. Erudit. Lipſ. Ann.* 1705. *pag.* 211. Spectat aliquo modo ad hunc caſum obſervatio in *Zodiaco Medico-Gallico Ann. II. pag.* 154. allegata pueri phthiſici, cui abſceſſus ſupra apophyſin maſtoideam fuit enatus.

(*Lipſiâ Auguſtam Vind. d. 10. Octobr. Anno 1706. miſſa.*)

OBSERVATIO XLVIII.
Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

Menſes per labia fluentes.

IN noſtri diſtrictus pago, Poiniſchkeſſel / Vidua 30. annorum laborabat imminutis menſibus per Annum, cum guttulis ſanguineis ſtato fluxus menſtrui tempore è labiis inferioribus ſtillantibus. Stillant jam labia per 6. menſes, ordinario fluxu penitus intermittente. Poſt ſaphænarum ſectionem, proprio conſilio adminiſtratam, conſuetus rediit fluxus per conſuetas vias. Jam autem menſes imminute dum fluunt, rediit ſtillicidium labiorum, ideò juſſi evacuationem & repetitionem ſectionis ſaphænarum.

(*Grünebergâ Sil. Noribergam Anno 1706. d. - - miſſa.*)

OBSERVATIO XLIX.
Dn. D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMERI.

Fungi Fabrica.

HIc fungus, ea qua apparet, magnitudine extus cinereus erat, intus candidus, ex ligno jam anno elapſo cæſo fiſſoque, ſub dio jacente, multa cadente pluvia enatus: Tam affabre formatus erat, ut in parte inferiore laminæ æqua diſtantia ex umbilico ad circumferentiam tendentes, illique inhærentes, ne latum unguem propius aut longius à ſe invicem diſtarent: Intercurrebant inter has aliæ, idque perpetuo, quæ non attingebant circuli finem, ſed parva diſtantia à circumferentia veluti oblique reſecta deſinebant, idque ex accuratiſſima menſura ſpatium implebant: ita ut nulla ars certiori fabrica imitari naturam hanc poſſet. Hoc ideò monere placuit, ut appareret, ſegnioris ævi ſcriptores perperam ad formationem generandæ prolis vim plaſticam ex orco evocaſſe: Quænam enim hic vis formatrix, ubi nullum ſemen

eſt,

eſt, ex quo fungus natus videri poſſet? Fateor tamen, ſi quis ex me jam quærat, ecquid aliud putem ex ligno jamdudum arefacto, novoque imbre multo perfuſo operi huic præfuiſſe, me quid reſpondeam non habere. Caſu enim factum, artificio ſimillima exactitudo ſtatuere vetat. Deum verò immediate creaturæ tam vili, tam nullius uſus operam dediſſe, minus adhuc eſt credibile. Mechanicam hic rationem haut facilè oſtenderit quisquam. Simillimum hoc glaciei, quæ ex vaporibus in cubiculis hyeme vitris ſe applicat, frigore extus regnante; aut iis figuris, quæ in marmore Florentino, vel Achate, pellucido ex interfluente ſucco pulcherrimæ apparent. Quæ cui adſcribenda ſint, doceri percuperem.

(*Kiliâ Auguſtam Vind. d. 1. Novemb. An. 1706. miſſa.*)

OBSERVATIO L.
Dn. D. JOHANNIS GEORGII HOYERI.
De
Ploratu fœtus in Utero.

ANno M. DC. LXXXIX. menſe Auguſto hic Molhuſæ fœmina quædam, primipara menſe ſeptimo poſtquam uterum geſtaverat, nocturno tempore cubitum itura, ploratus audiebat quaſi ſubmiſſos, ut hinc ſub lecto fortaſſe repoſitum eſſe infantem, falſo ſibi perſuaderet, fruſtra quæreret. Brevi poſt ploratus audiebat iteratos, eosque in utero ſuo fieri ſentiebat. Formidoloſa in lectum properans tertiâ quartâque vice ſuum plorare fœtum ſubauſcultabat. Die ſubſequente non ſine maximâ mentis perturbatione rarum ac prodigioſum factum tum aliis, tum præprimis Confeſſionario, futuri mali omen infallibile putanti recenſebat. Poſt hebdomadum nonnullarum ſpacium difficillimo partu tres dies durante fœtus excludebatur ſanus quidem, non tamen æque vivax, utpote poſt tres menſes epileptico morbo correptus, Creatori ſuo animulam reddens. Cæterum fœtum hunc in utero plorantem non ſolùm ſuæ & familiæ pro-

priæ calamitatis, ſed publici maximæ propemodum civitatis hujus partis excidii prophetam fuiſſe, terribile eodem anno, die decimo Septembris contingens incendium (per alia plura prodigioſa indicia quaſi prænunciatum) quo plus octingenta ædificia, atque inter illa infelicis puerperæ ædes, intra 24. horarum intervallum voraciſſimus Vulcanus abſorbuerat, manifeſtum fecit. Infelices etiam Parentes majorum gloria non inconſpicui adhuc in vivis ad incitas adeò redacti ſunt, ut miſerrimam agant vitam.

OBSERVATIO LI.

Dn. D. JOHANNIS GEORGII HOYERI.

De

Partu ſeptimeſtri & motu locali ſecundinarum retentarum expulſionem promovente.

SIcut partus difficilis, ita ſecundinæ retentæ maximas afferre ſolent moleſtias. Quinimò tanto periculoſior ſecundinarum videtur expulſio, quanto vires, quæ poſt partum plerumque nimis proſtratæ, imbecilliores ſunt. Adeò ut ſæpius ad ultimum remedium, extractionem puta cum unco vel manu faciendam puerperis & Medicis moleſtiſſimam deveniendum ſit. Interim ne juſto citius ad hanc anchoram properemus, nihil prius intentatum relinquamus. Ita Longoſaliſſæ fœmina viginti annos nata, poſtquam primipara non legitimè fuerat tractata, jam ſecunda vice gravidata, mediis geſtationis menſibus continuo materiæ ſeroſæ cum ſanguine confuſæ fluxu, nullo remedio, conſtanti cum ſucceſſu compeſcendo, correpta. Poſt ſeptimum menſem partum valde debilem, vivum tamen, macilentum, lividi coloris & juſto minorem edebat, cujus ligamentum umbilicale exſuccum pæne, manifeſto indicio, fœtum defeciſſe alimenta ſeu ſuccum nutritium. Poſt partum ſatis difficilem ob retentas ſecundinas in miſerrimo ſtatu decumbebat, variis remediis pellentibus, mixturis ex eſſ. caſtor. myrrh. ſuccin. Spir. Salis armon. vinoſ. Tinct. bez. &c. & pulveribus ex borrace, myrrha, cinnabarinis &c. aliàs probatiſſimis ſine ſucceſſu in uſum vocatis.

Ster-

Sternutatoriis & aliis externis non neglectis. Viribus interea temporis mirè proſtratis & lipothymiis crebrioribus accedentibus cum manualem operationem vix tolerare poſſe videretur, ut de loco, in quo hactenus quieverat, in alium locum tolleretur, ſuaſor eram: Idque tam ſperato cum ſucceſſu, ut ſtatim poſt motum illum localem ſine magno conatu facili labore ſecundinæ dictum factum eliminarentur, ipſaque priſtinæ ſanitati ex voto reſtitueretur.

OBSERVATIO LII.

Dn. D. JOHANNIS GEORGII HOYERI.

De

Cardialgia & anxietatibus ab uſu medicamentorum chymicorum ſpirituoſorum.

NOn quævis naturæ ferunt omnia, & quæ plurimis ſaluberrima, nonnullis exitioſa eſſe ſolent. Referebat mihi Excellentiſs. Dominus Dr. Wolfius, Archiater Regis Daniæ, volatilia & ſpirituoſa non æquè ferre poſſe Gallos & Italos, quàm Germanos, Danos pluresque populos Boreales: Sæpius enim ab uſu Salis volatilis oleoſi Sylvii miras ſanguinis ebullitiones, præcordiorum anxietates &c. in illarum calidiorum terrarum incolis ſe obſervaſſe. Neque verò Germanis quibusvis volatilia tantopere prodeſſe, ſed quosdam enormiter lædere ſæpiuſculè notavi. Nuper admodum pannifex quidam Vir quadragenarius, Arthritide vaga ſcorbutica decumbens, à mixtura volatili ſudorifera, minori doſi ab experientiſſimo Medico propinata, tantas præcordiorum anxietates experiebatur, ut ab agonizante diſcerni vix poſſet. Inſcius harum rerum ſimul in conſilium vocatus phænomenon urgentiſſimum mixtura quadam ex ſpirituoſis carminativis compoſita ſopire tentabam. Sed oleum igni quaſi affundebam, & quæ poſt uſum aquæ cujusdam deſtillatæ ferme erant extinctæ, denuò reſuſcitabantur dolorum flammæ. Mutato itaque conſilio pulveribus abſorbentibus & diaphoreticis anodynis & diluentibus aquis deſtillatis ſubitaneum optatiſſimum levamen afferre-

ferebam. Idem ille cum aliquandiu poſt affectu pectorali laboraret, ab elixirio pectorali & eſſ. traumatica incredibiles anxietates cum ſyncope pene lethifera experiebatur.

Similes cruciatus in fœmina juniore febre maligna laborante ab olei bezoardici uſu vidi. Quamvis hoc, ex oleo amygdalorum dulcium expreſſo, camphorâ & oleo citri deſtillato compoſitum, radice alkannæ, pro colore rubicundo conciliando, addita, à nonnullis tanquam divinum his caſibus, in Cardialgia puta & anxietatibus remedium, miris laudibus efferatur.

In Sexagenaria quadam & nuperrimè in Quinquagenaria ab uſu ſpiritus Cornu Cervi eadem ſymptomata ſe exſerebant. Cautius itaque volatilibus ac ſpirituoſis mercandum. Singulis verò caſibus laudatis diluentia, refrigerantia & abſorbentia anodyna citius ac felicius opitulabantur.

OBSERVATIO LIII.
DN. D. JOHANNIS GEORGII HOYERI.
De
Cardialgia cum lipothymiis à largiori doſi olei ſuccini.

REpentinæ mortis hiſtoriam à largiori doſi olei juniperi in Decuriæ tertiæ anno tertio Miſcell. Nat. Cur. recenſuimus. Cumque fortiſſima talismodi deſtillata ab Empiricis & circumforaneis imprudenti vulgo ſæpius obtrudantur & infinitis modis commendentur, qualia poſtmodum in abuſum certiſſimum ſæpius vocantur, operæ pretium duxi periclitationis empiricæ ſpecimen hic & nunc denuò exponere: Scilicet, Fœminæ quadragenariæ, paſſionibus hyſtericis obnoxiæ, pſeudomedicus neſcio quis largiorem doſin olei ſuccini flavi propinaverat. Inde verò ægrota confeſtim Cardialgia atrociſſima & anxietatibus præcordialibus fermè lethalibus (als wolle es ihr das Hertz abſtoſſen/ ut cum vulgo loquar) frequentioribus lipothymiis ſimul ſe exſerentibus, correpta. In conſilium vocatus diluendi, refrigerandi, vel potius evomendi in primis viis adhuc partim reſtitantis olei fine, magnam lactis tepidi cum aqua roſarum permixti copiam

piam ſorbere ſuadebam. Hinc ſuſcitato vomitu, maximâque olei & materiæ vitioſæ parte exturbata phænomena dicta partim evaneſcebant. Interim calore totius efferato maximè ſenſibili latitantis febris ſuſpicionem ſimul movente, pulveres ex bezoardicis diaphoreticis & terreſtribus cum ſulphure anodyno propinabantur, à quibus nec non à mixturis ex bezoardicis hyſtericis combinatis, ſudoribus poſthabitis, per Dei gratiam perfectè convaleſcebat.

OBSERVATIO LIV.

DN. D. JOHANNIS GEORGII HOYERI.

De

Motibus convulſivis & morte à largiori doſi Theriacæ.

FRequentiſſimus noſtratibus mulieribus eſſe ſolet uſus vel potius abuſus Theriacæ, utpote quæ quibusvis in affectibus infantum ad hanc anchoram properant, pœnitendo ſæpius cum eventu. Non dicam de mentis ſtupiditate, quam ab abuſu Theriacæ tenellis crebrius propinatæ, adultis tandem evenire, nonnulli ſuſpicantur: Neque alia ruminabor incommoda: ſed mortem ipſam maturaſſe Theriacæ abuſum præſentibus evincam: Infelix enim mater quædam nupere filiolo ſuo quatuor hebdomades nato, debilioris quidem conſtitutionis & crebriori vagitu parentibus moleſto Mithridatii unam atque alteram doſin, optato quieto ſomno nunquam ſubſequente, propinaverat. Tenello nihiloſecius conſtanter vagitante, ſuaſu amicæ ſub titulo Mithridatii optimi Theriacam Andromachi à Pharmacopœo coëmerat, largioremque hujus doſin, quantum ſcilicet cuſpide cultelli capere poterat, ſorbendam dederat. Inde verò tantus ſopor notatus, ut mortuo ſimilior quàm vivo viſus ſit, motibus convulſivis ſimul ſe exſerentibus. Elapſis aliquot horis in conſilium vocatus, interna medicamenta propinari vix poſſe notabam, cum tantillam aquæ cinamomi cydoniatæ ori infuſum ſuf-

ſocationis metum incuteret. Itaque externa tum domeſtica ex allio &c. tum ſpirituoſa ex eſſ. caſtor. ſuccin. Spir. Salis Armon. aqua apopleɛt. non negleɛtis pedum friɛtionibus, ſine ſucceſſu conſtante ſuadebam: dum brevi poſt obitu præmaturo non ſine maximo parentum dolore animam efflabat.

Similem caſum nuperrimè in filiolo pannificis contigiſſe, alio quodam Medico in conſilium vocato, certior factus ſum.

OBSERVATIO LV.
DN. D. JOHANNIS GEORGII HOYERI.
De
Allio probatiſſimo præſervatorio à calculo.

MUlta in ſcriptis Medicis remedia à calculo præſervatoria inveniuntur: plura fermè paſſim à vulgo commendantur: adeò ut nephriticus valde anceps ſit, quodnam inter plurima ſibi velit eligere, quo ſe à moleſtiſſimo affectu præſervet. Haud ita pridem à plurimum reverendo quodam Paſtore & Archidiacono, ſeptuagenario in urbe vicina adhuc vivente, ſequens euporiſton miris elogiis mihi deprædicatum: Nimirum recipiuntur tres, quatuor vel quinque allii particulæ à corticibus exterioribus liberatæ, quæ conſciſſæ & in cyatho cum Spiritu vini vulgari ad digiti transverſi eminentiam infuſæ macerantur. Quale infuſum poſtquam per 24. horarum ſpacium ſtetit, in ipſo Novilunii momento ſimul ac ſemel ebibitur, idque per ſingulos anni menſes dicto modo, tempore & momento repetitur. Referebat mihi venerandus Senex tale remedium non ſolum ſemetipſum, ſed etiam multos alios, optatiſſimo cum ſucceſſu uſurpaſſe. Cumque aliquando ejusdem uſum duobus menſibus intermiſiſſet, ineffabilibus calculi doloribus denuò afflictum fuiſſe; tandem verò poſt uſum variorum nephriticorum, calculum magnitudinem fabæ adæquantem, dubio procul intra dictum temporis intervallum generatum, excreviſſe. Poſtquam verò præſidium citatum ſequentibus annis conſtanter in uſum vocaſſet, ab omni doloris nephritici ſenſu in hunc usque diem ſe præſervaſſe.

OBSER-

OBSERVATIO LVI.
Dn. D. JOHANNIS GEORGII HOYERI.
De
Equiſeto infido præſervatorio à calculo.

MUltum Reverendus longeque doctiſſimus Dominus N. N. Paſtor & Diaconus ædis Divi Blaſii hujus urbis meritiſſimus, hypochondriaco-nephriticus, quem præteritis annis à variis moleſtiſſimis tum arthriticis tum nephriticis affectibus per Dei gratiam feliciter liberaveram, jamjam, poſtquam per annuum penè ſpacium ab uſu medicamentorum aliorum prorſus abſtinuerat, remedio quodam euporiſto, me quidem inconſulto, uſus, ſe ſe tum à nephriticis tum aliis affectibus præſervare poſſe, perſuadente neſcio quo, credebat. Remedium hoc domeſticum, ut poſtliminio quidem me conſulendo fatebatur, ex herbâ Equiſeti & bacci juniperi ana in pulverem redactis conſtabat, quo ſingulo mane & veſperi, inſtar trageæ non ad pondus, ſed pro lubitu utebatur. Enimverò mox in ſcyllam incidiſſet charybdim evitaturus. Adeò enim Equiſeti virulentia & acrimonia, tam ventriculi quàm renum & aliorum viſcerum tonum & elaterem deſtruxerat, ut ſyndrome malorum nunc inſtaret. Appetitus enim prorſus dejectus erat, viresque ſummè proſtratæ; Ventriculum dolor gravativus vexabat; aſſumta ſpontaneo vomitu ſæpe rurſus eliminabantur: ructus inſipidi erant moleſtiſſimi. His ſingultus quandoque accedebat & intolerabiles ſæpius anxietates. Renum & ureterum regionem dolor urens cum dolore dicto ventriculi gravativo quaſi alternans ſubinde diſcruciabat, ipſaque urina frequentius emittebatur, & aſſumtâ potulenta quantitate fermè excedebat. Primus morbi inſultus adhibitis ſtomachicis martialibus confortantibus facilè ſopitus. Mox verò malum à levi quodam errore recidivus multum negotii faceſſebat. Durantibus hinc phænomenis citatis per multarum ſeptimanarum ſpacium varia remedia in uſum vocata, quæ quidem prolixius hic recenſere ex voto & voluntate Illuſtris Societatis

Nat.

Nat. Cur. ſuperſedeo. Unicum non reticendum: tum me, tum quoque Experientiſſimum Dn. Lic. Ruperti, Practicum Northuſanum, ægroto noſtro affinitatis vinculo conjunctum, & hinc una mecum in conſilium vocatum, maximum curationis & felicis eventus momentum in ſedulo & iterato uſu eſſentiæ vitrioli Martis Ludovici cum Tincturâ Coralliorum anatica proportione mixtæ, poſuiſſe. Huic ſubinde pulvis ex ſpec. diatragant. frig. C. C. phil. bez. martial. corall. rubr. antihect. Poter. & pulv. anod. cordial. mixtus, & potiuncula ex aqu. plantag. tormentill. cinamom. cydon. zedoar. conf. alkerm. ſyr. de cinamom. compoſita, præprimis ructibus & anxietatibus negotium faceſſentibus interpolabantur. Præterea Succolada Inda cum lacte chalybeato decocta loco alimenti medicamentoſi frequentem vocabatur in uſum non absque ſucceſſu optato. Reliquis enim pro indicantium modulo tam interne quàm externè ſubminiſtratis: præprimis alvo per plures dies, ut poſt uſum adſtringentium fieri ſolet, adſtrictâ, Clyſteribus ſolicitatâ, hic ægrotus tandem perfecte convaleſcebat, hucusque, Deo ſit laus, ex animi voto degens.

(*Molhusâ Auguſtam Vind. d. 2. Novembr. Anno 1706. miſſæ.*)

OBSERVATIO LVII.
Dn. D. MARCI GERBEZII.
De
Bile in veſicula fellis lapideſcente.

Bili juxta Veteres aliàs excrementitio, & plurimorum morborum fabricatori humori moderni tantas prærogativas communiter attribuunt, ut illam per ſe ferè nec peccare, aliquamve indiſpoſitionem corpori inducere poſſe exiſtiment. Me quod concernit, ego hancce litem pro hac vice non intendo dirimere. Miror ſolùm, quî tam dextrè ſubſiſtere, ſuaque munia tam inculpatè obire valuerit natura in Celſiſſimo Principe ab Auerſperg &c. elapsâ 22. Julii febre tertianâ intermittente, & ei ſub alterâ

alterâ invaſione ſuperveniente apoplexiâ lethali vitâ defuncto: utpote in cujus cadavere aperto reperta quidem fuit cyſtis fellea, econtra omni omninò bile deſtituta, locoque ſolitæ bilis quatuor lapillis marmoris ad inſtar ex fuſco & albo variegatis, conſiſtentiâ non admodum duris, mole ſuâ caſtaneas mediocres adæquantibus adeò referta, ut prorſus nullus ſolitæ bili recipiendæ locus ſuperfuerit. Dum ille interea eousque potiſſimùm citra querelam vixit, neque paſſus eſt facilè aliud, quàm in juventute Empyema ſiniſtri lateris, à quo mediante dextrâ inciſione feliciter liberatus fuit, aliquoties etiam febres tertianas intermittentes, & bis vel ter, quemadmodum paulò ante ſuum obitum, crurum Eryſipelata. Niſi quis aſſerere velit, bilem quidem eſſe ad ritè exercendam œconomiam naturalem neceſſariam; non tamen eam, quæ aliàs in veſiculâ felleâ contineri ſolet; ſed ſufficere eam, quæ mediantibus poris biliariis aliis per ductum communem ad inteſtinum duodenum perfluit: quemadmodum absque tali citra incommodum vivere videmus diverſa animalia, propterea veſiculâ felleâ omninò deſtituta: E. g. glires, equos, cervos &c. Aſt hoc taliter ſuppoſito, veſicula fellis fuiſſet fruſtra, quod tamen eſt quid planè inconſuetum in natura, creata in memorato Celſiſſimo Principe. Vel ſi adeò ſolennis eſt veſiculæ fellis uſus, prout eum manutenere volunt plerique moderni, nominatim Joan. Matthæus Faber, Phyſicus Hailbronnenſis, *Dec. 2. Ann. 9. inter addenda ad Decur. 2. Annum* 8. *obſervatione ultimâ*, ubi propterea cyſtidem felleam ſummè neceſſariam eſſe homini aſſerit, ex ejusque rupturâ ſæpius repentinam mortem fuiſſe conſecutam; quomodo in allegato noſtro caſu ejus defectus nullius notabilis incommodi fuit cauſa?

Cæterùm in eadem Auerſpergicâ aulâ curavi ante biennium aperiri Cadaver certi Ephebi ex Ileo defuncti, in cujus veſiculâ felleâ bilis etiam fuit jam adeò coagulata, ut craſſitiem oryzæ coctæ, vel milii in ſemipultem decocti præ ſe tulerit, proximè in mollioris lapidis conſiſtentiam induranda.

Certum Comitem autem hypochondriacum in cura habui,

qui ferè quotidiè fuſcos ſubinde piperis grana adæquantes, ſubinde autem minutiores lapillos cum fæcibus alvinis excernebat, quos ſimiliter ex veſiculâ fellis eo derivari mihi perſuadebam. Poſtquam tamen pro curâ vernali ſequenti ordinatione uſus fuiſſet; ferè integrè à tali excretione liberatus fuit. Purgârat videlicet corpus doſi conſuetâ decocti fol. ſen. cum rhab. Mynſ. granis vij. jalapæ pulv. acuati. deſuper ex hæmorrhoidalibus venis ſanguinem ad unc. v. emiſerat; Hinc biberat per quindecim dies quotidiè mane de ſequenti decocto ſeu ſero lactis chalybeato unc. v. ſingulis ſextis diebus memoratum decoctum fol. ſenæ interponendo, & demum ſemper biduo, vel triduo ante novilunium aſſumendo vij. de mox deſcribendis pillulis antinephriticis: ℞. Rad. gramin. cichor. ſylv. aſparag. polypod. querc. ana ʒiij. herb. cichor. endiv. hepat. nob. agrimon. ana M. ß. ſem. melon. ʒiij. conciſa infunde in ſ. q. ſeri lact. ſtill. chalybe per extinctionem impraegnati. Hinc decoque ad Colat. ℔iß adde ſyr. de pomis ℥ij. Cryſtall. Tart. ʒß. Raſuræ Martis in petia ſuſpenſæ ℥ij. Aq. flor. citr. ʒij. m. f. potio. ℞. Succi liquir. ocul. cancr. Lap. Judaic. pp. ana ʒj. Millep. pp. Cryſtall. Tart. Nitri depurati ana ʒß. tereb. aq. petroſ. lot. q. ſ. f. l. a. pillulæ inſtar piſi, pulveri liquiritiæ involvendæ.

(*Labaco Auguſtam Vind. d. 9. Novembr. Anno 1706. miſſa.*)

OBSERVATIO LVIII.

Dn. D. JOHANNIS ADAMI LOSPICHLERI.

De

Lapide in veſicâ Demortui invento plurimis baccis juniperinis repleto.

VIr ſexaginta annorum, Mercatorem agens, novercantis fortunæ ludibrio in ſummam quaſi pauperiem redactus, per 3. integros annos & ultra, de graviſſimis ſemper in emittenda urinâ,

urinâ, quæ pauciſſima reddebatur, conqueſtus eſt doloribus, una cum pondere in pectine, & materia albicante viſcosâ ac tenaci, juncto ſat gravi odore, indies matulam plus minus conſpurcante; quibus omnibus ſedulo examinatis, ob ſigna pathognomonica, calculo veſicæ hunc patientem laborare, nullus fuit, qui dubitavit, bene tamen de reſtitutione, quatenus nec virtus medicamentorum, ob eorundem defectum, nec vires ad manualem tum temporis operationem ſufficerent: hinc prognoſtico relictus, ne omni medelâ privatus viveret, neſcio quo ſuaſu baccis juniperinis indies, prout erant, frui cœpit, quibus per biennium quaſi in ſat magnâ copiâ licet uſurpatis, nil tamen inde levaminis ſenſit, ſed viribus tandem confractis fatis ceſſit; cujus cauſa aperto, ut moris eſt, cadavere, & demptis exin omnibus viſceribus, bini ureteres eo intumuiſſe viſi ſunt, ut pollicis majoris introitum facilè admitterent, quorum plenitudo cum examinaretur, urinæ ibidem ſtagnantis abundantiam ſenſim tantam introduxiſſe dilatationem, ipſiſſima docebat authopſia. Veſicâ tandem ultimo apertâ, eandem non ſolùm materiâ albicante, tenui ac viſcosâ repletam vidimus, ſed inſuper lapidem ℥iiß ponderantem invenimus, cujus conſtitutio ab extrinſeco dum primâ fronte conſpiceretur, nigro undique colore tincta apparuit, quâ de causâ ut in perfectiorem coloris hujus inconſueti cognitionem deveniremus, aquâ communi ablutus, duriſſimæ & albicantis ſubſtantiæ fore, quilibet facile agnovit, permanentibus interim diverſis in locis nigerrimis notis, quibus ulterius & accuratius examinatis, veriſſimas baccas juniperinas, partim conglomeratas, partim diviſas, & ad inſtar lapidum pretioſorum annulo incluſorum, lapideæ huic materiæ infixas non ſine ſtupore vidimus, hinc ut diligentius conſervaretur, operæ pretium duximus, quo facto baccæ lapidi infixæ permanere quidem, cortices verò, lapidis partem concavam adimplentes, & nigrum colorem inducentes, tractu temporis ob defectum humidi omnimodè deciderunt, ita ut nunc præfatus lapis non aliter appareat, quam hic delineatus videtur.

OBSERVATIO LIX.
Dn. D. JOHANNIS ADAMI LOSPICHLERI.
De
Notabili cujusdam Cygni in ovo conſervatione.

AD venatorem quendam in Hellerbrun, qua Medicus vocatus, bina ibidem penes feneſtras cygni cujusdam obſervavi ova, ſciſcitando tum in quem finem hic locorum reponantur, in reſponſum accepi, lusûs infantum gratiâ, non eſſe ſiquidem fœcunda, hinc curioſitatis causâ mei uſus ut fierent, petii & obtinui, quo facto bina hæc ova per ſex integros annos in loco privato, ubi nec à frigore hyemali, nec à calore æſtivo immunia forent, & hybernali tempore in lapideam quaſi ſubſtantiam congelarentur, æſtivali verò rurſus in ſtatum naturalem ab intrinſeco liqueſcerent, intacta & incorrupta fuerunt conſervata: at ecce! veſpertino quodam tempore, & ſub crepuſculo, dum ob cauſas medicas ibidem morarer, ingens ex inopinato editur ſonitus, ita ut aut ſclopeti minoris ſonum, aut ponderoſioris cujusdam rei caſum non procul abhinc factum ſuſpicarer, at cum nihil horum obſervare potuiſſem, & cogitabundus hinc inde ulterius in hunc editum ſonum indagarem, humi quidpiam proſtratum fuiſſe in obſcuro vidi, quod poſtquam manibus elevatum conſideravi, media pars ovi, liquamine quodam viſcoſo adhuc repleta, conſpiciebatur, ubi dum de alterâ etiam parte cogitarem, in loco antiquo retentam, & pulcherrimum cygnum tunicâ ſuâ naturali contectum, & hac ruptâ, undique plumaceolis principiantibus ſtipatum & ornatum, quaſi alterâ die in lucem edi deberet, ſummè admiratus fui. Hinc curioſitate motus, præfatum cygnum, prout illum integrum & omnibus membris abſolutum inveni, in hodiernum diem jam per plurimos annos vitro incluſum una cum ſuâ tunicâ, mediante liquore proportionato, diligentiſſimè conſervo: & hæc de ovo præter opinionem fœcundo, ſicque ob contentum cygnum tamdiu incorruptum, curioſo-

rioſo. At etiam ipſam naturam in continenti ludere, Decuriæ tertiæ annus 5tus num. 138. docet, ubi de ovo Galli gallinaceo ſemicirculari loquitur, quod & in alio caſu ante 5. circiter menſes hic Salisburgi fuit obſervatum, non quidem in figurâ ſemicirculari, ſed ſatis oblongâ, & circa finem paululum incurvatâ, prout adjacens teſtatur delineatio. Ovum hocce non diu durabat, ſed utpote tenerrimum ingraveſcente caloris æſtivalis gradu, quoad partem graciliorem disruptum, & non niſi unâ vel alterâ guttulâ vitelli repletum, albumine verò quaſi in totum privatum obſervavimus: huic paulo poſt à gallo gallinaceo non multum abſimile in figurâ præſenti productum, integrum adhuc conſervamus.

OBSERVATIO LX.

DN. D. JOHANNIS ADAMI LOSPICHLERI.

Bulla liquore limpidiſſimo, & viſcoſo repleta, vomitu rejecta.

SArtoris cujusdam Salisburgenſis filia temperamenti phlegmatico-bilioſi, nondum menſtruata, 18. ætatis anno de appetitu proſtrato, nauſeâ, & fortiſſimis per vices recurrentibus circa ſtomachum compreſſionibus, ac fluctuante ibidem quadam materia conqueritur, cui licet ſecundum methodum conſuetam cuncta fuerint ordinata, & alvus una cum ſtomacho per vomitum pluries convenientibus repurgata ſit medicamentis, modicum tamen inde levaminis ſenſit, & ſemper de graviori quaſi compreſſione conqueſta eſt; hinc cum & ipſa natura præmiſſis quibusdam motibus convulſivis ad ulteriorem vomitum inclinaret, eo ducere, quo natura vergit, concluſum fuit, unde rurſus aſſumpto vomitorio, præter ſat copioſam adhuc materiam phlegmatico-bilioſam, veſica quædam transparens ℥ß. & ultra capax, integra, liquore limpido & viſcoſo repleta, rejecta fuit, remittentibus paulo poſt omnibus perpeſſis ſymptomatibus, nec ullâ in

hanc usque horam obſervatâ morboſâ corporis diſpoſitione, ſed tanquam à ſanâ & incolumi cuncta peraguntur officia: bullæ autem apparentia talis erat.

(*Salisburgo Auguſtam Vind. d. 15. Nov. Anno 1706. miſſa.*)

OBSERVATIO LXI.
DN. D. JOSEPHI LANZONI.
De
Angina ex retentione muci narium.

DE colico dolore cujusdam Mercatoris, à retentione mucoſitatis narium orto meminit jam *Clariſſimus Dominus Joh. de Muralto, vir omni eruditionis genere inſtructus*, in Miſcell. A. N. C. Decur. 2. Ann. 8. obſer. 13. Et ego Anno 1701. menſe Februario obſervavi Monachum quendam, qui magno fluxu muci per nares cum capitis gravedine afficiebatur; quo repente ſuppreſſo, incidit in Anginam, ut nihil omninò deglutire poſſet; aſt ſectis ſub lingua venis, & ſanguine ad lib. 1. extracto, brevi dierum duorum ſpatio ſanatus eſt; & quod notatu dignum fuit, cum convaleſcere incepit, muci etiam fluxus per nares rediit; & ſic quod fuit cauſa morbi, extitit & cauſa ſalutis.

OBSERVATIO LXII.
DN. D. JOSEPHI LANZONI.
De
Mania in puero caſtratione curata.

PUellus maniacus Annor. 7. plura expertus remedia incaſſum, tandem caſtratus convaluit; quæ obſervatio convenit cum obſerv. 32. Samuel. Formi Riverio communicata, de Adoleſcente maniaco, ad cujus curationem potentiſſima uſurpata fuerant remedia, ita ut ventum fuerit ad antimonii uſum, ad trepanum, & ad Arteriotomiam temporum, at cum omnia illa nihil conferrent, ad caſtrationem deventum eſt, quà inſtituta remiſſa fuere omnia ſymptomata, & furor omninò ceſſavit, manente tantummo-

tummodo delirio melancholico, ita ut mania in melancholiam verſa fuerit; quod tamen in meo caſu non accidit, nam nunc ſanus omninò vivit.

OBSERVATIO LXIII.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De
Alvi fluxu periodico.

PUellus quidam Ferrarienſis ætatis annorum 9. Anno quarto dyſenteria laboravit, à qua difficulter liberatus eſt; poſt quam affectionem, quovis menſe, creſcente Lunâ, diarrhœa tentatur per duos, tresve dies; & hoc ſymptoma à quarto anno, usque ad nonum, qui præſens eſt, continuat; multa tentata præſidia, ſed omnia fruſtranea fuerunt.

OBSERVATIO LXIV.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De
Ulcere ex Veſpæ punctura.

RUſtica quædam femina à veſpâ puncturam in facie ſub oculo dextro paſſa eſt, ex qua protinus natus eſt dolor, & inflammatio; quæ non ceſſavit, niſi per abſceſſum, quo rupto ortum eſt ulcus, quod difficulter ſanatum eſt, & nonniſi trium menſium ſpatio; ſimilem, imò pejoris eventus hiſtoriam, me legiſſe recordor in centur. 4. obſerv. chirurg. Guil. Fabricii Hildani *n.* 78.

OBSERVATIO LXV.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De
Morte ex ſuppreſſo ſudore.

SUdores aliquid venenoſi intra ſe continere credidit, non ſine aliqua probabilitate Illuſtris Anatomicus Daniel Taury in ſuâ novâ Anatom. part. 2. cap. 10. liberant enim à doloribus arthriticis, qui nonniſi à ſalibus acerrimis oriri poſſunt, liberant à peſte; acin-

ac inſenſibilis tranſpirationis interruptio febres putridas, ac malignas producit; quæ omnia non poſſent contingere, niſi ſudores valde corroſivum quid continerent; Hoc autem apparuit maximè menſe Octobri Anni 1704. in quodam Hortulano alioquin ſano, ætatis annorum 33. qui ex ſuppreſſione conſueti ſudoris incidit in febrem malignam tantæ ac talis acutiei, ut quatuor dierum ſpatio mortuus ſit, fruſtrà tentatis alexipharmacis, ſanguinis miſſione per cucurbitulas ſcarificatas, aliiſque remediis, quæ Ars medica, & temporis brevitas ſubminiſtrare poterant. Recordor etiam Mercatoris, qui à ſuppreſſo ſudore in ophthalmiam contumacem incidit, & ab hac tandem in cœcitatem, ſine ullâ ſpe viſionem recuperandi: Colligere hinc liceat quantæ neceſſitatis ſit ſudoris excretio, & econtra quantum damnum afferat hominibus ejusdem ſuppreſſio.

OBSERVATIO. LXVI.
DN. D. JOSEPHI LANZONI.
De
Calculo in dextrâ Maxillâ.

CIvis quidam Mantuanus toto juventutis ſuæ tempore calculo veſicæ laboravit, adeò ut quinquageſimo ætatis ſuæ anno lithotomiam paſſus ſit, & ex ejus veſicâ calculus magnitudine ovi columbini extractus fuerit: poſtmodum verò in dextrâ maxillâ dolorem ſentire cœpit, cum tumore in mandibula exterius apparente, quo aperto, extractus fuit lapillus granum fabæ æmulans, durus, ac rotundus inæqualiter; Similem caſum lector curioſus videre poteſt in Act. philexoticor. Nat. & Art. Brixiæ menſ. Junii n. 32. pag. 83.

OBSERVATIO LXVII.
DN. D. JOSEPHI LANZONI.
De
Ingenti ac ſubita mammarum inflatione.

CUrioſum valde fuit ſymptoma, quod accidit Anno 1704. cuidam Feminæ honeſtæ ætatis annorum 29. hæc enim bonâ frue-

fruebatur valetudine, & naturali catameniorum fluxu tentabatur, quo tempore ſibi pedes abluit, & illicò menſes ſtetere, ac tumor, & dolor in mammis ortus eſt, nocte verò, ad tantam magnitudinem ubera pervenere, ut ſurgere nec è cubili, nec ſe movere potuerit; donec bis phlebotomiam paſſa in utroque pede, ſic intrà triduum ſana facta eſt, & mammæ ad naturalem ſtatum rediere; Hiſtoriam autem penè ſimilem me legiſſe recordor in Act. Philoſoph. Angl. Oldemburgi Ann. 1669. menſ. Octobr. obſerv. 3.

OBSERVATIO LXVIII.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De
Febre periodica lunari.

RAram febrem Anno 1706. obſervavi in quadam formoſiſſimâ juvene annorum 21. virgine, & boni corporis habitus; hæc primò paſſa menſium ſuppreſſionem, poſtea in febrem incidit cum rigore, ac vomitu incipientem, atque in ſudorem terminantem ſpatio horarum 10. quæ febris prima Lunæ die adveniebat, inde poſt ſeptimam diem in prima Lunæ quadra redibat, poſtea in Plenilunio, tandemque in ultima quadra; & ita perſeveravit per tres menſes, quibus elapſis ſponte febris ceſſavit; & catameniorum fluxus iterum advenit.

(*Ferrariâ Auguſtam Vind. d. 20. Januar. Anno 1707. miſſa.*)

OBSERVATIO LXIX.
Dn. D. JOHANNIS CONRADI BRUNNERI.
De
Gutta ſerena.

FRequens cadaverum ſectio, etſi ſordida nonnullis, nonniſi nitorem & munditiem amantibus; hinc rarior, quin, quod dolendum, in his oris rariſſima, non parum lucis affundit mor-

borum cauſas penitius rimantibus, & fert fructus, qui ſtudium & indagandi faſtidium abundè compenſare ſolent, quin majora quæſitis plerumque oſtendit; id quod caſus, qui ſequitur, palam facit: *Georgius Werbasdi*, Hungarus, ex famulitio *Sereniſſimi Electoris Palatini*, triginta annorum, vir robuſtus, vultu roſeo & corporis habitu florido, de visûs imbecillitate conqueri cœpit. Medicus, tunc temporis oculos inſpiciens ſplendidos vidit & lucidos, citra maculam. Guttam ſerenam hinc ominatus varia ſuaſit, ut malo mederetur incipienti; ſetaceum præſertim inculcavit, id quod reſpuit pertinaciter æger. Iter hinc ingreſſus eſt cum Aula ſat longinquum, ubi morborum cauſas venari perquam eſt facile. Accidit tunc temporis, ut viſus indies minueretur: nec tamen id effecit, ut generoſiora, morbo paria admitteret remedia. Denique non tantùm lumine captus, ſplendidis oculis, ſed & debilitari cœpit pedibus, & doloribus capitis immaniter cruciari, adeò ut ineptus ad ſerviendum cœcus miſeram domi traxerit vitam, ſuſtentatus munificentiâ *Sereniſſimi Electoris*: Hinc & rationis lumine privari, totumque cerebrum eclipſin pati animadverſum fuit. Poſtquam ſat diu ærumnoſam ita duxit vitam, febricitare cœpit, non appetiit, ſitiit, linguâ ſiccâ; vires indies deficientes tandem miſeriæ finem fecerunt.

Nolui ut vel ego, vel alii, quorum intereſt, tanto defraudarentur ſpectaculo. Ablatâ hinc capitis ollâ, *verrucæ*, piſi magnitudine hinc inde in dura matre, circa ramificationes præſertim arteriarum hanc perreptantium radicatæ incurrerunt in oculos, ſat numeroſæ, cum ſubjecta cerebri ſubſtantia connexæ. Diſciſsâ hinc durâ matre, cerebrum nitore, quo aliàs apparet, caruit; verſus proram capitis præſertim flaveſcebat. Nervorum paria contemplando, olfactorios flaccidos & flavos deprehendi. Circa opticorum confinia ſtagnavit ſerum turbidum, quod infundibulum & vicinas carotides inundavit ad motorios uſque. Reliqua nervorum paria ſplendida quidem, ſed ſero extravaſato unà cum ſpinali medulla ceu ſubmerſa fuerunt.

Cere-

Cerebrum abhinc ſolutum partibus connexis exemi ad intimius examinandum: Ventriculi ſero extravaſato erant referti: Circa infundibulum & nervos opticos ſubſtantia cerebri in ſaniem ſoluta, ceu ex abſceſſu & in tabum converſa fuit, putridaque ſpongiæ abſtergendo adhæſit; quod quidem vitium ad ventriculos usque cerebri ſerpſit. Cætera autem evidenti vitio caruerunt.

NOTAMINA.

Dolorum capitis atrocium, pertinaciſſimorum cauſam, ablata cerebri olla ſpectare licuit & quaſi palpare manibus, *verrucas* ſcilicet, duram matrem obſidentes, quæ circa ramificationes arteriolarum, duram matrem perreptantium conſitæ ſanguini obicem poſuerunt eò appellenti, unde diſtenſio non potuit non fieri, ſingulis arteriolarum vibrationibus dolorifica, tanto acutiore cum ſenſu, quanto vehementior fuit ſanguinis impetus.

Guttæ autem ſerenæ cauſa circa exortum nervorum opticorum manifeſta incurrit in oculos, ſerum nempe aut lympha redundans, qua illi penitius imbuti ſpiritus viſivos transmiſerunt primò parcius; unde viſus debilitas: adaucta autem ſeri extravaſati copiâ, obſtructis tandemque corruptis nervis opticis omnimoda cœcitas ſubſecuta fuit.

Motus imbecillitatem & artuum inferiorum impotentiam ab eodem ſero extravaſato, totam cerebri ſubſtantiam & ipſam ſpinalem medullam inundante facilè quis deduxerit; ſiquidem nervorum canaliculi ſerò perperam ſtagnante penitius imbuti, copiâ oppreſſi aut ulceroſi ſpirituum influxum impediverunt cum motus imbecillitate & artuum impotentia.

Quin ſenſuum internorum exercitium ab eodem ſero penitius irrigante cerebrum, impeditum & rationis uſus interceptus fuit, cum ideæ olim cerebro impreſſæ, aut obliteratæ penitus, aut combinatio earundem, propter dictum ſeri irrigui impedimentum, fieri non potuit: unde reminiſcentia & ſenſuum internorum exercitium neceſſariò detrimentum cepit.

Febris tandem ſupervenit, quæ miſeriarum finem fecit, propter abſceſſum, in ipſa cerebri ſubſtantia, juxta exortum aut thalamos nervorum opticorum conſpicuum, ex ſeri ſtagnantis corruptione & putredine ortum; unde fieri non potuit, quin particulæ putridæ, ſanguini iſta loca permeanti aſperſæ & immixtæ fermentationem, aut motum certè ſanguinis præternaturalem ſeu febrim induxerint, primo lentam, poſtea quaſi acutam.

Quemadmodum in œconomia omnis error ſolet eſſe fœcundus, & alios concatenatim poſt ſe trahit errores, ita in œconomia animali facta ſeri illuvies primò, plura peperit vitia: impedito ſcilicet, aut perverſo ſanguinis & ſpirituum motu, mirum non eſt enumerata conſecutivè ſeſe excepiſſe vitia, tandemque mortem modo, quo ſupra dictum fuit, intuliſſe.

Setacea qua ratione opitulentur (opitulari autem experientia docet, & me, qui hæc ſcribo, recenti docuit exemplo) non uſque adeò in promptu eſt dicere. Vidi in vertigine titubante, uti credebatur ex ſero in ventriculis cerebri collecto, veſicatoria capiti raſo applicita vim ſeri traxiſſe, & egregiam opem tuliſſe. Non quòd credam illud ipſum in ventriculis contentum ſerum horum beneficio extractum fuiſſe; tranſitûs enim viam monſtrare perdifficile foret; ſed cum res peragatur in corpore vivo, ſpiritibus & ſanguine perfuſo, impreſſione aut veſicatorii, aut ſetacei motum ſpirituum atque humorum aliter determinari facilè intelligitur, bonum ita effectum, etſi modo, nobis non ſatis cognito præſtare poſſunt. Videatur de his *Borellus*, de motu animalium, ubi de venæſectione, uti aliàs, acutè philoſophatur, illam non ſemper evidenti ratione, deplendo vaſa, opitulari, ſed ſpiritibus alium motum eumque ſalutarem conciliando bonos quoque præſtare effectus.

OBSERVATIO LXX.
Dn. D. JOHANNIS CONRADI BRUNNERI.
Seu
Experimentum de bullarum productione in ſolutione chalybis.

IN philoſophiâ adeò incerta ſunt & dubia, quæ ratione ſola nituntur, ut ea, quæ magna ingenia, magno ſtudio atque labore, non ſine veriſimilitudine producunt, unico nonnunquam experimento labefactentur & corruant, unà cum ædificio huic fundamento ſuperſtructo. Hinc prudentiores ad experimenta rectè, tanquam ad Lydium lapidem confugiunt, neque quicquam aſſerunt, niſi experientiâ comprobatum. Commentatus olim fui ſuper *Chalybe*, ejusque virtutem aperiendi & obſtruendi in uno eodemque ſubjecto miratus & rimatus, particulas in hoc activas & ſumme elaſticas obſervavi tum in praxi, qua notavi chloroſi affectas, frigidas atque torpentes dextro chalybis uſu reſuſcitari, agiles, floridas & coloratas reddi; tum experimento, quo limaturam chalybis poſui in matracio altioris colli; mox ſuperfudi liquorem ſolventem ad inſignem altitudinem, ut aërem per medium liquorem ad fundum vaſis & limaturam chalybis penetrare poſſe nemo crediderit, qui noverit, in antlia pnevmatica aërem ope aquæ abarceri, ne penetrare poſſit. Incipiente tamen ſolutione chalybis in fundo vaſis bullulæ excitatæ magnâ vi proruperunt ad ſuperficiem liquoris ſolventis: unde concluſi, in ipſo chalybe detineri particulas activas, æthereas, ſummæ virtutis & efficaciæ, quæ ſolutione prorumpentes in liquore bullulas excitent & effervеſcentiam; in corpore humano vinculis ſolutæ & ad maſſam ſanguinis delatæ, vappidam, ceu in chloroſi & cachexia eſſe ſolet, invigorent, animent atque inſpirent, fluxilemque reddant, unde virtutem & aperiendi & obſtruendi didici, & difficultates plerasque facilè ſuperavi. Diſſentientem autem circa productionem bullularum habui magni

nominis & exiſtimationis philoſophum, perſuaſum, aërem ipſum ceu maximum & potiſſimum ſolutionis inſtrumentum excitare bullas, ſolvere corpora, aut maximam virtutem ad hæc diſſolvenda conferre. Ut de re certi fieremus, ad experientiam progreſſi ſumus. Liquorem apparavimus ex Spiritu Vitrioli, cum ſufficiente quantitate aquæ temperato. Portionem ejus in antlia pnevmatica poſuimus ita, ut extracto aëre limatura ferri, chartulæ impoſita, mediante modiolo, in liquorem ſolventem demitti poſſet. Aliam portionem in libero aëre juxta poſuimus, viſuri, ubi nam ebullitio citius & fortius ſuccederet, & an aër externus ſit neceſſarius ad ſolutionem metallorum. Adaptatis ritè omnibus, aërem extraximus; quo ſubducto, modiolum verſando limaturam in antlia in liquorem ſolventem immiſimus, & eodem momento in alium liquorem, in libero aëre poſitum, tantundem limaturæ conjecimus, quo facto ſtatim bullire cœpit menſtruum in antlia, & efferveſcere magnis bullis impetuosè; tardius autem & mitius illud in libero aëre poſitum, & diutius. Inde concluſimus, non aërem eſſe ambientem, qui aut ſolutionem, aut bullulas in ſolutione chalybis excitet; quippe exhauſtus & ſubtractus fuit, quantum fieri potuit exactiſſimè; ſed eſſe aut ætherem, aut aërem longè ſubtiliſſimum, aut ſpiritum elaſticum, chalybi incluſum, qui ſolutis menſtruô repagulis prorumpat, bullas in aqua, in ſanguine autem majorem vigorem, motum & fermentationem excitet, flammulamque vitalem langueſcentem ſuſcitare ſoleat.

Non ſolùm chalybs in ſolutione cum impetu bullas emittit, ſpiritumque ſanguini cachecticorum immittit, quem attenuat, ſolvit & craſſitie ſtagnantem circulationi reddit, ſed & alia corpora mixta, alcalia præſertim, cum ſuis menſtruis ſoluta, uti margaritæ, lapilli Cancrorum, Corallia &c. Aceto deſtillato ſoluta ſpiritum bullulis contentum emittunt, qui ſanguinem invigorare intelligitur, & hinc recte nomen confortantium medicamentorum hactenus obtinuerunt.

OBSER-

OBSERVATIO LXXI.
Dn. D. JOHANNIS CONRADI BRUNNERI.
De
Caruncula in Urethrâ.

INter ea, quæ crucem figunt & ægrotantibus & medentibus, haut poſtremum locum tenet *Caruncula*, quam vocant, ſeu excreſcentia, quam credunt, poſt diuturnam gonorrhœam in urethra pullulans & meatum urinæ obſtruens, tam difficilis curationis, ut Chirurgorum *opprobrium* audiat. Idem infortunium contigit *Nobili* cuidam, qui ex diuturna gonorrhœa hanc contraxit labem, ut nonniſi exile inter mejendum apparuerit urinæ filum, interdum planè clauſus fuerit urinæ tranſitus. Nemo neque Medicorum, neque Chirurgorum, quos conſuluit innumeros, dubitavit cum ægro aſſerere, *Carunculam*, nominatiſſimum obſidere urinæ canalem, eamque exitu prohibere; eoque magis, quia ſtatim poſt glandem veſicam verſus primum obſtaculum tangenti occurrit, attactu durum & calloſum, & abhinc plura verſus radicem penis. Contigit, ut omnimoda quondam iſchuria detentus & me conſultum voluerit. Obſervavi diebus, quibus inviſeram ægrotantem pluribus & accuratè annotavi, urethram ſtylo plumbeo, ad hoc fabrefacto dilatari poſſe & diſtendi ita, ut urinæ filum ſat craſſum apparuerit; extracto autem ſtylo, poſt aliquot horas conſtringi canalem iterum & coarctari; id quod ipſe æger attentiſſimus ad morbum perſuaſum quoque habuit. Ut in veritatem & rem præſentem venerim, mors fecit, quæ ex empyemate perperam tractato contigit. Inciſâ urethrâ, nulla excreſcentia, aut caruncula apparuit, neque fungus, meatum urinæ obſtruens, id quod oppidò mirabatur medicus adſtans, qui ſæpius viventi medebatur: Sed mera anguſtia & coarctatio urethræ hinc inde viſa fuit, qualis in vaſis umbilicalibus poſt partum obtingere ſolet coaleſcentibus.

Inde conjeci, opinione fortè frequentius contingere, ut quæ

credi-

creditur à caruncula aut fungoſa excreſcentia in urethra procedere urinæ difficultas, ex ſtrictura & calloſa duritie ejus proveniat; id quod in caſu memorato inde quoque colligere licuit, quia obſtructam urinæ viam filo ferreo pertundere vidi ſæpius ægrotantem, id quod ſanâ urethrâ, callo non obſeſsâ perferre non potuiſſet, ob ſenſum ejus exquiſitiſſimum. Et hæc fortè ignoratio, quemadmodum in morbis fortè pluribus cauſa eſt inſanabilitatis. Hinc ut naturæ myſtæ, datâ occaſione, quæ rara obſervent diligentius, rem obſcuram illuſtrent, & medendi methodum, fortè perverſam hactenus emendent, ſalutis publicæ intereſt, ne error longius propagetur.

Düſſeldorffio Auguſtam Vind. d. 21. Jan. Anno 1707. miſſa.)

OBSERVATIO LXXII.
Dn. D. SAMUELIS LEDELII.
Flores ſcorbutici cum pruritu ambulatorii.

ANnus currens 1707. multos nobis dedit ægrotos ſcorbuticos, variis ſymptomatibus laceſſitos, nec defuit in quibusdam ſubjectis pruritus totius corporis moleſtiſſimus; uti etiam Nobilem ſub cura habui, ictero flavo deturpatum & pruritu tali excruciatum. Quem jam ſiſto, erat ſanguineo-melancholicus, eruditus, 63. annorum, optimæ tamen conſtitutionis. Hic præteritâ æſtate pruritum totius corporis per intervalla ſenſit, at parum curavit. Accedente hyeme præprimis irrequietas expertus fuit exinde noctes. Quamprimum enim calore lecti pori fuere aperti, ſummum ſenſit pruritum, non quidem per totius corporis peripheriam, ſed partialiter obambulantem, & modo in his, modo in aliis partibus, ad tempus fixo loco hærentem, inſtar arthritidis vagæ ſcorbuticæ: hac nocte pruritus ſolum caput occupavit, reliquis artubus intactis, illa ſolum pectus, tum ſola brachia, iterum ſolos pedes, denique ipſam pubem cum membro virili, & ſic per aliquot ſeptimanas fuit excruciatus. Expurgato

corpo-

corpore aliquid levaminis ſenſit. Pruritum hunc partialem ſemper anteceſſerunt puſtulæ craſſiusculæ, veluti carnoſæ, absque ullâ humiditate: cuticula autem dum ſcalpendo fuit læſa, exhibuit lineolas ſtriatas ſanguine parum tinctas, pruritu ſic ſopito, lenis ſubrepſit ſudor circa auroram. Adhuc ſemel dato evacuante, ſubjunxi uſum trifolii fibrini, maritatum cum eſſentia lignorum, ad plures ſeptimanas continuando. Sic paulatim malum remiſit. Quando aliquid comedit de cibis, ſcorbuticis prohibitis, ex tempore ſenſit lenem pruritum, veluti tamen enervatum & ſtatim diſparentem. Pruritus apud Senes non eſt infrequens affectus, & ſatis durabilis, requiem nocturnam interrumpens, vires tacite abſumens, & tandem maraſmo ſenili concurrente, animæ & corporis amicabilem ſocietatem diſſolvens.

OBSERVATIO LXXIII.
DN. D. SAMUELIS LEDELII.
Tumor globoſus è dextro vulvæ labio prodiens feliciter reſectus.

ANcilla triginta aliquot annorum, melancholica, parvæ ſtaturæ, per annum integrum aluerat pendulum huncce tumorem: & quia moleſtus erat inter eundum, ſepoſito pudore conſilium à me petebat. Luſtrabam cum Chirurgo, Balneatore, locum affectum, & inveniebam pendentem globum in membrana craſſiuſcula, ad quadrantem ulnæ protenſa, vix manu aperta capiendum & obtegendum. Sponte exortum referebat, menſibus parce fluentibus. Jubebam ligaturam indies arctiorem inſtituendam, dolore ſubſequente ſat moleſto, ſicque per octiduum continuabatur. Ægrota moræ impatiens urgebat abſciſſionem, quæ etiam forcipe acutiſſimo prope labium fiebat, cum dolore ægræ & fluxu ſanguinis copioſo. Lecto committebamus ægrotam, & horror ipſam prehendebat cum fluxu menſtruo. Confortabam cum levamine. Poſt octiduum conquerebatur de laſſitudine & dolore gravativo circa pubem, eapropter evacuabam, & ſana per Dei gratiam dimittebatur. Nattam

dat obſervatio 19. Dec. 1. Ann. 6. & 7. Ephemeridum noſtrarum. Materia in globo contenta erat lympha gelatinoſa cum maſſa carnea & membranoſa, quam balneator in camino ſuſpendebat.

(*Grünbergâ Sileſ. Norimbergam miſſa, d. 4. Maji An. 1707.*)

OBSERVATIO LXXIV.

DN. D. MICHAELIS ANGELI MORI.

Pleuritis per univerſalem Corporis tumorem ſanata.

HOneſtiſſima Mulier annum agens 36. Pleuritide correpta medicamentis uſa eſt convenientibus, vena brachii ex parte, qua dolor erat, ſecta fuit ſecundo à morbo die, & melius ſe habere viſa eſt, licet dolor lateralis adhuc eſſet vehementiſſimus. Quarto die derepente dolor ceſſat, & maximus in inguine ſentitur cum totali urinæ ſuppreſſione; à quo dolore per diem liberabatur fomento anodyno, & unctione olei de ſcorpionibus; urinæ ſuppreſſione tamen remanente, quando nocte ſequenti à capite usque ad pedes magno cum muſculorum dolore tumida evaſit, ac ſi hydrope univerſali laboraret, ita ut compreſſis cruribus, brachiis, & coxis fovea inſignis remaneret; & ſic triduo permanſit, maxima cum difficultate expirandi. Inter multa remedia Salis Armoniaci ſpiritus in aquis conferentibus ad potum concedebatur, & etiam ad ſatietatem, nulla enim remanebat ſpes ejus ſalutis. Res mirabilis, quando jam mors expectabatur, quia per novem dies tali in ſtatu commorata fuerat absque ullâ naturali evacuatione, repentè totum ſudavit corpus, & in tantâ copiâ, ut penè per pavimentum excurreret; creſcente ſudore, vires etiam augebantur, donec & urina, & feces excretæ fuerunt, prima coloris atri, & nigri, ſecundæ flaveſcentes, quæ ambo poſtea ad bonum redigebantur colorem, & tertio die ſine febre remanſit. Pruritum autem maximum in univerſa cute ſenſit, quæ etiam aſpera erat ad tactum, donec paulatim excoriari cœpit, & tota cute mundata eſt, quæ dum cadebat in aliqua parte erat magnitudinis conſiderabilis, & adverſus ſolem perſpecta,

colorem

colorem cœruleum reddebat: ex hac affectione nullum incommodum paſſa brevi convaluit.

OBSERVATIO LXXV.
DN. D. MICHAELIS ANGELI MORI.
Per vomitum cum tuſſi diuturni pectoris doloris levamen.

ADoleſcens quidam de continuo pectoris dolore, difficultate reſpirandi, & inappetentia conquerebatur, atque per intervalla etiam febri corripiebatur, & licet multa propinarentur remedia, omnia incaſſum ibant. Viſcera omnia abdominis mollia erant, unde in thorace ad evidentiam usque ſedes morbi ſtatuebatur. Quadam nocte, quando ob nimium dolorem, & anxietatem ſpirandi Animam Creatori redditurum Aſtantes putabant, accerſitus ego quoque illum jamjam moriturum credebam. Paulo poſt derepentè nulla data occaſione crepitum, ac ſi veſicula quædam aëris plena disrumperetur, audivimus, & paulo poſtea cum tuſſi reddere incepit ſubſtantiam quandam mollem mellis inſtar, coloris etiam conſimilis, ad pondus octo & amplius librarum, qua repurgatâ vires reficiebantur, unde paucis poſt diebus è lecto ſurgens, benè ſe habuit, & adhuc benè vivit.

OBSERVATIO LXXVI.
DN. D. MICHAELIS ANGELI MORI.
Hydrops per ſomnum periodicum curatus.

MUlier Tonſoris Conjux, ætatis annum agens 53. poſt gravem, & diuturnum dolorem in ventriculo, hydrope laborare cœpit, & cum multis medicamentis morbus minimè cederet, morti credebatur propinqua. Derepentè in ſomnum incidit, qui per diem integrum duravit, & placidè absque ullo ſtertore dormivit, unde nulla auxilia chirurgica in uſum venerunt, alterâ die à tali affectu immunis remanſit, ſed nullum perſentiebat levamen. Tertiâ die ecce denuò in ſomnum labitur,

& ſtatuta hora per integrum viginti quatuor horarum ſpatium dormitabat. Sic per menſem typo tertianario ſomnus iſte duravit, & ægræ paulatim vires reficiebantur, abdominisque tumor minuebatur, undè omninò relictis medicamentis, naturæ & ſorti opus abſolvendum relinquebatur. Mirabile dictu, intra alterius menſis ſpatium eodem continuante ſomno, hydrops penitus diſceſſit, & ex tabida evaſit pinguis, & carnoſa, & nunc optima fruitur valetudine.

OBSERVATIO LXXVII.
DN. D. MICHAELIS ANGELI MORI.
Uterus lapidibus refertus.

HOneſtiſſima Matrona 48. annorum per menſes decem de acerbiſſimo in infimo ventre dolore conquerebatur, qui nullis cedebat remediis, licet multa in uſum parata fuerint, ad tactum tumor ſcirrhoſus in utero deprehendebatur, à quo materia acris, & loturæ carnis ſimilis deſtillabat. Tandem pleuritide correpta è vivis diſceſſit; diſſecto cadavere uterus lapidibus plenus repertus eſt ad numerum 32. maximi eorum magnitudinem amygdali æquabant, minimi fabis conſimiles erant, & inter plicaturas, & tubulos uteri infarcti, & incarcerati conſpiciebantur: Aliqui erant coloris flavi, aliqui æruginei, & rupti ad ſimilitudinem cepæ varias habebant tunicas; de iſtis periculo facto in pauperibus ad pondus mediæ drachmæ ſudor promovebatur, unde Bezoardici lapides à me nuncupantur, & tam frequenter in uſum dedi, ut jam paucos illorum conſervem; quare qui mortem cauſati ſunt, nunc ſalutem donant.

OBSERVATIO LXXVIII.
DN. D. MICHAELIS ANGELI MORI.
Cœcitas ſubitanea.

NObiliſſima Virgo ætatis annum agens 18. poſt gravia inteſtinorum tormina, alvi fluxionem paſſa fuit, quæ clyſteribus, longis aquarum potionibus, & inunctione olei amygdalorum

rum dulcium curabatur, at ſtatim dolor redibat; unde poſt tales multas viciſſitudines tribus diebus à ceſſatione fluxus potum propinavi cum unciis duabus & dimidia mannæ confectum: Ab hoc medicamento mane ſumpto levamen ſenſit, optimas, & conferentes evacuationes obtinuit, at poſt prandium vaporem quemdam, inſtar flammæ calidiſſimum ex ventris imo perſenſit, qui ad caput delatus deliquium intulit, à quo brevi reſurrexit, ac de totali viſus deperditione conqueſta fuit. Accerſitus ego cerebrum offenſum judicans, ad medicamenta ſpecifica cerebrum corroborantia curationem direxi, & poſt quatuor dies denuo videre cœpit, ſed non diu hæc lætitia duravit, nam quatuordecim horarum ſpatio elapſo, novo, ſed minore ſurgente vapore, iterum derepentè cœcitas advenit, & per plures dies duravit, unde viſionem amplius non redituram credebatur, licet ego recuperatum iri non deſperarem. Ideò ſupra ordinatis medicamentis etiam purgantia adjunxi, ut minera illa vaporum in inteſtinis latens educeretur, & revera poſt triginta quinque dierum ſpatium variis adhibitis medicamentis longo uſu ſeri rhabarbarati &c. viſio rediit, ipſaque nunc benè vivit, & benè videt.

OBSERVATIO LXXIX.

Dn. D. MICHAELIS ANGELI MORI.

Dolor humeri à partu toto ſecundæ geſtationis tempore acerbus, & in ſecundo partu ſpontè evaneſcens.

HOneſta Femina laudabilis temperamenti, floridæ ætatis, & nova Nupta paucis diebus ab inito matrimonio concepit, per integrum geſtationis tempus benè ſe habuit quoad omnia, & puellam feliciter peperit; niſi quod dolorum vehementiam in ipſâ parturitione minus æquo animo tulit. Quapropter neque Obſtetricis, neque adſtantium Matronarum monita efficere potuerunt, ut clamoribus & univerſi corporis jactationi parceret: præcipuè verò brachium ſiniſtrum aſſiduè huc illuc jactabat, videbaturque illi, ut retulit, aliquod doloris levamen inde

oriri. Paucis autem poſt partum horis queri cœpit de dolore ſatis acerbo brachii ſiniſtri; ſed quia lochia benè fluebant, & quoad reliqua omnia femina rectè valebat, ex mulierculárum conſilio omnem Medici operam ad dolorem leniendum recuſavit. Nondum peracto tempore puerperii rurſus gravida evaſit, & quamvis toto hujus ſecundæ geſtationis tempore dolor idem brachii perſeveraverit, cum aliqua etiam in motu difficultate, nullum tamen adhibuit remedium, quoniam ex opinione cujusdam Medici topica medicamenta ſine univerſalium adminiſtratione nihil ſibi profutura judicabat, univerſalibus autem uti nova geſtatio non patiebatur. Peperit tandem ſuo tempore aliam puellam, & cum ſuo exemplo edocta dolores parturitionis modeſtius tuliſſet, poſtquam in lecto decubuit, ſenſit dolorem brachii, de quo per integros decem menſes conqueſta fuerat, ſtatim & omninò evanuiſſe; qui etiam illam Feminam amplius non tentavit his octo menſibus, qui à ſecundo ejus partu jam tranſierunt.

OBSERVATIO LXXX.
Dn. D. MICHAELIS ANGELI MORI.
Motus epileptici incipientes à crure per localia ipſi cruri applicita perfectè curati.

ADoleſcens ad mœſtitiam natura pronus, ſubobſcuri coloris in facie, incidit hyeme præterita in motus epilepticos, repentè enim cadebat, convellebantur capitis muſculi, alienabatur mens, & omnia demum patiebatur, quæ epileptici pati ſolent; poſt paroxyſmum referebat ſe à crure ſiniſtro quamdam veluti flammam aſcendentem perſentire, quæ univerſum corpus occuparet, cum autem ad caput perveniſſet, vertigine tenebricoſa ſeſe obrui, nec quid deinde ſequerètur amplius ſe ſcire. Poſt paroxyſmum verò crus & femur remanere ſolebant aliquando ſtupida. Curatus eſt in majori noſtro Xenodochio, adhibito leni carthartico, & nonnullis antepilepticis, præcipuè verò ſcarificata

fuit

fuit ſura, unde morbi fomes elevabatur, applicitaque ibidem duo veſicatoria. Notavi in curationis proceſſu, poſt factas ſcarificationes præd. & poſt detractum inde per cucurbitulas ſanguinem, pluries ægrotum queſtum eſſe de vapore illo calido, qui tamen non amplius caput, ſed potius pedem ad extremos usque digitos petebat. Poſt applicitum verò cauſticum veſicans, & illa prorſus evanuit, ac Adoleſcens optima nunc fruitur valetudine.

(Miſſa ab Exc. D. Lanzono Ferraria Auguſtam Vindel. d. 22. Maji 1707.)

OBSERVATIO LXXXI.

Dn. D. CONRADI BARTHOLDI BEHRENS.

De

Genuina ac certa Arthritidis curatione.

EGi ante annos ſeptem, Tomo ſcilicet VII. & VIII. Decuriæ III. Miſcellaneorum noſtrorum de Podagrâ indolente, ejusque occaſione lignorum decocta, inter optima ejusdem præſervativa, ex *Blankbardo*, *Mayernio* ac *Ettmullero*, ſimul aſſerui. Non tam autem iisdem præcaveri paroxyſmos arthriticos, quam certo curari ſubſequentium temporum experientia hic locorum confirmavit. Anni enim ferè elapſi ſunt quinque, ex quo Viennâ Auſtriæ rediens formulam decocti ejusmodi ſecum Hildeſiam attulit *Illuſtriſſimus Dn. Carolus Paulus Zimmermann, S. Cæſareæ Maj. Conſiliarius Aulicus, ac Epiſcopi Regiminisque Hildeſienſis Cancellarius*, quod cum in ſeipſo ſemper feliciter probatum, ſubin aliis idem petentibus communicavit, à quibus eodem pariter ſucceſſu ſemper adhibitum eſt, adſtitique ipſe aliquot Reverendiſſimis ac Illuſtriſſimis Perſonis, diverſæ ætatis, temperamenti, diætæ ac vitæ generis, qui quamprimum inſultum dolorum ejusmodi ſive in pedibus, ſive in manu, ſive in brachio perceperunt, ſtatim decocti hujus uncias circiter ſeptem, ſingu-

lis

lis dimidiis horis aſſumentes, cœterisque circa diætam obſervatis, ab iisdem immunes evaſerunt. Urina autem in copia ſeceſſit, in quibusdam etiam alvus laxior reddebatur, veluti purgante aſſumpto. Quod me permovit, ut cum dictus Dn. Cancellarius pro ſuo publica commoda promovendi favore formulam decocti typis imprimi curaſſet, ejusdem exemplar Actis Ill. Societatis Noſtræ inſerere dignum judicarim, nullus dubitans, quin idem planè effectus etiam aliis in locis ſubſecuturus ſit, & nunc demum ars noſtra de triumphata quoque invicta hac Dea, quo epitheto ***Lucianus*** olim podagram mactabat, impoſterum ſibi gratuletur.

Loco autem Formulæ Germanico idiomate expreſſæ, Latinam, Exterorum in gratiam, dare liceat: ℞. Polypodii querni, Hermodactylorum, rad. Chinæ, Sarſaparillæ aa ℥iiij. Guajaci ℥vj. Hermodactyli craſsè contuſi, & reliquæ ſpecies minutim inciſæ, in olla magna cum aquæ ſeptem, & vini albi Menſuris Viennenſibus duabus ac dimidia ad quartæ partis conſumtionem coquantur, poſtea fiat colatura; remanentia denuo cum menſuris quinque ſemis aquæ, & ſesquimenſura vini ad quartæ partis exhalationem coquatur; colatura ſervetur.

Decocti hujus tantum, quantum poteris, bibe; quo plus bibes, eò citius convaleſces; quamvis ultra quatriduum non in uſum veniat; quo tempore omnibus juſculis, lacte & fructibus abſtinebis, nec alio potu, præter hunc, uteris: econtra variæ ſalubres carnes, aſſæ inprimis conducent.

Die quarto lene laxans adhibeatur. Et hac ratione omnis podagrica, iſchiadica, aut rheumatica defluxio citò curatur.

Dolores intra octo vel decem horas ceſſant, modò diligenter potaveris, nec præter aliquam loci, quem fluxus occupaverat, debilitatem, quidquam remanet. Nullatenus purgat hoc Decoctum, ſed omne malum per urinam educit.

(*Hildeſio Noribergam d. 28. Febr. Anno 1707. miſſa.*)

De

* * *

De famoſo apud nos decocto antipodagrico, cujus deſcriptionem communicavi, notitiam etiam *Miſcell. Illuſtr. Regiæ Societatis Berolinenſis* injeci, quædam adhuc continuare animus eſt. Scilicet præcipuum, quod ipſi ſub initium obmovebatur, quantitas nimia ejusdem eſt, quæ ventriculum quaſi obrueret, ut fibris ejusdem nimis relaxatis tonoque deſtructo, decoctum illud non rectè digereretur, adeoque vel effectu ſuo fruſtraretur, vel graviora mala corpori induceret. Verum hæc ipſa absque ratione timeri experientia in ſubjectis omnibus luculentiſſime comprobavit, ne dicam, quod decoctum ipſum ventriculum non admodum gravet, ſed ceu liquidum quoddam ac particulis activis imprægnatum, adeoque mobile, urgente ſimul decocti pondere, tandem perlabatur. Duorum autem imprimis ægrorum exempla ſe obtulerunt, quorum alter propter ventriculi debilitatem colicis doloribus frequentiſſimè obnoxius exiſtit, adeò ut quoties extra urbem pernoctetur, & juxta cum vino cereviſiam non aſſuetam bibere cogatur, ſemper colicam flatulentam patiatur, incubum quendam referentem. Hic ipſe cum ante biennium paroxyſmo ſuo podagrico corriperetur, & ſtatus publici ratio præſentiam ejus flagitaret, decoctum, quod ob ventriculi debilitatem ſemper averſatus fuerat, quarta circiter paroxyſmi ſeptimanâ hauſit, tali quidem cum effectu, ut ſudor ex pede affecto erumpens odore decoctum referret, Dominus verò Æger intra quatriduum moleſtiſſimo hoſpite ſuo liberaretur, inque publicum prodiret, nec quicquam verò ſeu ſub cura, ſeu poſt eandem de colica ſua aliaque imbecillitate ventriculi perciperet. Alter verò Æger ventriculo quoque imbecilliore & frequentiore colica gravatus, ſimili ratione decoctum conſueto ſucceſſu hauſit, absque moleſtia, niſi quod alvus enormiter ſolveretur, & intra biduum ad triginta vices purgaretur.

Secundum quod circa decocti hujus uſum obſervavi, eſt,

 illud

illud in gonorrhœa affectis uſurpatum podagram quidem etiam abigere, ſed circa gonorrhœam necquicquam mutare, permanente ſcilicet, urinâ quamvis copioſius prodeunte, ſeminis effluxu, ac filamentis in urina conſuetis. Quamvis duo, in quibus hoc ipſum notavi, ægri jam gonorrhœa ab aliquot annis inveterata laborent.

Tertium eſt, quod à quodam decoctum hoc cum ſola aqua paretur, laudabili etiam cum effectu.

Quartum, quod ante menſes duos demum exemplum mihi occurrerit, in quo decoctum exſpectatione ſua fruſtratum eſt. Æger ſcilicet triginta annorum, parente natus, cujus pes alter diuturno ulcere laborat, podagrico quoque inſultu corripitur, qui tamen quod eſſet levior, euporiſtis ac domeſticis tum removebatur. Poſt quatuor circiter ſeptimanas iterum paroxyſmo eodem obruitur, & quidem quod multæ comeſſationes nocturnæ, ſaltationes aliaque ejus generis præceſſiſſent, tantâ cum vehementiâ, ut præ doloribus quatuor noctes inſomnes traheret. Vocatus ego primum topico quodam externo doloribus lenimentum dedi, alteroque die decocti uſum ſuaſi, quod etiam abſolvit æger, ita tamen, ut multas ſedes liquidas diarrhϾ inſtar pateretur, parùm verò urinæ remitteret, & nihilominus dolor arthriticus pedis dextri ceſſaret. Vix autem dies duo præteribant, cum ille, ſeu quod pedibus juſto diutius inſtitiſſet, ſeu aliâ ex ratione, quam ægri etiam Medicis non libenter aperiunt, iterum dolore pedis dextri corriperetur adeò acri, ut propria ſponte decoctum iterum peteret. Suaſi etiam ipſe, abſolvitque Dn. Æger alteram curam quoque magno cum obſequio, nec tamen alvum ita liquidam experiebatur, & majorem urinæ copiam excernebat. Appetitus quoque ſub cura ipſi augebatur, dolor tamen pedis non remittebat, ac inſuper tumor ejusdem ſuperveniebat. Unde ad alia medicamenta acceſſi, quæ etiam ita ceſſerunt, ut poſt quatuordecim demum dies æger in publicum prodiret, & omnia rectè ſe haberent. Quamvis verò hoc caſu decoctum effectum ſuum non præſtitit, non minus

tamen

tamen ſpecifici antipodagrici nomen meretur, ac laudanum, etiamſi vigilias non ſemper ſiſtat, aut dens apri, licet non omnes pleuritici eodem curentur, cum non omnes in morbo circumſtantiæ eodem modo ſe habeant, & ex rationibus illis octo curationes morborum impedientibus, quas in *ſelectis Medicis Sect.* 1. §. 10. recenſui, tertia huc maximè quadret.

(*Hildeſio Auguſtam Vind. d. 21. Maji Anno 1711. miſſa.*)

OBSERVATIO LXXXII.

DN. D. SAMUELIS GROSSII.

Porrigo univerſalis ex defectu Veſicæ.

NObilis cujusdam Noſtratis uxor gravida, cùm ſexto Menſe prona in terram caderet, nullumque enormem dolorem exin ſentiret, debito tempore puellam enitebatur benè aliàs formatam & vegetam, niſi quòd infra umbilicum excreſcentia carnea ovi gallinacei minoris magnitudine labia pudendorum ſuperiora finderet. Excreſcentia hæc carnea ſubtus, tria habebat foramina, quæ ſtylum in cavitatem quandam promptè admittebant, (ex hiſce tamen foraminibus nihil quicquam effluebat) verſus abdomen eadem intus aperta erat, & vagiente infante, inteſtinum ſuccedebat, quo repoſito fæces exibant per alvum. Urinam nunquam emiſit, ſed in dextro latere excreſcentiæ circumferentia ſemper madida ſerum urinoſum ſtillabat roris inſtar. Subinde convulſivis motibus tentabatur, porrigineque univerſali per totum corpus defœdabatur, muſculoſusque habitus ubique, præſertim circa juncturas articulorum exeſus, ſanguinem plorabat. Tandem poſt 9. ſeptimanas atrophiâ totali correpta, vitam cum morte commutabat. Conceſsâ ſectione inveniebatur in excreſcentia illâ hernia inteſtinalis, foramina verò illa tria in cavitatem quandam utero haud abſimilem deſinebant, veſica planè nulla aderat, ex renibus tamen ureteres in ſubſtantiam carneæ excreſcentiæ inſerebantur, nec ulla gutta ſeri

in cavitate abdominis reperiebatur. Hinc patet, quòd inſufficienter excretum ſerum urinoſum, & hinc regurgitans in vaſa, prædicta ſymptomata cauſatum fuerit.

(*Vratislaviâ Auguſtam Vind. d.* 14. *Junii Anno* 1707. *miſſa.*)

OBSERVATIO LXXXIII.

DN. D. SAMUELIS STEURLINI.

Eclipſes Solis morbos cauſant.

MIcrocoſmum ex Macrocoſmo tanquam fœtum in utero per ſympathiam plurimos pati affectus, quamvis non univerſaliter omnem ſimul, interim tamen particulariter ſcilicet diſpoſitum ad recipiendam cauſam agentem, agens enim non agit, niſi in ſubjectum diſpoſitum; idque probatur quotidiana experientia; tempeſtas aëris frigida ſeptentrionalis afficit catharrhoſos, quorum conſtitutio & humidum radicale impuritate humida peccat vel abundat, tempeſtas calidior ſub menſe Leonis diſpoſitos ad Maniam quandoque annuatim afficit, canes reddit rabidos, febres excitat cum deliriis & phrenitide ex exaltatione acuta Mineralium malignorum in Microcoſmo occultè latitantium: Sic & ſpecialiter quandoque afficiuntur quædam vegetabilia, quædam animalia, certa quædam terræ regio malignitate, unde vegetabilia contabeſcunt in extremitatibus malignè corruptis, animalia ægrotant atque pereunt; veluti ſub curſu veris anni hujus 1707. in toto penè diſtrictu Hennebergico & Franconico copiosè & fermè omnia jumenta paſſa fuere tumorem partium extremarum cum contabeſcentia & debilitate ſummâ virium, ſerum impuritate maligna affectum in lingua cauſavit tumorem, ardorem cum ſputo copioſo & eroſione partium linguæ, ſucceſſu temporis evanuit morbus absque remediis adhibitis, ubi verò in calido antimonium vel cineres nicotianæ vel gentianæ cum ſabina fuere adhibita, citius levamen morbi eſt ſubſecutum, ob citiorem expulſionem impuri ſeri, ab obſcuratione

tione magnâ Solis forſitan univerſaliter cauſati, ſub qua maligni-tas aëris prædominari ſemper ſolet; idem malum ex impuritate malignâ ſeri ſimilimò affecit modo diſpoſitos, præſertim juniores homines quosdam cum deliriis, quosdam absque deliriis, omnes verò febre catharrhali maligna vires & partes citiſſime conſumente; in qua ſal volatile CC. ex fixo & volatili puriſs. c. cinnab. vel pulvere viperin. compoſ. vel mixti ſalis volat. vel ſpirit. fulig. eſſent. cum antimonialibus largius adhibita ſolum ſufficientia fuere: quibusdam laxans ex mercur. & pulv. gial. fuit neceſſarium & maximè proficuum. Simili modo ex inordinata motione fertilitatis Macrocosmi ſuperioris anni, ubi arbores copiosè ſub menſe Januar. & præteritis menſibus floruere, motor etiam Microcosmi excitatus miros & vix auditos cauſavit affectus celerrimè graſſantes, præprimis in tenerioribus, ſcilicet purpuram, morbillos, variolas, varia ſubjecta ſimul omnes afficientes cum celerrima ſubſequente vel ſuffocatione vel epilepſia lethali, inprimis ubi natura fuit impedita in expulſione malignitatis, vel ex defectu ſpecificorum vel ex incuria ſubjecti & adſtantium: commodiſſima verò obſervavi remedia Mixt. S. volat. vel ſine vel cum ſale vol. C.C. cinnabarin. bezoard. ſolar. univerſ. ex Regulis &c. it. fl. corall. ocul. cancr. viper. pulv. Reliqua compoſita, copioſa refrigerantia, præprimis anodyna, corrupta fuere ratione & experientia nociva, cum alias notent defectum cognitionis cauſæ & confuſam inefficacemque medicinam.

OBSERVATIO LXXXIV.
DN. D. SAMUELIS STEURLINI
De
Maniacâ curatâ.

MAniaca quædam à Medicis æque ac Theologis pro plane obſeſſa à Diabolo habita, ex geſtibus rabioſis ineptiſſimis, deſpiciens atrociter monita, precesque, quinimò caſtigationes quasvis omnes, ex urinæ ſuperficie, variâ ſalium acutiſſimorum ſpiritualitate colorata, viridi, flava, rubraque gliſcente indicabat

morbum naturalem maniacum & ſpirituum præternaturali vitriolica acuitate motuque, nervos, cerebrum, regionemque rationis afficiente, tandem inaniter omnibus tentatis vulgaribus ſolum reſtituta fuit; crebro ſcil. uſu florum antimonii cum ſale ammoniaco præparatorum in potu aquæ ſimplicis & per intervalla adhibito Nitro Antimonii cum rad. hellebori nigri, & repetitâ venæſectione. Præterea multos rabioſos catenis plurimis ligatos ſupradictis ſimplicibus tutò curatos expertus fui, nec obſtat ratio curationis ex cognitione diſtincta cauſarum morbi & aptiſſimi hujus remedii; ſulphurea enim ſubſtantia antimonii acrimoniam ſalium acutiſſimam non modò mitigat, ſed & ex angulis ſtomachi & reliquorum fundamentaliter removet, nitrata furorem mitigant, & aperiendo corpus cum helleboro nigro ſpecificè bilem dictam combuſtam acrem ſalinam eliminant.

OBSERVATIO LXXXV.
DN. D. SAMUELIS STEURLINI.
Epileptica curata.

EPileptica virgo 14. annorum ex epulis plurimis & vino aſſumptis, ex tempore ſolùm frictione calida ex decocto rutæ cum vino feliciter curata; hæc enim per intervalla ſentiebat in lecto cubans ſpasmum in brachio ſiniſtro, hic penetrabat ſucceſſivè totum corpus, & cauſabat convulſiones totius, præprimis verò præcordiorum cum jectigatione totius & vociferatione miſeranda, ex defectu aliorum remediorum juſſi decoctum Rutæ calidum continuò adhibere, & convulſiones primitus ex brachio ſiniſtro, poſtea & ex aliis perierunt partibus univerſæ, cum ſalute patientis; eandem frictionem & quidem ſiccam ſæpiſſimè ſalutarem expertus fui in variolis & morbillis expellendis, & in territionibus, ſpiritus enim exaltatus acutus nervos vellicans per poros elicitur, materiaque morbum cauſans ad peripheriam promovetur.

OBSERVATIO LXXXVI.
DN. D. SAMUELIS STEURLINI
De
Hydrope aſcite curato.

PAuca Medicum nobilitant remedia, ſc. pura concentrata & virtute exaltata, absque impuritate enim cuncta felicius agunt; plura copioſa compoſita impura incertæ & tardioris ſunt efficaciæ, faciunt curam ſumtuoſam & patienti tædioſam; id quod luculenter demonſtrat ſubjectum tenerrimum Hydrope aſcite cum tympanitide ita laborans, ut præcordia, alvus cum lumbis eſſent cum nitore tumida, cum pulſu in omnibus arteriis frequenti, ſiti, tuſſi, urina pauca, rubra, craſſa, in medio digeſtionem adhuc demonſtrante, propinato in vehiculo calido, omni hora ſale volatili & fixo puriſſimo, urina fluit liberior, ſubtiliorque, magis digeſta, cum ſucceſſivâ imminutione tumoris, papyri menſurâ notati; Mercurio fixato vaſa meſenterii ſeroſa & chylifera depurantur per vices, & ſic pauciſſimis puris, inaniter antea adhibitis multis pulveribus groſſis, carminativis &c. tumor abit hydropicus & tympanites, cum remanentia tamen inclinationis ad cachexiam, ex eſu & potu nimio ac immoderata quiete; quæ cachexia ſecundâ vice ſupra dictum hydropem minabatur ex negligentia diætæ Patientis, interim tamen deſtructa paucis ſupra dictis. Tophos præterea ſentiit hic patiens Nobilis ſcorbuticos fixos induratos in femoris ſummitate ſub veſpera acriter dolorificos, cum vigiliis & tumore partium; multis emplaſtris pretioſis ab aliis adhibitis, & inaniter etiam in uſum ductis balneis calidis naturalibus, tentavi pulvere quodam ſympathetico albo, magneticè acrimoniam ſalium attrahente & mitigante, affectum lenire, & ſubſequente de die in diem quiete, evanuerunt tophi præter opinionem; ne verò iterum cum majori dolore increſcerent, locum affectum in bino latere aperui, viſcoſiſſima protrudebatur materia cum extinctione mali; aſt demum infeliciter hic Patiens ſub itinere vernali catarrho acri afflictus, motu tuſſis-

rum-

rumpit vaſculum ſanguiferum, ob tonum viſcerum debilem, & ſic orta hæmorrhagia magna incurabili ſubſequitur mors beata.

(*Siluſio Auguſtam Vind. M. Jul. An. 1707. miſſa.*)

OBSERVATIO LXXXVII.

Dn. D. CHRISTIANI DE HELWICH.

De

Febri cum punctorio laterum dolore, tuſſi ac roncho lethali.

DUlciſſima filia mea Catharina Dorothea habitûs corporis floridi ac venuſti, temperamenti ſanguineo-melancholici, poſtquam die 25. Junii Anni hujus 1707. undecimum ætatis annum complevisſet; circa 20. Julii de dolore auris dextræ cœpit conqueri, qui tamen ita comparatus erat, ut nullum lectioni librorum, exercitio in arithmeticis & graphice, ut & arte ſaltandi ac negotiis domeſticis, maximâ, ut ante fecerat, alacritate obeundis afferret impedimentum. Vigeſimô ſecundô Julii autem dolores capitis ab aliquot annis ſatis ei familiares perpetiebatur cum ructibus & gravitate circa regionem ventriculi, ciborumque faſtidiô. Sequenti die, qui primus erat decubitus, cephalalgia ceſſabat, creſcente ſiti & calore. Circa Veſperam ac per integram etiam noctem moleſta ei tuſſis ſicca, quâ ſæpè antehac ventriculo (errore huic ætati non infrequenti) paulo magis, quàm par erat, cibis repleto vexari conſueverat; puncturas etiam ſentiebat in latere ſiniſtro, quæ illitô ſpiritu vini camphorato ſtatim evaneſcebant. Pulſus frequens erat, æqualis tamen, nullô modô durus aut tenſus. In eodem ſtatu omnia die 24. Julii & nocte, quæ diem hunc excipiebat, ſomnus, ſi quando tuſſis non eum abrumperet, ægram, ſicuti & præcedenti nocte contigerat, utcunque refocillabat. Enim verò exquiſitiſſimus dolor pungens ac diſtendens 25. Julii circa horam duodecimam diurnam latus ſiniſtrum imò & dorſum ipſum exercebat; ſpiritus erat difficilis ac frequens, non tamen adeò denſus; tuſſis autem doloris

loris ſenſum maximoperè intendebat. His ſymptomatibus jungebatur, qui circumſtantes omnes turbabat, vehemens ronchus, ein ſehr groſſes Röcheln/ qui ab eo tempore noctu diuque ſine intermiſſione ad beatam usque analyſin jam intenſior, jam aliquanto remiſſior continuavit. Circa noctis duodecimam, cùm parum dormiiſſet, urinam reddebat non adeò ſaturatam, quæ mox turbabatur; adhæc dolores imminuebantur, nec tantâ vehementiâ urgebant, donec iterum horâ ſequentis diei duodecimâ recrudeſcerent tantâ ferociâ, ut ſumpta S. Euchariſtiâ ad mortem ſeſe pientiſſimè præpararet. Sed poſt ſex horas aliquæ concedebantur induciæ. Urina erat turbidiſſima, pulſus, qualis ab initio, frequens & debilis. Aliquis etiam ſomnus ſequebatur. Die 27. urina clara ſine ſedimento perſiſtebat, & dolor, quantumvis non tàm immanis, à latere ſiniſtro usque ad regionem ventriculi procurrebat; de reliquo eadem ſymptomata, quæ pridiè; nox δύσφορος multaque tuſſi & frequenti reſpiratione transacta eſt, ſudoresque circa horas matutinas per totum corpus erumpere cœperunt. Die 28. Julii, qui erat à primo decubitus die ſextus, dolor mutatâ ſede latus dextrum cùm ante memoratis ſymptomatibus exercebat. Urina manè reddita ſedimento usque ad meridiem carebat, ea verò, quæ poſt meridiem excernebatur, eô, poſt duas horas, abundabat. Præterea corpus totum blandô ſudore madebat. Septimô morbi die vix alia rerum facies, niſi quòd dorſum circa duodecimam ejus vertebram dolor vehementius affligeret. Cæteroquin hoc & antecedenti die malæ modò in hac modò in alterâ parte roſeô & laccæ florentinæ æmulô colore perfundebantur; quâ re ſemel iterumque animadversâ anxius trepidavi. Etſi autem multum tuſſiret, nihil tamen quicquam, quod mireris, toto hoc temporis intervallo expectorabat, etiamſi fauces gargarismô die 30. Julii & ſequenti colluerentur. Lingua ſatis erat humida, parumper rubebat, neque tamen per omne morbi tempus craſſa aut nigra reddebatur vel findebatur. Nares prorſus erant ſiccæ, & ut hoc etiam addam, frigidæ. Citius quoque ex pumice aquam quam lachrymulam ex oculis

 puel-

puellæ, ad lachrymas fundendas auditô paulò acerbiori caſu alienos etiam concernente proniſſimæ, elicuiſſes. In urinâ per hoc biduum denuò copioſum conſpiciebatur ſedimentum, ſed ingens erat virium deliquium pulſusque planè exiguus. Et die 31. Julii ferè actum videbatur de vitâ, eadem erant ſymptomata, viriumque majus diſcrimen, & motus arteriæ vix ac ne vix admotis in carpo digitis percipiebatur. Modò ad hunc modò ad illum locum deferri cupiebat. Id verò etiam annotatione dignum, quòd, quamdiu ex puncturis lateris ſiniſtri dolebat, non potuerit in hoc latus decumbere, ſed vel ſupina jacuerit, vel in latere dextro cubarit, ſimulac autem dolor hinc faceſſeret, optimè ſiniſtro lateri, non autem dextro dolenti, tandem verò & huic, ubi puncturæ illud etiam deſeruiſſent, incumbere valuerit. Ex his phænomenis facilè patuit, ſanguinem alicubi in corpore ſtagnare, imò & in coagulum abiiſſe atque hinc febrim eſſe excitatam, ſtagnationi autem huic humorum per frigidiorem potum, corpore per motum calefacto hauſtum, anſam fuiſſe ſuppeditatam ſuſpicio eſt hodienum adhuc firmiter menti meæ inhærens. Primô decubitûs die cum mentionem lenioris cathartici injicerem, obſequioſiſſimè filia ab evacuantibus & reliquis omnibus medicamentis ſummoperè abhorrens (nam non ſemel ea vomitu antehac rejecerat, & aliquot ante morbum diebus monitis meis obſecutura cùm polychreſtas Beccheri pilulas magnâ ſibi illatâ vi deglutiiſſet, nullâ ratione, quicquid ageret, impedire potuit, quin easdem per vomitum denuò redderet) ejus uſum deprecabatur, addens, ſibi moriendum eſſe, ſi vel ad purgans vel vomitorium accipiendum paternô mandatô adigeretur. Subſtituebantur purgantibus enemata, quæ ei ſingulis diebus usque ad nonum fuerunt injecta, atque his obſtructioni alvi & primis viis conſulebatur. Reliqua cura omnis ad ſtaſin ſanguinis & coagulum humorum diſſolvendum à primo morbi inſultu converſa fuit & directa. Cùm verò diſſolutio illa non obtineri poſſe videretur per additionem materiæ alicujus ſubtilis ad coagulatos illos humores, ſicuti non pauci ſunt, qui ſalium

vola-

volatilium urinoſorum efficaciam hìc ad cœlum usque extollere ſolent, tùm quòd *immediatè*, ut vulgò loquuntur, *condenſatam materiam non attingant*, tùm quod *in tanta quantitate, quæ ad hunc effectum præſtandum eſſet neceſſaria, nequeant exhiberi* propter motus conſtrictorios ac translatorios ſecretionibus & excretionibus è diametro repugnantes ex eorum uſu in partibus fibroſis reſultantes; eò ab initio morbi impensè allaboratum eſt, ut æqualis & libera diſtributio ſanguinis obtineretur, ac jugi vitalis hujus laticis ſufficientique ad coagulum appulſu aliquid de ſtagnanti materiâ ablueretur, vel, ſi mavis, abraderetur, & ſic ſenſim ſtaſis diſſolveretur, unô verbô, ut febrilis commotio ſanguinis à natura ad ſtagnantem materiam diſſolvendam excitata rectè ac prudenter dirigeretur. Nec minùs opera data fuit, ut materia in corruptionem vergens liberâ tranſpiratione ex corpore eliminaretur, orgaſticæ corruptelæ obex poneretur, & ſimul etiam maſſa humorum attenuaretur, cùm in ejusmodi ſtatu, ut rectè obſervat Sydenham, ſanguis maximoperè lenteſcere ſoleat. Manè itaque accepit vel mixturam ſimplicem additô tantillô Spiritus Nitri dulcis & ſyrupo flor. papav. edulcoratam vel eſſentiam ex radicibus alexipharmacis pimpinell. alb. helenii, petaſitid. contrajerv. vincetoxici &c. præparatam & cum eſſentia gummi ammon. peculiari in ſubtripla doſi mixtam; Horis verò pomeridianis circa quartam & tandem circa noctem pulviſculos ex ocul. cancr. lap. percar. mandibulis luc. piſc. pptis Antimon. Diaphoretic. &c. compoſitos & miſtos cum ſextupla parte Nitri aut Tartari vitriolati vel Arcani duplicati; hæc enim, dum ſerum colliquant, ac lenteſcentem diſpoſitionem corrigunt, abſterſivâ diſcuſſione effectum præſtare notum eſt. A Camphorâ & Myrrhâ abſtinui, majorem ſanguinis incaleſcentiam veritus. Externè Spiritus Vini Camphoratus cum eſſentia Croci adhibitus fuit, applicati etiam ſacculi paregorici; ab unctuoſis & aliis valdè mucidis, quantum fieri poterat, cavimus. Hæc aliaque cum moderatô regimine diapnoico adminiſtrata fuere, non omiſſis humectantibus e.g. infusô foliorum Thee cum ſcordiô,

diô, juſculis ex Chærefolio, floribus bellidis &c. gelatinoſis demulcentibus &c. Anodyna & opiata abeſſe juſſimus. Potiones quidem averſabatur, monita tamen ſubinde mixturam ex temperationibus bezoardicis & aquis diſcutientibus ac reſolventibus, ex. g. aqu. ſcabioſ. Chærefol. heder. Fer. flor. bellid. ſcorzoner. &c. ſyrupo hyſſopi vel alio quodam edulcoratam libavit. Pulverem, quem ſperma ceti cum ſacchar. cantic. ingrediebatur, maximoperè faſtidiebat, & vix bis aut ter de eo aliquid deguſtavit. Venæſectionem die 26. Julii, quo puncturæ ſummoperè intendebantur, celebrare animus erat, ſed quia, ut dixi, urina circa duodecimam nocturnam tanquam initium quarti diei à decubitu reddita turbabatur & copioſum deponebat ſedimentum, eam omittendam eſſe duximus multiplici experientiâ edocti, incautâ in ejusmodi rerum ſtatu venæſectione naturam turbari, excretiones ſupprimi, & omnia in deterius ruere. Accedebat ætas tenera puellæ, recordabar quoque, quòd toties vidiſſem absque ullo dolorum levamine in ejus generis doloribus ſanguinem fuiſſe detractum, nec ignorabam, doctiſſimos quosque viros de efficaciâ V. S. à multis ſeculis etiam in febribus extra omnem controverſiam inflammatoriis hæſitâſſe. Præterea, nec pulſus, ut ante relatum eſt, tenſus, plenus aut magnus erat. Maturè invitati fuerunt Honoratiſſimi Domini Collegæ, Dn. D. Preus, Graſſius, Pauli, Klaunig, Practici experientiſſimi, ut & ægram & me mœſtiſſimum parentem conſilio ſuo ſublevarent, iisque expoſitum, quid hactenus ad quartum & ſextum diem morbi in cura fuerit actum. Oſtendebam, me à pectoralibus & linctibus datâ operâ abſtinuiſſe, & hactenus ne in peripneumoniâ & pleuritide ægrorum aliorum in iis ullam poſuiſſe fiduciam, ſed bezoardicis & reſolventibus cum pectoralibus cautè mixtis contra hos morbos pugnâſſe, ac in eo etiam me ſuffragio Wedeliano *in Compend. Prax. Clinic. exemplar.* p. 39. fulciri. Omnes unanimi conſenſu methodum medendi & medicamenta à me præſcripta probabant, ac uſum remediorum ordinatorum continuandum eſſe judicabant. Rogatus, ecquidnam de ſede morbi

morbi & ſubjecto cauſæ ſtatuerem, reſpondi, ejus rei cognitionem non adeò magni ad præſentem curam momenti eſſe videri, cum morbi ex humorum ſtagnatione oriundi, & cum febri continuâ complicati, eâdem methodo iisdemque medicamentis omnes rectiſſimè curentur, eò quidem, quòd remedia, quibus humores coagulatos reſolvendi poteſtas tribuitur, nulli planè parti internæ corporis immediatè, ut vocant, applicari queant. Subjunxi tamen me vix præſentem morbum pro pleuritide aut peripnevmonia habere poſſe; nam præterquam, quòd Cælius Aurelianus *lib. 2. acutar. paſſion. c.13.* pag. 98. rectè obſervârit, pleuritidem magis *Viris* quàm *Fœminis*, & inter illos *Senibus magis* quàm *Juvenibus*, ac *hyberno* potiſſimum *tempore* non *æſtate* eſſe infeſtam, pulſus nullo modo erat durus aut tenſus. Et profectò nullo modo potuiſſet lateri à dolore immuni incumbere, quod quàm optimè poterat, ſi pleuritide laborâſſet, quia pulmo in eo ſitu neceſſariò manet pendens, proprioque pondere pleuram cum appendicibus adducit, unde non poteſt non difficultas maxima quieſcendi in latere ſano oriri, hæc autem, ut dixi, hìc prorſus aberat. Porrò cùm ex Anatomicis conſtet, pulmonem eſſe aggregatum ex lobulis, lobulos ex ſubtiliſſimis membranis eſſe efformatos, membranas à reti ſubtiliſſimo cingi, ac ex lobulis infinitas emergere ramificationes, easque cum trocheâ habere communicationem: Cùm id quoque conſtet, quòd in pleuritide, ſi tot inſignium Virorum multoties repetita experimenta (Petrus Servius, Archiater Romanus cum viveret, affirmare ſolebat, plus quàm 300. in Noſodochio ad S. Spiritum Romæ pleuriticos à ſe ſectos, & ſemper aliquem pulmonis lobum infectum, materiaque repletum conſpectum eſſe, *pleura aut nihil ad ſenſum vitiata aut leviter tantum inquinata*: idem quoque in 20. pleuriticis obſervavit Barthol. Vicarius, ut jam non commemorem Claudinum, Orium, Tulpium, Malpighium &c.) ullam apud nos merentur fidem, non tàm in pleurâ quàm in pulmonibus, & in his non membranæ ac pelliculæ, ex quibus lobulos conſtrui diximus, quippe quæ dilatari poſſint, ſed vaſa

minima, quæ tracheæ inſeruntur, per ſtagnantem & efferveſcentem ſanguinem aperiantur; vix fieri aliter poteſt, quàm ut in pleuritide vaſis minimis ruptis, ſanguineum excernatur ſputum: Enim verò durante toto ferali morbo mellitiſſima mea filia nullum prorſus, multò minùs ſanguineum ac purulentum ejecit ſputum. Ulterius puncturæ, quod alias in pleuritide fit, pulſui non reſpondebant. Multò minùs credere licebat, eam cum peripneumonia conflictari; nam ſi hujus morbi ſignis, quæ ſatis dubia, incerta, ac ut cum Malpighio loquar, æquivoca ſunt, ullo modo credere licet, peripneumonia cum inſigni horrore ac frigore incipit, primis quoque diebus, teſtante ex multiplici experientia, Piſone *de morb. ab illuvie ſeroſa:* ſect. 3. c. 9. non rarò cum vomitu conjuncta eſt; nares ſimæ in ſummo ſunt in eo morbo, venæque temporum grandeſcunt, oculi eminent, lingua ex flavo rubeſcit, ingens frigidi potûs cupiditas eſt, pulſus magnus eſt ac celer, intermittens undoſus &c. at nihil horum in filiâ meâ reperiebatur, nec in latus indolens reclinata præfocationis periculum ullô modô incurrebat. In nares illius igneus fervor tantùm abeſt ut aſpiraret, ut ipſæ etiam eſſent frigidæ. Verum eſt: in latere primùm ſiniſtro, deinde & in dextro puncturas exquiſitiſſimas paſſa eſt: attamen propterea non illicò, juxta illud pervulgatum, *ubi dolor, ibi morbus*, inferendum erit, in lateribus fuiſſe ſedem ac focum morbi; nam commune illud univerſaliter verum non eſt, ſicuti ex obſervationibus Anatomicorum conſtat: Matrona, teſtante Malpighio, de acerbiſſimis doloribus verſus uterum conquerebatur, ac noſter celeberrimus Anatomicus in unâ emulgentium, ubi nunquam dolorem ſenſerat, poſt fata abſceſſum deprehendit; ac rurſus in alio repertus fuit calculus ramoſus inſignis magnitudinis, qui dolorem non in lumbis, ſed in genu perpeſſus fuerat. Ac profectò immotæ veritatis videtur eſſe, quòd in *diductione & contractione nervorum partiumque membranoſarum commotio non ſit vehementior in partibus cauſæ moventi proximis, ſed in remotioribus ac verſus alterum caput,* cui aſſertioni uberius lumen fœnerantur, quæ

paſſim

paſſim inculcat Celeberrimus Georgius Baglivius. Nec ex aliqua reſpirationis difficultate & impedimento ſtatim eſt concludendum, pulmonem ac pleuram pati; nam, ut narrat Clariſſimus Anatomicus quidam, in Aſthmatico crebrâ & per intervalla etiam anhelosâ reſpiratione affecto tam gravi inſultu, ut in paroxyſmo ſæpe erectâ cervice ſederet, poſtquam mortuus fuerat, non in pulmonibus, ſed in glandulis meſenterii detectum fuit vitium. Ronchum quod attinet, eum credebam oriri ex lymphâ in faſtigio laryngis ſtagnante ac extravaſatâ; nam evidens eſt aëri ad pulmones ruenti & rurſus ex pulmonibus ad os & nares regredienti, obicem & impedimentum per illud ipſum humidum in majori quantitate exundans poni, eundemque (aërem) dum non niſi cum violentiâ quadam per illud obſtaculum, ſcilicet lympham ſtagnantem, perrumpit, ſtridulum illum efformare ſtrepitum. Jure etiam in noſtrâ ægrâ ſuſpicari licebat *conniventiam limborum in meatibus naſi poſterioribus*, quos homo, dum valet, pro lubitu movere poteſt. Malarum quoque abruptus ille rubor duobus illis affectibus, pleuritidi, inquam, & peripneumoniæ minimè proprius eſt, cùm ob alias multas cauſas genæ rubere poſſint, ut benè notavit Petrus Franciſcus Phrygius *Comment. in hiſt. Epidemic. Hippocrat. parte* 1. *ægroto* 14. *p.* 212. imò, quod etiam me vidiſſe memini, juxta illum ejusmodi *rubedo non rarò perotides præſagit.* Potius ergò, his omnibus ritè perpenſis, inclinabam in eam ſententiam, mali ſedem in abdominis viſceribus, primariò autem in hepate ac meſenterio fixam hærere multiplici experientia confirmatus, quòd & *tuſſis & reſpirationis difficultas ex ventriculi, hepatis, meſenterii congeſtoriis, inflammatoriis, ſpasmodicis ac ſcirrhoſis affectibus oriatur*, quoniam etiam hiſce malis diaphragma in conſenſum trahitur, ac eo ipſo motus concuſſorius, quam tuſſim appellamus, cum aliquâ reſpirationis difficultate excitetur. Ac hepar non eſſe immune colligebam non tantum ex prænominatis ſymptomatibus, tuſſi, impeditâ reſpiratione, dolore coſtas nothas perſtringenti & ad jugulum usque & humeros ſeſe extendenti, ſed etiam

ex

ex *gravitate lateris dextri* ac ex urinæ paucitate; nam & hoc addendum ſuperioribus cenſeo phænomenis, quòd ſemel ferè tantum in die per totum morbi tempus urinam reddiderit. Quicquid verò tandem hâc de re fuerit, medicamenta morbo oppugnando fuiſſe apta comperimus die 1. & 2. Auguſti, nam illis ordine convenienti exhibitis ſenſim dolorum ferocia remittebat, imò jam nox, quæ 31. Julii diem excipiebat, ſenſum eorundem imminuerat. Alvus ſponte aperiebatur. Urina ſedimento erat fœta & clarior reddebatur. Uvas paſſas deguſtabat, ficus appetebat, vinique cochlear ſibi dari poſtulabat. Die 4. Auguſti vultus multò erat hilarior, cibum iterum appetebat, ſed nox propter copioſiſſimum ſudorem erat inquietiſſima; quintô autem die magna erat ſymptomatum malacia, & febris, quæ hactenus continuarat, multum remittere videbatur, ex parte etiam imminutus erat ronchus; ſed ecce in regione proceſſus maxillæ inferioris, quem coronam vocant Anatomici, tuberculum piſi magnitudinem æquans conſpiciebatur, id quod ægræ magnum doloris, mihi verò ſummum triſtitiæ ſenſum inferebat. Communi Dominorum Collegarum conſenſu decernebatur, exulare debere omnia repellentia, nec probabantur cataplasmata aut unguenta vel emplaſtra emollientia & ſuppurantia; innoxium tamen eſſe poſſe ſcobis cornu, ex quo pectines formantur, calidè applicatæ uſum (eam enim ſcobem ſale volatili eſſe prægnantem) addebatur. Applicata igitur ſemel ac iterum fuit. Sudores per diem continuabant & noctem, quâ tranquilliorem totô morbô non habuit. Sexto Auguſti eadem erat tuberculi conditio, nec augebatur, nec minuebatur, ſed circa noctem, quæ admodùm fuit turbulenta, calor denuò intendebatur, & puſtulæ inſtar purpuræ ſcorbuticæ in dorſo & pectore effloreſcebant. Adeò vera ſunt, quæ habet Bartholinus *de anginâ puerorum Campaniæ Siciliæque Epidemica pag. 5. & 6. latens in jecinore virus per extremam manus pedisque* (cur non & dorſi & pectoris?) *cuticulam ex anthematum effloreſcentium ſpecie prodit, perque decoram faciem aphthæ figurâ effloreſcit* Nec

muta-

mutabatur ægræ conditio die 7. Auguſti, niſi quòd inſtante horâ prandii menſæ aſſidere & cibum cum parentibus ac unico fratre ſuo Joanne Chriſtiano capere vellet. Manibus noſtris deducta aut ferè portata de ſenſu gravitatis circa regionem hepatis in dextro hypochondrio conquerebatur. Parùm manducabat, nec adeò multum bibebat de emulſione ex amygdalis, quæ hoc die, ægrâ petente, fuerat præparata, & verò interrogata, cur tam parcè veſceretur ac biberet, regeſſit, deglutitionem ſibi eſſe difficiliorem. Advocato perito Chirurgo fauces inflammatæ, ſed nullâ pituitâ obductæ deprehendebantur, nullus verò tumor comparebat. Attonitus ſtupui, quippe qui optimè ſciebam, hanc ſive ἐπιγένεσιν, ſive μετάςασιν, ſive tentatam materiæ morbificæ ad parotides rejectionem filiæ unicæ, & unicè dilectæ fore funeſtam, quâ in opinione multum confirmabar, cum raucedo, deglutiendi difficultas, maxima corporis jectigatio absque ullo ſomno totâ nocte per ſingula momenta, quicquid etiam moliremur, invaleſcerent, & nihilominùs ſudores, quod jure mireris, moderatè ex toto corpore fluere non deſinerent. Manè die 8. Auguſti virium dejectio quidem erat ingens, alvô tamen ſpontè aperta, & quòd deglutitio non adeò eſſet impedita, aliquantulum erectiori erat animo. Unde ſtatim novam non absque fundamento μετάςασιν metuebam. In periculo ergò tantô cum eſſet, nec aliquid ejicere valeret, quemadmodum nec per integrum morbum quicquam expectoraverat, ceſſaretque ſubitò tuſſis ſuffocationem veriti Domini Collegæ, (quorum dexteritati ſoli, cum ego præ ſummô mœrore vix non collabaſcerem, tam charum mihi caput commiſi,) blandiſſimeque alvum aperiendam eſſe rati commendârunt potionem ſequentem, quâ blandius vix reperias medicamentum: ℞. Decoct. pector. Auguſt. col. & clarif. ℥iiij. aqu. laxativ. Viennenſ. ℥iß. Syrupi regii ʒvi; ex hac Chirurgus ei duo cochlearia exhibuerat, eademque doſis poſt duas horas repetita fuerat non malis, ut videbatur, filiæ rebus, cum appetente horâ duodecimâ ſecutis ad hanc usque ſine omni moleſtia, duabus ſedibus, juſculô hordeaceô, prunis

coctis & perdice absque notabili moleſtiâ moderatè veſci poſſet. Verùm enim verò elapſis duabus à prandio horis cœpit admodum eſſe inquieta, de dolore & obfuſcatione oculorum anxietatibusque præcordialibus conqueri, tametſi mens rectè ſibi conſtaret, & præterea etiam animi ſenſa ſermone morti proxima explicare commodiſſimè poſſet. Interrogata an mori vellet, ſe contra voluntatem DEI nec velle nec poſſe pugnare, ſed potius in eâ acquieſcere ſe, regeſſit, pollicita etiam ſe pro parentibus devotas in cœlo eſſe fuſuram preces. Ardentiſſimè viatico extremo muniri cupiebat, ac pientiſſimi animi voto ſuo potita eſt, & absque moleſtia S. Euchariſtiâ, licet emulſionem bis aut ter in modicâ quantitate ſumptam per nares non ignara hujus rei refudiſſet, cum maximâ humilitate ac profundâ veneratione eſt uſa, quo facto expalluit, ac in hæc erumpens verba: Mein JEſu erbarm dich mein/ ich muß fort/ obmutuit, & citra ullos violentiores motus placidiſſimè intra aliquot momenta exſpiravit puella, longiori vitâ, ſi DEO ita viſum fuiſſet, digniſſima omnibusque non tantùm propter excellentem corporis formam & egregias animi dotes, peritiam linguæ Gallicæ, notitiam Geographiæ, amorem poëſeos &c. gratiſſima, ſed & ob omnigenas, quæ ſexum hunc ornant, virtutes ac pietatem, parentum amor & delicium. Jam mihi videor rectius capere aſſertum Walæi *in methodo medendi*, de cujus veritate non ſemel dubitavi: *In hepatitide ſeu inflammatione jecoris derelictâ causâ ipſum morbum incendium illud extingues, alias oritur apoplexia.* Sed dolendum eſt dari caſus, in quibus nullis medicæ artis præſidiis febrile incendium relictâ causâ extinguere licet. Non omni etiam probabilitate deſtitui impoſterum ſententiam Clariſſ. Bartholini in citato libro *de anginâ Exercit.* 1. credam, partem affectam, *ſuo modo in anginâ cerebrum eſſe*, propemodumque in eam abeo ſententiam, anginoſos omnes non cum manifeſtis ſuffocationis ſignis obeuntes mori apoplecticos, ſive angina ſit primarius, ſive ſuperveniens, ut in filiâ meâ, affectus.

OBSER-

OBSERVATIO LXXXVIII.
DN. D. CHRISTIANI DE HELWICH.
De
Variis puerperæ ſymptomatibus cum febri & ventris tumore complicatis.

IN flore ætatis conſtituta uxor Dn K. duorum liberorum mater cum tertio partui eſſet vicina, fruſtra & non ſine anxietate exſpectatâ illius obſtetricis, cujus miniſterio ante fuerat uſa, præſentiâ, aliam advocat, eademque opitulante filiam enititur Anno 1705. menſe Majo, quo magna erat apud nos vereque hyemalis aëris inclementia ac in frigido hypocauſto imprudenter lecto committitur; dum hæc aguntur, multis antea votis expetita accurrit obſtetrix; ejus verò adventus non ſolatio fuit, ſed occaſionem iræ præbuit puerperæ æmulis mulierculis ad importunas deſcendentibus rixas. Brevi poſt puerpera immanibus doloribus infeſtari cœpit, ſive quòd frigus incautè admiſſum ſanguini exituro per coagulationem remoram attuliſſet, ſive quòd ira & alia animi pathemata omnia turbâſſent, ſive quòd cibis dyſpeptis menſibus geſtationis ultimis uſa fuiſſet & alias ſeroſioris conſtitutionis eſſet, ac antea etiam fluore albo laborâſſet. Vocatus altero à partu die carminativa aromatica ex zedoaria & galangâ &c. parata cum uterinis & grumoſitatem ſanguinis diſcutientibus in aquâ chærefolii exhibui, ſed ſine fructu. Itum eſt ad externa & topica, quibus medicina domeſtica luxuriat, absque omni dolorum levamine. Nec quicquam opis inventum fuit in ſacculis paregoricis ex radice Angelicæ, Zedoariæ, Ariſtolochi, fol. Meliſſ. rorismar. abrotani, floribus chamomill. cheiri, ſambuci, ſemina lini, cumini, fœnumgræc. baccis lauri &c. ut linimentorum ex oleo carminativo Mynſicht. hyoſcyami &c. jam nullam faciamus mentionem. Injecta fuerunt blandiora enemata, ſed nec illa dolores pertinaces ullâ ex parte mitigârunt. Cùm autem etiam lochia tertiô à partu die prorſus ſupprimerentur, venæſectionem ſuaſi, in quam ægra nullo pacto conſentire volebat virium debilitatem cauſata. Et profectò ea ſatis

magna erat, ac ne per quadrantem quidem horæ à tempore partûs dormire potuerat. Præterea vehementer ſitiebat, cibum autem omnem averſabatur, ex quibus facilè colligere licebat ſubeſſe febrim, quæ indies majora poſthac capiebat incrementa; Certatum contra eam fuit bezoardicis blandioribus, confortantibus, humectantibus, ſemper utroque oculo ad lochia & ſævos ac nunquam intermittentes dolores intento. Tametſi verò eam ſervaremus moderationem, ut nec calidis nec refrigerantibus ægra obrueretur medicamentis, debitum regimen adhiberetur, potus tepidus ſubminiſtraretur, diæta tenuis religioſè coleretur, alvus obſtructa enematibus injectis officii admoneretur &c. omnes tamen hæ curæ inutiles ac vanæ erant, & morbus quotidie in deterius ruebat. Tandem cùm topica, ut hactenus ultra 8. dies erat factum, applicarentur, deprehenſus eſt in abdomine tumor, qui ita contrectari poterat, ac ſi farcimen manu prehenderes. Scirrhoſus erat, obliquè deſcendens, ſpithamam magnitudine excedebat, quem mulierculæ ex applicatione topicorum calidorum enatum eſſe, & ipſæ credebant & aliis perſuadere ſatagebant. Mihi certum re ſeriò perpenſa erat, eſſe omentum in tumorem actum & induratum, hujus tumoris natales aliunde quam ab inflammatione arceſſere vix licere, notum quippe, quòd membranæ inflammatæ in omnibus corporis partibus tumeant, inflammationem hanc febri hactenus fomitem præbuiſſe, ut febris puerperarum ferè inflammatoria eſſe ſolet. Quid verò illud ſit, quod inflammationi omenti anſam dederit, non æquè patet, fatendum tamen eſt, non vanam videri conjecturam, quòd & ab utero à partu diſtento & à viſceribus abdominis omentum ſubinde comprimatur; id ſi ita eſt, mirum videri non debet, quòd compreſſio partis tot vaſis ſanguiferis irrigatæ inflammationem pariat. Multa tum temporis pro diſcuſſione hujus tumoris tentata in irritum reciderunt. Aliquam diſcuſſionis & reſolutionis ſpem faciebat applicata aqua calcis vivæ, aliquam etiam emplaſtrum de gummi ammoniaco cum diaphoretico Mynſ. mixtum & cum oleo Tartari fœtido

mala-

malaxatum, aliquam etiam nonnulla alia, ſed quam ingraveſcentia ſymptomata, maximus calor, linguæ ſquallor, ſitis clamoſa, pertinaces vigiliæ, inquietudo, & anxietas maxima, deliria intercurrentia, pertinaciſſima lochiorum ſuppreſſio, debilitas virium ſumma, firma ſecuturæ mortis perſuaſio, non ſatis eſſe fundatam facilè comprobabant.

OBSERVATIO LXXXIX.
Dn. D. CHRISTIANI DE HELWICH.
De
Rheumatiſmô cum convulſionibus & carie oſſium conjunctô.

VIr ille, cujus hemicraniam cum ſymptomatibus variis complicatam *in hiſt. Morbor. Vratislav. Anni 99. ſuperioris ſeculi (pag.* 81. *in edit.* 1. *& p.* 55. *in edit. renovata)* deſcripſi circa autumnum An. 1704. crebrâ tuſſi cœpit vexari, cui ſeſe comitem jungebat reſpirandi difficultas & ingens ciborum faſtidium, ac ſubinde eorum, quæ repugnante appetitu, ingeſſerat, vomitus. Lingua arida erat, ſaliva mucoſa & glutinoſa. Urina nonnunquam ſatis erat ſaturata, interdum in magnâ copiâ ac tenuis excernebatur. Alvus erat obſtructa. Maximè autem de diſtenſivo ac gravativo, haud rarò etiam lancinatorio, longè frequentius verò de ſpasmodico dolore in pectore, dorſo, lumbis, carnoſis humeri partibus ac tibiis non ſine ejulatu conquerebatur. Circa noctem ſenſus moleſtiæ erat multò exquiſitior. Non niſi cum ſummâ difficultate corpus movere poterat, adeò omnia membra languebant, ut non rarò diceret ita illa eſſe affecta, quaſi rotâ fuiſſent contuſa. Poſtquam aliquot egiſſet ſub his cruciatibus ſeptimanas, accedebat febris, quæ typum intermittentium per aliquot dies æmulabatur. Nam ſtatis circa veſperam horis cum horrore & rigore eum invadebat, ac prævio diuturno æſtu cum profuſiſſimis ſudoribus terminabatur, unde vires ita dejiciebantur, ut vix ſpiritum traheret. Elapſis aliquot diebus lar-

vam continuæ febris hæc induebat, & ægrum maximopere debilitabat. Hiſce malis viro ad incitas ferè redacto, poſtquam & hæc continua ultra ſeptimanam duràſſet, horribiles horâ 4ta matutinâ ſupervenere convulſiones, quæ in epilepſiam deſinebant mortis vicinæ aut præſentis metum circumſtantibus injicientem; ſed natura pulvere ex ſelectiſſimis antiſpasmodicis compoſito adjuta & hunc inſultum ſuperavit, minimùm ad tempus ejusdem phaſeos lunæ proximo menſe rediturae; ac febris violentia ad triduum ferè retuſa videbatur. Hinc ſpes ægro affulgebat, ſed prorſus infida, nam febris denuò ſub ſchemate ejus, quam erraticam vocamus, eum moleſtiſſimè adoriebatur, ac quotidie creſcens hecticam contabeſcentiam minabatur. Calamitoſam ægrotantis ſortem novos epilepſiæ acceſſus augebat. Terribiles prorſus erant genarum labiorumque ſpasmi ac præceps membrorum in varios flexus agitatio cum ſenſuum omnium orbitate conjuncta. Cadaveri poſt hunc paroxysmum finitum quàm homini noſter erat ſimilior, conquieverat autem dirus paroxyſmus eodem, cujus modo mentio facta eſt, exhibito antiſpasmodico pulvere; nihilominus febris funeſtum ſuum decurrebat ſtadium, non absque ſummo virium languore. Aſt aliud adhuc tormenti genus noſtro erat ſubeundum. Inhorruerat veſperi ſolitô graviùs, ſolitôque diutiùs; intercurrentes enim aliàs horrores ac in momento quaſi evaneſcentes ei perquam erant familiares; elapſis aliquot à graviori & diuturniori horrore hoc horis intolerabilem dolorem in metatarſo dextri pedis perpetiebatur, ita, ut vir minimè mollis & doloribus ferendis aſſuetus non tantum gemeret, ſed acerbiſſimè fleret. Mane horâ ſextâ vocatus accurro, pedem mihi oſtendi jubeo, & in eâ parte, in quâ os pollici ſubſtratum eſt, cerno ulcuſculum ac circa ejus ambitum inflammationem, enim vero hôc locô dolor non concludebatur, ſed integrum pedem vehementiſſimè affligebat. Incredibile dictu eſt, quàm tôto corpore exhorruerit, quàm flebili ululatu cruciatus deſcripſerit, quando Chirurgus ſuſpensô digitô non locum affectum, ſed pedem tangebat. Nec

ullâ

ullâ arte dolor cicurari, aut ulcuſculum conſolidari poterat. Ex ichore autem ac tetrô hujus fœtore facilè erat colligere, oſſa pati, eademque exeſa ac eroſa eſſe, quod ſubinde in maximâ humorum dyſcraſiâ contingere, ſi præcipuè quicquam venerei miasmatis ſubſit, ex obſervat. Rhodii *cent.* 1. *obſerv.* 33. & 34. Mercati lib. 2. de *morb. Gallico*, Riolano, Rolfinccio, Benedicto, Dodonæo, Libavio, Sorbait aliisque conſtat; in hoc autem corpore de ſummâ humorum acrimoniâ dubitari non poterat. Fortaſſis etiam ipſa epilepſia ab hac carie oſſium dependebat; ex eâ ſanè mali illius originem in Senatore Veneto petiiſſe Rumlerum meminimus. Parum opis manus chirurgica, ut innui, miſero attulit, eò quòd ſectionis aut diſciſſionis beneficio, absque quo in latentibus oſſium vitiis omnia ſunt vana, uti noluerit. Poſt menſem denuò convulſus ex ærumnosâ hâc & dolorum plenâ diſceſſit vita, mihique conſtanter eam ſuſpicionem reliquit, nec reliqua corporis oſſa â carie fuiſſe immunia, quòd medicamenta alias in Rheumatismô efficacia nullum ægro ſolatium afferrent. Ante febris acceſſum conati ſumus humores ſtagnantes ac viſcidos attenuare, & recrementa ex maſsâ humorum ad partes externas criticè depoſita omnimodè ex corpore eliminare. Præmiſsâ ſcarificatione decocta ex reſolventibus fuere ordinata, quæ tamen æger vehementer nauſeabat. Salia alkalia & fixa cautè dedimus, â volatilibus ferè ſemper abſtinuimus. Salſa eg. Tartar. vitriolatus &c. aliis pulveribus fuerunt admiſta, quibus acrimoniam humorum temperare ſtuduimus. Præſenti febri orgasmum humorum moderari pulveribus præcipitantibus, nitroſis, cinnabarinis, potionibus item & humectantibus curæ cordique fuit. Antispasmodica, & quæ virtutem quaſi ſpecificam habere creduntur, ex lumbricis parata, utramque fecerunt paginam. Anodyna blandiora fuerunt interpolata, ſed absque omni prorſus adjumento. Nec in externis ſuggerendis ſubſidiis diligentiam noſtram deſiderari paſſi ſumus, ſed omnia absque ullo emolumento.

(*Vratiſlaviâ Auguſtam Vindel. d.* 12. *Septemb. An.* 1707. *miſſa.*)

OBSER-

OBSERVATIO XC.
Dn. D. JOH. MELCHIORIS VERDRIES.
De
Matre vehementi ira commota, icterum in infantulum ab ipſius uberibus pendentem, transferente.

QUemadmodum infantes tenellos abditis uteri receſſibus adhuc concluſos maximum cum matre geſtante conſenſum habere, adeò ut omnes in Diæta à matre commiſſi errores in tenella ipſorum corpuſcula redundent, atque ad affectus animi illius graviores, iram v. gr. triſtitiam immoderatiorem ſimilesque commotiones illi cumprimis afficiantur, tot obſervationibus ubique conſignatis notiſſima res eſt, ita quoque hanc ipſam conſenſionem neque tum temporis, ubi infans utero licet excluſus, ab uberibus tamen matris adhuc pendet ceſſare, verum tantam aliquando eſſe, ut matre nil quicquam gravius ſentiente, ipſe ſolus innocens matris erratorum pœnas luat, obſervationibus conſtat non unis; ſicuti ipſi mihi tale quid ante aliquot annos oblatum fuit: Fœmina ſc. circiter quadraginta annorum hyſterico-hypochondriaco-ſcorbutica, infantem annuo majorem lactans, cum illatam ſibi, uti putabat, injuriam paulò intemperantius ferret, vehementi ira commota eſt. Poſtquam affectus jam aliquo modo deſpumaverat, ipſa quidem nil gravius ſenſit, poſt dies tamen aliquot puerulus ubera ipſius quotidie premens per omnem corporis ſuperficiem colore intenſe flavo tinctus comparebat, excrementis albicantibus, urina, quicquid contingebat flavedine inficiente. Vocatus ego, ut ope & conſilio hic adeſſem, cum puerulum omne id, quod odorem ſaltem alicujus medicamenti præ ſe ferret, averſari viderem, ex nullâ re aliâ, quàm quæ læſerat ſalutem petendam eſſe exiſtimavi, atque viæ Medicis prudentioribus in morbis lactantium ſatis tritæ inſiſtens, ipſi matri infuſum Anticterioum, aliaque huc inprimis facientia remedia exhibui, quo ipſo etiam DEO benedicente, eo deducta res eſt, ut icterus, quoad colorem cumprimis flavum exteriora

occu-

occupantem, omninò depelleretur, cauſa tamen morbifica nondum ex omni parte ſubacta atque proſcripta, infantuli abdomen poſt aliquot hebdomadas ingentem tumorem concepit, ut tympanite inflatum credidiſſes, flatibus copioſiſſimis, vitioſi, necdum omni labe defuncti, lactis culpa, obortis, illud tam inſigniter expandentibus. Miratus ego veritatem illius *Hippocratis aphorismi 72. L. V.* hic non obtinere, quando dicit: οἱ ἰκτερώδεες οὐ πάνυτι πνευματώδεές εἰσιν, cum ipſi puerulo nil, præter externa, adhibere poſſem, matri convenientem diætam impero atque aperientia cum carminativis, interſitis ſubinde laxantibus propino, ipſiusque infantuli abdomen ſtupendum in modum tumefactum linimento carminativo ex ol. Chamomill. aneth. laur. rut. additis quibusdam guttulis olei deſtill. aniſ. cumin. menth. obliniri curo, tanto quidem cum ſucceſſu, ut ſubacta hac ratione & expulſa tandem cauſa morbifica, adjuvante cumprimis habitu pueruli ſolidiore, brevi eundem in integrum reſtituerim. Valet aliquo modo exinde, quanta cum reſtrictione ſit admittendus citatus modo laudatiſſimi Senis noſtri aphorismus.

OBSERVATIO XCI.

DN. D. JOH. MELCHIORIS VERDRIES.
De
Pelliculis, inteſtinali tunicæ ſimilibus, excretis.

INteriorem inteſtinorum ſuperficiem muco quodam viſcidiore obliniri nemo Phyſiologiæ atque Oeconomiæ animalis non planè rudis neſcit; atque hunc mucum præternaturali modo in lentam duramque pituitam inteſtinorum parietes incruſtantem, obducentem, graviſſimaque hac ratione ſymptomata producentem, concreſcere, plus ſimplici vice ſolertes rerum medicarum obſervatores annotarunt. Hinc illæ pelliculæ diarrhœa excretæ, de quibus lumen ac decus viri Excell. *Heliodorus* noſter *Ephem. Dec. III. An. 9. & 10. Obſ. LX.* Nec adeò ignota eſt de celeb. *Lipſio* hiſtoria, qui quum multum diu gravi cum malo

eſſet colluctatus atque pharmaco ſumto materiam cohærentem inteſtinulo ſimilem excerneret, conſternatus atque aliquid inteſtinorum effudiſſe ſe ratus confeſtim Medicum vocari jubet, actum eſſe de vita ſua exclamans; cum tamen re curatius perſpecta deprehenſum fuerit, eſſe id ipſum nihil aliud, quàm viſcidiorem pituitam in inteſtinis ſenſim coacervatam, eorundemque ſuperficiei cohærentem, atque hinc inteſtini figuram retinentem inſigni corporis emolumento exterminatam, brevi enim priſtinæ ſanitati reſtitutus eſt. Non multum abſimilis fuit ſequens, quem paucos ante annos hic locorum obſervavi, caſus ſatis profecto curioſus. Videlicet Vir quinquagenario paulo major temperamenti cholerico-melancholici, febre bilioſa ſat graviter decumbebat, torminibus eundem ſimul miris modis excruciantibus, ego cum accerſitus nihil non tentarem, quod ratio officii poſtulare videbatur, brevi meliori loco res ipſius eſſe cœperunt, utroque malo multum à rigore ſuo remittente. Vix tamen id, quicquid erat levaminis, bona ſpe repleverat adſtantes, cum icterus ex improviſo ſuperveniens nova eosdem ſollicitudine detineret. Ego verò fretus LXV. *Hippocratis* aphoriſmo Lib. IV. bonum id eſſe ſignum pronuntiavi, atque huic quoque nodo convenientem cuneum quæſivi. Accidit verò, ut cum infuſum anti Ictericum laxativum obtuliſſem, poſt dies aliquot me properanter accerſiri juberet, cumque mei feciſſem copiam, & quid rei eſſet interrogarem? hoc quoque medicamine ſe aliquantum quidem levari dicebat, eo tamen loci veniſſe res ſuas, ut ſatius ſit medicamentis abſtinere. Nihil ſpei eſſe reliquum, inteſtina atque viſcera putredine eſſe infecta, er ſey faul im Leibe/ nec audere ſe uſum medicamenti continuare, integra enim inteſtinorum fruſta id ipſum expuliſſe. Ego facilè ſuſpicabar, quod res erat, atque fruſta hæc aqua abluta afferri curabam, penitius contemplabar nilque eſſe aliud, quàm ejusmodi pelliculas concretas & ad continentis inteſtini figuram accommodatas manifeſte deprehendebam, quamobrem bono eundem eſſe animo, jubebam, &, ut in uſu optimi medicamenti pergeret, ſeriò hortabar;

ita excreta ſingulis diebus magna fiſtuloſæ pituitæ & pellicularum copia, ex voto tandem convaluit, atque poſtea à crebris morborum inſultibus, quibus ſubinde antea divexabatur, immunis vixit.

OBSERVATIO XCII.

Dn. D. JOH. MELCHIORIS VERDRIES.

De

Inflatione abdominis à convulſione.

TYmpaniten non tam à flatibus intra inteſtinorum vel abdominis cavitatem collectis atque concluſis, quam ſpiritibus animalibus in imo ventre ad viſcera membranacea ſpectantibus ab incongruo quodam in ἀταξίαν adactis, in fibras ubique nerveas tumultuariè irruentibus, easdem inflantibus nec ſtatim denuò ab iis recedentibus originem ducere, & flatus effectum magis quàm cauſam hujus mali eſſe, illudque hinc in numero morborum convulſivorum habendum, celeberr. *Williſius* perſuadere nobis ſuſtinuit *Pharmac. Rational. P. II. ſect. III. Cap. IV. p. m.* 170. Cum verò experientiſſimum virum acu rem hic non tetigiſſe viri in Praxi clinica non minus exercitati obſervaverint, prout id ipſum oſtendere conatus fui in *Diſſertat. Epiſtol. de Inflatione Ureterum ad Magnif. Hertium noſtrum*; ſæpius hinc cogitavi, quæ cauſa tantum virum ad hæc tantâ confidentiâ tradenda commoverit, eamque tandem deprehendiſſe mihi viſus ſum, quoniam ſc. haud raro offeruntur caſus, ubi convulſiones abdomen in magnum tumorem attollunt, flatibus poſtea occaſione hujus jamdum factæ inflationis, oborientibus. Idque cum aliis, ſequens quoque caſus me edocuit. Fœmina annorum circiter quadraginta gemellos haud ita diu non ſine maximo labore pepererat, cum neſcio quid gravativi ſentiens Medicorum non ſolùm, ſed & empiricorum, vetularum aliorumque hujus farinæ hominum conſilia expeteret, ita factum, ut purgantibus ſuper purgantia injectis adeò tandem commoveretur, ut ſanguis

 ſeque-

ſequeretur, & non ſolùm intolerandis doloribus excruciaretur, verum etiam abdomen in magnum tumorem elevaretur. Ego quoque in conſilium tandem adhibitus Clyſterem ſtatim è ſpec. emollient. & carminat. adjectis quibusdam oleis paratum, injici curo, & carminativa fixiora cum antiſpasmodicis, uterinis & anodynis in forma mixturæ exhibeo. Ita malum aliquantum remiſit, venter fuit mollior factus, ſed ad primum ſenſibiliorem, ſæpe & inordinatiorem corporis motum, quo hyſtericas maximè lædi in vulgus notum eſt, malum recrudeſcebat, donec injecto clyſtere ex meris oleis parato ingentem ſeri viſcidi quantitatem excerneret, atque ſic non ſolùm venter detumeſceret, ſed & dolores omninò ſopirentur. Jamque per aliquod temporis ſpatium omnia pacata erant, cum dolores circa umbilicum ex improviſo ingruentes, abdomen rurſus ſubito in magnum tumorem extenderent & quidem duriſſimum, qui tamen adhibitis antiſpasmodicis ſopitisque hoc modo doloribus ſtatim iterum ſubſidebat. Et ejusmodi paroxysmi jam adhuc ſæpiſſimè ingruunt, alvo licet per totius morbi decurſum ſatis lubrica, niſi, quando nimii dolores inſtant, tum enim ſatis quoque ſuppreſſa eſt. Quamprimum aliquid admittit, quod uterum vel genus nervoſum tot purgantium exagitatione debilitatum aliquo modo lædere potis eſt, confeſtim abdomen inſigniter intumeſcit, ſtatimque etiam flatus colliguntur. Exinde ergò videre eſt, quod prima hujus mali cauſa omninò fuerint convulſiones, flatibus poſtmodum ex occaſione genitis. Scilicet cum viſcera membranacea ſpiritu impetuoſo turgida velut in molem attolluntur, & inteſtina diſtenta quaſi conſtringuntur, facilè flatibus, à cruditatibus, quibus ſcatent impura ejusmodi corpora obortis, exitus præcluditur, qui deinde inteſtina ulterius diſtendentes conſtrictionem ſpasmodicam & dolores adaugent, donec ſpasmo remittente illi quoque difflentur. Hac igitur ratione flatus certo reſpectu effectus dici poſſunt hujus mali & non cauſa. In Tympanite verò rem quoque ita comparatam eſſe nondum probatum eſt, experientia potius contrarium quotidiè demonſtrante,

ſtrante, quamvis hoc ipſum malum in Tympaniten poſſe degenerare diffiteri nolim.

(Gieſsâ Haſſ. Auguſtam Vind. d. 14. Sept. Anno 1707. miſſæ.)

OBSERVATIO XCIII.
Dn. D. GEORGII SIGISMUNDI POGATSCHNIGH.
De
Maculis ſcorbuticis vulgò hepaticis dictis.

Cutis maculas morbus ipſe, qui agmen illarum ducit, color, demum figura, ac tandem ſuperficies peculiari nomine inſignit, & in ſuas claſſes diſpeſcit. Hinc ex aërea diatheri aliæ peſtilentiales, ex malignæ febris conſortio aliæ nominantur Petechiæ, aliæ Scarlatinæ efflorefcentiæ. Figura & color proditEryſipelas, & Volaticam. Judicantur ex mox enatis ſuperficiei cutis tuberculis Rubeolæ, ſimul & Eſſeræ, ut taceam Variolarum & Impetiginis ſpecies, vel Achores, Ceria, Meliceres, Helcydria, Tineas, aliasve hujusmodi capitis defœdationes, quæ non tam maculant, quam ſpirabilem corporeæ machinæ totius illæ, capitis iſtæ tunicam exulcerant, unde non maculis, ſed ulceribus adnumerandæ. Hæc & plura ſymptomaticè prodeunt Exanthemata, criticè alia erumpunt, alia neutro horum genere apparere videntur, ut Ephelides, atque Lentigines, quæ in naturali, vegeta, imò ut plurimùm venuſtiori fronte, manibusque reſident, citra valetudinis tamen, ſed non eximii decoris noxam.

Inſolitus nobis ad meridiem accedentibus, & hucusque vix niſi nomine notus verus ſcorbutus ſuo quoque macularum ſatellitiô ſtipari perhibetur, hoc febri intermittenti nuper immixtum adverti. Juvenis namque duodecim annos natus tertianam ſimplicem cum denſiſſimis in colo & pectore ſubrubris pulicum morſus æmulantibus maculis, febre verò curata evanidis perpeſſus eſt. Similes in Atrabilario Clerico fervente ſub canicula præſentis Anni Sole maculas conſpexi, quarum pars alia colore

ſubrubro, alia livido, nigroque tincta, pars alia magnitudine, & rotunditate obulum æquans, alia ab ea amplitudine, & circulari regularitate decedens brachia potiſſimùm, ſed & pectus, rarius dorſum & crura ſine alio pathognomonico ullius affectus ſigno deturpabant. Anxium ego, & vano creditarum petechiarum terrore tremulum, & propterea in calefacto (Sole aliunde in Leone exiſtente) melioris, ut aſſeruit, expulſionis causâ hypocauſto ſub ſtragulis jacentem, & tantùm non colliquatione exanimem juſſeram in atrium ſecedere, & liberæ ſereni cœli auræ potiturum ſub Dio verſari. Fecit, & ſine ullo remedio diſparentibus intra biduum maculis vivit etiamnum incolumis. Alius triginta annorum ſanguineo-cholericus operariæ mercedis ergò in Dalmatiam concedens crudo, ut patrius illius Adriatico mari conterminæ gentis mos eſt, victu paſtus inde ſub nativum hoc cœlum reverſus eſt, & ecce paulò poſt ſubrubris, fuſcis, amplis, & irregularibus maculis intercurrente Narium Hæmorrhagia per totum corpus tam densè conſpergitur, ut vultu ſanguinolentus velut ex conflictu ſuperſtes, reliquam cutim quaſi ſuffusô venenô horribilem monſtri inſtar præ ſe ferre videretur: magno, duro, & tardo pulſu explorantem Arteriæ feriebant, tunc ergò quid ſcorbutici ſubeſſe ſuſpicans primùm ligamentis brachiis injectis, mox epithemate refrigerante hepati admoto decumanum illum ſanguinis fluxum, quo non ſtillantes, ſed rapido curſu manantes nares jam à biduo ſolvebantur, non alium in finem moderari ſtudui, quàm ut aptius dein medicamina, quæ regurgitans in guttur recti, vel ſupini oris ſanguis nunc deglutire præpediit, aſſumerentur, ſed velut

Aggere ſublato montano flumine torrens
ſternit agrum.

Ita ruptis ſuorum vaſorum cataractis rapidus è naribus ſanguis languidum ſtravit ægrum, ſprevit admota, meoſque labores, donec in moderatam revulſione intentus brachii venam incidi, & porrectô ſæpius ex conſ. roſ. antiq. ſang. drac. oſ. ſep. & ſyr. coral. confectô bolô ad incitas redactum reſtitui. Maculæ verò non

non niſi purgato corpore & temperatis Antiſcorbuticis, ut agrim. euſcut. hed. ter. capil. ven. rad. cich. acetos. gram. &c. in jure decoctis (anguſta ſiquidem res ægri domeſtica haud alia tulit) in integrum diſparuerunt ſaniſſimo illo etiamnum degente.

Vereor ſanè, ne ſcorbutica iſta, cujus iniquè hepar arguitur, ægylops atque zizania è fatali Pandoræ pyxide copioſius in populares noſtros aliquando diſſeminetur.

(*Labaco Auguſtam Vind. d. 15. Septembr. Anno 1707. miſſa.*)

OBSERVATIO XCIV.

Dn. D. HECTORIS EX VALLE.

Acus crinalis, in baſi tartaro obducta, ex veſica juvenculæ extracta.

JUvencula 20. annorum, in Finali Mutinenſi, tentigine laceſſita, eandem acu crinali oſſea demulcire tentaverat, verùm aut nimia fuerit incuria, aut aliud infortunium, acus clauſtrum pudoris ſupergreſſa, in ſemitam, quæ ad veſicam ducit, pervenit, tamque alte adſcendit, ut fundum ejus attingeret; hæc verò illico ſe contrahens atque ab inſolito irritamento quaſi convulſa, acum manui juvenculæ extorſit, totamque intra ſe abſorpſit. Et quamvis omnibus viribus eandem recuperare tentarit, irritus tamen erat labor, cum transverſum in veſica ſitum adepta, oſtium reperire amplius haud potuerit. Timida & verecunda per quatuor incirca menſes hoſpitem hunc peregrinum in cubili ſuo cum dolore toleravit, usque dum urinæ libera excretio impedita, doloriſque augmentum, chirurgo ægritudinem ſuam manifeſtare ipſam impulerunt. Acum quidem in utero hærere ipſa credebat, credebat & Chirurgus, ſub imaginario præſuppoſito attractionis factæ ab utero, qui naturalem & inſatiabilem ſuam aviditatem ſatiare deſiderabat. Sed per Finalem tum tranſiens Ill. D. Antonius Vallisnerius, publicus in Univerſitate Patavina Profeſſor, erroris ipſos admonuit, acum in veſicâ eſſe debere adſerens,

rens, non in parvo uteri globo, utpote extra impraegnationis tempus, tantæ longitudinis acum recipere prorſus inepto. Et res ita ſe habebat. Siquidem debita adhibita induſtria, in veſica fuit inventa, ac feliciter inde extracta, prædictoque Domino in conſilii ſui præmium oblata, ut muſæo ſuo, multis rebus curioſis ad naturalem hiſtoriam ſpectantibus divite reponeret, cui nempe poſt ſerias magis in medicina operas, horis ſubciſivis ſingulari & adcuratiſſimo ſtudio incumbit, non æſtimando peſſimos quosdam, qui inepta malignitate obcœcatis oculis inſignem utilitatem in Phyſicam inde reſultantem non vident aut non videre ſe ſimulant, neque otii ſui turpitudinem, in quo vivunt, vel palpabilem ignorantiam, cui implicantur, ſpiritusque ſuos aliàs ſuperbiſſimos impendunt, agnoſcunt.

Illud verò curioſum eſt, quòd baſi & parti majori acus circumcirca copioſus tartarus tenaciter adhæreat, qui ſubinde creſcendo, dolores indies augebat, & quaſi totum veſicæ foramen occludendo, moleſtum urinæ ſtillicidium excitabat. Longitudinem craſſitiemque acus figura exhibet, una cum indurata cruſta, quæ non aliud eſt, quàm materia illa tartarea & gypſea, vel ſalino-tophacea, quæ in fundo matulæ comparere ſolet. Poſt aliquot dies alia fruſtula tartari cum dolore eminxit, quæ fortaſſe reliquis in acu partibus adhæſerant, atque inter ejus extractionem ſeparata intus remanſerant.

Ex hoc caſu generatio calculorum in veſica clarè cognoſcitur, videlicet ſemper, ubi corpus aliquod extraneum, aut etiam internum, ſed condenſatum in fundo veſicæ ſubſiſtit, circa illud ſe conglomerat, ſtricteque conjungit feculentum illud ſeri urinoſi, quod ſalibus & glutini vel viſco tenaci ex glandulis ſtillanti commixtum, motum perdit, inque corpus durum condenſatur, quod nomine generali calculus adpellatur.

SCHOLIUM.

POſtquam Author Clar. caſum hunc non adeò rarum & inſolitum eſſe, ut non ſimilia occurrant exempla, quæ tamen

aut

aut modeſtia ſupprimat, aut feminarum aſtutia aliter effingat, aut Medicorum & Chirurgorum ignorantia non benè cognoſcat, adnotavit, illiusque acus, quæ in theatro anatomico Patavino monſtrari ſolet, de qua Anton. Molinettus in diſſert. anat pathol. l. 6. c. 8. videri poteſt, mentionem fecit, aliam quoque argenteam acum ſibi viſam memorat, Veronæ extractam, cui equidem nulla materia calculoſa adhærebat, elegantiſſima tamen ſmaragdina viriditate tincta fuerat; cujus phænomeni cauſam in acido vitriolico, quod in argento occultatur, quærit, quod ſolutum, exaltatum, atque ad ſuperficiem eductum roſerit, quantum muci veſicalis, tartari, & ſalis ſeroſi cum viſcido in ciſternam illam transcolati acceſſerit.

Tandem ſimiles obſervationes ex Zodiaci Gall. Ann. 2. pag. 76. & Actis Erud. Lipſienſ. An. 1701. M. Maji pag. 231. adducit; in priori tamen non ex utero, ſed veſicâ à Chirurgo, viciniâ loci & præjudicio de attractione uteri imaginaria decepto, acum iſtam crinalem fuiſſe extractam, in poſteriori autem non deglutitam fuiſſe, credere mavult, ita ut callida virgo, ad perſuadendam illibatam pudicitiam, hanc venuſtam fabulam commenta fuerit, cum potius ab eadem per viam ſolitam acus fuerit intruſa. Qua occaſione aliarum etiam obſervationum fidem dubiam reddere ipſi libuit, quibus hordei grana, clavos, chordas, vitrum, acus &c. deglutita & cum urina excluſa narrantur, hunc in modum Italicis, hîc Latinis verbis diſſerens: Ego qui de omni re, ſi quæ magna & ſingularis mihi refertur, dubitare didici, cum etiam in parvis ſæpius deceptus fuerim, idem cum illis quoque, quæ lego, facere ſoleo, cum ſæpe falſum deprehenderim, quod cum multa pompa & fiducia ſcribitur. Primò id bilanci rationis impono, aut in lapide Lydio naturæ exploro, ſique paulò deficere, aut ab ordinariâ lege deflectere videam, ceu falſum rejicio. Multa quidem extra ordinem, ſed non directè contra ordinem naturæ accidere ſolent. Aliud eſt, quod res miraculoſæ contingant, aliud, miracula fieri. Et miraculoſa hæc ipſa terminos quoque ſuos habent, nec progredi ulterius poſſunt. Non omnia quidem

rectè, neque transverſim fiunt, ſed illa ipſa confuſio lege ſua regitur. Poteſt v. g. res parva deglutita ad veſicam pertingere, poteſt acus parva novam ſibi viam parare, aut incognitam penetrare, non verò chordæ, clavi, acus crinales, aut alia majora corpora. Poteſt per interſtitia vaſorum, muſculorum, membranarum, aliarumve partium corpus minutum, ſine canalium laceratione, fibrarum diſciſſione, aut nervorum majorum ruptura reptare, non verò corpus ſcabroſum, rigidum, longum, aut multis ſpiculis armatum idem efficere. Juvenem aliquando, meum condiſcipulum vidi, qui genas in pluribus locis acicula ſine noxa aut dolore perforabat, quod acu crinali non præſtitiſſet. Si tamen vias nondum detectas, à fundo ventriculi ad renes, aut à receptaculo chyli aliisve partibus ad renes vel veſicam concederemus, easdem admodum ſubtiles & inviſibiles nobis imaginari deberemus, quia hucusque à peritiſſimis & oculatiſſimis Anatomicis non fuerunt inventæ; Unde difficulter admodum concipi poteſt, quòd eædem in tantam amplitudinem dilatari queant, quæ corpora aliena millies majora admittant; multoque magis, ſi tortuoſæ, cum variis mæandris & obliquitatibus aut implicationibus fuerint, vel denique ſi, quod veriſimile eſt, ex tenerrimis membranis conſtent, ut tantum corporibus liquidis, aut ſaltem mollibus & cedere aptis, non inflexibilibus & duris, aut ſaltem his minimis atque proportionatis, non nimia & inſolita magnitudine præditis tranſitum concedere valeant. Via inſuper per cor intricatior & magis portentoſa eſt, ſiquidem materiæ duræ & longæ, ſi per illud ad pulmones, atque ab his per canaliculos ſerpentiformes denuò ad cor deferri debent, imaginari mihi nequeo, quomodo id ſine dilaceratione ſubtiliſſimorum canaliculorum fieri queat, & non in cellulata iſtorum ſubſtantia potius firmentur & incuneentur, quàm longum illum & intricatiſſimum circuitum abſolvant atque ad renes deveniant.

Figura.

OBSER-

OBSERVATIO XCV.

Dn. D. HECTORIS EX VALLE.

Calculus uteri fungiformis.

CAſum hunc ab Ill. D. Ramazzino, Profeſſore Patavino celeberrimo communicatum habeo, de calculo nempe ſingularis figuræ, à Chirurgo quodam ex utero cujusdam adoleſcentulæ extracto, quem Dn. Breynio, Dantiſcano donaverat; cujus figura hîc exhibetur. Multum is adſimilatur fungis illis, qui in pratis vernali tempore naſcuntur, vulgò Regienſi *Sforacchielle* dicti, cum toti quaſi foraminoſi adpareant, à populo autem Patavino *Sponzole* nominantur, cum aliquam ſpongiæ ſimilitudinem habeant. Turnefortius in Tom. 3. pag. 329. Boletos, & Gallice *Morelle* vocat. Calculus tamen ille non eſt excavatus & perforatus, nec cum canaliculis aut cavernulis profundis ſulcatus, ſed ſcaber & tuberoſus, atque aliquam rudem convenientiam cum prædicto fungo, ob pediculum, & ovalem ac inæqualem figuram obtinet. Aſt ut verum fatear, hunc quoque calculum, uti alter, qui in præcedenti Obſervatione memoratur, ex veſica prodiiſſe ſuſpicor, id quod nominati modò prudentia & eruditione clariſſimi Domini non minus opinantur; ſiquidem natura ejus eadem eſt cum illa materia, quæ collecta & indurata in fundo matulæ invenitur. Poteſt itaque eſſe, quod hîc quoque Chirurgus fuerit deceptus, atque eum ex veſica, non ex uteri cervice extraxerit. Non eſt tamen improbabile, in utero etiam calculos generari, uti in omnibus corporis partibus eos produci videmus. Aëtius ſerm. 4. tetr. 4. cap. 98. calculos tophaceos in eo naſci teſtatur, & Hollerius calculos in ipſo ſe vidiſſe adſerit. Charus noſter Senex, Hippocrates lib. 5. de morb. vulg. ſect. 7. num. 2. ex verſione Foëſii pag. m. 149. elegantiſſimum caſum adfert, quem, cum curioſus admodum ſit, & noſtrum ad propoſitum faciat, huc tranſcribere liceat: *Lariſſæ Dyſeridis ancilla juvencula cum venere uteretur, vehementer affligebatur dolo-*

ribus, aliàs verò dolorem non ſentiebat, neque concepit unquam. At cum annum ſexageſimum attigiſſet, poſt meridiem vehementibus velut partus doloribus conflictabatur. Poſt multum verò ante meridiem porri eſum, ubi dolore correpta eſt omnium, qui antea tenuerunt, vehementiſſimo, exſurgens aſperum quiddam in ore uteri contrectavit. Deinde cum jam animo linqueretur, ab alia muliere manu immiſſa expreſſus eſt calculus aſper, fuſi verticillum propemodum æquans. At tunc ſtatim ſanitati eſt reſtituta, & deinceps perſeveravit. Nimia foret audacia, ſi de hac quoque Hippocratis hiſtoria dubitare vellem. Aliqua tamen ſuſpicionis umbra inſurgere poſſet, cum bonus Senex non ipſe rem hanc obſervaverit. Duæ fuerunt mulierculæ, una doloribus adflicta, altera anatomiæ ignara; quarum ex fide totum factum recenſet. Scimus autem quam lubrica harum ſit fides & facilis deceptio. Excretio calculi poſt multum eſum porri, quod eſt potentiſſimum diureticum, in veſicâ eum fuiſſe, ſuſpicionem mihi movet. Dolor, quo in actu venereo adfligebatur, non adeò longe abfuiſſe calculi ſedem, indicat, cum eousque, ad uterum, membrum virile non pertingat. Promtius ſentiri poterat, ſi in veſicâ fuit, tum preſſione, quæ ſupra pubem contingit, tum viciniæ intuitu, quam ſupra uteri collum, quod revera membrum genitale ingreditur, obtinet.

Figura.

(*Patavio Auguſtam Vind. d. 7. Octobr. Anno 1707. miſſa.*)

OBSERVATIO XCVI.
DN. LIC. ROSINI LENTILII.
Hiſtoria aneuriſmatis trunci aſcendentis arteriæ magnæ admodum rara & plane curioſa.

RHedarius annorum circiter quadraginta, ante duos annos cum dimidio, deturbatus ab equo ferociente per aliquot paſſus in viarum ſtrata præcipitatur. Ab eo tempore dolorem gravativum in pectore ſentire cœpit, qui, cum in obeunda functione nihil

nihil eum quidquam moraretur, contemtim habitus eſt. Longo poſt tempore ſaccum avena turgidum humeris impoſuit, cujus mole prægravatus & quaſi tergum verſus retractus, cum omni robore reniteretur, ſibi viſus eſt in thorace fragorem quaſi percipere, unde gravativus ille pectoris dolor augmentum pedetentim cepit, donec ante annum circiter rheda vectus, cum equi in horrorem agerentur, ad eos retinendos, quidquid brachia valuerunt ac omnes nervi, coactus impendere, dolore brachii dextri præmodum ſenſibili afflictus, eo per tempus bene longum ad operas uti non potuit, usque dum, ipſomet referente, dolor, humerum verſus protenſus ad dextram circiter mamillam reſedit, quamvis tum quidem tolerabilis. Ab eo tempore perpetua in illa ipſa mamilla ſupra pupillam pulſatio cum aliquali dyſpnœa, ſucceſſive iſta mamilla in tumorem attollitur, & cumprimis notabilis fuit venarum ibi loci diſtenſio in ramificationes lividas valde conſpicuas, per totum thoracem, præcipue dextrum id latus, diſtincta, ut etiam venarum valvulæ in conſpectum venirent, venis ibi loci in parva tubercula, ſeminum inſtar cannabis, protuberantibus, thorace ſimul maculis lividis hinc inde fœdato. Ab eo tempore ſonorum aſthma, licet absque tuſſi, notabile ſumebat incrementum, flammea facies intumebat, magis rurſum ejus dextræ, quàm ſiniſtræ partes, ut inde non minima deformitas exiſteret. Stupendum viſu, quoties pronus inclinaretur, quaſi de ſtrato quid ſublaturus, faciem inflatione tantam, cum vaſorum turgeſcentia, ſurrexiſſe, ut, quaſi mox ſtrangulandus, livore ſuggillatorio horreret, pulſatione thoracis notabiliter aucta, donec erecto rurſum corpore, vultum pedetentim detumeſceret, ſuccedente pallore leviorique ſpiratu. Eo denique ventum, ut ſcalam aſcenſuro idem, quod verſus pavimentum inclinato, accideret, ipſique aliquantillum ante quieſcendum fuerit, quam verbulum profari poſſet. Cætera de moleſtiis nullis querebatur, ingerebat, digerebat, egerebat, ſomnum placide capiebat.

Ut ſalvum ſe vindicaret, nulli non Medico, nemini non Me-

dicaſtro, ſemet credebat, & his quidem potiſſimum ultimis, quamvis ne ullo cum mali ſaltem apparente levamine. Graſſabatur hic loci tum temporis quidam ardelio, malefico medicandi genere famoſiſſimus, cui nomen erat Serp, à ſerpente forſan antiquo. Is Medicorum omnium imperitiam buccinatus magnifica quæque pollicebatur, donec eum florenis novem egentiorem, ſed & florenis centum ægrotantiorem dereliquiſſet. Miſer enim ſe iſtius veneficiis ad ἀκμὴν miſeriarum perveniſſe, non niſi poſt mortem quiritari deſivit. Medio circiter Novembris 1702. me quoque conſulere decrevit. Ponderatis omnibus circumſtantiis judicavi 1) ex pulſatione ſupra dextram papillam adeſſe anevriſma, idque fortaſſis in arteriâ pulmonali; 2) Attamen cum pectus in iſto latere tumefactum comparuerit, & reſpiratio tam ægre proceſſerit, ipſe quoque de dolore ardente pectoris conqueſtus fuerit, quæ ſymptomata aneuriſmata interna, aut non, aut certe nulla neceſſitatis lege comitantur, ſimul de empyemate dextri lateris cogitavi, & denique 3) ob creberrimum ſuffocationis periculum & pulſum intermittentem de polypo cordis fui ſuſpicatus. Data quædam medicamenta, datum ſimul prognoſticon perennis, immo momentanei vitæ periculi, tametſi per quietum vitæ genus hora fatalis adhuc longinquior eſſe poſſet.

Sic inter ſpem & metum conſumti dies multi, multa, ſed pleraque quam minimè ad rhombum, in uſum tracta. Denuo me compellat miſer circa initium *Februarii Anni* 1703. Tumor pectoris dextrorſum jam multo elatior, doloresque ferme intolerabiles. Collata cum Chirurgo jurato, *Dn. Simonio*, conſilia. Conventum, ut, quamvis ſanationi locus non eſſet, ad leniendos tamen dolores animum applicandum eſſe. Affixum iſti pectoris regioni, ubi pulſatio ſentiebatur, potentiale cauterium. Sternum enim ibi loci perforatum, & ex eo ſcaturiginem puris è cavitate thoracis, augurabamus, certe repagulis iſtis perfractis, quo pacto æger à doloribus levari poſſet, proclive nobis futurum ſperabamus. Exeſione ad ſternum usque promota, firmum

hoc

hoc & incolume repertum, neque conſultum judicatum ulterius progredi; verebamur enim, ne aggere protinus perrupto ſuppoſitum aneuriſma læderetur, pone ſecutura lethali hæmorrhagia, quod ſecundum ea, quæ poſt mortem reperta ſunt, inevitabili neceſſitate ſic eventurum fuiſſe deprehenſum. Igitur ſanato rurſum ulcere, lamina plumbea tumori aptanda laudabatur, unde id lucrifecimus, ut ab illo tempore longe mitius haberet, cumprimis, quia ſimul decocto pectorali traumatico uteretur, ſic ut facies aliquatenus detumeſceret, tumor pectoris minueretur, reſpiratio melius ſuccederet, & ipſe in publicum ſine magnâ moleſtiâ prodiret.

Poſtea verò, quam noſter itinere equeſtri in *Saxoniam* proficiſci auſus fuiſſet, prima ſtatim equitationis veſpera ſe in deterius relabi, tumoremque thoracis denuò ſuſtolli, perſenſit. Ille verò, cum contra audentior ire pertinaci propoſito tentaret, victas in *Hennebergica Schleuſinga* dare coactus fuit; ab aſſumtis paucis pharmacis tantiſper levatus, revertendum ſibi putavit, & cum *Svinfurti* rurſum per paucos dies aliquot ollulas pharmaceuticas vacuaſſet, *Cellis ad Cuprum* fluvium in Comitatu *Hohenlohico* apud fratrem ibi habitantem vix anhelans appulit. Accerſitus *Künzelſavia* Balneator, explorato pectoris tumore, hunc in capitis humani magnitudinem excreviſſe, ſic ut mentum attingeret, reperit. Dyſpnœa & dolor ardens tanti, ut æger Balneatorem, quantumlibet invitum, in locum pulſationis, ut lanceolam pollicis profunditate adigeret, coëgerit, vulnere aliquot ſanguinis floridi guttulas, prætereaque nihil, plorante. Applicata turunda, impoſito ſacculo herbaceo, æger ſuos lareis viſundi cupidus, comite fratris filio, *Stuttgardio* noſtro faciem obvertere cœpit. Haut procul *Weiblinga* animo quaſi lictus, madorem circa locum affectum percipit. Deſcendens de equo, remotis veſtibus, ecce tibi vis magna ſanguinis congrumati induſium ad usque cingulum oppleverat; inde quidem virium ſe debilem, ſed levius ſpirantem; dolore ſcil. nonnihil ſedato & pectore detumeſcente, notavit. Vulnere *Weib-*

lingæ

lingæ deligato, denique fere ſyncopticus familiam ſalutavit, tumore, ardore, dyſpnœa, de die in diem rurſus increſcentibus, usque dum præterito 23. Junii circa meridiem arrepta *acicula majore* (Heſſtkluſe) obtuſiore & capita ejus parte vulnuſculum *Künzelſaviæ* inflictum titillare & fodicare tamdiu pergeret, donec primo inſignis copia cruoris atri, poſtea verò ſanguinis quoque arterioſi cum ſubſultu pulſiformi tanto cum impetu proſiliret, ut animo vere linqueretur; diſcurrunt ſimul ad Parochum alii, alii ad Medicum, tertii ad Chirurgum, qui advolantes ſuo quisque officio indefeſſi fungebantur. Sanguinis fluxus *crepitu lupi* ſiſtebatur, & licet carpus propemodum planè quieſceret, attamen, quod ſanè mirum, æger non illud tantum diei, ſed ſextum ferme adhuc diem ſupervixit. Etenim, cum ſanguinis arterioſi ſcaturigo rupturam aneuriſmatis teſtimonio omni exceptione majore doceret, conſectarium quod aliud eſſe potuit, quam totam ſanguineam maſſam pectoris cavum inundare, ejusque circulari motu abrogato, vitæ pauſam inſequi debuiſſe? ſi quid enim ratio valet, ab hæmorrhagia *Waiblingenſi*, quod vivus eſſe nondum deſierit, mirandum. Sed mortui corporis apertura, de qua ſuo loco, nodum expedito ſolvit. Properamus ad finem tragœdiæ. Nunquam viribus magis ante defecerat noſter, attamen animum erigebant pauliſper ſpiritus jam liberior, ardoris ceſſatio, pectoris ſubſidentia. Facies ante turgida jam quaſi à diuturnâ tabe confecti. Parvæ induciæ. Suſtolli tumor ad capitis infantilis molem, lapidem dixiſſes, adeò tactui renitebatur. Interim, quod ab hæmorrhagiæ repreſſione vita miſeri penderet, Dn. *Du Vernoy*, Chirurgus juratus, ſupra pulvillos ſtipticos (quos removere conſultum non erat) ſacculos adſtringentes vino calido immerſos imponebat, circumjecta inſuper ſatis valida ligatura. At verò, die 28. Junii, circa meridiem, cum æger lectulo ſuo ſe inferendum curaret, ruptò iterum per vim aggere, ſanguis amplius retineri noluit, quo plurima ſui parte exhauſto circa 4tam pomeridianam, æger cum vita miſeriarum ærumnas morte placida depoſuit. Die ſequenti 29. ſcil. Junii

mane

mane corpus demortui præſentibus & manum commodantibus me, Dn. *Du Vernoy* & Dn. *Breuningio* Chirurgis apertum. Ante ſectionem ſuggillatus livor in dextra thoracis regione, tumor in collem dimidiati capitis infantilis elatus, nunc mollicellus; ſupra iſtam papillam ab ulcere relicta caverna, cujus circuitum florenus imperialis explere potuiſſet. Inde manabat ſanguis ater, grumoſus & olidus. Jam igitur cultro diviſa cum carne muſculoſa cutis à pomo Adami (laryngis regione) ad umbilicum usque, hinc transverſim à thoracis uno latere ad alterum (abdomen enim dividere ſupervacaneum viſum.) Integumenta quoque ad ſternum usque ſeparata, tumor quoque cruciatim ſciſſus, vi magnâ ſanguinis coagulati & fetentis explebatur, cujus inde colluviem inſignem in pectoris cavo repertum iri certo certius opinabamur. Detecto cruore prolutoque aqua tumore, mamilla quidem dextra ſpongioſo-glanduloſa reperta, ſed interim pectoralis & ſubclavius muſculi in ſolidum, & magno noſtro cum ſtupore, coſta ſecunda & tertia cum notabili parte oſſis ſterni foramine rotundo, trium facile digitorum capaci, pereſa, phænomena nobis planè curioſa præbuerunt.

(α) Tertiæ coſtæ portio quatuor circiter pollicum longitudine, è fuſco nigra, carioſa & planè friabilis à ſterno coſtæque ſuæ parte ſana abſceſſerat.

(β) Coſtæ ſecundæ potiſſima pars ligni ad inſtar putridi nullo vel tantillo negotio in fruſta comminui poterat, eadem carioſa, nigra.

(γ) Coſta in ordine à collo prima & dextra ſub illius lateris clavicula prius remota, latitudine ſua duos pollices æquabat, duplo, quam par erat, in comparatione ad lateris alterius primam coſtam latior.

(δ) Foramen ſupra notatum ipſum quoque ſternum, facie lunæ falcatæ, ſic eroſerat, ut ipſummet foramen exactam rotunditatem indipiſceretur.

(ε) Jam verò curioſi attendite! Sternum à coſtis more ſolito ſeparatum remoturi, cum, qua, neſcio, remora, impedire-

mur, ecce nusquam fortaſſe vel lectum vel auditum reperimus. Namque ſub iſto floreni perimetrum expediente foramine non erat à nobis expectata thoracis cavitas, at verò foramen iſtud ambiebat cutis craſſa, firma, tantum non cartilaginea, marſupium dico ſimile iſti, quo reconduntur globuli ſclopetarii minores. (Schrotbeutel.) Per hoc foramen, tanquam patulum canalem ingreſſus digitis patebat in ipſummet ſiniſtrum cordis ventriculum, quo de plura ſuo loco.

(ζ) Hac igitur cuti remota & ſterno ſublato, dextræ pectoris cavitati innatabat ſtagnum ſeri limpidi ſubcrocei, quo nec planè thoracis ſiniſtra ſpecus deſtituta fuit. Jam verò, loco crediti empyematis, hydropem thoracis conſpicabar.

(η) In tali quales capiuntur flumine piſces? Abſceſſerat lobi pulmonis dextri ſuperioris mucro palmæ circiter magnitudine, quæ huic aquæ tota corrupta, & compreſſa tabi modo diffluens innatabat, miro ſane & inſolito ſpectaculo, quamvis, ut nil diffitear, dexter pulmonis bipartitus lobus inde à trachuæ diviſione, totum ſe putridum & friabilem oſtendiſſet. Iidem pleuræ firmiter annectebantur.

(ϑ) Pulmones, qua ſiniſtrum occupant, non equidem putridi, ſed colore ſubfuſco & compage valde laxa ſuſpecti, nullibi tamen, quod recorder, pleuræ adhærentes.

(ι) Cor flaccidum è ſede ſua ſiniſtrum verſus adeò propulſum, ut ejus mucro coſtas illius lateris tangeret; quin & ipſa baſis ſiniſtra thoracis cavitate claudebatur.

(κ) Parenchyma cordis putredini valde propinquum.

(λ) Trunci arteriæ magnæ aſcendentis à ſiniſtro cordis thalamo ad coſtarum ſupra dictum foramen adeò ſtupenda extenſio, ut, cum ſanguine adhuc diſtentus eſſet, aneuriſmatis capacitas pugnum virilem facile admiſiſſet; unde quoque liqueſcit, ſupra litt. ε. memoratam & coſtis interius adglutinatam denſam cutim nil aliud fuiſſe, quàm ipſiusmet arteriæ ſubclaviæ dextræ, à trunco aſcendente arteriæ magnæ oriundæ ſubſtantiam.

(μ) Dexter cordis ventriculus exſanguis, vacuus, intra cujus

cujus columnas duæ concretiones polypoſæ ſat longæ, quarum principium ſubſtantiam parenchymaticam mentiebatur, finis autem æmulus erat congeſtionis fibroſæ ſanguineæ.

(*v*) In ſiniſtro cordis thalamo cruoris denſati parum continebatur. Oſtium ejus in arteriam magnam mirum ac inauditum in modum dilatatum, vah! quantum patebat?

(*ξ*) Auriculæ binæ cordis collapſæ & corrugatæ. Omnia cor circumjacentia vaſa plane vacua, ſic ut aperturam corporis demortui adeò incruentam, quinquagenarius vir, nunquam obſervarim, imò perſuaſus in ipſiusmet abdominis apertura, nihil vel parum ſaltem ſanguinis profluxurum fuiſſe.

(*o*) Pericardium liquore ſuo turgidum, mediaſtinum, diaphragma &c. nil inſoliti oſtendebant; & hic ſubſtitimus.

Agedum! parum circa hæc phænomena commentari liceat.

I. A primo Patientis lapſu de equo, in trunco arteriæ magnæ aſcendente, ubi jam in arteriam ſubclaviam dextram divaricari cœpit, vel extenſio, vel ruptura tunicæ internæ nerveæ & craſſæ eſt orta; quæ arteria ſic læſa ob perpetuam ſanguinis arterioſi contenti pulſationem ſucceſſivè dilatata ſaccum finxit & in *aneurisma* excrevit, cujus incrementum per ſacci frumentarii geſtationem & equorum ferocientium violentam retractionem notabiliter auctum fuit. Hoc igitur aneurisma non fuit in arteria pulmonali è dextro cordis thalamo in dextrum pulmonis lobum prodeunte, ſed in principio ſtatim arteriæ ſubclaviæ dextræ.

II. Idem aneurisma ſucceſſive productum fuit fermè ad illam usque regionem, ubi arteria ſubclavia, mutato nomine, arteria axillaris appellari incipit.

III. Hæc arteria axillaris dextra, cum ſiniſtra partim ſit amplior, partim altiore loco ſita, adeò ut, antequam axillaris evadit, circa primam & ſecundam coſtam, propemodum ad pleuram impingat; ita ob ſui expanſionem neceſſariò qualibet pulſatione violentius ad coſtas duras allidere debuit, unde factum,

 ut

ut foris impoſita manu pulſatio tam promte ſentiretur, quod, ſi ſitus aneurismatis profundior fuiſſet, fieri non potuiſſet.

IV. Ob perpetuam hanc ad coſtas duras alliſionem denique membrana exterior tenera arteriæ ſubclaviæ attritionem eſt paſſa, & cum pleura ſucceſſive coaluit.

V. Hæc attritio vel eroſio ob contiguitatem in mediam illius arteriæ tunicam propagata, hanc etiam perfregit, adeò ut tota arteria ſubclavia ibi loci perrupta coſtis adglutinata fuerit.

VI. Jam igitur ſanguis arterioſus continuis pulſationibus ad ipſasmet coſtas, fluctuum inſtar ad ſcopulos marinos, violenter allidens, fervore, ebullitione, forſan & acrimonia ſua id effecit, ut, ſucceſſu temporis, & contigua ſterni portio, & ipſæmet coſtæ friabiles factæ, quin denique plane perfractæ fuerint. Immo, non eſt captu difficile, quo pacto poſt quemlibet appulſum ad coſtas iterum verſus ſiniſtrum cordis ventriculum repreſſus, immò repulſus, ſanguis, majoris extenſionis arteriæ auctor extiterit.

VII. Veriſimile tamen eſt, ſterni coſtarumque plenariam exeſionem prius non factam, quam, ubi Patiens ultimo Saxonicum iter ſuſcepit; & tunc, ſine dubio apertura prima non admodum magna fuit, per quam ſanguis arterioſus, muſculos thoracicum & ſubclavium, & poſtea ſubſtantiam dextræ mamillæ glandoſam permeavit, ibi congrumatus, & aceſcens, tumorem doloremque lacerantem excitavit, immò denique plane ſphacelatus fuit.

VIII. An cauterio potentiali diu ante applicato hæc oſſium eroſio promota fuerit, affirmare non audeo; in eam enim profunditatem usque dictum cauterium nullatenus penetrare valuit.

IX. Cum itaque ſanguinis affluxus ſub integumentis communibus & muſculis pectoralibus accumulatus fuerit, inibi ſtagnaverit & in corruptionis ſtatum abierit, aliter fieri non potuit, quàm ut, ſymbolam quoque addente equitationis motu, tumor repente augeretur, & denique in capitis virilis quantita-

tem

tem ſuſtolleretur; ubi ſimul ob nimiam tendinum, fibrarum & membranarum tenſionem dolor, & ob repulſum ac reniſum ſanguinis verſus coſtas ac diaphragma, dyſpnœa augeri debuerit.

X. Punctura Balneatoris *Cünzelſavienſis* cultello facta procul dubio non ſatis profunda fuit, nec ad ſanguinis congrumati molem penetravit, hinc paucæ tantum ſanguinis guttæ profluxerunt.

XI. Nihilo tamen minus, dilatata ſimul per applicatam turundam, illa punctura id effecit, ut ſubtus collectus ebulliens ſanguis, debilitatio ſic partium mollium reniſu, promovente ulteriore per equitationem motu, prope *Waiblingam* aggerem verſus inciſuram perruperit & cum impetu profluxerit.

XII. Deligatio verò & iſchæmorum applicatio *Waiblingæ* facta, hæmorrhagiam equidem ſufflaminavit, interim tamen foramen ſterni & coſtarum ſucceſſivè dilatatum fuit, donec per fodicationem acicula majore factam ſanguis denuo ſibi viam patefecit, protruſo primum ab impetu ſubtus ebullientis arterioli, ſanguine grumoſo, illo poſtmodum, more ſuo, ſubſultim ſequente, qui per iſchæma & ligaturam fortem ad aliquot dies rurſum reſtitit, ſed repagula denuò perfregit, & exhauſtis fere vaſis ſanguivehis omnibus, vitæ ſat miſeræ pauſam fecit.

XIII. E quibus omnibus rite penſitatis nunc planum exiſtit, partim cur in cavitate thoracis ſanguis extravaſatus fere nullus repertus fuerit, non obſtante, aneurismate rupto, quod omnibus aliis obſervationibus anatomicis contrariatur, hanc autem propterea mirabilem magis & curioſam facit? partim, cur æger non ſtatim poſt primam hæmorrhagiam vivere deſierit, quod ruptis alioqui internis aneurismatis fieri ſolet? Utrumque inde venit, quia arteria ſubclavia, qua aneurisma conſtituit, ſterno & utrisque coſtis agglutinata fuit, ſaccum ibi, ſeu marſupium formavit, intusque contentis ſanguis ebulliens, æſtuoſus, continuo allidens, primo membranam arteriæ coſtis affixam, deinde coſtas & ſternum ipſummet eroſit, & ſibi ſpecum in muſculoſis pectoris partibus excavavit; unde omnis in aneurismate rupto

contentus ſanguis viam per foramen oſſeum ad extremitates pectoris quæſivit, cujus ne gutta quidem in cavum thoracis penetrare potuit, niſi aneurisma interiora verſus æque rupturam paſſum fuiſſet, quod autem factum non eſſe, ſectio patefecit.

XIV. Repertum in aneurismate coſtæ, innatans fruſtum (ſine dubio paucis ante mortem ægri diebus ab oſſe ſuo ſegregatum) defuncto peculiaris doloris propterea cauſſa non eſſe potuit, tum, quia in iſta aneurismatis amplitudine ſpatium natandi ſat liberum fuit, cum, quia arteriæ interior membrana ſenſu non admodum exquiſito gaudet.

XV. Immò & hinc diſpaleſcit, cur æger primis inde ſui affectus temporibus è brachio dextro tam inſigniter doleret? Primum enim extenſio usque ad axillarem arteriam proceſſerat, poſtea verò, verſus aortæ truncum retroceſſit, quo ſpatium liberius ibi obtineret, cum econtrario axillaris arteria, quo magis in brachium perpetuata, eo anguſtior evadit, quibus in anguſtiis coactus ſanguis per fibrarum diſtenſionem doloris auctor extitit.

XVI. Nec eſt conceptu admodum difficile, unde venarum protuberantia maculæque ſuggillatæ in pectore? Tanta ſubclaviæ arteriæ expanſio ſibi proxime adjacentem venam ſubclaviam compreſſit, ſanguinisque per eum refluxum quandamtenus impedivit, cui proinde in ramis thoracicis & intercoſtalibus ſtagnandum fuit, quod magis factum corpore terram verſus inclinato, majore tunc etenim venarum compreſſione exiſtente.

XVII. Quin & fieri pronum erat, ut propter nimiam arteriæ ſubclaviæ expanſionem, ſanguinis parciòr affluxus oriundis ab illa arteriis intercoſtalibus ſupernis & mammariæ dextræ, patuerit, unde factum, ut earum capillamenta ſanguinem venoſum pro rata non reſorberent, hinc venas mammarias & intercoſtales nimium impleri neceſſum erat.

XVIII. Quod verò, ubi pronus fieret ægrotus, facies adeò vehementer inflaretur, livore tota ſuffunderetur, & liber ſpiratus interciperetur, inde eſt, quia inclinato corpore, & anguſtato thora-

thorace, aneurisma, inſtar utris pleni, comprimebatur, ſanguisque in ea contentus vi quadam in arterias carotides confeſtim irrumpebat, caputque inundabat, hinc & pulmonibus ſpatium ſemet per inſpirationem libere expandendi denegabatur. Quemadmodum ipſius faciei perpetua quædam inflatio tumorque dextri thoracis maxima ſui parte ſuccis ob impeditam circulationem intra vaſa ſtagnantibus & in gelatinam coëuntibus; dyspnœa verò partim dictæ circulationi præpeditæ, partim hydropi pectoris merito accepta ferenda.

XIX. Qui thoracis hydrops à quibusdam per lapſum ex equo, geſtationem ſacci, coërcitionem equorum ferocientium disruptis vaſis lymphaticis thoracicis petendus. Sic enim ſerum pedetentim in dextra thoracis cavitate, tanquam ciſterna, colligi oportuit. Cujus loco, ob ſummam ſpirandi difficultatem pectorisque intumeſcentiam, empyema ſuſpicatus eram.

XX. Porrò tam ſtupenda moles aneurismatis cor ſucceſſive loco migrare coëgit, quod ſiniſtram thoracis cavitatem ad usque ſiniſtras coſtas occupavit.

XXI. Quod etiam lobi pulmonum dextri ſero extravaſato tamdiu innatarunt, eos à putrefactione haud multum abfuiſſe, mirum non eſt: id verò planè mirandum, ungulam lobi ſuperioris à corpore ſuo plane ſeparatam fuiſſe, quamvis id quoque non multis ante mortem diebus contigiſſe veriſimile exiſtat.

XXII. In eorum cordibus, qui thoracis hydrope laborant, polypi frequenter inveniri ſolent, cordium præcipue in thalamo dextro. Quod hinc exiſtere puto, quia per iſtum hydropem, ſanguis ſero ſuo depauperatur, hinc ſanguinis venoſi fibræ in anguſtis interſtitiis intra cordis columnas comprimuntur, per iteratos pulſus conquaſſantur, & in maſſam carnoſam denſantur.

Obſervatio ad hæc noſtra non multum abludens reperitur in *Ann. V. & VI. Dec. III. Ephem. Cur. obſ.* 179. quæ legi meretur. It. *in obſ. Joh. Udalr. Rumleri à Velſchio Curat. & obſervat. medicinal.* editis, *obſerv.* 81. Nam & ibi memoratur de aneurismate aortæ, quod coſtis & ſpinæ vertebris accreverat, quin

& co-

& coſtis vicinis inde carioſis redditis, immò una plane confracta &c. Tantum!

(*Stuttgardiâ Auguſtam Vind. An. 1707. M. Octobr. miſſa.*)

OBSERVATIO XCVII.

Dn. D. JOHANNIS CONRADI BRUNNERI.

De

Caruncula in urethra, rarius, quàm hactenus creditum fuit exiſtente.

ERrores, uti in aliis ſcientiis ſæpius, ita in medicina ſæpiſſimè per traducem propagantur, adeò ut quod perhibet veriſimiliter unus, facile huic ſubſcribant alii, inexperti. Veritatis autem tanta vis eſt, ut ſciendi cupidos non tantùm proprio motu alliciat, ſed & labores, quos in eruenda adhibent jucundos & indagandi faſtidium ſuave reddat atque volupe. Superiori Anno *illuſtri Collegio* ſuppeditavi nonnulla, quibus errorem, quem fortè errârunt tam Medici, quàm Chirurgi circa *carunculam in urethra* detexi. Monui & adhortatus fui debitò naturæ Myſtas, ut, quoties occaſio tulerit, in veritatem juxta mecum inquirere velint, cum hic ſcopus ſit & intentio Societatum, quæ hinc inde laudabili naturæ ſtudio cluent, falſa arguere, obſcura illuſtrare, vera & occulta in lucem protrahere, undique & ubique ſcientiam naturalem adaugere.

Contigit Generoſo cuidam, cujus nomini parco, ut poſt inveteratam gonorrhœam in hanc inciderit calamitatem, quæ urinam aut plane non, aut nonniſi exiguum ejus filum ſeu radium, magno cum nixu & conatu emittere potuerit. Tam Medici, quàm Chirurgi, quotquot conſilium rogaverat, rogavit autem plurimos, uno ore profitebantur, *Carunculam* eſſe in urethra, quæ crucem figat & urinæ exitum impediat, cum tamen poſt mortem nihil tale apparuerit, uti ex memorata hiſtoria colligere, ſi libet, licet. Cum autem error publicus, pervulgatus,

magno

magno ægrotantium damno ſubeſſe mihi quidem videretur; ſcio enim Pariſinos Chirurgos inſtrumenta excogitâſſe, quibus Carunculam artificiosè reſcindere & dedolare; alii cathæretica ſumſerunt, quibus luxuriantem abſumere anniſi ſunt; hinc mearum partium eſſe duxi, errorem modeſtè indicare, aliosque ad indagandam veritatem invitare; eoque magis, quia (quæ fortè cauſa eſt, quod veritas tamdiu latuit) raro ex hoc affectu moriuntur ægri, mortui autem vix inveniunt, qui in mali cauſam ſollicitè inquirat anatomiæ peritum.

Contigit nuper, ut idem ſubierit fatum quidam Legioni militum Præfectus, poſtquam per annos eadem labe & urinæ difficultate laboraverat. Omnes, quotquot & iſte conſuluit Medicos & Chirurgos, nullum autem non, ubi ubi obvium conſuluit, *Carunculam* eſſe in meatu urinæ, quæ exitum ejus impediat, absque hæſitatione pronuntiârunt, variaque ad hanc auferendam adhibuerunt remedia, ut dubitem Carunculane hæc vexatiſſima, an ſiniſtra medentum conſilia ægrotantem magis vexârint. Res tandem ad agyrtas, barbitonſores & anûs ipſas, uti fieri amat, devoluta fuit, cum evidenti ægrotantis damno: acceſſit enim ſtranguria acerba, urinæ odor acris & mordax feriebat nares: fundo matulæ adhæſit mucago, ad inſtar albuminis ovi aut terebinthinæ tantâ tenacitate, ut vacuando matulam filum ſat longum verſus terram traxerit; id quod haut levem latentis in veſica calculi ſuſpicionem movit. Vocatus proin Chirurgus, qui exploraret malum cathetere, nec viam invenit, nec ad veſicam usque illam adigere potuit, cauſſatus itidem *Carunculam*. Febris quæ ſupervenit, miſeriæ finem, ſimul in veritatem inquirendi nobis copiam fecit. Cultrum hinc anatomicum, impetratâ veniâ adhibui. Initio urethræ nihil vitii aliquousque apparuit: in medio autem ejus inſignis ſtrictura & coarctatio, ceu ex aduſtione, occurrit: Circa proſtatas mira cicatricum ex ulceribus antiquis, inveteratis, nunc perſanatis facies conſpicua fuit & ſumma meatûs anguſtia, quæ catheterem ulteriori progreſſu prohibuit: Collum veſicæ durum & ſcirrhoſum fuit: Veſica ipſa mephitim

ſpiravit & odorem acerrimum: in orificio ejus hæſit non calculus, ſed portio *cruſtæ calculoſæ*, ſimilis ei, quæ parietibus matularum, diu non purgatarum, accreſcere ſolet: fundum veſicæ plures incruſtârunt ſimiles cruſtæ lapideæ, non ſine ingenti, quod facilè ſuſpicor in vivo irritamine. Cæterùm veſica undiquaque rubra, ceu inflammata, nonnullibi ſphacelata intolerabilem ſpiravit fœtorem acerrimum.

Cautius hinc mercari diſcant medentes, ſi in ejusmodi casûs inciderint & ægrotantes, quos emollientibus, laxantibus, canalem urinarium dilatantibus & anodynis potius tractandos, quàm irritantibus, cathæreticis, non citra inflammationis periculum vexandos; ipſam autem *Carunculam*, decantatiſſimam in Chirurgia, figmentum Chirurgorum eſſe planè perſuaſum habeo. Hinc forte factum, quòd opprobrium Chirurgorum audierit: Ignoti enim nulla eſt curatio morbi.

(*Düſſeldorffio Auguſtam Vind. d 27. Octob. Ann. 1707. miſſa.*)

OBSERVATIO XCVIII.
DN. D. LUCÆ SCHRÖCKII.
Gravis abſceſſus abdominis curatus.

MAtrona 35. annorum, tenerrimæ conſtitutionis, hypochondriaco-ſcorbutica, cum quarta vice gravida eſſet, ſatis commode quidem uterum gerebat, aſt d. 29. Junii An. 1707. juſto tempore filiolum, qui poſt partum mox exſpiravit, difficillime ob præternaturalem ejus ſitum, enixa eſt. Hinc præter inſignem debilitatem, dorſi & hypochondriorum dolorem, tuſſiculam, alvique ſiccitatem, calorem etiam febrilem in ea deprehendit ipſius frater, Exc. D. D. Johannes Hermannus, Medicus Auguſtanus, quem d. 5. Julii exanthemata fuerunt inſecuta, cum ventris torminibus, quæ d. q. diarrhœa excepit, præcordiorum gravitas, adpetitus proſtratus, vomendi conatus, ſomnus irrequietus, & fauces pituita viſcida penitus obductæ, calore autem febrili nondum ceſſante. Et quamvis tot malis, non ſine multo levamine

mine, varia medicamenta ex arte oppoſuiſſet, d. 14. tamen diarrhœa torminibus ſtipata recurrit, quæ ipſa quidem denuo ſopita, ab uſu autem Elixirii proprietatis D. Claud. ad lochia (quæ licet primo poſt partum die rite fluxiſſent, paulo poſt tamen juſto citius ceſſaverant,) promovenda adhibiti, d. 18. rediit, cum pulſu celeri, urina intenſe rubra, faucium & linguæ ariditate, ſapore ſalſo, tuſſi, anorexia, totius macie, tumore pedum circa talos œdematoſo, nec non puſtulis rubris, per totum corpus, brachia inprimis, cum pruritu efflorescentibus. Quibus iterum medicamentis convenientibus cum proſpectum fuiſſet, d. 24. alvi & urinæ difficultas oborta eſt, cum totius abdominis tumore, in quo infra umbilicum d. 30. dolor fixus, tuberculumque durum fuit notatum. Interea vocatus & ipſe fui ab eodem meo Domino Collega in curæ ſocietatem; ubi poſtquam cataplasma emolliens ventri imponendum fuiſſet ordinatum, d. 7. Auguſti mane ruptum tuberculum pus copioſum eructavit, tumor autem abdominis, qui durus & quaſi ſcirrhoſus erat, nondum detumuit, cui tamen emolliendo, continuato cataplasmatis & emplaſtri malactici uſu, ſtuduimus, calori inſuper gliſcenti ac doloribus abdominis pulvere ex lapillis gammarorum, antimonio diaphoretico & cinnabari nativa parato, urinæ difficultati propinandó aquam calidam herba veronicæ medicatam, atque alvi ſegnitiei clyſteribus ac infuſo foliorum ſennæ cum paſſulis obviam ivimus. D. 10. cum antemeridiano tempore fruſtaneus, licet ob ſcybala dura maximus egerendi conatus adfuiſſet, veſperi Chirurgus poſt emplaſtri remotionem excrementa alvina puri immixta, & reliquis etiam diebus animadvertit. Unde non tantum pulvis prædictus, cum interpolato balſami de Copaiva uſu, potiſſimum continuatus, ſed alia etiam pro adfectus exigentia fuerunt ordinata, pro potu inprimis herbæ agrimoniæ, nunc ſolius, nunc cum paſſulis aliisve mixtæ decoctum inſerviit, Chirurgusque balſamicis injectionibus in abſceſſum inſtitit. Qua ſolertia effectum eſt, ut tumor durus ſenſim detumeſceret, & ulcus M. Octobri carnoſo intus velamine obduceretur ac coaleſceret, cutis etiam ſenſim

cicatricem indueret, quin ipſa ægra vires ſenſim recolligeret, ut jam ex voto valeat.

SCHOLIUM.

Quamvis aliæ conſimiles curatorum abdominis ulcerum obſervationes paſſim proſtent, cum tamen rariores ſint, ſæpiusque incurabiles fuerint, præſens quoque exemplum notaſſe, haud ingratum eſſe poſſe credidi, præſertim in hoc tenero & prorſus emaciato corpuſculo, quod tot tantisque malis ferendis vix par eſſe poſſe, credi poterat. Excrementa verò quod in cavitatem abdominis ex inteſtino ileo, ab ulcere perforato, non exciderint, juxta mentem Fel. Plateri lib. 3. obſ. p. m. 881. & cum eo Dan. Sennerti libr. *3*. prax. med. part. 2. ſect. 2. cap. *9*. de ſimili caſu tractantium, labiorum tum vulnerati vel exulcerati abdominis, tum inteſtini mutuæ conglutinationi adſcribi debet, oculari demonſtratione b. noſtri Salom. Reiſelii in Eph. N. C. Dec. 2. Ann. 7. obſ. 15. idem confirmante. Omnes autem membranas nihil ferè aliud eſſe, quam vaſculorum minutiſſimorum expanſionem & compigmentum, per quorum poros & meatus humor ab exiguis & vix ſenſibilibus arteriolarum ductibus advectus, ſtillans madorem ipſis impertiat, noſter Cl. Pæon in Apiar. obſ. 47. diſſerit, atque in ſpecie peritonæi interna ſuperficies, quæ inteſtina tangit, levigata eſt, ac, uti Anatomici loquuntur, velut humore oblita; quo mediante in conſtitutione præternaturali peritonæum ipſis etiam inteſtinis adglutinari atque adnaſci poſſe, ſcribit & exemplo confirmat Jo. Theod. Schenckius exerc. anat. pag. 2*56*. Quale quid in noſtro quoque Caſu contigiſſe veriſimile eſt, ubi lympha in peritonæo inflammato craſſior ac viſcidior reddita, ex oſtiolis ſtillans, ibique ob lentorem hærens, inteſtina inviſcare ac peritonæo connectere valuit; quæ partes deinde ab alluente pure ſenſim arroſæ, atque niſu illo in propellendis fecibus intenſiori ruptæ fuerunt. A lochiorum autem ſuppreſſione ſanguinem in vicinis abdominis muſculis & peritonæo inflammationem excitaſſe, difficillimus partus, abdominis dolor, febrilis inſultus &c. quin ipſe hinc obortus abſceſſus evincunt;

cunt; qualem inflammationem in ſimili apoſtemate etiam Corn. Stalpartus van de Wiel cent. 1. obſ. chir. anat. 60. & Guil. Fabricius Hildanus cent. 1. obſ. 54. ſuſpicati fuerunt.

OBSERVATIO XCIX.
DN. D. VITI RIEDLINI.
Hermaphroditus primo pro puella, hinc pro maſculo habitus.

SUb finem menſis Novembris hujus M DCC VII. Anni, cuidam Præceptori Claſſico hîc Ulmæ natus fuit Infans, quem obſtetrix pro Puella agnovit, unde & in S. Baptismo nomen Catharinæ Felicitatis ei impoſitum fuit; utut adſtantes ſtatim muſſitarint, hunc Infantem ſic ſe non habere, ac quidem aliæ fœmellæ ſolent, qua partes nempe genitales. Unde & fama emanavit, natum fuiſſe hermaphroditum: quod unum ex ſuſceptoribus permovit, ut Chirurgum quendam veteranum eo miſerit, Infantem inſpiciendi, & cujus ſit ſexus? judicandi cauſa, qui, ſeu jam ſolùm ſuperficiariè hunc inſpexerit, ſeu Parentes ſolari voluerit, judicavit; eum perfectum eſſe maſculum: cum quo poſtmodum Medicus ordinarius forſan iisdem de cauſis conſenſit: Utut ergo de S. Baptismi veritate & efficacia nemo dubitaverit, ſimiliter tamen omnes conſenſerunt, aliud eidem nomen eſſe imponendum; hincque ſolemniter nunc Reinhardi Felicis obtinuit: Re verò & ad Inclutum Magiſtratum delata, hic mandavit, ut Collegium Medicum, excepto eo, qui jam judicium ſuum tulerat, ad Infantem ſe conferret, & inquireret, an revera maſculus, an verò hermaphroditus ſit? & ſi tale nomen mereatur, qui ſexus in eo præpolleat? Ubi, cum huic mandato ſatisfactum fuiſſet, patuit, ex nuda inſpectione, hunc infantem pro maſculo haberi quidem poſſe, dum oculis penis juſtæ pro hac ætatula magnitudinis & ſtylo pervius ſe obtulit, ſimulque non defuit pars, quæ ſcrotum repræſentavit; dum verò manus admovimus, vix paululum remoto pene ad latus hujus ſiniſtrum itidem foraminulum inveniebatur, in quod cereum ad longitudinem articuli di-

giti haud ita difficulter immittebamus; linea inſuper, quæ aliàs ſcrotum in duas dividit partes, ſub ſuturæ nomine Anatomicis veniens, in viris elatior quodammodo in hoc rimam, quin vulvam coalitam præſentabat, nec tantum propendebat, quantum aliàs ſcrotum ſolet, quin pro nunc teſticulis planè vacuum reperiebatur: Unanimiter itaque ſtatuebamus; non tam pro mare vero, quàm hermaphrodito hunc fœtum eſſe habendum, in quo nunc quidem ſexus maſculinus præpolleat, non ſic tamen, quin olim tempore pubertatis mutari res, fœmininusque præpollere poſſet, nunquam tamen, quamdiu ſit ſuperfuturus, utriusque ſexus quædam indicia defutura. Docet hæc obſervatio, hodienum generari fœtus, qui hermaphroditi nominari mereantur, in quibus tamen quod & in noſtrâ relatione addidimus, vix unquam utriusque ſexus genitalia plane perfecta inveniuntur, quod & alii notarunt; nemo verò, qui has partes ſic conſtitutas, cum iis, quæ Auctores de Hermaphroditis tradiderunt, conferet, noſtrum eorum numero inſerere, vel minimum dubitabit. Ne autem ejuscemodi fœtus minus rite tractentur, juvat omninò, quamprimum ſunt editi, rem ad cujuscunque loci Magiſtratum ordinarium deferre.

(Ulmâ Auguſtam Vind. miſſa, d. 17. Decemb. An. 1707.)

OBSERVATIO C.

DN. D. MARCI GERBEZII.

De roris corroſivitate, & inde ortis puſtulis.

QUàm malè ſubinde in uſum culinarium trahantur herbæ, radicesque comeſtibiles, quamque malè edantur fructus arborei adhuc roſcidi, ſeu rore madidi; mihi exactius perpendendi occaſionem ſuppeditavit elapſo currentis anni 1707. Julio pharmacopolæ noſtratis Spatthii ſocius, quodam mane ex collectione herbarum domum reverſus, manuum extremitatibus, & facie totus cum inſigni ardore & pruritu puſtuloſus. Recenſuit

ſuit ſiquidem hic, ſe cæterùm ſaniſſimum domo exiiſſe; poſtquam autem herbis, floribusque præcipuè chamomillæ (quam inter reliquas copioſiorem in agris prope Turrim ſpecioſam PP. Soc. JEſu recreationis domum deprehenderat) rore madidis ſibi manus, & ſucceſſivè etiam faciem, quam caſu ſubinde manibus contrectârat, madefeciſſet, ſe ardere, mox prurire, & demum in tales, quales præ ſe ferebat, puſtulas erumpere cœpiſſe. Unde hariolari occœpi: quòd ſi memoratæ herbæ tactu ſimplici externo tactas partes adeò corrodere valeant; quidni idem quoque efficere queant in ventriculo, & inteſtinis, ſi roſcidæ manducentur? præſertim ſi accidat, ut eæ præterea fortè variis inſectis, quæ in eis ex rore ſubinde generari in ſuis Inſtit. Med. memorat Daniel Sennertus, ſcateant. Procul dubio inde ſubinde talium ſive herbarum, ſive fructuum præſertim uvarum eſum conſequentes nauſeæ, vomitiones, ventris corroſiones, diarrhœæ, & ſimilia. Sale ſiquidem volatili adeò corroſivo præſertim vernis menſibus, & in locis nitroſis pollet ros matutinus, ut Chymici paſſim ſe inde tam efficax menſtruum præparare nôſſe glorientur, ex quo quæcunque metalla, adeoque & aurum ipſum perfectiſſimè ſolvi poſſit. Hinc concludo, conſultum omni modo eſſe, ut roſcida quæque, priusquam ſive cruda, ſive cocta in cibum trahenda ſint, probè abſtergantur, abluanturve: & non, prouti communiter fieri ſolet, nudè crudè manducentur. Plura aliàs de rore Schrœderus *in ſua Pharmacia.*

Similes puſtulas aliàs aliquando vidi etiam in Monacho Ciſtercienſi, ſed cum longè majori vultûs intumeſcentiâ, & ſcabie horridiore. Item primo elapsâ hyeme in Juris Conſulti uxore, in utroque absque ſingulari pulsûs alteratione. Ille culpabat halitum ab ægroto ſub confeſſionis exceptione ſuſceptum: hæc autem afflatum cujusdam fortè auræ malignæ, à ſe dum ſub crepuſculo nocturno ex Eccleſia domum rediret ſuſceptum. Fortè autem apud utrumque culpanda fuit talis corroſivis atomis fœta aura? uterque ſiquidem ſub reditu veſpertino infectum ſe taliter fuiſſe aſſeruit. Aërem autem talibus atomis ſubinde ſcatere,

tere, jam alibi à me doctum eſt. Pro curatione eis talem mixturam diaphoretico-alexipharmacam propinaveram: ℞. *Aq. flor. ſambuc. fumariæ cardui ben. ana* ℥ß. *Rob. ſambuc.* ʒij. *Elect. Diaſcord. Frac.* ʒj. *Nitr. diaphor.* ℈ß. *Syr. papav. er.* ʒij. m. f. potio. Et convaluêre intra paucos dies, ſucceſſivè abſcedente ſquamatim ſcabie.

OBSERVATIO CI.
Dn. D. MARCI GERBEZII.
De Maculis ſcorbuticis.

CUm ſcorbuto aliàs nobis hiſce in oris ferè nullum occurrit negotium: occurrit tamen cum accidentibus ei communiter imputari ſolitis; cum colicis puta, & vagis articulorum doloribus: cum gingivarum putredine, dentium vacillatione, & maculis quibusdam ſcorbuticis: in præſenti verò ſolùm macularum meminiſſe volo, quarum ſcorbuticarum, & cærulearum tantâ frequentiâ toto corpore perſperſum vidi elapsâ æſtate Muſicum quendam, cæterùm de nullâ præterea moleſtiâ lamentantem, ut horridum fuerit, eum intueri. Quid iſtud phænomeni eſſet, quidque portenderet? interrogatus dixi: quòd, ſiquidem affectus ſe cæterùm bene haberet; non habeat, quòd ſibi metuat. Maculas quidem eſſe ſignum magnæ impuritatis ſanguinis; quòd eæ autem nihil moleſtiæ in corpore reliquerint, ſignum eſſe totam illam impuritatem fuiſſe eis mediantibus motu critico perfecto excluſam: pro majore ſecuritate tamen poſſe affectum usque ad radicalem macularum diſcuſſionem publicam auram vitare, & pro promovendo naturæ motu unam alteramve doſim pulveris *pannon. rub. cum antimon. diaph.* aliquot granis ex *aqua fumariæ* aſſumere: ne fortè ei accidat, quod evenerat ante annos puellæ ſimillimè citra omnem ulteriorem querelam affectæ; quæ tamen 13. ab affectione die obierat. Prouti id legere licet pluribus in *Chronologiæ meæ Med. Anno primo* §. *LXXXII.*

(*Labaco d. 20. Decemb. An. 1707. Auguſtam Vind. miſſa.*)

OBSER-

OBSERVATIO CII.
DN. D. MATTHÆI BLAW.
De
Varia unius medicamenti purgantis in uno ac diverſis ſubjectis, unoque ac diverſis temporibus exhibiti operatione.

Cum non ſolùm in multis morbis, præcipuè autem in cruditate & repletione ſtomachi, febribus intermittentibus, affectibus cacochymicis & ſimilibus aliis, verùm etiam ad præſervationem morborum medicamenta purgantia multùm in uſu ſint & magnâ utilitate adhibeantur, immò ab ipſis ægris ſæpè expetuntur, & ab hominibus etſi ſint bene valentibus pro præſervatione ordinaria requirantur, inæqualis tamen & incerta ſolet eſſe eorum operatio, ita ut interrogantibus, quot ſedes aut ſeceſſus inde ſecuturi ſint, aut petentibus, ut toties ἄνω aut toties κάτω moveatur, certi quid reſpondi aut promitti haud poſſit, niſi *circiter, circa.* Immò & in hoc non rarò fallimur, dum una eademque medicina purgans ſæpè bonam mediocrem, ſæpe minorem nimis debilem, interdum fortiorem nimis exceſſivam, quandoque nullam prorſus operationem oſtendit. Et quis in praxi medica verſatus interdum contigiſſe non obſervavit, quod deorſum purgantia vomitum, aut vomitoria ſeceſſus moverint, aut quòd fortius catharticum laxativi vices egerit, aut econtra laxans hypercatharſin excitârit? De hac materia, etſi forſan alii (de quo tamen præter *Excellentiſſimum Lentilium in ſuis miſcellaneis med. pract. lib.* 1. *f.* 288. mihi ſaltem non conſtat) ſcripſerint, placuit paucas impræſentiarum annectere obſervationes.

De electivè purgantibus ego (ut verum fatear) ſollicitus parùm ſum in præſcribendis formulis exiguam hucusque ſolitus facere differentiam, ſolummodò attendendo, utrum & quando conveniant: formam remedii purgantis ut plurimùm dictat electio ægroti vel aſſumentis, aut perſuaſio præſcribentis; doſin ſeu quantitatem deficiunt corporis vires aut humor peccans evacuandus vario modo conſtitutus: tempus urget in neceſſitate & mor-

morborum principiis, in quibus juxta Hippocratem, *ſi quid movendum videtur, move*: extra neceſſitatem non datur certa regula; commoda tamen occaſio tempore vernali vel autumnali, ante vel poſt venæſectionem, lunâ quâvis, dummodò non in ſummâ nec infimâ &c. verùm etſi omnia bene obſerventur, inæqualiter tamen agunt atque operantur purgantia, uti patebit ex ſequentibus.

Familiaris & perquam frequens pulvis purgans mihi in uſu eſt in febrium præcipuè intermittentium principio, ubi inappetentia ciborum, nauſea, ructus & oris guſtus amaricans deprehenduntur, ſive febrilis paroxyſmus ſe jam inſinuaverit, aut timeatur, conſiſtens ex pul. Cornach. gr. xv. ſalis abſinth. gr. iij. & Tartari emet. gr. ij. hunc autumno præterito (dum febres intermittentes & continuæ hîc multos invaderent) unâ die pro 4. militibus febricitare incipientibus præſcripſeram; aſt diverſa ſequuta eſt ejus operatio; quippe unus ſolummodò purgabatur per alvum multoties, alter ſine alvi apertione aliquoties per vomitum, tertius per utramque viam ἄνω & κάτω (quæ aliàs ordinaria hujus purgantis ſolet eſſe operatio) multa bilioſa & viſcoſa dejecit, 4tus ſedes vix duas expertus, omnes tamen notabili cum levamine.

Alia mihi itidem valde frequens & conſueta formula potionis laxativæ in uſu eſt conſiſtentis ex Extr. Diacitr. Cnic. ana ℈ß. Tartari vitriolat. gr. v. Syr. de Cich. c. rhab. ʒvj. aqu. laxat. ℥ij. menth. ℥ß. ol. Mac. gt. ij. Hanc vere præterito curioſitatis gratiâ pro 4. meis convictoribus quoad ætatem ab invicem parùm differentibus, unâ eâdemque die & matutinâ horâ, in eâdem prorſus doſi præſcripſeram, quam ſimul omnes in uno hypocauſto calidè & absque nauſea epotârunt. NB. Nullus autem horum ſingulares habebat querelas de ſanitate læſa aut morbificis accidentibus, ſed quivis deſiderabat medicinam purgantem ante conſuetam phlebotomiam aſſumendam. Sed ecce operationem quàm diverſam! unus vix horam exſpectavit, & ter per vomitum, poſtmodum toties per alvum expurgabatur; alter ante

pran-

prandium 7. ſedibus movebatur deorſum, tertius per totum diem ſeceſſus vix duos expertus, 4tus verò fruſtra & ſine effectu ſe medicinam ſumpſiſſe ratus, ad noctem primùm medicamenti ſtimulum expertus eſt, ſed ejus operatio pluribus vicibus ad inſequentem usque diem continuavit; ita ut omnes ridendo inæqualem medicinæ æqualiter aſſumptæ virtutem & effectum valde mirarentur.

Simili modo pro 3. perſonis quamvis diverſæ ætatis in una domo cohabitantibus unâ vice præſcripſi nodulum purgantem panchymagogum in ſequenti formula: ℞. Rad. 5. aperit. ana ℥ß. bryon. filic. polypod. q. ana ʒvj. herb. abſinth. pont. agrimon. capill. Veneris, marrub. alb. ſcolopendr. hyſſop. C. B. Beton. ſalv. ana Mj. flor. anth. geniſt. ana Mß. cort. fraxin. tamariſc. ana ℥ß. fol. ſenn. ſ. ſt. ℥j. rhabarb. ʒij. agar. tr. ʒiij. mechoac. alb. rad. helleb. nigr. ppt. ana ʒiß. paſſul. min. mund. ℥iß. ſal. tartari ʒij. ſem. aniſ. fœnic. ana ʒiß. calam. arom. ℥ß. galang. mac. ana ʒj. croc. auſtr. ʒß. groſſo modo inc. commiſc. ad nodul. cui affund. vin. alb. menſur. 4. ſtent in loco calido per noctem, de quo vino medicato ſingulo mane & ad veſperas ſumatur hauſtus, doſin vel augendo, vel minuendo, prout operatio procedit. De hoc vino purgante ſumpſerunt omnes tres eâdem horâ & quantitate æquali, ſed effectu iterum perquàm diverſo; nam primus præter ſpem movebatur per vomitum aliquoties, ita ut ulterius ſumere recuſaret: alter ſumpſit hauſtum manè & ad veſperas, ex quo de die 4. dejectiones deorſum habuit. Tertius primâ die bis hauſerat, ſed prorſus nihil movebatur: inde altero die augebatur nonnihil doſis, & ſic continuando quotidiè ter vel quater per ſedem operatio ſequebatur. Primus cùm videret reliquos duos ab aſſumpto vini medicati potu ad vomitum non ſtimulati, denuò perſuaſus fuit, atque iterum aſſumpſit hauſtum uti prius, & inde ſine vomitu moderatè per alvum expurgatus eſt.

Qui ordinarios in Monaſteriis & Xenodochiis Medicos agunt & pro multis ac diverſis hominibus eodem tempore purgantia præſcribunt, omnium optimè experiuntur, quàm diverſas &

ſæpè miras ea operationes obtineant; quod, dum antehac in Suevia & ad Acronianum lacum praxin exercebam & unâ vice ſimul & ſemel pro 10. Monaſteriis Medicum ordinarium agebam, experientia frequentior me edocuit. Qui pillulis utuntur ordinariis laxantibus ſingulo menſe ſumendis, in ſe ipſis experiuntur, effectum haud ſemper æqualem eſſe, licet in eâdem doſi & numero aſſumuntur; nam interdum operantur mediocriter, interdum vehementer, interdum lentè, quandoque nihil, præſertim ſi natura ſeu ſtomachus in iis ſæpius ſumptis aliquo modo fuerit aſſuefactus. Inveniuntur haud pauci, qui à Medicis quandoque deſiderant, ut ipſis fortiora præſcribantur purgantia, ſed hîc ſemper mediâ viâ procedendum ceu tutiſſimâ; qui enim ſecundùm modum Barbitonſorum paganorum vehementiora ex Antimonio, Helleboro, Scammonio ſeu Diagrydio, Colocynthide, Euphorbio, gummi gutta, aliisque fortioribus corroſivis præparata exhibent purgantia, hypercatharſin movendo non ſolùm nocent aliis, quorum ſanitatem deſtruunt, ſed ſibimet ipſis, proſtituendo famam, quàm tam facilè non reſtituent. Memini, dum adhuc juvenis Medicus eſſem, & antequam praxin medicam ſolo Marte exercere inceperim, me ab aliquibus Medicis ſenioribus celeberrimis, quos hinc inde aliquid in arte perdiſcendi gratiâ viſitabam, fideliter admonitum eſſe, ut ad praxin ſi devenirem, ab uſu fortiorum purgantium mihi caverem, quia exinde Medicus aliis redditur vel maximè exoſus. Verùm quàm cautè etiam quis agat in præſcriptione purgantium, vix tamen ſemper cavere poterit, quod non quandoque præter omnem intentionem hypercatharſis moveatur, uti mihi quondam contigit in ſequenti caſu.

Reverendo cuidam Dn. Jonæ Veringer Sacerdoti ante conſuetam phlebotomiam vernalem, medicinam purgantem ſibi præſcribendam poſtulanti ordinavi ſimilem potionem laxativam, cujus ſupra facta eſt mentio; præparatam aſſumpſit, & ſepties inde movebatur, ita contentus, ut formulam præſcriptam à Pharmacopœo repeteret, idque pro futuris uſibus in ſuo breviario

rio aſſervaret, inſcribendo ſequentia formalia: NB *Hæc potio laxativa blandè operata fuit ſepties.* Proximo autumnali tempore dum ante conſuetam venæſectionem rurſus medicinam purgantem ſumere conſtituerat, idem recipe me inſcio mittebat in pharmacopolium, ut in eâdem formâ præpararetur, quam denuo aſſumpſit, ſed operatione longè diversâ quàm in præcedente; exinde enim cum tantâ vehementiâ purgatus eſt, ut maximis cum torminibus colicis ultra 70. ſedes copiosè deponere, viribusque dejectus me tunc loco abſentem per expreſſum vocare ac medicam implorare opem coactus fuerit. Quænam autem cauſa fuerit hujus vehementis hypercatharſeos, invenire haud potui, cùm ex parte aſſumentis error nullus ſit deprehenſus; culpa potius Pharmacopœo conjecturaliter imputari potuiſſet, quamvis incertò conſtaret. Hoc idem ſimiliter obſervavi in Perilluſtri ac Generoſo Dn. Lib. Barone de Roth, qui ex uſu medicinæ laxantis ordinariæ à me præſcriptæ tantam hypercatharſin expertus eſt, ut de vita periclitaretur, & me in auxilium vocare neceſſe habuerit; verùm propriâ ipſius culpâ hoc accidit, quia nimirum poſt aſſumptam medicinam tempeſtate importunâ ſe foris contulit in ſylvas, & venationi inſiſtendo corporis exercitium immoderatum inſtituit, ex qua cauſa talis operatio importuna facilè provenire potuerat.

OBSERVATIO CIII.
DN. D. MATTHÆI BLAW.
De
Seminibus Cucumeris Meloniparis.

CONtigit hoc ipſo anno 1707. quòd ſemina cucumeris ſtudioſè collecta & aſſervata præterito tempore vernali in proprio horto meo in terram projecta & ſeminata loco cucumerum puros & varios melones dulces & ſapidos produxerint. Similem ſeminum variationem ac miram degenerationem hîc loci & hoc anno expertus eſt alius quidam hujus urbis civis Egg nominatus,

cui idem contigit & loco ſeminatorum cucumerum melones collegit. Verùm dubitaret fortaſſis quispiam, ac ſi error contigiſſet in collectione, aſſervatione & ſeminatione ſeminum, ſed minimè; quippe & in aliis hortis idem fuit obſervatum. Dum enim autumno præterito fortè fortuna vicinum meum Dn. Hauſer, virum ſedulum & in rebus domeſticis gerendis accuratum viſitarem, & in ſuo hypocauſto & camera magnam melonum copiam conſpicerem; interrogabam, unde tantam frugum meſſem collegerit? retulit mihi fide dignus cum admiratione, ſe antehac in horto ſuo melones nunquam habuiſſe, neque horum ſemina in terram projeciſſe, ſed ſemina cucumerum ipſummet anno præterito ſtudiosè collecta aſſervaſſe & nomina papyro inſcripſiſſe, ac vere præcedente propria manu in terram ſeminaſſe, ſed præter ſpem & exſpectationem in uno eodemque horti loco tum cucumeres tum & maximâ ex parte melones varios inveniſſe, quorum aliquos guſtavimus & genuinos ſapidos ac ſubdulces non ſine delectatione deprehendimus. Hujus curioſæ rei, varietatis & miræ degenerationis cauſam reſcire nemo potuerat; hinc & curioſis communicare placuit.

(*Friburgo Brisg. A. 1707. d. 21. Decembr. miſſa.*)

OBSERVATIO CIV.

DN. D. GOTTLIEBI BUDÆI.

Abſceſſus inguinalis, innumerabilia ovula ſeu veſiculas continens, curatus.

VIr juvenis 30. annorum, mediæ ſtaturæ & temperamenti phlegmatici ſeu cachecticus, ab operatione vehementiori vomitorii cujusdam aliquando ſumti, in inguinali regione ſiniſtri lateris ſentit rupturam, & demum poſt tempus aliquod tuberculum inſtar fabæ enaſci, per ſex annos ſine ullo incommodo durans, poſtmodum ad nucis juglandis magnitudinem increſcens, cui eò Chirurgo emplaſtrum diſcutiens applicari patitur,

ex

ex quo illius incrementum cum aliquali rubore ac dolore eò magis perſentiſcit, quò longius dictum emplaſtrum tumori inhæret. Hoc igitur remoto, mox aliud emplaſtrum ſtypticum applicuit, tumore verò eò magis magisque accreſcente, auctisque doloribus, ſtigmatibus ſeu ſtriis obfuſcis ac venis circumcirca ſanguine plenis & lividis conſpicuis. Hinc patiens pejora metuens d. 5. Decembr. 1703. miſeriam ſuam mihi explicat, meumque expetit conſilium. Ego ponderatis omnibus circumſtantiis atque oculis examinato ſtatu tumoris, ulcus cancriforme omninò metuens, dubium edixi prognoſticum, nihilo tamen ſecius ut Dominum Patientem conſolarer, tumorem illum eô tempore, magnitudinem capitis infantilis fere æquantem, maximè durum, rotundum, inæqualem, aſpectu tetrum magis ac obfuſcum, quàm inflammatum, temperatis & lenientibus remediis tractandum ſuaſi, & adhibito unà Chirurgo noſtro in arte expertiſſimo, Domino Johanne *Gottlob Fleiſchero*, curam cum DEO, adhibitis & internè & externè variis ex arte ſalutari remediis, ſum aggreſſus. Et quidem die eodem Dn. Patienti mixturam aliquam bezoardicam & cordialem, ad 50 guttas ter de die ſumendam dedi, in lecto ſe continendo, madoremque & tranſpirationem expectando; externè verò cataplasma diſcutiens, temperans & demulcens, ſæpius in die calidè applicandum. Continuatis his remediis usque ad 13. Decembris, tumor quodammodo emolliri & elevari viſus, accedente fortè aliquâ tuſſiculâ, præter ſpem rumpitur, & ex illo hiatu multæ veſiculæ, vel potius ovula, diverſæ magnitudinis erumpunt. Patiens his aſpectis ſummè perterritus & nunc de vitâ ſuâ actum eſſe perſuaſus, meum & Chirurgi adventum anxiè expetit & expectat. Nos absque morâ accedentes ſtatum hunc ſatis mirandum intuentes, nec minus periculoſum primo intuitu tacitè judicantes, inciſionem majorem faciendam juſſimus; quâ factâ ultrà quingenta ejusmodi ovula cum impetu quaſi proſilierunt. Quod curioſum ſpectaculum, & non ſine admiratione, ad noſtrum petitum, Nobiliſſimus atque Experientiſſimus D.D. Friedericus Lieff-

man-

mannus, Medicinæ Practicus feliciſſimus, aliique plures, nobiſcum adſpexerunt. Probè autem examinatis illis ovulis ſeu veſiculis, eadem variæ magnitudinis, uti in effigie videri poſſunt, deprehendimus, quædam inſtar piſorum, alia nucum avellanarum, aliaque ovorum columbinorum; horùmque quædam, quod maximè mirabile erat, continebant liquorem limpidum & pellucidum, quædam ichoroſum & quaſi albugineum, quædam materiam flavam & quaſi purulentam, ad vitelli ovorum inſtar, pauca quædam quoque lividam; ipſaque ovula in ejusmodi liquore lento & albugineo, fortè ab ovulis disruptis exeunte, minus fœtente, & ſaltem quid ſebacei olente, innatabant.

Horum ovulorum vel veſicularum magnam copiam infanti curavimus cum liquoribus partim ſpirituoſis, partim oleoſis, quæ in illis etiamnum conſervantur, nonnullis quidem disruptis & liquore ſuo vacuis, veſiculisque membranaceis ſatis craſſis relictis.

Evacuatâ autem cavitate illâ ab ovulis & materiâ albugineâ per vices & dies aliquot, (ne repentina & ſimultanea depletio vires dejiceret,) in eandem injectionem mundificantem ſeu purificantem & defendentem, cum ſyringâ infudimus, totâque ſic cavitate probè elotâ & expurgatâ, manifeſto comperimus diverſos ſinus fiſtuloſos, ultra dimidiam ulnæ profundos, ſuprà citraque & ad latera, intra peritonæum & panniculum carnoſum euntes, immò totam illam regionem inguinalem penitus excavatam eſſe & quaſi cavernoſam, membranâque peculiari intus circumductam. Præterea viſu admodum curioſum erat, quod ad repletionem cavernæ illius pro unâ vice plus quàm una libra liquoris conſumi, & propter profunditatem ſinuum ſingulare & flexile roſtrum ultra dimidium ulnæ longum ſyringæ applicari, neceſſum eſſet; aliàs enim materia illa acris & corrupta ex imis illis cavernis (cùm parùm vel nihil ſponte effluxerit initio curationis) extrahi, & contra, liquor vulnerarius in illas infundi non potuiſſet.

Cæterùm primo curationis tempore Dn. Patiens omnibus

planè

planè viribus deſtitutus, febri ſymptomatica & lipothymiis frequentibus, aliisque ſymptomatibus (quæ ipſa varia, durante curâ, per vices continuabant) corripiebatur, quæ tamen adhibitis debitis remediis iterum cedebant. Continuatâ autem per 16. ſeptimanas curâ, remediisque bezoardicis, abſorbentibus, confortantibus, balſamicis, travmaticis aliisque pro ſymptomatum exigentiâ mutatis, ſeduloque & internè & externè applicatis, membrana illa interior tandem ſeparata ac inſtar omenti educta fuit; quo facto brevi temporis ſpatio, ſinubus fiſtuloſis, totaque cavernâ, novâ carne adimpletis, æger DEI O. M. gratiâ pleniſſimè convaluit, & jam uxoratus, liberorumque pater optimâ perfruitur valetudine.

OBSERVATIO CV.
DN. D. GOTTLIEB BUDÆI.
De
Cachexia à corruptione viſcerum, cum abſceſſu & gangrænâ Meſenterii.

FOemina nobiliſſima de H. annorum circiter 38. temperamenti ſanguineo-phlegmatici, corporis maximè obeſi & cacochymici, diætæ minùs ſtudens, indeque variis haud rarò malis, utplurimùm verò paſſionibus hyſterico-nephritico-ſpasmodicis, cum vomitibus (qui in ſingulis per vitam morbis denatam maximè affecerunt,) & diarrhœis bilioſis, obnoxia, ante dimidium annum corripitur febri quotidianâ intermittente, cum nauſeâ, & conſuetis vomitibus, aliisque ſymptomatibus. Adhibitâ hinc Medici cujusdam famigeratiſſimi operâ, liberatur brevi ab eâdem, ſed paulò poſt conqueri cœpit de ingenti proſtratione virium, reſpiratione difficili, cardialgiâ, anxietatibus præcordiorum, dolore hypochondrii dextri aliisque. Appetitus quidem debitus adeſt, ſed ob vomitiones continuas nullum planè alimentum, niſi aquam ſimplicem aſſumere & ferre poteſt. Quare in noſtram Civitatem delata, meam, ut & Nobiliſſimi atque

Experientiſſimi D. D. Friederici Lieffmanni, Medici noſtratis celeberrimi, opem efflagitat. Nos ponderatis probè omnibus circumſtantiis, Ægræ hujus ſtatum maximè difficilem, nec minus periculoſum, & nil niſi obſtructionem viſcerum, cumprimis hepatis ſcirrhum eſſe duximus. Et quamvis huic malo radicato varia ex arte & interna & externa remedia ordinaremus, omnia tamen planè incaſſum erant, cùm & ipſa Ægra medicamenta aſſumere, ejusque ventriculus eadem aliaque aſſumta retinere abnueret; ideoque per plures hebdomadas ſine ullo cibo ac potu, ſed aquâ tantùm ſimplici, quam ſtomachus unicè ferebat, vitam miſeram conſervavit. Demum in latere dextro circa regionem renis dextri, tumor aliquis inflammatorius, variisque gangrænæ internæ indiciis comitatus, exoriebatur, qui paulò poſt obortâ veſicâ coloris obfuſci & nigricantis, datâque aperturâ, materiam copioſam corruptam, maximeque fœtentem, coloris hepatici, fundebat.

Interim Ægra ingentes patiebatur anxietates, & omnibus deſtituta viribus, ſæpius lipothymiis corripiebatur, adeoque propter corruptionem viſcerum gangrænæ atque mortis metus, ex noſtro prognoſtico, enaſcebatur.

Poſteà verò quàm maculæ quædam ſcorbuticæ & puſtulæ in totius corporis ambitu erumperent, atque ulcus illud ab extra benè mundificatum, conſolideſcere videretur, ſpes aliqua reconvaleſcentiæ affulgebat; verùm brevi nullâ amplius materiâ in ulcere apparente Ægra præter ſummam virium proſtrationem & lipothymias frequentes, ſenſu auditûs deſtituebatur, vertigine & caligine oculorum, partiumque corporis tremore, viginti circiter ante mortem horis, corripiebatur, durantibus adhuc vomitibus continuis & excretionibus ἄνω καὶ κάτω materiæ nigreſcentis & quaſi piceæ, inſtar ſanguinis congrumati & corrupti; quibus brevi ex gangrænâ internâ certiſſimâ mors ſubſequebatur.

Aperto poſt mortem cadavere, notavimus ſequentia, nimirum

1. Pan-

1. Panniculum adipoſum maximè pinguem & craſſitie trium digitorum latitudinem æquantem, panniculum carnoſum verò maximè tenuem.

2. Omentum totum pingue, & nil niſi portionem aliquam pinguedinis conglobatam & compactam, decem ad minimum libras ponderantem.

3. Receptaculum chyli & meditullium meſenterii ad orbiculi minoris latitudinem eroſum & exeſum, illamque regionem lividam & planè gangrænoſam. In hac quippe regione abdominis, die ante mortem, defuncta motum quendam convulſivum ſentiebat, eumque, externè ſtragulis licet tecta, oculis maximè conſpiciendum.

4. Ventriculi & inteſtinorum ſubſtantiam tenuiſſimam, flaccidam, albeſcentem & ferè diaphanam, nullis venis conſpicuis, inteſtina inflata, in cavitate autem & fundo ventriculi materiam talem nigram, qualis ante mortem per vomitum excernebatur, ad duas fermè menſuras.

5. Vas breve è liene verſus ventriculi fundum tendens, ejusmodi materiâ nigrâ ſeu fuſcâ infarctum, craſſitie digitum ferè æquans.

6. Hepar exceſſivè magnum, pallidum, totum exangue & quaſi coctum, corruptum, ad tactum facilè penetrabile & ferè ſolubile, prætereaque dextrum lobum in parte imâ vel concavâ coſtisque proximâ à materiâ acri putridâ corroſum & putrefactum; materia autem illa corrupta putrida, maximeque fœtida, (cujus fœtor ab adſtantibus vix ferri poterat) regionem illam & cavitatem, ubi ren dexter ſitum ſuum habet, occupaverat, renemque ab extra quodammodo eroſerat. Et quoniam hæc nimis tardè exitum per ulcus ſuprà deſcriptum invenerat, nullum eſt dubium, totum corpus, maſſamque ſanguineam ſimul ab eâ infectam corruptamque fuiſſe.

7. Veſiculam felleam inſtar ovi anſerini magnam & craſſam, duplici verò longam, turgentem materiâ illâ viſcidâ nigricante

cante & quaſi piceâ & fibroſâ, qualis per vomitum ſubinde & ſub finem maximè morbi, intermixta & excreta fuit.

8. Pancreas in duas partes diviſum inſtar duorum ovorum gallinaceorum, planè ſcirrhoſum, & quaſi cartilagineum, ejusque portiunculam aliquam exeſam.

9. Renum ſubſtantiam pinguedine obductam & intertextam, in eorumque cavitate ſeu pelvi vaſisque ductibus urinariis ſeu ureteribus materiam quandam flaveſcentem tartaream & quaſi putrilaginoſam, quæ per vaſa ſanguifera eò allata, (nam internè renes non corrupti erant,) Ægra quoque per totam vitam fluore albo laboraverat, & in urina Ægrotæ ſemper ejusmodi ichoroſa & purulenta materia, dimidiam fermè urinæ portionem exæquans, conſpicua fuit.

10. Uterum admodum parvum, inſtar ovi columbini, & quaſi corrugatum.

11. Denique, quod maximè notandum, paucum vel nullum ferè ſanguinem in partibus illis parenchymaticis conſpiciendum. Et quamvis partes variæ venis majoribus & minoribus præditæ diſſectæ ſeparatæque fuerint, attamen nil niſi parum & ſaltim ad dimidiam menſuram cruoris affluxerit.

Cæterum pectus non fuit apertum, dum cauſarum morbi indicia abdomen ſufficienter monſtrabat.

OBSERVATIO CVI.
DN. D. GOTTLIEB BUDÆI.
De
Aſthmate à ſcirrhoſâ intumeſcentiâ Pulmonum, & glandulâ Thymi.

Die 24. Auguſti M DCC VII. Virum quendam, annorum circiter 32. habitu corporis gracilioris, à primâ infantiâ reſpiratione difficili laborantem, & demum illa aſthmatis ſpecie, quam Orthopnœam vocant, denatum, præſentibus Nobiliſſimis atque Excellentiſſimis DDnn. D. Johanne Georgio Thummio, & D. Frie-

D. Friederico Lieffmanno, Compatribus, Fautoribus & Amicis noſtris honoratiſſimis, aperuimus, & ſequentia, curioſo ſpectaculo, obſervavimus, nimirum

1. Totum pulmonum parenchyma maximè intumeſcens, coſtisque & membranæ pleuræ, ipſique quoad partem anteriorem, diaphragmati adnatum, adeò ut non niſi vi & ſectione avelli & ſeparari potuerit.

2. Ipſam verò illorum ſubſtantiam lividam & nigricantem ac ferè corruptam, cum innumeris hinc inde maculis & tuberculis, materiâ viſcosâ albicante & quaſi purulentâ plenis, & quoad ejus ſuperiorem partem circa bronchia cartilagineam.

3. Et cumprimis Glandulam, Thymum dictam, magnam in molem excretam, maximeque induratam, ſcirrhoſam & quaſi cartilagineam, inſtar ſtrumæ vel potius ſteatomatis, vaſis illis magnis adſcendentibus, nimirùm venæ cavæ arteriæque magnæ, eorumque ramis ad brachia & ſcapulas euntibus, ipſique jugulo firmiſſimè adnatam, adeoque totam illam cavitatem thoracis ſuperiorem occupantem, ut pro motu ac ventilatione pulmonum nullum amplius ſpatium ſuppeteret.

4. Cor extraordinariæ magnitudinis, ſed flaccidum, ejusque ventriculos ſanguine nigro viſcido feculento repletum, inque illius ventriculo dextro filamenta quædam fibroſa & carnea, figuram vermis corrupti unius ferè ulnæ repræſentantia; in pericardio verò magnam copiam, duas ad minimum libras ſeri, limpidi coloris, & flaveſcentis, inſtar ichoris, mox in patina ſtannea in gelatinam concreſcentis.

5. Ventriculum tenuem & flaccidum, minus rugoſum, inanem ferè & pauco liquore putrilaginoſo imbutum, interiorem ejus tunicam, quaſi corruptam, lividam & ad tactum digitorum putridam.

6. Hepatis parenchyma magnæ molis & coloris pallidi ſeu plumbei induratum, cum variis hinc inde maculis lividis & tuberculis ad magnitudinem nucis avellanæ, aut quid his majus æquat; cumprimis in ejus parte convexa inferiori tubercula ali-

 quot

quot ſcirrhoſa, rotunda & quædam ſatis magna, in forma annuli ex gutture anſerino incurvati, prætereaque in veſiculâ felleâ humorem craſſum, viſcidum, nigrum ac quaſi piceum.

7. Lienem magnum ac lividi coloris.

8. Meſenterium multis glandulis induratis & tuberculis, materiâ tartareâ & calculosâ refertum.

9. Omentum fermè totum corruptum & putridum, dimidiâque ferè parte jam conſumtum.

OBSERVATIO CVII.
Dn. D. GOTTLIEB BUDÆI.
De
Dentibus molaribus ἐπιγινομένοις.

FEmina quædam nobiliſſima de M. annorum L. firmæque valetudinis, per diuturnum temporis ſpatium dolores circa dentes molares in ſuperiori maxillâ dextri lateris, illis quidem omnibus integris & ſalvis, ſatisque validis, patitur, variaque remedia ad odontalgiam aliàs probata, aliaque pro temperandâ & demulcendâ acrimoniâ lymphæ uſurpat, ſed absque ullo levamine: urgentibus hinc doloribus maximè ac tantùm non inſtantibus motibus convulſivis, præter ſpem quinque novos dentes paulò minores ἐπιγινομένους ſeu juxta vel potiùs ſupra dictos molares ex illâ ipsâ gingivâ erumpentes perſentiſcit, ceſſantibus dehinc doloribus. Verùm dentes illi ἐπιγινόμενοι admodum moleſti, aſperitate ſuâ internam malæ cuticulam roderunt, tandemque poſt annum circiter ſucceſſivè absque aliqua notabili ſenſatione iterum exciderunt.

OBSERVATIO CVIII.
Dn. D. GOTTLIEB BUDÆI.
De
Ruptura Lienis à concuſſione.

DIe 30. Januar. hujus anni vocatus ad inſpectionem & ſectionem fæminæ cujusdam ruſticæ, tribulo, (Germanis Treſch-Flegel

Flegel dicto) circa regionem hypochondrii ſiniſtri à Ruſtico quodam percuſſæ & ſummis perpeſſis doloribus & lipothymiis, poſt triginta circiter horas demortuæ. Cadavere per Chirurgum aperto, nullis ferè ab extra in loco percuſſo veſtigiis alicujus læſionis viſis, invenimus totam abdominis cavitatem ſanguine extravaſato, partim fluido, partim congrumato, ad quinque vel ſex menſuras, ſcatentem; Lienem verò tam in extimâ ſive convexâ, quàm in ſimâ ſive concavâ parte, unà cum vaſis ſanguiferis arterioſis & venoſis, majoribus & minoribus, aliquoties disruptum ac ferè conquaſſatum, coſtamque undecimam ſpuriam introrſum diffractam. E contrario in corde, pulmonibus & hepate, vaſisque majoribus nullum planè ſanguinem offendimus, quippe qui omnis per disrupta vaſa ſplenica, interiora verſus derivatus fuerat.

SCHOLIUM.

HUic disrupti lienis hiſtoriæ alia ſubjungi meretur, quæ Anno 1705. in vicina quadam Urbe accidit; ubi cum d. 28. Julii Maritus Uxoris ſiniſtrum hypochondrium baculo fagino ter quaterve, absque magna tamen violentia, percuſſiſſet, ipſa quidem nullo de dolore aliove ſymptomate conqueſta eſt, ſed inſuper d. 30. ejusd. menſis in publicum prodiit, veſperi autem ebria domum reverſa, de doloribus ventris querelas movere cœpit, atque d. ſeq. noctu inter 10. & 11. horam mortua eſt. Cujus cadaver d. 1. Aug. à Medico loci luſtratum, in brachiis & humeris magnas liveſcentes maculas ac veſicas, in pectore quoque, mamma ſiniſtra, epigaſtrio, & utroque hypochondrio ecchymomata, abdominis autem aliquam inflationem, internè verò omnia viſcera ſana exhibuit, Liene excepto, qui non tantum flaccidus & quaſi putrilaginoſus, nec non ſanguine infarctus, cum venarum & arteriarum inſigni dilaceratione, ab ipſo inventus referebatur, ſed etiam tam in ſima, quàm gibba parte fiſſuram, cui craſſior pollex imponi poterat, oſtendebat, magna ſimul ſanguinis grumoſi quantitate abdominis cavitatem ſiniſtram occupante. Ubi

quamvis Medicus ille vulneris hujus lethalitatem verberibus mariti adſcripſerit, mihi tamen, & Exc. D. D. Johanni Mayr, Phyſico tum Auguſt. nunc Archiatro Electorali Palatino, deſuper judicium ferre d. 1. Febr. An. 1707. rogatis, dubitare placuit, dum aperturas illas, ob profunditatem & amplitudinem, magnamque ſanguinis effuſionem, cui nullâ arte auxilium ferri potuerit, pro abſolute letalibus quidem habendas eſſe, à verberibus tamen mariti easdem fuiſſe inductas, non veriſimile eſſe, ſtatuimus; cum ex Actis inquiſitoriis colligere daretur: 1. Defunctam quarto ante obitum die, ex ebrietate ipſi conſueta, in labrum duabus anſis inſtructum magno impetu cecidiſſe, 2. ſexto antequam moreretur die, itidem ſuper trabem fuiſſe prolapſam, 3. verbera mariti moderata exſtitiſſe, 4. tertio ab ictibus mariti die in publicum absque ulla querela prodiiſſe, 5. ſanguinem ex inordinato vivendi genere à ſtatu naturali deflectere, lienisque ſubſtantiæ ſenſim noxam inferre potuiſſe, 6. circa tertiæ demum diei veſperam de doloribus vel torminibus querelas ab ipſa fuiſſe auditas, 7. ſuggillationes non tantum in hypochondrio ſiniſtro, ſed præcipue aliis etiam in partibus, quas baculus non attigerat, comparuiſſe. Licet autem non ſolum verbera, ſed repetiti etiam lapſus lieni, præſertim ſi is ipſe non adeò benè prius fuerit conſtitutus, vim aliquam inferre valuerint, inſignes tamen iſtas fiſſuras tum nondum contigiſſe, credibile eſt, cum in quartum usque diem, ob enormem hæmorrhagiam, tam diu ſupervivere mulierem vix potuiſſe, tum ratio, tum exempla (vid. D. Joh. Bohnium in tr. de renunc. vuln. letal. pag. 380. & Ephemer. Nat. Cur. dec. 3. ann. 2. obſ. 23. & 70.) ſuadeant. Ut ita fortaſſe ebrioſa tertio die novo lapſu vel contuſione marcidam jam lienis ſubſtantiam crepaturæ expoſuerit, ſicque vitalis humoris effuſionem concitaverit.

L. Schröck.

(*Budiſſà Luſat. Sup. Anno 1708. d. 28. Februar. Auguſtam Vind. miſſa.*)

OBSER-

OBSERVATIO CIX.
Dn. D. CONRADI BERTHOLDI BEHRENS.
Affectus cujusdam convulſivi rarioris delineatio.

COnſuluit me his diebus Conſiliarius quidam Electoralis Palatinus Düſſeldorpienſis in affectu ſuo chronico, cujus non quotidie occurrentis delineationem, ætiologiam ac curationem à me propoſitam cum Illuſtri Societate communicandam duxi.

Extremorum ante aliquot annos in quadragenario incipiens laſſitudo cum muſculorum imbecillitate, artuum ſtupore, noctu imprimis gravante, quibus hac hyeme acceſſit vertigo, circa novilunium imprimis ac plenilunium affligens cum anxietate cordis ac muſculorum imitatione, ita ut ſpiritus ac maſſa ſanguinea in uno puncto quaſi concentrata ægro interdum videantur, ſymptomatibus verò his ceſſantibus ſopor quiſpiam remaneat, hæc inquam omnia nervoſi generis affectum indicant, ac morbi cujusdam convulſivi, quem Deus avertat, gravioris præludia exiſtunt. Spiritus proin animales hic nimis tenues exiſtere atque ſimul elaſticos, & præterea in continuitate ſua deficere, idque vitio ſanguinis nimis alcalici ac ſpiſſi, lymphæque ſimul viſcoſæ & acris, extra dubium eſt; ut adeò, qui ægritudinem ejusmodi abigere intendat, ſalia hæc ſanguinem ita condenſantia diluere ac corrigere, huncque ut ſpiritus animales magis ſibi continuos, nec ita irritativos ſuppeditet, reſtituere debeat, quo in negotio ſequenti methodo procedendum arbitror.

1. Ad primas vias elutriandas cum pulveris Cornachini ſcrupulo uno incipiet, quem mane in vehiculo calido ſumat.

2. Pro ſanguinis ſpirituumque animalium motu ordinato in artuum extremis reſtaurando ſingulo mane ad duas vel tres uncias ſequentis decocti in lecto ſumat. ℞. Lign. ſaſſafr. ℥iij. radic. Chinæ ℥ij. rad. pœon. viſci quercin. Bacc. Juniper. an. ℥j. paſſul maj. ℥j. ſtent in infuſione cum vini tenuioris & aquæ fontanæ. an. ℔ iij. in loco calido & vaſe clauſo, per horas 24, dein coquantur, ſub

finem coctionis adde Flor. Lavendul. Salviæ. an. p. ij. Cinnam. acut. ℥iij. ebulliant iterum & colatura dulcoretur ſaccharo ℈ij. Apozema. Cum hoc vero tantum calefiat, ita ut vis medicamenti primario in artubus ſe exſerat.

3. Sub hujus decocti uſu ſemper horâ ante prandium utatur Tinctura ſequente. ℞. Elixir. vit. Matthiol. ℥ß. Mixtur. ſimpl. ſin. camph. ʒiij. Miſc.

4. Singulo meridie horâ quartâ veſpertinâ pulvere: ℞. Radic. valerianæ, Fol. ſaponariæ an. ℥ß. Nuc. moſch. ʒj. M. d. ſ. Pulvis ad 3. cuſpid. in Aq. pœonia.

5. Circa alternam ternamve noctem cubitum iturus, pulvere: ℞. Laudani op. gr. 1. Succini ppt. ℈ß. M.

6. Externe verticem nucham ſpinam dorſi artusque in flexuris frequenter inungat cum ſequenti: ℞. Spir. caſtorei, lumbricor. ana ℥ß. Ol. ſtillat. lavendul. ſalviæ ſuccini. ana ʒij. Miſc. Venæſectionem modo non haut ita pridem inſtituta fuerit, majali hoc tempore neceſſariam arbitror, & quidem in pede, ita ut à principio generis nervoſi ſanguinis motus inordinatus ac inæqualis magis coërceatur.

Atque huic methodo quatuor ſeptimanis inſiſtendum arbitror, ita ut medicamenta, quæ interim deficiant, ſubin reiteranda ſint. Si non tum remiſerit ægritudo, curam ſalivatoriam inſtituat, quæ in affectibus convulſivis magno ſemper præſidio eſt, & à præſenti Medico moderabitur.

Poſt hæc meris confortantibus inſiſtendum, quæ inter adhibendum infuſum radicis Niſi, mane ad modum Theæ ſorbillatum, ac cum hoc ſubin interpolatum. Pomeridie verò infuſum Lapidis Malacenſis, ad cochlearia ſingulis horis hauſtum. Salia volatilia non admittit ſanguinis per venæſectionem emiſſi floridior, ac nimis alcalica conſtitutio. Ex qua ratione quoque nec thermas eidem ſuaſerim, acidulis verò vitriolatis ac martiatis, quales Spadanæ ſunt, ſuo tempore utendum judico, atque eo longius continuandas, quo magis easdem ventriculus fert, ac ſanguinis ſpirituumque diatheſin iisdem emendare in proclivi eſt.

De

De diæta non eſt, ut quippiam addam, cum præſens Medicus eandem optimè præſcribet; circa animi affectus tamen in ſpecie moneo, ut æger à ſubitanearum alterationum quadam, ut ſic loquar, compreſſione ſibi benè caveat, cum nihil magis quam ejusmodi quicquam ſpiritus animales afficiat.

Atque hac methodo quoque poſt æquinoctium autumnale procedendum arbitror, niſi quid novi aliam tunc rationem poſtulaverit. Interea ut Dn. Æger commodiori utatur valetudine ex animo voveo. Hildeſii d. 4. April. Anni 1708.

OBSERVATIO CX.

Dn. D. CONRADI BERTHOLDI BEHRENS.

De

Uſu Radicis Niſi.

REverendiſſimus quidam ac Illuſtriſſimus Dominus jam ab æquinoctio autumnali ſuperioris anni ſanguinis atri ſplendentisque per inferiora dejectione, phthiſi ac quartana intermittente vaga in Hecticam degenerante decumbens ac ita emaciatus, ut jam ante menſem pro deplorato tum ab adſtantibus tum ab alio celebri hujus loci Medico, quem me abſente etiam in conſilium adhibuerat, haberetur, ab eo tempore à me infuſo radicis Niſi, Lapidis porcini Malacenſis aliisque pretioſis, pro circumſtantiarum ratione accommodatis, conſervabatur, ut Illuſtriſſimi Agnati etiam quandam reconvaleſcentiæ ſpem conciperent. Circa infuſum quidem Radicis Niſi, quamvis primo intuitu mihi ſcrupulos moveret Obſervatio Illuſtr. *Dn. Præſidis noſtri Miſc. German. Dec.* 2. *Ann.* 4. *Obſ.* 2. *Schol.* & *Menzelii Miſc. Dec.* 2. *Ann.* 5. *Obſ.* 39. in conſtitutionibus ſcilicet calidis & ſiccioribus, qualis etiam Domini hujus erat, febre inſuper hectica comitata, radicem hanc minus convenire, negligere tamen hoc caſu nolui, partim quod Illuſtriſſimus Æger nullo amplius cibo uteretur, partim quod emulſionibus amygdalatis radicis uſus interpolari poſſet.

poſſet. Sub initium verò Martii ſingultu cum calore majori ac continuo, ex pulſu celeriori & faciei rubore ſe imprimis manifeſtante corripi cœpit, quem delirium comitabatur, ut nil niſi itinera aliaque non cohærentia rauco ſermone & inter continuos die noctuque ſingultus referret, & ſputa quoque purulenta retineret, tumque à me etiam pro conclamato res haberetur, donec demum poſt ſex circiter dies circa meridiem ſingultus remitteret, pulſus æqualior redderetur, melius dormiret, cum adſtantibus rectius loqueretur, & phantaſiam ſuam quodammodo agnoſceret.

Singultum illum prima fronte ab uſu radicis iſtius inductum ſuſpicabar, utpote quam citati Autores in temperamentis calidioribus ſanguinem nimia ſua acredine incendere notaſſent, quæque acredo proin ventriculum hic quoque affeciſſet, quapropter etiam uſum iſtius radicis ſepoſui. Innocuam verò rurſus apud me radicem reddebat vomitus abſentia, qui omninò, ſiquidem ſingultus hic à ſubſtantia ventriculi dicto modo affecta, ortum traxiſſet, adeſſe debuiſſet, ut & delirii præſentia, quod etiam ab uſu radicis nulla ratione deduci poterat. Reſtabat proin diaphragma, quod à præcordiis corruptis jam velut inflammatoriè affici, ac in convulſivum quendam motum, juxta mentem *Franciſci Sylvii prax. p.* 216. *Thomæ Williſii lib. de morb. convulſ. Op. p.* 91. & recentiſſime *Andreæ Petermanni manuduct. ad prax. p.* 153. adigi videbatur, haut ſecus ac Hepatis Ileique inflammationes ſingultum per conſenſum inducunt. Conjecturæ huic favebat delirium, quod inflammatorios diaphragmatis affectus comitari ſolet.

Quæcunque demum cauſa ſingultus ſubfuerit, Illuſtriſſimus Æger absque eodem per quatuor fere dies decumbebat, cum pulſu, ut dictum, meliore, delirioque remittente, donec demum die 16. Martii catarrho ſuffocativo, cui propter iracundiam in extrema etiam hac macie interdum obnoxius erat, correptus apoplecticum in modum exſtingueretur, ac morte ſua mutationem in morbis chronicis circa æquinoctia evenientem, jamque

alias

alias in *Miſcellaneis Societatis noſtræ* exemplis à me confirmatam, quoque certiorem reddidit.

Inter medicamenta autem ſingultui oppoſita, egregie eundem compeſcebant Infuſum Lapidis Porcini malacenſis, nec non Lapis Bezoarticus.

(*Hildeſio Noribergam d. 16. Mart. A. 1708. miſſa.*)

OBSERVATIO CXI.
Dn. D. JOH. MELCHIORIS VERDRIES.
De
Dolore hypochondriaco & purgatione difficiliori.

Duo cumprimis reperiri, quæ purgantium vim retundant, viſcoſa ſc. atque acida, nemo facile, qui medicamentorum virtutes per obſervationes & experimenta explorare didicit, ignorat, cumque talia in corpore quoque humano ſubinde reperiantur, non ſane mirum, ſi aſſumta purgantia ſegnius aliquando partes ſuas exequantur, immò omni virtute exuantur, infractis à viſcido & acido p. n. particularum acuminibus. Veriſſime *Pechlinus ὁ χαριέστατος, de Purgant. Facult. Cap. IV. p. m. 34.* „Cum ventris, inquit, alvei ubique humidi ſint, mucoſisque illa„batur fontibus hauſtum medicamen, quis dubitet, vitium fa„ciente pituita, ſuccoque exæſtuante in ventriculum & inteſtina „acido, etiam ſic corporis noſtri mucilagine, ceu Pſyllii viſco, „involutum iri purgantia, acidique contrario acumine ipſam ſic „perituram acrimoniam adeò purgationi neceſſariam. Inprimis verò hoc obſervamus in hypochondriacis, quorum primæ viæ, uti Medici loqui amant, ejusmodi acido-viſcoſis inquinamentis refertæ ſunt, quosque hinc fortiſſima ferre purgantia non ſine ſtupore videmus, exemplo eſſe poterit ſequens, oblatus haud ita pridem mihi caſus:

Fæminæ quinquaginta circiter annorum, temperamenti cholerico-melancholici, habitus gracilioris ſcorbutici, tormina atque dolores ſub ſiniſtro hypochondrio, jam ab aliquot annis

moleſti eſſe ſolebant, quos illa, à Medicinæ auxiliis abhorrens perferebat. Cum verò deinde mire augerentur atque ingraveſcerent, ita quidem, ut, qui antea ſubinde remitterent atque fere inſenſibiles eſſent, jam crudeliſſimis punctionibus continuatis partem tantum non perterebrare atque dilacerare viderentur, illa noctesque diesque manibus dolenti parti impoſitis, antrorſum inclinata ſedens continuis gemitibus atque ſuſpiriis aures aſtantium implebat dolorumque crudeliſſimorum tandem pertæſa opem meam implorabat. Ego primum è fixo continuo atque perterebrante dolore abſceſſum metuebam, verum cum poſtea varias, quæ circumſtabant, conditiones curatius paulo expenderem, haud difficulter colligebam, eſſe hunc affectum aliud nihil quam dolorem hypochondriacum ſatis exquiſitum, à muco viſcidiori acido ſive blenna tenaciori pontica, uti loquuntur, flatulenta, coli inteſtini cellulis in ea parte, ubi illud anguſtatum & incurvatum ſub ſiniſtro hypochondrio incedit, adhærente, oriundum. Quamobrem ut ſymptomati maximè urgenti occurrerem, ſtatim Mixturam ex antiſpasmodicis, carminativis & anodynis exhibebam, locumque dolentem linimento emolliente anodyno inungebam, fruſtraneo tamen conatu, dolor nil quicquam remittebat, licet alvus ſemper eſſet aperta; tandem cum ſacculum ex emollient. carmin. &c. in lacte coctum imponerem, dolor mirum quantum remittebat, atque ægra rurſus ad quietem ſe componete & ſomnum capere poterat. Ut igitur radicem mali penitus exſcinderem fontemque obturarem, digeſtivis mucilaginem tenaciorem incidere atque purgantibus ſuperinjectis educere conabar, ſed irrito ſucceſſu. Sennata, helleborata, rhabarbarina, gummi ammon. in aceto ſolutum, extr. troch. alhand. áliaque fortiſſima purgantia nil quicquam movebant, muci viſciditas impediebat, aciditas obtundebat eorundem efficaciam. Dolor interea ſacculo emolliente repreſſus poſt hebdomadum aliquot inducias recurrebat. Clyſteres quoque incaſſum adhibebantur. Pulverem tandem ex incidentibus abſorbentibus Martialibus & cinnabarinis offerebam, de quo ſingulis diebus bis ℥ß.

ſume-

ſumebat, hinc vinum paſſulatum laxativum propinabam, quo ipſo, præparata jam aliquo modo, materia, id efficiebam, quod antea fortiſſimis purgantibus fruſtra tentaveram, ægra ſingulis diebus ter vel quater materiam excernebat picis inſtar viſcidam, nigricantem à martialibus ſc. cum abſorb. aſſumtis, dolores verò propter materiæ hujus inteſtinis firmiter adhæreſcentis commotionem & hinc maximam inteſtinorum irritationem ita augebantur, ut ægra debilitata eosdem vix amplius tolerare poſſet, accedente ſimul calore quodam p. n. Igitur ſatis hac vice purgatum, ratus, mixturam exhibebam confortantem antispasmodico anodynam, de qua vix cochlearia aliquot acceperat, cum dolores remitterent, omnia pacata fierent, & ægra paulo poſt reſtitueretur, quamvis ſubinde adhuc quosdam ſed leviſſimos experiatur inſultus, quos tamen continuatum medicaminum uſum expugnaturum nullum dubium eſt.

(*Gieſſâ Haſſ. Auguſtam Vind. d. 3. Apr. Anno 1708. miſſa.*)

OBSERVATIO CXII.

DN. D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMERI.

Τοῦ θείου *in Morbis exemplum.*

VIrgo ætate, indole, virtutibus florentiſſima, vix annum nonum & decimum ingreſſa, nullo in diæta prævio vel errore, vel peccato, calore præter naturæ ordinem majore, vel potius ebullitione ſanguinis ſubinde corripi cœpit, nulla tamen certa vel die vel hora, primum rarius, hyeme adhuc durante, poſt menſes verò aliquot frequentius: nulla tamen alia moleſtia, quam quod leviter caput doleret: Pulſus erat frequentior & citatior, non tamen ultra modum, nec magnus ſcil. nec vehemens, frigoris aut rigoris ne minimus quidem præcedebat ſenſus, nec aliud pravitatis ſignum conſpiciebatur. Incommodi etiam nihil admodum inde ſentiebat, etiam præſente malo, unde functioni-

bus

bus conſuetis ſuperſedere eſſet neceſſitas, aut in lectum ſe conferre, aut quieſcere: nec cibi potusve appetitus minuebatur, quin increſcebat potius, ut vel medio in prandio prehenſa, nihil ceſſaret veſci. Urinæ nulla apparebat admodum mutatio, nec corporis imminutum decus, nec floridus faciei color corrumpebatur, ſed cætera omnia rectè valebat. Quid multis? ſana ac vegeta omnibus judicabatur. Et jam annus propemodum impletus erat, cum ſenſim frequentius repeteret paroxyſmus, & fere ad hecticam ſpectare videretur. Itaque moleſta paulum cœpit eſſe affectio, ut de pedum in greſſu debilitate, ac gravitate quadam conquereretur. Menſes interim nunquam ſubſtiterant, ne quis ex obſtructione eorum hoc, ut ſolet, contigiſſe exiſtimet. Et cum fermè quotidie repeteret malum per horas duas, tres, quatuor, medicamentis idoneis itum eſt obviam: quibus ita obſecundabat morbus, ut penitus fractus & victus exiſtimaretur; illa etiam ad numeros ſaltare (quo exercitio apprime ſe ſolebat oblectare,) auderet, nec male inde habere diceret. Poſtero verò die circa veſperam, cum pulcherrimè ſtare videretur, præter omnium expectationem tam gravi lipothymia ſubitò correpta eſt, ut ex manibus viri atque mulieris, qui in lectum eam deportare ſtudebant, concideret, pondere corporis in tantum ducto, ut attolli ac ſuſtineri nullo modo poſſet. Tandem, cum ad ſe rediret, ſe maximam cordis anxietatem percepiſſe, ſenſiſſe tamen, ſe attolli, horrendo inde terrore & perturbatione animi affectam, narraret. Inde redire & colligere ſe penitus diu non poterat.

Ea nocte dormivit parum, calebat enim intus, etſi pulſu non admodum commoto. Erat is dies Novembris 21.

Vigeſimo ſecundo adeò debilis erat, ut ſurgens, non diu poſt lectum repetere cogeretur, ita tanquam de cœlo fulmine tacta, omnes amiſerat vires, roburque naturæ, alioqui inſigne, fractum erat. Pulſus interim fortis, ſed non admodum frequens: cæterum nec calor nimius, ſed naturalis, nec anxietas aderant.

D. 23. in eadem debilitate perſtitit, veſperi manifeſta febris, cum calore nullo tamen horrore præcedente. Poſt undecimam dormi-

dormivit, mane pulſus paulo frequentior, ſed nullus febrilis calor.

D. 24. eadem morbi ratio; febris hora 7. acceſſit veſpertina: remiſit 10. cum levis erumperet ſudor, quo levata eſt, erumpentibus puſtulis, ſic ſatis magna copia. Dormivit quantum erat ſatis.

D. 25. mane pulchrè videbatur valere, utens antifebrili eſſentia volatili. Circa veſperam pulſus debilior, noctu tamen optimè dormivit.

D. 26. nullum acceſſionis febrilis indicium, ſed pulſus debilis.

D. 27. Optime videbatur habere, & ſpem faciebat noctis tæ, ſed aliter evenit. Cum enim circa 10. ſe compoſuiſſet ad ſomnum, quod ſubinde etiam per aliquot dies evenerat, tanta ſubito orta eſt virium imbecillitas atque dejectio, ut pene ſenſus deficerent, & nubecula ante oculos videretur verſari, reſpiratio frequens, celeris, & anxia, pallor & erumpens frigidus ſudor: id per horam durabat, fruſtra adhibitis cordialibus internis, aquis apoplecticis, ſpiritu volatili oleoſo, balſamo apoplectico, donec tandem aceto roſaceo, rutaceo, cum aqua Anhaltina, Damaſcena, carbunculi & aliis mixto reficeretur. Nox reliqua terroribus, anxietatibus, celeri reſpiratione, & quaſi lipothymiis imperfectis, ubi nunquam ſenſus aut loquela amittebantur, plena: jamque maxima ſpirituum imbecillitas & oppreſſio omnem Medicorum curam ad ſe trahebat. Itaque pulveres cordiales, cephalici, aquæ cordiales ac ſpiritus: cinamomi, fl. tiliæ, Lil. convallium, C. C. citrata, Meliſſæ, &c. externè verò acetum roſaceum, caryophyllatum, rutaceum, Eſſ. Lavendulæ, anthos, aqua Naphæ ad odoratum præſcribebantur, quæ inſigniter juvabant, ſed non tollebatur malum.

D. 28. veſperi, cum ſatis benè valere videretur, cliſtere alvus eluta, ſummo cum levamine, ut ea nocte optime dormiret: ſed altero mane de dolore in pectore conqueri cœpit, & tuſſire:

addita hinc aquæ cordiali pectoralis cærulea, egregia, materperlarum, corall. alb. ſir. papav.

D. 29. hæc: quæ ſequebatur inſomnis nox, propter tuſſim, ſummumque in pectore dolorem, multa ſpumea tuſſi rejiciebat. Flatus, qui ante cliſterem ſurſum ructuum forma aſcenderant, per guttur inferius prodibant. Theam herbam, cui Badian addita erat, bibebat quotidiè, ſummo cum levamine: eam tunc diſſuaſu nonnullorum omittebat, redibat tamen paroxyſmus cum mane, tum veſperi, cum ſurrexiſſet, alvum deponendi gratia, egrediebatur, isque admodum vehemens: uti quidem ſolebat, quoties è lecto: quod ſpirituum ſummam debilitatem prodebat. Nox ſequebatur ferè inſomnis, ut vix bihorium dormiret.

Quum imbecillitates illam affligebant, pallebat facies, oculi ſplendorem amittebant, reſpiratio erat brevis & ſumme anxia, ſed motus, ſenſus, loquela & intellectus integra erant, nulla aderat convulſio, nullum hyſtericæ paſſionis indicium, ſed mera ſpirituum oppreſſio & labor. Poſt paroxyſmum pulſus magis magisque debilis deprehendebatur, & fractæ naturæ vires.

D. 30. verſus meridiem, cum lectus ſterneretur, ſurgebat facilè, ſeque regebat, ſed in eum regreſſa, corripiebatur. Arceſſitus animæ Medicus, poſtquam comediſſet ſatis benè, quod quotidie faciebat, appetitu integro, ſacro viatico eam pomeridiana ſecunda inſtruebat, quod ſe erigens ipſa, eo in lecto ſedens, capiebat. Nunquam magis valere viſa, & bene habere, loquebatur nobiscum, jocabatur, & jam omnis dolor pectoris & capitis, omnisque debilitas ipſi videbatur abeſſe, ut illa ſublata eſſe, læta nunciaret, & ſpem reconvaleſcentiæ ipſa conciperet, cum hora quinta veſpertina repente in pede ſiniſtro dolor oriretur, & mox paroxysmus rediret, ea reſpirationis difficultate, ut diſerte diceret, diutius ſe id ſuſtinere non poſſe. Interim manus & brachia vitalis calor reliquerat, ut linteis & culcitris eum reſtituere ſtuderent adſtantes, quæ cum & pedibus admovere vellent, illa calere, & non indigere iis dicebat, paulo verò momento poſt, reſpiratione jam magis magisque difficili, & facie Hippocratica, oculorumque

que caligine apparente, videns ſentiensque omnia, cum paroxyſmus non ultra horæ quadrantem duraſſet, beatiſſima morte animam DEO reddidit. Urina ſemper ſedimentum oſtendebat bonum: Hac die citrina & nonnihil pallidior erat: nullum lethale ſignum præceſſerat: corpus nullo modo conſumtum, robuſta erat & valens, paulo ante mortem extuſſiens, ſputum longe projiciebat, ſeque regebat in ipſo paroxyſmo. Nemo eam morituram credebat, præter parentes, qui cum ſorore ante annum, eam morituram, ſomno divino, eodem, una cum ancilla, quæ ipſi ſerviebat, eadem nocte, eademque noctis hora commonefacti, id diu ante prædixerant.

Hunc morbum incognitum, & divinitus immiſſum, nec ex naturæ legibus fuiſſe, plane patere arbitror.

*(Kilonio Auguſtam Vind. d. 14. Maji
Anno 1708. allata.)*

OBSERVATIO CXIII.
Dn. D. REINHOLDI WAGNERI.
De
Hædo Islandico Hermaphrodito.

HErmaphroditos dari, utut rarius appareant, in omni animalium genere negandum non eſt: Illorum enim exiſtentiam tam in vegetabili quàm animali Regno probant tot Veterum & Recentiorum obſervationes. Verum enim vero dari Hermaphroditos perfectos, utriusque ſexus munus abſolventes, olim Androgynos vocatos, quales tradidit *Plinius Lib. 7. cap. 2. & 3.* negante *Ariſtotele* 4. *G. A.* 4. vel ipſa negabit αυτοψία anatomica. Quæ enim ex *Diodori Siculi Lib. 32. Photius in Bibliotheca de Androgynis* prolixè tradidit, legi quidem merentur, ſed prolixiora ſunt, quam ut hic afferri poſſint. Quæ quoque *Fortunius Affaitetus*, Theologus quidam Italus, de conceptu Hermaphroditico Androgyneo refert, res videtur eſſe difficilis, quæ & credi & probari ſatis queat: Fatente Excell. D. D. *Phil. Jac. Sachs in Schol. M. N. C. Dec. 1. An. 2. Obſervat. CCIII.*

Si propriam hic citare fas ſit experientiam Anno 1707. d. 14. Jan. gratiâ Illuſtris Herois ac Dn. de Moth. ut & Pl. Reverendi Præpoſiti Dn. C. Wormii, cultro anatomico ſubjeci Hœdum ex Islandia curioſitatis cauſa, huc transmiſſum Hermaphroditum.

Externa quidem ſpecie in hoc monſtro utrumque pudendum aliquo pacto extare viſum fuit, aſt re ipſa utrumque imperfectum, nulliusque uſus ad generationis functionem deprehendi. Cornutus erat, & ſe maſculum oſtentabat: cum verò deficiente pene, nec teſticuli propenderent, ſed ſub papillis inſignibus uberum in hypogaſtrio latitarent, fœmellam eſſe dixiſſes, præprimis cum vaginæ prope orificium ani ſitus idem ſuaderet; ſupra ſphincterem enim ani rima oblonga pudendum muliebre exactè æmulans, labiis ſepta perinæi locum occupabat, & ad urethram, denique ad veſicam tendebat, cui adjacebat corpus glanduloſum inſtar clitoridis, ut ex additâ hic *Figurâ lit. a. b. c.* patet.

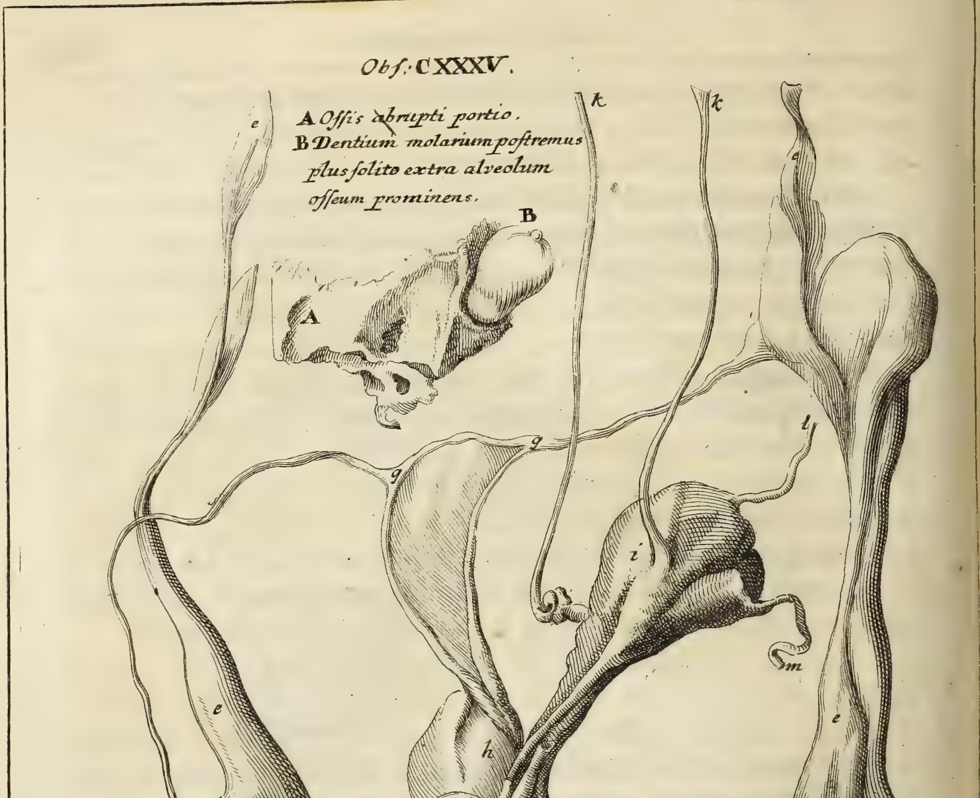
Aſt remotis integumentis nil quicquam fœminini intus apparuit. Nam corpus glanduloſum, lit. a. depictum, clitoridem referens indicium dabat penis monſtroſi in orbem lineâ ſpirali convoluti, non perforati & in tantas anguſtias redacti. Teſticuli lit. d. aderant maſculi inſolitæ magnitudinis ad ſarcocelen accedentes, quorum vaſa præparantia (lit. e.) ſtagnante ſanguine erant turgida, epididymis quoque in utroque teſticulo lit. f. erat ſanguinolenta, & ex uno continuato ductu ſerpentino greſſu varie inflexo ad vaſa deferentia, quæ tota erant cartilaginea, abibat, ut ex figurâ lit. g. liquet.

Vaſis deferentibus adhærebant veſiculæ ſeminales ob ſtagnationem ſeminis in unum receptaculum ſive hydatidem efformatæ & notatæ lit. h.

Veſica lit. i. erat admodum exigua & urina vacua, quam cum ſecundum longitudinem ad extremitatem urethræ, quæ vavulâ erat obducta, diſcidi, notatu dignum occurrit, quod præter ureteres lit. k. arterias quoque ab ipſa aorta, ubi in ramos Iliacos diviſa eſt, in fundum veſicæ variè diſperſas, neque in hoc hædo annuo in ligamenta degenerantes invenerim, ſed &

quod

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

Obſ: CXXXV.
A Oſſis abrupti portio.
B Dentium molarium poſtremus plus ſolito extra alveolum oſſeum prominens.
Obſ. C XIII

quod aliæ venæ hypogaſtricæ ad revehendum ſanguinem utrinque eſſent notabiles, quorum vaſorum arterioſorum & venaſorum ramum unicum lit. l. m. exhibet.

Hæc pauca anatome in hoc Hermaphrodito detexit, utut Hermaphroditus propriè Mercurii & Veneris filius, de quo ſic *Auſonius*:

Mercurio genitore ſatus, genetrice Cythera,
Nominis ut mixti ſic corporis Hermaphroditus,
Concretus ſexu, ſed non perfectus utroque.

I. Uſus Phyſicus: Androgynos, quos peſſimos homines *Plato* vocat, verè non dari, quicquid de iis fabuletur *Plinius*.

2. Medicus: (*a*) Hermaphroditos dari quandoque ex utroque impotentes, ſive maſculinum, ſive ſequiorem ſexum reſpicias. (*b*) Urethram prope ſcrotum apertam, in puero ex graviori lapſu quondam in Xenodochio Majori Regiomontano animadverti, qualis apertura propter urinæ illac continue affluentis acrimoniam callo undique obducta ſanari nequiit; quæ ab aliis quoque notata *in Ephem. N. C.* item à *Stalpartio* von der Wiel *Cent. I. Obſervat. LXXXVI. Cent. II. Obſerv. XXXIX.*

Figuræ Explicatio
Hœdi Islandici Hermaphroditi.

a. *Penis ſpiralis monſtroſus.*
b *Rima labiis ſepta, ſive apertura ad urethram, ſive veſicam urinariam tendens.*
c. *Inteſtinum rectum.*
d. d. *Teſticuli, eorumque*
e. e. *Vaſa præparantia.*
f. f. *Epididymides.*
g. g. *Vaſa deferentia.*
h. *Veſiculæ ſeminales.*
i. *Veſica urinaria, ejusque*
k. k. *Ureteres.*
l. *Arteria.*
m. *Vena hypogaſtrica.*

(*Noriberga Auguſtam Vind. M. Majo 1708. miſſa.*)

OBSERVATIO CXIV.
Dn. D. JOHANNIS GEORGII HOYERI.
De
Hæmoptyſi graviditatis infido ſigno.

DE ptyalismo graviditatis ſigno Dec. 3. ann. 3. Ephemerid. Germ. Obſerv. L. plura dicta. Eundem ptyalismum cum nauſeâ in Conjuge meâ ante biennium, cum gravida eſſet, per ſemeſtre ſpacium moleſtiſſimum, variis remediis eo nomine ſine ſucceſſu fermè adhibitis, notavi, quæ tandem puellam ſanam & bellam in hanc lucem edebat. Fidis itaque & bonis graviditatis ſignis ptyalismum accenſendum: Sicut è contrario infidum & malum ſignum graviditatis eſſe puto Hæmoptyſin. Solet quidem ſæpius in honeſtis virginibus etiam ab obſtructione menſium hæmoptyſis notari, citra graviditatis ſuſpicionem: Enim verò in nuptis ſuſpicione graviditatis eam non carere, ſequentia poſſunt evincere. Fœmina junior poſtquam in nuptiis tripudiaſſet, domum reverſa magnam ſanguinis floridi copiam per ſcreatum cum tuſſi ſine doloris ſenſu vicibus iteratis exſpuebat. In conſilium vocatus phlebotomiam ſuadebam, præprimis cum menſium fluxum proximè defeciſſe audirem. Hinc verò hæmoptyſi non perfectè ceſſante alia remedia ſperato tandem cum ſucceſſu in uſum vocabantur. Ipſa verò ægrota aliquandiu poſt ingenuè graviditatem fatebatur, quam dudum ſuſpicabar. Approximante partu moras uteri ſolvebat puellus debilis valde & macilentus, qui ſacro baptismatis actu vix abſoluto animulam Creatori ſuo reddebat. Huic fœminæ altera vice gravidatæ eadem phœnomena eveniebant, quæ tandem poſtquam phtiſico affectu aliquandiu afflicta, miſeram hanc vitam cum meliori & beata mutavit.

OBSER-

OBSERVATIO CXV.

Dn. D. JOHANNIS GEORGII HOYERI.

De

Fluxu menſtruo in Vetula.

FOemina ſana & robuſta ſeptuageſimo ſexto ætatis anno menſtruum ſanguinis floridi fluxum, quem hactenus plures per annos non viderat, ſtato tempore & ordine egregia cum euphoria quinquies experiebatur. Eodem verò anno circa tempus conſuetum ſanguinis hunc fluxum cum dyaſphoria ceſſantem notabat, ſubſequentibus anxietatibus, borborygmis &c. brevi poſt celerius opinione ſyncope moriebatur. Poſt mortem denique filia ejusdem rarum hunc caſum mihi referebat, & an remedio quodam vetulæ fortaſſe ſuccurrere potuiſſem anxiè quærebat. Cui ego, potuiſſe tum venæſectione, ex mente Celſi Lib. 2. cap. X. tum aliis medicamentis curari, cum reſponderem, conſilium, matre ſic volente, neglectum acerbiſſime dolebat.

OBSERVATIO CXVI.

Dn. D. JOHANNIS GEORGII HOYERI.

De

Curatione delirii à philtro & Erucis per vomitum & urinam excretis.

MOlator Cœnobii Cellenſis in vicino Eisfeldenſi diſtrictu, ditionis Electoris Moguntini, ſiti, Matthæus Goltmann, juvenis 26. annos natus, poſtquam in convivio genethliaco potum amaricantem à puellâ quadam loco cereviſiæ oblatum abſorbuerat, inde dictum factum male habens dyſareſteſi vexabatur & cardialgia. Sequentibus diebus appetitus ſolidorum prorſus deficiebat, urgente ſiti & calore efferato: Somnus inquietus & interruptus erat, ſingulari mentis ſtupiditate & delirio ſingulis diebus

bus apprimè circa horam quintam veſpertinam accedente, adeò, ut nec adſtantes quidem dignoſcere poſſet, neque quid agendum vel omittendum ſibi, ſciret. Qualis mentis ſtupiditas & delirium à quinta veſpertina usque ad tempus matutinum perdurabat, unde per totam noctem ſomnum non videbat. Tertio demum die in conſilium vocatus, mixturam bezoardicam præſcribebam, à cujus uſu poſthabito ſudore paulo melius habere videbatur. Die ſubſequente pro Cardialgia curanda emeto catarcticum propinabam, à quo quatuor vomitus ſuſcitati, quibus non ſolùm maxima ſaburræ bilioſæ copia, ſed etiam duo vivi vermes, erucis majoribus haud abſimiles glauci coloris (grauliche Würme wie Raupen) exturbabantur. Ceſſante tandem vomendi conatu novæ circa vias urinarias moleſtiæ ſentiebantur, ac brevi poſt vermis erucæ ſimilimus rubicundi coloris una cum urina non ſine maximo doloris ſenſu eliminabatur. Hinc continuato Bezoardicorum, cephalicorum ac ſtomachicorum uſu, venæſectione cephalicæ facta ac purgante medicamento iterato, non neglecto ſuffitu crebriori è pulvere fumali optimo officinali, addita præprimis adianthi aurei (quod hîc loci in quibusvis morbis à veneficio maximi ſolet æſtimari) quantitate, deſperatus hic ægrotus tandem perfecte convaleſcebat.

OBSERVATIO CXVII.
DN. D. JOHANNIS GEORGII HOYERI.
De
Rore melleo, erucas producente.

MEllei roris morborum epidemicorum cauſæ in diſſertatione epiſtolica ad Illuſtrem & Magnificum Dn. Præſidem Societatis Nat. Cur. Dn. Dr. Schröckium data & An. 1700. typis excuſſa, mentionem feci. Similem pene rorem erucas producentem in Dec. III Ephemerid. Germ. Ann. IX. & X. p. 172. notavi. Qualis cum currente hoc anno in ſcenam denuo prodierit, nolo quoque cramben bis coctam in medium afferre, quin verò potius

tius operæ pretium puto accuratius paulo rimari, an roris mellei viſcida ſeu glutinoſa ſubſtantia ſeu materia per ſe, an verò ſeminium vel ovulum vel animalculum quoddam in dicto rore contentum erucarum cauſa exiſtat?

Quamvis autem plures celeberrimi Scriptores pro ſeminio militent, vix tamen à mente mea impetrare potui, ut iis abſolute fidem habeat. Lœwenhôckii namque & aliorum ſententiam quod attinet, qui incredibilem minimorum animalculorum eorundemque ovulorum copiam in rore oſtendere laborant, eam ſane huc prorſus non quadrare vel exinde manifeſtum, quoniam hoc anno & ab hoc rore nuſpiam plures, ſed unicam vermiculam generatam invenire potuerim. Scilicet hortos meos, quos ab erucarum nidis & omni inſectorum ſeminio ſedulo repurgari curaveram, frequentans, circa medium Aprilis (quo quidem tempore gelu prorſus inſuetum notabatur, adeò ut vinitores ſuetis laboribus fungi vix poſſent & vites glaciatas quaſi deprehenderent) materia quædam aquoſa, inſtar guttæ pellucida, glutinoſa, viſcida, ſubdulcis in tenoris pyrorum, ceraſorum ac prunorum foliis & floribus inde criſpatis, ut gelata quaſi ominarer, viſenda. Nullius hic ovuli, nullius ſeminii veſtigium nec à linceis quidem oculis diſcerni poterat. Interim poſt paucorum dierum ſpacium guttula dicta mirâ metamorphoſi in unicum vermem albicantem, aliquandiu poſt vermis in erucam virideſcentem transmutatus. Stante igitur ſententia citata, cui uſui incredibilis animalculorum vel ovulorum copia, unicâ eruca ſaltim exclusâ? DEUS & Natura nihil fruſtra. Pari ratione in ſylvâ meâ milliare germanicum abhinc diſtante zum Tieffenthal dicta, in excelſis quercubus aliisque arboribus eandem erucarum ſpeciem ejusdem numeri & coloris viridis notavi, quod etiam alii plures non ſolùm in univerſo territorio Molhuſino, ſed & in vicino diſtrictu Eisfeldenſi & alibi locorum obſervarunt. Regerat alius, potuiſſe forſan ope microſcopii accuratioris in guttula citata unicum ovulum ſeu vermiculam diſcerni? Reſpondeo, erucarum ſeminium adeò ſubtile non eſſe, ſed ovula ſolâ oculorum

acie in nidis ſuis, ut vulgo notum, ſine microſcopiis ſatis clarè dignoſci poſſe. Neque ego diffiteri poſſum, me microſcopiorum uſum in plurimis rebus, ſalvâ tamen celeberrimorum Scriptorum autoritate, valde ſuſpectum habere. Ut enim alia ſilentii peplo involvam, Dominus Doctor Himſelius, inventionum mechanicarum ſedulus cultor & maximus microſcopiorum admirator, Halæ Saxoniæ, ubi tunc temporis commorabatur, mihi ſancte aſſeverabat, ſe ope microſcopii tartarum emeticum tam cryſtalliſatum quam ſubtiliſſime pulveriſatum examinaſſe & inveniſſe, eum particulis dupliciter hamatis conſtare.

At ego ſæpius tartarum emeticum microſcopiorum Hafniæ, Hamburgi & Halæ Saxoniæ coëmtorum examini ſubjeci, nec unquam talem particularum figuram & texturam deprehendere potui. Verendum itaque, ne nubem amplectantur pro Junone, qui nimium fidunt microſcopiis; ne fortaſſe inteſtinum aliquem particularum in rore motum pro animalculis habeant, aut plura fingant quam videant. Cum verò altioris indaginis hæc de inſectorum generatione cogitata ſint, alii occaſioni poſt plura experimenta, cum unicum verum experimentum plus valeat, quàm decem rationes, reſervo. Interim meditationem quandam de generatione animalium huc collimantem è rationis fonte depromptam, & ab Amico quodam, qui ex Ratione & Candore philoſophatur, mihi, dum hæc ſcribebam, communicatam, quæ ſane non videtur de nihilo, eruditorum examini promitto.

OBSERVATIO CXVIII.

DN. D. JOHANNIS GEORGII HOVERI.

De

Febre Tertiana periculoſa per Sympathiam curata.

Curas magneticas ſeu ſympatheticas ab aliis laudari, ab aliis negligi & vituperari, ab aliis veluti ſuperſtitioſas & magicas

pror-

prorſus damnari, tum quotidiana experientia, tum celeberrimorum Medicorum ſcripta ſatis abunde teſtantur. Non disquiram prolixius, quidnam in vulneribus, ulceribus, herniis, morbis epilepticis, arthriticis, ictero, variisque affectibus aliis externis & internis præſtare queant? Sed obſervatione hac id ſaltem evincam, ipſas etiam febres ſympatheticè feliciter fugari poſſe. Nimirum cum menſibus vernalibus anni currentis periculoſæ & contumaciſſimæ febres tertianæ & quotidianæ typum tertianarum continuarum ferè ſervantes, quæ nonnullis etiam finem vitæ faciebant, hic graſſarentur, inter plurimos febricitantes vir ſexagenarius civis & agricola hujus loci me conſulebat. Hic prævia leviſſima horripilatione, corripiebatur calore totius efferato, primo ſingulis, brevi poſt alternis diebus ingraveſcente, cum pulſu celeri, inſatiabili ſiti & moleſtis vigiliis ſociato. Aderant præterea anxietates, tremores extremorum, vomitus aſſumtorum, vires proſtratæ & linguæ nigredo tanta, ut tota tandem videretur excoriata quaſi. Ob ſymptomatum vehementiam, ſubdolam veneni malignitatem, mixturam bezoardicam antifebrilem præſcribebam: à cujus uſu, cum poſthabito aliquoties ſudore, parum levaminis ſentiret, factâ venæſectione, remedia quædam domeſtica ſimul vocabat in uſum. Tandem verò medicamentorum internorum pertæſus plura negligebat, & ſequens remedium ſympatheticum eligebat: Recipiebat carnis bubulæ libram unam ſemis, quam in urinâ in paroxysmo & ſtatim poſt paroxysmum emiſſa in ollâ fictili, ſuperimpoſito operculo bene tectâ coctam, cani devorandam, projici curabat. Famelicus canis poſtquam carnem dentibus avidiſſimis arripuerat ac devoraverat, altero die & plurimis ſequentibus, eodem pene modo cum anxietatibus & tremore extremorum non ſine admiratione febricitare notabatur, quo hactenus Sexagenarius noſter. Hic autem longe melius habere ſibi videbatur, nil mali amplius ſentiens, niſi circa tempus exacerbationis ordinariæ, leviſſimam alterationem cum laſſitudine ſpontaneâ, quam poſt paucos etiam dies prorſus ceſſare notabat, hucusque ſalvus & incolumis ex voto vivens. Brevi

poſt eâdem prorſus ratione puellam ſex annos natam, febricitantem notavi curatam. Simile ferme remedium ſympatheticum Franciſcus Joel Op. Med. Tom. V. Sect. II. p. 32. recenſet, quando ſcribit: Urina patientis in paroxysmo projecta & cum farinæ q. ſ. ſubacta & in maſſam redacta, & in clibano panis modo cocta, ſi famelico cani maſculo quidem, ſi maſculus eſt æger, & fœmellæ, ſi fœmina, projiciatur comedendaque præbeatur, idque ter aut quater reiteretur, patiens quidem liberatur à febre, ſed laborabit canis. Idem verò cur tanquam merum ſuperſtitioſum Phil. Grülingius Med. Pract. lib. V. part. 11. cap. 6. p. 740. damnet & contemnat, ſane non video, ſed rideo? Nam ſi periculoſa ac contumaciſſima tertiana per ſympathiam curari poteſt, quidni minus periculoſa Quartana? Et qualem, obſecro, ſuperſtitionem, vel magiam ex mente Primeroſii lib. IV. de erroribus vulgi cap. 48. (quem hinc non pudet Medicos celeberrimos, novum illud Europæorum lumen, Paracelſum, Crollium, Hartmannum magiæ arguere) in uſu horum remediorum latere putabis? Equidem longè aliter ſentiunt, qui ætheris, effluviorum & ſubtiliſſimarum particularum naturam & operandi modum norunt accuratius, Philoſophi & Medici. Tantum igitur abeſt talia damnentur, ut potius aliis non juvantibus vel ob idioſyncraſiam ægrotorum recuſatis & vix propinandis ſummopere commendentur. Conſentientibus mecum plurimis aliis celeberrimis Medicis, quos inter unicum jam meminiſſe ſufficiat Naturæ Curioſorum Biantem I. Beatiſſimum L. Benj. Scharffium, Sereniſſimi Principis Schwarzburgici Archiatrum, amicum meum, cùm viveret, integerrimum, qui ſanè in eleganti tractatu in vernacula lingua conſcripto & inſcripto: Unvorgreifſliche Gedancken von denen bißhero heimlich und unerforſchlich gehaltenen Magnetiſchen Curen/ prolixius expoſuit maximam horum remediorum utilitatem, utpote quibus non ſolùm plurimos alios ab affectibus aliis, ſed ſemetipſum quoque à moleſtiſſimis cruciatibus podagricis, quibus diutius afflictus fuerat, feliciſſime liberaverat. Unicum non reticendum, curis hiſce non æque ſolis ſemper fidendum

dum eſſe, id quod Excellentiſſimus Wedelius etiam alicubi monet. Adhibenda itaque hæc, non neglectis univerſalibus; aut ſi ob idioſyncraſiam talia abhorreant, ſaltim conveniens & laudabilis diæta & alimenta medicamentoſa curæ cordique habenda, ſiquidem conſtantem ſanitatis eventum quisquam ſibi polliceri velit.

(*Molhuſa Auguſtam Vind. d. 25. Junii An. 1708. miſſa.*)

OBSERVATIO CXIX.

DN. D. DAVIDIS CHRISTIANI VALTHERI.

De

Epilepſia rarâ.

IRacundiam qui vicit, hoſtem vicit maximum. Ira enim eſt janua omnium malorum; uti puella quædam ſex annorum, ruſtici filia, iram in promtu habens, triſti ſuo exemplo eſt experta. Hæc miris ſymptomatibus corripiebatur, imprimis verò horrore & ſtridore dentium, uti & calore febrili & Phantaſia corrupta. Cum enim Paroxysmus inciperet, ſemper horrido clamore complebat cœlum: Mutter! thut das Ding weg/ hier ſteht was/ ach was iſt das? Ach ich fürchte mich! Ex his igitur patet, modo memoratum affectum chironium eſſe, ex febrili diſpoſitione141 bilioſa & torpore ſpirituum conſtantem, qui facilè in Lethargum degeneraſſet, niſi ſaburra bilioſa in tempore fuiſſet expurgata. Hiſce tandem medicamentis morbum ope DEI T. O. maxumi exterminavi, nempe præmiſſis univerſ. ſpecific. Ceph. DD. Michaël. Pulv. March. Epilept. Cor. r. antimon. diaph. liqu C C. ſucc. Eſſ. ſucc. caſtor. tinctur. corall. antiſcorb. pœon. it. ſpirit. extern. ſc. ſpir. paſſer. alaudar. ardeæ &c.

OBSERVATIO CXX.
Dn. D. DAVIDIS CHRISTIANI VALTHERI.
De
Excreſcentia ſingulari loco uteri in cadavere virgineo reperta.

LAtet Anguis in herba. Occaſionem ita loquendi dedit mihi mirabilis affectus Virginis cujusdam nobilis. Hæc ſæpe ſentiebat dolores inſignes nephriticos imputatos. Vomitus, ſalivæ abundantia, dolores circa pubem aut hypogaſtrium, ut & fixus & ſtabilis circa lumborum regionem, magnum cibi faſtidium, anxietas circa præcordia, urina cum maximo ardore & ſtranguria, particulæ igneæ ex oculis vagabundæ, evacuationes alvi & tandem laſſitudo & debilitas totius corporis cum proſtratione omnium virium, ſitis, angina, excretio ſanguinis per anum putridi, nihil, niſi mortem procurare poterant. Vis enim morbi adverſus omnem & præſentiſſimam medicinam invaleſcebat, ita, ut virgo noſtra nephritide, tanquam malo hæreditario enecta ab omnibus diceretur. Sed ſectio cadaveris poſtea latentem monſtravit anguem. Corculum enim erat nimis flaccidum, & omni ſanguine vacuum, pulmones vitioſi, marcidi, & circumcirca pleuræ adnati; Diaphragma inflammatum, ventriculus quaſi excoriatus, puſtulisque magnis, nigris, & rubicundis internè obſeſſus; Subſtantia pancreatis fermè tota conſumta, ſubſtantia verò hepatis pulcherrima; Lien flaccidus, inteſtina partim bonæ, partim malæ notæ, renes perminuti, molles & absque faſcia renali & internè absque omni ſabulo & calculo; è contrario verò loco uteri duæ excreſcentiæ veſicæ inhærebant, quæ forti membrana cohærebant.

Magnitudo excreſcentiæ majoris erat inſtar duorum pugnorum, alterius verò pugillaris; Colorem album poſſidebant; Subſtantia craſſa & cartilaginoſa. Factâ diſſectione minoris, meatus in collum uteri ductum gerens videbatur. Quis

itaque

itaque ex urinâ & aliis ſupra memoratis ſignis uterum in tantas excreſcentias transmutatum, judicare potuiſſet, niſi ſectio poſt mortem veritatem docuiſſet.

Aliam uteri excreſcentiam virgineam annotavit Nobil. D.D. Mœren, Obſ. C. Dec. III. ann. 7. & 8. Eph. A. N. C. p. m. 167.

(Chemnitio Auguſtam Vind. d. 29. Sept. A. 1708. miſſa.)

OBSERVATIO CXXI.
DN. D. JOHANNIS DAVIDIS MAUCHARTI.
Pulmones infantis per horas octodecim extra uterum viventis, in aqua ſubmerſi.

QUid in Diſputatione Academica An. 1691. Tubingæ ſub præſidio D. D. & Profeſſoris Zelleri (cujus titulis parco, quod Virum optimum eos nec deſiderare, nec neceſſe habere probe noverim,) publice à me defenſa molitus fuerim, inter cætera, circa ſubſidentiam pulmonum infantis in aqua (p. 17. concl. 1.) paucos forte latebit. Arrexerunt aures, ea viſa, Pamphili non pauci, & aliter, quam antea interdum fiebat, judicandum cenſuere, de fœtibus humanis, clandeſtino partu editis, &, an matris culpa mortem ſubierit? cultro anatomico, & Phyſicorum, jurato plerumque, judicio traditis. Novi etiam non ſemel eandem diſputationem in hujusmodi caſibus poſtea allegatam & ratihabitam. Fuere tamen aliqui rem non adeò ad amuſſim deductam æſtimantes, quod fundamentum negotii, obſervationi ſolum in vitulino fœtu ſuperſtructum fuerit. Interim in toto Phyſicatus mei ſtadio, utut quartum jam luſtrum attingat, alius aut alter non obtigit caſus, unde plenius rem confirmare liceret. Narravit equidem D. Lic. Jægerus, Phyſicus Schorndorffenſis, in diſcurſu privato ante annos aliquot, contigiſſe ſibi ſectionem infantis, cujus pulmones ſint in aqua ſubmerſi, mater verò nihilominus, antequam tormentis quoque adigeretur, fuerit confeſſa,

vixiſſe

vixiſſe eum à partu & ejulaſſe. Cum verò eadem poſt, ex vinculis ſe ſubducens, in puteo ſubmerſa fuerit reperta, quod dubio procul impulſu conſcientiæ fecit, adhuc poſſet dubitare aliquis de rei veritate. Sed ecce, hoc quo nunc vivimus anno, obtigit Vicino mihi colendiſſimo, D. D. Brigelio, Phyſico Bieſigheimenſi, ſectio infantis, per octodecim horas à partu viventis, & in templo baptizati, propterea quod valetudinarius eſſet, (nam mater funiculum umbilicalem, usque ad tardius vocatæ obſtetricis adventum ligare negligens, mortis ejus citioris cauſa fuerat,) & ejulantis quoque primum fortiter, poſtea ſibilantis; cujus tamen pulmones, tam integri, quàm fruſtillatim in aquam, non minus copioſam quàm parcam, injecti, fundum petiere. Relatio eſt fidelis Viri integerrimi, & aliis, juxta leges patrias, teſtibus adſtantibus facta, atque ad Concilium Juſtitiæ ex officio Jurati depoſita. Rem verò ſcitu vel ideò dignam eſſe cenſui, ut poſthac in depoſitionibus inſpectionalibus major aſſertioni meæ fides conſtet.

SCHOLIUM.

EX adcurata Nob. D. D. Brigelii relatione, quam Exc. D. Author Præſidi legendam communicaverat, notare liceat, pulmones florido rubore præditos, nullibi thoraci adnatos, non ſpongioſos, ſed *compactos & graves*, ratione texturæ & coloris hepati fere ſimiles, cæterum thymum permagnum, cor vegetum, in ejus ventriculis nullum ſanguinem, in pericardio autem parum aquæ exſtitiſſe. Conf. Dec. III. Eph. noſtr. An. 1. Obſ. 105.

OBSERVATIO CXXII.

DN. D. JOHANNIS DAVIDIS MAUCHARTI.

Auricula lateris ſiniſtri, in paralyſi affecta, monſtroſa, & tota fungoſa.

ANte biennium conſilium flagitavit meum fœmina, ſexageſimum ætatis annum ſupergreſſa, macilenta, procera, ante ſexen-

ſexennium paralyſi lateris ſiniſtri poſt hemiplexiam affecta, labiis ſimul ad dextrum latus retractis, ut, niſi manu admotâ eadem pauliſper reformaret, diſtincte eloqui, juncta ſcil. ſimul blæſitate, non poſſet. Monſtrabat inter cætera auriculam ſiniſtram valde monſtroſam, quippe magnitudine fere palmam latam ſuperantem, deformem, in lacinias quaſi fiſſam, fungoſam, craſſam, multis tuberculis, ſerum loturæ carnis inſtar fundentibus, fœdam, & tantum non, ſi magnitudinem exceperis, elephanti auriculæ ſimilem. Tentata quidem ſunt à me ex methodo, & demum à Chirurgis & empiricis aliquot, omnia, ſed ſine notabili, ſaltim conſtanti effectu, ita ut poſt ſemeſtre ad ſuos redierit, parvo cum ſolatio, ubi quid ulterius acciderit illi, hactenus ignoro.

OBSERVATIO CXXIII.

DN. D. JOHANNIS DAVIDIS MAUCHARTI.

Cancer faciei rarior, lethalis, poſt variolas.

OCtennium eſt, quòd variolæ in vicinia graſſarentur, pleroſque tamen clementius habentes, ut plurimum negligerentur. In pago hic vicino tamen erat fabri plauſtrarii, infauſto omine Krebs dicti, filiola ſexennis, quæ itidem variolis tenebatur, iisdem ferè conſita, evaſit tamen ſine medicamentis methodicè præſcriptis, ut nihilominus diu poſtea maneret in gena dextra dolor profundus, primò urens, poſtea valde pruriens, qui nullo tumore aut rubore ſe manifeſtavit, ſoli puellæ cognitus, quæ in profundo oſſis maxillæ ſuperioris eum hærere querebatur. Adhibita ſunt varia, domeſtica & empirica, à Chirurgis quoque, ſed incaſſum. Poſt ſeptimanas quatuor ſponte puella digitis extraxit duos dentes maxillæ ſuperioris, ocularem ſ. caninum nempe & inciſorem ei propinquum, ſubſequo puris fœtidiſſimi & nigrioris efflúxu, quod utut monſtratum Chirurgo tamen flocci penditur. Cadunt paulo poſt reliqui ejus lateris den-

tes, unus poſt alterum, ſuccediτque ulcus cancroſum, primo gingivæ, deinde labii, poſtea genæ totius, exacte dimidiam faciei partem, in mento, utroque labio, gena & naſo ad oculum usque conſumens, ægerrimeque fœtens; cum mihi octiduo ante mortem monſtraretur, omnia erant conclamata, & convulſionibus ex doloris vehementia, aut ob nobiliores oculi nervos obituram conjeci, ſed præter ſpem paulo poſt exeſus carotidis internæ ramus, qui in cantho oculi majore pulſans reperitur, lethalem induxit hæmorrhagiam. Ortum mali tribuo variolis internis, frequentibus homicidis, in illo ſpecu ſeu antro maxillæ ſuperioris, quod Bartholinus in Anat. reform. L. IV. c. X. fig. 1. depingit, & crania diſſecta exhibent, efflorescentibus. Ibi verò variolas oriri, utut rarius forſan obſervatum ſit, poſſe non dubito, & cum materiæ effluxus purulentæ negatus ſit, has excitare lachrymas.

OBSERVATIO CXXIV.
Dn. D. JOHANNIS DAVIDIS MAUCHARTI.
Tremores convulſivi particulares lateris dextri ex abſceſſu calcanei.

QUo magis in praxi medica verſor, eo magis aphoriſmos Hippocratis intelligo & magnifacio. Sit exempli g. §. 42. Sect. VI. Edit. Vorſtianæ, nitidiſſimæ omnium, quas vidi. Dicitur ibi: παχύτητα τȢ πύȢ, ἢ τȢ τόπȢ in cauſa eſſe, cur pus interdum acutam quoque Semioticen eludat. Erat quidam civis hic loci, duriter ſatis ſe ſuſtentans, & in dorſo viles aliquot merces per pagos circumportatas divendens. Habebat hic cutem plantarum pedum perquam aſperam & duram: is repente, abhinc quadriennio dextro pedi, ob dolorem, calcanei primùm, mox totius, inſiſtere nequit, adhibent hinc primum domeſtica, deinde Chirurgum, ſed fruſtra. Tertio die accedunt tremores convulſivi pedis, deinde cruris, tandem totius lateris dextri, periodici, dolorifici, ſine ſenſuum obnubilatione. Advocatus ego, cum in doloris

ori-

originem inquirerem, audio ſemper oriri in calcaneo, ſine ullâ tamen partis mollitie, rubore aut tumore. Dico ſubeſſe abſceſſum, contradicente Chirurgo, quod nihil poſſet tangere fluctuans; aphoriſmum ſupra notatum fruſtra allego, tandem tamen perſuadeo, ut pediluvium admittat, ſed pejus habet. Imponitur cataplaſma emolliens, cum euphoria, altero die aperitur abſceſſus, cum multo puris profluvio, & totali ſanatione ægroti. Qui poſtea ſe ex ambulatione ibi quondam habuiſſe puſtulam, filo laneo, ut ſolent trajectam, & hinc negligenter tractatam recordabatur.

(*Marbaco Auguſtam Vind. d. 5. Novembr. Anno 1708. miſſa.*)

OBSERVATIO CXXV.

Dn. D. CONRADI BERTHOLDI BEHRENS,

De

Aſtrologiæ judiciariæ vanitate.

EX quo ſub initium hujus anni prognoſticon quoddam Aſtrologicum inclaruit, quo magnatibus quibusdam, non dies ſolum emortuales, ſed & morborum ſpecies prædicere quiſpiam ſuſtinuit, totus orbis obſtupuit, & de medica arte ipſa, termino vitæ ita fatali exiſtente, actum videbatur. Niſi autem perſonatus fuerit, quisquis demum ita luſit, certe ſi vitæ humanæ terminus ita ſe haberet, ipſa divina providentia ſimul tolleretur. Quantum verò aſtrorum influxui ſubſit, tum prognoſtici ipſius vanitas jam toti orbi innoteſcens probat, tum facile ex eo colligere eſt, quod præter Solem & Lunam reliqua corpora cœleſtia nullo in ſublunaria influxu polleant, utpote quorum lumen, ceu quidem ex conſpectu apparet, longe debilius ad nos devenit, multo minus effectum ita determinatum præſtat, qui ne quidem Solis ac Lunæ radiis, aliàs ſatis activis, competit. Quamvis enim ſanitas à ſolaribus lunaribusque radiis non parum afficiatur, eorundem tamen ne dicam reliquorum corporum cœleſtium in corpora

 huma-

humana influxum ita determinata exiſtere, ut etiam Aſtrologi juxta ſupputationes ſuas in individuis & morbos & mortes diu ante explorare ac certo tempore prædicere valeant, non magis probabile eſt, quo ſæpius eosdem, & ferè non quotidie, in aſſignando cujuscunque diei aëre vel ſereniori vel inclementiori, pluvioſo ac ventoſo falli videmus, quod tamen longe minori difficultate ab illis determinari poſſet, cum ſupputatio ejusmodi non individua, ſed totam ſublunarem regionem ſpectet. Cum acie certatur, una ſtrages pariter ex utraque parte operit non diverſi tantum climatis milites, ſed diverſiſſima conſtellatione genitos; Et gemellis quorum una eſt geneſis idemque horoſcopus, vitæ tamen exitus interdum diſpar, ut recte *Salmaſius libr. de Ann. Climacteric. p.* 721. circa hoc negotium urget.

(*Hildeſio Noribergam d.* - -
Anno 1708. miſſa.)

OBSERVATIO CXXVI.

Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP von der Müllen.

Hiſtoria Sarcoceles ingentis, variis iisque notatu non indignis accidentibus ſtipatæ: Obſervationi 19. *Dec. Ephem.* 2. *anni tertii quadantenus analogæ.*

VIr honeſtus à teneris mihi familiariſſimus, dum in Academiâ Francofurtenſi ſtudiis mecum vacaret, ab Ephoro Nobili duorum Comitum Polonorum, quem dicteriis ſe vexantem dum aliqualis vindictæ loco titillando paulò nimis irritarat, jactu crepidæ ſiniſtrum inguen & ſcrotum graviter non ſine inſigni dolore læſus, poſtquam ictus paululum dedoluerat, contuſionem illic factam, ut ſolet juvenilis ætas, ſusque deque habens, poſt ſatis ingens temporis intervallum, teſticulum ſiniſtrum læſum ſenſim ac ſine ſenſu incrementum aliquod notabile cœpiſſe ac multo majorem ſuo à dextris vicino factum animadvertit. Quod tamen, cum inde incommodum notabile nullum adhuc ſentiret,

ret, patienter tulit. Præſertim cum poſtea anno ætatis 33tio contracto matrimonio, generationi prolis utriusque ſexus obicem nullum obtrudere, à nativitate filii primogeniti ſatis grandis, ſeptimo à partu die Epilepſia ſublati, & filiarum duarum, quarum prior anno ætatis duodecimo, poſterior quintâ à partu ſeptimanâ fatis ceſſere, deprehenderet. Nihilo tamen minus augmentum continuari, marceſcente interea, ob præreptum à compare ſuo nutrimentum, didymorum altero. Defunctâ poſt quindecim annorum conjugium priori uxore, liberis orbus ſocero ſolo ſuperſtite ſeptuagenario majore, quem hactenus altum, in eâ orbitate deſerere religioni ſibi ducebat, à biennii viduitate ad ſecunda vota tranſire coactus, iterato matrimonio duorum filiorum ac filiarum duarum prolifero factus pater. Quorum tres, filius nimirum ex illo connubio primogenitus ac filiæ duæ adhuc ſuperſtites. Unde, ut in parentheſi quaſi hoc addam, incertitudo illius aſſerti Democritici, cujus Columella lib. 6. c. 28. meminit, ſatis aperte liquet: quo à dextro teſticulo mares, à ſiniſtro fæminas derivari ex Democrito aſſerit, ac ligato (de Caballis agens) ſiniſtro teſticulo mares, dextro ligato fæminas generari contendit, cum unicus hîc, isque læſus & æger, emarcido altero, ad utriusque ſexus generationem penſum contribuerit ſufficiens. Sublatâ demum poſt tredecim annorum connubium & hac alterâ uxore, ac ſubſtitutâ illi ob liberorum, filiarum præſertim, educationem, poſt unius & dimidii anni viduatum tertiâ, Sarcocele jam manifeſta ſui indicia prodens, ob parcius fortè ætate jam provectâ Veneris exercitium, brevi tempore immenſum aucta, ut caput infantis prope biennis facile æquaret, ac ab ulteriori tandem illius uſu planè arceret, interim nec mole prægrandi, nec pondere ſatis gravi, nec greſſui aut inceſſui eâ ætate adhuc ſatis alacri & expedito, incommodum ullum aut impedimentum ultra 70. annum jam provecto adtulerit. Donec 78. ætatis anno, poſt multas ærumnas ſimul irruentes corporis animique ægritudines & afflictiones in ſcorbutum, hypochondriacum malum, febrem cotidianam lentam cum conſumtione

 carnis

carnis & ſpirituum ferè omnimodâ incideret, ſublato penitus appetitu, cum nauſeâ aſſumendorum omnium ferè invincibili ac virium totali proſtratione facies Hippocratica in procinctu deque recuperatione ſanitatis ferè conclamatum eſſet. DEO Opt. Max. ſic clementer dubio procul diſponente, Natura fidelis ejus ſerva ac ſui conſervatrix planè ſedula in ipſa Sarcocele abſceſſum molita, ſublato in tumorem coniformem paucis diebus ſatis grandem monſtro illo ſarcomatis ſcroto contenti; verùm, (quod ſanè mirandum) ſine inſigni aliquo dolore, niſi forte tenſivo ſatis tolerabili, ſine ullâ pulſatione, quæ in abſceſſibus dum pus fit rariſſimè abeſſe ſolet, forte quia hic nullum ſuberat, ſine omni moleſtiâ aut incommodo admodum ſenſibili, nec ullo ſigno ominis ſiniſtri, niſi quod in apice coni illius macula initio parum, ſucceſſu magis rubeſcens, vix piſi circulum magnitudine æquans, ſenſim in puſtulam epidermidem elevans, mutata appareret, quæ poſt unum alterumve octavâ tandem Auguſti die circa meridiem præter omnem expectationem ſponte absque ullo ſenſu ullius doloris rupta madore ſolo linteaminum adjacentium aperturam proderet, ac ſubitò tantam, non ſanguinis meri, nec cruoris nec ſaniei vel puris propriè dicti, utpote omni odore aut fœtore deſtituti, nec ichoris, ſed humoris crasſiusculi copiam eructaret, ut non ſolùm linteamina circumjacentia omnia contaminaret, ſed & ipſas, ſit venia verbo, caligas inundaret, & ſqualore immenſo, ut vix eſſet ferendo, ſaburraret. Unde tanta illius copia, & qua cavitate collecta, cum tumor ſupra dictus capiendo illi non ſuffeciſſet, meum non eſt determinare. Triduum fluxus ille copioſus continuavit, qui puri nihil analogum, præter aliqualem conſiſtentiam, ab illius plane difformem habebat, miſcelæ potius ſimilis laticis, cui pollen lateritius commixtus, qui linteo exceptus exhalante paulatim liquore & exſiccato penitus, minutiſſimis micantibus ſalinis quaſi cryſtallis ſcatere videbatur. Conſternabat initio patientem inopinatum illud profluvium, hinc cum diem unum ac alterum continuaret, nec ſponte ſiſteretur, nec plagulis aut emplaſtris, nedum difficulter admodum illi

plagæ

plagæ applicandis aut ſpleniis coërceri poſſet, vocatur tandem & accerſitur in ſubſidium Chirurgus aliàs non inhabilis, qui attonitus phænomenon illud contemplatur & nunquam tale antea ſibi viſum aſſerit, tandem ampliandam eſſe aperturam cenſet, quo materiæ effluenti liberior pateat exitus, ne fortè partes reliquæ ſcroto contentæ, à putrilagine iſtâ (ab acrimoniâ tamen omni, quantum adverti potuit, planè immuni) illic diutius morante in partem corruptionis traherentur; turundam itaque applicat paulatim ab humore turgeſcentem, & foramen ad piſi paulo majoris capacitatem redactum, turundulâ è lino carpto paratâ, ac balſamo Arcæi imbutâ obdurat, ſicque dietim ſemel deligatum aliquot hebdomadas tractat, nec quicquam fluore indies continuante proficit, ſed palliatiative inter ſpem & metum ægri curat. Materiâ interim tam quâ conſiſtentiam quàm colorem & copiam ſubinde variante, ac pulvere illo rufo paulatim magis minusve deficiente; in liquorem tandem, loturæ carnis aliquatenus ſimilem, mutatâ; quandoque dilutiorem nonnunquam & ſufflavum, amyli inſtar diluti lintea, ubi ſiccata roborantis colorem & conſiſtentiam induente. Demum Chirurgus à tempore medelam patienter præſtolandam præfatus, exſpectationis curæ malum committit, addito prognoſtico ægro nequaquam accepto, fonticuli vices ſubiturum illud foramen, ac à multis incommodis ætatem hanc provectam alias ſæpius gravaturis præſervaturum cenſet, ſicque cum nec conſilii nec auxilii ulterius nil ab illo expectandum, ab ægro corporis ſui Chirurgum poſthac acturo dimittitur. Ab eo tempore varias ſubiit abſceſſus ille mutationes, nunc fluxum aliquot dies continuos ſervavit, nunc verſo quaſi epiſtomio eundem diem unum alterumve, ac ſi plenam ſanitatem promitteret, ſuffiaminavit, ac ne guttam quidem liquoris ſtillavit. Interea temporis ſucceſſu papulæ, una prius, mox & altera piſum in medio ſectum referentes, à cute emerſerunt, haud procul à foramine priori, quæ rectâ ferè lineâ viciniam prioris occuparunt, calami anſerini minoris transverſi ſpatio ab invicem diſtantes, proxima priori nunc rurſus paulum

coar-

coarctato, paulo major tertiâ, colorem cutis; initio non mutantes, poſt unius aut alterius ſeptimanæ lapſum ſenſim rubeſcentes, humorem tamen nullum adhuc ſudantes. Poſtmodum media illa papilla major cuticulâ, quâ tegebatur, adtritu ſpoliata liquorem priori ſimilem quoque cœpit fundere, priori quaſi obliteratâ, quæ tamen poſt unum alterumve diem recruduit, madorem priore tenuiorem exſudans; ſemel etiam lapillum (an oſſiculum dicam ambigo) ſemen ſinapi magnitudine æquantem, una cum latice extruſit. Demum & tertia papilla utut rarius & parcius lacrymas quasdam ſudare cœpit. Nunc quandoque alternant, modò illa, modo altera, raro tertia, modo duæ, modo omnes, licet rarius lympham ſuam nunc rarius nunc parcius aut laticem exſtillant, quandoque nunc una, nunc duæ, nunc omnes tres rurſus ad tempus clauduntur, ſicque ægrum inter ſpem & metum ſuſpenſum tenentes, an unquam an nunquam à fonticulis illis ſpontaneis liberandus ſit, placidam tandem analyſin à divinâ gratiâ expectare jubent.

Cum obligatura vulnerum, quæ ſpleniis ac vinculis fit, ab initio admodum in hac plagâ moleſta, immò ob crebram urinæ redditionem penitus incommoda, coactus eſt æger loco ſpleniorum ac vinculorum burſam aut bulgam aut capſam, vocet quisque, prout ipſi viſum, cupream ſtanno internè obductam, & externè corio molliori veſtitam excogitare, ſibique comparare, qua reculas ſuas, patrimonium iſtud carnoſum, impoſito foraminibus emplaſtro tribus turundulis balſamo Arcæi præmunitis, & applicato deſuper pulvillo, ab ulteriori deligatione immunis, bis dietim recondere, ſicque hoc adminiculo, à cingulo forti coriaceo, ilia ambiente duobus loris connexo ac ſuſpenſo, adjutus dies noctesque geſtare, ac ſi ſatis commodè tolerare poſſit. Plurima eaque notatu non indigna circa hunc caſum occurrunt, unde nimirum abſceſſus ille ſine omni dolore, ſine pulſatione in parte admodum ſenſibili tam ſubito congeſtus & ortus, tam propere auctus, tam inopinato absque ullo doloris prodromo ſpontè apertus, tantam ſaburræ copiam (cui capiendæ tumoris capacitas neuti-

neutiquam ſuffeciſſet) eructaverit? An pro evacuatione critica habendus ſit ille fluxus, quo morbum præcedentem gravem in marasmum tendentem ſolvere Natura ſit conata? Annon Naturæ conatus ille, præcipuæ indicationi virium inſtaurandarum, quæ corporis marceſcentis nutrimentum potius & augmentum efflagitare videtur, quàm tantæ humoris copiæ, in ſene præſertim ſubtractionem, è diametro contrarius ſit judicandus? An fluxus ille etiam nunc perſeverans, pro infauſto an pro ſalutari indicio ſit habendus, an ægro à majoribus incommodis præſervando, ut quidam non infimi nominis Medici cenſuerunt, ſervire poſſit? Num verò pro lethifero cum tempore ſit habendus perſtans ille laticis fluor? Multum humoris, fortaſſis & nutritii, corpori ſubtrahendo, eoque exhauriendo potius, ſuoque vigore, ſatis jam exhauſto, ulterius ſpoliando, aptus ſit judicandus? Qualis illa & unde derivanda pulveris illius lateritio pollini ſimilis, ruffi ab initio tanta copia, & illius per aliquod tempus continuata eructatio, jam verò ſenſim deficientis paucitas? Quæ inodori illius, ac quantum ſenſuum judicio aſſequi datum, omni penè acrimoniâ carentis, laticis, cui pulvis hic immixtus, origo? An vas aliquod lymphaticum in ſcroto per diæreſin, vel diapediſin aut anaſtomoſin apertum illum ſenſim excernat aut exſudet; Verùm horum evolutio ac reſolutio animi mei ac judicii provecta hâc ætate aliquatenus jam torpentis horizontem tranſcendunt: Aliis ergò ingenio vegetiori præditis meque ſagacioribus lampada trado.

(*Berolino Auguſtam Vind. d. 8. Dec. An. 1708. miſſa.*)

Monuit poſtea, d. 6. Jun. An. 1710. Nob. hujus Obſervationis Author, faciem ulceris deſcripti quotidie ferè aliam induere faciem, tam quoad exteriorem aſpectum, quam qua redundantem materiam, tum conſiſtentia, tum colore, tum copia ſemper variam: ab aliquot hebdomadis præter ſaniem paulo quam ante craſſiorem, fruſtulatim aliquando cum impetu tanquam è ſiphone ejaculatas, ad diſtans nonnunquam, proſilire particulas car-

nulentas, pallide rubentes, diverſas tam copia quàm magnitudine, ſeminis papaverini & cannabini, piſi etiam tam majoris quàm minoris, quas ipſam teſtis eſſe ſubſtantiam ſuſpicatur, paulatim fatiſcentem ac ſecedentem, ſed absque omni dolore ac fœtore, cum aliqua tamen, ſed vix ſenſibili corporis alteratione, viriumque jactura.

OBSERVATIO CXXVII.

DN. D. GODOFREDI DAVIDIS MAYERI.

Mulier Hydrocephalum cum abſceſſu ſpinæ dorſi enixa in Puerperio aphona.

APpoſite Thomas Barthol. Hiſtor. Anatom. Centur. I. hiſtor. XXX. dijudicat, cum abſceſſus in ſpina dorſi obſervati meminit, abſceſſum iſtum in lumbari confinio ad os ſacrum, ſuo judicio ad ſpinalem medullam usque perveniſſe, cerebrique corrupti fuiſſe productionem. Quod enim ipſi in ſuo ſubjecto tum temporis perſcrutari non licuit & conjecturari tantùm coactus fuit, illius veritatem in ſubjecto & abſceſſu ejusdem characteris & ideæ culter anatomicus ex voto me edocuit. Anno MDCCV. d. 4. Septembr. Miles gregarius Fridricus Bähr ad ſedandos in uxore poſt partum dolores me advocabat, & de tumore quodam circa medium oſſis ſacri in infante, pugni magnitudinem fermè ſuperante, anxiè conquerebatur. Inveniebam eum mollem primo flaccidum, rugoſum, poſtmodum verò indies in majus ſe ſenſim diſtendentem ſpatium, ut tympani adinſtar digitorum oppreſſioni non cederet. Apex tumoris fimbriatus mihi videbatur & cutis tunica initiò rugoſa, in pellucidum ſe transformabat, per quam vitri adinſtar omnes res oppoſitæ diſtinctè transparebant: Pedes cruciatim ſibi impoſitæ & contortæ quaſi paralyſi laborabant, quo eodem malo veſicam ſimul & inteſtinum rectum corruptum obſervabam, quorum ſphincteres ob ſpirituum animalium defectum officio ſuo defungi non poterant, ea propter ad attactum tumoris materiæ urinoſæ & fœculentæ

lentæ profluvium ſequebatur. Ex gravitate & magnitudine capitis Hydrocephalum à nativitate ſtatim ſuſpicabar; hinc cum hac de re ſecurior redderer indies, infanti medicamentis, quantum fieri potuit, proſpexi, & præterea varia externa chirurgica ratione tumoris & pedum applicari curavi. Elapſis aliquot diebus, cum hactenus Puerperam benè ſe in omnibus habuiſſe ſcirem, hæc habitus phlegmatici ex improviſo deſtituebatur loquela, ita ut ne verbum quidem, nedum difficulter, præter inconditum murmur proferret. Nullus quoad animi pathemata præceſſerat error, qui ſpirituum in nervos recurrentes, quos voci efformandæ potiſſimum inſervire conſtat, influxum ſufflaminare potuiſſet; mens ipſi omninò conſtabat, in eo tamen excruciata fuerat antea, quod cum infantem paupercula ipſa libentius lactare vellet, illi ob papillularum in mammis parvitatem parum prodeſſe poſſit. Aphonæ ob lochiorum præſentiam parum primò auxilii, præter quædam maſticatoria & bonam diætam accedebat, tandem fluxu ſanguinis imminuto, cum infuſo Plantarum cephalicarum, incidentium & expectorantium, intermixto levi aliquo laxante, & pro emendando acri in maſſa humorali ſtabulante aliis quibusdam medicamentis uſa eſſet & cucurbitulas, quarum uſus ipſi aliàs ſolennis fuerat, ſibi applicari curaſſet, feliciter convaleſcebat. Sic Matre reſtituta infanti poſtmodum ſuccurrebam per ſeptendecim hebdomadas, quibus elapſis Paralyſi quoquè maxillarum tactus, poſtquam brevi antea tunica tumoris ſpontè disrupta eſſet, lymphaque quædam turbida ſubſalſa ad aliquot uncias exiviſſet, placidè diem ſuum obiit ſupremum. Corpus cultro anatomico ſubjiciebatur, quod emaciatum non erat, nec unquam, quod mireris, tabidum viſum: Artus enim & venter cum in aliis ex ſucci nervei defectu tabeſcere ſoleant, in hoc ſubjecto pingues inveniebantur. Abſceſſus apparebat rugoſus, craſſior & albicans, in cujus medio oculis incurrebat foramen notabile, per quod ope ſtili cujusdam denſioris deſcendebamus per ipſam dorſi ſpinam ad cerebrum usque, ex quo liquor quidam turbidus promanabat. Progreſſi

ergò ad ventrem ſuperiorem caput illud aperiebamus, atque transfoſſa Meninge craſſa & tenui, quæ poſterior ſubſtantiæ præter morem denſioris erat, exindè duæ fermè menſuræ & ultra aquæ limpidæ ſubſalſæ egrediebantur: Cerebri ſubſtantia tota flaccida & aqueis humoribus irrigua perditâ figurâ globosâ, convexo fornici videbatur ſimilior, cujus tamen interior albicans medulla ab exteriore cinerea cortice diſtinctè diſcernebatur. Diſciſſis poſtmodum muſculis pectoralibus & cartilaginibus coſtarum venter medius detegebat Pulmones & adjacentes partes reliquas benè conſtitutas, quarum vaſa ſanguinem ſeroſo pallescentem oſtendebant perſpicuè: Separatis ventris infimi integumentis communibus cum Muſculis & Peritonæo, illius etiam viſcera omni labe immunia deprehendebantur, vaſorum illorumque ramificationum legitimam conſtitutionem oſtendentia, exceptis vaſis hæmorrhoidalibus, quæ intenſiſſima rubedine turgeſcentia valdè prominebant.

Cuinam cauſæ in hoc ſubjecto tanta aquarum exundatio adjudicanda, an vaſis, quibus ſerum includitur ſive ex impetu, ſive acrimonia humorum ruptis, qualis exempli Illuſtris Dn. Hertodt à Todtenfeld in Crocologia p. 282. meminit: Sive ejusdem ſeri interturbato circulo, monente Celeberrimo Ettmullero, ſi ſcilicet fœtus capite nimis inclinato verſus inferiora ſit ſituatus, anceps hæreo, de quibus Excellentiſſimi Dn. D. Harderi elegantiſſima Obſervatio XXXIII. & Scholium in Apiario ſuo, imò Carolus Piſo ſelectarum Obſervationum & Conſiliorum, cumprimis verò quoad abſceſſuum originem Philoſophus & Medicus, per totam Europam Excellentiſſimus M. Aurelius Severinus in abſolutiſſimo ſuo de Abſceſſibus tractatu legi merentur. Liquorem ex abſceſſu promanantem aquis procul dubio capiti innatantibus debuit infans, prout foramen in principio dorſi ſpinæ ipſaque abſceſſus radice repertum teſtatur; Tumorem lapſui in os ſacrum adſcribebat Puerpera, ſicque propriæ imaginationi, quale idem exemplum Hydrocephali ex imaginatione prægnantis in utero contracti producit Guilielmus Fabricius

Hilda-

Hildanus Centur. IV. Obſerv. III. Aliàs aliquos conditionis paris abſceſſus obſervavit Excellentiſſimus Dn. D. Preuſſius, Proto-Phyſicus Vratislavienſium meritiſſimus, quos unà cum aliorum abſceſſuum Hiſtoriis citatos invenies Hiſtoria Morborum Vratislavienſium Anno MDCCI. p. 66.

OBSERVATIO CXXVIII.

DN. D. GODOFREDI DAVIDIS MAYERI.

Sonus in Pariete dubius inviſibilis Avtomati.

RErum cognitionem non facilè aſſequimur, niſi determinata proſtet principiorum cognitio. Hinc ſcientia noſtra umbræ Solis eſt ſimilis vel omninò nulla, ſi cum rebus, quæ adhuc latent, contendatur. Veritatem in ſumma terra levi quærimus manu, quæ ſi quid Democrito, ſi quid ipſi veritati credimus, interdum in altiſſimo demerſa jacet puteo. Dies quidem diem docet, & longioris ævi diligentia in lucem ſubinde protrahit, quod ſagaciſſimos olim rerum inveſtigatores fugit; Tutius tamen eſt in rebus dubiis ad ignorantiæ aſylum confugere, quàm errori velum obducere. Quod meum permaneat, eſtoque de ſono hoc in præſenti commemorando dubio judicium, in quo aſſentientem habeo Excellentiſſimum Dn. D. Rudolph. Jac. Camerarium, Profeſſorem Tubingenſium celeberrimum, qui cum Ephemeridum Germanicarum Anno IX. Obſervat. LXXIII. de ſono quodam dubio variè commentatus fuiſſet, ad finem obſervationis rem omnem in incerto reliquit. Octavus jam agitur & quod excurrit annus, ex quo ſono iſtiusmodi dubio, in multis tamen à citati ſoni indole diverſo ad domicilii mei parietes divexatus fui, ubinam etiam hactenus vixi. Sonus hic Vratislaviæ in Patria primum mihi obvenit, notabili pulſu inquieti parvuli & portatilis Avtomati, horarum indici, penitus conſimili, ad latera parietis muralis ſe manifeſtans. Quamprimum ego circa veſperam accenſa candela Muſeum ingrediebar, Horologium hoc pulſatione continua mihi illudebat per dimidium an-

num, ita quidem, ut quamprimum manu locum, quo illud obſervabam, pulſarem, Avtomaton hoc aliorſum ſe reciperet, & penes fores ſe denuò manifeſtaret, ac ex illo loco ad appulſum manus meæ poſt breve temporis intervallum iterum aliam ſibi ſedem quæreret, ſicque totum conclave divagaretur, & interdum ad imitationem manus humanæ, quæ poſt decurſum horarum, rotularum currentium & recurrentium cum indice circumactione curſum horologii de novo definit, mirabili ſonitu ſe diſtingueret. Id expertus ego non ſolus, ſed mecum diverſimodè adſtantium aures, usque dum ad decurſum dimidii anni fatis cederet Generoſiſſimus Patronus, cujus Proli in ſtudiorum conſilii partem præeram, & cujus beneficiis me etiam poſt beatam ipſius analyſin æternum devotum mancipo. Sic ad quadrantem anni quievit inquietum aliàs Avtomaton, cum interea pari ratione & modo aliud tale Illuſtri cuidam Mœcenati, quem Senem Reipublicæ Patriæ DEUS diu ſervet incolumem, in ipſius atramentario & menſa obſervare licuit. Accitus ego cum aliis idem auribus percipiebamus, quod per aliquot intervalla recurrebat, cujus generoſa Uxor poſtmodum morbi contumacis vi oppreſſa in diſſito ſolo & longe abhinc diſtante Urbe Naturæ ceſſit. Paulò poſt ad parietes meos veteres repetebat Avtomaton pulſus eodem modo, eademque diverſitate, quâ completæ aures antea fermè obſurduerunt: Inſecuta mors quorundam conſanguineorum. Ad Academias iter deſtinabam, veſtigia eò viventis perſequebatur, & cum ſtabilem aliàs inoffenſumque curſum ſemper retinuerim, tamdiu tamen me affligebat non interrupta ſerie, usque dum Lipſiæ amantiſſimam Matrem morbo confectam & extinctam per literas audirem. Ad tempus iterum conticuit, mutata poſtmodum Academia, Avtomaton tamen ſemper ſenſi, quorſum etiam divagatus ſum, & jam ipſa iterum per aliquot annos in Patria indivulſum à latere meo comitem, quem hoc ipſo die, in quo hæc ſcribo, unà cum domeſticis ad parietes præſentem auditu capio. Quid hæc res ſibi velit, quanquam illam non ex opinione, ſed veritate animo & cogitatione

jam

CAAPEBA.
PARREIRA
BRAVA

jam ſæpius perpenderim, me fugit, latet, præterit fateor, & cum Voëtio Diſputationum ſelectarum part. 2. qui tamen inter Præſagia collocat, quorum cauſa non eſt manifeſta, & Becmanno Doctr. Mor. c. 8. in re dubia nihil certi determinare nec audeo nec poſſum.

OBSERVATIO CXXIX.

Dn. D. GODOFREDI DAVIDIS MAVERI.

Ex aſpectu Potiunculæ laxantis Hypercatharſis.

SIngultum in Hypercatharſi prodromum imminentis mortis eſſe, non ſolùm quotidiana docet experientia, ſed etiam magni Hippocratis teſtatur oraculum, cum Aphoriſmorum Lib. V. Aphoris. IV. ſcribit: Ἐπὶ ὑπερκαθάρσει σπασμὸς ἢ λυγμὸς ἐπιγινόμενος, κακόν. Loquitur hic Divinus Senex univerſim de omni pharmaco immodicæ purgationis cauſa, qualia exempla paſſim apud Autores preſtant, ex. gr. à Medic. Mercurial. Ephemerid. An. I. Dec. I. p. 151--131. à Jalappæ reſina An. VI. Dec. II. p. 24--183. ex purgante improvide ſumpto An. III. Dec II. p. 304. Eandem autem ex aſpectu potiunculæ laxantis ſingultu ſtipatam, lethali hoc ſigno, contingere potuiſſe absque ſubjecti internecione, miratu dignum eſt, & rei veritatem ſequens confirmare poterit caſus: Mercatoris & Civis cujusdam Vratislavienſis A. K Uxor, cum ob varias rationes medicamentis purgantibus ſæpius corpus levare opus haberet, in tantam poſtmodum medicaminis hujus averſionem incidit, ut cum antea potiones catharticas, quas ipſa ſemper expetebat, avidè exhauſiſſet, & ipſi Marito malè ſe habenti adſtans potiunculam ex aqua laxativ. Vienn. Spic. dia tartar. Parac. Arc. tartar. c. Syrup. cich. c. rhab. apportari videret, ſubitaneó terrore, tantaque medicaminis ex improviſo apportati averſione mirum quantum concuſſa, vomitibus primò, poſtmodum copioſiſſimo, ad ultimum etiam ſanguinolento alvi fluxu, cardialgia, torminibus ventris ac ſiti, quibus tandem extremorum frigus & pertinax ſingultus accedebat, adeò fuit divexata, ut accitus ego de ipſius reſtitutione jam actum eſſe crederem. Medicamen-

mentis ipſi ſuccurrebam quantum potui, cum autem poſtmodum quævis medicamenta præter externas quasdam inunctiones & fotus faſtidiret, aſſentire, & totum negotium Naturæ ſoli committere coactus ſum. Senſim tandem ad ſe rediit, ſed longum temporis intervallum interceſſit, ex quo illam iterum reſtitutam vidi.

Antimonio viſo purgationem ſecutam fuiſſe refert Thomas Bartholinus Hiſtor. Anatomicarum Cent. V. Hiſtor. 64.

(Vratislaviâ Auguſtam Vind. d. 9. Dec. An. 1708. miſſa.)

OBSERVATIO CXXX.
Dn. D. MARCI GERBEZII.
De
Epilepſiæ mirâ metaſtaſi in repentinam cœcitatem, & inſperatam viſûs recuperationem.

DE nullo humanum genus affligente affectu facilè tam mira leguntur, quàm de epilepſia: quemadmodum neque credo eſſe affectum conceptu tam difficilem, quàm ſit epilepſia. Quòd de ea tamen aliàs paſſim plurima commentati ſint alii; ſuperſedeo ejus ætiologiam pluribus deſcribere. Solùm dico me miratum fuiſſe elapſo anno ejus effectum in Moniali: quæ poſtquam eam ultra anni ſpatium ſæpiſſimè paſſa fuiſſet, in quodam paroxysmo repentè adeò excœcata fuit, ut abſolutè nihil videret, oculis etſi nullum prorſus defectum præ ſe ferentibus, ab epilepſia intereà per anni dimidium omninò immunis, & propterea ſucceſſivè inſtar ſaniſſimæ obeſa, & colorata reddita. Ut adeò ſperaretur ab ea nunquam amplius affligenda. Sed ecce! dum quadam vice nihil tale præſagiret, repentè rurſus epileptica concidit, recuperato quidem iterum priſtino viſu; econtra epilepticis inſultibus iterum ſæpe ſæpius, uti prius, exacerbationes ſuas renovantibus.

OBSER-

OBSERVATIO CXXXI.
DN. D. MARCI GERBEZII.
De
Remedio in hæmorrhoidibus quà fluentibus, quà dolentibus experto.

QUid hæmorrhoides ſint, quæque mala eas ſubinde adoriri ſoleant, legere eſt apud Hippocratem & paſſim apud Medicos practicos, præſertim apud Fromannum, Phyſicum Coburgenſem, qui de eis ſpecialem tractatum cum ſingulari ſui commendatione conſcripſit. Relego propterea eò Lectorem, qui de eis planè exactam notitiam addiſcere deſiderat. Hîc ego verò ſolùm refero, quid ego in memetipſo eis tam dolentibus, quàm fluentibus præ aliis remediis proficuum fuiſſe expertus fuerim. Patiebar autem earundem, interpolatum tamen, fluxum jam ferè per quindecim annos, priusquam eæ mihi dolere, vel nimio fluxu moleſtæ eſſe incœperant: poſtquam ante triennium autem ex itinere equo facto nimium incaluiſſem; eis ſubinde adeò dolueram, ut dolori ſufferendo vix par fuerim. Tranſierat verò ſucceſſivè tamen rurſus dolor hic: ſed qui poſt annum circa idem ferè tempus ad ſimillimam ex equitatione incaleſcentiam cum non impari moleſtiâ tamen rurſus redierat, & præterea cum ea ſanguinei fluxûs continuatione, & diarrhœâ, ut inde peſſundatâ ventriculi digeſtione, & attritis viribus vix non ſuccubuerim, non obſtantibus quamplurimis pro tunc in ſubſidium vocatis remediis. Demum eisdem tamen tantùm effeceram, ut ſucceſſivè rurſus me utcunque recollegerim. Quòd pertimeſcerem verò, ne ſæpius recurrens tam periculoſum malum me demum præcipitaret; cogitandum mihi eſſe rebar de certioribus remediis, quibus ulteriori recidivæ obviam irem. Et deprehenderam, quòd ſcrophularia, telephium, chelidonium minus, & millefolium præ aliis talia eſſent, quæ hoc malum cicurare, & demum etiam radicitus extirpare valerent. Reſolveram propterea eorum effectum experiri: Atque, quòd commodiſſi-

diſſimus eorum uſus mihi videretur eſſe in decocto; ea cum toto minutim conciſa in aqua inſtar herbæ Thé decoquere ſolitus eram, & cum tantillo ſacchari ſingulis, vel ſaltem alternis matutinis quantitate octo circiter unciarum calidè ſorbilare: & ſanctè dico me intra duos menſes (obſervatâ intereà probâ victûs ratione) rem (laudes ſummo Archiatro!) eò perduxiſſe, ut jam in alterum annum, etſi intereà pluries equo peregrè profectus fuerim, inde penitus nullam perpeſſus fuerim moleſtiam: quin potius inde notabiliter carnoſior, & coloratior effectus veluti renatus eſſe mihi videar, fluxu eorum quidem ſubinde intereà tamen recurrente; ſed moderatiſſimo, & minimè moleſto: quin imò vel ex eo proficuo, quod eo mediante humorum p. n. particulæ, quocunque demum titulo fortè ſanitati aliàs nocituræ, evacuentur, ad mentem Hippocratis, qui diuturnas hœmorrhoides omnino cohibere prohibet 6. Aph. 12. ſalutares econtra eſſe deprædicat, ſi moderatè fluant 6. Aph. 11. & 21. Nec non 4. Aph. 25. Non dubito, quin idem remedium, quacunque demum formâ, præmiſſis præmittendis, & ſuppoſitâ debitâ victus regulâ ſufficienti tempore continuatum, & prætereà radix telephii ex collo per dorſum ſuſpenſa (qualiter eam geſtavi ego, & geſto etiamnum) geſtata ſit infallibiliter quoq; aliis ſimiliter affectis profuturum. Quod opto ex corde.

(*Labaco Auguſtam Vind. d. 24. Decembris*
Anno 1708. mſſa.)

OBSERVATIO CXXXII.
Dn. D. SAMUELIS SLOTZI.
De
Ubere Herbæ Kali proventu in Tranſylvania.

QUemadmodum Tranſylvania eſt ſalis feraciſſima, ita & Herba Kali: quod ideò annotandum duxi, quod, quantum mihi ex Botanographis, quos hic in librorum penuria habere potui, notum eſt, in Europa noſtra, niſi ad quædam maris littora inveniri

veniri ſcribatur: cum tamen ego hic prope ſalis fodinas & aliis in locis aqua ſalſa irriguis, uberem ejus proventum comperérim. Eſt Kali geniculatum, ad cubitum & ultra aſſurgens, caule ex viridi rubeſcente, ſucco ſalſo admodum turgidum, ac inde aliis herbis cæteris paribus ponderoſius. Quamvis alibi apud opifices latiſſimus ejus eſſet uſus: tamen ob ignorantiam nullus adhibet. Quibus vero morbis vulgus eam deſtinet, per turbulenta tempora diligentius inveſtigare non licuit. Hoc tamen à quodam Præclaro Viro pro certo accepi, eam porcis ad ſcrophulas diſcutiendas ab Auditoribus ſuis cum fructu ſolere exhiberi: quam ille hinc quoque ab eventu ſcrophulariæ nomine, quamvis eo ſenſu Latinis non uſitate, ad Hungaricæ linguæ genium honoravit. Plura, quæ de ea vulgo narrantur, quia non ſatis liquida, lubens omitto: quæ tamen ſi à pluribus confirmari advertero, cum erudito Orbe communicare non prætermittam.

OBSERVATIO CXXXIII.
DN. D. SAMUELIS SLOTZI.
De
Succino fluido in Valachia reperiundo.

AFfertur ad nos è proxima Valachia liquor oleoſus, melleæ conſiſtentiæ, ſaporis non nauſeoſi neque adeò exſtantis, coloris ſubfuſci, odoris penetrantis quidem, ſed non adeò ingrati, &, ſi prunis affundatur, ſuccinum æmulantis. Carabem eſſe fluidam, cujus meminit Paracelſus, puto. Ubi terram hoc oleoſo liquore impregnatam antumant ruſtici; ad cubitos plures fodiunt, in foveisque collectam pinguedinem arundineis faſciculis excipere atque inde exprimere dicuntur. Uſus ejus apud Incolas vilis, nam pro axungia ea utuntur aurigæ; quamvis nec hoc quidem ſemper impune. Nam niſi mature axis & frequenter aqua conſpergatur, à veloci rotatione lentum ignem concipere, friabilis & fragilis reddi, imò in carbones fere faceſſere dicitur. Macerantur præterea in ea coria, ad fræna vel alium equorum apparatum deſtinata. Dicuntur enim non ſolum durabiliora;

 cum

cum æque aquam ac aërem unctuoſitas excludat; ſed etiam, ut audivi, à culicibus & aliis infectis, in Hungariæ latifundiis æſtate peregrinantibus valde infeſtis; ſeſſores & eorum equos immunes reddunt. Quis hujus poſſit eſſe uſus, non eſt, ut commemorem, cum plurima, ſi non omnia, quæ de Petroleo ſcribuntur, & huic convenire putem: hoc tantum dico, me non ſolum ſubitam illius vim anodynam in Paronychia intempeſtivo medicamento exaſperata nuper obſervaſſe; & ſub forma Tincturæ vel ſolo Spir. vini extractæ (quamvis, quin addito Sal. Tartari ſaturatior obtineri poſſit, non dubitem) in capitis doloribus à cauſa frigida illud cum emolumento exhibuiſſe: ſed etiam, quod per digeſtionem & deſtillationem ſulphur cinnabarinum combibat, non ita pridem expertum eſſe; ac inde ſal volatile oleoſum, via brevi & extemporali confectum, in certis caſibus non ſine ſucceſſu adhibuiſſe. Neque tamen hic ſubſiſtam, ſed plura experimenta & rariorem ſulphuris cinnabarini in ſal volatile converſionem cum DEO & die moliar.

(*Vratislaviâ Auguſtam Vind. à Nob. D. D. Sam. Graſſio d. 2. Januar. An. 1709. miſſa.*)

OBSERVATIO CXXXIV.
DN. D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.
De
Cachexiâ, hinc inſecuta febre tertiana intermittente, ac demum iſchuriâ 12. *dierum feliciter curata.*

ILluſtriſſimus & Excellentiſſimus quidam Patiens, annos ſuprà ſexaginta novem natus, tumore pedum œdematoſo cachectico per plures annos afflictus, cùm nec deambulandi diurno, nec decumbendi facilitate nocturno tempore gaudere potuerit, utramque retardante & aggravante tumoris pondere, tot moleſtiarum pertæſus me in conſilium ſub proxime elapſi anni principium vocari juſſit. Adveniens mox animadverti chylificationis negocium ſuccumbere, Patiente hydropota, prandium amplum diverſis cibis

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

CONVOLVULUS AMERICANUS SUB IALAPIÆ NOMINE RECEP

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY.

ONOLVULUS MONOCOCCOS VIRGINIANUS.

cibis feriente, quietem tantum non perpetuam admittente, atque in conclavi ſpatioſo, fornace deſtituto, camino quidem aſſidente, ſed nihilominus aëris frigidi injurias, cum tranſpirationis inſenſilis notabili interceptione ſuſtinente: Obveniebant adeò cum reſpirationis difficultate mox plura cachexiæ ſolita ſigna, & vapeſcentis cum ſpiritibus ſanguinis indicia, quibus nephritici dolores ſeſe ſubinde aſſociabant. Medelam igitur anxiè expetenti daturus, nunc ad guttas xxx. cum juſculo ſumendum præcepi Elixir meum ſtomachicum ſali volatili oleoſo aromatico & ſpiritui cochleariæ nuptum, ei alternis vicibus ſubſtituendas ſuaſi ſpecies ad inſtar Theæ ſuperaffuſa aqua calida ſorbillandas, ex radic. chinæ, graminis, ſarſæparillæ, bardanæ, liquiritiæ, ſcob. ligni ſaſſafras, baccis juniperi, caſſia lignea, cortic. Winterano, ſantalo citrino, viſco querno, ſemine aniſi Indici ſtellati, & paſſulis majoribus exacinatis concinnatas; ſub prandii finem buccellam panis vino generoſo dulci canarienſi aut moſcato inebriatam deglutiendam ſuaſi, horâ 5 pomeridiana pilulas præcepi aſſumendas numero 15. ex extracto trifolii fibrini, gentianæ, ligni aloës caſtorii croci antimonio martiali diaphoretico Ludovici radice ari crudâ millepedibus præparatis, ſale volatili ſuccini, cinnabari nativa & cinnabari antimonii rectificata cum balſamo peruviano & oleo cinamom. macoris, menthæ caryophyllorum deſtillatorum aliquot guttulis pondere gr. I. efformatas. Per intervalla Enema ex emollientibus & carminativis applicari curavi. Corpus univerſum ſemel uſu pilul. hydropicar. Bontii cum mercurio dulci & trochiſcis alhandali ſtimulatarum purgavi. Tumori pedum pediluvio ex aquâ fabrorum ferrariorum, cui fol. roriſmarini, betonicæ, ſalviæ, chamæpytios, rutæ, flores chamæmeli, ſambuci, ſummitates ſerpilli Sulphur. Nitr. & Alum. incocta fuerant, conſulere allaboravi. Et enumerata quædam remedia, Deo ex alto benedicente, ex voto profuerunt, ut abſumto pedum tumore libertati reſtitutus Illuſtriſs. Dn. Patiens arce egredi & breve ſubinde iter ſuſcipere valuerit. Obtigit autem, ut cùm ipſo Saturnalium feſto ad epulas in vicinia invitatus eſſet,

 piſci-

piſciumque eſui indulſiſſet, in febrem tertianam intermittentem incideret, cui remediis idoneis relevatæ illico dolor nephriticus ſucceſſit cum ſummo ciborum faſtidio ac vomitu, ſiti intolerabili, ac urinæ omnimoda ſuppreſſione, quæ quidem ultra diem 12. perſtitit, niſi quod interea bis terve quatuor urinæ ſabulo craſſo turbatæ guttulas ſaltem excreverit. Varia interea adhibita ſunt medicamenta qua interna qua externa: Inter illa erat Decoctum Foreſti, infuſum Theæ cum baccis juniperi, emulſio nephrocatharctica Schrôderi, coloſtrum terebinthinatum, ſal volatile oleoſum cum ligno ſaſſafras paratum, diureticum & lithontripticum aliàs uſu probatiſſimum, pulvis teſtarum ovi calcinatarum, oculi cancr. ſal volat. ſuccini, cinnabaris nativa, ſperma ceti tum & alii pulveres lithontriptici compoſiti. Inter hæc Enemata ex emollientibus & carminativis ac diureticis, ſacculi & cataplasmata ex herb. chærefol. matricariæ, malvæ, parietariæ, mercurialis, floribus chamæmeli Romani, bacc. juniperi, alkakengi, ſeminibus dauci, aniſi, petroſelini, lini, fœnugræci, in lacte decoctis renum regioni admota, linimenta ex unguento dialth. ol. amygdal. dulc. ſcorpionum lumbric. terreſtr. petrol. albo, cum oleis deſtillatis ſuccini juniperi terebinthinæ rorismarini, carvi, aniſi confecta, ſuccoque ceparum ex pioſſo admixto attenuata. Irrita verò hæc omnia erant, accedebat angina ſpuria, tonſillarumque tumor deglutitionem intercipiens, injectis gargarismis ope ſiphonis mucus ſanguineo-pituitoſo purulentus viſcidiſſimus non tam ſcreatus repetito validiſſimo niſu rejiciebatur, quàm mediantibus digitis ori immiſſis extrahebatur. Atque hæc peragebatur ad diem usque duodecimum incluſivè fabula, inter querelas metumque mortis, ac ſalutis ſpem planè dubiam; dum Illuſtriſſimus Patiens vigiliis pertinaciſſimis fere exhauſtus ac nauſeabundus nec alimenta nec medicamenta accipere ulla volebat, donec ingruente nocturno tempore multis argumentis à me ſe perſuaderi pateretur, ut horâ 9. hauſtum largiorem emulſionis, ad præſcriptum meum ex amygdal. dulcibus n. 12. & nucleis perſicorum num. 8. cum aq. ceraſorum nigrorum ab

ama-

amatiſſima Thori ſociâ paratæ, ebiberet, idque bonum factum poſt horam elapſam repeteret: ſic circà noctis meridiem erumpere cœpit urina effractis quaſi clauſtris, & quidem primum ad aliquot uncias tota quanta ſabuloſa, inſtar aquæ luto ſabuloſo turbidæ, poſtea effluxit ſanorum ſimilis colore citrino conſpicua, & quidem intra ſpatium quinque horarum ad menſuras Franconicas circiter octo, ut adeò divinam benignitatem, quâ ab imminente extremo vitæ periculo Illuſtriſſimus Vir liberatus eſt, non ſatis deprædicare potuerimus. Ceterum per inſequens biduum ipſe commode ſatis vixit, niſi quod crebriorem ad urinandum ſtimulum perſentiſceret, tunc demum verò excrevit tres calculos, quorum ultimus ob angulum prominentem acutum intra urethram adhæreſcendo aliquandiu commoratus eſt, donec ut urina ſtudio aliquantillum retenta cum niſu ejaculatoris concitatiori foras expelleretur. Ab illo tempore Illuſtriſs. Dn. Patiens optimè ſe habuit, Thermis Embdenſibus Menſe Majo feliciter uſus.

OBSERVATIO CXXXV.

Dn. D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.

Siſtens os palati ſponte ruptum & cum ſonitu effractum.

MUlier quædam quinquagenaria defluxionibus ſeri acrioris catharrhalibus multum obnoxia, ulcus fiſtuloſum tandem ſuſcepit non procul à caruncula lacrymali oculi dextri, ex quo non ſolùm ſanies purulenta per meatum propinquum ad nares ſibi viam paravit, quin & ſupra ſextum oſſium maxillæ ſuperioris par effuſum curioſum illud effecit, ita ut fortean occaſione oſcitationis (cujus tamen ægra conſciam ſe eſſe negabat) aut deducti plus ſolito oris ejuſdem pars altera dimidia cum inſigni fragore abrupta excideret, quam adjectum ſchema deſignatam ſiſtit.

OBSER-

OBSERVATIO CXXXVI.

Dn. D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.

Proponens ptyaliſmum ſalutarem in epilepſia ex accidenti concitatum.

ILluſtris quædam virguncula annos 9. circiter nata, epilepſia ſæpius correpta eſt erratica, nullam certam periodum ſervante, quam inſtantem ſternutatio crebrior præſagiebat, vocatus ego cum duobus Excellentiſſimis Medicis conſultationem inſtitui, atque præſcripta ſunt præter conſueta evacuantia antepileptica varia; ſic inducias quidem dedit malum, ſubinde tamen per intervalla modo longiora modo breviora redierunt paroxysmi epileptici. At enim verò cùm ego haud ignarus eſſem Parentem ejusdem nunc quidem vitâ defunctum, antehac lue venereâ correptum quam maximè fuiſſe, non immeritò in eam deveni ſuſpicionem, virulentum venereum acidum à genitore genitæ quaſi per traducem implantatum, & hìc præcipuam forte ludere tragœdiam, autor ſuaſorque fui, ut Trochiſcorum hermeticorum Celeberrimi Scretæ quatuor, & quidem in pulverem prius triti cum pulticula pomorum coctorum ægræ exhiberentur: ſed ecce, quæ à ſervitio erant ancillæ hujus præcepti oblitæ trochiſcos prædictæ virgunculæ tradiderunt maſticandos & devorandos: tunc prima quidem die alvus ſexies ſoluta fuit, altera autem cœperunt cum dolore intumeſcere fauces, lingua, palatum, gingivæ, demumque inſecuta eſt aliquot dierum ſalivatio, etſi non intentata, optimo tamen cum eventu; ab illo enim tempore ab omni inſultu epileptico immunis vivit virguncula: interea autem hæc obſervatio memorem nobis vellicavit aurem, atque tacite quaſi inſuſurravit, Mercurii dulcis aut ſub forma pulveris ſolùm dati, aut ſub maſticatione intra glanduloſum oris contextum intimius admiſſi nunquam tutam fidem eſſe.

(*Altdorffio Auguſtam Vind. d. 20. Febr. A. 1709. miſſa.*)

OBSER-

OBSERVATIO CXXXVII.
DN. D. JOHAN. CASPARI WESTPHALI.
Inquiſitio in Salivationem Mercurialem, occaſione ſalivationis ſpontaneæ epidemicè graſſantis.

PEr variam humorum metaſtaſin, horumque criticas excretiones, ac corporis à ſarcina ſua exonerationes, morborum faciem multum alterari, imò interdum in alium transmutari ſtatum, ut plane novus exſurgat morbus, Medicorum Obſervationes ubique loquuntur; quin ſæpe unus interdum alterius ſolet eſſe remedium. Pleuritides ſuppuratas & empyemata, aliosque morbos quamplurimos, nunc ſolis diarrhœis, & hæmorrhagiis criticis, nunc urinæ fluxu, hæmorrhoidibus &c. ſolvi, Medicis eſt quam notiſſimum. Ejuſmodi metaſtaſeos beneficio ſalivationem naturalem (ſine nempe Mercurii ſeu argenti vivi uſu ac applicatione inſtitutam) colluviem copioſam ſub lentæ viſcidæque ſalivæ ſpecie, citra ullam tuſſim aut ſcreationem, ex glandulis ac ductibus ſalivalibus per os evacuare, compertum habemus. Unde Belgii Æſculapius experientiſſimus, *B. Sylvius*, ſalivationem artificialem Mercurio mediante excitatam *non-naturalem & medicam* vocat, hancque à *critica* & *ſymptomatica* rectè diſtinguit *Lib. IV. Prax. Tract. III.* §. 314. Quemadmodum verò Celeberrimus *Williſius*, Medicus quondam in Anglia Regius, in elegantiſſimo *Tract. de Anima Brutor. P. II. cap* 9. *p. m.* 245. modò dictam Mercurialem ſalivationem ad tollendas ſanguinis impuritates multum facere, ſcribere haud veritus eſt: Ita & Facultatis Medicæ Lugduno-Batavæ decus, Excellentiſſimus *Anton. Nuck*, in curioſiſſima *Hialogr. & ductuum aquoſor. Anatome* talem copioſam ſalivæ excretionem non ſolùm poſt oblata Mercurialia, ſed & ſpontaneò naturæ motu ortam, in febribus potiſſimum quartanis, ſputo ſanguinis, & melancholia, maximè ſalutarem obſervavit; non minus in illis affectibus melancholicis, ubi ſanguis craſſitie ſua peccans, & tardius per canaliculos glandularum ſalivalium motus, neceſſario in vaſorum extremitati-

bus moram debet nectere, & copioſiorem ſalivæ materiem ſuppeditare. Neque deſunt ſalivationis criticæ exempla, mediante qua, ſalutari naturæ conſilio, morbi alioquin admodum periculoſi fuerunt ſublati. Sic legimus in *Anno I. Ephemer. Noſtrarum Curioſ. Decur. I. Obſerv.* 122. phthiſicam quandam ſalivatione ſpontanea, ſine ulla medicamentorum Mercurialium exhibitione, ſeptem dies perdurante reſtitutam fuiſſe. Neque minus *in Anno IX. Decur. II. Obſerv.* 102. notatur arthritis ptyalismo ſeu ſalivatione ſpontanea ſoluta. Quendam febre ardente admodum periculoſè decumbentem ejusmodi critica ſalivalis humoris excretione liberatum fuiſſe, obſervavit *Blegny in Zodiaco ſuo Medico Gallico Anni I. Menſe Octobri Obſervat.* 7. Pariter ac in capitis dolore, odontalgia, gravi auditu &c. criticam ſalivæ excretionem ſæpe levamen attuliſſe, teſtatur ſupra allegatus *Nuck l. c. p. m.* 37. Adeò, ut plura exempla ex Hoffmannorum Halenſium, B. Ettmülleri, Wedelii, aliorumque Clariſſimorum Medicorum ſcriptis corradere, ſupervacaneum (& Lectori curioſo atque experto tædioſiſſimum) fore haud abs re timendum ſit. Hac vice deſcribere & indagare placet ſalivationem ſpontaneam, quæ anno æræ Chriſtianæ 1694. hic Delitii hujusque circulo & vicinia non ſolùm, ſed & pluribus aliis in regionibus ac locis, Francofurti ad Mœnum, Berolini, Hanoviæ &c. uti ex literis Generoſiſſimi Krugii aliorumque Excellentiſſimorum Medicorum exaratis patet, epidemicè graſſabatur. Salivatio hæc, unà cum variolis confluentibus, hic locorum graſſari incipiebat primo ineunte vere, qua ſæpe duas & tres imò quatuor perſonas laborantes vel una domus habebat, quæ omnes iisdem planè in principio & incremento ſymptomatis maximè doloroſis affligebantur, quæ in ſalivatione Mercuriali aliàs obvia eſſe ſolent; tumore nempe genarum, linguæ, gingivarum, faucium, parotidum &c. in ſtatu verò (evacuatis ſuccis viſcidis & glutinoſis, interdum etiam primo in principio cruentis) ſucci apparebant tenues & aquoſi, dictis oris & faucium ſymptomatis pedetentim remittentibus. Morbus hic, neſcio quo fato, in Civitate noſtra inter primas, quantum mihi

conſtat,

conſtat, adoriebatur Sereniſſimam Duciſſam Saxo-Merſeburgenſem hic degentem, & Anno 1701. demum pie defunctam, cujus ſanitatis moderamen mihi tunc temporis injunctum erat. Laborabat nempe Sereniſſima hæc Princeps per aliquot ſeptimanas febre lenta lymphatica glandularum conglomeratarum, quam ſibi diuturno mœrore ex obitu filiæ ſuperſtitis adhuc unicæ & dilectiſſimæ, Sibyllæ Mariæ, Sereniſſimo Duci Würtenbergico Lineæ Sileſiacæ ſeu Oelsnenſis, Chriſtiano Ulrico (cujus glorioſiſſimum Vitæ Curriculum beatiſſimaque analyſis recenſetur in famoſiſſimorum *Novor. Literar. Hamburgenſ. Menſe Februar. Anni* 1705. *p.* 45. *ſeqq.*) nuptæ, cum totius corporis laſſitudine, artuum lancinationibus &c. contraxerat. Febris hæc, in qua ſaliva viſcida fauces & linguam incruſtabat, reſolventibus lenioribus remediis, *terræ foliatæ tartari liquori, tincturæ tartari, ſpiritui nitri dulci &c.* minus auſcultabat, quin aucto mœrore & ipſa febris in quintam ſeptimanam protraheretur, ſpretis à morbi contumacia dehinc vel ipſo ſale ammoniaco depurato, arcano duplicato &c. pulveribus immixtis, nec non *ſpiritu ſalis ammoniaci* (qui tamen non intenſe urinoſus, ſed ſalſo-urinoſus volatilis, qualis à conjunctione ſalis ammoniaci & limaturæ Martis aut hæmatitis in florum ſublimatione acquiritur, mihi ſimilibus in morbis in uſu eſt) nec non *ſpiritu bujus balſamante Clauderi*, egregio aliàs in febribus lentis, ubi os & omnia viſcera ſalivari muco viſcido infarcta ſunt. Interim Sereniſſimæ huic nondum lecto affixæ proſtratus tamen appetitus penitus, ob increſcentem nempe lymphæ ſalivalis & ſtomachalis viſciditatem, vomitorium indicare viſus; ſed hoc ex ℥ij *ſyrupi rubi idæi emetici* (quo Lipſiæ ſine & cum addito ſaccharo ſuperbit Officina Linckiana ad Inſigne Leonis) concinnatum, præter binos pauciſſimæ materiæ viſcidæ vomitus aut potiùs vomendi conatus, nihil operabatur: adeoque hinc propinabam pilulas blandè purgantes ex *maſſa pilular. de gummi Ammon. Quercet. gr.* 12. *auri fulminant. non edulc.* gr 5. additis *extracti trochiſcor. albandal.* gran. duobus, manu mea paratas, & *auro* obductas, quorum uſu matutino horis demum

 veſper-

veſpertinis ac poſt mediam noctem vix quater dejecit. Diebus quatuor effluxis ſalivam tenuem aquoſam omni fere momento exſpuebat, & ſexto demum die lingua & genæ intumeſcebant, hicque ptyalismus in formalem ſalivationem Mercurialem, excepta faucium & palati eroſione per omnia ſimilem increſcebat, & ad integram ſeptimanam durabat. Hic morbi hujus lymphatici motus, hæc indoles, erat, nec ullus medicationis meæ effectus, utpote à nullo vel cinnabarino, vel Mercuriali medicamento excitatus, ſed criticus potius naturæ motus hæc fuit ſalivatio, qui potiùs viſcidum reſolventibus ſuccurrendo non intempeſtivè ſupprimendus fuiſſet ab aliis me inſcio accerſitis, morbi hiſtoriam minus accurate tenentibus, & aurum fulminans malè incuſantibus. Sed qualis hæc argumentatio: *Aurum fulminans inſtar pulveris pyrii montes ac altiſſimas turres ſubvertit; quos ergo in corde ac reliquis viſceribus effectus edere non valebit, à calore febrili accenſum?* Riſum teneatis amici in praxi Chymiatrica verſati! De Mercuriali quidem ſalivatione conſtat, illius remedium inhibens Aurum, adeoque & fulminans eſſe: Num verò idem & cauſans & inhibens eſſe poſſit, prudentioribus dijudicandum relinquo. Adeoque Caſus hic inſperatus Sereniſſimæ non minus quam mihi incommodavit: Illius animum ac gratiam à me, innocuo licet, alienavit: Illam ipſam verò incautis conſiliis tradidit. Etenim ſalivationem hanc criticam importunè ſuppreſſam tertiana ſequebatur, quæ chin-chinæ uſu tractata, ſublata quidem viſa, ſed cacochymiæ fontibus minus exhauſtis Sereniſſimam diuturno imò continuo ad vitæ finem languori expoſuit.

At vero tempus index rerum mihi ſuccurrebat! mox enim morbus hic loci ulteriùs proſerpens non ſolum fœminam quandam Nobilem, Generoſiſſimi Domini à Döring conjugem, in prædio Bendorff prope Delitium, ſed & ruſticam in Welckau multosque alios tam juvenes quàm adultos, eodem modo aggrediens absque ullo medicamento aſſumpto. Imò, quod mirandum, non ſolùm homines, ſed & multæ feles & canes hic Delitii & quibusdam in pagis ſalivatione correptas ipſe partim in propria fele vidi,

vidi, partim ab aliis audivi. Inter alios tunc temporis ſalivantes ſervus quidam & duæ ancillæ apud Illuſtriſſimum Baronem de Scheiding, Regiæ Majeſt. Sueciæ Conſiliarium Provincialem, in prædio prope Delitium Welckau & Storckewiz curæ meæ ſubjiciebantur. Qua occaſione jam nominatus Baro, præſente Medico ſuo domeſtico, Domino *D. Petri*, Miſenenſi, Coætaneo olim meo amiciſſimo, hoc tempore Poliatro Mulhuſano famigeratiſſimo, in mei quidem ſolatium, Medicorum verò dictorum opprobrium craſſamque horum ignorantiam exaggerandam, ſalivationem ſpontaneam admirandam & admodum raram, in ſingulas decem ſeptimanas mutabilem, retulit, quam ipſe in Suecia ante decem tunc temporis (& quod excurrit) annos, poſt arthritidem diuturnam paſſus fuerat: primùm nempe per ſalivationem quotidie excreviſſe tres cantharos præter propter liquoris ſapore inſipido quaſi dulci; qua per decem ſeptimanas continuata, inſequentibus decem ſeptimanis excreviſſe liquorem ſaporis acidi; porrò per decem ſeptimanas ſaporis amari; tandemque ſpatio unius anni cum dimidio rurſus liquorem ſaporis acidi, una cum uvulæ tumeſcentis relaxatione: Quæ omnia, omnibus convocatorum Medicorum auxiliis incaſſum applicatis, ſponte remiſerunt, toto ſalivationis tempore maximè extenuatus, hac tamen ſuperata per decem annos Holmiæ, poſthac hic locorum in prædio Welckau, hactenusque per tredecim annos Lubecæ degens ſanus vixit, utut ſingulis annis prædiorum cauſa in Sueciam & Livoniam iter inſtituere cogatur.

Inquirens paulò intimiùs in ſymptomatum horum cauſas, occaſionalem cauſam miasmati varioloſo, & quidem variolarum confluentium, ut eas *Sydenhamius nominat*, adſcribo. Hæ enim tunc temporis graſſabantur, ſæpe cum ſalivatione vel doloroſa vel non doloroſa conjunctæ. Quibus autem variolæ peperçerunt, vel ut clarius explicem, quorum materia varioloſa viſcida per poros cutis exitum non invenerat, illi aut per tumorem glandularum in inguinibus, aut ſubſequentem ſalivationem, levati

 ſunt.

ſunt. An rectè ſenſerim, arbitrio Excellentiſſimorum Collegarum expoſitum volo.

Interim, quoad ſalivationis Mercurialis rationem formalem ac modum fiendi, adſtipulari *Tachenio*, *Ettmüllero* aliisque non poſſum, quaſi dicta pathemata doloroſa, in ſalivatione Mercuriali aliàs obvia, à ſulphure Mercurii externo acriori naturæ quaſi arſenicalis ortum ducerent: Cùm 1.) tam *à turbith minerali & arcano corallino auro vitæ* &c. in minima doſi, quàm tripla & quadrupla in proportione ac doſi à *Mercurio dulci*, imò externa *Mercurii crudi cum pinguedine porcina miſti* largiore & diuturniore inunctione, adeoque longe diverſa Mercurii quantitate, una eademque ſymptomata obſerventur, ita ut *turbith mineralis* aut *Mercurii* cujusdam *præcipitati* grana quindecim (ad grana tantum duo aut tria una vice ac quotidie) aſſumpta vehementiorem ſalivationem excitent, quàm ʒij, imo interdum ad ℥ß. *Mercurii dulcis* internè & partitis vicibus aſſumpti, uti & ℥iij aut plures *Mercurii crudi* linimenti forma membris illiti. 2.) Italos & Gallos, utpote quibus ſucci tenuiores & fluidiores, facilè & ſine dictis ſymptomatis à propinatis Mercurialibus ſalivare, jam olim ab Excellentiſſimis Dominis *DD. Bohnio & Ettmüllero*, nec non *D. Wolfio*, Celeberrimo Lipſienſium Practico, aliisque ſæpiùs audivi. 3.) Apud nos Germanos, propter ſuccos viſcidos & ſæpe glutinoſos, ſalivatio eſt maximè doloroſa, adeoque ante hanc inſtituendam attenuantia, balnea, purgationes &c. præmittere neceſſum habemus, quo ſuccis attenuatis & liquefactis ſymptomata doloroſa in tantum præcaveri ſolent.

Potius itaque credo, dicta ſymptomata doloroſa in ſalivatione obvia oriri ab ipſius partim Mercurii, nunc ſimplicis nunc vario modo præparati & cum acido ſaturati, cum lympha aliisque ſuccis acribus; acidis, aut acido-acribus ſubactione & reſolutione, partim à nimia tubulorum ſalivalium anguſtorum nimis, & hinc fibrillarum in lingua nervearum, nec non glandularum palatinarum, diſtenſione, hinc inflammatione, & occaſione ſuccorum acrium particulis Mercurialibus imprægnatorum excoria-

coriatione, propter impetuoſam ſuccorum ſimul craſſorum & viſcidorum impulſionem: Sicut & in ſalivatione Mercuriali, cum cautela & judicio inſtituta, ſæpiùs obſervavi, quod genarum ac linguæ tumores, attenuatis prius per balnea, & reſolutis, atque evacuatis per alvum ſuccis viſcidis, adeoque apparentibus tenuioribus, cito diſparuerint. Optimè præ cæteris, quantum mihi conſtat, Mercurii in corpus humanum actionem, indeque ſalivationis modum, & rationem formalem atque effectus, explicavit *D. Frider. Hoffmannus*, Conſiliarius Aulicus & Archiater Regius, in *Annotat. ad Poterii Opera p.* 22. & exaſciatiſſima *Diſſert. de Operandi Ratione Medicam. Evac. mechan.* §. 13. *p.* 17-20. *nec non Diſſert. de Mercur.* §. 8. *ſeqq.*

OBSERVATIO CXXXVIII.
Dn. D. JOHANNIS CASPARI WESTPHALI.
Vomitus ſtercoreo-chyloſus, alvo ſimul clauſa, periodicus.

INter rariora contingentia, quæ Medicorum diligentiam exercere ſolent, & hic caſus eſt mihi transmiſſus, curioſis ſtipatus circumſtantiis: In vicinia noſtra Vir juvenis 29. circiter annorum, facie pallida & cachectica, hominum conſortia fugiens ruri degit. Hic vitæ inordinatione, aſotia imprimis, quindecim abhinc annis hoc ſibi conſcivit vitium, ut ſcilicet annuatim certo tempore, per hyemem nempe à Feſto Nativitatis Chriſti ad incipiens ver usque, à digeſtione ciborum peracta reliquiarum excretiones non per alvum, habitualiter hactenus moroſam, ſed per os, reddere cogatur, niſi quod parum liquoris ſeroſi continuò per anum exſtillet. Et quidem dicta illa vitæ inordinatio ab ætatis anno decimo quarto incepta hodienum continuatur hac ratione, ut ſingulo mane hora audita tertia lectum petat, quem circa nonam aut decimam, interdum duodecimam, meridiei demum relinquat, ac prandium tum aſſumat, ante prandium

verò

verò & ab eodem mox Tabaci ac cereviſiæ hauſtui per duas ac plures horas (hyeme ad veſperam usque) indulgeat, tunc à meridie tertia vel quarta ad horam usque ſextam œconomiæ operam navando agros ſuos percurrat, quo labore peracto, panisque butyracei tantillo comeſto, Tabaci cereviſiæque delicias diutiſſimè aſſuetas reaſſumat, easque quantitate ſat notabili, donec intempeſta nocte horâ circiter nonâ aut decimâ cœna, & abhinc usque ad tertiam matutinam Tabacipoſia cereviſiæque ingurgitatio denuo repetita cum Venere conjugali & ſomno abſolvantur. Quæ immoderata & planè deteſtanda vivendi ratio quovis die nec interruptâ ſerie continuatur. Interim & hoc notatu maximè dignum nuperis literis à domeſticis mihi perſcriptum eſt, quod præſentis anni hyeme Medicus quidam vomitus dictos ſtercoreo-chyloſos remediis laxantibus, hinc appropriatis ſtomachicis, minimè adſtringentibus, ultra duas ſeptimanas cohibuerit, alvumque ſimul hactenus pigram clyſteribus acrioribus revellentibus in ordinem redegerit; patiens econtra hic, proſtrato appetitu, doloribus abdominis & præcordialibus, vomendi conatibus, cephalalgia &c. vitam tam diu egerit valetudinariam, donec ipſa natura, optima morborum medicatrix, redeunte denuò appetitu reliquias ciborum excrementitias vomitu hactenus conſueto, ſuppreſſis iterum alvinis, per os promoverit: adeoque, hac aſotia non obſtante, præternaturalique excretione eodem modo procedente, de reliquarum functionum rectitudine non amplius conqueratur, craſſitiemque corporis haud contemnendam præ ſe ferat.

Quod ſi verò jam in cauſam formalem excrementorum à alienâ, eâque tempore ſolum hyberno, inquiramus, vitium duplex hic occurrere videtur, ſuccorum nempe in primis viis fermentantium, & fibrarum inteſtinalium ſtrictura præternatu- [illegible] Occurrit quidem tale quid in paſſione iliaca, ſed non niſi cum inteſtinorum inflammatione gangrænoſa, adeoque cum [illegible] ſemper ſymptomatibus, quæ in hoc caſu non obſer- [illegible] Exinde tamen ex defectu doloris abdominis inflammatorii,

torii, cohibito econtra nuper vomitu ſtercoreo reſerataque ac in ordinem ad tempus reducta alvo, indeque orta valetudine adverſa, una cum adjunctis præter morem doloroſis ſymptomatibus, paſſio iliaca minus, ſed ſimplex potius inteſtinorum tenſio atque occluſio, ſtatuenda videtur. Unde ſtomachus unà cum duodeno coactus, ac conſvetudine tandem ſic confortatus, adjuvante motu inteſtinorum periſtaltico inverſo, ſine magno incommodo reliquias excrementitias ejicit; præter ichorem illum, qui vel è ventriculo & inteſtinis derivatus & in iis prædictæ inteſtinorum ſtricturæ cauſa collectus, elapſus eſt; vel quod probabilius, è glandulis inteſtini recti, uti in hæmorrhoidali quodam fluxu hoc fit, exſtillaſſe putandus venit. Accedit fermentatio ac digeſtio ventriculi ſatis laudabilis in viro juvene, liquidorumque magis, quàm craſſorum, aſſumptorum facilius digerendorum, præterea fumigati Tabaci fermento continuò imbutorum, ratio. At enim vero phænomeni illius, quod excretio illa via præternaturali facta hyemis tempore ſaltem obſervetur, cauſa non adeo facile patet, niſi quòd illa forte in ſtricturam fibrarum inteſtinalium, hisque ac ſpiritibus animalibus impreſſam conſvetudinem ac memoriam quaſi, hyeme magis arctiorem, æſtate verò & reliquis anni cardinalibus remiſſiorem, rejicienda videatur. Aliorum tamen rectiùs ſentientium judiciis relicta hæc ſunto.

(*Delitio Auguſtam Vind. d. 27. April. A. 1709. miſſa.*)

OBSERVATIO CXXXIX.

Dn. D. GODOFREDI DAVIDIS MAYERI.

Ex Frigore Salus.

FRigoris Damna tot Obſervatorum calculo confirmata deſideranti longa ſerie proponit Ratio & Experientia, ut de rei fide dubitare, ſit ipſi veritati in faciem contradicere. Propterea externus etiam aquæ frigidæ uſus pro nocivo à multis jure fuit

habitus; cum ipſe Hippocrates Libro de aëre, aquis & locis ſect. 3. aquas ex nive & glacie omnium peſſimas judicaverit, quæ non ſolùm viſus hebetudinem producant; qualis exempli viſus hebetudinis ex frequenti oculorum aqua frigida abluitione contractæ Fabr. Hildanus Cent. 1. Obſ. 27. meminit: ſed etiam affectus alios paralyticos & præternaturales, de quibus præfatus Hildanus, Schenkius, Borellus &c. legi merentur, microcoſmo ſæpiſſime attulerint. Quam gravia verò autoritate non proletaria ex Frigoris, & cui naturaliter inhæret aquæ nivalis injuria corpori humano ſuccreviſſe nocumenta obſervare licet, tam ſuavia interdum attulit languenti Frigoris aſperitas levamina, ut è contrario, teſte Batavorum quondam Æſculapio Joh. Heurnio, Prax. Med. Lib. 1. p. m. 31. Agathinus, doctiſſimus & antiquus Medicus apertè dixerit: Qui vitæ hujus curriculum ſani perficere velint, frigida lavari aqua ſæpius debere, eosque qui ſenectâ crudâ his utantur, roſeo colore efflorеſcre ac robur induere, firmareque partes nutritioni dicatas. Nec eundem omni carere fundamento, exemplis patebit. Videlicet Juvenis XXVIII. annorum temperamenti ſanguinei explendæ libidinis venereæ ab objecto maleferiato excitatæ deſiderio, cum eodem prolixè & liberaliter ſe oblectabat; ſubſecuta paulò poſt virulenta, præternaturalis, involuntaria & doloroſa excretio, continua penis diſtenſio, ſeminisque corrupti & putridi, lymphæque ichoroſæ cum ingenti urinæ ardore aliisque ſymptomatibus, à ſeminalium & generationi deſtinatarum partium enormiori læſione & exulceratione, diuturnum profluvium. Ab initio malum hoc omnibus modis occultaturus æger, quibuscunque medicamentis ab imperito Agyrta acceptis efferæ morbi tyrannidi obicem imponere ſatagebat, ſed fruſtraneo labore naturæ deficienti ſuccurrit, usque dum degener morbi ferocia & illata corpori noxa eò adigebant ſalutis ſuæ parum hactenus providum, ut opitulatrices imploraret manus & ad ſacram remediorum anchoram confugeret. Omnis in hoc puncto inſumptus labor, ut excedenti profluvio objiciatur remora, conſuetaque gradiri me-

thodo

thodo conſultum duxi, ipſius morbi curatione & ſymptomatum correctioni ſuccurſurus. Nec omnem ſpem deſtituit eventus: Siquidem poſt continuatum & non interruptum medicamentorum uſum Orgasmus ſanguinis repreſſus, ſeminisque proventus virulentus & nimius correctus & imminutus fuit, ſed ciborum & potus inconvenienti ingurgitationi indulgens, amplexus redamatæ repetendo providum aliàs naturæ ſalutis avidæ molimen, non deficiente præſertim ægri robore, penitus convellebat. Sic morbus longiora temporis ſpatia emenſus, violenta excedentique humiditatum profuſione languentis aggravabat vires. Quarum tandem per medicamenta & imperato accurato Rerum ſex non-naturalium regimine compos iterum factus, fluxum tamen adhibitis etiam per injectiones adſtringentibus, ſiccantibus & fluxum cohibentibus per tempus benè longum non diminutum vidit. Cum dolores abeſſe & profluentem hactenus ſaniem emendatam, quanquam nondum penitus imminutam ſentiret, conſuetis muniis ſe rurſus applicabat. Ad vitæ generis rationes frigidiſſima hyeme equo meritorio, adverſus frenum tamen contumace, aliorſum vectus, poſt ſuperatas cœli injurias ex improviſo lacum illabitur, quem conglaciatum & undiquaque nivium copia obtectum obſervare non potuit. Ad pectus usque aquis immerſus omnem operam & curam conſumebat, quo citius putidam hanc ſordium colluviem egredi poſſet; ſed ferocia renitentis equi vectoris diutius ibidem detentus, cum tandem exiviſſet illud, nimio frigore obſeſſum corpus quaſi contremuit. Ante noctem in diverſorio Naturæ beneficio officii admonitus, effluxum partis affectæ imminutum, poſtero die nullum penitus præſentem obſervavit. Lætatus propterea mirum quantum cœlo gratias egit, quod ipſius auxilio, quamvis corpus profunda nive tectum & aſperrimo frigore conglaciatum quaſi fuerit, tam ſalubrem ab externo frigore ſuſceperit medicinam, quà morbi contumaciam levatam ſeque integrum & incolumem conſervatum nunc animadverteret. Hac via priſtinæ ſanitati reſtitutus pugilice jam & athletice valet, cumque à matrimonio quidem,

non autem exercitio complexuque venereo abſtineat, ab ulteriori hujus hoſtis invaſione alia ratione corpus præmuniri non poſſe ait, niſi poſt adimpletam libidinem corpus frigidæ inſideat, ejusque lotione cuticula curetur. Quod ipſius, conſcientiæ & experientiæ relictum volo: Ad minimum exemplo Clariſſimi Garmanni, qui in Ephem. Dec. 1. an. 3. Obſ. 41. viri cujusdam hyemis aſperitate aliorſum equovecti & irrevocabili penis paralyſi ex frigore affecti meminit, in totum contrariatur: Quin imò ipſius Ariſtotelis opinionem Lib. 6. de generat. anim. c. 2. quâ homines ab aqua gelida in venerem ſegnes reddi aſſerit, hic indomitæ effrenatæque libidinis Juvenis ſuo exemplo refellit.

Alterum quod ſuccurrit ex Frigore receptæ ſalutis exemplum ſartoris apud nos C. G. Filiæ, Virgini annorum viginti & unius, non ita pridem accidit. Hæc cum menſtruationis tempore potum paulò frigidiorem pro conſuetudine ingurgitaſſet & præterea Teganitas, lacticinia ſimiliaque crudiorem chylum generantia avide aſſumſiſſet, laſſitudine artuum & difficultate reſpirandi, præſertim ſi corpus commoverit, cum omnimoda fluxus lunaris obſtructione exercebatur. Progreſſu temporis Pallor faciei, deinde Cachexia totius corporis ſubſecuta cum ſymptomatibus mali moris. His per appropriata aperitiva & incidentia ad viſciditatem incidendam & evacuandam, obicem imponere allaboravi, imo cum Ebullitio ſanguinis, Palpitatio Cordis ac metus ſuffocationis æſtusque Venæſectionem urgerent, eandem ad vota languentis viraginis haud difficulter permiſi, & præterea inſtante menſium motu neutiquam per acriora moventia, ut quidam perperam Virgini autores fuerant, ſed per mitiora, cumprimis fomentationes conſultum ivi, quæ plus ſimplici vice voluntati reſpondiſſe certo aſſeruerim: Laterem tamen me lavare deprehendi, cumprimis quod Virgo diætæ parum patiens, placentis corpus ſaginaret & incongrua quævis implacabili ſtomacho imprudenter ſatis ingereret. Cum per tempus bene longum ita infelix judicata obambulaſſet, omnemque proficuum aliàs his languentibus medicamentorum uſum penitus

eju-

ejuraſſet, fortè fortuna vicini cujusdam Coriarii domum inviſitans & cum ipſius domeſticis per aſſerem nivibus & ſtiriis undiquaque induratum circumambulans, lapſu pedum in ſubterfluentem fluvium Olaviam præterita hyeme præceps dabatur. Hujus frigoris vi cum corpus ipſius egelidum, ſingultus pertinax, animi deliquia ſtatum in pejus declinantem indigitaſſent, mira Naturæ criſi pertinacem hanc menſium obſtructionem circa noctem procul dubio lapſu in aquam frigidam reſeratam fuiſſe exinde colligo, quod ab eo tempore Balnea calida & quoscunque fotus calidos ſummoperè deteſtetur, è contrario verò ad eliminandas à corporis ſuperficie ſordes frigidiſſima aqua absque ulla corporis noxa utatur, niſi catarrhis acribus & ſalſis ad oculos præcipuè delabentibus & miris interdum in capite congeſtionibus, pedumque eryſipelatoſis tumoribus corpus cruciari ſuſtineat. Sic frigus quod ad coagulandos & graviter alterandos humores efficax eſt atque communiter, imò veluti directe poſt ſe trahit peripheriæ corporis contractionem, occluſas has vecte quaſi trabali vias mira certè energia haud difficulter reſeravit: Ut ergo Virginem ex neglecta diæta cumprimis à pernicioſo interno frigidorum uſu morbum, ab inopino verò eorundem externo acceſſu & efficacia diu deſideratam ſanitatem recuperaſſe probabile ſit.

Tertium quod novi ex frigoris aſperitate gratum ægrotans levamen ſenſit Molitoris cujusdam in ſuburbio Vratislavienſi Uxor. Hæc cum Paſſione hyſterica â primi Puerperii tempore ſatis graviter exagitata fuiſſet, nullum unquam præſentius mali hujus Antidotum ſe habuiſſe aſſerit, quam ſi libero aëri, omnibusque frigoris injuriis, ſi ipſa paroxyſmi tempore egredi non poſſet, â domeſticis media etiam hyeme exponatur: Quo temporis articulo ſpretis hypocauſti calefacti delitiis, utplurimum liberiori fruitur aëre, nec eosdem ac æſtivi ſolis tempore experitur tàm crebrò recidivantes ſuffocationis Paroxysmos.

Aliàs internum aquæ frigidæ uſum veteribus Germanis non tantum reſtinguendi æſtus cauſâ dum ſani eſſent, ſed etiam

tum cum ſanitatis jacturam quandam paterentur, fuiſſe ſolennem Celeberr. Conringius de cauſ. habit. corp. Germ. paſſim teſtatur. Frigidam etiam laudatam ab Hippocrate videas L. 2. de Morb. XXXVI. in febre billioſa, Popular. V. XIIX. in doloribus ventris, ipſeque Plinius Aſclepiadem frigida in morbis data ingens ſibi nomen acquiſiviſſe Hiſtor. nat. Lib. XXVI cap. 3. gloriatur. Quale in aquam frigidam inſeſſus producant emolumentum Joh. Theodor. de Bry exemplo Indorum exponit. Hos enim febre correptum ipſo paroxyſmi tempore frigidæ immergendo undiquaque abluere & ſubitam tandem exuſcitando flammam, quam foliis & cortice ſicco nutriunt, ægrotantem, ut eandem per aliquot horas circumcurſitet, ſtrenuè adigere, ſicque inopem hactenus virium ab innumerabilibus febrium ſpeciebus, aliarum impetu ſubeuntium, aliarum tenui peſte repentium, aliarum cum horrore & multa membrorum quaſſatione venientium, præmuniri, ſolidæque ſanitati reſtitui Part. X. Americæ confirmat. Haud diſſimile Excellentiſſimo Dn. D. Ottoni Helbigio ſuccreviſſe commodum de ſemetipſo Miſcell. Cur. Dec. I. An. IX. & X. Obſ. 194. no. XX. fuſius memorat. Siquidem cum Anno 1677. Menſe Novembri & Decembri gravi Dyſenteria conflictatus fuiſſet, cujus pertinacia omnes medicamentorum conatus eluſerit, totumque corpus invalidum adeò & imbecille reddiderit, ut ad poſtremum reſtitans perexigua ſalutis ſpes de inevitabili ex hac vita migrandi neceſſitate eundem commonefecerit, tandem de inſeſſu in aquam frigidam cogitans, ſuaſu quorundam ſuper rem periculum facturus, cum propria facultate deſtitueretur, per alios in locum huic negotio ſuſcipiendo adaptatum ſe manibus vehi curabat, balneumque alienâ ope ingrediebatur: ex cujus repetito aliquoties uſu à periculoſo hoc morbo ſe incolumem emerſiſſe, & poſtmodum febre bilioſa cum intenſiſſimo capitis dolore, involuntariis vigiliis, vomitu, diarrhæa & doloribus inguinis ſe diſcruciatum ex frigidæ inſeſſu denuò cum ſanitate in gratiam rediiſſe ibidem gratus fatetur. Veriſſimum ergò Ciceronis Lib. 2. de Nat. Deorum effatum

fatum

fatum cenſeam, cum inquit: Opinionum commenta delet dies, Naturæ Judicia confirmat.

OBSERVATIO CXL.
Dn. D. GODOFREDI DAVIDIS MAYERI.
Duorum caſu ab alto oppreſſorum Anatome.

TErtius circiter agitur annus, ex quo Templum S. Mariæ in Arena Vratislavienſi hinc inde labefactatum reſtauraretur. Ad illius feneſtras Operarius quidam plebejus, infimæ ſortis homo, muneri ſatisfaciens præ quam ſperaverat una cum aliis duobus ex ſuprema per eosdem facta contignatione præcipiti caſu delabebatur, unicus qui ſubitanea morte naturæ cedebat. Hujus exanime corpus ſubſequenti die cultro anatomico relictum, in præſentia Dn. D. Joh. Georg. Dæckheri, Practici Vratislav. per Chirurgum in arena ibidem habitantem, eâ qua fieri potuit, attentione perveſtigatus ſum, in quo plurima oppido rara & notatu digna obſervavimus ſequentia:

(1.) Habitus corporis univerſus omni pinguedine deſtitutus & cutis color luridus, puſtulisque hinc inde majoribus, imprimis infima ventris & lumbaris regio maculis epaticis tota obſeſſa conſpiciebatur.

(2.) Omentum tenue, inflatum quaſi & omni ferè pinguedine deſtitutum ad attactum ingentem fœtorem ſpirabat.

(3.) Inteſtina collapſa hinc & inde inflammationis notâ corrupta videbantur: Aperta muco veluti oblinita vermibus ſcatebant: imò ex ipſa Bauhini valvula lapillos duos fabæ majoris magnitudine, coloris flaveſcentis, craſſiusculos, variisque inæqualitatibus præditos extrahebamus.

(4.) Colon circa Ilia ſiniſtra arctum nimis & inflatum erat.

(5.) Hepar inſignis magnitudinis utrumque hypochondrium ferè implebat: Durioris indolis ſub enſiformi maximè cartilagine diaphragmati firmiter accreverat, â quo absque parenchymatis dilaceratione divelli non poterat, maculis cineritiis majoribus paſſim deformis.

6. Ve-

(6.) Veſicula fellea bile deſtituebatur, ſed hujus loco pauxillum quoddam ſalini ſaporis ſerum continebat.

(7.) Lien exiguus decolor & exanguis.

(8.) Renes naturaliter videbamus conſtitutos, præter ſuccenturiatos, qui ſanguineo atroque perfuſi erant colore.

(9.) Sub his Muſculus Pſoas ſiniſter pus benè coctum conſiſtentia ſeri lactis continebat.

(10.) Ventriculus in omnibus benè ſe habebat, tum quoad figuram quàm ſitum, niſi quod interne in fundo ejusdem aliqualem ruborem obſervaverim, præſentis inflammationis notam.

(11.) In Cavitate pectoris ingens copia extravaſati ſanguinis reperiebatur, qui propter disrupta quædam vaſa ſanguifera & diffractas ab utraque parte coſtas ferè omnes ſe abunde diffundebat.

(12.) Pulmonum Lobi ſicciores, cumprimis ſiniſtri pulmonis lobus inferior ſcirrhoſus cum thymo itidem ſcirrhoſo aliqualiter cohærebat.

(13.) Pericardium ichore copioſo infarctum erat, qui ex inconſiderantia naribus admotus fœtore nobis gravis fuit.

(14.) Cordis ventriculus ſiniſter aliquot ſanguinis grumos exhibebat.

(14.) Venter ſupremus replebatur ſanguine extravaſato, qui ex ventriculis turgidis undiquaque emanando ulteriori partium contentarum inquiſitioni imponebat finem. Derelictam ipſius Viduam & Liberos paternorum morborum ignaros, quodnam malum eundem dum viveret diſcruciaverit, penitus fugiebat, latebat.

Alter infelici caſu ab alto oppreſſus Murarius erat. Hunc ab ineunte ætate caligine oculorum & vertigine, quamdiu vixerat, ſæpiſſime correptum concidiſſe & aphonum domum deportatum fuiſſe Uxor & agnati affirmabant. Cumque ante annum & quod excurrit in Neapoli noſtra Vratislavienſi ad Latera Templi Bernhardiniani pro vitæ generis ratione operas ſuas impenderet, ſubitanea vertigine correptus de ſcala concidit infeli-

lici-

liciter ſicque confeſtim exſpiravit. Mortuo foras elato, penſitatis â caſu externis cranii læſionibus, illud per Chirurgum ibidem habitantem removere curavi, quod in concava ſui parte, ubi ſutura ſagittalis cum coronali concurrit, perforatum videbatur, mucore albo & inæquali ſuperficiem inveſtiente. Accuratius rei inſiſtentes, cariem interioris laminæ partem magnam abſumſiſſe deprehendebamus, quâ etiam dura Mater, quousque ab arroſo oſſe tecta fuerat, deperdita conſpiciebatur. Vaſa ſanguifera eleganter prominentia ad rupturam atro ſanguine turgeſcebant & medullaris cerebri ſubſtantia ſpiſſiſſimis punctis rubris conferta, anterioresque cerebri ventriculi ichore copioſo repleti inveniebantur. Corpus reliquum feſtinandi ſtudio intactum reliquimus.

OBSERVATIO CXLI.

DN. D. GODOFREDI DAVIDIS MAYERI.

Gutta roſacea Errhini uſû curata.

VIr Pellio J. H. victu crudiori, imprimis eſu braſſicæ muriaticæ & lardi addictus, rubore primò circa naſi radicem puſtulisque paſſim per faciem conſpicuis divexabatur. Cum exanthematum harum multitudinem reiterata ſcarificatione tollere laboraret, malum in brachia, dorſum & pectus deducebat, unde Orthopnœa ſe interiturum credidit. Tandem cum frequentiorem cucurbitularum applicationem intermiſiſſet, coacervatis in facie varis nanciſcebatur Guttam roſaceam, quam abuſu ſalitorum & acidorum, quorum cruditas ex ſtomacho ad Maſſam ſanguineam deferebatur, indies adaugebat. Diætæ convenientioris commonefactus, abſtineat à ſalitis, pinguibus, acribus & quotidiana ſpiritus vini ingurgitatione, & victu potius tenui & refrigerante unà cum remediis convenientibus utatur, cujusdam tamen ſuaſu Herbam Nicotianam Hanovienſem communem ſiccatam & in pulverem redactam, naribusque ſæpius attractam inſtar errhini adhibebat, ex cujus aſſiduo per dimidium an-

num uſu, diætæ legibus non adeò accurate obſervatis, cum ob alias rationes me poſtmodum conſuleret, omnibus aliis remediis ſuſque deque habitis, ſe ab hoc malo feliciter reſtitutum fuiſſe Pellio gloriabatur.

Hanc medendi methodum citra rationes non eſſe ſuſceptam ex Errhinorum agendi modo colligendum. Etenim eorundem energiæ ratio in ſollicitatione, irritatione ac vellicatione membranæ narium ſenſili conſiſtere, quis eſt, qui neget. Hanc autem tunicam numeroſiſſimis vaſis ſanguiferis intertextam teſtatur Celeberrimus Anatomicus Vieuſſens Neurographiæ c. 1. p. 188 Unde occaſione Errhinorum vaſa hæc cum tunicâ pituitaria, utpote fungoſa, ſpongioſa & glanduloſa parte, ejusq; productiones vellicantur, ſolidumque & fluidum in motum rurſus concitatur, ſicque maſſa ſanguinea ingenti viſcidorum humorum copia liberatur, & nova ſeroſitatis materia hac ratione cerebro utiliſſime ſubtrahitur: Quicquid in contrarium de uſu hujus excerniculi publice ſpeculatus fuerit Conr. Vict. Schneiderus in diffuſæ Eruditionis ſcripto de Catarrhis, aliique &c. Propterea non inconvenienter Clariſſimum D. Joh. Chr. Wolfium in Scholiis ad Obſervationes Chirurgico-Medicas Obſervatione XIII. ſtatuiſſe judico, cum partes quasdam errhinorum Arteriarum tunicas penetrare & ſanguini commixtas ad Cerebrum devehi ibidem edocuit: Siquidem vi activitatis Humores circa Cerebri promontoria collectos & ſimul quicquid ibi hæret attenuare, ſerumque reſtitans ad fortiorem motum incitare quam optimè poſſunt. Diſcuſſio enim ſtagnantium humorum, inque ordinarium circulum actio, ut in allegato caſu, ita non minus in aliis ſimilibus primarius exiſtit Medicamentorum finis.

(Vratislavia Auguſtam Vind. d. 24. Julii An. 1709. miſſa.)

OBSER-

NATURAL HISTORY

CIPO DE COBRAS
ERVA DE NOSSA SENHORA

OBSERVATIO CXLII.

Dn. D. CHRISTIANI DE HELWICH.

De

Lue gallica cum puſtulis extuberantibus motu febrili ſatis intenſo ad peripheriam corporis protruſis.

IN vulgus usque nota ſunt varia puſtularum ac tumorum, quibus ii, qui in turpi obſcænarum libidinum luto volutantur, defœdari ſolent, genera; iisque enarrandis minimè modò nos occupabimus: hoc verò, cujus jam jam aliquod facere indicium animus eſt, ſive *modum eruptionis* ſive *figuram* ſpectes, paulò rarius, ac quantum memini, non niſi ſemel à me viſum, aptumque adeò, quod etiam ſolertem Medicum in errorem inducat. Femina non multò quadragenaria minor (quæ culpam infectionis deinceps non ſemel, in neſcio quem conjiciebat) temperamenti ſanguinei ac cholerici ingenii fervidioris, iracundiæ dedita, duarum prolium in conjugio mater & paſſionibus hyſtericis, quod menſes parciùs fluerent, obnoxia, adultô autumnô de graviori capitis dolore, perquam ei alioquin familiari, conqueſta per aliquot dies, tandem circa quartam pomeridianam poſt inſignem rigorem in vehementem incidit æſtum, qui dorſi ac capitis dolorem longè graviorem eô, qui ante afflixerat, comitem habebat, ac per noctem duravit. Circa matutinum tempus ingenti ſudore profusô & calor & capitis cruciatus minui videbantur, fluxit etiam dies ita, ut non haberet, de quô adeò conquereretur. Circa veſperam mala, quæ pridie fatigaverant, omnia recurrebant. Id quod & quatuor ſequentibus diebus ita evenit. Septimo die manè per faciem ac totum corpus copioſiſſimæ erumpebant puſtulæ. Hæ referebant figuram variolarum latiorum, & ſanè non poteſt ovum ovo eſſe ſimilius quàm maculæ iſtæ protuberantes prædictis variolis, *modum eruptionis & maturationis* ſi excipias. Neque enim, quod in variolis fit, puſtulæ primò rubræ tenuiſſimarum acicularum puncta æquantes prodibant, ac deinde in aliquam magnitudinum attolleban-

tur; ſed à primo eruptionis momento puſtulæ noſtræ eam, quam poſtea citra augmentum ſervârunt magnitudinem, nactæ ſunt: neque inſtar variolarum ad maturitatem & ſuppurationem pervenientes pus fuderunt, ſed ultra tres ſeptimanas *absque ullâ formæ externæ permutatione* ſibi ſemper ſimiles perſtiterunt. In *circuitu ſuo rubebant*, in *medio verò albeſcebant*. Poſtquam una alterave ex his eſſet aperta non pus ſed *ſubſtantia quædam pinguedini porcinæ ſimillima* deprehenſa in iis fuit. Absque ullô ægræ dolore etiam aſperiùs contrectari poterant. Ea, quæ organa motui dicata obſidebant, ingreſſui brachiorumque extenſioni impedimentum objeciſſe, non eſt mirum. Febris interea, ſicuti à primô initio fieri ſueverat, circa veſpertinum tempus per tres hebdomadas & ultra ingraveſcebat. Quicquid ordinariorum remediorum tentaretur, id fruſtra fuit ac minimè ſufficiens vel ad febrim expugnandam vel ad puſtulas abigendas, donec continuato Mercurii dulcis cum abſorbentibus & bezoardicis miſti uſu ptyaliſmus excitaretur. Cùm ſalivatio per juſtum tempus debite ſucceſſiſſet; & febris remittebat, ac puſtulæ ſenſim evaneſcebant, ut præterlapſo menſe nulla amplius in corpore reperiretur. At, quod ægra dolet, *notabilia veſtigia ac deformes* (dilutè ſcilicet *rubentes*) *maculas* morbus poſt ſe reliquit. Sparſim hiſce noſtris maculis puſtulæ quædam ſquammoſæ, quæ ſub cruſtâ putrilaginem quandam continebant, interjectæ erant, quibus etiam externa fuerunt applicata remedia, eô eventu, ut abſoluta ſalivatione & illæ diſparuerint.

OBSERVATIO CXLIII.
DN. D. CHRISTIANI DE HELWICH.
De
Peſte nuperâ Roſenbergenſi.

ETiamſi fama peſtis in Polonia (A. 1708.) totam Europam pervagata ſit, ac dirus morbus panico terrore vicinos omnes impleverit, meritò tamen mireris, quòd in hunc usque diem de origine, motu, progreſſu &c. ejus non recte conſtet. Adeò diſſo-

diſſona ſunt, quæ hâc de re ad nos & literis & communi ſermone fuerunt perlata, ut meritò ambigas, cuinam narrationi fides ſit adjungenda? Vero mihi proxima viſa eſt Medici cujusdam Itali, qui Cracoviæ ſedem fortunarum conſtituit de origine & progreſſu mali relatio. Ea verò vult, *Leopoli in Ruſſiâ nigra*, quam primariam totius provinciæ urbem multi Armenii mercatores incolunt, in *eâdemque ſui ritus Epiſcopum* habent, teſte *Simone Starawolſcio in Polonia ſua pag.* 113. inter hos ipſos Armenios peſtem fuiſſe graſſatam; ab Armeniis infectos Judæos, ab his malum hoc ad alios propagatum ac fortè etiam in fomite (ſicuti ante paucas ſeptimanas contigit fere ad limites Sileſiæ per advectam ex agro Thorunienſi, in quo peſtis anno prælapſo ſævierat, ab iisdem Judæis lanam, nam cum hanc Hebræi inter ſe diviſiſſent, ſeptem ex illis proximâ nocte peſte correpti perierunt, aliosque infecerunt, ut ex literis Mercatoris Liſſenſis didici) tum alſorſum tum Cracoviam regni Poloniæ Metropolin delatum eſſe. Cùm verò *in una pentapoleos iſtius parte* Polonus degeret miles, isque cum recutitis conſuetudinem non fugeret, immemor illius Senecæ lib. 4. de *Ira cap.* 5. *in peſtilentia cavendum eſt, ne corruptis jam corporibus & morbo flagrantibus aſſideamus, quia pericula trahemus, afflatuque ipſo laborabimus*, non tantùm ipſe peſte correptus eſt, ſed & Civitatem Cracovienſem infecit, ac cum ex urbe hâc exceſſiſſet, per vicinos agros latè contagium diſſeminavit. Serpſit lues peſtifera ex minori Polonia in majorem, ac magnam edidit ſtragem. Intimâ erga patriam ſuam Illuſtriſſimus Dominus Ponintzki ductus commiſeratione, Bavarum quendam Medicinam profeſſum, conſilio meô aliorumque Medicorum atque remediis alexipharmacis optimæ notæ, pecuniâ etiam & commeatu inſtructum miſit in Poloniam, tùm ut maligni ac peſtiferi morbi morem modumque obſervaret, tum ut miſeris pro virili ſuccurreret, ſanosque â contagiô præſervaret. Sed eum planum vaniloquumque fuiſſe, eventus docuit; venditis enim quàm cariſſime intra paucos dies in Polonia pharmacis clanculum, uti fama erat, ac doloſe Vratislaviam ingreſſus eſt,

 iterum

iterumque, cùm rumor de ejus adventu increbuiſſet, metu pœnæ inde ſeſe ſurripuit, nec unquam, quantum quidem conſtat, huc malum pedem denuò intulit. Interea dum lues crevit eundo, ac didicere damno ſuo *Sileſii in ducatu Oppolienſi* ac hos inter præcipuè incolæ oppidi mœniti Roſenbergenſis (quod 14. à Vratislavia milliaribus diſtat) nec non pagi quidam in dynaſtiâ Wartenbergenſi *Converſationem peſtilenti morbo laborantium minimè tutam ac periculum eſſe, ne concipiatur ut ſcabies & lippitudo, prout jam olim monuit Galenus.* Dum enim reculas quasdam & veſtes, quibus Poloni uſi fuerunt, emptitarent, & deinceps uſurparent, in eundem cum Sarmatis morbum inciderunt. Auxit eum vehementer annonæ caritas tùm in Poloniâ tum in finibus Sileſiæ. Venienti occurrendum eſſe morbo rati Patres Patriæ nihil quicquam omiſere, quod ad malum in herbâ ſuffocandum eſſe neceſſarium, præteritorum experientia, eximia prudentia ac Charitas Chriſtiana dictitaret. Inter alia expedire judicatum fuit, ut actutùm ad loca infecta cum neceſſariis mitterentur remediis Medici. Et voluêre quidem Principum ac inclytorum Sileſiæ Ordinum delegati, ut cum Dominis Phyſicis Vratislavienſibus publico ſtipendio conductos Medicos ego quoque conſilio adjuvarem. Quod & eâ, qua decet promptitudine ac fidelitate pro virili factum. Inter Medicos ille, qui in dynaſtiam Wartenbergenſem conceſſit, violentiâ morbi poſt diligentem ægris navatam operam in flore ætatis extinctus eſt. Duo alii die 18. Julii 1708. Roſenbergam venerunt, & adventûs ſui cauſam ex Cathedrâ ſacrâ per Sacerdotem exponi fecerunt. Invaluerat magnoperè funeſta lues & tot homines jugulabat, ut aſſeres pro conſtruendis feretris vel capulis non ſufficerent. Eò autem magis deploranda erat miſerorum conditio, quòd non ſuppeteret locus ullus, qui ægros cum ferali morbô luctantes à ventô, pluviis ac reliquis aëris injuriis tutos præſtaret, quòd deeſſent, qui curam eorum, prout neceſſitas exigebat, gererent. Poſtquam enim peſtis illos, qui in ſe opus humanitatis ac charitatis pleniſſimum inſerviendi peſtiferis ſuſceperunt, eorumque familias abſtuliſſet, in-

infecti in tuguriolis ex virgultis rudi manu conſtructis omni ferè humanâ ope deſtituti emarceſſebant. Novi illi, qui mortuis in hoc munere ſurrogati, ſe rerum ſuarum ſategiſſe arbitrati ſunt, quoties eminùs aliqua medicamenta in terra depoſuiſſent, aut alimenta quædam hoc modo obtuliſſent. De genio ac more virulenti morbi hæc ab altero Medicorum poſt medium Novembris, cum jam ineunte autumno de vehementia multùm remiſiſſet lues, apud ſuos re benè geſta reduce, ad publicum Sileſiæ delegatorum conventum, à quo miſſus fuerat, relata ſunt: Omnium maximè ſæviiſſe luem tempore dierum canicularium. Sub initium adventus ſui ægros ferè ad quartum uſque diem imò diutiùs adhuc fuiſſe ſuperſtites, illos ſtatim poſt invaſionem in gravia lapſos eſſe deliria, ita ut inter eos repertus fuerit, qui *ſanos inſtar canis rabidi aggrederetur, augeſcente vero ſolis æſtu auctum fuiſſe morbum*, timidiores repente collapſos ac de dolore capitis, vertigine, nauſea cum conatu vomendi ac vomitu, anxietate, palpitatione cordis, tenſione in artubus ac debilitate maxima conqueſtos, cordatiores verò peſtiferis miasmatibus infectos non ſtatim decubuiſſe, quamvis de morbi præſentia in his vultûs pallor maximus, in aliis inſignis flavedo non ſineret dubitare, nihilominùs tamen brevi invaluiſſe ſymptomata cum majori vehementia, acceſſiſſe leipothymias, ſuperveniſſe jectigationes vehementiores quàm in aliis, & ardorem maximum, ſummam reſpirationis difficultatem, linguam & fauces aphthis nigris fuiſſe obſeſſa, nonnullos etiam, continuis vomitibus fuiſſe fatigatos; (facile crediderim hæc eveniſſe iis, quorum vultus rariori flavedine fuerat tinctus, verbo cholericis) nonnullos contra ſtertuiſſe quaſi lethargicos. Profundoque ſopore ſepultos jacuiſſe, quod veriſimile eſt, accidiſſe iis, qui dùm adhuc titubante pede obambularent, pallidiores fuiſſent & phlegmatici temperamenti. Nec defuerunt, qui enormes hæmorrhagias perpeſſi & motibus convulſivis fatigati, quos credibile eſt fuiſſe ex ſanguineorum cenſu. Annotatum etiam illud fuit, quod vermes à paucis partim per os partim per alvum excreti fuerint, quod in illa ciborum crudorum

ac

ac fortaſſis etiam ſeminibus vermium fœtorum ingluvie non eſt admirandum, nec facilè concludendum, quòd notæ opinationes Kircheri, Langii, Paullini, aliorumque inde confirmentur. Frequentiſſimè hic Loimiater maculas in ægris conſpexit varii coloris, ſaturate, inquam, rubicundas, flaveſcentes, lividas, nigras, quæ ultimæ plerumque fuerunt lethales. Pauci etiam illorum fauces mortis effugerunt, in quibus carbunculi & anthraces cum vibicibus, ſicuti in multis fuit notatum, ſunt deprehenſi. His verò multò fortunatiores extiterunt, in quibus natura bubones modò plures modò pauciores protruſit, qui omnes incolumes evaſerunt. Hos inter opificis alicujus filia & Chirurgus eò magis notandi, quòd cùm diligentem hic in curandis iſtius bubonibus collocâſſet operam, à virgine non ingratâ poſt valetudinem recuperatam vices Chirurgi quodammodò ſupplerentur, quando illum eadem fata urgebant. Felicis curæ exitus is fuit, ut ægrotus, ſuperato utrinque morbo, cum virgine iſtac ſacratius amicitiæ fœdus pangeret & cum eâ matrimonium iniret. Nolim eſſe curioſior, an, quod Thomas Morus *in Utopia ſua* fieri fingi, hìc verè factum ſit, & num hi ante fœdus matrimoniale nudata inſpexerint corpora, & ſi verè id contigit, neceſſe eſt in neutro fuiſſe inventum, quod alterutri nauſeam moveret. Iſtud verò potiſſimum in hoc noſtro morbo eſt memorabile, ſudores *etiam largos & continuos*, quibus non immeritò plurimum tribuit Sydenham in curâ *morborum peſtilentialium* absque bubonibus vix fuiſſe ſalutares, & cum per alexipharmaca nonnemo ſudores multoties concitâſſet, erupiſſe tandem admodùm fœtidos, qui non ſolùm violaceo colore induſium tingerent, ſed & in putrilaginem diſſolverent. Confirmavit experientia, quod Cl. Mindererus expertus, ſi quis alius, Loimiater aſſeverare non dubitavit, omnia alexiteria poſt 24. horas oblata eſſe inefficacia, cui rei etiam abunde fidem facient doctiſſimi *Giſeleri obſervationes de peſte Brunſuicenſi* debitâ attentione lectæ. Initio naturâ nondum exhauſtâ ac enervatâ miasmati venenato oppoſita fuere remedia alexipharmaca in robuſtioribus *Tinctur. bezoard. D. M. ad* 80.

ad 80. *imò* 150. *guttis in ac to bezoardico*; debilioribus verò ac infantibus *eſſentia ex radicibus alexipharmacis & ſcordio parata* fuit exhibita, ut & pro re nata in doſi refractâ diaſcord. Fracaſt. pulv. pannonic. rub. bezoard. D. Senn. &c. licet verò tincturæ bezoardicæ eo, quo dixi, modô propinatæ præ aliis palma tribuatur, & ad uſum ejus ſæpe bubones nonnunquam & carbunculi prodiiſſe memorentur, credibile tamen eſt non fuiſſe etiam corporibus quadratis à Cl. Dominis Medicis eam promiſcuè datam. Monitum hac de re *Thoneri* profectò eſt quantivis pretii: *Illud autem, ait, in peſte curandâ obſervandum exiſtimo, aquas bezoardicas & antidota ex calidioribus concinnata ingredientibus non indifferenter, ſed cum judicio præſcribenda, ſi natura obtigerit calidior & calores adfuit luculenti, abſtinendum, & ſi iis opus, à primâ ſtatim invaſione, antequam febris ſuccenſa, & dum vires conſtant, exhibenda, alias funeſta æſtimanda, in obſervat. Med. p.* 64. In bubonibus curandis admodum à noſtro Medico laudatur maſſa *placentarum mellitarum, emplaſtr. diachyl. cum Gumantib. magneticum Angeli Salæ &c.* In anthracis curâ eadem propemodum extolluntur. Non dubito, quin cum ſucceſſu adhiberi queant remedia *Nath. Hodger Angli.* Certè cum voluptate legi ea, quæ *in* λοιμολογία *à p.* 213. *usque ad p.* 218, habet. Multa etiam in uſum transferri queant ex iis, quæ habet *Rolandus Capellutius, Medicus Parmenſis, in tractatu de curatione peſtis*, exiguô quidem ſed lectu digniſſimo. Nec culpaverim eos, qui in anthracibus igne & ferro utuntur. De putredine carbunculorum in medio nullo modo dubitare licet; niſi ambitus ergò eorum tendat ad ſuppurationem, & hujus ope putrefactum meditullium excidat, ſphaceloſa invaleſcit corruptio, quæ à peſtilenti contagio fermenteſcentem energiam concipit, & putredinis ita invaleſcentis mors eſt pediſſequa certiſſima. Ad hanc arcendam & putredinem præoccupandam uſtio & exciſio etiam beneficii loco eſſe poſſunt. Sed hæc obiter. Nobis enim hæc plenius tractare jam non vacat. Hiſce medicamentis breviter ante memoratis noſter ultra 70. peſte correptos fuiſſe ad-

jutos & ſanitatem recuperâſſe teſtatur, eumque numerum futurum fuiſſe longè majorem, niſi incolæ urbis ferè omnes mœrore fere fuiſſent exanimati, aut ſi in tempore lui huic medicamentis obviam iviſſent, nec juſto tardius ad alexipharmacorum opem confugiſſent. Certè has easdem, niſi me memoria decipit, cauſas, cur adeò pauci in peſte Viennenſi è mortis faucibus fuerint erepti, allegat Vir Celeberrim. *Paulus de Sorbait in Conſilio Medico.* In præſervatione maximoperè pro ſuffitu commendatur pulvis pyrius, & inter tot balſamorum odoriferorum, (de quibus ſuum pridem judicium orbi erudito expoſuit Doctiſs. Rivinus) compoſitiones *balſamus vitæ & ſuccini* laudatur. Radicum pimpinellæ, Angelicæ item cortic. citri, aurantiorum &c. ritus extollitur, modò ſaliva exſpuatur. Itur etiam in laudes Nicotianæ, quam Clariſſ. & expertiſſimus Dimerbrock ipſe expertus deprædicat. Non adimitur ſua laus Theriacæ, Diaſcordio Fracaſtor. vinis medicatis &c. Inter laudata primum fere locum obtinet ſeq. ℞. Aloes ℥j. Agarici ʒij. Myrrhæ, Zedoariæ, Angelic. Cortinæ ana ʒj. Fol. Senn. ʒiß. Theriac. ʒj. inciſ. & contuſ. *affunde ſpir. frumenti q. ſ. digere loco calido.* De quo Roſenbergenſes, qui uſu vini adulti valdè delectantur, cochlear unum alterumve manè acceperunt. Hæc de peſte Roſenbergenſi breviter dicta ſunto. Utinam cordati Medici, qui notis ſalutiferæ præſidiis peſte laborantes, ab omni ferè humanâ ope deſtitutos, magnâ charitate ducti ſervare & adjuvare non formidant, nobiscum diligenter & ſtudiosè communicarent hiſtorica, quæ tum ad notitiam peſtilentium affectuum tum eorum curandi rationem faciunt. Nam ſicut prolixis conſiliis, quæ in periculo peſtis vix leviter cognitâ luis indole ubique in Europâ turmatim prodeunt, abundamus, quamvis docti pariter & indocti forte ſine ullo noſtro damno, niſi veritas nobis fraudi eſſe debet, carere poſſemus plerisque: ita ſi in ullo alio morbo, certe in hoc omnium graviſſimo nobis veræ hiſtoriæ medicæ deficiunt, quas tamen omnes ii, qui ex obſervationibus morborum ab aliis deſcriptorum in epidemicis, quæ præ manibus habent, & contagioſis

gioſis malis concluſiones utiles inferre didicerunt, ardentiſſimè deſiderant, & cum ſummâ utilitate legunt. Et his quidem finibus noſtra includuntur deſideria ac vota, nec fas eſſe arbitror ab his charitatis victimis exigere, ut etiam in viſcera peſte defunctorum cultrô anatomicô inquirant. Id quod ferè ſine exemplo non impunè quidem, at animo plusquam herculeo, aggreſſum eſſe novimus Georgium Thompſonum Anglum, cujus hiſtoriam *de diſſectione peſtilentis cadaveris in experimentis admirandis à p. 21 usque ad finem p. 25.* hac occaſione non poſſumus non maximopere & commendare ac deprædicare.

OBSERVATIO CXLIV.

DN. D. CHRISTIANI DE HELWICH.

De

Diuturna alvi obſtructione in variolis indemni.

ALvum in variolis diſtinctis & tempore *ebullitionis & eruptionis ac maturationis* ſolere eſſe adſtrictiorem, notum eſt. Nec facilè peritorum Medicorum quisquam Pharmaco eam irritaverit, ne natura à motu ſuo ad peripheriam avocetur. At ordinarium ſegnioris alvi tempus longè exceſſit obſtructio in puero 8. annorum, quippe quæ *per integros octodecim dies duravit.* Cùm pater Italus quarto, niſi fallor, morbi die me de hac alvi duritie admoneret, reſponſum fuit, indolem morbi non requirere alvum laxiorem. Acquievit parens, quinimo cum nono morbi die filius ad reddenda excrementa urgeretur, eum malè intellectâ mente meâ, ad exitum eorum cohibendum eſt adhortatus. Paruit libenter filius cum propter multitudinem variolarum non adeò benignarum nec pedibus inſiſtere, nec ſine dolore ſedere valeret, & animum ab excludendis fæcibus penitus abduxit, donec à materterâ ſub finem decimi octavi diei res animadverſa fuit. Poſt injectionem trium enematum & internum decocti emollientis uſum duæ ſedes admodum induratæ ſunt ſecutæ & benè habuit. Durante hac obſtructione non niſi de ſiti & aliquâ capitis gravitate fuit conqueſtus.

OBSERVATIO CXLV.

DN. D. CHRISTIANI DE HELWICH.

Noxa ex interno ceruſſæ uſu.

FElici partu die 10. Novembris anni præterlapſi ediderat alteram filiam mater in ipſo ætatis flore conſtituta. Tametſi verò ſecundo ac tertio à partu die rite fluerent lochia; ex pravo tamen cujusdam matronæ, quæ in puerperiis ſuis uberiorem hunc fluxum fuerat experta, conſiliô, eum credidit eſſe promovendum. Quô fine uſa erat ſatis familiari Vratislaviæ muliercu-lis pulvere *ex Zingib. Cinnamomo, croco, cadamomo gravis parad. pipere longo, caſtoreo, myrrha & ſemine fœniculi.* Vulgò vocant die neun Gewürtze. Cùm verò die dominico domeſtici omnes ſacris intereſſent, exceptâ, cui puerperæ & infantis cura erat demandata, muliere; error accidit; hæc enim femina, cùm juſſa eſſet prælaudatum afferre pulverem, præ nimiâ feſtinatione loco ejus ceruſſam, quæ fortè ad manus erat, puerperæ omnia aliàs medicamenta & præcipuè hoc propter admiſtum caſtoreum vehementer averſanti, & ne adſpiceret quidem, vultum avertenti, incautè obtrudit. Et ab ipſa puerpera, & ab aliis illicò erratum hoc fuit agnitum, quod in quintum usque diem non magnum videbatur minari periculum, ſi excipias, quod ſubinde *de ſenſu frigoris in ventriculo* conquereretur. Enim verò ab hoc die & lochia parcius fluere, lingua & fauces magis magisque areſcere, reſpirationis difficultas cum ſenſu ſtrangulationis indies augeri, totum corpus vehementer torpere, mens diſtrahi & anxiis cogitationibus atque deliriis, extrema ſubinde frigere, & ne quid malorum deeſſet, ſpasmodici motus hinc inde in corpore emicare. Omnium ſymptomatum moleſtiſſimum & graviſſimum erat cardialgia, quam ſingultus comitabatur. Pulſus ferè naturalis erat, niſi quod eſſet aliquanto debilior & tardior, nec etiam in urina, rebus quoque ſummoperè exacerbatis, quicquam vitii erat. Periclitanti per venæſectionem conſultum iri obſtetricum primaria ſtultè non tantum crediderat, ſed & ex conſilio

ejus

ejus in pede ſine ullô malorum levamine celebrata fuit. Muſſitabatur etiam quicquam de oleo amygdalarum dulcium offerendo, ſed præterquam quòd aliis de cauſis aſſumptô venenô oleoſa, gelatinoſa, mucilaginoſa &c. exhibeantur, quàm quæ in ceruſſa locum ullum prudenter habere poſſunt; in recenti erat memoriâ, quòd in ſuperiori Sileſia puerulus unguentô albô ceruſſæ devorato periiſſet, ac juſtus utique erat metus, ne copioſè ingurgitatô oleô amygdalarum quædam ceruſſæ partes involverentur, & magma quoddam unguento ceruſſæ aliquâ ex parte ſimile, quod tantò tenacius villis ventriculi inhæreret, orîretur. Emeticum etiam à Medicis quibusdam propoſitum fuiſſe certum eſt. Enim verò eorum ſententiam nullatenus approbare licuit. 1. Quòd vires per partûs labores & lactationem vehementer fractæ nec ob temporis brevitatem eſſent reparatæ. 2. Ægra ad phthiſin inclinaret. 3. Difficillimus vomitorii ſucceſſus ob exiguam pulveris quantitatem & ejusdem gravitatem, ventriculô per aliquot dierum inediam exinanitô, ob oculos verſaretur, ut vel artis rudes facilè caperent, quàm magnâ vacui ventriculi contractione, contentione ac ſubverſione ad excutiendum pulverem exiguum & gravem villis ac plicis profundius immerſum opus eſſet. 4. ob evidens perverſionis motûs periſtaltici periculum. 5. Quòd juſtiſſimus ſuppreſſionis lochiorum metus eſſet, cùm experientiæ fide conſtet, quid vomitoria in ſupprimendo præſenti fluxu menſium in feminis & hæmorrhoidum in viris poſſint? Nec placebat purgantibus, quæ ſæpiſſimè puerperis infeſta ac funeſta fuerunt reliquas atterere vires, & ancipiti aleæ vitam chari & marito & parentibus & proli capitis exponere. Non incognita erat expertiſſimi Viri Franc. Joelis antidotus *Tom. 5. op. p. m.* 110. *oleum*, inquam, *angelicæ ad* ℥ß. *aut vitrioli ad guttas viii. & Theriac. Andromachi* ℨij. *cum vino generoſo*, ſed quæ multis de cauſis hìc locum non inveniebat. Nec me latebant, quæ in Ducatu Würtenbergico ac in viciniâ ſub ſeculi ſuperioris finem Medici egiſſent, cùm à *nefariis hominibus per acetum lithargyr. vinum Nicarinum* fœdè corruptum ac

hoc ipſo grave damnum ſanitati multorum mortalium eſſet allatum. In Dec. 3. *Ephemerid. Germanic.* quæ omnium Medicorum manibus meritò teruntur, *Anno* 4. *Obſervatio* 30. Auctoris, qui & ipſe ex uſu vini tali mangonio adulterati morbum incurrit ac feliciter ſuperavit, lectu digna eſt. Ad manus erant etiam formulæ à celebrioribus Würtenbergicis Medicis in eo malo præſcriptæ, quarum aliquas hic addere, nobis, credo, erit integrum. Præter Tartarum ſolubilem, ut narrabatur, frequenter ſequens pulvis fuit ordinatus: ℞. Pulv. Epileptic. Manh. analeptici frigid. Mindereri ana ℈ij. Theriac. cœleſt. gr. iiij. *M. f. pulv. pro* 2. *doſib.* 2. ℞. C. C. uſti ℥j. cinnamom. acuti. ʒij. ligni ſaſſafr. ℥ß. Maſtich. elect. ʒiij. ſemin. fœnicul. dulc. ʒj. M. ſign. *ſpecies pro decocto ordinario.* 3. Ad noxam à viſceribus avertendam aptus fuit judicatus ſeq. pulv. ℞. Pulv. radic. Valerian. acori ana ℥j. ocul. cancr. pp. Corall. rubr. pp. C. C. uſti ana ʒij. Matr. perl. ℈iiij. ſpec. aromat. roſat. ʒvi. Diarrhod. Abbat. ʒiß. ol. aniſi, fœnic. caryoph. ana gutt. vi. ſacch. a. ℥iiij. M. f. P. 4. Arriſit ipſis hæc potiuncula: ℞. Aqu. ceraſ. nigr. chamomill. equiſet. ana ℥ij. tiliæ ℥iij. Cinnam. c. v. ℥j. Extract. bez Camer. laudan. opiat. ana gr. iij. Syrup. papav. errat. ʒvj. M. & tandem 5. *miſtura* ex eſſent. caſtor. Sale volat. oleoſo Sylv. ana ʒij. Tinctur. alexiph. ex fuligine ʒj. anodyn. Lentil. ʒß. M. d. in v. Enim verò nullum propemodum ex illis remedium in uſus noſtros convertere placuit, quamvis negotium hoc perpendendi uberiorem ſubminiſtârint occaſionem, quod & dicendum de plerisque Cl. Stockhuſ. in tract. de *litharg. fumo noxio & morbifico.* Nos verò in noſtrâ ægrâ, quantum potuimus, antè omnia enixè laboravimus, ut animam redderemus tranquilliorem, & vires generoſis confortantibus debitè, quantum licebat, reficeremus, motus maximè verò omnium inter hos periſtalticum, à quo ritè habente præcipuum in propellendâ materiâ peccante ſubſidium nobis pollicebamur, conſervaremus, ceruſſam ventriculo moleſtam deorſum verſus blandè duceremus, ac tandem ex corpore eliminaremus. Non fefellit me ſpes mea. Et ipſa puerpera multoties narrabat ex ſen-

ſu

ſu frigoris ſeſe percipere, quod priſtinum ceruſſa locum mutet. Unde etiam poſtea de dolore inteſtinorum per aliquot dies eam conquerentem audivimus. Temporibus partui propioribus enemata eximium præſtabant effectum, ſed tribus præterlapſis ſeptimanis blanda laxantia bis in hebdomade exhibita fuerunt cum levamine. Ad dolorem mitigandum externa quidem fuerunt præſcripta, ſed ſine fructu. Ab anodynis internis conſultò abſtinuimus, niſi quòd dimidium aut unum theriacæ cœleſt. granum bis aut ter pulveribus admiſcuerimus. Conticuerunt ſymptomata in ventriculo & inteſtinis poſt quinque propemodum ſeptimanarum intervallum, ſed in artubus dolores arthriticis affines moleſtiam adhuc per tempus faceſſebant, at non æquè diuturnam.

OBSERVATIO CXLVI.

DN. D. CHRISTIANI DE HELWICH,

De

Fluxu ſanguinis per muliebria in gravidis.

QUibusdam gravidis ſanguinem per locos fluere ſolere, pervulgatæ res eſt notitiæ. Non unius verò generis eſt fluxus ille, ac prægnantium intereſt, ut cujuslibet indolem Medicus accuratè habeat cognitam perſpectamque. Nonnullis præſertim verò plethoricis menſes fluunt aliis usque ad quartum quintumve menſem, aliis verò toto geſtationis tempore, ut conſtat mihi ex experientia & *obſervat. Hieronym. Reusneri p. 55. Thom. Bartholin. Centur. 3. hiſt 13. p. 32. Hildan. Centur. 5. Obſerv. 41. Columb. lib. 12. de format. fœt. p. 250.* Et inter has plerisque fere (nam ſunt etiam, quibus fluxus admodum eſt moleſtus, ut l. c. de Hafnienſi narrat Bartholinus) absque doloribus ac torminibus placido curſu manat rivus ſanguinis ex genitalibus, non cum impetu exundat, nec facile grumos vehit. Et tantum abeſt, ut artis præſidiis ad inhibendum hunc ſanguinis effluxum opus ſit, ut potiùs per adſtringentia pharmaca in abortûs periculum mulier conjiciatur. Neque enim ullô modô negari poteſt, quòd

quòd ſanguis nimiâ copia turgidus in uterô fœtum ſæpè obruat, illumque vaſis umbilicalibus disruptis foràs propellat, id quod contigiſſe Illuſtri Matronæ Clariſſ. Verzaſcha *Obſervat.* 82. non immeritò ſuſpicatur. Neque etiam ullum minatur vel matri vel fœtui periculum, quod non rarò poſt conceptionem ſtato menſium tempore per paucas horas emicat ſanguinis ſtillicidium, ac altero etiam menſe ſubinde recurrit. Sed aliud judicium ferendum eſt de fluxu illo ſanguinis, qui ſeſe ſub *finem ſecundi vel etiam tertii aut quarti menſis* geſtati uteri exerit. Tametſi enim primùm à typo evacuationis menſtruæ neque quantitate neque exeundi modô abeat, imò ſub hoc ſchemate ſe duobus, nonnunquam etiam pluribus menſibus ſiſtat, nihilominus grave abortûs periculum portendit præcipuè tum, quando terror, iracundia, vehementiores corporis motus, puta ſaltus, longiores curruum motitationes, crebriores ſternutationes, tuſſes impetuoſæ, enormes vomiturítiones aliæque externæ violentiæ præceſſerunt. Et præmatura quidem fœtus excluſio tunc inſtare credenda eſt, cùm fluxus ex tranquillo mutatur in vehementem præcipitamque laticis vitalis profuſionem, quæ non rarò adeò invaleſcit, ut ægræ animo linquantur, extrema frigeant, & jamjam exſpiraturæ videantur, quod etiam certò eveniret, niſi plerumque poſt aliquot horas immaturus fœtus expelleretur. Attentam verò conſiderationem illa inſolita animi dejectio, quæ ante vehementem iſtam hæmorrhagiam ſeſe exerere ſolet, meretur, ex quâ ſolâ inſtantem abortum & graviora ſymptomata tutò prædixeris, etiamſi tibi cognitum non ſit, an mammæ ſint extenuatæ, aut cujus generis lac ex his fluxerit, an latera cum ventre ſuperiori viſa fuerint arctari? &c. Quando autem confertim erumpit ſanguis, metusque abortus non eſt vanus, ut rariſſimè eſſe ſolet, Medico religioni ſit, ſanguinis exundantis torrenti adſtringentia tanquam aggerem objicere; ſed analepticis ac emulſionibus gratioribus vires conſervet, orgasmum reprimat & eliſâ uteri ſarcinâ hujus catharſi ſedulò vacet. Id enim niſi fiat, cum uterô denuò gerunt, eôdem, quô priùs iisdemque menſis

diebus

diebus eadem fata experiuntur, quod etiam erumpente ſanguine prægreſſa lumbi coxæque gravitate ſibi ominantur, licet ſpasmi uteri admodum ſint leves. Tandem ſub finem geſtationis aliquando uſu venire ſolet, ut ſanguis ex genitalibus feratur, ac maturè fluxus illius inſoleſcat. Ne hic cum periculo gravidæ Medicus erret, eum ſcire oportet, an hic ſanguinis rivus ex uterô an verô vaginâ & uteri collo manet. Ex utrôque enim hôc locô ipſos etiam menſes ſcaturire poſſe, cum Illuſtri Domino Schrôckio, Præſide noſtrô *in Schol. ad Obſerv. 91. Helwigii* perſuaſi ſumus, non obſtantibus experimentis & rationibus *Cl. Regneri de Graaf tract. de organis mulierum generationi inſervientibus c. 9. p. 124.* Si ex vagina ſtillaverit ſanguis, ſalva res eſt, nec magnâ opus feſtinatione. At longè aliter judicandum, ſi ex ipſo uteri fundo ſanguis manaverit. Tum enim certiſſimum eſt indicium ſeparationis placentæ ab utero, quæ ubi ſemel ab hôc fuerit avulſa, nunquam amplius cum eô coaleſcit. Nec ullô modô ſperandum, fore, ut ante editum fœtum fluxus ſanguinis cohibeatur. Ne itaque in judiciò Medicus fallatur, admovenda manus eſt & explorandum, ſitne internum uteri orificium apertum, an verò clauſum? ſi iſtud fuerit, nullum eſt dubium, quin ſanguis ex uterô ipſo fluat, & tùm quantociùs partus eſt promovendus, nec exſpectandum; ne per enormem hæmorrhagiam vires fatiſcant ac mulier ſub partus laboribus deficiat, quod fit, quoties hæmorrhagia eſt continua & magna. Si verò per intervalla fluxus in exiguâ copiâ recurrat, nec gravidæ vires valdè dejiciat, aliqua mora prudentiæ laudem merebitur, tutoque præſtolaberis, donec natura moliatur partionem, quod in negotiatoris Itali conjuge, aliisque à me factitatum recordor. Enim verò ſi effluxus ille, ut dixi, inſolens ſit, & fœta malo victa decumbat, omninò partus eſt accelerandus. Et cùm metuis, ne non ſit ferendo ægra tùm ob eam, quæ præceſſit hæmorrhagiam, tùm ob eam, quæ apertis vaſorum oſculis reſeratisque viis ſequi poſſet, quamvis rarò ſequatur, non tamen ægra erit deſerenda, ſed in tam ancipiti caſu audendum eſt aliquid & circumſtantibus explicandum,

quòd ſine partûs acceleratione neceſſariò pereundum ſit fœtui & matri, ubi tamen aliqua adhuc ſpes affulget, hanc ſervari poſſe, ſi fuerit enixa. Et profectò ſi ſuperatis partûs laboribus per aliquot horas analepticis circulus ſanguinis conſervari poteſt, in vado res eſt & periculum mortis ex hæmorrhagia uteri ceſſat. Hæc omnia nobis ex multiplici experientia ſunt cognita. In ultimo caſu præeuntem hic tutò ſequi poſſis Celeberr. Chirurgum Gallicum Mauriceau *dans obſervations ſur la groſſeſſe & l' accouchement des femmes*, cujus perquam multæ obſervationes huc ſpectant.

OBSERVATIO CXLVII.

Dn. D. CHRISTIANI DE HELWICH.

De

Paralyſi linguæ, faucium & œſophagi.

PAralyſis quidem omnis, ſive tota infeſtet corpora ſive partes, gravis eſt morbus, at verò quæ fauces & œſophagum occupat, longè graviſſimus nec quantacunque etiam diligentia adhibeatur, ſanari poſſe videtur, ſed dire occidit. Triſte, & cujus ſimile nec videre amplius optem, præbuit mihi ante aliquot menſes ſpectaculum vir circiter quinquagenarius temperamenti ſanguineo-melancholici. Is juventutem in aulâ egerat, poſtquam autem virilem attigiſſet ætatem, officio admotus, quod eum per integrum diem in ſcribendo occupavit. Hæc fuit fortaſſis occaſio, unde ſolitudinem unicè amare cœperit. Quod vitæ genus cùm per aliquot annos eſſet ſectatus, ſubitò apoplexiâ obruitur. Adhibitis idoneis remediis morbo attonito ſucceſſit παραπληγία in latere dextro, ſed & ab hoc feliciter liberatus eſt, ita, ut ferè ad priſtinum ſtatum reverteretur. Prælapſis aliquot annis recurrens membrorum ſtupor reſolutionem vel apoplexiam denuò inſtare nunciabat. Et verò ita planè evenit. Improviſo ex itinere redux ſub autumni initium obmutuit, uſumque pedis utriusque amiſit. Ad ipſum veſpertinô tem-

pore vocatus ſine morâ advolo. Senſus utcunque erant integri, ratio etiam ſibi quodammodo conſtare videbatur, ſe enim me agnoſcere innuebat. Maximoperè etiam conabatur me affari, ſed nullum verbum diſtinctè aut integrè proferre valebat, quàm operosè etiam illud moliretur. Inconditus & confuſus tantùm clamor erat. Linguam movebat, nec quam in aliis, præcipuè verò in *Sereniſſ. Principe Carolinâ, Duce Sleſvici & Holſatiæ & in Sileſiâ Lignicii, Brigæ & Wolaviæ, Dominâ meâ clementiſſimâ*, cum ferali huic morbo omni curâ quintum (toties inſultum apoplecticum perpeſſa eſt) exigente id officio meo & ſummâ optimæ Principis in me gratia mederi conarer, ſolicitè obſervavi, mutationem aut differentiam aliquam ratione coloris &c. deprehendere potui. Dum præſcriptæ potioni apoplecticæ avidè inhiat, ejusque ℥ij. ori infundit, miſer experitur, ſe illam deglutire non poſſe, & ita circumſtantibus nobis patefecit, muſculos laryngi & pharyngi communes à paralyſi non eſſe immunes. Poſt injectos clyſteres, poſt apertas raninas & medianam, quam vocant, pertuſam, nucham dorſique ſpinam ſpirituoſis linimentis diu multumque perfuſam, poſt immiſſa varia per ſyringam, linguam faucesque oleo cinnamomi ac aliis inunctas, veſicatoria applicata, aliaque molimina potum aliquantò diutius retinebat, ſed ſenſuum torpor ingraveſcebat, manus intumeſcebant, ac tandem tamen potum non immutatum reddere cogebatur. Id, quod argumento erat, ipſum œſophagum graviſſimâ paralyſi affectum eſſe, & medicamentorum virtutem ad eum vix fuiſſe diffuſam, quæ tamen quadantenus in faucibus, ut ex deglutitionis rudimentis colligere licebat, ſeſe exeruerat. Lugubris illa ſors virum hunc per octo dies miſerè mulctavit. Nullis verbis exprimi poteſt, quantis cum lachrymis & ejulatu, quàm flebili & ad excitandum in adſtantibus doloris ſenſum apto geſtu potum deſideraverit. Et primis morbi diebus juſſus breviter in chartâ adſcribere, quanam re potiſſimùm affligeretur, inextinguibili ſe ſiti urgeri calamo interprete ſignificavit. Tandem truculentia affectus hominem jugulavit. Neque apparet, quomodo huic

affectui impoſterum occurri debeat. At longè alia res eſt, *cùm fibræ ſpirales in media œſophagi tunica ſpasmo conſtrictæ ſunt, ac muneri deglutitionis famulari nequeunt*; tametſi enim & hic affectus ſatis ſit pertinax, & per multas, ut aliquoties expertus ſum, ſeptimanas recurrat, tandem tamen antispasmodicis ſelectioribus expugnari poteſt. Non tantùm vulgus, ſed & ipſi Medici de paralyſi muſſitant, cùm alimentorum transmiſſioni hæc ſpasmodica œſophagi ſtrictura obicem ponit, qui tamen audiendi non ſunt, ac eos ipſos poſt aliquot horarum intervallum redarguit, relaxatâ iſtâ conſtrictione ſpasmodicâ liberum potulentorum & eſculentorum ad ventriculum iter, & integer licet aliquantò impeditior ſermonis uſus. Tùm verò neque de paralyſi neque de ſpasmo cogitandum eſt, cùm, quod etiam memini aliquoties à me obſervatum, *cibus ſolidus absque omni difficultate, juscula verò ac liquida omnia non ſine præſenti ſuffocationis metu* deglutiuntur. Discuſſis enim ritè omnibus nihil vero ſimilius occurret, quam vitium aliquod in epiglottide hærere, quod impedit, quò minùs rectè arteriam aſperam tegat. Dum itaque cibi ſolidiores epiglottidem validius comprimunt, absque periculo ſuffocationis in ventriculum delabuntur, liquida verò cùm ad compreſſionem epiglottidis non adeò apta ſint, fit, ut in arteriam aſperam non benè clauſam irruant, ac eo ipſo ſpiritum præcludant citra omnem paralyſin vel ſpasmum.

OBSERVATIO CXLVIII.

DN. D. CHRISTIANI DE HELWICH.

De

Affectu muliebri mixto rariori.

OBverſatur hodie adhuc oculis meis & multò crebrius omnino uxor Mercatoris, quæ & mihi & aliis Medicis multum negotii hactenus dedit. Temperamenti ea eſt ſanguineo-cholerici, ſi rectè judico, unius filiæ, quæ jam matrimonio juncta eſt, mater. Vitam diætæ regulis conformem nunquam eſt ſectata.

A ma-

A mariti etiam cohabitatione per multos annos abhorruit. Ante dimidium luſtrum circiter non absque moleſtiæ ſenſu per intervalla reddere cœpit urinam ſatis *gravem pondere & mole particularum, quæ fluidi ſpatiis excluſæ poſt refrigeratum lotium illico fundum petere ſueverunt*, ac à plerisque indicium calculi minimè fallax eſſe creduntur. Unde & ipſa non ſemel ſe calculô laborare profeſſa eſt. Nonnunquàm etiam paſſa eſt ſibi excidere verbum unum alterumve, ſed paulò obſcurius de *prurigine naturalium*, donec tandem proxenetis aliis muliercu lis, plenius iſtud myſterium mihi detegeretur. Exhibita fuerunt, quæ & æſtum ſalſuginoſi ſanguinis ſuperficiem vaginæ pererrantis & lymphæ uterinæ acrimoniam corrigere apta nata ſunt, nec omiſſa, quæ verminoſam putredinem reſpicerent, ſi forte & illa locorum prurigini occaſionem darent. Topica etiam, ubi ab eorum uſu eam non alienam eſſe cognovi, varia absque utilitate fuerunt propoſita. In autumno præterlapſi anni aſthmate laborare cœpit tam graviter, ut in ſuffocationis periculum ſeſe adduci crederet. Repetebat hæc ſpirandi difficultas poſt aliquot dierum intercapedinem, & tùm potiſſimùm veſperi primô ſomni tempore eam invadebat, & exactô ferè duarum horarum ſpatio ſenſim lenteſcebat. Initiô, ut verum fatear hydropem pectoris metuebam, memor eorum, quæ à me adducta ſunt *in obſervat. de hydrope pectoris.* Bis noctu vocatus inveni ægrotantem maximâ cum difficultate ſpiritum ducentem. Nulla aderat tuſſis vehementior, nulla ſputa, nulla deprehendebatur etiam febris, & ipſa res affatim docebat, quòd hoc aſthma eſſet convulſivum. Omnibus, quæ ad morbi cognitionem ſpectabant, accuratè perpenſis, ſuſpicatus ſum, *in hypochondriis*, licet in eis nec dolor, nec reniſus, nec calor præter naturam conſiſterent, ac *in utero* ſymptomatis hujus ſubeſſe cauſam, licet in præſenti non vacet pluribus explicare, quomodo harum partium affectio difficultatem in reſpirando afferat? Cæterum nec *pectoralia*, quæ me inconſultô affatim ingeſſerat, nec, (quæ aliàs in aſthmate convulſivô omnis generis in paroxyſmo cum aliquo

ſucceſſu dari ſolent,) liquor *C.C ſuccinat. Spir. Salis Ammon. galban. Spir. fuliginis Elix. uterin.* Wedel.Sal. vol. oleoſ. armoniacale, *eſſentia peti in diffuſioribus vehiculis*, ut & pulveres varii interdum cum Maſſ. pilul. de cynogloſſ. &c. mixti ullam præſtiterunt utilitatem. Non melius ceſſit uſus eorum, quæ ad removendam mali cauſam tempore intermiſſionis fuere uſurpata, in forma *nodulorum*, *decoctorum*, *pilularum &c.* Ut jam de venæſectione repetita, enematibus, pediluviis, ſemicupiis nihil dicamus. Deſii autem mirari, quòd nullum ægra ex his remediis reportaverit emolumentum, ubi intellexi, ſcintillas quasdam μανίας ἐρωτικῆς ſub his cineribus occultari. Multa enim à circumſtantibus garrulis mulierculis de ejus immenſo coëundi deſiderio & ardentiſſimo Veneris appetitu paſſim per civitatem ſpargebantur, ut ea non potuerint non ad aures meas pervenire. Interea feſſa remediis meis, ad Veterinariorum, Obſtetricum, Barbitonſoris cujusdam, & tandem aliorum conſilia Medicorum, me non invito, delapſa eſt. Ab his verò tantum abeſt, ut adjuvaretur, ut potius indies morbi vehementia augeretur, ac res in pejus rueret. Denuò poſt aliquot ſeptimanas meam & Collegæ mei Domini D. P. opem imploravit. Multò deteriorem ejus conditionem eſſe, quàm antehac ſub noſtrâ directione fuerat, deprehendimus. Cùm de aucti mali cauſis eſſemus ſoliciti, illa quidem *raſoris temeritatem* ob pulveres camphoratos plurimos callidè & fraudulentè obtruſos, *peregrinæ obſtetricis levitatem & ſtultitiam* propter cataplasmata in aceto decocta & abdomini applicata, ac imperitam manualem muliebrium tractationem ac *procacis alterius cujusdam vetulæ* crebrò laxantia ingerentis veſaniam accuſare, damnare, execrari. Cùm altius adhuc miſeræ ſortis ejus originem indagaremus, illa ſine velo quidem absque tamen omni verborum obſcænitate & vernilitate nobis exponebat, quantâ vehementiâ in maritalem, quam per tot annos faſtidiverat, cohabitationem ferretur. Et licet in præſentiâ noſtrâ muliebria ſibi non fricet, nec laſciva obſcænaque loquatur, illud tamen naturalium incendium graphicè ſed modeſtè deſcri-

deſcribere non verecundatur. Hiat, ut ait, vagina, quaſi patratorem nervum cupidè admiſſura & amplexura. Κλειτορὶς æſtuat, erigitur, intumeſcit. Præterea gravitatem quandam & pondus circa uteri regionem percipit. Cæterum, quod mireris, non contabeſcit, nec multa deliriorum veſtigia in eâ cernere licet. Pulſus eſt durus ac tenſus. Urinæ quoque ſtillicidia eam vexant. Alvus eſt adſtrictiſſima. Noctes agit inſomnes, ſed hæc omnia ludus & jocus ſunt præ ſpasmis horribilibus, qui illam diu noctuque fatigant. Venter cum diaphragmate multoties intra diem *modò in altum effertur*, modò ita *concidit*, ut in ſe *coactus ſpinæ dorſi incumbere videatur*, modò verò una ejus *pars in planum projicitur, altera verò deprimitur*, modò in ſulcos abdomen cavatur. Muſculorum intercoſtalium tàm vehemens eſt ſtrictura, ut reſpirationem omnem abolitam crederes. Collum intumeſcit. Fauces præcluduntur. Facies ſtrangulatorum faciei ſimilis horridum quippiam ſpirat. Oculi turgentes, prominentes ac immobiles ferè hærent. Strepitus maximus percipitur in pectore. Brachia an jactari an torqueri dicenda ſint, incertum. Cælius Aurelianus *acutor. morbor. lib.* 3. *cap.* 18. ſpasmum inter ſymptomata omnia ultimo ſatyriaſi laborantibus accedere credit: *Omnibus*, inquit, *in ultimo conductio nervorum fit, quam Græci ſpasmum vocaverunt, & involuntarius ſeminis jactus.* Exitus docebit, an noſtra vitam ſub tantis convulſivis motibus, qui à Feſto Paſchatos usque ad hunc, quô hæc ſcribo, quintum Auguſti diem durant, ſit finitura, an alii adhuc acceſſuri morbi? Hactenus quidem inutiliter certatum eſt adverſus convulſivos affectus & νυμφομανίαν hanc variis remediis, quæ non tantùm acredinem & caliditatem humorum corrigere, ſed & ſemen minuere aut extinguere creduntur. Illa certe ad expugnandum hoſtem prorſus eſſe invalida arma hac occaſione & aliàs etiam expertus ſum, niſi animo cœleſtibus pharmacis medicina fiat.

(*Vratislavia Auguſtam Vind. d. 5. Auguſti An. 1709. miſſa.*)

OBSER-

OBSERVATIO CXLIX.

DN. D. JOANNIS ADAMI LOSPICHLERI.

Partus ſine partu.

HOſpitiſſa quædam Salisburgenſis, temperamenti ſanguineo-bilioſi, quadragenaria nondum, poſtquam ante aliquot annos ex utroque ſexu, interpolatis vicibus, octo progenuit proles, & harum quinque vivas, tres autem mortuas, neſcio quo infortunio, è ſcala portatili, quam negotii gratia jam per plures menſes impprægnata aſcenderat, ex inopinato deciderit, crurisque fracturam paſſa ſit, vivum tamen, etiam poſt hunc caſum, edidit partum: hæc femina, inquam, modico interpoſito intervallo, nonum concepit infantem, nec toto geſtationis tempore de aliqua morboſa conqueſta eſt corporis diſpoſitione, inſtat tempus partûs, & quidem menſe debito, ſentiuntur parturientium dolores conſueti, ingraveſcunt hujusmodi conatus dolorifici tantâ intra biduum per vices vehementia, ut de horâ in horam deſideratiſſimus rei eventus â cunctis avidiſſime exſpectaretur, at omnis niſus & labor fruſtraneus, ſubito enim ceſſant hi perpeſſi graviſſimi dolores, ceſſat inſuper ſub crepuſculo etiam virium naturalium vigor, nec ullus amplius percipitur ab aliquot horis fœtûs motus, & licet in debitam reſtaurationem ac conſervationem virium, & feliciorem fœtûs egreſſum methodice omnis movebatur lapis, pientiſſima tamen Domina ob continuatos tanto tempore intenſiſſimos dolores & labores adeo viribus exhauſta vixit, ut ad initium tertii diei ultimam vitæ lineam abſolverit, & integris quaſi ſenſibus fatis ceſſerit: quo obſervato, factâ mox debitâ abdominis inciſione infans maſculus tergo cœlum verſus ſubito in conſpectum venit, mortuus tamen, uterus verò, dum de ejus conſtitutione fit inquiſitio, ſubtus infantem ad trium quaſi pugnorum magnitudinem jam contractus, & maximâ rimâ & foramine disruptus non ſine ſtupore omnium, in præſentiâ trium Excellentiſſimorum Dominorum Medicorum & aliquorum Chirurgorum inventus fuit, ſicque partus ſine partu

in

in lucem quidem editus, at non ſine adſtantium lachrymis ad debitum ſepulturæ locum unà cum matre depoſitus fuit.

OBSERVATIO CL.

DN. D. JOANNIS ADAMI LOSPICHLERI.

Fonticulorum applicatio non omni tempore tuta.

QUales Archeus modo timore, modo horrore ſubitaneo concitatus, nec non gaudio, ac ipsâ animi tranquillitate ſatisfactus, tenerrimis infantium corpuſculis, utero adhuc incluſis, ſusque deque ſolâ continuatâ inſpectione blandiendo quaſi inurat maculas, vix non integra loquuntur volumina, & quotidianæ teſtantur experientiæ, ſic etiamſi lumen ſoli apponatur, & noctuæ Athenas deportantur enarrando hunc caſum, eundem tamen ob rei varietatem reticere nolui, eſtque hujus hiſtoria ſequens.

Prænobilis quædam fœmina temperamenti phlegmatico-bilioſi, ac corporis obeſi, aliquarum jam prolium mater noviter imprægnata, eodem, quo ſemper utero gerens, correpta fuit capitis dolore graviſſimo, repetitim affligitur, nullo tum temporis medicamento remedibili, quam ob rem præmiſſis præmittendis, uſus fonticulorum proponitur, admittitur unus, & doloris requies ſequitur ex hac parte, applicatur & alter, ſicque totum caput liberatur, interim tempore debito hora partûs inſtat, & quidem feliciſſima, parturit etenim feliciter, at infantem fœminei ſexûs, cujus nates invicem tam firmiter adeò cohærebant & connectebantur, ut debita partium diviſio nulla, loco ani conſueti verò in plano nonniſi foramen parvulum ad inſtar fonticuli ſignatum obſervaretur, at obſervabatur tantum, ſiquidem hæc ipſiſſima recens nata jam jam hydropica & ſummè debilitata inventa fuit, ſicque paucas poſt horas accepto ſacro fonte fatis ceſſit, & vitam cum morte commutavit: hujus matris ſoror elapſis antecedenter aliquot annis conjugii fructum & effectum percipiens, de convivio quodam ſplendidiſſimo binis miliaribus

diſtante, ac reliquis ferculis laudabiliſſimis, in abundantiam rerum, & limaces apponendas fore, certior facta, eo proritu & appetitu vix non explicabili eſum limacum phantaſiæ impreſſit, ut hunc unicum cibum conſtanter tum temporis deſideraret, at cum hoc ipſum deſiderium occultaverat, & alibi locorum hujusmodi cibus non ad manus erat, filium debito tempore peperit, cujus membri glandem formoſiſſima limacis figura quo ad omnia condecoravit: & hæc ob loci ac figuræ raritatem.

OBSERVATIO LI.

Dn. D. JOANNIS ADAMI LOSPICHLERI.

Caſus hominis fatalis, ex caſu equi.

UNius morbi quam plurimas eſſe cauſas, & interdum etiam abſtruſiſſimas, nemo Medicorum eſt, qui ambigit, hinc licet communiter dicatur, qui facile cognoſcit, facile curat, ipſa tamen cauſæ morbificæ cognitio ſub indubitatâ ſpecie non ſemper eſt poſſibilis, quod caſu ſequenti confirmatur.

Vir quidam, Joannes Will, annor. 50. circiter, temperamenti ſanguineo-bilioſi, ſtabularii aulici Salisburgenſis officialis (vulgò Sattel-Knecht) ante plurimos annos, neſcio quâ occaſione equitando iter ſuſcipiens, novercante fortunâ una cum equo in terram corruit, tantâ ſubſequente ephippii in ſtomachum compreſſione, ut non niſi cum ſummâ reſpirationis difficultate ſeſe elevare potuerit, domum rediens, hujus caſûs, ob jam omnem diſſipatum dolorem, nullam curam habens, priſtino fungitur officio, & quidem ſine percepta labe, ſat longo temporis intervallo, tandem de obſcuro circa ventriculi fundum conqueritur dolore intrinſeco, nulla interim labe ab extra apparente, applicantur applicanda, non tamen remittente malo, ſed ingraveſcente indies, quatenus ſcilicet longiori temporis morâ appetitus proſternitur, vires ſenſim collabeſcunt, & corpus lentâ tabe conſumitur eousque, ut tandem extincto biolychnio naturali nulla alia, niſi mortis ſequela inevitabilis pertimeſcenda foret, antequam

quam tamen ea contingeret (quod notatu digniſſimum) indies quaſi ab aliquot menſibus poſt ſingulos paſtus præter præfatum triſtem circa ventriculi fundum dolorem, etiam materiam quandam fluidam totum abdomen occupantem, & diffluentem diſtinctè percepit, in cujus rei cauſam indagandam licet omnis moveretur lapis, & nil tam quoad cognoſcendum, tam quoad curandum intentatum relinqueretur, ſenſim tamen factâ virium omnimodâ reſolutione ex pertinaciſſimo & abſtruſiſſimo hoc malo mortuus eſt, poſt cujus obitum aperto cadavere omentum una cum inteſtinis materiâ quadam albicante chyliformi in ſat magnâ quantitate obductum eſſe, ſalvis interim reliquis viſceribus, cuilibet præſenti abundè patuit, unde, cum & hujus mirabilis effectus cauſa ulterius examinaretur, ac conſtitutio ventriculi anatomice inſpiceretur, foramen quoddam (fiſtulæ inſtar) piſorum duorum magnitudine undique jam jam calloſum quaſi circa ventriculi fundum obſervatum fuit, cujus cauſa remota haud dubiè ab infortunatiſſimo caſu dependens cauſæ proximæ mediante ſuppuratione initium & finem fecit; ex quibus omnibus cauſarum morbificarum incertitudo & cognoſcendi difficultas facile cuilibet innoteſcit, Deus ter optimus maximus igitur illuminet omnium ſenſus, ut depoſitâ mentis caligine in faciliorem & certiorem morborum cognitionem pervenire liceat.

OBSERVATIO CLII.

DN. D. JOANNIS ADAMI LOSPICHLERI.

Topicum in retentione urinæ, debite quidem & cum fructu applicatum, at inconſueto operationis modo.

VIr quidam religioſus Benedictinus, in vigore ætatis modo ſtranguriâ, modo dyſuria, modo iſchuriâ laborans, juncto quaſi ſemper dolore nephritico, jam his, jam illis methodice adhibitis medicamentis auxiliatrices experimentatur manus, at cum ex inopinato idem ipſe dolor cum omnimodâ retentione urinæ

hunc Dominum Benedictinum Patrem per modum recidivæ affligeret, neſciens in abſentiâ Medici ordinarii, quid ad tantam mali ferociam mitigandam incipiendum, candelam ceream minimæ fortis, longitudine ulnam ſuperantem, arripit, & ſecundum modum jam antehac perceptum, meatui urinario ſenſim intrudere conatur, unicâ ſpe fretus, mediante hac applicatione, cauſam doloris removendo, urinæ retentionem indubitanter reſolvi, at, quod unice mirandum, hujus candelæ intruſionis vix initium factum, in inſtanti, percepto quaſi animi deliquio, totius candelæ longitudo per canalem virgæ inadvertenter abſorbetur, ſuperveniente paulo poſt debitâ emiſſione urinæ, & remittente doloris ſævitie: lætatur exinde quidem religioſus Patiens, at contriſtatur inſuper, ignorans tam ſubitaneæ & præternaturalis candelæ abſorbitionis cauſam, vocor itaque qua ordinarius, & omnimodâ relatione factâ, ne hunc ob caſum puſillanimis ſit, adhortor, me equidem jam cogitare de medicamento, quo mediante cera ſenſim liquefacta & diſſoluta eandem poſſit repetere viam, ac una cum urinâ propelli, nec fili ſubſtantiam tantum portendere malum perſuadeo, quatenus hanc compagem urinæ acrimonia aut in totum diſſolvere, aut ſaltem aliqualiter comminuere poſſit, hiſce contentus, promiſſa incunctanter præſcribuntur reſolventia, quibus debite aſſumptis, cera liquefacta indies urinæ innatare viſa fuit, & ſic per integrum menſem ab omni urinæ retentione liberatus vixit, at tempore hoc elapſo, circa auroram priori rurſus defatigatur urinæ retardatione, & tantâ cum vehementiâ, ut ne guttulæ quidem concederetur tranſitus, datur tempori mora, at ſine effectu, hinc terrore ex dolore percuſſus cauſam rei inſpiciendo obſervans, filum triplicatum extra meatum urinarium breviſſimè protruſum perſpicit, neſciens tamen in arenâ conſilium, unde rurſus vocatus locum penitius conſiderando totam candelæ longitudinem ad craſſitiem digiti minoris mediocris infantilis compactam fore, ſicque integrum virgæ meatum ſtrictiſſimè implere, abunde docuit autopſia, quamobrem, ne malum ingraveſceret, & ex hac rariori obſtructione poſte-

poſteriora prioribus deteriora fierent, genitales haſce partes decocto quodam ex lacte & herbis emollientibus compoſito, fomentandas, ipſius glandis foramini verò, ſeu meatui urinario oleum amygdalarum dulcium guttatim immittendum propoſui, & obſervatis obſervandis ſuperficiem glandis quoad poſſibile deprimere juſſi, hoc inſuper addito, quamprimum Chirurgus digitis filum craſſius complicatum, ac intus ſubſiſtens, comprehendere poſſet, ea manus dexteritate extractionem ſubitaneam tentaret, ac, etiamſi paulo majorem reſiſtentiam perciperet, ab opere tamen, licet etiam dolorifico, non ceſſaret: dictum factum, & auxiliante divinâ gratiâ tota hujus candelæ ſubſtantia in præfatâ digiti minoris craſſitie, at majori longitudine, nec non jam jam undique materiâ calculosâ, loco ceræ, obducta, ſuperveniente aliquali hæmorrhagiâ & animi deliquio extracta fuit, paucis inde adhibitis balſamicis & conſolidantibus quibusdam medicamentis excoriatio hæc dolorifica in totum perſanata fuit, ac prædictus Benedictinus Dominus jam ab aliquot annis, in hanc usque horam (Deo ſint laudes) & à calculo, & à toties repetitâ urinæ retentione immunis vivit: Et hoc in ordine ad caſum præſentem; cui ob materiæ calculoſæ connexionem, non quidem quoad ſubſtantiam aut locum, ſed quoad numerum lapidum notabilem, alium annectere placuit, & talis eſt Reverendiſſimus nimirum ac Ampliſſimus cujusdam Monaſterii Benedictini Dominus Præſul, poſtquam, morbo quodam graviſſimo ex inopinato correptus intra paucos dies mortuus eſt, 57. calculos piſorum majorum magnitudine, at non rotundâ, ſed triangulari potius ac quadrangulari figurâ in veſicula fellis, factâ inciſione anatomicâ, retentos oſtendit, de quorum tamen præſentiâ nunquam fuit facta minima ſuſpicio, aut ulla hujus mali clandeſtini debita indicatio obſervata, ſed quoad apparentiam extrinſecam, & reliquas functiones vitales, naturales & animales eousque ſanus vivebat & incolumis, quousque luctuoſiſſimo hoc conflictu morboſo in vigore ætatis extinctus eſt.

(*Salisburgo Auguſtam Vind. d. 15. Auguſt. An. 1709. miſſa.*)

OBSERVATIO CLIII.

Dn. D. JOHANNIS FRIDERICI KHERN.

Rara alleviatio Gonorrhææ.

PErilluſtris Dominus N. N. 28. annorum temperamenti cholerico-ſanguinei, hepatis calidioris, in rebus non naturalibus multum excedens, præſertim in caſtris Martis, Veneris & Bacchi ſtrenuè decertans, poſtquam per aliquod tempus cum ſcortis multam rem habuiſſet, incidit tandem in gonorrhæam virulentam cum eroſione penis & bubone in inguine dextero, contra quæ juxta methodum cum euphoria omnia adhibita fuêre, ita ut in integrum reſtitutus fuerit, aſt conſuetudini obtemperans, ſeſe denuò veneri mancipavit, & ſic iterum in gonorrhæam incidit, contra quam, utpote nauſeabundus medicamentorum, nil remediorum adhibuit, ſed potius juxta ſuam conſuetudinem malum malo addere non intermiſit, cum diverſo tamen effectu, ſiquidem, illo aſſerente, quotiescunque fornicatur, ſemper ad tres vel quatuor dies à Gonorrhæa immunis eſt, & quod plus eſt, nulla ab eo inficitur, & prolificus eſt, ſiquidem hoc anno trium puerorum vegetorum adhuc ſuperſtitum, ſe Patrem fateri debuit.

OBSERVATIO CLIV.

Dn. D. JOHANNIS FRIDERICI KHERN.

Iliaca Paſſio aurea.

VIr quidam honeſtus, natione Turca, atrabiliarius, naturæ robuſtæ, 45. annorum, tempore recuperationis Budæ captus fuit, poſtquam veram fidem amplexus fuerat, libertate donabatur, quâ obtentâ uxorem duxit & ruſticam vitam egit. Is ſæpius de doloribus colicis cum vomitu excrementorum conquerebatur, ſed ſemper iterum liberatus fuit, ultimò tandem idem malum recurrit cum conſtipationibus pertinaciſſimis vomituque excrementorum quaſi continuo conjunctum, omnia, ſed incaſ-

ſum

ſum adhibuerunt, tandem me ſed poſt feſtum 16. infirmitatis die vocârunt, ſiquidem tribus horis poſt meum adventum vitam cum morte permutavit.

Et ecce quid ſtupendi! vix enim de morte certi fuimus, uxor defuncti cultro menſali ſeſe ad Anatomen præparat, atque interrogata, utrum non miſereatur mariti, reſpondet: ille me, licet Baptizatus, verè turcico modo tractavit, jam in ultima infirmitate de his veniam rogavit, aſſerens, ſi Deus illi vitam prolongaverit, ſe velle omnem conatum adhibere, ut poſſit theſaurum, quem à tempore obſidionis Budenſis in corpore habeat, acquirere, quo illorum egeſtati ſuccurreret, ut impoſterum in majori tranquillitate vivere valeant, hinc auri cupida durante adhuc diſcurſu inciſionem ſat barbarè aggreditur, & eximit inteſtina, in quibus plane vacuis, exceptis flatibus, qui inteſtina præſertim colon multum diſtenderunt, 48. aureos numos hinc inde diſperſos materia aliqua viſcida mucilaginoſa, ſive uti Paracelſo placet tartaro fæcali involutos invenimus, qui hinc inde facile mobiles fuerunt, quinque exceptis, qui quaſi per modum lapidis ex tartaro illo fæcali concreti finem inteſtini Ilei ita obturârunt, ut infuſa aqua tantum per modum ſtillicidii tranſudaverit, ut ita non inepte ad imitationem Clariſſimi Ettmülleri ex Barth. cent. 3. Ep. 69. qui colicam auream ex deglutitis aureis numis dixit, & hanc affectionem Iliacam auream nominare liceat, hoc tamen mirum, nummos tanto rempore in corpore manere potuiſſe, non obſtante, quòd ſæpius catapotia No. XX. pro ordinario ipſius purgante ſumpſerit.

OBSERVATIO CLV.

Dn. D. JOHANNIS FRIDERICI KHERN.

Veſicatoria in febri maligna à natura ſpatio 14. horarum bis vera cute obducta.

PRænobilis cujusdam Domini ex Hungaria profugi filia tredecim annorum ætatis ſuæ, temperamenti ſanguineo-bilioſi, ſtoma-

ſtomachi debilioris, totius habitûs corporis gracilis ad initium Aprilis elapſi anni febri tertiana ſimplici laboraverat, cui lene laxativum propinavi, de quo tamen vir dimidium ſumpſerat, igitur etiam operatio talis qualis fuit, febris tamen ceſſavit, quapropter ulteriorum remediorum uſum reſpuebat, & ſe ad certum caſtellum recreationis causâ contulit, ubi usque ad feſta Paſchalia permanſit, quo poſtmodum huc Varasdinum reverſa erat, ubi ad conſanguineos invitabatur, apud quos per totam diem nil niſi carnem porcinam, fumo induratam, frigidam in magna quantitate comedit, non conſiderans, quòd ſtomachus ex prægreſſo ſtricto Jejunio quadrageſimali labefactatus ſit, horâ ſomni domum redux in enormem ſæpius repetitum vomitum incidit, cum ſubſequente nocte inſomni, dolore capitis intenſiſſimo & calore urente, quibus ut ſuccurrerent, acetum ſambucinum fronti applicârunt, & intro theriacam porrexerunt, hiſce autem incaſſum tentatis tertia morbi die ad veſperum me vocant, ubi illam cum pulſu inæquali, oculo ſiniſtro ſcintillante quidem, ſed collapſo & quaſi hippocratico, dextero verò totaliter clauſo à tumore totam partem dexteram faciei occupante, ut vix fiſſura in loco oculi comparuerit, in qua parte etiam de maximo dolore capitis conquerebatur, adjuncta jectigatione membrorum, reſpiratione correſpondente pulſui, ſtridore dentium & ore in angulis modicum ſpumante inveni, hinc enema ordinavi, quia per quinque dies conſtipata erat, poſt hoc diaphoreticum antepilepticum & externè linimentum ex oleis emollientibus, reſolventibus & anodynis; aſt dum altera die hoc eſt quarta morbi ægram denuo accedo, nil niſi linimentum applicatum, omiſſis enemate & diaphoretico, experior, tumor tamen faciei ſubſidebat, dolor capitis aliqualiter videbatur remittere, materia copioſa per nares effluente, reliquâ per laryngem deſtillante, hinc tuſſis continua non ſine magna moleſtia, quod ut ſemicriticum & juxta intentionem linimenti, nullatenus fortioribus compeſcere volui, hac tota die nec quidquam alimenti vel medicamenti, ob nauſeam à defluxione ſumpſit, circa horam

ſomni

ſomni ſuaſu muliercularum certa emplaſtra defluxionem ſiſtentia ſuturæ coronali & temporibus me inſcio applicârunt, quibus intentum effectum non ſine earundem applauſu obtinuêre, aſt ſiniſtro hîc effectu, ſiquidem omnis defluxio ceſſavit, & dolor capitis nunc totum caput occupans recurrit, ſexta tandem die enema in uſum trahebatur, quod multum materiæ totaliter aduſtæ, enormiter fœtentis eduxit, & loco diaphoretici mixturam cordialem maritatam alexipharmacis, & antiepilepticis, quia prodromi convulſionum & præſens delirium id exigebant, cochleatim propinavi; ad veſperum poſt meum abitum, Medicus alius vocabatur, qui pro ventura die nimirum ſeptima ex ſibi cognitis mihi verò ignotis rationibus purgationem ordinavit, aſt cum exiguo effectu, ſiquidem prima die ſumptionis non ultra ternas operationes habuit, deliria verò ita invaluerunt, ut nec proprios parentes noverit, nec ad interrogata reſponderit, ſed totum diem in vehementiſſimis clamoribus & ejulatibus transegerit, diverſiſſimis aſt ſine euphoria adhibitis, inter quæ etiam gallinæ vivæ per medium diſſectæ capiti impoſitæ fuerunt, quæ ſpatio medio quadrantis horæ ita in putredinem actæ fuêre, ut ratione fœtoris neceſſe fuerit illas abjicere, octavâ die diarrhæa ſupervenit, & videbatur delirium remittere, omnes adſtantes cognovit, ad interrogata ſat commode reſpondit, & quietior reddita fuit, urina laudabilis apparuit, aſt pulſus intermittens manſit, appetitus nimius fuit, cui tamen non ad votum reſpondimus, interim hac die ſtrenuè medicamentis, præſertim antiepilepticis, quia floccos continuo colligebat, decertatum fuit, nona die incidit in riſum ſardonicum cum ſpaſmo opiſtothonos, ita ut videretur colli cutis ex parte anteriori diſrumpenda, clamores in taciturnas murmurationes mutabantur, ad interrogata congruè quidem reſpondit, ſed cum maximis clamoribus, omnia accepit tam medicamenta quàm alimenta, decima incidit in ſoporem, hinc veſicatoria, jam antea in brachiis adhibita, in carpis repetita fuêre, quæ ſat in altum cutim elevârunt, quâ detractâ & effluxo ſero, caro livida interpoſitis puſtulis flaveſcentibus conſpi-

ciebatur, undecima dum volebamus mundare veſicatoria, nova cutis integerrima ſupercrevit, & veſicæ medio majores videbantur, hac denuo dettactâ caro rubicundiſſima ſe monſtravit, aſt quia totaliter frigida, nullus perceptibilis pulſus, & verè agonizans fuit, ab ulterioribus abſtinuimus, ſicuti etiam circa ſecundam pomeridianam fatis ceſſit, & ecce dum corpus uti ſolitum lavabatur, denuo veſicatoria conſolidata erant, cum hac tamen diverſitate, quòd cuticula tenuior fuerit, quia vix quinque horæ intercesſerant, quæ per ablutionem diſrupta fuit, & ad libram medicam ſeri, me præſente, qui id ipſemet in vitrum excepi, effluxit.

OBSERVATIO CLVI.

Dn. D. JOHANNIS FRIDERICI KHERN.

Catarrhus ſuffocativus ſternutatorio curatus.

PRæfatæ Domicellæ Frater 9. annorum ex frigido veniens prope fornacem quaſi igneſcentem per mediam horam ſedens, incidit derepente in tuſſim ferinam continuam cum rubore & tumore colli, faciei & oculorum vix ſpiritum trahere potuit præ tuſſi continua, diverſa quantum temporis anguſtia ob metum ſuffocationis tam ex chirurgia quàm pharmacia ſed fruſtra adhibebantur, tandem cum viderem tuſſim iſtam à liquatis acribus per laryngem deſtillantibus humoribus originem trahere, etiam reluctante Gal. qui 2. prædict. Com. 49. ait, ſternutamentum ſequi gravedines maxima ex parte, & cum ſternutatio concutiat pectus, vitietque pulmones, igitur in deſtillatione non eſt ſalubris. &c. quoniam verò ex relatione illorum jam per aliquot ſeptimanas caput per viam ordinariam nempe per nares expurgabatur, & juxta Celſum lib. 4. cap. 2. quæ in nares fiunt fluxiones leviores ſunt, quam quæ ad fauces ſunt, hinc ſolummodo butyrum cum pulvere majoranæ naribus intruſi, à quo poſt aliquot momenta ter ſternutavit, ſuperveniente defluxione lymphæ acris per modum hæmorrhagiæ vicinas partes erodente per

qua-

quadrantem horæ continuante, qua ceſſante etiam tuſſis remiſit, non niſi rariſſimè recurrens, defluxio autem adhuc quatuor vicibus illa nocte ſeſe inſinuavit, altero die manè mihi jam per Dei gratiam ſanus obviam venit, quem pridie vix non omnes deſperatum judicârunt.

OBSERVATIO CLVII.

DN. D. JOHANNIS FRIDERICI KHERN.

Hydrocephalus ex inunctione Arſenici fiſtulâ lachrymali terminatus.

DOmini Joannis Giondini, civis Mediolanenſis filia 14. circiter annorum incidit primum in furfuraceum capitis pruritum per modum tineæ, quem poſtmodum fœda exulceratio materiam purulentam enormiter fætentem manans, conjunctâ maximâ copiâ pediculorum excepit, cui moleſtiæ, ut ſuppetias ferat, ſuaſu mulierculaum unguentum ex ſevo cervino, arſenico & ſulphure confecit, quo totum caput inunxit, hoc adhibito ſpacio trium dierum ſcabies exſiccata decidit, & pediculi evanuerunt, tertia die incidit in coma ſomnolentum, quia verò prioribus temporibus nihil dormire potuit, hinc pro bono ſigno judicârunt, ſomno tandem viginti quatuor horas excedente, me vocant, cui ut opem ferrem, aliis, utpote inclamationibus, frictionibus, errhinis & fortioribus clyſteribus incaſſum tentatis, tandem cauterio actuali illam excitavi, quæ de maxima gravedine capitis conquerebatur, facies primò tumere cœpit, poſtmodum totum caput, ut ſpatio octo dierum æquaverit vaſculum tenens quinque menſuras Hungaricas, hoc eſt, circiter ad libras medicas 20. qui tumor tandem adhibitis diverſis per effluxum ſeri alicujus corrupti & mali odoris per aures, nares & oculos ſubſedit, remanente tamen, multis licet aſt ſine euphoria adhibitis remediis, fiſtula lachrymali incurabili, forſitan, quod non curat ferrum, curaret ignis juxta Hipp. aſt à priori cauterio perterrita non admiſit, & ſic jam ab aliquot annis per fiſtulam lachrymalem hanc inunctionem arſenici illachrymatur.

OBSERVATIO CLVIII.

Dn. D. JOHANNIS FRIDERICI KHERN.

Pulſus naturaliter intermittens.

PUlſum arteriarum in manibus æqualem cum motu cordis eſſe nemo eſt, qui neget, & communis omnium ſententia fert, quo ceſſante & homo vivere deſinit, interim tamen hominem etiam ſine ſenſibili pulſu arteriæ benè & ſanè vivere poſſe lanio quidam Hartbergenſis, nomine Balthaſar Parvo, demonſtrat, is dum ante aliquod tempus in coemptione animalium ſe nimis procul ad partes hoſtiles approximavit, hinc ab iisdem terga fugæ dare coactus fuit, in qua errabundus in magnam ſilvam deviavit, ubi uſque in quartum diem ſine cibo circumvagabatur, quo à ſuis inventus ſemiexanimis domum deductus fuit; ad quem ſtatim accerſitus eundem in ſummis debilitatibus, adjunctis motibus convulſivis ex inanitione, ſine omni perceptibili pulſu invenio, reficientia ſpecifica multa cum bono effectu adhibita fuêre, ita quidem, ut quarta die opificii ejusdem munia jam peragere valuerit, interim nullus ſenſus alicujus pulſûs arteriæ percipiebatur, & dum id mirabar, reſpondit mihi ſe tota ſua vita etiam quando ſanus, nullum pulſum ſentire, & ſi ſentit, infallibile ſibi ſignum eſſe ſe brevi infirmandum, quod ego poſtmodum ſæpius curioſitatis gratia tactu experiri tentavi, & inveni eundem revera ſanum cum pulſu intermittente vivere, ſicut & modo quantum conſtat adhuc dum incolumis vivit.

OBSERVATIO CLIX.

Dn. D. JOHANNIS FRIDERICI KHERN.

Affectio ſcorbutica mulieribus Hartbergenſibus ante aliquot annos Epidemica.

DIverſis locis diverſos morbos partim ob victûs rationem, partim ob aëris conſtitutionem epidemios eſſe, nullus eſt, qui dubitet, interim plerumque tamen tales morbi utrumque

ſexum

ſexum corripiunt,& per longum tempus inhærere ſolent, hoc tamen ante aliquot annos Hartbergæ, ubi tunc temporis ſolus Medicus eram, aliter apud fæminas ſe habuit, has namque in Aprili primo frigus ſubſequente calore corripuit, altera die ceſſante calore ſubſequebatur dolor hypochondrii ſiniſtri cum intumeſcentia lienis ad ventriculum uſque pertingentis, quæ externè tactu facile ſeſe manifeſtavit, levibusque diaphoreticis adjunctis antiſcorbuticis detumuit, ſubſequebantur autem dolores dentium & gingivarum excoriationes, ita quidem, ut ſi vel minimum gingivas linguâ attigerint, ſtatim cutis ſeceſſerit, & quod plurimum eſt affectio iſta ſpatio quinque ſeptimanarum omnes fæminas in tota civitate, tribus exceptis ad ſolertiſſimam meam inveſtigationem, quæ trigeſimum annum tranſegerunt, immunes fuerunt, de viro autem tali morbo laborante nec auditum tunc temporis fuit, ut ita hæc affectio ſolis fæminis fuerit Epidemica.

(*Varasdino in Croatia Auguſtam Vind. d. 1. Septembr. A. 1709. miſſæ.*)

OBSERVATIO CLX.

DN. D. CHRISTIANI DE HELWICH.

De

Incertâ febris continuæ quartanam diuturniorem excipientis per abſceſſum ſolutione.

Diuturniores febres quartanas latentia in viſceribus infimi ventris relinquere vitia, quibus ſuccedant *febres continuæ mali moris*, hasque *periculoſas* eſſe, nec *abſceſſibus* etiam iis, qui verbo Hippocratis *infra morbum ſunt*, ſolvi, paucis declarare nobis liceat. Feminam quandam quadragenariâ majorem febris quartana ultra annum protracta malè mulctaverat. Quâ cùm liberata eſſet, non tam *medicamentis*, quæ cholerica ſuoque abundans ſenſu mulier ſemper averſata fuerat, ſed temporis longinquitate cœlique clementiâ, utcunque cum ſanitate priſtinâ rediit in gratiam. Plenam enim non dixerim illam reconciliationem,

quia poſt febrim fœtor ſpiritûs, labiorum livor ac defœdatio, faciei color fuſcus & palpitatio cordis &c. remanſerant. Dubiâ hâc valetudine ei frui contigit per notabile aliquod tempus; hoc autem elapſo in febrim incidit continuum, quô ipsô felicior fuit viro aliquo illuſtri ſexagenario, qui à quartanâ diuturniore planè exhauſtus præter ſpem omnem præmiſſis pulveribus antifebrilibus, interpoſitis laxantibus, adhibito vino medicato ex ſtomachicis & deobſtruentibus tam pulchrè convaluit, ut magnoperè ſibi gratularetur, ſed inter paucas ſeptimanas, poſtquam vino & irâ incaluiſſet, febri acutâ cum peſſimis ſymptomatibus correptus eſt. Et certè ne ipſe quidem Hippocrates de ſubſecuturâ morte dubitâſſet conſideratis deliriis, ſingultu, typhomaniâ, involuntario urinæ & excrementorum effluxu, floccorum collectione &c. evaſit tamen DEI ope, & ad hanc horam feliciter ſanus & ſalvus ſupereſt. Sed nobis è diverticulo ad noſtram ægrotantem redeundum eſt. In illâ æſtus interdiu vehementer erat intenſus, ſed noctu omnium maximus cum incredibili anxietate, inquietudine, vigiliis perpetuis. Quaſi præſcia mortis ſuæ eſſet, nullâ ſuarum rerum curâ tangi videbatur. Urina multo eoque copioſiſſimo ſedimento abundabat. Crediddiſſes naturam velle omnia excrementa in vias urinarias deponere. Mictio erat frequens. Latens etiam aliqua phlogoſis in ductibus urinariis obſervabatur. Poſtquam per quinque ſeptimanas his malorum fluctibus jactata eſſet, de *dolore inguinis in dextrâ regione conqueri* cœpit, brevique poſt tumor abſceſsûs rationem utique habens ibidem exortus eſt. Vitium non eſſe, ut ita loquar, cutaneum, ſed ſcaturiginem ejus eſſe internam facilè apparebat. Et niſi me omnia fallunt, morbus prægreſſus, corporis conſtitutio & reliqua phænomena ante memorata non vanam movebant ſuſpicionem de affectione, aut *meſenterii, aut lienis, aut* forte *utriusque.* Tametſi verò Hippocratis oraculo jam ante laudato illi *abſceſſus boni ſunt*, qui *infra morbum fiunt*, quò minùs tamen in bonorum claſſem noſter referri poſſet, duplex

obſta-

obſtabat cauſa. Prior erat, quòd non ſatis diſtaret à morbo. Ex infernis enim juxta Hippocratica decreta, optimi illi ſunt, *qui longiſſimè infra ventrem & remotiſſimi à morbo ſunt*; altera verò, quòd non eſſet κατ' ἴξιν, ſed in latere dextro, cum lienis vitium non adeò eſſet obſcurum & tantum non palpabile. Verè enim, quod Hippocrates de hæmorrhagiâ docet, abſceſſibus illis applicari poteſt, &, ſi rectè memini, à Dureto applicatum fuit iſtud Hippocratis: *Quæ fit è diverſo, hæmorrhagia prava eſt, ut in liene magno è dextris atque ſimiliter in hypochondriis.* Unde exigua apud me quidem de ſanitate ægræ ſpes, quæ apud Chirurgum maxima erat, quam nec ipſe exuiſſem, ſi in ſiniſtro latere apparuiſſet memor Herophontis apud Hippocratem. Huic lien intumuit, inde bubo ſiniſter; mox in crure κατ' ἴξιν facto abſceſſu præter ſpem convaluit. Hâc hyeme cum febris peſſimi moris cum ſymptomatibus variis, aphoniâ, epilepſiâ in *puero ſexenni*, cum deliriis & ſummo capitis dolore ac viſus obtenebratione in *virgine adultâ*, cum cardialgia, tremore partium &c. in *famulis duobus* in unâ eâdemque domo ſæviiſſet, omnesque ex ſingulari DEI gratiâ convaluiſſent, ultimò morbus illuſtre familiæ caput aggreſſus eſt, tantaque vehementia erat ſymptomatum præſertim verò ſingultûs, ut omnes de vitâ ejus actum crederent; me verò optima ſuſtentabat ſpes, eum ex gravi morbo eluctaturum, cum dextro femore acerbiſſimus oboriretur dolor cum tumore conjunctus, qui brevi poſt eundem pedem dextrum occupabat, eò quod vir & generis ſplendore & officii dignitate nobiliſſimus hepatis obſtructione ac ex immoderatiori uſu meri atque impetuoſa ira ejusdem inflammatione laborare mihi videretur. Et planè, ſicuti ſperaveram, evenit. Adeò dextra dextris & ſiniſtra ſiniſtris ὁμόφυλα καὶ εὐπρόσφυτα. Abſceſſus in ægrâ noſtrâ apertus ingentem puris quantitatem effudit. Evidenter reſpiratio ac tuſſis docebant ex abdominis cavitate hanc purulentam ſcaturire materiam. Quarto, *ab aperto abſceſſu*, die extincta eſt, nec impetrare ullô modô à marito

licuit

licuit, ut cultrô anatomicô in fontem ac principium mali inquirere liceret, quamvis nullatenus dubitem, extiſpicium hoc meam de origine mali confirmaturum fuiſſe ſententiam. Hi tamen abſceſſus diſtingui debent à tumore in pube apparenti, qui multis de cauſis oriri poteſt vel *in ipſis inguinum glandulis* vel *ab inteſtini aut omenti prolapſu*, vel *ab utero in eam partem incumbenti*, vel etiam *à collo veſicæ aut meatu urinario*, quod ultimum in nobiliſſima Matrona non ita pridem fuit deprehenſum. Hæc olim fluore albo & deinceps periodico etiam calculi renum dolore fatigata ac de ſummo urinæ ardore & lancinatione conqueſta in autumno febri corripitur ſymptomaticâ. Veteres illi cruciatus in immenſum augentur. Inter dolorum faces & febris ignes contabeſcit. Sumptis emulſivis, gelatinoſis continuatoque uſu pulveris nephritici Volkammeri atque Sulphuris lycopodii, ac oleoſis clyſteribus injectis miteſcunt dolores, febris minuitur. Poſtmodum moderatiſſimè Eſſentiâ balſami Peruviani & ligni S. ut & leni decocto calidè uſa vires reſumit. Subitò autem die uno ad reddendam urinam ſtimulata magnam puris fœtidiſſimi quantitatem excernit non ſine inſigni levamine. Quæ excretio ubi per unam & alteram ſeptimanam continuâſſet, clanculum Chirurgorum & Medicaſtrorum opem implorat. Res ſuas in deterius labi animadvertens ad Medicos revertitur. Porrigitur decoctum ex abſterſivis in aquâ calcis vivæ, cui ſolutio myrrhæ admixta fuit, exhibentur etiam multa alia, ſed ſine fructu. Tandem in pube tumor oritur. Ex aperto non niſi olidiſſimus primum eructat halitus, poſthac verò etiam purulenta materia in memorabili copia effluit. Exhauſta viribus tandem vitâ excedit. Indagine per cultrum anatomicum facta patuit oculo vitium in meatu urinario & collo veſicæ origo tumoris in pube.

OBSER-

OBSERVATIO CLXI.

DN. D. CHRISTIANI DE HELWICH.

De

Impotentia ad Venerem à nimium bonâ corporis habitudine.

CUm de ἀπραξίᾳ genitalium à viris ſanis (nullo totius corporis morbo præſente) querelæ ad Medicos deferuntur, circumſpectiores inter hos cauſam ejus ἀδυναμίας quærunt vel in *pene patratore* vel in *inopia aut inertia liquoris genitalis*, & hanc quidem per alimenta commode ſublevare aut corrigere, membro autem naturale robur ac tenorem per tonica nonnunquam etiam externa irritantia acriora reſtituere conantur. Et certè utrumque hoc ſuſcipimus non prorſus ſine ſucceſſu, cùm *ni*mirum vel aliquod vitium hæret in verpo, isque aut paralyſi aut ſpasmo correptus eſt, vel ſeminis penuria revera adeſt. At videas non raro, qui ſemine abundant, athleticâ corporis ſanitate fruuntur, & ad hoc tamen opus ferè ſegniores ſunt. Novi quosdam, qui lautè & opiparè vivunt procul eſſe juſsâ omni curâ & ſolicitudine, qui maſculâ corporis ſtaturâ ſibi placent, qui in juventute nervum libidine non ineptum reddiderunt, qui nunquam partes illas doluerunt, multò minùs gonorrhæâ laborarunt, & tamen lorum in aqua, quando munus mariti obeundum eſt. Res ea me multoties ſolicitum habuit, nec quicquam mihi occurrit veroſimilius, quàm quòd natura in hujusmodi corporibus nimiùm nutritionis œconomiæ intenta, functionibus individui propagationi inſervientibus minorem impendat curam illasque quaſi negligat. Non temerè autem dixerim, ex minori hâc ſolicitudine illud conſequi, ut alimenta enchyma & ad multiplicandum ſemen aptiſſima in ſolum nutrimentum convertantur; nam docuit me experientia, quòd geniali latice non deſtituantur, ac ex ſubſtantiâ ſanguineâ utique purior & ſelecta ejus pars glutinoſa, candida ac ſpirituoſa à vaſorum ſeminalium poris excipiatur ac exaltetur. An itaque ſemen præ mole corporis & pin-

guedine ſupprimitur, eò quòd vaſa omnia fiant anguſtiora, ſicuti lac in ſucculentis nutricibus, obſervante jam tum Hippocrate, eâ de cauſa ſupprimi ſolet? Crederemus hoc, niſi ſciremus etiam obeſos ſtrenuè poſſe mereri apud uxores ſuas, eosque in ejaculatione ſeminis cum aliis paria facere. An itaque negligentia naturæ conſiſtit in hoc, quòd florem ſeminis jam à ſanguine ſeparatum non adeò ſolicitè ad generationis opus deſtinet & applicet? ἐπέχω.

OBSERVATIO CLXII.
Dn. D. CHRISTIANI DE HELWICH.
De
Raucedine per venæſectionem curata.

VIrgo ſanguinei temperamenti & floridi corporis habitus, cui ritè menſes hactenus fluxerunt, religioſam vitam profeſſa bis terve in anno raucedine corripitur. Illa nulli cedit remedio, niſi ſoli venæſectioni, &, quod me adſtantem aliquoties rapuit in admirationem, ſimul ac ſanguis ex vulneratâ venâ effluere incipit, vox inclareſcit, & abſolutâ venæſectione nullum raucedinis veſtigium remanet. Id ipſum ego ter ſum expertus. Quapropter impensè doleo, quòd venæſectionis ſucceſſum in quinquagenario illo, cujus mentionem *in hiſtoria Vratislavienſium morborum nomine Dominorum Collegarum à me ſcripta* feci *pag.* 67. *edition. prim. Anni* 1699. non fuerim periclitatus.

OBSERVATIO CLXIII.
Dn. D. CHRISTIANI DE HELWICH.
De
Febribus intermittentibus malignis.

DIſputatum fuit inter doctiſſimos Medicos, an nonnunquam ex verè intermittentibus febribus quædam malignæ exiſtant? Et videas alios hoc affirmare, alios verò negare. Verè malignas intermittentes multis Præclaris Viris videre licuit, e. g. Petro Salio Diverſo, Sennerto, Paulo Neucranzio, Joanni Rhodio, Simoni Pauli

Pauli, Heinrico Meibomio, Profeſſ. Helmſtad. celeberrimo, aliisque pluribus. Agnovit ejus generis intermittentes Galenus, indicavit Mercatus Claudinus & Minadous. Et hoc anno mihi quoque, qui antea magis ad negativam propendi, hìc tertianas duplices malignas aliquoties obſervare contigit. Invenio etiam notatum à Medicis, in illis locis, ubi peſtis in vicinia noſtrâ graſſatur hodie, ante luis peſtiferæ ingreſſum intermittentes maligni moris fuiſſe graſſatas. Typus illarum, quas ego tractavi, hic fuit. Initio ægri meridiano tempore levem ſenſere horrorem, quem calor illico excepit, redeunte tamen per intervalla aliquot horarum iterum atque iterum horrore. Calor non videbatur adeò magnus, ſed cum ſummâ virium debilitate & corporis laſſitudine erat conjunctus, & in ſequentem diem usque ad quintam & ſextam matutinam protractus. Pulſus ſummè languidus erat. Ab his horis ſecundi diei ferè usque ad quintam veſpertinam non tantum remiſſio, ſed vera intermiſſio obſervabatur; nihilominus de maximâ virium proſtratione conquerebantur, & artus ſibi omnes quaſi confractos eſſe dolebant. Prædicta quintâ veſpertinâ ſenſum frigoris, per dorſum, ut ajebant, decurrentis percipiebant, & ſtatim in majorem incidebant æſtum, qui per integram noctem usque ad octavam imò decimam ſequentis diei durabat. Et hoc die tertio verè adhuc intermiſſionem aliquam deprehendere potui, ſed quæ vix duarum aut trium horarum erat. Sequentibus verò quatuor aut quinque diebus creſcebat calor ac debilitas, ut facilius exacerbationem quàm veram intermiſſionem notare poſſes. Sed, quod notatu digniſſimum eſſe arbitror, hiſce transactis diebus, juxta meam medendi methodum quidem rurſus intermiſſiones apparebant, & quotidie quaſi luculentiores, donec vel in tertianas ſimplices, vel quod tribus eveniſſe memini, in quartanas manifeſtè degenerarent. Lingua toto morbi decurſu muco viſcido plerumque albo obducta erat. Graviſſimè urgebat nauſea. In quibusdam ventriculus ad vomitum concitabatur, alios verò inanes vomendi conatus maximè torquebant. In his cardialgia major, quàm

in illis erat, facilè etiam animo linquebantur, cum leviter commoverentur, ac ſudor frigidus manabat. Inappetentia & ciborum averſatio longè maxima erat, ſed, quod mireris, ſitis minimè clamoſa. Limpidam avidè expetebant reliqua potuum genera faſtidientes. Tribus aut quatuor prioribus diebus immanis capitis dolor iis erat infeſtus, qui utut ſequentibus non ceſſare videretur, quia morbus de vehementia non remittebat, parcius tamen veteres de ejus cruciatu querelæ audiebantur. Vigiliæ perpetuæ propemodum & inexpugnabiles. Urina ſub initium naturali ſimilis, morbo creſcente ſaturatè rubra, eo autem adulto & declinante turbida fuit. Alvus non ſatisfaciebat officio. Purpuram poſt incredibiles anxietates & jectigationes erupiſſe in uno alterove recordor. In quinquagenariæ viduæ, quæ in ſterili matrimonio vixerat, corpore poſt ſummam pectoris oppreſſionem Eſſere effloruit. Hiſce noſtris febribus admodum noxia fuerunt emetica & purgantia draſtica, quorum uſus, ut fama fert, nonnullis fuit lethalis. Ad imitationem Neucranzii de *purpuræ curat. p.* 413. nonnunquam ab initio leni ſum uſus *pharmaco curioſè vitatis fortioribus.* Alexipharmaca & bezoardici pulveres cum Nitro miſti ſacra noſtrorum ægrorum anchora fuerunt, non neglectis tamen humectantibus & analepticis. Quoad intermiſſio aliqua obſervari potuit, ſub declinationem paroxyſmi exhibita fuit eſſentia ex ſcordio & radicibus alexipharmacis & ægris inculcatum, ſudorem ſponte manaturum continentiâ & quiete corporis potuque calido eſſe fovendum. Horâ unâ aut alterâ ante paroxyſmum datus eſt pulvis ex bezoardicis & Nitro. Cùm verò deinceps intermiſſio aut nulla eſſet aut certè obſcurior, eſſentiam quidem hora 5. & 11. matutina dedimus, pulvis verò hora 4ta & 9. veſpertina fuit exhibitus. Qui ſudores citra regimen ſudoriferum placidè promoverunt, iis nauſea, vomitus imò & deliquia multò citius ceſſarunt, interpoſita præſertim Tinctura rubrâ D. B. quàm aliis, qui jectigationibus intempeſtivis ſudoris fluxum impediverunt. Cum vero deinde iterum æſtus intermitteret, facile curabantur.

(*Vratislaviâ Auguſtam Vindel. d. 23. Sept. An. 1709. miſſa.*)

OBSERVATIO CLXIV.
Dn. D. GOTHOFREDI KLAUNIG.
Aſthmaticorum ſalus à Veſicatoriis ſuris applicatis.

COnſenſum, qui pectori intercedit cum cruribus, vix ratione, ſatis verò evidenter experientiâ quotidianâ poſſe demonſtrari, vix indiget ulteriore probatione, cum præter noſtra obſervata ipſe *Hippocrates* jam olim intimam dictarum partium harmoniam *l.* 2. *Prognos. 67. In Pulmoniis, quicunque tumores fiunt ad crura, boni, nec poteſt aliud quicquam melius accidere, præſertim ſi mutato ſputo ſic appareant:* & alibi paſſim innuerit. Hujus forſan prognoſeos memor famoſiſſimus *Capivaccius*, in aſthmate inveterato adhibuit uſtiones tanta cum euphoria, ut *l.* 2. *c.* 2. *Medicinæ practicæ*, candide fateatur, ſe, ſi aſthma foveatur à materia, neſcire remedium excellentius uſtione cruribus applicatâ. Noſtris temporibus ad eundem ſcopum, mitiori tamen viâ colineaſſe videtur celeberr. *Baglivius in Diſſert. de uſu & abuſu veſicantium*, qui uſtioni ſubſtituit veſicantia, eaque in Pleuriticis, ubi adeſt magna ſpirandi & expectorandi ſputi difficultas, adeò ut Patiens in ſummo vitæ diſcrimine appareat, tibiis admota maximè extulit. Quapropter jam ante aliquot annos avide arripui hoc conſilium, & *Pleuriticis*, juxta normam *Baglivii, non ſanguine acri, ſed craſſo, viſcido ad coagulationes ſtagnationesque diſpoſito præditis*, veſicatorio in utraque ſura applicato expuitionem liberrimam & ſæpius ſanitatem procuravi. Vocatus poſtmodum ad ægros aſthmate modò humoroſo, modò convulſivo vexatos, ob morbi vim morbi proximos, & ad ſenes quandoque grandævos, qui jam fruſtraneo conatu medicamenta pectori dicata cujuscunque generis aſſumſerunt, non amplius attendens ſanguinis diatheſes, promiſcue ob analogiam ad veſicatoria tanquam ad ſacram anchoram confugi, & nunquam non inveni ſalutem. Huic methodo obicem, quam tribus vicibus obſervare contigit, poſuit temerarius Balneator, qui ex febre ſymptomatica venæſectionis neceſſitatem

judicans, venam in brachio me inſcio ſecavit, quâ apertâ expuitio penitus intercepta nulloque remedio ob turbatum naturæ motum revocanda morti occaſionem præbuit. Si itaque modò memoratum Chirurgi errorem in duobus Juvenibus & Fœmina commiſſum excipiam, Aſthmaticis hactenus Veſicatoria utrique ſuræ per aliquot dies adhibita nunquam ſine maximo ſanitatis emolumento deprehendi, quem exoptatiſſimum & imitatione dignum effectum alios etiam experturos confido. Cauſæ indagationem cuilibet lubens relinquam. Si verò mihi meam circa hoc phænomenon mentem breviſſimis explicare liceat, perſuaſus ſum, Veſicantia ſuris impoſita, dum dolorem excitant, animam, hincque dependentem humorum affluxum divertendo aufferre in reſpirationis organis, arteriâ ſcilicet aſperâ, bronchiis, pulmonum veſiculis &c. ſpasmodicam illam contractionem, quæ reſpirationi impedimento fuit. Idem obſtaculum pariter occurrit in aſthmate ſic dicto humoroſo, dum infarctus materiæ pituitoſæ in bronchiis ob violentam extenſionem non poteſt non ſpasmos inferre, quibus per Veſicantia in remotis partibus adhibita, ſublatis, materiæ liberrimus conceditur exitus & inſtans præcavetur ſuffocatio. Accedit, quod etiam Emplaſtra veſicatoria energiam ſuam exerceant ſolvendo humorum coagulationes, juxta *Baglivium*, & diureſin promovendo, prout clariſſimus *Olaus Borrichius in Act. Hafn. ad An.* 1676. *p. m.* 187. ingenioſè docet, ut hac ratione effectu Aſthmaticis ſalutari triplici, reſolvente, diuretico, & inprimis antiſpasmodico in morbis ſuffocativis utramque faciant paginam Veſicatoria.

(*Vratislaviâ Auguſtam Vind. d.* 23. *Sept. An.* 1709. *miſſa.*)

OBSERVATIO CLXV.

DN. D. VITI RIEDLINI.

Iſchuria à muſculo Veſicæ detruſore, munere ſuo non fungente.

MEmbranam Veſicæ mediam muſculoſam haud inepte vocari, inter recentiores Anatomicos etiam Philippus Verheyen in

in Anat. Corp. Human. Tr. II. c. XVIII. p. m. 155. ſtatuit: quin Adrianus Spigelius de Hum. Corp. fabrica l. IV. c. XII. p. m. 125. refert; Hieron. ab Aquapendente hanc ipſam membranam muſculi detruſoris nomine inſignivisse, qui veſicam veluti manu comprimat, & quicquid in ipſa ſit, expellat; cujus Muſculi & Chriſtian Ludov. Welſchius in Tabul. Anatomicis, & forſan plures alii meminere: hoc autem muſculo officio ſuo non fungente, interdum Iſchuriam produci, ſequens hiſtoria docebit: Juris Conſultus quidam, quinque annis ſexagenario major, jam per aliquot annos, quando urinam reddit, notat, quod eam non ſtatim, quando Veſica urget, deponere poſſit, ſed ſæpius diutius expectare opus habeat, ubi tamen ſemper in ea, in qua ſani ſolent, quantitate, eam excrevit; donec ante annum, & quod excurrit, convivio cuidam cum aliquando interfuiſſet, atque à Veſica nunquam monitus, eam per aliquot horas non levaſſet, primo quidem urinam non niſi guttatim & ſummis cum doloribus excernere potuit, hinc verò per aliquot hebdomadas ſic nullam ejusdem guttam depoſuit, ut, niſi cathetere ſubducta fuiſſet, in graviſſima incidiſſet mala, uti quidem hunc caſum alibi in Obſervationibus meis, Deo juvante & obſtetricante Bibliopola quodam olim edendis deſcripſi: quemadmodum autem tum conſtitit, nec peregrini quid in Veſica latere, nec urethram ullo modo obſtructam aut compreſſam eſſe, ſic ſat facile enim mediante Cathetere in Veſicam penetrabat Chirurgus, ita ego quidem ſemper cauſam huic muſculo detruſori nimis expanſo, & hinc compreſſionem illam Aquapendentis perficere nequienti adſcripſi: & Perilluſtris Wedelius poſtmodum etiam hoc de caſu conſultus torpori ſphincteris ſeu fibrarum Veſicæ motricium (ex quibus hic ipſe muſculus conſtat) eandem tribuit: & ſane roborantibus adſtringentibusque potius, quàm diureticis tum ſanitati priſtinæ DEI gratia fuit reſtitutus.

Sedulo verò eum hortatus ſum, ne unquam in poſterum diutius, quam par eſt, urinam retineat; & quoniam balneum quoque roborandis fibris dicatum in uſum duxerat, tam bene,

DEI

DEI gratia, ab illo tempore ſe habuit, ut de nullo alio malo, quàm eo, cujus in principio obſervationis fit mentio, queſtus fuerit, nec hæc mictionis retardatio plus quam olim fuit moleſta: atat, cum anno poſt primum inſultum elapſo, cum Excellentiſſimis ſuis Dominis Collegis ſe hilarem præbuiſſet, & iterum per ſex integras horas urinam non reddidiſſet, vix domum rediens eam ſe iterum reddere non poſſe, cum dolore notavit; ſtatim igitur Chirurgum vocavit, qui & Cathetere adhibito primò feliciter denuo urinam ſubduxit; cum verò hunc ſecundò tertiove applicaret, nec gutta quidem urinæ elici potuit; unde æger mirum quantum fuit conſternatus, cum præſertim paulo poſt iterum urina ſic aliquando ſubduci potuiſſet; ſed fruſtra hinc denuo Catheter aliquoties adhiberetur; præſcripſi quidem quædam medicamenta, & quia conſtabat, Catheterem à ſanguine, qui è pene læſo extillabat, obſtrui, non ſolùm is ſedulo expurgabatur, ſed & decocto hordei cum Mell. roſat. mixto, ſiphone injecto ſanguis in canali latitans eluebatur; atat nec ſic urina ſuccedebat: quin vel quarto iterum parca ejusdem quantitate ſubtracta, ab illo tempore fruſtra Catheter admovebatur: nec plus proderat Cereus inter hæc urethræ intruſus, & per aliquot horas in ea relictus, quin hic, ſi diutius inibi moratus fuiſſet, nocuiſſet potius, dum emollitus urethram magis obſtruxiſſet, jam itaque de apertione Perinæi, qualem Franciſcus Toletus, mediante inſtrumento, cui nomen Trocarti impoſuit, facere docet, cogitavi: prius verò omnia experiri mecum conſtituens, hincque Catheteres, qui erant ad manus, pro debito tenuioribus habens, de novo craſſiore fabricando conſilium propoſui: quod cum nec Ampliſſimo Domino ægroto, nec Chirurgo diſplicuiſſet, hic die Dominica, qua hæc præcipuè contigêre, aurifabrum adiit, & huic perſuaſit, ut intra paucas horas Catheterem, qualem deſiderabamus, perfecerit, qui non ſolùm craſſior, ſed & majore cavitate præditus erat, hincque foramina in ejus extremitate magis patula tam facile non obturabantur: optime verò DEI gratia ſucceſſit conſilium, hoc enim adhibito urina illico liberè, & in ea copia, in qua

in

in Veſica detinebatur, per illum excernebatur: quoniam autem longior erat, aliquando contigit, eodem, cum veſica urina nondum repleta fuiſſet, applicato, ut altius illo & ultra urinam contentam penetrante, hæc iterum non ſucceſſerit; quæ tamen vel paululum eodem retracto, ut prius profluebat, hincque metus ſic novus injectus ceſſabat: jam igitur de muſculo detruſore inprimis roborando cogitandum erat; præter interna ergo Cataplasma ex Pulv. Radic. Tormentill. Fol. Querc. Ab. Equiſet. Terr. Sigill. Sileſ. ana ℥ß. & Maſtich. ʒij. in vino rubro coquendum ſæpius pubi applicare juſſi, quod & DEI gratia tantum profuit, ut vix ſex diebus elapſis urinam ſicut prius reddere potuerit, & paulo poſt convaluerit; cum ante annum ultra triginta dies non niſi mediante Cathetere urinam emittere potuiſſet: Rarior hæc Iſchuriæ cauſa vel ideò magis notanda, ut, dum nullibi ferè ejusdem fit mentio, de ea tamen cogitent, quorum curæ hoc morbo laborantes ſe committunt, cum præſertim tam longe alia requiratur cura: & quemadmodum ſæpius jam optantes Chirurgos audivi, ut Catheteres craſſiores conficiantur, his omninò nos interdum opus habere hæc obſervatio confirmat, vel ideò majori laude dignos, quia & facilius applicantur.

(*Ulmâ Auguſtam Vind. d. 1. Novembr. An. 1709. miſſa.*)

OBSERVATIO CLXVI.

DN. D. JOHANNIS FRIDERICI BLAUU.

De

Monſtroſa penis magnitudine.

ANno 1709. offerebatur miles inſpiciendus, nomine Andreas Herbſt, ex loco Guigl prope Urbem Archiepiſcopalem Salisburgenſem oriundus, ſub legione Circuli Bavarici Salisburgenſi, & ſub Compagnia Domini Capitanei Herzogs noviter conductus, ætat. ſuæ circiter 20. annor. qui poſtquam in itinere huc faciendo multa impedimenta perpeſſus fuit, neque poſt adventum

ſuum munere militari fungi potuerat, ex Superiorum juſſu pro invenienda defectus ſanitatis cauſa examini ſubmiſſus, & deſuper interrogatus, aliud primò reſpondere noluit, niſi quòd in incedendo maximam ſentiat incommoditatem, quam diu perferre non poſſet. Videbatur proin homo ſimpliciſſimus, difficilis loquelæ, & ingenii tardi obtuſi, cum ſenſuum hebetudine & apparente diſpoſitione corporis non nihil cachectica. Ad motam verò quæſtionem, ex qua cauſa proveniſſet illa incedendi incommoditas, reſpondebat ſe aliam hujus rei cauſam neſcire, niſi gravitatem membri virilis, quod ipſum premeret, & inambulando illi talem difficultatem faceret. Ex juſſu igitur in præſentia quorundam D. D. Officialium & Chirurgorum oſtendit membra genitalia tam prægrandia, ut omnes adſtantes maximè mirarentur; penis quippe ad genua usque propendebat tantæ longitudinis & rotundæ latitudinis, ut major exiſteret, quàm veretrum equi turgidum; ſubjacebant duo teſticuli ſcroto incluſi duplicis pugni magnitudinem æquantes. Cùm poſtea caſus iſte à Domino Capitaneo ad me præfatæ legionis Medicum ordinarium relatus eſſet, petii repetendam inſpectionem, quod etiam factum me aliisque præſentibus. Inveni prædictam ſtupendam membri magnitudinem, quæ quidem (uti priores inſpectores referebant) in inſpectione antecedente multò major fuerat & nonnihil mollioris ſubſtantiæ, nunc autem reſpectivè minor ſed durioris ſubſtantiæ reperiebatur: totam membri quantitatem unà cum ſcroto prætumido ad minimum libras 6. ponderis civilis ponderâſſe à me & reliquis inſpectoribus judicatum eſt. Inſpecto ſequentes quæſtiones à me fuêre propoſitæ, ad quas reſpondebat ſequentem in modum.

Primò quamdiu tantam membri magnitudinem in ſe deprehenderit, vel an à nativitate contraxerit? Reſpond. ſe à matre ſua intellexiſſe, quod eum cole majore dotatum genuerit, qui poſtea ſuccreſcente ætate etiam augmentum ſumpſiſſet, ſed primùm à paucis annis in tam ponderoſam & oneroſam magnitudinem excreviſſet.

Secun-

Secundo: Utrum ſtimulum Veneris etiam habuerit? ℞. Nunquam.

Tertio: An pollutionem nocturnam? ℞. Nullam.

Quarto: Utrum dolorem perſentiat circa partes genitales? ℞. Non alium, niſi gravantem ratione ponderis circa inguina appenſi, ex quo maximum in ambulando impedimentum & moleſtiam ſuſtinere debeat.

Quinto: An urinam liberè poſſit excernere? ℞. Antea ſemper potuiſſe ſine omni difficultate, ſed ab aliquo tempore ſe perſentire urinæ incontinentiam, ita ut per noctem in ſomno ſtragula madefiant, unde ſibi maximam incommoditatem, apud domeſticos verò ſuos in patria ſe odioſum reddiderit; urinam autem nunc tenuius & majoris fili inſtar in mingendo effluere.

Sexto: Utrum glandem denudare & præputium retrahere potuerit, aut ſponte retractum expertus fuerit? ℞. Nihil ſcire.

SCHOLIUM.

PRimum vitium enarrati casûs à nativitate contractum fuiſſe non eſt dubium, & quidem à malâ conformatione partium genitalium; nam etiamſi forſan in primordio adfuerit aucta partis magnitudo, hâc tamen non obſtante maximum vitium erat in præputio anguſtiore, cujus anterior pars tam exiguo foramine erat prædita, ut retrahi & glans denudari non potuerit: quo malæ conformationis vitio qui laborant, ordinariò ſteriles & infæcundi fieri ſolent, eò quòd ex glandis detectione prohibitâ ſeminis ejaculatio & interdum urinæ excretio remoretur, magno ſpeciei propagationis impedimento; quod idem ſimiliter contingit illis, qui ex vitiata conformatione mentulæ frænum habent inferiori glandis parti juxta foramen nimis arctè connexum & alligatum, ita ut erecto genitali ejus diſtorqueatur extremitas, & ex ejusdem attractione anguſtius reddatur foramen, ſicque ſemen rectà ejaculari nequeat &c. nonnunquam etiam præputium tam durum & calloſum fieri poteſt, ut exinde glandis detectio prohibeatur; conſtat proin ex caſibus obſervatis, quòd quidam

à nativitate præputium prægrande habuerint cum phymoſi & mole carnea ſeu tubere quodam turgidum, quod ſucceſſivè magis magisque incrementum ſumpſit, quales caſus una cum curationibus chirurgicis annotati leguntur apud Schenckium noſtrum libr. 4. obſerv. 15. & ſeqq. quod hìc obiter annotare placuit. Sed in caſu noſtro propoſito quale vitium homo iſte à nativitate ſuâ contraxerit, aliter ſciri nequiit, niſi quòd (ut autopſia docuit) præputium fuerit anguſtius, ex quo tamen defectu tam prægrandem & monſtroſam penis magnitudinem exortam fuiſſe minimè credendum, eò quòd non pauci inveniantur præputio anguſtiore nati absque aucta membri magnitudine: veroſimilius videtur hoc vitium ab excreſcentia quadam vel potius accreſcentia carnea fungoſa circa glandis carnem aut ſub ipſo præputio ſucceſſivè collecta & adaucta ſuam duxiſſe originem, qua magnitudo penis in hoc loco erat maxima; & tales tumores carnoſi & fungoſi ſunt indolentes & ſucceſſu temporis ac annorum decurſu magis magisque incrementum ſumunt, atque à circulantibus humoribus viſcidis in tubulis penis ſtagnantibus & partes ejus diſtendentibus depravatæ nutritionis & auctionis præternaturalis materiam ſuppeditantibus exoriuntur. Atque hoc exinde magis verificatur, quia miles iſte fuit cachecticus cum univerſi corporis habitu ſubtumido, aſthmate & ſcabie &c. Hinc ab ultimis annis (ut inſpectus retulit) membri magnitudo in tantum invaluit, ut molem tam oneroſam veſtimentis ſuis (ne ab aliis animadvertatur) ſatis tegere haud potuerit; quia nimirum partes genitales tanquam molles & humidæ plurima habentes vaſa ſanguinem impurum cachecticum pro nutritione magis in ſe receperunt, conſequenter magis intumuêre. Acceſſit tandem & tumor ſcroti & teſticulorum, qui tam ex eadem cauſa, quam ex continuâ preſſione ſubjacentis ponderoſi penis pariter ſucceſſivè in tantam magnitudinem aſcendit. Tandem ultimò magnitudo membri nonnihil videbatur diminui, durior autem fieri, quia nimirum oppletis undique tubulis factæ obſtructiones ex humorum circulantium ſtagnatione, hincque ſequente coagulatione

tione hic tumor in ſcirrhum abiit; erat quippe ultimò tactu tam durus, ut tangenti non carnem, ſed lignum tetigiſſe videretur. Quare conjectura alia fieri haud potuit, quàm quòd ſcirrhoſo tumore ulterius aucto tandem ex occluſione meatus urinarii vel ſuperveniente gangræna miſer ſit obiturus. Cumque cura nec peteretur, nec promitti poſſet, hinc acceptis dimiſſorialibus (more militum ordinario) fuit dimiſſus, & abiit in patriam. Quid ipſi porrò acciderit, reſcire non licuit.

(*Friburgo Briſg. d. 21. Decembr. An. 1709. Auguſtam Vind. miſſa.*)

OBSERVATIO CLXVII.

DN. D. MICHAELIS ERNESTI ETTMüLLERI.

Arthritis Anomala ſive interna.

DOminus Vitricus meus, D. Leonhardus Baudiſius, conſtitutionis plethoricæ, faciei roſeæ, abſoluto in Academiis ſtudiorum curſu variis Equitibus Ephorus adjunctus diverſas peragraverat regiones, donec Anno 1684. in Ampliſſimum Senatus Lipſienſis Collegium adſcitus paucisque annis poſt Prætor conſtitutus, multis negotiis vitam traducere, ſuumque, quo à DEO donatus erat, talentum egregium rite impendere, quam otio indulgere maluerit. Quinimò ubi Civitati noſtræ, reliquisque ad Electoratum ſpectantibus, intererat, Authoritate publica munitus Dresdam, Cracoviam, & in Belgium abire non fuerit gravatus. Cum Anno 1706. Exercitus Suecicus noſtras invaſiſſet terras, & ipſe frequentius Palæo-Ranſtadtium, ubi Regia Majeſtas Suecica ſedem fixerat ſuam, ad tranſigendum pro publico commodo mitteretur, præ moleſtiis illis, quæ cum officii oppidani curis & negotiis cumulabantur, atque animi ægritudinibus ſingularem virium imbecillitatem perſentiebat, (cum alias nullis morbis fuerit expoſitus, tuſſim & calculum renalem ſi excipias, à quo tamen poſt repetitum Carolinarum & Teplizenſium thermarum

uſum per multos annos liber extiterat) à qua tamen detineri ſe non patiebatur, quin Anno ſequente in Belgium cum aliis mitti maluerit. Ex itineris verò incommodis ita delaſſabatur, ut altero poſt acceſſum die Hagæ Comitum gravi lipothymia fuerit obrutus. Accedebat prava Belgarum diæta, ſenio minus commoda, qua per 9. menſes uti cogebatur. Inde gravem incidebat in diarrhœam, cum teneſmo ferè continuo atque maxime moleſto. Redux demum factus nihil omiſit, quod pro expellendo, qui interranea occupaverat, hoſte facere poterant, thermis etiam denuò utebatur tum Carolinis tum Teplizenſibus; ſed omnia fruſtra. Anorexia enim & nauſea increſcebat, chylificatio fruſtrabatur, alvus admodum fluida à continuo ſtimulabatur teneſmo, flatus moleſtias creabant enormes, caro muſculoſa decidebat, pes ſiniſter humorem concipiebat doloroſum, & quæ alia erant mala, quæ optimum Patrem admodum vexabant, donec die 8. Novembris 1709. anno ætatis 58. animum Creatori redderet. Aperto cadavere pinguedo conſpiciebatur copioſiſſima non ſolum ſub cute, ſed & in omento, meſenterio, circa renes & cor. Ventriculo, hepati & inteſtinis nulla erat labes, niſi quod hæc flatibus turgida fuerint; quin & in inteſtino recto nullus aderat tumor. Folliculus verò felleus bile vacuus, pauxillum tantummodo materiæ atræ ſpiſſæ continebat. Pancreas ſcirrhoſum; renum dexter tres concludebat lapides, maximum phaſeoli, minimum lentis magnitudine; ſiniſter corrugatus admodum erat. In cavitate abdominis nullum ſerum extravaſatum. Pulmones naturalem colorem & mollitiem referebant, adhæreſcebant tamen in dextero latere aliquatenus pleuræ. In cordis thalamo dextro polypus hærebat craſſus, rotundus, undique per vaſa ramos diſtribuens; in ſiniſtro alius latitabat, qui ex arteria aorta ad unius ulnæ cum quadrante magnitudinem facili negotio protrahebatur.

SCHOLIUM.

AFfectum arthriticum fuiſſe, quo laborabat optimus Pater, multa docent. Calculis enim fuit obnoxius, quorum cauſa

cum arthritidis cauſa eadem ferè eſſe videtur. Pater ipſius fratresque podagra aliisque arthritidis ſpeciebus admodum fuerunt cruciati. Imò ipſe beatus Pater ſæpius dolorem diſtenſivum & gravativum modo in dextro, modo ſiniſtro pede eorumque pollicibus patiebatur, qui cum tuſſi ferina aliquoties alternabat. Exiſtimo igitur, cum eodem malo, quod conſanguinei ejus in articulis perpeſſi ſunt, beato Patri in pectore & ultimo in primis viis conflictandum fuiſſe. Quod vero miasma arthriticum ad extrema apponere ſe valens non fuerit, itineribus tribus, quæ beatus Pater tam in juventute, quam appropinquante ſenio confecit; quemadmodum illos potiſſimum podagra affectos videmus, qui vitam ſedentariam amant, juxta illud; *Quotidiana febris corripit homines propter ſuperbiam, podagra propter pigritiam, lepra propter luxuriam.* Num vero pancreas ſcirrhoſum, bilis defectus pro cauſa, an pro effectu morbi ſit habendus, non determinavero. Et polypi ſæpius mihi hactenus, quoties cadavera ſecandi in Noſocomio noſtro ſuppeditabatur occaſio, in hominibus vel morbis chronicis, vel ſenio confectis fuerunt viſi. Et tales certe miaſmatis arthritici metaſtaſes non adeo raro occurrunt in Praxi. Ventriculus profecto perquam promtus eſt pro recipiendo ejusmodi affluxu, quemadmodum *Galenus Lib. VII. Meth. Med. cap.* 11. jamdum annotavit, ubi dicit: *Aliis articularis morbus, aut coxendicus, aut podagra, aliis cephalæa, aut etiam fluxio aliqua, quæ in oculos vel aures procubuit, nunc migravit ad ventriculum.* Exemplum ejusmodi præbet *Guilielmus Salmon in Collectan. Med. pag.* 304. Colicam nephriticam ex podagra repulſa depingunt *Academici Curioſi Vratislavienſes in Hiſt. Morb. Anni 1701. pag.* 27. ſenſuum defectum, loquelæ interceptionem, difficilem reſpirationem, ſudores frigidos &c. *Riedlinus Lin. Med. Ann. III. pag* 505. allegavit; imo tuſſim ſuſpectam arthritide ſolutam obſervavit *idem Ann. V. pag.* 519. Et proſtat integer Liber *de Arthritide Anomala ſive interna Guilielmi Musgravii*, quo certo libro admodum delectabatur, vel potius contriſtabatur B. Pater, Gaudium enim concipiebat ex viri diligen-

ligentia & Libri elegantia, triſtitiam vero, quoties ſymptomata, quibus ipſe vexabatur, graphice deſcripta, ſiniſtrumque Prognoſticum in diarrhœa arthritica cognoſceret. Cujus veritatem exitus comprobavit; Quæcunque enim pro confortandis primis viis maloque ad extrema propellendo in auxilium vocabantur, omnia fruſtra adhibebantur, & obiit, proh dolor! optimus Pater, qui Reipublicæ pariter ac amicis multum adhuc prodeſſe potuiſſet.

(*Lipſiâ Auguſtam Vind. d. 11. Januarii An. 1710. miſſa.*)

OBSERVATIO CLXVIII.
DN. LIC. ROSINI LENTILII.

In Anatome ſalaciſſimæ mulieris reperta.

MUlier 40. ann. *venereis luſibus* ſupra modum inhians, aliquoties luem fœdam contraxit, per omnes ejus gradus defuncta: *Salivationem* ter ſuſtinuit, denique propemodum deſperata cum *decocto venereo Muſitani* multum, imò magis, quam omnibus cum aliis medicamentis profecit. *Aſthmaticam* per multos annos, poſtremo *hydrops Aſcites* jugulavit. Corpus defunctæ noſtros ſuſtinere cultellos cogebatur, quod factum d. 22. Febr. An. 1707. quæ magis memoranda judicavimus, fuere ſequentia:

In thoracis cavitate ſiniſtra ſerum copioſum. Pulmonum ſiniſter Lobus ſcirrhoſus cum Tuberculis purulentis, dexter inflammatus; Cor flaccidum, in cujus ſiniſtro thalamo concretiones *pſeudopolypoſæ*. Hepar non admodum à naturali ſtatu diſceſſerat. Lien magnus & duriuſculus. Omentum ferè putridum. *Renes ſupra modum & modulum longe maximi*, major tamen ſiniſter, quod ordinariè contrario ſe habet modo. Serum in abdomine natans.

SCHO-

SCHOLION.

QUid? ſi in *Renum tanta mole ſalacitatis immoderatæ ſcaturigo latuiſſet? Bartholinus* certe *Anat. nov. lib.* 1. *c. XVIII. p.m.* 176. *Renes majores*, inquit, *etiam ſalacioribus, ut cum aliis obſervavi*; qui & pag. 177. notavit: *phraſin biblicam, renes ſcrutari, de concupiſcentiis, & venerea delectatione à quibusdam explicari*, à כָּלָה, *deſiderare*, teſte *R. Davide* & *Pagnino*, vel à כְּלִי, *vaſe*, eo quod in *Renibus* & ex his ſit illarum rerum libido. Ὁμόψυφος eſt *Geyerus*, qui in *locum Pſ. VII. v.* 10. ita commentatur: *Corda* & *Renes ſcrutaris*, id eſt, intimos quoque affe-„ ctus, quorum ſc. ſedes in *Renibus* eſſe paſſim dicitur; v. g. gau-„ dii; Prov. XXXIII. 16. triſtitiæ; Pſ. LXXIII. 21. *quia rei vene-*„ *reæ cupiditates quodammodo ibidem reſident*, idcircò locum hic„ habente iſto affectu vehementiſſimo, etiam cæteri eundem hîc„ habere dicuntur. Loca parallela ſunt *Pſ.* XXVI. v. 2. *Jerem.* XI.„ v. 20. XVIII. 10. XX. 12. Et ne quis excipere queat, vocabulum Hebraicum, qua *Renes* deſignantur, de quolibet vaſe dici, reſponſio præſto eſt; nempe id tantum valere de numero ſingulari, poſtea *Apoc.* II. 23. expreſsè voculam *Græcam* νεφρὲς reperiri, imò hic *Renes* cordibus præponi. Sic idem *Geyerus* ad *Pſ.* XVI. 7. *Etiam noctu caſtigaverunt me Renes mei &c.* ita præclarè commentatur: Non ſolùm interdiu tibi benedicam, ſed idem„ quoque noctu expediam, incitantibus me *Renibus*, i. e. *amoris*„ *affectu*, ſc. noctu, cum alii dormiunt, aut voluptatibus indul-„ gent, *Chriſtus* & *Chriſtiani* meditantur DEI ſui beneficia, glo-„ riæque illius promovendæ impendunt operam. Intimus enim„ amoris affectus in *Renibus* ſedem habet.„ Et quamvis ſciam, explicari hoc *Renum ſcrutinium* de occultis animi, quaſi *Pſaltes* & *Propheta* dicerent: DEUM ſcrutari etiam hominum occultas cogitationes, eo quod *Renes* ſub adipe in Lumbis ferè occulti jaceant; id tamen nimis longe petitum eſſe facile apparet; quaſi non dentur in *Corpore* viſcera magis occulta, quam *Renes*, remotis inteſtinis quorumlibet oculis obvii? Siccine *Cor* non

æque ſub coſtis & ſterno, ſub pulmonum lobis & pericardio deliteſcit? Vero longe ſimilius eſt, *per corda errores intellectus, per renes autem appetitus brutos intelligi.* B. *Camerarius in Diſp. de Renibus & Veſica* habita *Tubing.* 1683. th. 23. explicationis de occultis cogitationibus infirmitatem olfaciens, claritatem dictorum ſcripturæ, *renibus* affectus adſcribentis, agnovit. Hinc expreſsè „judicans: *Affectus renibus*, contra talia (Scripturæ loca) *quis* „*denegabit? Modus jam quicunque ſit.* In *renibus* certe parti„cularum ſanguinis alteratio, inverſio, ſecretio, tam manifeſta, „evidens & ſenſui obvia, quàm in nulla alia corporis parte con„tingit. Verum conſequentiæ ab affectibus in genere ad ſemi„nis præparationem, fecundationem, generationem, nulla eſt. „E *Lumbis*, non è *Renibus*, egredi in quibusdam ſacræ Scripturæ „locis Filii dicuntur. Hactenus B. *Camerarius.* Quid? ſi autem non tantum è *Lumbis*, ſed ipſismet *Renibus* Filios prodiiſſe, vel, certe prodituros eſſe, è ſacra Scriptura probari poſſet? Immo, quid ſi *Lumbi* pro *Renibus* dicerentur? continens ſc. pro contento? Sane locum II. *Samuel.* VII. 12. vetuſtiora quædam Exemplaria ita vertiſſe dicuntur: *Filius, qui egredietur de Renibus tuis.* Dicuntur, inquam, nam ipſi mihi tale Exemplar non ſuppetit. Fidem autem habere cogor auctori opuſculi de *mirabili Anatomia Renum* 1699. *Francof.* impreſſi, (qui, me equid. judice, non eſt alius, quam Celeberr. *Math. Tillingius*, editione aliorum quorundam operum famigeratiſſimus.) Hic unus locus, ſiquidem examen ſuſtinet, ſufficienter probaverit *generationis opus à renibus haud parum dependere. Leighius* in *ſua Critica ſacra* ſuper hunc locum ita commentatur, ut viſcera quidem omnia complectatur ſub iſta voce מֵעִים, *Renes* tamen non excludat. Talemque fuiſſe ſenſum plurimorum antiquioris Eccleſiæ Patrum apparet ex iis, quæ laudatus *Tillingius* adducit ex *Tertulliano*, qui *lib.* 1. *de reſurrection. carn.* vocat *renes conſcios ſeminis.* Et *Heſychius* Presbyter *comment. in Levit. lib.* 1. *Renes*, inquit, ſunt *coitalium ſeminum miniſteria*, item in *Renibus coitalis operationis ſunt ſemina.* D. *Auguſtinus* enarrans Pſ. VII. v. 11.

nomi-

nomine *Renum delectationes venereas* intelligi ſcribit. Ac *Hieronym. Comment. in Nahum cap.* 11. *omnia, ait, opera, quæ ad coitum pertinent renum* appellatione venire. Sic denique & *Flacius* in *Clave Scripturæ Renes* tum urinæ expurgandæ, tum etiam *genitali ſemini* ac *generationi* inſervire affirmat. Porro, ſi per plures obſervationes demonſtrare liceret, *majoribus, præ aliis, renibus præditos eſſe ſalaces*, magnum robur accederet opinioni eorum, qui viſceribus iſtis vim aliquam σπερματοποιητικὴν adſcribere laborant. Sed rara ſunt ejusmodi exempla. Præter enim ea, quæ *Bartholinus* à ſe & aliis loco ſupra citato obſervata teſtatur, nullum ferè mihi cognitum eſt, quam illud *Salmuthi Cent. I. obſ.* 22. de homine ſc. inſigni venereo, cujus cum poſt obitum ſecaretur, *renes erant maximi, ut ternos imò quaternos humanos æquarent*, unde etiam unum exemtum quidam alius non ineruditus ſuperveniens *ventriculum*; non ſine adſtantium riſu, putabat. Cui hæc noſtra obſervatio quoque connumeranda. At verò hoc *Anatomicorum* incuriæ adſcribendum putaverim, qui, cum in ſectione corporum morbo exſtinctorum in partem affectam plerumque ſolùm inquirunt, utrum libidinoſi fuerint, in quibus magnos renes, cætera naturaliter conſtitutos, repererunt, penſi fortaſſe nihil habuerunt. Profectò, ſi à contrario judicandum, *Timæi Caſ.* 8. *lib. III.* nobis exhibet *Baronem Suecum*, in quo *Renes* cum flaccidi, tum adeò parvi inventi, ut magnitudinem *nucis juglandis* vix æquaverint, & hunc quidem per totam vitam à *Veneris uſu & omni feminarum conſortio abſtinuiſſe.* Sin igitur *parvis renibus* præditi comperiuntur imbelles, quidni majoribus præditi bellicoſi judicari queant? ſc. in caſtris *Aphrogeniæ.* *Renes* animalium laſciviorum à curioſis indagatoribus majores repertum iri, non admodum dubito, imo *anatomicos* ad ejusmodi ſcrutinia invito. *Leonis renes* ſunt grandes; *Act. Med. Hafn. Vol. I. obſ.* 17. remotis integumentis unus ℥ix. pendebat. In *Ann. II. Dec. I. Ephem. noſtr. obſ.* 6. ad duorum pugnorum vaſtitatem acceſſiſſe viſi. *Leo* autem non eſt adeo grandis bellua, tametſi laſciva. In *Cerva* laſcivo

animali *renes* inventi prægrandes *Ann. VI. Dec. II. Ephem. C. obſ.* 123. Aves magnis *renibus* omnes ſunt præditæ, ſed, & pleræque ſalaciſſimæ. In *Aquila renum* interior facies teſticulorum carni ſimillima *Act. Med. Hafn. Vol. I. obſ.* 2. Reclamat autem, præter *Tillingium* cum B. *Camerario* ferè totus Anatomicorum Chorus, qui vias, per quas aliquid è renibus in teſticulos deportari queat, nullas agnoſcunt. Inſtar omnium ſit Exc. *Wedelius*, qui in *Phyſiol. reform. c. X. p.* 324. *Renes*, ait, *non generant ſemen.* Argumentum præcipuum & ſummum eſt, quod à *renibus* nulla via procedat ad Teſtes, ſed, arteriæ præparantes, reſpectu ſeminis ita dictæ, ſeorſim ex *aorta* procedunt, & ad eosdem decurrunt. Si nullæ viæ vel vaſa, nullus etiam humor genitalis per easdem derivandus. Præcipuè argumenta *Sennerti* hanc ſententiam de *Renum* facultate σπερματοποιητικῇ ſtrenue defendere ſuſtinentis, ſolide conatus eſt evertere Excell. *Joh. Maur. Hoffmannus Ideæ Machin. human. ſect. VIII. p.* 71. ſ. cui in pleriſque ſubſcribimus. Nec enim revera ſunt viæ, quæ è *Renibus* aliquid ad teſtes deponere dici vel monſtrari queant. Cum tamen nilominus ſupra recenſita quædam Scripturæ loca *Renibus* cooperationem quamcunque ad generationem adſerere videantur, explicationes autem quorundam hæc loca intelligi debere, de *occultis in corpore*, quæ DEUS inveſtiget, adeò penitius rem introſpicientibus non ſatisfaciunt; ut potius per dictum II. *Sam.* VII. 12. contrarium manifeſtiſſimè præfulgeat; neque *Spir. S.* hic ἀνθρωποπαθῶς loqui voluiſſe, vel animo concipi queat, cum *allegoriis* vel *tropis* uti, non ſit ἀνθρωποπαθῶς loqui, ſiquidem tropi ſunt obſcuriores, re omninò clariore per tropos ſignificata &c. Cum, inquam, hæc omnia ita ſe habeant, aliqui per explicationes longinquius petitas his difficultatibus mederi ſuſtinuerunt. *Lindanus Medicin. Phyſiol. cap. V. artic. VII. th.* 143. ita rem explicat: Affectus libidinoſos lumbis & *renibus* paſſim *Spir. S.* ad- „ ſcripſiſſe opinor, quia caleſcentibus lumbis caleſcunt *renes*, *re-* „ *nibus* calefactis affluit major copia ſanguinis, cum ad ipſos, tum „ ad partes genitales, unde his turgentibus, prurientibusque ſub- „

naſcun-

naſcuntur cogitationes atque concupiſcentiæ pravæ. *Bartho-* „ *linus l. c. p.* 187. ſanguinem arterioſum ſerioſiorem ait, trahi à „ *renibus* per *emulgentes arterias*, unde reliquus, qui recta de- „ ſcendit per *arterias ſpermaticas* fit defecatior & ſemini aptior. „ Enimvero, ut nil dicamus de imaginaria iſta *renum* tractione, quid fiet, hac ſtante ſententia de *Bartholini* ipſiusmet obſervatione ſupra adducta, *renibus* nempe majoribus ſalaciores præditos eſſe? De *irradiatione renum*, quam ipſe quoque *Bartholinus loco citato* adducit, præſtat omninò tacere. Non generant *renes* ſemen poſitivè, *Wedelius loco cit.* ſcribit; quicquid verò conferunt, remotè præſtant ac privativè, depurando & ſuo loco ſanguinem. Melius ſe rem explicaſſe putat *Tillingius l. cit. p.* 246. ubi cum à *Bartholino chimæricam irradiationem Teſticulorum à renibus* mutuatus eſſet, ita philoſophatur: Sanguis per *arterias* „ *emulgentes* ad *renes* defertur, ubi in iis non ſolùm percolatur „ ac à ſero ſuo ſuperfluo ſegregatur, ſed præparatur quoque, & „ ex parte in humorem ſeminalem elaboratur; hinc iterum per „ *venas emulgentes* ad venam cavam, & per conſequens ad *Cor* „ redit, & ex *Corde* per *arteriam aörtam* in *arterias ſpermaticas* „ deducitur. In ejusmodi autem ſeminis hujus in *renibus* præ- „ paratione aura quædam ſeminalis elevatur, quæ corporibus vi- „ rilibus calorem & robur addit, quæ aura ſanè non in *teſtibus* „ ſolùm, ut nonnulli opinantur, ſed *renibus* quoque & quidem „ primario, generatur. Hinc ſapor quoque ac odor in animali- „ bus pluribus non caſtratis per univerſum corpus diffunditur, „ maxime tamen in *renibus* percipitur, ac potiſſimum in ani- „ malibus adultis: In novellorum ac teneriorum *renibus* dum „ nondum feminas ineunt, non reperitur. Diceret aliquid *Til-* „ *lingius*, modo non tam difficile conceptu eſſet, humorem ipſummet ſeminalem per tantas ambages *Cordi* prius infundi, hinc demum per aortam & arterias ſpermaticas teſticulis inferri, cum pro humore tam nobili natura vias longe breviores fabricari potuiſſet. Quis enim per hos circuitus elaboratum in *renibus* humorem ſeminalem aut virium ſuarum nil deperdere, aut

ſanguineam maſſam ſpiritusque vit-animales inquinare debere non perſpicit? Porrò cur per noſtram obſervationem, etiam ſalaci fæminæ fuerunt *renes* majores? Nam per moderna obſervata, mulieribus ſemen, quod verum quidem dici, & virili æquipollere valeat, non adeſt. Certè huc etiam quadrat illud *Lindenianum St!* Cum enim *loco citato th.* 142. dixiſſet, *non opus eſſe novo renum uſu, præbendi aut præparandi materiam ſemini maſculo*, ſubdit: *quare non fœmineo quoque? St!* Digito compeſce labellum. Quid igitur conferunt *renes* ad generationem, vel potius ſalacitatem? Poteramus dicere, quamvis paulo aliter cum B. *Camerario: Renibus quis contra ſcripturæ loca concurſum ad generationem denegabit? Modus jam quicunque ſit.* Attamen quamvis cum iis facere non poſſimus, qui *renes* elaborando ſemini velificari credunt, alio tamen modo eos ad generationem, vel certe *ſalacitatem* concurrere poſſe, ſi non ſentimus, ad minimum tamen ſuſpicamur. Scilicet, non plane de nihilo putamus, quod ſupra *Tillingium de aura quadam ephebis virilitatem accerſente* ſcripſiſſe diximus, *ſeminalem* autem negamus, genitalem potius appellamus. *Mœbius fundam. Med. Phyſiol. C. 6. p.*80. ſeq. præter *ſpiritum vitalem* & *animalem*, alium quendam *genitalem* adſtruit, cujus officina ſint *teſtes*, materia ſpiritus vit-animales, uſus fecundatio uteri. Exiſtentiam hujus probare nititur ex eo, quod in Brutis non caſtratis hic ſpiritus ſingulari graveolentia totum corpus repleat, omnemque carnem adeò inficiat, ut nec coctione nec aſſatione deleri queat; idque in hirco totas ædes fœtore ſuo inficiente cumprimis manifeſtari. Calorem præterea totius corporis etiam in hominibus augeat, ejus totum temperamentum mutet, calidius iſtud efficiat, robur corpori, hilaritatemque & animoſitatem animo conciliet: Eunuchos inde effeminari: Juvenes puberes ex hujus præſentia ſtatim vocem mutare, graviorémque nanciſci; Cervos caſtratos, ob hujus defectum cornua decidua nunquam recuperare. Hos ſpiritus incenſos facilè in conſenſum trahere animales, & in ſummum furorem agere homines, quod compareat

pareat in *furore uterino* &c. Eadem aliquo modo fuſius repetit *Cap.* XIX. p. 486. *Item in Epit. Inſtit. Med. p. m.* 32. Utrum ſpiritus ejusmodi *genitalis* in ſolidum negari poſſit, valde dubitamus. Nec tamen cum *Mœbio* facimus, qui talem in *teſtibus* generari contendit. Adductas ejus rationes eruditè ſatis plerasque diſcuſſit Exc. *Wedelius* in *Phyſiol. Med. ſect. II c. 7. p. 63.* quæ cum huc proprie cuncta non pertineant, lubentes tacemus. Illud ſaltim optime monet *Wedelius*, aſſerta *Mœbii* & Aſſeclarum ſaltem viros tangere, cum tamen ſpiritus utrique ſexui ſint communes. Addimus nos, cum nusquam in tractatione de *teſticulis muliebribus*, horumque uſu quidpiam *Mœbius de ſpiritu genitali* dicat, immò ne dicere quidem poſſit, dicere tamen non vereatur in deſcriptione *ſpiritus* iſtius *genitalis*, eum in conſenſum trahere ſpiritum animalem, & in ſummum furorem agere, quod compareat in *furore uterino*. Siccine igitur mares patiuntur *furorem uterinum?* Interim tamen, quod de graveolentia brutorum non caſtratorum, hircorum præcipue; item de mutatione vocis, de libidinibus & pronitate ad coitum eorum, qui ex ephebis exceſſerunt, hæc in genere omnia tam ſunt vera, ut contradicere velle, petulantia dici mereatur. Eas verò mutationes à certa quadam alteratione ſanguineæ maſſæ dependere forte nemo dubitat, vel aliud quid verius in medium proferri poſtulamus. Alterationem hanc ſanguineæ maſſæ à certa quadam materia, quam quocunque nomine per nos appellare licebit, eidem admixta arceſſendam eſſe, clarum. Hanc ſubtilem & efficacem eſſe oportere itidem manifeſtiſſimum, ſive jam ſit fermentum, quod hodiè quamplurimis ſordet, ſive ſpiritus, ſive aura, ſive quid aliud, perinde eſt. A *teſticulis* verò id elaborari, propterea, quod ſupra dictum, concedi non poteſt, quia feminarum teſticuli à virilibus toto cælo differunt, aliisque longe uſibus per experimenta moderna deſtinati ſunt. Ab ejusmodi pubertatis characteribus autem mulieres excludere velle, ipſam rei evidentiam tollit. Non quidem dum pubeſcunt fœmellæ voce tam gravi & maſcula utuntur; non hircum æque ac hirci

olens.

olent. Attamen earum quoque inſignis mutatio circa id ætatis clariſſima eſt. Mutant & iſtæ vocem, quamprimum menſes eruperunt. Attolluntur colliculi præcordiales, quando catulliunt. Incipiunt prurire, imò laſciviores hirciſſare quoque & olere. Gradu ſolo differunt iſta in utroque ſexu phænomena; Feminarum peſſime olentium nobis hinc inde ſuppeditantur hiſtoriæ. Vid. *Ann. II. Decad. I. Ephem. Cur. obſ.* 191. *Act. Med. Hafn. Vol. III. obſ.* 19. *Pechlinus Lib. II. obſ.* 51. *Illud*, ait, *imprimis in feminis mirandum, quod, cum molliore & dulciore immo & frigidiore temperamento ſint prædita, tamen ſubinde fœdius ſpirent, quam viri, & fœtore illo, quando exercitatio accedit, magnum aëris ſpatium ædiumque membra impleant.* Et, paulò poſt, *virgines*, ait, *ego vidi, quæ, quocunque pedem efferrent, fœtentis allii odorem ſecum haberent.* At verò, cum *hircum* adultorum maſculorum à ſeminis ſanguinis inundantis Tinctura proficiſci credat Excell. Auctor; unde deducet *hircum* feminarum à ſemetipſo in aliquibus obſervatum? Aliunde igitur, quàm à ſemine proficiſci debet. Nos ejusmodi *auram*, *fermentum*, *tincturam* &c. arceſſimus à *renibus*, hosque perinde generationi quoque litare, tantiſper credimus, ut ſalva quoque maneat *Scripturæ dictis*, & *Patrum* hæc explicantium auctoritas; Non autem dicimus, materiam ſeminalem elaborare, fœtui materiam ſuppeditare *renes.* Non, inquam, ſed hoc volumus: *E renibus proficiſci auram quandam, Spiritum, Tincturam &c. quæ ſanguinis maſſam ſic alterare apta ſit nata, ut laſciviæ ſenſus, & appetitus ad Venerem in utroque ſexu hinc excitetur, masque femellam & contra deſiderare incipiat.* Quod, ſi verum eſt, illico patet: *Cur majoribus renibus præditi ſalaciores comperiantur*, de quo infra pluribus. Favet noſtris conatibus admiranda *renum* vaſorumque *ſtructura.* Quæ Veteres in medium produxere, hodie ridentur. Magnam facem præluxit *Bellinus*, majorem *Malpighius*, maximam *Vieuſſenius*, & hic quidem ultimus in elegantiſſimo Tractatu, quem inſcripſit, *Novum vaſorum Syſtema.* Hic igitur, cum de *renum* ſubſtantia & uſu à *pag.* 142. *usque ad p.* 171. curioſiſ-

ſime

ſime diſſeruiſſet, quæ huc faciunt, (nam de urinæ ſecretione ſolliciti non ſumus) hujusmodi fere ſunt: *Renes* duplici conſtant „ membrana; altera externa adipoſa, cujus vaſa adipoſa ex arte- „ riis oriuntur; altera propria immediate *renes* ſuccingente, per „ quam adipoſa prioris membranæ vaſa euntia in *venis*, exti- „ mam *renum* ſuperficiem occupantibus radicantur, earumque „ cavitatibus inhiant. Porro interior ſeu propria *renum* mem- „ brana è nerveis propaginibus exiguiſſimis, multis ductibus ſan- „ guiferis oculorum aciem ſubterfugientibus, cumprimum va- „ cua ſunt ſanguine, & indefinitis vaſis lymphaticis variè ſimul „ intextis conflantur. Subſtantia ipſa *renum* eſt duplex, exte- „ rior & interior, illa *glanduloſa* plerisque *Anatomicis* habita, nil „ aliud eſt, quam textus vaſorum ſanguiferorum, quæ variè at- „ que variè ſimul implicita, variis atque variis impulſibus ſuis „ hæc repræſentant corpora, quæ *glandulorum* nomine vulgo „ donari ſolent: Interior eſt vaſculoſo-ſpongioſa, ad nos non per- „ tinens, ſiquidem urinæ ſoli ſecretioni dicata. Arteria emul- „ gens intra exteriorem *renis* ſubſtantiam in ramulos & hinc mi- „ nima vaſcula diremta, in venas denique deſinit, quæ è minimis „ capillamentis in ramuſculos majores, ac denique emulgentem „ venam faceſſunt, ſic, ut arteriæ & venæ, quemadmodum per „ experimenta curioſiſſima curioſiſſimi Dn. Auctores in toto cor- „ pore, ita hic etiam unum continuum vas conſtituant. Tota „ igitur *renum* externa ſubſtantia, ſanguiferis tantum vaſis variè & varie ſimul intertextis, & obvolutis conſtat, quæ in diverſos abeunt implexus glandulos ementientes, quibuscum ſtrictam habent communicationem ductus adipoſi & lymphatici utrarumque membranarum. Hi arteriæ emulgentis ramuſculi varias propagines nervorum paſſim in ſe ſuſcipiunt, horumque muſculorum aliqui in interiorem *renis* ſubſtantiam vaſculoſo-ſpongioſam ſerum variis ſalibus aliisque particulis refertum deponunt, quæ *urinam* poſtmodum conſtituunt; aliqui verò ſerum ſubtilius & ab hiſce recrementis depuratum, quinimò ſpiritibus animalibus per nervulorum propagines illuc terminatas

imprægnatum in capillamenta quædam venoſa è lateribus arteriolarum prodeuntia infundunt, quæ in ramuſculos venæ emulgentis majores, hinc ipſam venam emulgentem derivata, trunco venæ cavæ adſcendenti primum, hinc ipſimet cordi advehuntur. Non igitur omne ſerum per arterias emulgentes *renibus* advectum in urinam fatiſcit, ſed ejus pars notabilis, ut dictum, à recrementis urinoſis liberata, ſpirituque animali imprægnata, adeoque ſubtiliſata & quaſi ſpirituaſcens à capillamentis venæ emulgentis reſorpta ſanguineæ maſſæ denuò affunditur. Hoc ſerum refluum in ſe continet auram illam, ſeu *Tincturam*; ſeu *ſpiritum genitalem*, ejusque vehiculum eſt. Ab hoc ſanguinea maſſa alteratur, exaltatur quaſi, adoleſcentes utriusque ſexus pubeſcunt, laſcivire incipiunt, amplexusque venereos deſiderant, immutato corporis toto habitu. Nam, cui fini ſeri quædam portio cum ſanguine regrederetur in venas, antequam interiorem *renis* ſubſtantiam ingreſſa fuit, ubi urina ſegregatur, & cui fini ramuſculi nervei ibi quidem locorum in arteriolarum propagines implantarentur? Si non alia eſſet admirandæ *renum* ſtructuræ actio, quam urinæ è ſanguine ſequeſtratio? Et ſi aliquis eſt harum actionum finis, quis tandem ſit ille, niſi quem indigitavimus? Seri verò iſtas portiones, quæ hoc modo reſorbentur à ramulis, antequam interiorem *renum* ſubſtantiam, veram urinæ officinam, ſubierunt, portiones oleoſo-tartareas excrementitias non amplius continere vel ex eo liquet, quod alias concipi non poſſet, cur non omne, quod eſt excrementitium, pelvim renum & interiorem ſubſtantiam vaſculoſo-ſpongioſam ſubeat, ſed in venas remeet, ac ſanguini, qui tamen depurandus erat, denuò ſuffundatur. Mirum alicui meritò videri poſſit, cur venæ emulgentes ſint adeò capaces, imò arteriis emulgentibus longe capaciores, cum tamen hæ tantam ſarcinam, urinæ ſc. omnem materiam in *renes* deponant, iſtæ verò nil aliud, quàm ſanguinem ſero ſpiritibusque orbatum revehere dicantur. Igitur ni plane fallimur, una cum ſanguine, non tantum notabilem ſeri, ſed, à ſalſugine urinoſa depurati, & à ſpiritus animalis admixtione ſpiri-

ſpirituoſi redditi portionem revehunt, quæ, quo ſpirituoſior, eò majorem ſibi in venis emulgentibus locum requirebat. Quibus ita ſe habentibus apparet jam, quis verus ſit *renum* uſus; ſc. duplex; quod exteriorem ejus ſubſtantiam *elaboratio Tincturæ cujusdam genitalis*, alterando ſanguini in puberibus, pro excitanda laſcivia, dicatæ; quoad internam; *ſecretio urinæ.* Immò, ſi dixerimus, per hanc quoque *Tincturam*, *auram*, &c. fieri, *ut ſanguis ad menſtruas excretiones in femellis incitetur, fortaſſe non erraverimus.* Proficiſcatur hic menſtruus fluxus à plethora, rideantur omnes illi, qui ſupponunt fermentum aliquod ſanguinem iſtis periodis rarefaciens atque ad excretionem ſtimulans, quod hodie facit in *Emmenologia ſua Freundius*, quidquid mechanizet hic Autor, & ejus ſimiles, certe ſine peculiari quodam ὀργάσμῳ menſtruationis negotium concipere vix licebit. Si non adeſt rarefactio, ſi non ebullitio quædam, cur ſemel apertis uteri arteriolis (nam ex his ſolis ſanguis menſtruus profluit) non tota maſſa ſanguinea exit, pulſu præſertim conniventiam arteriolarum ſemel apertarum impediente, jugem verò fluxum promovente? Immò, quid de *Menſibus immodicis* dicendum? Num & hi ſemper à *Plethora?* Atqui hoc ſi eſſet, cur quæ immodico fluxu laborant, denique multæ palleſcunt, cachecticæ; hydropicæ fiunt? Colligitur itaque circa iſta vaſa ſucceſſive ſanguis ſuperfluus, cujus, ſi quantitas competens collecta fuit, ab aura hac genitali ſuſcitatur orgasmus, oſcula arteriolarum aperiuntur, ſanguis guttatim exſtillat, ſufficienti poſt quantitate depleta, ceſſante tunc orgasmo, denuo clauduntur vaſa, & fluxus deſiſtit. Nec implicat, alio quoque modo, ſicuti in aliis *hæmorrhagiis*, ſanguinem orgasmum concipere poſſe, ut non opus ſit hac aura vel ſpiritu. Diſtinguimus enim *inter orgasmum ſanguinis, ut ita loquamur, naturalem; vel ſaltem nonnaturalem, & præternaturalem.* Iterum ex noſtra hypotheſi apparet, *quo pacto renes dici queant ſedes amoris & concupiſcentiarum?* Nempe, quia per hos venerea libido ſuſcitatur. Porrò, *cur majoribus renibus præditi ſint ſalaciores?* quia nempe in majori

quantitate elaboratur ſalacitatis ſuſcitabulum. Organon enim, quo majus, eò promtior ejus, cuilibet functioni deſtinati, operatio. *Mr. Littu in obſervatione de fœtu humano monſtroſo Memoir. Ann.* 1701. *de l'Acad. Royal. de Science p.m.* 123. de *cerebro humano* eleganter ratiocinatur, cum obſervat id longe majus eſſe, quàm omnium reliquorum animalium homine etiam multo grandiorum, veroſimiliter, ut continere poſſit infinitum numerum conceptuum & idearum, quorum reliqua animalia non ſunt capacia; Quo enim plus *cerebri* habent quævis animalia, eò perfectiores animæ functiones, quod in *Rhachiticis* clariſſimum, hi enim, ut ſint corpore cætera pauſillo, capitones tamen plerumque exiſtunt, ſed & pro ætatis ratione ſuis æqualibus ſemper ſapientiores & magis judicio pollentes: Sic fatuos utplurimum videmus minore capite præditos: Parili plane modo, uti *renes majores* notant, cæteris paribus, ſalaciores, ita *minores* ad hæcce prælia imbelles. Neque tamen non videmus premi nos poſſe quibusdam difficultatibus, ſed, quod ſperamus, haud difficulter ſuperabilibus. Objicere quis poſſet, *materiam pro hac aura genitali ſemper etiam in puſillis renibus advehi, neceſſarium igitur eſſe, ut infantes quoque laſciviant.* Reſpondemus, eandem quoque objectionem contra *teſticulos* valere. Cur autem bruta quædam cervi, canes &c. non per totum annum Veneris œſtro cieantur, cum per totum annum hæc *aura* in ipſorum *renibus* generetur: Reſpondemus idem, quod antea. Fortius κατὰ δόκησιν ſtringunt, quæ de *Eunuchis* proferuntur. Hi namque ſunt effeminati, ſunt exili voce, barba carent, ſterileſcunt, præſente nilominus illa *renum* actione. Sed hæc adeò nos non feriunt, ut mirifice potius confirment noſtram ſententiam. Qui ſunt Eunuchi nati, vel ante pubertatem tales fiunt, nunquam in maſculas vires adoleſcunt, nunquam vocem gravem ebuccinant, barbam alunt &c. Secus verò res omninò habet in illis, qui jam ephebi caſtrantur. His, experientia teſte, neque vox mutatur, neque barba excidit, neque aliud quid effeminati contingit, niſi quod generare, vel efficaciter coire deſinant.

nunt. Coëunt tamen, laſcivi ſunt, pruriunt, feminas ineunt. Dicat *Smetius*, affirmet *Cabrolius*, afferat *Fontanus*, prædicet *Hoffmannus, aliquos generaſſe inteſtatos*; Facimus cum *Lindenio*, qui ita: *Horum virorum auctoritati ſicuti fidem ego nunquam derogare nec poſſum nec volo, ſic neque credere.* De Eunuchis autem non unis, quod coiverint, res certa eſt. Cur *Turcarum Imperatores* Eunuchis penem quoque abſcindunt, teſte *Scaligero Exercit.* 175. 7? Eo quod viderint tales libidinoſe feminis inſultaſſe. Nota eſt hiſtoria Eunuchi cujusdam in *Aula Electorali Saxonica* Muſici, qui conjugium appetivit, & voti quoque damnatus fuit. *Unde hæc adydymorum libido, ſalacitas, laſcivia?* Certe non aliunde, niſi ab *aura vel Tinctura genitali renum.* Præterea toto die obſervamus, & frequentiſſimis hiſtoriis convincimur, eos, qui ſunt in utroque ſexu quam maxime ſalaces, quam minime tamen generare: Immò minus, qui ſunt ſuprà modum ſalaces. Semen igitur poteſt eſſe prolificum, absque notabili *ſalacitate* vel laſcivia: laſcivi itidem & ſalaces eſſe poſſunt ſine fetificatione; quod cum communi ſententia de *teſticulorum* virtute ſtare non poteſt. Obſignamus diſcurſum præter intentionem longius productum, poſtquam pauca adhuc monuerimus. Rogandi ſunt, qui anatomicis præſectionibus vel ex officio, vel occaſione ſtudent, ut curatius in *ſalacibus* inquirant in *renum* magnitudinem. Porrò, ut animalia bruta *Veneris œſtro* percita ſecantes obſervent, annon tum *renes* laſcivius & graveolentius aliquid, quam aliis temporibus ſpirent? Denique in vivorum ſectionibus, liganda alterutra *Emulgens*, ligandus ſimul alius quiſpiam major venæ cavæ ramus, v. g. aſcendens, quippe ab Emulgentibus remotior. Colligendus in utrisque accumulatus ſanguis examinandus, qui, & quomodo concordent, diſcordent iſti in diverſis vaſis collecti humores? Obliti ſumus ſuo loco notare, quod *renes leporini*, animalis valde ſalacis comeſti, præ aliis libidinoſi quid ſpirare manifeſte comperiantur.

OBSERVATIO CLXIX.
Dn. LIC. ROSINI LENTILII.
De
Aquis Medicatis Cantſtadienſibus.

LAudaturus *benedictam Terram* in Valedictoria *Moſes*, Vir DEI, à rivis, fontibus & lacubus ad montana & in paſcuis fluentibus orditur, inde demum, ad tritici, hordei, vitium, ficuum, granatorum; ad olei, mellis & metallorum proventum progreſſus, Deut. VIII. 7. 8. 9. quaſi præferendas omnibus aliis theſauris, aquarum ſcaturigines varias cenſuiſſet. *Würtenbergica* tellus, uti nulli *Germaniæ* regioni bonitate cedit, quippe rerum ad vitam neceſſariarum proventu adeò beata, ut cum in multis exuberet, in nulla deficiat; ita *fontium medicatorum* varietate mira plurimas omninò Regiones poſt ſe relinquit. Sunt nobis è famoſioribus *thermæ ferinæ*, *Balneæ Bollenſes*, *Zellenſes*, *Stuttgardianæ*, *Rüdenanienſes*, *Blaſienſes*, *Acidulæ*, quas ita vulgò vocant, (quamvis, ut ſuo loco dicetur, perperam) *Göppingenſes*, *Deinacenſes*, *Rippolzavienſes*, *Jebenhuſanæ* & plures. Cum An. 1708. *Goppingenſes* aquas potaremus, id nobis loco recreationis fuit, ut iſtas 4. ſcaturigines diverſas, tum *Fauerndavienſes*, *Jebenhuſanas*, *Uberkingenſes*, *Bollenſes*, vario quidem modo; ſed præcipuè per ita ſic dicta *reagentia* tentaremus; idque fecimus magna, neque pœnitenda cum voluptate. Didicimus autem plane verum eſſe, de quo jam dudum perſuaſi eramus, *Göppingenſes* ſc. aquas *Würtenbergicas* alias potabiles viribus anteire, quod ad oculum demonſtrare ſemper parati ſumus. Ea verò, qua ſumus *Göppingæ* perfruiti, voluptas nos allexit, ad examen *aquarum Canſtadienſium*, revera talium, quales ibi locorum nunquam ſperare poteramus, quippe quod iſtæ aquæ quantumlibet uſu antiquiſſimæ, nulla tamen unquam illuſtri fama in hunc usque diem, hominum memoria, claruerint, ſuoque nos exemplo doceant, quemadmodum inter homines famam aliqui habent, aliqui merentur, ita famigeratiſſimæ quælibet ſalutares

aquæ

aquæ, non ſemper ſint optimæ. Comite itineris & laborum Dn. *Ottmanno, Pharmacopœo Stuttgardienſi*, ob litteraturam elegantem, peritiam Chimicam & in indagandis naturæ arcanis raram curioſitatem omni laude digniſſimo viro, *Cantſtadium* nos contulimus d. 17. Octobr. 1708. Oppidum eſt amœnitate ſitus commendabile, dimidio abhinc milliari diſtans, ad ripam *Nicri* nitide ædificatum. Balneæ ſunt ibi *Sulzenſes* ſeu potius ſalinæ dictæ, das Sultz-Bad/ eo quòd *Sal commune* continere creditæ fuerint, quod etiam ita ſe habet, uti deinceps videbimus. Hactenus earum nulla gloria. Stuttgardiani, quos res anguſta domi à reliquis fontibus arcuerat, illuc propinquitatis compendio, commeare ſueverunt, ſcabioſi utplurimum, vel artuum debilitate fracti. Nam aliis uſibus aptæ nunquam judicatæ, imò nequidem potatæ. Adivimus primum domum Balneatoris, ubi exploravimus, profluentem è ligneo canali aquam ſapore aliquantillum ſalſo præditam. Ubi continuo defluit, cruſtam albiſſimam calciformem deponere vel relinquere ſolet. Hanc elixiviare vel ſolvere volentes nil nacti ſumus: Affuſa enim *lapidi* huic *calcario* in pollinem redacto aqua calida etiam poſt aliquot dies nil ſaporis alieni, neqve odoris exhibuit. Judicavimus igitur eſſe *terram* meram *calcariam*, levem, poroſam, *alcali fixum*, medicinalibus, ſalinis vel aliis viribus orbam, aut certe pauperrimam morgam. Parietes canalis lignei inducti erant vel incruſtati lapide molli, rutilo, ſeu ſi mavis ochreo. Cum 600. præter propter paſſibus à domo *Balneatoris* ad *fontes* veniſſemus, haud procul à *Nicro* flumine diſtantes, horum conſpicati ſumus numero binos, quadratos pedum circiter 8. longitudine & latitudine comprehenſos. Lateris ſiniſtri fons ab incolis vocatur *maſculus*, alter dextri, *Femella*. Inter utroſque fontes, aëri libero expoſitos, erat 8. circiter pedum intercapedo. *Maſculi* fontis aqua elegantiſſimo ſane ſpectaculo per diverſas, non minus, quàm decem, ſcaturigines è profundo ſurſum quaſi perpetua cum ebullitione aſcendebat. Non erat frigida, ſed quaſi ad quendam teporem inclinans. Licet aëris tunc intemperies eſſet ſatis aſpera

& in-

& inclemens. Sapor nobis videbatur manifeſte vitriolicus, & quaſi atramentarius, qualis *Egranarum* ſolet. Hunc fontem ajebant 12. circ. pedum profunditatem emetiri, & quum conto exploratur, ſcopulos indefinitæ inæqualitatis ſentiri. Ex hoc ſolo fonte *maſculo* in balneum aqua per tubulos derivatur, niſi quum balneantium numeroſus confluxus aquæ majorem quantitatem poſtulat, tunc enim è fonte *femella* per ductum huic itineri aptatum, utrique fontes coëunt, & in unum communem alveum colliguntur. Fons *femellæ* totidem ſcaturiginibus oculos oblectat, ſed, impari plane robore in altum tolluntur. Tepor tamen idem, qui in *Maſculo*; ſapor nonnihil remiſſior; attamen, niſi quis prius *Maſculum* guſtaverit, ſic ſatis potenter linguam afficiens. Color tunc equidem turbidulus, cum aquæ *maſculæ* cryſtallina claritate ſe commendarent. Referebant nobis inquilini hoc ſane mirandum & notatu revera dignum, de fonte *femella*: nempe aquam ſingulis menſibus pedetentim ac denique valde turbari, hinc ſubito reclareſcere. Natum inde, femellæ nomen exiſtimamus, quaſi *menſtrua* pateretur, fons iſte, Sic enim loqui ſolent: Das Weiblein reinige ſich alle vier Wochen. Affirmabant hos utrosqne fontes, uti, quo major ſit æſtivus calor, eò frigidiores, ita quo intenſius frigus hybernum, eò calidiores comperiri, ſic ut media frigidiſſimaque hyeme prætereuntes manus in his fontibus percalefaciant. Hieme quoque tantum tamque viſibilem vaporem ex utrisque ſuſtolli, ut eminus quaſi ſtruis carbonariæ fumus judicari valeat. Fons *femella* eadem cum *maſculo* profunditate excavatur, ſed in fundo nullæ rupes, conto potius cedens limus. Fons *femella* format elegantiſſimos *lapides* intuitu miro viſum animumque recreantes. Affiguntur ad fontis parietes, nil aliud referentes, quàm *complexum merum tubulorum minimorum cavorum, inter ſe mirabiliter contextorum, inſtar muſci corallidis, vel corall. albor.* Leves ſunt iſti lapides, colore tam nigri, quàm gryſei, ſaporis nullius. Quaqua fluit aqua per canales, *ochram* in fundo deponit copioſam, quæ nondum examen noſtrum

ſuſti-

ſuſtinuit. Obſervavimus illapſa in hoſce fontes arborum fruticumve folia nigredine tingi. Fons *maſculus* in oppidum derivatur per canalem ligneum & amplum, ex hujus canalis parietibus ſucceſſu temporis ſponte ſurgit alius quidam canalis ſaxeus, è ſaxo duriſſimo & albo. Hunc ſibi præterfluens aqua artificioſe & magiſtraliter, ut ita loquar, fingit. Lapis eſt aliquot pollices craſſus, nonnullibi tubulatus, alibi denſus, & per ſingulos annos canalem ligneum adeò incruſtans, ut neceſſe ſit, magno labore canalem lapideum à ligneo per lapicidarum operas, ſeparare. Mirabamur lignei canalis profunditatem, è cujus lateribus lapidis quaſi fimbria ſurrexerat, non aliter, quam lapicidæ artificio coagmentata, aut è ſolido ſaxo exciſa. Dicebant tantum eſſe aquæ per canalem in æſtuaria profluentis impetum, ut tecturam per aſſeres non ferat, ſed magno cum fragore dictos aſſeres hiſcere faciat. Hoc reſponſi tulimus, cum diceremus has aquas virium ſane multum fluxu tam longinquo per canalem apertum amittere, quod verum eſt, ſiquidem ſapor ad fontem infractus, in balneis ipſis ad miraculum usque remiſit, cum tamen ultra 600. à fonte paſſus fluere non cogatur. Id verò de particulis activis hujus aquæ teſtimonium perhibet, contrarios omnes auſus elidens. Sic neque vecturam violentam in vaſis admodum clauſis, quin hæc rumpantur, ſuſtinet; pauci has aquas *acidularum* more, potare ſunt auſi, nullo ſane cum detrimento, imò ſanitatis cum emolumento. Deportatas jam in diverſorium noſtrum utriusque fontis aquas inſtillatione variorum liquorum variè tentavimus, ſpectaculo jam jucundo, quod mentem curioſitatis avidam planè ſatiaret. Efferveſcunt cum *ſpiritibus acidis* parum, magis tamen cum *ſpiritu Vitrioli*, quam Nitr. ſurgebant è fundo perpendiculariter aſcendentes bullulæ minimæ, hæque innumeræ. Color nil mutabatur. Cum Aceto deſtillato debiliter agitabantur, ſed bullæ parietibus vitri affixæ ſatis magnæ & numeroſæ, colore immutato. A ſolutione Aluminis aqua primò nil mutabatur, deinde ſenſim opaleſcebat. (Opalem colorem vocamus ex albo turbidum, qui luci obver-

obverſus parum rutileſcit.) A ſolutione *Sacchari Saturni* intenſe lactuerunt, item à *ſolutione Lunæ*; ubi ſimul ſtatim in *maſculis* præcipitabantur flocculi majores candidiſſimi. A *Spir. Sal. Armoniaci* opaluerunt; A ſolutione *Vitrioli Martis* color ex obſcuro flaveſcens, vel flave-opalis: A *ſolutione Martis* vix ac ne vix quidem ad opalem vergens. A *ſolutione Vitrioli* Veneris color pallidule cœruleſcens, quaſi *bleumourant* & turbidulus, qui idem, ſed *ſaturatius* cum *ſolutione Veneris* contigit. Ab *oleo Tartari* color ſaturiſſimè opalis, immò lacteus. A *ſolutione Salis* primò parciſſime opaleſcentes, poſtea ſtatim reclaruerunt. A *ſolutione Sulphuris cum Sale Tartari* color ex fuſco turbido-opalis cum magno fœtore; ſenſim poſtea magis *lacteſcens*. A *ſolutione ſcor. Reguli Antimon.* color inſtar *Chryſolithi* flavidulus & diaphanus cum parco fœtore. A *ſolutione Gallarum* color clare purpuraſcens. A *ſolutione reſinæ* in fundo parum opaluerunt. A *Sirupo violarum* viriduerunt eleganter cum aliquali vix tamen perceptibili efferveſcentia; quamvis in femella nulla plane agitatio fuerit obſervata. Ab *infuſione Lacmi* elegantiſſime purpuruerunt. Notandum *femellam* propemodum eadem plane cum *maſculo* phænomena exhibuiſſe, niſi quod fere tentamina quælibet majorem ad fuſum mutationem *maſculo* intulerint. Atque ut rem ſeriò & accuratè ageremus, aquam quoque ſimplicem fontanam eadem tentamina ſuſtinere cogebamus, ſed cum eas, uti pleræque ſunt noſtræ, *alcalici* quid continere perſpiceremus, elegimus *aquam deſtillatam* v. g. *Veronicæ*, quæ nihil omninò per noſtros liquores mutabantur, nusquam ebulliebant, nusquam turbabantur. His ita peractis aquam fontis *maſculi* huc *Stuttgardiam* itinere pedeſtri aſportari curavimus. Menſuram ejus dimidiam ad medietatem abſtraximus. Requirebat ignem fortem. Sapor erat aliquantulum *ſalinus*. Aqua prolecta impune ſuſtinuit omnes noſtros liquores, nullam plane mutationem ſubiens. Unde particularum volatilitas clarè quoque demonſtratur. Aqua poſt abſtractionem medietatis in cucurbita remanens à *ſolutione Lunæ* lactuit eleganter cum flocculis

lis albiſſimis, à *Spiritu Salis Armoniaci* opaluit, à *ſol. Sacch. Saturni* lactuit, à *ſol. Sulphuris cum Sale Tartari* flavuit cum parco fœtore, diaphana primum manens, poſtea turbata; à *ſolut. reſin. & ol. Tartari per deliquium* dilutè *opaluit*, à *ſolut. Lacmi* aliquantillum rutilavit, à reliquis liquoribus nil omninò paſſa. Notabile, vim ſolius ſolutionis *Mercurii ſublimat.* omnes has aquas ſibi relictas, deſtillatas, à deſtillatione reſiduas, planè eluſiſſe. Poſtremo *aquæ maſculæ Cantſtadienſis* menſura una *Würtenbergica* poſt plenariam evaporationem nobis largita eſt *Salis communis* non equidem *nivei*, ſed ſatis *ſalſi* ʒij. gr. vi. Menſura verò *Würtenbergica* continet ℥LVj. vel ℔iiij. ℥viij. Libra igitur una hujus aquæ largitur *Sal. comm.* ʒß. gr. vj.

(*Stuttgardtiâ Auguſtam Vind. d. 6. April. An. 1710. miſſæ.*)

OBSERVATIO CLXX.

D. REINHOLDI WAGNERI.

Anatome Juvenis, lumbricis veſicæ urinariæ & tabe defuncti.

VErmes in omnibus totius corporis partibus repertos fuiſſe, multis & infinitis Eruditorum ſcrinia confirmarunt exemplis: Conferantur *Ephemerides Germ. N. C. D. I. A. I. obſ. 50 p. 147. & A. II. obſ. 147. p. 220.* Item *Nova Literaria maris Balthici A. XCIX. Menſe Octob. p. 301. & ſeq.* Interdum quoq; vermiculos cum urina excretos, eosque vivos cum urina emictos variæ docent Hiſtoriæ *l. c. D. I. A. I. Ephemeridum, & A. IV. & V. obſ. 156. p. 198. An. VIII. obſ 14. p. 22. A. IX. & X. obſ. 13. p. 51. Dec. II. A. I. obſ. 77. p. 183. A. VI. obſ. 31. p. 85. A. VII. obſ. 255. p. 478.* Item *Dec. III. A. I. obſ. 82. p. 126. A. III. obſ. 117. p. 207. A. IV. obſ. 2. p. 4.* Inter rariſſima verò contingentia numerare licebit lumbricos vivos ſpithamæ longitudine, quales vivaces ſatis per veſicam ex urethra prodiiſſe, miro ſpectaculo vidi.

D. Nicolaus Albinus, Flensburgo-Holſatus, qui S. S. Theo-

logiæ C. anno 1700. Feſto Nativitatis Salvatoris noſtri, in hac Metropoli Hafnienſi ex cathedra eccleſiaſtica verba facturus, colicæ dolores intenſiſſimos perſenſerat, rejecit tandem per alvum unum vel alterum lumbricum; ex quo dolores ſedatos quidem, aſt non penitus ſublatos perſenſit. Redeuntibus enim ſubinde cruciatibus colicæ, neglectisque remediis, malum adeò invaluit, ut tandem Menſe Aprilis lumbricus ultra quadrantem ulnæ noſtratis, mox alter ejusdem ſpithamæ longitudinis per penem exitum ſibi pararet, quos vivos egredientes propria manu æger ex urethra ſibi extraxit. Augmentato itaque veſicæ dolore cum ſtranguria & dyſuria urinæ purulentæ æger clinicus, lenta tabe marceſcens opem meam ſequentibus literis implorabat. Ich muß mich ſehr beklagen/ daß da vorhero lumbrici vivi ſowol per alvum, als auch jetzo per penem abgangen ſeyn/ ich ſolche Hefftigkeit der Winden/ inſonderheit in der Blaſen fühle/ welche mich dermaſſen quälen/ daß ich beſorgen muß/ es werde dieſelbe/wofern kein Mittel dawider gebraucht wird/ eheſten Tages bårſten und zuſpringen. Die Härtigkeit um der Blaſen herum iſt ſehr groß und ſchmertzlich/ und werde ich dann und wann mit einer ſtranguria und eyterigem Urin hefftig incommodiret. Es iſt eine dermaſſen hefftige Mattigkeit bey mir/ daß ich auch nicht capable bin/ eine eintzige Viertelſtunde aus dem Bette zu bleiben. Quare ad ægrotum, qui uno lapide ab hac Metropoli in ædibus Regiis Friederichsberg ita graviter decumbebat, accurri; ſimul atque flatus & crepitus per veſicam ex urethra cum impetu ſæpius una cum urina purulenta erumpentes, ſimilemque materiam purulentam per alvum dejectam viderim, clyſterem anodynum, ac internè medicamenta balſamica vulneraria commendavi. Præterea tumori abdominis ſcirrhoſo in hypogaſtrii parte ſiniſtra calida ſicca applicanda ſuaſi; ex quo tumore ulcerato, tandemque ſua ſponte aperto, fœtidiſſimi puris inſignis copia effluxit, donec miſer, qui ſemivivus vermibus eſcam præbuerat, lenta tabe confectus, morte morbo tandem d. 3. Junii liberatus. Cadavere, hoc ipſo die mortis, aperto, in abdomine ſequentes partes ſauciatas per anatomen detexi.

I. Cuti-

I. Cuticulæ lividæ ſpontaneam à cute ſeparationem & nigritiem ex ſphacelo.

II. Pinguedinis colliquati ſeroſam colluviem.

III. Muſculorum ſphacelatorum ac ſuppuratorum in ſiniſtro hypochondrio abſceſſum ſive ulcerationem.

IV. Peritonæi ulcerati cum colo inteſtino accretionem.

V. Coli in illa parte, quæ peritonæo accreverat, vulnus aderat, vel potius ulcus ſordidum à lumbricis perforantibus.

VI. Veſicæ urinariæ vulnus, itidem à lumbricis eam perforantibus in fundo erat conſpicuum.

Uſus ex Anatome Juvenis, lumbricis veſicæ ac tabe defuncti.

I. Veſicæ vermem à calculo diſtinguere, ſæpius eſſe difficile: Exemplo, de verme in veſica lactantis, adducto à Celeberrimo D. D. *Muralto in Ephem. Germ. D. II. A. I. obſ. CIV.* quale inconſideratæ ac lethalis ſectionis exemplum in puero tabido, veſicæ ex verme dolore affecto refert Celeberrimus D. *Pechlinus in Obſervationibus Phyſico-Medicis, obſ. IV.*

II. Longe difficiliorem curationem morborum illorum, quorum cauſa à vermibus lateat.

III. Omnium vero difficillimam, imò impoſſibilem, ſi ulcere gangrænoſo partes affectæ fuerint: quemadmodum Veſicam, color & Uterum, in Anatome ſeptuagenariæ, quæ per muliebria vermem excreverat, gangræna affectos vidit Celeberrimus D. D. *Hartmannus D. III. A. VI. obſ.* 208. *p.* 474.

IV. Non tamen ſemper impoſſibilem eſſe ejusmodi curationem docuit Celeberrimus *Schröckius in Scholio Eph G. D. II. A. I. obſ.* 77. *p.* 185. exemplo ſenis, qui urinæ difficultate laborans per ſomnum excrevit vermem, cum maxima hæmorrhagia aliisque ſymptomatibus, ſalvusque evaſit.

V. Similia exempla crepitus per penem emiſſi exhibent *Acta Hafnienſia Vol. II. obſ.* 48. *p.* 135. & *Vol. III. obſ.* 40. *p.* 74.

OBSERVATIO CLXXI.

D. REINHOLDI WAGNERI.

Anatome puellæ ſcorbuto & dyſenteria confectæ.

TAnta ſcorbuti ſæpius eſt malignitas, ut totam ſanguinis maſſam balſamicam acrium acidarumque particularum copia multis modis non tantum lædat, ſed & ſingula corporis humani organa, nutritia, genitalia, ſenſoria & motoria tandem invadat. Hujusmodi obſtinati ac pernicioſi ſcorbuti exemplum Xenodochium Hafnienſe vulgò dictum Kinder-Hauß mihi exhibuit in puella tredecim annorum, quæ anno 1696. die 19. Octobris, non uno conflictata morbo, marasmo tandem totius corporis, ac denique dyſenteriâ mortem obiit.

Per anatomen, præſentibus Domino D. *Georgio Friderico Franco* de *Frankenau*, P. P. ordinario aliisque Fautoribus atque Chirurgis, aperto ad lineam albam abdomine, ſequentia detexi.

Ex partibus nutritiis: *Pingvedinis* vix aliquod in cellulis aderat veſtigium, ſed conſumptis oleoſis ejus partibus membranæ rariores & cellularum adipoſarum compactæ tunicæ ſaltem erant conſpicuæ.

Omentum erat membrana omnis adipis, & adipoſorum ductuum expers.

Ventriculus vacuus, totaque via ac canalis alimentorum, quæ dividi ſolet in *inteſtina tenuia & craſſa*, omni humore mucoſo deſtituebatur. Similiter *inteſtinum rectum* ob defectum nutritionis, ex ſanguinis ſucco nutritio depauperato, gangræna corruptum.

Meſenterium nullam pinguedinem, aſt multas ac inſignes ſcirrhoſas glandulas fabarum magnitudine oſtendebat: Hinc jucundo ſpectaculo vidimus, quomodo vaſa ſanguinea meſaraica arcuatis iisque multiplicatis arcubus ad inteſtina ſubreperent. Tentavi in ramum unum alterumve *Venarum portæ* injectionem liquoris, atque liquorem æque ac flatum citra ligaturas ab his venis ad inteſtina citra ullam difficultatem adegi, adeò ut inciſa

inte-

inteſtini portione, à flatu ſibilum, à liquore vero cœruleo injecto cœrulei ſudoris indicium viderim manifeſtiſſimum; ex quo ſimul luculentiſſimum, quod venæ portæ orificia ſive oſcula immediate undiquaque hiarent in inteſtina. Porrò per *arterias meſaraicas* liquorem flavum, porro flatum quoque intra adigere tentavi, aſt longe difficiliorem ingreſſum per arterias inveni: qui enim per venas portæ libere ingrediebatur liquor aut flatus, vix quidem, nec niſi ligatis venæ portæ ramis ſubintrare potuit inteſtina. Cogitare ergo cœpi, ſanguinem in dyſenterica noſtra ex venis meſaranis earumque glandulis obſtructis ac ſcirrhoſis, atque ſpasmodice affectis immediate ex oſculis earum extremis in inteſtinis regurgitaſſe: ex arteriis verò nil quicquam immediate, niſi mediantibus iſtis venarum portæ ramuſculis egreſſum fuiſſe. Qui ergo in profluviis ſanguineis inteſtinorum ex arteriarum oſcillis exire ſanguinem ſtatuunt autores, nullis id experimentis perſpicue demonſtrant, fieri ita immediate. Quin obſtant in contrarium toties reiterata experimenta jam beati Domini D. *Philippi Jacobi Hartmanni*, Profeſſoris Regiomontani Celebratiſſimi, Præceptoris mei poſt mortem quoque venerandi, qui *in Diſquiſitionibus Hiſtoricis de re Anatomica Veterum Exercitatione in ſpecie prima de peritia Veterum Anatomica §. XI. & ſeq.* oculari inſpectione docet, quod venæ portæ orificiis ſuis undique hient in inteſtina, nec arteriarum rami tam prope ſiti ſint ad tunicam intimam inteſtinorum, quam illi à venis portæ: fruſtra reclamante Celeberrimo *Blancardo*, qui ramificationem denſiſſimam vaſorum ſanguiferorum in intima tunica terminatorum arteriis deputat.

Hepar, externa ſpecie naturæ reſpondebat:

Veſica tamen *bilis* turgida craſſam effudit bilem.

Lienis haud vitioſa ſubſtantia.

Renes pinguedine deficiebant: ſiniſterque putris, carunculas calculoſa materiâ refertas oſtendebat. Præterea ejusdem arterias emulgentes geminas, diſtantibus intervallis, ex arteria magna ad latera renis utraque ingreſſas deprehendimus.

Thora-

Thoracem diſſecanti ſe viſui obtulit *ductus thoracicus*, qui ex veſica circa lumborum vertebras inter renes ſuccenturiatos oriundus, in progreſſu ſuo varias oſtendebat inſulas, tandemque ſub œſophago ductu ſerpentino ferebatur in ſubclaviam venam ſiniſtram.

In *Pericardio* liquorem ſolitò copioſiorem inveni.

In *Cordis ventriculo dextro* polypus aderat mole notabilis, qui non tantum totam auriculam & venam cavam, ſed & arteriam pulmonalem occupaverat; ubique firmiter cum columnis cordis cohærens.

Ex partibus ſenſoriis: In *Cerebro* ſinum falcatum itidem polypo ac maſſa pituitoſa turgidiſſimum deprehendimus; vaſaque cerebri cruore adeo erant referta, ut ſanguinem craſſiorem ubique ſtagnaſſe in minimis ductibus, conjecerimus. Tentando enim injectiones in arterias carotidas, jucundo ſpectaculo vidimus, quomodo arteriæ carotides unius lateris cum alterius carotidibus & cervicalibus arteriis anaſtomoſibus ſuis communicarent; aſt plexum choroidem & ventriculos vix tandem liquore tinctos oſtendimus.

Ex partibus genitalibus: *Uteri* vaſa ſanguinem ſcorbuto vitiatum ac coagulatum continebant.

Ovaria erant flaccida, hydatidibus omni lympha nutritia fermè deſtitutis.

Hymen tamen morbo diuturno haud vitiatum aderat, quippe quod inſtar membranæ ligamentoſæ prope urethram ſitum foramine erat circulari præditum.

Ex partibus motoriis: *Muſculorum* ubique gracilitas atque ſumma atrophia; obliquos abdominis muſculos lividos ac ſubinde gangræna affectos offendimus, cute ipſa maculis lividis ſcorbuticis læſa.

Muſculi pyramidalis ſiniſtri unicum tantum erat veſtigium, qui deficiente altero, tendine ſuo in lineam albam aſcendebat.

Uſus

Uſus ex anatome puellæ ſcorbuto & dyſenteria confectæ.

1. *Scorbutum* eſſe morbum univerſalem, utpote qui & nutritia, & genitalia, & ſenſoria & motoria organa variis modis lædit.

II. Ex Nutriciis *glandulas* imprimis pati in ſcorbuto: Unde ex glandularum meſaraicarum obſtructione vel ſcirrho Atrophia univerſalis & tabes ſcorbutica.

III. Ex ſero ſanguinis ſtagnante *polypos*, varios in variis partibus concreſcere.

IV. In *dyſenteria* ſanguinem intra inteſtina mediantibus peculiaribus ductibus excretoriis venarum promanare: Si enim ex arteriarum oſculis reſeratis promanaſſet ſanguis, perpetuus ſanguinis fluxus contigiſſet, nec tamdiu vitam protraxiſſet ægra.

V. Ex *obſtructione venæ portæ*, cujus ramus pollicis craſſitie turgidus, ſimile ſanguinis profluvium ex anatome detexit *Veſalius L.V. de Fabrica C.H. cap.V.*

OBSERVATIO CLXXII.

DN. D. DAVIDIS CHRISTIANI VALTHERI.

De

Gemellis Cygneæ natis rariſſimis.

INfans ante partum matri eſt oneroſus, in partu doloroſus, imprimis gemini extra ordinem & contra conſuetudinem in utero latitantes. Hoc ſuo exemplo experta eſt Cygneæ Gyntheri Junioris, pannificis uxor, Naumburgica, parvâ corporis forma, & macilenta. Mortuos enim gemellos peperit, non ſine magnis partus doloribus. Quia nempe gemini adeò inter ſe cohærebant, huckten aufeinander/ ut illi non prius, quàm poſt ſectionem funiculi umbilicalis, à poſteriori circa prioris collum arctè convoluti, ſeparari poſſent. Poſtea viderunt adſtantes depreſſam foveam in capite prioris. Hic enim mentô, graviter alterius capiti

adjacente, ita depreſſit. Cæterum mater plures iterum ſuſcepit liberos, jam verò ante decem circiter annos diem obiit ſupremum. Maritus in ſecunda viduitate adhuc ſuperſtes.

Dresdâ Auguſtam Vind. d. 21. Julii
An. 1710. miſſa.

OBSERVATIO CLXXIII.
Dn. D. ELIÆ CAMERARII.
Operoſa Thermometri Fabrica.

QUæ magno hactenus numero in publicum prodierunt Thermometrorum ſtructuræ, variantesque ſpecies attendi omni jure, atque, ſub examen accuratius vocari merentur. Quàm operoſe atque eleganter eo in argumento verſatus ſit Otto Guerike (Vir immortali nominis fama vel ſolo antliæ pnevmaticæ invento digniſſimus) neminem latet, qui in varias Thermometri ſpecies curatius inquiſiverit; unde tot Machinæ magna tum elegantia tum artificio conſtructæ in lucem prodierunt, vocatis in ſubſidium rotulis tympaniſque, & tubis ſerpentinis varieque inflexis, quorum agmina deprehendes in Fr. Tert de Lanis, Sturmii, aliorumque Scriptis. Cumque Barometrum à pleriſque unà cum Thermometro excoleretur, factum eſt, ut unum in alterius pomœria non ſine magna ingenii laude nonnulli conati ſint traducere; non Mercurii modò cilindrulos exilibus tubis exceptos juxta ingenioſam Lanæ methodum ad dimetiendos caloris frigoriſque gradus adhibentes, ſed ipſam Barometri fabricam in Thermometrum mutantes. Deſudarunt in hoc genere laudabiliter in Galliis Dn Hubin & Dn. Amontons, incurvum Hugenii Barometrum in Thermometricos uſus traducturi, addita cruri aperto bulla hermeticè dein ſigillanda; res verò (referente Dn. de Ville) ſucceſſu caruit, dictoque demum Dn. de Ville ea obtigit felicitas, ut iſtam Inſtrumenti Metamorphoſin perficeret, reperta tuborum, pyxidum, bullæque congrua proportione. Neque enim Thermometrum hoc Villæanum eandem tuborum pyxidumque

ſervat

ſervat rationem, quam Barometrum habet Hugenianum, cujus ſequente Obſ. facta eſt mentio, ſed pyxides ſunt graciliores longè in Thermometro ac oblongiores, neque tantùm tubos ſuperant amplitudine, aperto autem Barometri tubo in ſummitate bulla annexa eſt ampla ſatis; ad Thermometrum verò efficiendum fit primò Barometrum Hugenianum, tubique aperti ac pyxidis illi junctæ medietatibus ſpiritu vini tincto repletis glaciei immergitur bulla, donec vini ſpiritus coacto à ſummo frigore bullæ aëre in anguſtias attollatur à premente Mercurii cilindro ad bullæ usque confinia, ſicque tandem exili bullæ orificio hermeticè clauſo paratum ſit Thermometrum minutiſſimas quasque caloris frigorisque viciſſitudines oſtendens. Vidi nuper Machinamenti iſtius elegantis ſpecimen Pariſiis huc allatum, imperitè tamen ab iis, queis demandata erat illa provincia, Mercurio ſpirituque vini repletum, relictis in ſummo occluſi tubi ſpirulis quibusdam aëreis exactitudinem turbantibus; teſtatur verò hoc Thermometri genus de ingenio Autoris, habetque id commodi, quod, utut hermeticè ſigillatum ſit, aër tamen potiſſimas in efficiendis mutationibus obeat partes, non liquor palpabilis uti in florentino; Quanquam ipſa illa inter cilindrum mercurialem aëremque ipſi contranitentem æquilibratio incertitudinem graduum augere potius videatur, cum difficile ſit iſta ita inter ſe temperare, ut certis de caloris frigorisque viciſſitudine intervallis teſtari, palmamque quibuscunque aliis Thermometrorum ſpeciebus præripere jure queat. Et quid non expectandum erit à ſolutione problematis Obſ. ſequ. allegati, ubi plura Thermometrorum genera quibuscunque aliis anteferenda promittuntur, quæ vel eo titulo avidè expectamus, quod facilia dicantur paratu, parvoque molimine conſtruenda. Eccur enim, quæſo, per ambages quærimus, fabricasque tam difficiles, quod via obtinemus facili; Mihi ſanè ſimpliciora illa hactenusque conſueta Thermometra id præſtant aguntque, quod expectare à ſtructuris quibuscunque vel ſummo conſtantibus artificio licet, adeò, ut ne aperta quidem Thermometra repudianda mihi videantur. Dices

equidem iſta ex Barometri indole aliquid ſibi vindicare, ac gravitati aëris mutatæ ſubjici; non diffiteor hoc incommodum; quanquam tanti forſan id non ſit, ut æſtimari propterea minus debeant. Quanquam & ii, qui aperta reformidant, uti Florentinis commodiſſimè poſſint. Mihi ſanè vel quivis è vitro tubulus optimi Thermometri vices egregiè ſupplet, ſi anguſti colli phialæ immiſſus à compreſſo in illa tantiſper aëre protruſum contineat liquorem, cujus promtiſſimo ad quamvis caloris mutationem motu diſtinctiſſimè ambientis auræ temperies obſervatur. Et cur minutias tam ſolicitè hîc conſectemur, quid inde emolumenti proveniet, ſi ad ſummam usque ἀκρίβειαν tantillas etiam temperiei athmoſphericæ mutationes cognoſcamus; id agamus potius, ut majorem ingenioſi inſtrumenti utilitatem in Rempublicam vitamque communem inferamus. Dicta ab omni retro tempore fuerunt Thermometra indices tempeſtatum (Wetter⸗Gläſer) quo verò jure tuebuntur celebre illud nomen, cum præſentem equidem, qui in aëre dominatur, caloris gradum indicent, venturæ verò tempeſtatis nulla omninò ſuppeditent indicia. Barometra ſanè hunc Thermometro titulum omni jure abſtulerunt, ipſis quoque non immeritò Hygrometris præferenda, quanquam & ipſa hactenus non parum incerta. Incumbamus igitur non tàm in nova Thermometra ſtruenda, quam in novos eorundem uſus indagandos. Ad medicinam transferre eadem dudum modernorum ſagacitas ſtuduit, ſucceſſu haud adeò felici, pro febrilis nimirum caloris gradibus exactè determinandis, quæ tamen praxis methodusque Theoriam potius quàm praxin ſapit; quamcunque etiam Thermometro concilies formam; ſive enim bullam florentini manui ægrotantis immittas, ſive obſerves emerſionem ſucceſſivam natantium in Phiala ſpiritu vini repleta ſphærularum, ſive alio utaris machinamento, nihil hîc obtinebis certi; cum non eadem externi ad tactum caloris, caloriſque interna adurentis ratio atque analogia ſit; ſummo frequenter æſtu interna urente, cum extrema frigent, temperatoque ad tactum corpore ſub exceſſivis febrium latentium, quin & malignarum

æſti-

æſtibus atque inſidiis. Nihil ſanè utili curioſitate præſtantius eſt, omniſque eò opera impendenda, ut quæ ſagaci mentis acumine inventa excultaque ſunt, ad humanæ ſocietatis commoda quàm feliciſſimè evaleſcant ac provehantur.

OBSERVATIO CLXXIV.
DN. D. ELIÆ CAMERARII.
Moderna Barometri augmenta.

RES primo ortu aſpectuque ſimpliciſſimas egregiis ſubinde augmentis ad ſummum perduci apicem in phyſicorum Scholis & frequens & Sole meridiano clarius eſt. Teſtimonium præbeat numeroſa Barometrorum Familia. Simplex ille ex vitro Tubus ſupernè clauſus, Mercurioque ad certam ſtatamque altitudinem repletus poſtquam felici tentamine productus à Torricellio in proſcenium fuit, illiusque diverſæ diverſis tempeſtatibus altitudines annotatæ ſunt, quas non excitavit ingeniorum præſtantiſſimorum ſolicitudines, donec dexterrima ſpeculatione tanta Barometrorum diverſitas, tantisque diverſa ſtructuris eorundem ſeries exorta eſt, ut is operæ omninò facturus ſit pretium, qui ſelectum eorundem, commodaque & incommoda ſolidè demonſtraverit. Nata hinc ſunt (cum exiguos, quos intra Barometricæ mutationes conſiſtunt, limites ampliare animum induxiſſent Naturæ ſcrutatores) triginta pedum Barometra, rotulæ tympanaque Mercurio artificiosè juncta, tenues ex vitro bullæ ad exilem ſuſpenſæ ſtateram; tentataque paſſim alia, donec Hugenius inter alios emineret, ſimplici primùm ſuo Barometro non ſolùm pyxide inſtructo, Mercurioque cum vini ſpiritu juncto in medium producto; dolendum ſanè egregium inventum ob aërem ex vini ſpiritu in vacuum aſſurgentem redditum fuiſſe irritum; defectum verò mox incurvo duplicique pyxide inſtructo ſuo Barometro vir ſummus compenſavit feliciter, vidimusque jam anno elapſi Seculi 1691. in Anglia iſtiusmodi Barometrum. Nec mireris ab illo tempore hujus ſtructuræ Barometra

frequentiora vulgatioraque facta non fuiſſe, cum difficultatis non parum habeat, & pyxidum cum tubis proportio locatioque, & totius proin ſtructuræ ad uſum efformatio. Egregii Gallorum artifices in eo nunc ſunt, ut tâm egregium inventum perficiant, vidique nuper incurvum iſtiusmodi Barometrum à D. de Ville fabrefactum, quod ſummam in conflandis curvandisque tubis oſtendebat peritiam; hanc verò in Regionem delatum pro Regia Sereniſſimi Sabaudiæ Ducis Celſitudine manu haud ſatis attenta impletum fuit, adeò ut vel admota manu Thermometricam proderet indolem latentesque aëris ſpirulas; difficile quippe eſt, nec datum cuivis replere tubos, difficile ita claudere alterutrius tubi apicem, ut nulla aëris ibi hæreat bulla, ἀκρίβειαν obſervationum nunquam non eludens; ac dubites an ipſa in alterutro crure ac pyxide ſpiritus vini diverſa tempore diverſo expanſio aliquam incertitudinem non inferat. Nec, fateor, capio cur tam ſolicitè graduum amplitudinem ac Barometri ſummam ſenſilitatem (ut ſic loquar) conſectentur moderni; utinam certiores prius eſſemus de ipſis graduum diverſorum præſagiis, ac eorundem graduum ſub iisdem tempeſtatibus conſtantia. Conferent tamen eò plurimum aliorum æquè ac Fratris Cariſſ. Hector. II. Ephemerides Barom. tot annorum obſervationes exhibentes. Ego, ſi fateri quod res eſt debeam, nemini invideo, qui variationes Barometri magnis intervallis metitur; ſufficit mihi ſatisque videtur exactum ſimplex Barometrum ritè exacteque paratum. Exactum verò omninò ſit neceſſe eſt; poſtquam enim tam vulgare evaſit nobile inventum, ut vel ii conſtruant Barometra, qui nullam phænomenorum rationem pervident, ingens eorum numerus in pharmacopoliis, Monaſteriis, imò diverſoriis, in itinere occurrit, quorum multa ſanè ob aliquas aëris in ſummo tubo reliquias omni ἀκριβείᾳ deſtituuntur. Non enim tam facilè repletur atque ita invertitur tubus, ut omnis excludatur aër; egregiumque eam in rem compendium eſt, agglutinata prius tubo pyxide utrumque ſimul implere, ut nul-

lus

lus ſubreptioni aëris locus ſit; eodemque recidit, ſi curvato tubo vaſculo planè non indigens ſupponendo; Mercuriumque adhibeas à ſordibus liberum ac volubili globulorum rotatione æquabili conſiſtentia ac fluiditate gaudentem. Quo ipſo tamen nolim reprimere pulcherrimos eorum conatus, qui tam utile celebratumque inſtrumenti genus perficere magno conatu allaborant; elegantes Trivultianæ Societatis memoriæ (ut vocare amant Collectiones ſuas Viri doctiſſimi) menſ. Martio nupero magna promittunt in hoc genere atque elegantia ex ore periтiſſimi cujusdam Viri, promittentis Barometra plurium ſpecierum, & magis commoda iis, quæ inventa ſunt hactenus, & eorundem defectibus haud obnoxia ab altitudine 10. digitorum ad aliam quamcunque extendenda ac pro lubitu ſenſibilia; imò problema ſubnecti videas ſequens: Conſtruere Thermometrum & Barometrum, quorum tubi & pyxides ſint æquales altitudine & craſſitie, ſintqe in eodem ſitu, eadem quantitate ejusdem liquoris repleti, diſpoſitique eodem modo; quorum altitudo ſit 15. 30. 50. digitorum pro lubitu, imò plus minusve; quorum differentiæ inter ſummum frigus ſummumqne calorem in Themometro, interque ſummam aëris gravitatem ac minimam in Barometro ſint non ſolùm æquales, ſed & majores ipſa eorum altitudine, licet indicetur per eundem liquorem in eodem tubo perpendiculari; adeò quidem, ut tandem illicò, ſi libeat, ex Thermometro Barometrum, ex ex Barometro Thermometrum fiat, utut in longitudine, amplitudine, ſituque tuborum pyxidumque, quin & in quantitate, qualitate ac diſpoſitione liquorum nulla fiat mutatio. Magna ſanè ac difficilis conditionum combinatio, quæ facilè quem inſtigaret ad pronunciandum problema iſtud impoſſibile ac contradictorium, niſi moneret, qui propoſuit, facile id eſſe, ac niſi aliunde ſolvatur, publicè à ſe brevi ſolvendum publicoque impertiendum. Nemo facilè auſit tot ſatisfacere conditionibus. Suſpicio quidem prima mox fronte oboritur de Barometro Hugeniano in Thermometrum mu-

tato, de quo obſ. præced. niſi altitudo 15. digit. imò minor id ultrò eluderet. Fallor verò an res iſta nititur Themometro Barometrico, ſeu duplici Thermometro Barometri vices obeunte, quorum alterum ſigillatum, alterum apertum ſit, notatis ſub eodem caloris gradu utriusque differentiis, ut ſic iis poſtea non correſpondentibus nova differentia gradus gravitatis aëreæ indicet; multæ huic favent circumſtantiæ, video tamen quasdam repugnantes; hîc enim qualiscunque pro lubitu tubi altitudo erit, eadem ſi libet tuborum ratio, idem liquor; ſed non æquè facilis unius in alterum transmutatio, ac differentiarum arbitraria extenſio. Nec permittit tamen temporis ratio plenius in iſta excurrere; præſtolemur veram genuinamque ſolutionem experientiſſimi Authoris, erit forſan tum occaſio curatius iſta expendendi, conſiderandique, an novæ iſtæ Barometrorum ſpecies vulgari Barometro præſtent, certioresque nobis tempeſtatum indices præbeant.

OBSERVATIO CLXXV.
DN. D. ELIÆ CAMERARII.
Conchiformia arenæ Granula.

QUandoquidem eò usque invaluit figuratorum foſſilium diſquiſitio, ut præcipuis ſeculi moderni ingeniis multo indefeſſoque ſtudio verſari in ea volupe ſit, vitio mihi nemo vertet, ſi delibare quædam ex vaſtiſſimo hoc mineralis Regni theſauro tribus, quod ajunt, verbis audeam. Anguſtis quondam præclariſſimum hoc ſtudii genus clauſum cancellis, ac confuſa lapidum quorundam figuratorum nulla ferè ſerie ordineque congeſtorum farrago fuit, quod ſelectiſſimo nunc claſſium ordine, ſolidaque ſpecierum digeſtione mirificè ſuperbit incredibili mirabilium lapidum numero auctum ditatumque indefeſſa ſummorum Virorum opera, ac ſcrutinio penetralium terræ diligentiſſimo. Crucem tum fixerat melioribus ingeniis ſingularibus diſ-

ſtincta

ſtincta figuris lapidum productio, quæ tamen intra admirationis ferè limites ſe continebant; nunc verò ad novam toti naturali ſcientiæ faciem conciliandam videns aſſurgere documenta ex iſto Naturæ ſacrario deprompta, poſtquam (ut alios magni nominis viros taceam) Celeb. Joh. Woodward, Soc. Reg. Angl. Soc. Vir non in cortice terræ extimo hærens (ſiquidem ulla fodinarum profunditas ultra extimum penetrare corticem cenſenda ſit) ſed penetralia illius ſolicitè perquirens, hic innumera obſervationum ſerie fretus graviſſima hinc dogmata deducere ac ſtabilire allaboravit, univerſalem ſcil. terræ in diluvio inundationem, ac præterea diſſolutionem integri globi terreſtris, in diluvio quaſi diſcerpti & in fruſta reſoluti; ſtatuens, particulas omnes Lapidum, marmorum, aliorumque ſolidorum foſſilium ab invicem ſejunctas, in aquæ ſuperiora ſublevatas, ibique una cum Teſtaceis marinis, aliisque animalium & vegetabilium corporibus ſuſtentatas; hanc adeò quam inhabitamus Terram eſſe congeriem ſeu maſſam promiſcuam arenæ, terræ, vel luti, concharum, aliorumque corporum rurſus in aquæ fundum delapſorum &c. Omnia igitur figurata foſſilia eſſe maris progeniem, conchis, aliisque marinis in diluvio univerſali toti globi Terraquei maſſæ immixtis, nunc verò paſſim ſub figura ac habitu lapidum comparentibus, uti per inductionem probari hodiè paſſim audias; argumentis ſanè haud è trivio petitis, ſed iſtiusmodi quæ Celeb. Scheuchzerum ea in re verſatiſſimum pertrahere in partes Cel. Woodwardi valuere. Quis non magnum illud Geographiæ phyſicæ opus avidè expectet, cujus doctiſſimum ſpecimen vaſtam in naturæ receſſibus notitiam abundè comprobat. Univerſale diluvium nemo facilè negaverit; diſſolutionem Terræ in diluvio haud perinde omnes admiſerint. Nihil igitur ſupereſt, quam ut ii omnes, qui amœniſſimi ſtudii amore aliquo ducuntur, ſuas conferant obſervationes, & quicquid in diverſis Terræ partibus figurati deprehenderint, ut Exc. Viris anſam præbeant veritatem penitius ſolidéque inveſtigandi, ſuaque illi egregia ratiocinia, ſi cum rerum Natura convenire omninò, ac per

omnia corporum iſtorum genera obtinere deprehendantur ſtabilire porrò ac tueri pleno applauſu queant. Videri poſſint paſſim obſtare non pauca naturæ phænomena, verum nec locus hîc eſt nec ſpatium plenius iſta diſcutiendi conſtrictis intra paginæ atque Obſervationis anguſtias. Dabimus tamen hac vice Curioſis vel unicum objectum, vilem arenam, ut videant, an cum illius figura ſtructuraque conſiſtere Hypotheſis iſta ac convenire queat. Cumque plura Ducatûs Wirtembergici variæ regiones ſuggerant, præſtabit tamen conſtringere ſermonem, ne limites tranſgrediamur. Ac neſcio ſanè, an dicere quidquam liceat de ſingulari iſto Corporum Canſtadii decennio abhinc effoſſorum genere, tanta copia, tot figuris in admirationem quoſcumque rapientibus; quorum tot millia plenis curribus Stutgardiam tranſlata ſunt. Innumera autem iſta corpora figurata reperta ſunt in loco 25. paſſuum Diametrum non excedente, immixta firmiſſimæ compactiſſimæque terræ, ſpatio illo duriſſimis ſaxis undique cincto. Unde quæſo in unum iſtum, ut ſic loquar, alveum confluxere iſta omnia tam mirabili forma copiaque? quinam maris angulus exhibere ac ſubminiſtrare analoga his poterit? Illi quidem facilè reſponderint, qui omnia iſta vera animalium oſſa appellare non dubitant, à mari non repetenda, ſed è terreſtrium animalium cenſu. Hi verò ingens ſibi impoſitum onus ſentient, ſi probare id teneantur, utut tam evidens prima compareat fronte; nec facilius ab animalibus terreſtribus quàm à marinis ipſoque diluvio hæc arceſſent. Obſtat incredibilis atque ad tot millia aſſurgens numerus; longè tamen magis obſtat ingens ac ſtupenda magnitudo iſtorum corporum, corniformium cumprimis, quorum plus quàm 60. interque illa unum undecim pedum longitudine conſpicuum; Imò ipſa diſparitas inter vera oſſa illaque effoſſa deprehenſa, uti maxillæ v. g. Camelorum maxillas longè ſuperantes, illæ verò, quæ Elephantinæ habebantur, cum maxillis Elephantinis haud convenientes &c. Accedit iſtas omnes oſſium formas à minima quantitate per gradus ad maximam usque & verè ſtupendam eâdem tamen figura deprehen-

ſas

ſas eſſe; adeò ut vel ipſa illa, in qua reperta ſepultaque hæc fuerunt, terra mirabilibus tota ſcatuerit, non niſi per Microſcopium clare ſufficienterque obſervandis, quod ſummo cum ſtudio egit Cel. Vir, D. Joh. Schukardus, Prof. Stutg. & Ducalis Muſei Inſpector, qui, inter innumera alia ſtupenda, oſſium tam parvas quaſi atomos conſpexit, quæ vel pilo tenuiores ſuis tamen utrinque capitulis ſeu apophyſibus inſtructæ erant. Tranſeant verò hîc iſta alibi plenius enarranda, & ab aliis dudum tacta. Tranſeant alia quoque iſtarum regionum figurata foſſilia. Omnino tamen ſilere non licet Echterdingenſia quædam, marinam indolem originemque vix referentia; parvula illa ac per varios magnitudinis gradus à minimo aſcendentia Ammonis cornua, tam affabre formata apertè videntur innuere Nautilorum ſe progeniem non eſſe, qui ex parvitate, ea copia, iisque circumſtantiis per diluvii undas eò vix convehi deponique potuiſſent, multò minus integra figura omnibusque lineamentis tam egregiè exprimi. De Belemnitis quid dicam? Iſti ſanè & inſigni paſſim imò ulnari longitudine agrorum ſtrata perforantes, & per gradus minutiores, quin parvuli & exiliſſimi, conici partim, partim ventricoſiores, fuſiformes, ari piſtillum referentes, à quonam Turbinatarum Concharum genere ſuos trahant natales arduum eſt deductu. Quin & dubites, an ulla madriporæ vel milleporæ ſpecies mirabili notatos artificio Aſtrocitas vel Trochitas gignere vel exhibere potuerit? ſed quò dilabor; ſatis eſt iſta tetigiſſe; venire nunc in rem præſentem decet; ſoliusque adhuc arenæ, quam ſupra innui injicienda eſt mentio, cujus natales ſuppoſitâ omnium figuratorum lapidum marina origine vix quisquam probabiles aſſignaverit. Eſt ſcil. propè Heidenhemium mons, ex quo Incolæ à multo retrò tempore Arenam effodiunt domeſticis uſibus maxima copia adhiberi ſolitam, quæ arena jucundiſſimum mirabilia Dei opera ſcrutantibus præbet ſpectaculum; cujus quippe majora & piſis æqualia grana primo ſtatim aſpectu conchas candicantes referunt, teneras facileque comminuendas, ſed quod mirabilius oculis accidit, grana etiam minora imò minima,

paucis, tota arenæ maſſa ex meris conſtat conchyliis, minimis, tenellis, candidis. Unde quæſo infinitæ myriadum myriades arenularum ſeu potius conchularum? non ſparſarum per montis ambitum, ſed ipſam ejus molem formantium incredibilique copia omnem imaginationem eludentium? à quibus corporum marinorum ſpeciebus talia poſſunt expectari in eam molem congeſta? ſed manum de Tabula! merentur iſta pleniorem amplamque deſcriptionem, quam dare in remotis degenti Terris nunc quidem non licet.

(*Auguſta Taurinorum d. 21. Jul. An. 1710. Auguſtam Vindelicorum miſſa.*)

OBSERVATIO CLXXVI.
DN. D. SAMUELIS SLOTZI.
De
Auri Solis calore maturatione.

IN Montanarum Tranſylvanicarum cujusdam vici tractu (de nomine nunc inquirendi non eſt occaſio) quædam terræ ſtrata, inter incolas inſtar agrorum diviſa, ad certam longo uſu annorum notam profunditatem ſingulis annis certo anni tempore foſſa, per loturam puriſſima auri grana Incolis in ſubſidium vitæ communicare dicuntur. Meſſis eſt illorum aurea, utpote nulla agrorum cultura propter montana gaudentium. Neque hi agri ipſorum ſunt continui vel contigui, ſed hinc inde ſparſi: neque ultra experientiam altius fodere eſt proficuum. Si præoccuparent præterea deſtinatum anni tempus, inanem luderent operam pro præmio laborum nihil reportaturi. Quo docemur, aliquando aurum & Solis ardore ad maturitatem perduci. Ubi ſane venerari debeo Sendivogii ingenium de centrali Sole cum cœleſti correſpondentia, in Epilogo, ſive concluſione duodecim tractatuum, in ſuperficie terræ radios radiis jungi, & inde flores & omnia produci, ſcribentis. Vel, ut clarius, quantum ad hanc materiam, ad Hypotheſim Carteſianam dicam; ſubtiliſſimos eosque puriſſimos metallicos vapores; ope centralis terræ caloris

ad

ad ſuperficiem usque corticis exterioris elevatos, & ibi frigore hyemis detentos, Solis ardore ſucceſſu temporis cooperante in aurum eo citius maturari.

(*Vratislaviâ à Nob. D. D. Sam. Graſſio Auguſtam Vind. d. 22. Auguſt. An. 1710. miſſa.*)

OBSERVATIO CLXXVII.
Dn. D. JO. MELCHIOR. VERDRIES.
De
Gravida pro mortua habita & interea temporis fœtum mortuum feliciter enitente.

FOemina quadraginta circiter annorum, molitoris cujusdam in vicinia uxor, habitus plenioris jamque partui vicina, cum p. n. quodam bibendi deſiderio ſtimulata aquam frigidam, prout illud genus hominum conſuevit, ingurgitaſſet, paulo poſt nocte quadam ex improviſo inſultibus epilepticis non unis miſerrimè divexatur, ita quidem, ut mane omnem fere ſenſuum & perceptionis uſum amitteret. Protinus ad me accedunt propinqui, & ut conſilio & auxilio miſeræ adeſſem, etiam atque etiam rogant, partus terminum, niſi jam effluxiſſet, eſſe propinquiſſimum ingeminantes. Ego cum non ſolum facies rubicundiſſima ſed & univerſus corporis habitus ſanguine prorſus diſtentus appareret, venam aperiri & interne mixturam antiſpasmodicam ex aqua Ceras. nigr. flor. til. hirund. c. caſtor. ſpecif. cephal. M. ſucc. pp. & ſimil. exhiberi curo, quibus id quidem effectum eſt, ut liberius reſpirare inciperet, oculos aperiret, & per aliquot horas melius haberet, ſed inſultus Epileptici mox recurrentes omnia in pejus mutabant, ita quidem, ut nil quidquam obſtante medicamentorum temperatorum confortantium Antiſpasmod. in- & externorum uſu circa veſperam illius diei inter manus adſtantium duarum obſtetricum placide in Domino obdormiviſſe videretur. Relinquunt igitur eandem omnes tanquam demortuam & ſtratum parant ſtramineum, cui pro more imponeretur. Interea tres fere horæ quadrantes effluxerant, cum obſtetri-

ces ad eam in ſtratum transferendam reverterentur, vix vero dici poteſt, quanto illæ ſtupore fuerint perculſæ, cum manus corpori inferentes admota candela leniſſimam adhuc reſpirationem in eo obſervarent & ſtragulis remotis fœtum mortuum, cum ingenti ſanguinis copia excluſum deprehenderent, advocatis ergo propinquis ſpeque rurſus concepta, medicamenta, quæ adhuc ad manus erant, ori infundunt, externa confortantia aliaque, quæ haberi poterant ſpirituoſa ſcrobiculo cordis & pulſibus applicant tanto cum effectu, ut reſpiratio ſenſim ſenſimq; fieret notabilior, & poſtero mane ad ſe, uti loqui ſolent, reverſa omnia rurſus perciperet & loqueretur. Statim ergo mihi quid actum ſit nunciant, & quid porro factu opus ſit quærunt, ego continuatis Antiſpasmodicis confortantibus eam ut puerperam æquum eſt tractari curo, quo ipſo per Dei gratiam brevi cum valetudine in gratiam rediit & adhuc vivit atque valet. Hoc ſane me mirum habuit, quod ipſa patiens poſtea, cum varia ex illa quærerem, certo aſſeruit, ſe quamvis plurium, quæ tum temporis acta fuerant, eſſet conſcia, nil quicquam dolorum vel ante paroxysmos, vel in paroxyſmis vel poſt eosdem & totius morbi decurſum ſenſiſſe, de vertigine tamen & capitis debilitate poſtea ſæpius conqueſta eſt.

(Gieſſâ Auguſtam Vind. d. 13. April. Anno 1711. miſſa.)

OBSERVATIO CLXXVIII.
Dn. D. VITI RIEDLINI.
Aurum in Ventriculis Anatum repertum.

IN hoc, quod jam per bene longum temporis ſpatium in ſubdiali ædium, quæ olim Juris Conſultum ſic ſat Celebrem Gokelium poſſeſſorem habuerunt, quique primus hoc niſi obſervavit, evulgavit tamen, inquirenti mihi ſequentia innotuerunt: Poſt mortem nempe modo nominati Juris Conſulti in manus Argentoratenſis cujusdam profugi devenere, cujus uxor de hoc auro certior facta, vel hac de cauſa plures Anates aluit, ut eo

plus

plus auri colligeret; utut vero rarius anatis ventriculum aperuerit, in quo non granulum auri purum repertum fuiſſet, lucrum tamen inde factum adeo magnum non extitit: inquiſiviſſe quoque nonnullos in arenam, quæ in hoc ſubdiali reperitur, at per ignem nullum ex hac aurum elici potuiſſe; poſſedit poſtmodum has ædes Vir quidam fide digniſſimus, qui hactenus narrata narravit, & adjecit, quod & ipſe in hoc aurum per ſuas inquiſiverit, rariusque hæ quoque fruſtra hunc laborem aggreſſæ fuerint, cum ſemper fere aurum in Anatum, quas aluerit, ventriculis apertis repererint, parum tamen, cum præcipue harum Volucrium non ita multas occiderit, ſemperque ſic ſat parva exiſtant grana, quæ inveniantur; aſſervare vero ſe hoc ipſum aurum, & Curioſo præmonſtrare poſſe: Inprimis autem hic notavit, quod, cum reparandarum ædium ergo ſubdiale purgamentis Murariorum obtegeretur quaſi, per plures hebdomadas in aliquot interea exenteratis anatibus nullum plane fuerit repertum aurum; ſed illis paulatim repurgatis, nec aurum ulterius deerat, ſed aliquoties ſicut olim reperiebatur: Metalli præſtantia, eum ad quem nunc ſpectat domus, Juris Conſultum iterum præſtantiſſimum, ut in illud in Anatum interioribus itidem indagare juſſerit, permovit; nec fruſtra hoc hactenus fuit factum, dum vix Ventriculus aperitur, in quo non auri quid reperiretur, quod ſervat, & cuivis deſideranti ſpectandum facile præbebit: Aderat cum hæc narrarentur Stuttgardianus quidam; qui referebat, Stuttgardiæ ſæpiuſcule aurum in Anſerum ventriculis inveniri, hincque vel pauperiores eos emere, interdumque tantum auri eruere, ut ejus pretio novum comparare poſſint: in quam rem Medici ibi Curioſiſſimi inquirent: Menſtruum forſan in Anatum ventriculis latitat, auro, quod igne ex arena elici non potuit, evocando idoneum, in quod illi, quorum intereſt & quibus vacat, indagabunt.

(*Ulmâ Auguſtam Vindel. d.* 11. *Martii Anno* 1711. *miſſa.*)

OBSER-

OBSERVATIO CLXXIX.

Dn. D. MICH. BERNHARDI VALENTINI

De

Terra ſigillata Brachmanum.

Quamvis *Ulyſſes Aldrovandus* in *Muſeo Metallico* uberrimam Terrarum ſigillatarum meſſem offerat, pluresque adhuc in peculiari (quem meditatur) tractatu propediem additurus & in figuris æneis (quarum XVI. jamdum folia complevit) ob oculos poſiturus ſit Celeberrimus *Rivinus*, Prof. P. Lipſienſis, utrobique tamen rariſſimam, quam ex Indiâ Orientali obtinui, ſpeciem obſervare non potui: Adeoque curioſo harum rerum æſtimatori non ingratum erit, ſi pauciſſimis eandem deſcripſero.

Fuſca autem eſt, ad inſtar terræ ſigillatæ Laubacenſis, ex orbiculis ſeu placentulis etiam rotundis conſtans, quæ tamen hoc præ aliis ſingulare habent, quod non tam in ſuperiori vel inferiori aut utraque ſuperficie, ut reliquæ, ſit ſignata, ſed in margine tantum, eâ ratione, ut thaleri Gallorum aut Anglorum coronati (Crown vulgò dicti) circumſcriptionem quandam marginalem præ ſe ferunt, ut è *Fig.* hic adjecta videri licet.

Utuntur autem illa Brachmanes Indorum, ad ſuperſtitionem magis & idololatriam, quam ad faciendam medicinam: utut nullus dubitem hanc iisdem, queis officinalis gaudet, virtutibus pollere, cùm æquè pingvis ſit & linguæ tenaciter adhæreat.

Brachmanes ſc. antedicti idolis ſuis ſacrificia facturi certa ſigilla, illis, quibus Bibliopegi literas majores aut ornamenta aurea libris imprimunt, haud diſſimilia terra hâc imbuere ſuisq; frontibus imprimere ſolent, qualia ſimul mihi oſtendebat Amicus, qui ex India modò redux ejus me participem reddebat.

OBSER-

OBSERVATIO CLXXX.
DN. D. SAMUELIS GRASSII.
Anatome pueri rachitide defuncti.

IN ſectione rachitici pueri trium annorum ſequentia obſervavi: Intra integumenta abdominis pleraque interſtitia ſcirrhoſa, ulceroſaque inveniebantur. Hepar erat prægrande; in dextro latere per abſceſſum ad meſenterium tranſeuntem, omnia inteſtina infeſtantem cum ſcirrheſcentia & exulceratione undiquaque contorſum, ut neutiquam diſtincta inteſtina conſpici & diſtingui potuerint, circa inteſtinum rectum maxima induratio ſive tumor ſcirrhoſus trium digitorum amplitudine obſervabatur. Renes erant integri, & more hujus ætatis ſatis magni, in dextro inguine inveniebatur relaxatio annulorum peritonæi, ob convoluta verò & purulenta ſcirrhoſa inteſtina prolapſus in ſcrotum non obſervabatur, bene verò per digitum hiatus percipiebatur. Lien erat magnæ & optimæ conſtitutionis, Ventriculus flaccidus & enervus. Dexter lobus pulmonis erat taliter qualiter conſtitutus, in thymo tamen dextri lateris abſceſſus ſcirrhoſus, nucis juglandis viridis magnitudine conſpiciebatur, ſiniſter verò pulmonis lobus totus quantus ſcirrhoſus erat, & pleuræ in ſuperiori parte annatus. Cor cum pericardio optimæ erat notæ. In cerebri ventriculis copioſa inveniebatur lympha.

Ex hiſce concludo in rachitico-hypochondriacis infantibus hepatis conformationem nimiam in culpa eſſe; quia

1. Hepar maximum lymphæ colatorium eſt.

2. Ob hepatis nimium augmentum, cæteris partibus idem adimitur, hinc flacceſcunt muſculoſæ partes, & abdomen attollitur.

3. Hinc propter lymphæ defectum in meſenterio, ejusdemque glandulis reſtitans chylus varices, obſtructiones, flatus & intumeſcentiam abdominis cauſatur.

4. Ob lymphæ in muſculoſas partes denegatam diſtributionem, eadem in capite cumulatur, caputque grandiorem nan-

nanciſcitur figuram, lympha verò nutrix largiori per nervos & vaſa lymphatica influxu præcox oſſibus per medullam infert nutrimentum, ut non mirum, quòd propter minùs nutritos tendines & muſculos oſſa abundanter creſcant, incurventur, & ramorum inſtar exoſtoſes protrudant.

(*Vratislaviâ Auguſtam Vind. d. 4. Julii An. 1711. miſſa.*)

OBSERVATIO CLXXXI.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De
Hydrope ſanato.

ARtificem quendam noſtrum hydropicum, ætatis 44. annorum curandum habui, cui venter in tantam excreverat molem, ut indies rupturu videretur, & æger pro deploratò haberetur; qui tamen, Deo adjuvante, ſolo diureticorum uſu à me ſanatus fuit; ſumebat enim quotidie libram unam aquæ ononidis cum ℈j Spiritus Salis dulcis, inde aquam Villenſem cum ſucco limonum; & ſic apertis urinæ viis, profuſa per veſicam incredibili lymphæ copia, convaluit. Aliusque Medicus, fide dignus, amicus meus, retulit, ſe puellam aſciticam curaſſe ope ſucci herbæ cochleariæ ad unciam unam, quovis mane exhibiti, jejuno ſtomacho, cui additæ fuerunt guttæ novem Spiritus chalcanthi, unde copioſæ urinæ redditæ ſunt. Similem caſum etiam notavi in Miſc. cur. dec. 3. ann. 4. obſ. 74.

OBSERVATIO CLXXXII.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De
Subita morte ex percuſſione regionis ventriculi.

PErcuſſam cum impetu ſtomachi regionem mortem ſubitaneam inferre, docet D. Dominicus Miſtichellus in ſuo tractatu de apoplexia lib. 1. cap. 6. quod Anno 1709 verificatum notavi in adoleſcente filio cujusdam militis noſtri, qui poſtquam

in

in terram procidit, atque ſtomachi regionem ſuper ſaxum magna violentia percuſſit, ſtatim mortuus eſt.

OBSERVATIO CLXXXIII.
DN. D. JOSEPHI LANZONI.
De
Vi admiranda digeſtionis in quodam bajulo.

FErmentum ventriculi digeſtivum miram vim habere oſtendit Ill. D. Anton. Vallisnerius, Prof. P. Patavinus in eruditiſſimo ſuo opere de corporis humani vermibus pag. 20. Liceat mihi notare, quod in bajulo quodam obſervavi. Hic annorum ætatis 39. robuſti temperamenti, carnes & piſces licet crudos ſine nauſea comedebat, ova cum teſtis ſuis, vitrum, carbones, funes, corium, oſſa animalium, fracta tamen prius malleo, fœnum, herbas quascunque crudas, & ligna. Aſt elapſa hebdomada audivi à Rev. Sacerdote, ipſum poſt comeſtionem non exiguæ quantitatis calcis domi ſuæ, ſupra montes Veronenſes poſitæ, ex dolore iliaco mortuum eſſe.

(*Ferraria Auguſtam Vind. d. 24. Sept. Anno 1711. miſſa.*)

OBSERVATIO CLXXXIV.
DN. D. LEONHARDI HURTERI.
De
Hydrope tympanite.

PUer octo annorum, bona indole præditus, vultu lurido, habitu corporis gracili, jam à quatuor annis ſucceſſive in eum incidebat affectum, quem hydropem tympaniam vocabat Antiquitas. Abdomen diſtendebatur, & rugitu obmurmurans multa flatuum indicia exhibuit, ſic ut omnes Medici eousque pro illius ſalute ſolliciti præſagirent, fore ut tympaniticus periret, nec de nihilo eorum ſententia fuit. Interea puer ejusque parentes hunc morbum eousque haud tanti momenti æſtimabant

bant atque periculi. Aſſumens indies avide cibum potumque, etiam de nocte bene dormiebat, & de die more puerorum hic illuc circumcurrebat, omnesque corporis actiones adhuc quoquomodo naturaliter conſtitutæ videbantur; niſi quod flatus copiosè redderet. Ab aliquibus ſeptimanis, ut è parentibus audivi, ſymptomata indies ſeſe exaugere cœperunt, & aviditas cibi potusque ſic diminui, ut ne minimum ventriculus perferret, ſitis eum valde vexabat, nec minus alvi ſegnities, noctes etiam fiebant inſomnes, & jam ſuperiora ſumma macies obſidebat. Octavo die antequam fatis ceſſit æger, vocabar. Veniens in deplorato ſtatu eum inveni, & præter dicta ſymptomata ſcrobiculus cordis admodum dolebat, abdomen erat valde diſtentum, & de umbilici regione magnas movebat querelas, metuens, ne dehiſceret. Hypochondrium dextrum erat etiam valde durum atque infarctum ſimulque dolens, reſpiratio difficilis, urina pauca & lixivii colore tincta, pulſus ſubdurus atque celer, pedesque ad extremum intumeſcebant. His ærumnis ſubtrahere ſtudui; ſed fruſtra; ſiquidem omne medicamentorum genus reſpueret. Inter has calamitates octavo die, ex quo eum frequentavi, animam expiravit & Creatori ſuo reddidit.

Diſſecto cadavere integumenta abdominis communia cum ejusdem muſculis ſic extenuata inveni, ut craſſitie cultri dorſum vix adæquarent, omentum totum erat conſumtum atque emaciatum, inteſtina præcipue craſſa ſic erant diſtenta atque inflata, ut credidiſſes, impoſſibile fuiſſe, ne dehiscerent. Scitu cupidus quid monſtri alerent, illico aperui, & ecce, materia ex albo flaveſcens, pultiformis, ſpumeſcens, levis, & odoris expers ſeſe in conſpectum præbuit, & in inteſtino colo tanta ejus erat moles, ut ea parte, qua hepar vergit, iſtoc è ſitu ejus naturali fuerit depulſum, & verſus ſiniſtrum hypochondrium dislocatum, quod quidem propter ventriculum plane exinanitum & ad inteſtini exiguitatem redactum eò facilius etiam fieri potuit. Credo, quod etiam illa epatis dislocatio diri doloris circa ſcrobiculum cordis & umbilici regionem extiterit cauſa & hoc

eò

eò magis propter ligamenta ſumme tenſa atque elongata, quibus mediantibus his partibus connectitur. Quoad ſubſtantiam erat durum, pallidum & ſcirrheſcens. Pancreatis glandulæ ſolito majores, infarctæ & duriuſculæ obſervabantur. Veſicula fellea bile nigricante erat adimpleta, & ductus choledochus obſtructus. Lien etiam erat nimis palleſcens. In abdominis ſinu aquæ extravaſatæ circiter ℔ij continebantur. Meſenterium cum ſuis glandulis quantum videre licebat, naturaliter erat conſtitutum. In thoracis cavo nil memorabile occurrit, niſi quod lobus pulmonum ſiniſter pleuræ fuerat adnatus. Cætera ſatis ſana & illæſa fuerunt.

(*Scaphuſio Auguſtam Vind. d. 8. Oct. Anno 1711. miſſa.*)

OBSERVATIO CLXXXV.

Dn. D. JO. JACOBI SCHEVCHZERI.

Hiſtoria Fulminis d. 23. Maji An. 1710.

Digniſſimus memoratu eſt, ſi quis, *Fulminis* ictus, qui die 23. Maji, inter horam 2. & 3. pomeridianas feriit ædem *Dn. Ludovici Eſcheri*, im *Bleikerweg*, humili loco, ejusdem ferè cum lacu ipſo Tigurino Horizontis, ſitam, vix ſclopeti jactu ab urbe diſtantem; Digniſſimus, inquam, qui in omnibus ſuis circumſtantiis deſcribatur, adeo enim multiplices, iique mirandi, ſunt effectus, adeo violenta ſimul, & perniciſſimæ velocitatis cauſa, adeo ſapiens ſimul & potens eſt Dei κεραυνοφόρε Pyrotechnia, ut non mirum, ſi ob ſubtilitatem ſuam effugiat mentis etiam perſpicaciſſimæ aciem, ob variam multitudinem, & multiplicem varietatem confundat & obtundat. Dabitur tamen, ſi non integrum formare de Fulmine ſyſtema, quod nonniſi ex obſervationibus innumeris, probe penſitatis & collatis conſtrui poteſt, conferre aliquid ad inquirendam mirandi Ignis fulminei naturam.

Dies fuit ante meridiem ſerenus, calidus, variabant venti à N. O. ad W. Barometri altitudo, quod mirum, eadem fuit, quæ binis diebus præcedentibus, conſtans 26. digg. Par. 5. lin.

Surgebat altius Thermometrum ab hora 8. ad 12. id quod communiter etiam fieri ſolet, increſcente verſus meridiem diurno calore. Circa ſecundam pomeridianam obduci cœpit cœlum nubibus, non iis tamen adeo atris ac denſis, quæ alias tempeſtatum gravium triſtia ſolent eſſe præſagia, non fortes ſpirabant venti, levia eaque pauca, audiebantur murmura, & ſubito, nemine vel prævidente vel præſagiente, vibratur fulmen terrificum adeo, quoad fragorem; ut in tota fere urbe quivis vel propriam domum, vel vicinam ictam autumaverit. Ego quoque tunc temporis Badam iter tentaturus, hora ab urbe, infra pagum Hôngg, fragorem percepi, ut haud longe à me rupti glomeris fulminei, ſine vento vel pluvia. Vidi tamen urbi & περιχώρῳ imminentes denſa albedine ſplendentes nubes, in imbrem ſeſe exonerantes.

Notatu imprimis digni ſunt primi fulminis motus: Fuit ancilla Dn. Eſcheri in prato ad meridiem domus verſus Lacum ſito, viditque globum ignitum ſemipedalis circiter diametri moveri horizontaliter per imam aëris regionem, 12. vix pedibus à terra & haud procul à ſe, ut caput corpusque ipſum curvaverit præ metu illabentis ictus. Audiebat ſimul ſuſurrum ingentem. Præteriit autem ipſam illæſam tremendus ignis, vires experturus in Arbore ſatis frondoſa, ad quam directa fere linea à meridie verſus ſeptentrionem tendit. Hic ſubingreſſus corticem, ſtatim ſupra radices, eum deglubit, latitudine fere 6. vel 8. pollicum, tunc autem ulterius ſerpens ignis juxta ramorum diverſorum longitudinem ad extremam usque arborem decorticationem effecit digitalem paſſim, alibi etiam bipollicarem, ſine tamen ullo flammæ indicio per nigrorem ſeſe manifeſtante, ut inſtrumentis ferreis ad ligneam usque arboris ſubſtantiam decorticationem factam diceres.

Arborem ubi reliquit fulmen, ab ipſa arbore, quam oblique feriit, dirigebatur verſus occaſum, ad ipſam Dn. Eſcheri domum, & quidem angulum orientalem plateæ proximum.

Ante autem, quam domui ipſi ullum fuit damnum illatum,

tum, mirabilem ſenſit effectum ipſum ſilicibus ſtratum pavimentum, quod domui periobli loco eſt. Hujus quippe pars muro proxima fuit ad pedis latitudinem, & 8. circiter pedum longitudinem inverſa veluti, ſilices rurſum moti, & in ſitu irregulari relicti, veluti ſi ab igni non ſufficienti pyrii pulveris accenſi, terra incumbens fuiſſet duntaxat percuſſa, & ſummota, non verò in altum extruſa. Attribuendus eſt autem haud dubie hic effectus ſubingreſſo intro ipſius terræ poros Igni fulmineo, cui inſinuationi percommodam dedit occaſionem ſitus ipſius pavimenti, prato vicino paulo elevatior, & canalis concavus ibi loci aquas excrementitias abducens. Ab hoc canali horizontali viam quæſivit fulmen ſurſum, per canalem plumbeum perpendiculari ſitu aquas ex culina demittentem, cujus diameter eſt incirca 5. digitorum. Hunc tubum non illæſum, nec totum pertranſiit amplius ſpatium quærens ignis, 6. pedum circiter altitudine à terra diſrupta fuit prima partium tubi junctura. Nil interim paſſa fuit detrimenti janua ex abietino aſſere lignea, quæ eum in finem clauſa fuit, ut tubus ab injuriis externis defenderetur, nec viſui ſtatim exponeretur. Acta ſunt, quæ hactenus recenſui, in pariete ædis externo orientali, ejusque angulo ſeptentrionaliori. Poſtquam è tubo plumbeo evaſit fulmen, præteriit angulum ædis illæſum, petiturum faciem ædis Septentrioni expoſitam. Hic quid peractum fuerit, nunc recenſendum ſequitur. In prima eaque ſola contignatione Septentrionem verſus ſita eſt culina & cœnaculum, & meridiem verſus hypocauſtum cum duobus cubiculis. Præter culinam, quæ orientalior eſt, tranſiit quidem fulmen, ad tecti contignationem domum ingreſſurum, ſuos tamen exeruit in culina & cœnaculo effectus. In culina ſtabat haud procul à feneſtris juxta ancillam hera; feneſtræ ab Ignis tranſeuntis veloci vehementia fuere diſruptæ, plumbum, quod jungit orbes vitreos, non tantum diffractum, ſed in minutiſſimas particellas fuſum, quæ in parietes culinæ ac heræ veſtes excuſſæ, infixæ ligno, muro, veſtibus laneis hærent. Hera attonita, præſentis tamen animi, Igne ſe circumfuſam, teſtatur,

ſtetit

ſtetit nihilominus erecto corpore, nec, quod mirum, ullam paſſa reſpirationis difficultatem, ſed aliquantillum Ignis, faciem prætereuntis, ſenſit in cute & palpebris rubore calenti tinctis indicium, auribus autem ſuſurrum vehementem, juxta ſtans ancilla obſurduit per aliquot dies, optimè tamen liberata ab hoc malo, redeuntibus diſtenſis nimium ad priſtinam Elaſticitatem tympani fibris. Hæc ſunt, quæ in culina fuere peracta. In cœnaculo adjacente, cujus janua culinari januæ è diametro poſita fuit, ut hæc ipſa aperta, triplex obſervatum fulminis indicium: Denigratio in unico orbe vitreo, (omnes autem feneſtræ cum ſuis orbibus hic manſere integræ.) Subſcus lignea in tabulato feneſtra ſuperiori diſciſſa per medium, & infra feneſtram murus læſus, ejusque arenatum vi ſumma in aulam vicinam atq; januam excuſſum, ut hæ prorſus ab illo fuerint conſperſæ. Videtur autem, quantum judicare licet, tenuis fulminis ramus culinam tranſiiſſe, & cœnaculum ingreſſus, hos effectus exercuiſſe.

Nunc redeo ad ipſam primariam fulminis pene integri viam. Aſſiliit id ſupremam muri partem, cui tectum incumbit, trabes ad 5. pedum circiter peripheriam diffregit, tegulas 150. ſublevavit, atque dejecit, Cantherium ſemipedalis diametri horizontali ſitu per tecti trabeationem locatum veluti per demorſionem in fruſta ſecundum vibrarum dilaceravit, aſſeres ſuperiores tabulati diſrupit, omnia ſine denigrationis nota, & ſic tranſiit in turriculam meridionalem domus, poſtquam in ſeptentrionali turricula aſſeres quosdam externos dirupit. Intra hanc turriculam meridionalem in parvi conclavis rotundi fere forma clauſam, parietes muro paſſim fuere denudati, aſſeres confracti, feneſtræ diſruptæ, & veluti convolutæ, plumbo non liquefacto, picturæ muri lateritii particellis contaminatæ, tabulis lateralibus ſolutæ, in terram proſtratæ, pallium holoſericeum foraminibus aliquot, ab aſſerum fractorum volantibus, ut videtur, particulis, perforatum. Tecti, quod turriculam operit, ambitus canalis fuit, è ferreo laminari candido formatus, & cantherio per vincula ferrea fortiter alligatus, ad pluviam colligendam & derivan-

vandam: hic autem canalis fuit circumcirca ſolutus à fulminis violentia, & una cum ferreis vinculis in terram proſtratus. Ex turricula hac poſtquam emerſit fulmineus ignis, deſcendit rurſus ad conclavia meridionalia. In hypocauſto, quod orientalius eſt, diffractæ fuêre quædam feneſtræ, cylindrica tendicula ferrea 5. circiter lineas craſſa, in medio veluti diſciſſa, aulæo, quod inde pendebat, laneo illæſo, ampullæ vitreæ menſuræ communis capaces tres in capſa reconditæ, in fruſta diffractæ, nil ſentiente damni infantulo bienni, qui ſellæ inſidebat, alio puero ſexenni, qui poſti hypocauſti inſidebat, humi proſtrato, ſine alio damno. In hypocauſti muro exteriore excutiebatur materia cæmentitia cum denigrationis nota in trabe denudata conſpicua; replebatur interim hypocauſtum fumo. In cubili proximo etiam meridionali maximam iterum exeruit vim fulmineus glomer, feneſtræ fuêre diffractæ, plumbum, quod orbes jungit vitreos, ad parietes excuſſum, uti occaſione culinæ ſupra quoque indicavi, trabes aliquæ cum muro dilaceratæ, vincula ferrea, ſive tendiculæ, quæ feneſtras firmant, inflexa, & veluti convoluta, aulæa lanea, quibus feneſtræ ornabantur, viridis coloris, in plurima fruſta partim dilacerata, partim combuſta, remanente per aliquot dies forti odore ſulphureo, & maculis nigris, nil interim damni ſentiente lecto è plumis molliſſimo, neque ejus velis. Digniſſimum verò eſt memoratu, quod αὐτόπτης teſtatur Herus; ingreditur is liberos ſuos liberaturus, conclave hoc, videtque nubem albam ſesquipedalem circiter in ſummo fumidam, lento ſatis motu per pavimentum promotam, qua viſa retrogreditur ex conclavi, periculum evaſurus, & alia neceſſaria auxilia ſuæ familiæ præſtiturus. Cubili huic adjacet aliud adhuc, in quo decumbebant infantes duo, hoc autem per ſingularem DEI Tutoris gratiam immune ab inſultibus fulmineis perſtitit. Evaſit namque, & tremendo quidem tum impetu, tum effectu, fulmen per infimum medii parietis in conclavi angulum, ubi dirupit murum, diffregit trabem, & ſitu ſuo emovit poſtem ſaxeum ferrea craticula forti aliis lateralibus & imæ connexum, nec duntaxat

emovit è ſitu, ſed per medium diffregit. Hic in binos diſpartiebatur ramos fulmen, quorum uterque muros in ſuperficie denudavit, ſiniſter verò murum ipſum terebravit, atque juxta poſtem januæ domus poſticæ meridionalis ingreſſus januam, ipſam ex parte dilaceravit, ſine tamen ignis ulla nota; dexter verò januam alius conclavis perforans, fragmentum ligneum plusquam pedale in oppoſitum parietem - - pedibus diſtantem veluti ſagittam excuſſit, ut hoc craticulæ ferreæ infixum manſerit. In hoc dein conclavi fuêre lapides quidam pavimenti lateritii excuſſi, & murus parietis in uno loco denudatus. Cæterum per bina hæc ultima conclavia egreſſus ignis fulmineus, ultimos, eos tamen exigui momenti, effectus exercuit, tum in ſepimento horti ex ligneis bacillis craticulato, quos ab invicem dimovit, tum in Leucojo luteo hortenſi, cujus petala permulta in terram dejecit, reliquo plantæ corpore manente ſalvo.

Ex hac Hiſtoria patent

1. Effectus fulminis in objecta varia. Terra cum ſilicibus ei infixis ſuccutitur, lapides lateritii ſeu cocti ſedibus ſuis excutiuntur. Saxa muris firmiter impacta loco moventur, & in medio franguntur. Arenatum è muris decutitur, & aliquot abhinc paſſibus in minimis reſolutum partes parietibus aſpergitur. Muri ipſi terebrantur. Plumbum hic diffinditur ſaltem, alibi liquatur, & in minimas ſolutum particulas in proximos parietes excutitur. Tegulæ tectis dejiciuntur. Summoventur & finduntur aſſeres. Trabes ligneæ veluti demordentur in fibroſas partes exiguas. Fragmenta ſagittarum adinſtar longe excutiuntur. Ferrei cylindri diſſecantur. Franguntur vitra, tum in ampullis, tum in orbibus. Homines manent in medio ferè igne fumoque illæſi, alii per aliquot dies ſurdaſtri. Aulæa alia manent illibata, alia partim ſcinduntur in fruſta, partim verò uruntur. Manent hic ibi maculæ nigræ ignis indices, & tamen nihil accenditur. Lecti ipſi cum ſuis aulæis manent ab igne intacti, & eo quidem in cubili, quo ſummam exercuit potentiam fulmen. Sclopetum

tum ibidem pulvere pyrio oneratum, nil cepit de igne fulmineo. Nec ipſa domus, quod quis facile præſumſiſſet, incendio periit, utut tota ferè domus fumo repleta fuerit, animadvertentibus id viris, qui ſtatim à fulminis ictu domum intrarunt, ſuppetias laturi, & vicinis ipſis.

2. Unum idemque fulmen levi occaſione dirimi in partes, veluti tot ramos. Unus idemque glomer fulmineus ſeſe diſpertiit in diverſos arboris ramos, unde vel rurſus collecti Ignes hi diſperſi in unum, vel unica magni glomeris fulminei portio feriit domum, & in ipſa hac domo, quod manifeſtum ſatis fit ex circumſtantiis, ſeſe diviſit in partes.

3. Videtur verò ſatis ſimile, ex progreſſu fulminis circum circa ædes, & in iis, provolvi id motu vel ſpirali vorticoſo, vel undulabundo, vel compoſito ex circulari & recto, rotæ adinſtar, & facilius quidem promoveri juxta ductum partium ſolidarum ligni vel muri, quam in medio aëris fluido; aliquando etiam rotari poſſe circa proprium centrum; ita autem explicari poteſt tardus ille nubeculæ in cubili motus, niſi per eam intelligere quis velit fumum ex fulmineo igne collectum.

4. Fulmen centrum ſuæ gravitatis & virium non habere in linea media directionis flammæ, quandoquidem levi occurſu corporum detorqueatur à linea motus. Ex pyrotechnia artificiali huc trahi & comparari poſſunt jacula ignita, virga directrice deſtituta, quæ vulgo Schwermer vocantur.

5. Unum & idem fulmen poſſe eſſe & *terebrans*, *diſcutiens* & *urens*, ut non tam dici poſſint fulminis diverſæ ſpecies, quam variæ à potiori effectu denominationes. Hoc ipſum enim fulmen hic fuit terebrans, alibi diſcutiens, & alibi urens. Ita haud male Homerus idem numero fulmen, quo navis Ulyſſis fuit icta, & deperdita, modo ἀργῆτα κεραυνὸν vocat Odyſſ. ψ modo ψολόεντα κεραυνόν. Odyſſ. ψ.

6. Videtur verò quam maxime ſimile, exerere vires ſuas fulmen imprimis velocitate ſumma, & tali, cui ſolidiſſima quævis reſiſtendo non ſunt paria. Velocitati huic ſummæ attribuen-

dos puto effectus, tum noxios, tum innoxios. Noxios rerum, quæ damna à fulmine patiuntur; Innoxios hominum, qui illæſi manent, ut citius tranſeat tenuiſſimus hic cum aëre maxime rarefacto ignis, quam ſuffocatio contingere queat, & reſpiratio una cum circulatione ſufflaminari; terebrationes mirandas, expulſiones ſaxorum è ſuis poſtibus &c. nec deſunt exempla, quæ rem illuſtrent. Ambuſtiones cutis, quas ſæpe patiuntur milites à prætervolante corpus, id tamen non tangente globo vel tormentario, vel bombardæ; fuſiones vitri à flamma in coni apicem collecta, quibus utuntur vitrarii, les emailleurs; effectus pulveris fulminantis, qui ex nitro, ſulphure & ſale Tartari conſtat; fuſio chalybis cum ſulphure vivo pro confectione Croci Martis.

7. Adſcribi non poſſe effectus ſupra enarratos, imo ne forte unum quidem ex tot diverſis lapidi alicui fulminari, quem in ſomno potius, quam in natura, vidit credula nimis Antiquitas.

OBSERVATIO CLXXXVI.
DN. D. LUCÆ SCHRöCKII.
Dyſuriæ cauſa rara.

MAtrona 57. annorum, per integrum annum valetudinaria, præter alia ſymptomata, doloribus in pube & abdomine, dextrum inprimis hypochondrium, ubi tumor durus, indolens, capitis infantilis magnitudine tactui obverſabatur, occupantibus infeſtabatur; omnium verò moleſtiſſimum erat dyſuria, cum teneſmo, alvi difficultate, fluoreque albo, interdum ſanguini permixto, urina verò quaſi lactea exiſtente. Poſt varia in vanum adhibita remedia, quibus calculo potiſſimum medela quærebatur, meum etiam conſilium in principio Anni 1708. expetiit, qui, præmiſſo de incerto curæ ſucceſſu prognoſtico, de calculi præſentia dubitans, & præter meſenterii tumorem ſcirrhoſum, circa veſicam etiam tale quid latere judicans, temperantibus & abſorbentibus internis, externis etiam reſolventibus dolores demulcere laboravi, & propinata idcirco primo magneſia alba, leviculas indu-

ducias impetravi, urina etiam clara inde effluente, quæ vero poſt aliquod temporis ſpatium priorem faciem reinduit, quin turbida dein fœtidaque evaſit, & talis ad finem usque vitæ perſtitit. Marte dein, tum in ſubtiliſſimam ſcobem limato, tum in tenuem crocum cum aqua corroſo, tumentes glandulas reſtituere, quod in aliquibus aliis bene ceſſiſſe expertus fueram, aliquandiu, ſed fruſtra tentavi. Tandem anodyno pulvere, ſæpius exhibito, dolorum vehementiæ obviam itum, qui licet ſomnum non induceret, ſemper tamen aliquot horarum inducias à doloribus conciliavit; usque dum ægra penitus emaciata in fine Menſis Julii vivorum numero eximeretur. In cujus cadavere aperto nihil præternaturale inventum fuit, præter tumorem in dextro hypochondrio ſcirrhoſum, inteſtino ileo & colo arctiſſime adhærentem, ſimilemque alium, qui totam fere pelvim occupaverat, atque veſicæ fundo penitus adnatus fuerat, ſpithamæ latitudine & quatuor digitorum altitudine, duorumque fere craſſitie conſpicuus, ſenſim vero in utraque extremitate anguſtior redditus. Hunc comprimendo veſicam, atque ob ſalſas ſtagnantis in eo lymphæ particulas eandem lancinando, doloroſam illam urinæ excretionem produxiſſe arbitror.

OBSERVATIO CLXXXVII.

DN. LIC. JOH. SAMUEL. CARL,

De

Triplicis Cinnabaris Convenientia.

NUm inter triplicem *Cinnabarim, nativam, antimonialem*, & *factitiam vulgarem* intercedat quædam differentia: non diſputatur amplius, utpote apud plures dubium nullum eſt, *antimonialem* omnibus aliis præcellere. Multi factitiam vulgarem ad uſum internum penitùs inutilem eſſe ducunt, imò non niſi cum ſummo periculo adhibendam. Perſuaſio hæc multorum animos occupat, licet nuſpiam ratio probabilis vel à priore vel à poſteriore inveniri queat. Paratur ita antimonialis multo labo-

re, multoquè ſumptu, præſertim ſub fundamenti proceſsûs neglectu aut inſcitiâ, ut pauperiores in largiore ac iteratâ doſi eam (prout in aliis paſſibus contingit) admittere, durius ducant opus. Quod ſi verò demonſtratio detur, omnem Cinnabarim conſtare è mercurio vivo & ſulphure communi, illo ad ſex partes cum hujus unâ commixtis & ſublimatione unitis: diſparebit omne diſcrimen, præſertim cum nec inter mercurium, nec inter ſulphur, numero differentia ſpecifica, aut gradualis diſcretio agnoſcatur. Illorum ſententia ſuo ſtabit talo, qui omnia naturæ mixta teneriora, ſubtiliora, perfectiora eſſe adſerunt, quàm artis imitationes in eodem genere; unde cinnabari nativæ ſuam prærogativam non denegandam. Manebimus ſaltim in duplicis Cinnabaris artificialis identitate indicandâ.

Demonſtrationem à poſteriore format dicta analyſis, quæ facilè deprehendi poterit, ſi quamvis Cinnabarim cum limaturâ martis, aut cum regulo antimonii quis miſceat, & per retortam igne arenæ in præpoſitam excipulo aquam propellat mercurium. Sulphur enim promptiùs cætera metalla arripit, & unionem mercurii deſerit, prout diverſa hæc Sulphuris habilitas ad arripiendum, ſolvendum, imbibendum metalla è chymicis rudimentis patet, ut Sulphur promptiſſimè quidem & in largiſſimâ quantitate (pars 1. Sulphuris partes 6. mercurii) imbibat mercurium, imò ſolâ tritoriâ ac liquefactoriâ combinatione uniatur, at intimiùs ac firmiùs cum regulo antimonii coaleſcat, & mercurii conſortium rurſus deſerat; imò cum argento, ſtanno adhuc arctius coëat, & regulum dimittat, cum cupro iterum firmius, ut argentum, ſtannum ita ad fundum ſub fuſione præcipitetur, cum ferro magis adhuc, ut inde cuprum præcipitetur. Qui diverſi gradus in habitu ſulphuris ad ſolvendum metalla facilè imitatione experimentali deprehendi poſſet, ſi Cinnabaris vulgaris cum regulo antimonii reducetur igne retortæ ac arenæ in mercurium; caput mortuum, ſeu reſiduum ex ſulphure Cinnabaris & regulo in antimonium verum regeneratum, cum lunâ fundatur & à regulo ſeparetur; poſt mixtura ſcorialis cum venere fundatur, ita-

que

que luna iterum ſub formâ reguli ad fundum ſecedat; tum ſcoriæ, quæ ſunt mixtura ſulphuris & veneris, cum limatura martis fundendo tractentur, ita cuprum iterum liberabitur. Sed ne longius digrediar in hæc: puto ex analyſi apodixin claram eſſe, Cinnabarim omnem in ſe nil niſi mercurium ſulphurque commune continere.

Syntheſis idem manifeſtat: Sic Cinnabaris vulgaris æquè conſtat mercurio & ſulphure, ac antimonialis, & hæc æque ac illa. In antimoniali enim mercurius vivus è ſublimato cum ſulphure coaluiſſe, & ſublimati ſalino-acidam ſubſtantiam cum regulo, eumque ſolvendo abſtuliſſe pharmacopœis notum. Superſtitio ſolùm hæret in illâ opinione de aureâ indole ſulphuris antimonialis, quæ ſi foret, præcellentiam à priore Cinnabaris hæc reportaret. At nullam eſſe differentiam hujus ſulphuris in antimonio hærentis præ ſulphure vulgari, monſtrat imitatio artificialis antimonii ex regulo antimonii & ſulphure communi mixto & fuſo. Prodit inde antimonium ſpecie idem, quale eſt nativum vulgare, ut omnia cætera antimonii producta, experimenta ac phænomena cum hoc tentare liceat. Nulla itaque prærogativa medica expectanda, ut tanto labore tantoque ſumptu ex antimonio & mercurio ſublimato Cinnabarim proliciamus. Cum enim mercurii ſublimati (uti modo fundamentum tactum) ſpiritus ſalis communis inhærens regulum antimonii ſolvat & ſub butyroſâ conſiſtentiâ abſtrahat: nil aliud remanet, quàm mercurius vivus ex ſublimato, & ſulphur commune ex antimonio. In procedendi verò methodo illa ſubeſt difficultas, quâ ex antimonii & ſublimati æquali miſcela raró purior Cinnabaris impetretur, ſed abundantia ſulphuris cinnabarim obſcuram & impuram reddat, ut ejus paucitatem taceam; unde rectius triplum vel quadruplum ſublimati ad unam antimonii adſumitur: ut taceam, quod rectificatio iterata multum temporis, laboris, ſumptus perdat.

Ex quâ improportionati ponderis ratione illa obſervatio pendet, quâ alii ad Cinnabaris uberiorem proventum impetrandum,

dum, poſt primam Cinnabaris ſublimationem, ſubſtantiam reſiduam, quæ nil aliud eſt, quàm purum antimonium, iterum cum anatica portione mercurii ſublimati ſubtiliter terendo miſcent, totamquè operationem ad butyri ac Cinnabaris productionem de novo ſubornant. Exit ita rurſus bona pars Cinnabaris, quæ cum priore, primæ ſcilicet ſublimationis, miſcetur & rectificatur iterum atquè iterum. Ad rectificationem adjuvandam addi poteſt portio oſſium vel C. C. uſti ac calcinati, pulveriſati. Ita enim hujus calcaria abſorbendi facultas ſuperfluum Sulphur imbibit, ut Cinnabaris magis tenera, cryſtallina, rubicunda evadat. Operatio ut in retortâ & capella inſtituatur, ob carbonum diſpendium, difficilioremque elevationem, opus non eſt; ſed quadrat cucurbitula crucibulo arenâ impleto indita & igni aperto impoſita. Sic breviore tempore minoreque ſumptu cinnabaris ſublimatur ac rectificatur. Poteſt tamen & hoc compendium anguſtius reddi, ſi ad partem unam Antimonii ſumantur partes 2. 3. mercurii ſublimati, mixtura pro ſublimati deliqueſcente humectatione in cellam reponatur, poſtmodùm retortâ arenæ impoſitâ, lento igne butyrum educatur, reſiduum pariter igne intenſo ad cinnabaris eductionem urgeatur, vel cucurbitulæ incluſum in crucibulo igni aperto committatur. Sic intra 2. 3. horas aſcendit cinnabaris, quæ, ſi adhuc obſcurior, ſive per ſe ſive cum additamento dicto calcario rectificari poterit. Sed hæc & ſimilia è phyſico rationali fundamento petita compendia nihilominùs ſine evidente neceſſitate ac utilitate tædioſum involvunt laborem, multo minùs tantam excellentiam præ vulgari cinnabari antimoniali conciliant.

Nil ergò obſtat, quò minus Cinnabaris vulgaris præparari & adhiberi poſſit, cum breviore tempore, minore labore, faciliore ſucceſſu conficiatur. Sume ſulphur commune vel ſtillatilium, tere in mortario lapideo, admiſce triturando mercurii vivi tantundem, liquefac in cochleari ferreo, agita ſpatula lignea, ut ſuper igne commixtio probè fiat. Materia nigra ſi abeat n globulos, pulveriſetur & in cochleari iterum lento igne uſtu-

letur, ut abundans ſulphur diſſipetur. Quodſi materia vapores ſulphureos ſpargere deſiſtat, tùm inde cucurbitulæ & hanc crucibulo arenæ imponendo, tùm igne forti ſublimationem ad 2. 3. horas urge. Sublimata inde Cinnabaris ſi pulveriſetur, iterumque atque iterum rectificetur: tanto magis virtutem ejus acui multi cenſent. Ita tamen ſi rectè fueris operatus, habebis Cinnabarim, omni ſecuritate adhibendam.

Uno negotio pro uſu ulteriore chymico & tincturæ ſolaris confectione poterit ſimul parari crocus auri valdè tener, ſi aurum per antimonium depuratum cum mercurii ſ. q. in amalgama redigas, poſtmodumque cum ſulphure terendo & liquefaciendo commiſceas, & ſublimationi exponas; remanet in fundo crocus ſolis admodum ſubtilis, qui denuò cum Cinnabari commiſceri, & ſublimatio iterari poteſt; Facilitari ſolutionem ajunt, ſi aliquoties Spiritus Vini ſuper illum crocum aduratur. Succedit verò ſolutio in menſtruis mineralibus, ſulphure metallico cupri, ferri, argenti &c. prægnantibus. In vegetabilibus vero ac animalibus menſtruis crudior eſt, & priùs in aurum fulminans, cum alcali volatili præcipitatum, ut redigatur neceſſe eſt: qua de re alio loco & tempore.

Patet itaquè convenientia triplicis Cinnabaris è fundamentis chymicis à priori. Hæc verò demonſtratio experimentis therapevticis â poſteriore ſi fida, certa, tuta adferri poſſunt, perquam lubenter cedet. Uti enim non quamvis officinarum cinnabarim, maximè in pulverulenta forma oblatam, adeoquè minii ſimilisquè inquinamenti ſuſpicionem adferentem, ad uſum medicum commendaverim: ita tamen experimenta me docuere, vanum eſſe metum de ejus deleterio effectu, contra verò uſum æquè tutum, maximè ſi fruſta ſtriata cryſtallina ſeligantur, iterataquè ſublimatione rectificatione depurentur, aut Cinnabaris talis ſimplex è ſulphuris & mercurii colliquatione & ſublimatione nata adhibeatur. In fruſtis majoribus minium timeri non debet, cum fundamentis chymicis repugnet, plumbum cum ſulphure ac mercurio ſublimari poſſe; prout æquè experientiæ ſuperſti-

tioſus ille refragatur metus, quo mercurium ſublimatum cum arſenico inquinari, ſublimari, & ita ad mercurii dulcis præparationem minus tutam reddi poſſe putant.

Concluſionis loco duplicis adhuc experimenti chymici ac medici mentio injicienda. Illius, quo cinnabarem antimonialem ob coloris obſcuritatem cum cinnabari vulg. unà mixtam ſublimare ſolent, hujus ut minialis magis color eam temperet, & ad carmineum deducere conetur, quo fine etiam cum urinâ vel ſpiritu urinæ in porphyrite imprægnari triturari ſolet, & poſtmodùm ſalſedo iterum elui: in quo artificio ſtupendum illud arcanum celebris in orbe pharmacevtico cinnabaris Linckerianæ concluſum nonnulli opinantur.

Hujus verò ſeu Medici experimenti obſervatio illa eſt, quâ utramque Cinnabarim, antimonialem & nativam, mixtam unà iteratis vicibus ſublimari, atque ita penetrantioris ſubtilioris effectus reddi poſſe judicant. Sic recordor methodi celebratiſſimi Archiatri Würtenbergici B. Dn. D. Gmehlini, qui tali Cinnabari cum parte V. X. Salis volatilis acuata larga & iterata doſi in affectibus nervorum chronicis uſus eſt. Sed de uſu commentatio hujus loci non eſt, præſertim cum commendationum abundantia magis, quàm defectu laboremus, quæ hoc concretum ad ſublimius faſtigium elevarunt, quàm ipſo effectu ſuique merito penetrare valet. Ego in privatâ diſpenſatione non inutiliter admiſcuiſſe mihi videor, tum pulveri nephritico ex nitro puro & tartaro vitriolato, tum pulveri temperanti ex nitro, tart. vitriol. matr. perl. ant. diaph. imò etiam pulveri infantum ex matr. perl., antim. diaph., lumbr. terr. reliquos uſus ut prætermittam. In primo enim ſpaſmorum nephriticorum mitigationem per cinnabarina nitroſa ſecuriorem deprehendi, quàm per opiata aliaque narcotica, quæ excretionum cohibitione quàm infauſtos effectus poſt ſe in hoc paſſu inprimis trahant, experientiæ multorum ſufficienter jam innotuit. In altero compoſito, mihi hactenus verè panchreſto, æquè tutius acutarum, febrilium inflammatoriarum exæſtuationes, orgaſmos, inquietudines, acrimo-

nias

nias ita obtundi, ſopiri videmus, quàm aliâ narcoticâ methodo & medicinâ. In tertio ſpecificorum antepilepticorum energiam, uti & generalium abſorbentium, diſcutientium, feliciter adjuvari ita, non immeritò conjicere licebit.

OBSERVATIO CLXXXVIII.

Dn. LIC. JOH. SAMUEL. CARL,

De

Alcali vitriolato.

INſignio hoc nomine ea ſalia media, quæ è ſimplici ſale alcalico & acido ſimpliciore univerſali in ſulphure vitrioloque hærente conſtant, qualia ſunt *tartarus vitriolatus, arcanum duplicatum, nitrum ſulphuratum, ſal Glaſeri, ſalia fixa vegetabilium officinarum* &c. Singula enim in fundamento chymico-phyſico conveniunt, licet quoad operationem externam longè diſparia ſint. Cognitâ verò rei ætiologia incongruum foret, ſingula magno labore conquirere, multò magis abſonum foret, ſi unita ex rei differentiâ adhibere placeret. Præſtabit ergò unum breviore methodo parare, quod cæteris virtute ſit æquale imò ſuperet. Sit *tartarus vitriolatus Tachenii.*

℞. Cineres clavell. puros, ſolve aquâ purâ, affunde ſolutionem vitrioli, ſive venerei ſive martialis ſub æquali portione. Præcipitabitur metallum ſub formâ croci. Saturationem deprehendes, ſi parum liquoris hujus filtres, eique affundas parum ſolutionis Cin. clav. vel ol. tart. per del. Quodſi nulla effervescentia, nec turbatio liquoris, & ſubſidentia calcis metallicæ contingat: tum acidum vitriolicum erit ſaturatum, & à terrâ metallicâ liberatum. Filtra tum liquorem & ad cuticulæ apparentiam ſive in vitro ſive in ollâ ferreâ inſpiſſa, ut loco frigido expoſitus cryſtallos dejiciat. Liquor reſiduus denuò evaporatione inſpiſſari & cryſtalliſationi exponi debet. Habes ita tartarum vitriolatum purum, nitidum, cryſtallinum. Commendari poteſt hæc ſpecies alcali vitriolati præ cæteris hujus generis ſalibus mediis,

tum ob breviorem ac viliorem operationem, tum ob ſpiritus ſubtilioris ac volatilioris in vitriolo hærentis certiorem ſuſceptionem ab alcali factam. Ille enim tartarus vitriolatus, qui è ſale tartari, ſpiritu vitrioli ſaturato, uſitato officinarum modo conficitur, hac teneriore ſpiritus parte caret, ut taceam, quòd hic majores ſumptus requirat.

Arcanum verò *duplicatum* ſeu *panacea Holſatica*, quæ eluitur è capite mortuo aquæ fortis, ejusdem proſapiæ eſt; ſiquidem ſpiritus vitrioli depellens ſpiritum nitri, ut acidum debilius, tenerius, volatilius, cum ſale alcalino nitri ſeſe conſociat, ac ita tale ſal neutrum format. In præparatione verò non ſolùm ob calcinationem ſollicitam plus faceſſit negotii, ſed etiam illud minatur damni, ut, ſi caput mortuum non exquiſitè fuerit calcinatum, atque in confectione aquæ fortis vitriolum venereum adhibitum, facilè tum miculæ vitriolico-venereæ in hoc arcano duplicato hæreant ac remaneant, quæ inſignes vomitus, hypercatharſes periculoſas ſuſcitare valent, prout ejusmodi exempla multorum experientia imò medicina forenſis prodit. Unde non ſolùm accurata & iterata calcinatio inſtrui, ſed & à nonnullis inquinamenta venerea per additionem portionis alcali præcipitari ſolent.

Idem verò incommodum evenire ſolet à tartaro vitriolato ſupradicto, ſi ille ex vitriolo venereo conficiatur, nec ſufficienter per alcali ſal ſaturetur; ad quod periculum evitandum, præſtat non ſolùm ſuperius notatam docimaſiam experiri, ſed quantitatem ſalis alcali ſuperabundanter affundere, ita ut acidum aliquod adfuſum efferveſcentiæ cujusdam ſtrepitus edat, ac prædominium ſalis alcalini indicet, quod verò prædominium ſali medio nil obſtat, cum in liquore remaneat ſeparandum, nec cryſtalliſationem cum tartaro vitriolato ſubeat.

Hac ratione pro uſu medico ſufficit una ſpecies alcali talis vitriolati. Nec opus eſt (aut ſingulare quid in eo nos piſcari poſſe putandum) ſale Glaſeriano, quod paratur ex hepate ſulphuris pulveriſato, leniquè igne calcinato, usquè dum ſal cinereus evadat, qui aqua calida ſolvendus, & ad cryſtalliſationem diſpo-

diſponendus. Sulphur enim ſimilem ſpiritum acidum in ſe continet, ac vitriolicus exiſtit. Unde ſi ſulphur cum ſale alcali miſcetur & funditur in maſſam rubram, & hæc calcinatione ſubſtantia aduſtibili exuitur, complicatur tum acidum ſulphureum cum ſale alcali in ſal medium, ſimile & idem, quale eſt tartarus vitriolatus. Acidi verò ſulphuris cum acido vitrioli indicatam identitatem monſtrat geneſis vitrioli ex mineris ſulphuris, metallis adjunctis: tum etiam imitatio artificialis ex venere vel marte mediante ſulphure parata, per colliquationem, lenem calcinationem eluitionem ac inſpiſſationem. E quo vitriolo idem acidum elici poteſt, quam eſt vulgare vitriolicum. Adde demonſtrationem ex ſyntheſi, quòd tale acidum facile cum principio φλογιςῶ in geneſin ſulphuris tranſire poſſit, ſi ſcilicet cum ſale alcali ligetur, fundatur, inque fluxu τὸ φλογιςόν è carbonum pulvere adjecto addatur: redit inde hepar ſulphuris, ſcil. alcali ſulphure plenum, dum acidum vitriolicum commercium τȢ alcali deſeruit, & cum principio inflammabili novum mixtum, ſcil. ſulphur minerale verum generavit. Unde ſi eluatur hoc hepar aqua, filtretur, præcipitetur cum acido quodam: emergit lac ſulphuris, quod verum eſt ſulphur, & in ejus conſiſtentiam facile liquari poteſt.

Præterea ejusdem cenſus erit *nitrum ſulphuratum*, quod fit, ſi fluenti nitro ſucceſſivè adjiciatur ſulphur, usque dum uſtionis & flammationis ſtrepitus ceſſet. Materia relicta in aqua ſolvitur & cryſtalliſatur. In hac operatione ſimile ſal medium vitriolicum producitur, dum acidum nitri per fuſionem cum ſulphure peruritur ac diſpellitur; remanens verò ſal nitri alcalicum cum ſpiritu ſulphuris vitriolico intimè commiſcetur & in tale ſal neutrum permutatur.

Deinde ejusdem indolis eſt *Sal neutrum*, quod mediante ſale alcalino ex athmoſphæra piſcantur. Cineres clav. ſal tartari &c. exponuntur aëri libero per aliquot ſeptimanas menſesque: tum ſolvuntur aqua frigida: remanet ſubſtantia alba, mucida, quæ calida aqua coquendo ſolvitur & ad cryſtalliſationem exponitur. In aëre enim hæret, uti per aquas terrasque diffuſus eſt,

ſpiritus ille vitriolicus, ſal acidum magis ſimplex, catholicum; unde ejusmodi ſal ad ſulphuris geneſin diſpoſitum eſt; ſi ſcilicet cum pulvere carbonum fundatur in hepar ſulphuris.

Denique ejusdem indolis ſunt *officinarum ſalia vegetabilia fixa*, quæ ex cineribus cum ſulphure uſtulatis conficiuntur. Cryſtalli enim ſaporque amaricans illicò prodit, ea non eſſe alcalia. Unde univerſa eorum ſerie commodè carere poſſumus, nec ſpecialis energia in iis quærenda. Etſi enim differentia quædam talia ſalia, in alcalina natura adhuc conſtituta, intercedere quoad nonnullorum ſententiam poſſit: hanc tamen ſublatam eſſe acceſſu acidi ſulphurei, dubitare vix licet.

Singula ergò hæc ſalia cum inter ſe conveniant, ſpecieque eadem ſint: præſtabit unum ſervare, quod brevioris ac vilioris ſit ſucceſſus. Uſus ejus eſt digeſtivus, diureticus, temperans, reſolutorius non contemnendus. Cum abſorbentibus utiliter miſcetur & adhibetur in obviſcatione primarum viarum, febribus intermittentibus & acutis: Cum nitro combinatur, tùm ut effectus temperatorius adjuvetur, tùm ut nitri effectus coagulatorius & inſpiſſatorius hujus digeſtivi adjunctione corrigatur: quo fine in ſpasmodicis affectibus nephritide, colica calida, aſthmate convulſivo &c. ſuum ſymbolum adfert. Cum martialibus unitur, quia tonica aperientium ac reſolventium conſortium amant & exigunt.

Unum circa præparationem commendati tartari vitriolati adhuc notandum, quòd uti ſuperfluum ſit Spiritum Vitrioli deperdere, ita pariter de ſale tartari ſentiendum, cui absque dubio minoris bonitatis aut damnoſæ qualitatis cineres clavellati puri ſubſtitui poſſunt. Si de utroque ſubjecto libra adſumatur: facile hujus ſalis vitriolici uncias 8. 6. nanciſci poteris. Notandum quoque, quòd intenſior evaporationis æſtus multum ſalis hujus in auras diſpellat. Poteſt ergò aquei motus inſtrumentum id volatile reddere, quod in igne fuſorio fixiſſimum perſiſtit aliàs. Quamobrem alii tali coctione ſpiritum volatilem ex tali mixtura ſuſcipere tentant, ſi in cucurbitâ cum alembico operatio inſtitua-

ſtituatur, & liquor prodiens iteratò rectificetur. Præſtat ergò lenis evaporatio. Deinde vaſa figulina poroſiora multum ſalis imbibunt. Ferrea itaquè ad evaporationem, aut vitrea præferenda.

OBSERVATIO CLXXXIX.

DN. LIC. JOH. SAMUEL. CARL.

De

Martialium ſelectu.

MArtialium præparatorum catalogus in eum excrevit numerum, ut vix Medicus aut Pharmacopœus ſuperſit, qui non ſingularem modum ſui martis cachectici, ſtomachici, aperitivi, helleborati, cydoniati, per omnes menſtruorum, colorum, claſſes præparare ac commendare deprehendatur. Non leviter pendendum Sydenhamii, aliorumque judicium, qui martem purum in ſubſtantia, nulla præviâ alteratione aut curioſa tractatione læſum, præferunt omnibus martialibus conſtructionibus, aut ut ipſi loquuntur, deſtructionibus. In cachectico-chloroticis affectibus videtur mars crudus feliciores effectus manifeſtius exerere. Eſſe verò omnium martialium operationem in tonica facultate fundatam, ut non niſi ſecundum majus & minus inter ſe differant, aut à menſtruis cæteriſque acceſſoriis quidpiam inter ſe contineant: monſtrat tùm adſtrictoria hæmorrhagiarum per illa ſuppreſſio, tum viſcerum robur per ea obtinendum ad ſtagnationum diſcuſſionem, motuſque humorum lentioris promotionem. Unde cum hic generalis ſcopus perſiſtat in ſingulis: multis ſuperfluis correctoriis tentaminibus haud opus eſſe videtur. Compendii loco commendabo ſolùm duo præparata martialia, unum in formâ liquidâ, alterum in ſiccâ, ſolidâ, pulverulentâ.

Illud eſt *eſſentia vitrioli martis tartariſata Ludovici*, quæ (uti cum *Zwölfferi* multum congruit) videtur inter remedia martialia lenioris, ſecurioris & certioris operationis eſſe, præſertim in infantum atrophicis affectibus, ubi cachectica corporis diſpo-

diſpoſitio, abdomen tumidum durum, facies pallida, conſumptio corporis, calor p.n. intercurrens, tuſſis ſicca glandularum meſeraicarum obſtructionem innuunt, ac martialium veluti uſum indicant, prout hoc ſcopo celebre apud nonnullos evaſit ſpecificum antatrophum *Scretæ* ex diaph. martiali, rad. ari ir. fl. ſal. veget. ſaccharo &c. compoſitum.

Circa præparationem ſaltim illud notandum videtur, quòd quodvis venale vitriolum ob venereum metuendum contagium tutum non ſit, novum verò ac purius vitriolum per ſpiritum vitrioli & lim. martis parare, aut ex minerâ martis Haſſiacâ elicere, laborioſius aut pretioſius judicari poſſit: quod inde faciliore methodo vitriolum ab omni inquinamento cupreo depurari poſſit per martem, ut vitriolum martiale purum exeat. Hoc fine ſoluto vitriolo in ollâ ferreâ ſuper igne adjicitur limaturæ martis manipulus unus & alter pro quantitate vitrioli, agitando liquorem ſenſim omnis venus præcipitabitur rubicundi pulveris forma, ut lamina ferrea indita maculam & tincturam veneream amplius non recipiat. Poſt filtretur liquor, & iterum coquatur leniter, adjiciendo ſucceſſivè cremoris tartari vel anaticam vel dimidiam ſaltim portionem, imò affundendo hujus uti & crudi tartari jam factam ſolutionem, ut ita ſolvendo coquendo utrumque miſceatur & melleam conſiſtentiam acquirat. Affunditur poſt ſp. vini phlegmaticus: Extrahitur leni calore eſſentia flava, filtratione ſeparanda, quæ ſi nimis lenis exiſtat, inſpiſſatione acui poteſt, ſi verò à virtute vitriolica ſaturatior adeoque in energiâ adſtrictoriâ crudior videatur, dilui poterit novo ſp. vini, aut aquâ aliquâ vitæ aromatica: Unde & ſtomachicum non inutile evadit, quo nomine & celebris eſt apud nonnullos. Cum eſſentia amara mixta: effectum ant-ictericum & hypochrondriacum exerit. In mulierum affectibus, menſium vitiis, hæmorrhagiâ uteri &c. pariter debitam operationem exerit. &c. &c. Quæ pauca de hujus martis liquidi præparatione ac uſu commendaſſe ſuffecerint.

Alterum præparatum martiale in conſiſtentiâ ſiccâ eſt *cro-*

cus

cus martis ſulphure ſolutus. Omnes enim calces, ſulphura, croci martiales, aut quomodocunque nuncupentur, in eo utplurimum convenire videntur, quod ſint calces ſulphureo ſuo principio privatæ. Proinde ſolùm gradu adſtrictoriæ ſuæ auſteritatis differunt. At verò in ſulphure (per alcali ligato, uti eſt in hepate ſulphuris, ſiquidem hanc diacriſeos rationem hic intellectam velim) fit martis, (uti & aliorum metallorum) adeò tenera diſſolutio, ut ſub formâ ſubtilis pulviſculi per aquam elui ac ſeparari poſſit. Idem fit, ſi loco ſulphuris adſumatur antimonium. Funditur ſal alcali, uti ſunt cin. cl. puri, adjicitur ſucceſſivè anatica portio ſulphuris vel antimonii. Materiæ benè fluenti injicitur limaturæ martis tantundem; & benè invicem fuſa effunduntur, ſolvuntur aqua, crocusque ita omni ſalſedine ſulphurea eluitur. Crocus ſubtilior agitatione aquæ facilè adſcendit ſurſum; ita ut magis tenerior, lenior tonica, aperitiva veluti magis portio ſeparari & in uſum vocari poſſit. Imò poterit pro intimiore calcinatione cum part. duabus nitri deflagrari. Uſus idem eſt, qui Eſſentiæ vitriol. mart. Lud. tribuebatur. In atrophicis infantum affectibus ad gr. j. ij. iij. circa cœnæ tempus cum ſale digeſtivo adhibetur. In intermittentibus ſopiendis pariter ante invaſionem datur &c. &c.

OBSERVATIO CXC.

DN. LIC. JOH. SAMUEL. CARL,

Annotata Chymica de Tincturis alcalinis, Mercurii dulcis ſecura præparatione, & Calcibus Antimonialibus.

MUltæ in officinis Pharmacopœorum proſtant Tincturæ, quæ quidem magni nominis & ominis, magni ponderis, artificii, differentiæ æſtimari ſolent, nec tamen ad calculum vocatæ ullis phœnomenis vel chymicam, vel medicam diverſitatem exhibent. Hujus cenſus ſunt Tincturæ variæ antimoniales, tartari, metallorum, coralliorum &c. illæ ſc. quæ cum ſpir: vini è ſalibus alcalinis eliciuntur.

Tincturæ ratio pendet à ſale alcali, quod quò acrius ſiccius exiſtit, & ſpiritus vini magis rectificatus oleoſus, eò citiùs Tinctura bona, ſaturata colore & acrimonia prodibit. Sic quo ſcoriæ antimoniales calidiores adhuc ſunt, & quò magis rectificatus oleoſus eſt ſpiritus vini: eo citiùs extrahitur Tinctura; i. e. ſolvitur per oleoſum menſtruum tenerior ſalis portio, quo ſub digeſtione facilè rubore inficitur. Contra verò ſi ſcoriæ igne extractæ jamdum deferbuere, aut humiditatem jam contraxere, aut ſpiritus vini ſit aquoſior, nulla prodibit Tinctura; ſub quo tamen ſtatu ſolutio ſulphuris contingere poſſet, ſi juxta multorum opinionem talis perpetraretur.

Hac ratione generantur Tincturæ antimoniales, ſive ex hepate antimonii quacunque diverſitate artificis paretur, ſive ex ſulphure antimonii præcipitato iterumque calcinato, ſive aliâ quacunque viâ. Eadem ratio eſt Tincturæ tartari, ut niſi ſal tartari probè calcinatum ſit & ſpiritus vini ſat oleoſus: liquor digeſtione non benè rubeſcat.

Tincturæ ſulphuris, coralliorum, ſolares &c: multarum deſcriptionum huic pariter innituntur fundamento.

Hepati ſulphuris ſi ſpiritus vini pro digeſtoriæ Tincturæ extractione adfundatur: nil de ſulphure ſolvit, ſed parum ſalis alcalini, calcinatione magis exuſti.

Quod ſi cuprum cum hepate ſulphuris in tenerum crocum diſſolvatur, imò alia metalla, ipſum etiam aurum: tum ſanè abſonum foret, ſi quis chymiæ vel leviter gnarus ſulphurum metallicorum extractionem inde piſcari tentaret; & eò minus voti compos reddetur, ſi hepar tale v. g. auratum ſolveret, aceto præcipitaret, ſuper tale præcipitatum ſpiritum vini ſatis dephlegmatum, ſp. therebinthinæ imbutum digereret, & hinc magni myſterii eſſentiam ſolarem, aurum potabile &c. haurire cuperet.

Tinctura metallorum ejusdem eſt furfuris, quæ à metallis ſingulis cum regulo fuſis & cum nitro calcinatis ne umbram quidem metallici ſulphuris multò minus miculam aliquam ſortitur. Error ergò eſt vaniſſimus, ſi per ejusmodi tractationem

ac

ac menſtrua ſulphurum metallicorum extractiones expectare velis. Certè enim ſi menſtrua abſtrahantur, tranſcendit ſpiritus vini à priore ſimplici natura nil alteratus: in fundo remanet parum ſalis alcalini.

Succurrit jam memoriæ tinctura ſolis B. Parenti meo uſitata. Inter hallucinationes ejus ac tentamina hermetica prolabebatur in experimentum, quo aurum cum cinnabari antimonii diu pyxide ferreâ incluſum in calcinatorio æſtu detinuit, & fixatorium ingreſſum in alia metalla proditurum ſperavit. Spe excidens crama tractavit cum ſale tartari. Mixturæ huic quotiescunque affunderet ſpiritum vini rect. ex acinis uvarum fermentatis productum: toties tinctura rubella crocea, blandæ acrimoniæ, prodiit, quam pro ultimo, ſæpè etiam non inutili, refugio habuit ac uſurpavit. Meæ ſententiæ, quod de extractione ſulphuris omninò dubitaverim, contra verò ſolùm alcalinam tincturam cenſuerim, ſubſcribere noluit. Ego verò ejus inventum, cum experientia chymica ea fuerit inſtructus, quam in paucis pharmacopœis deprehendi, utilitatemque medicam multis exemplis docuerit, rejicere nolui, licet in generali energia remedii hujus ſalini tenerioris acquieſcere potuerim. Unde præcipuè in atrophicis infantum affectibus, abdominis intumeſcentia, à glandularum meſaraicarum obſtructione ſimilibus lymphæ vitiis ſuam exercuiſſe energiam obſervavi.

Quæ cum ita ſe habent, atque exinde tùm rei fundamentum tum compendium quaſi pateſcat: requiritur ad tincturæ hujusmodi alcalicæ productionem 1) ſpiritus vini probè rectificatus oleoſus: unde ad ſaturationem rubore atque acrimonia tincturam nanciſcendam, ſpiritus vini oleoſitas paucis guttis olei deſt. appropriati augeri ac roborari poteſt v. g. aniſi, junip. thereb. &c. 2) Alcali valdè acre, quod fit, ſi ſal ejusmodi non ſolùm per ſe probè calcinetur, ſed & cum crocis ac corporibus metallicis fundatur.

Sic ſi hepar ſulphuris cum venere, marte &c. fundatur & calcinetur, ſatis ſaturata prodit tinctura.

Cum regulo parari poteſt ſatis acris tinctura. Fuſo regulo adjicitur nitri quarta pars. Si benè ac teneriter fluxerint, effunde. Scoriæ flavæ, ſi pulveriſentur ita calidè, & affundatur ſpiritus vini, tingitur leni digeſtionis calore hic ſpiritus ſatis maturè, ut ſaturatiſſimè rubicundam, acrem, penetrantem abeat in tincturam. Id eo magis fit, ſi regulus antimonii, prout ad ejus intimiorem depurationem ac ſtellificationem fieri poſſet, ſecunda ac tertia vice cum recente nitro fundatur; unde ſcoriæ, pellucidatis vitreſcentis, coloris ſuccinei evadunt.

Ejusdem acrimoniæ ac penetrantiæ exit tinctura, ſi hepati antimonii pars quarta calcis vivæ, & nonnihil limaturæ martis addatur, & mixtura non tam aſſidua fuſione ſed calcinatoria uſtione tractetur. Calidæ materiæ rubicundæ pulveriſatæ affuſus ſpiritus vini, & digeſtus cum ea, abit maturè in liquorem acrem.

Uſus ejusmodi tincturæ alcalinæ eſt reſolvens diureticus, ad mucoſitatis inciſionem, abſterſionem, excretionem promovendam appropriatus. Quare in lymphæ impuritatibus ſcabioſis, venereis, hydropicis, cachecticis, nephriticis &c. ſuo effectu non deſtituitur. In intermittentibus à primarum viarum obviſcatione utilis deprehenſa. In aſthmate humido pariter &c.

Diluceſcit ergò è paucis hiſce harmonia & ratio fundamentalis ejusmodi tincturarum tum phyſico-chymica, tum medica; adimens ſuperſtitionem chymiatricam, quæ admirabunda animorum levitas ſulphurum metallicorum extractionem ad archei irradiationes panacealis utilitatis ſibi aliisque ineptè pollicetur.

*
* *

Eſt in mercurio, quicquid quærunt Sapientes. Tritum hoc ac triſte Hermeticorum ſolamen & iis jam innotuit, ac in alienum ſenſum devenit, qui prima chymiæ ac pharmaciæ veſtibula non ſunt ſupergreſſi, ut hi cum exercitationibus ex hoc ærario hauriri poſſe arbitrentur, quicquid medicinæ verè heroicæ, archealis, panacealis, univerſalis nomine ac omine venire ac veniri queat. Exinde tot præcipitata, fixata, compoſita mercurialia prodiere, quorum multa utili effectu vacua non fuerunt, plura verò cum aucto-

auctorum admiratione, fama, vita acquievere, & cum iis maturè iterum ſepulta ſunt.

Inter illa compoſita, quæ in uſum publicum officinis concredita ſunt, ætatem præ cæteris tulit mercurius dulcis. Cum verò non infrequenter heteroclitos valde, vomibundos, hypercatarcticos, exerat effectus: non ſolum Galenicis chymiæ contemptoribus, ſed & aliis in ſuſpicionem inconſtantis, minus ſecuri, perpetui effectus devenit.

Multi rem totam non adeò dextræ ac ſollicitæ præparationi tribuunt, quod ſanè & multa exempla ſatis clarum reddunt. Puellæ 4. an. in pectoris infarctu, abdominis intumeſcentia, his diebus hunc mercurium in parca doſi dedi, ubi tamen permultos vomitus anxios ſuſcitavit, ut medicum ac medicinam ſuſpectam reddidiſſet, niſi parentes anxii ſibi perſuaſiſſent, abundantiam pituitæ in motum ſuſcitatæ eſſe in cauſa. Examinato verò per guſtum mercurio, ipſe Pharmacopœus harum rerum probè gnarus ſtatim mecum fateri debuit, mercurium ſuum non omnimodè eſſe ſaturatum. Ejusmodi effectus, inquam, cum frequentius contingant, multi eum rejiciunt, quòd adeò incertæ ſit operationis, ut in hoc ſubjecto leniter agat, in alio multas ſuſcitet turbas.

Subjectorum diverſitas quidpiam forte tribuere valet, dum unum ſenſibilius & mobilius, præſertim ad catarcticas excretiones, exiſtat altero; unum magis ſcoriis ſalinis mucidis abundet præ altero, ut materia ad motum diſpoſita facilè accedente movente vehementiores ſubeat motus; vel mobilis nondum reddita in abundantia ſua per movens in turbulentos motus ſuſcitetur.

Incuſant alii formulas, quòd in pulvere, ſyrupo &c. non adeò tuto adhiberi queat, quàm in pilulis, quod verò experiri non licet, licet alii mihi perſuadere conarentur, in pulv. adhibitum in dentibus multum remanere, ſalivationem facilè, dentium vacillationem &c. producentem. Sæpiùs ego, imò alii, infantibus cum ſyr. de Cich. C. rhab. roſar. ſol. de manna &c. non infelici-

ter adhibui. Notum verò mihi eſt exemplum, ubi viro ſcabioſo in pil. cum extr. fumar. reſ. jal. exhibitus emeſin ſuſcitavit, quæ alio ſalino remedio ſc. nitroſo ſiſtebatur. In aliis ſcabioſis ſimilia phænomena non obvenere.

In præparatione ſi vitium quærendum, id huc referendum puto, quòd in officinis una methodus, una proportio ſervetur, cum tamen differentia teneri debeat, ob diverſum gradum corroſivitatis, qua mercurius ſublimatus ex præparationis diverſitate ſæpè diverſus eſſe ſolet. Vitio equidem huic obviam ire putant iteratis ſublimationibus ac ſaturationibus cum novo mercurio vivo. Taceo laboris prolixitatem, videtur tamen certitudo indubia ſaturationis ſæpe tamen dubia manere. Labor verò abbreviari poteſt, ſi mercurii ſublimati q. l. in mortario marmoreo teratur, eique ſucceſſivè terendo immiſceatur mercurii vivi puri ea quantitas, quam corroſivus capere ac abſorbere poteſt. Inde facilius ſublimatio adornari poteſt. Inferiores craſſæ hujus ſublimati partes tutiores ſunt, quàm ſuperiores, quæ volatiliores corroſivi indolem nondum exuêre, unde ſeparari ſolent. Guſtus verò maturè prodit, ſi quidpiam corroſivitatis nauſeoſæ adhuc ſuperſit.

Ut integrum proceſſum ſecuræ præparationis exponam: adſumo mercurii ſublimati libram unam vel ſemis. Tero in mortario lapideo in tenerum pulverem: admiſceo ſucceſſivè mercurii vivi tantundem ad minimum, imò ad unc. iv. vi. viij. hujus doſin augeo. Continuatur trituratio pro combinatoriâ ſubactione per unam & alteram horam non ſolum, ſed etiam diem. Mercurius ſubigi qui non valet, cochleari tolli poteſt. Mixturam indo cucurbitulæ, ut venter ad dimidium impleatur, capaci. Impono hanc crucibulo, proportionatæ magnitudinis, & circumdo arena. Ita igni aperto concreditur. Datur primâ horâ ignis mediocris. Poſtmodum ad 2. 3. horas intenditur, ut crucibulum usque ad medietatem candeat. Exempto vitro ſi mercurius evectus niger ab intermixtis miculis mercurii vivi ſuperflui appareat: triturando comminuitur, itaque mercurius vivus

vus ſpontè ſecedens cochleari ſeparari poteſt. Reliqua maſſa pro rectificatoria ſublimatione tractatur ut anteà. Quòd ſi in ſecunda ſublimatione æqualem albedinem, nidorem, dulcedinem, nondum conſequatur: poteſt iterum trituratione ſuperfluitas mercurii ſeparari & rectificatio repeti. Hac via nullus metus foveri poteſt de inſufficienti ſublimati ſaturatione & corroſivitatis obtuſione. Proinde cum prædominium mercurii vivi ſecurius reductionem admittat, quàm ſublimati; id multa de cauſa præferendum cenſeo.

* * *

Superſtitio circa ejusmodi producta à pluribus jam detecta eſt, ut etiam Pharmacopœorum famulis non amplius ſit occulta, in iis non minus arcani therapevtici (multò minùs chymici) eſſe quærendum, quam in omni terra macra cretacea, nec inter tot numero diverſa differentiam à rei gnaro agnoſci poſſe: apud medicos ſpes, fides, admiratio pariter diſparuere, ut pauci experientia chymica medicaque ita vacui ſint, qui in iſtis bezoard. mineralibus, ſolaribus, lunaribus, ceruſſa antimonii, ſulphure antimonii, ac mercurio vitæ per nitrum fixatis, materia perlata Crugneri, ſtomachico Poterii &c. myſteria ſcrutari ac vendere auſint. Tangam ſaltim inſtar reliquorum judicium accurati obſervatoris Dn. Dr. Stahlii in diſſ. de phthis. datum. Auro certè redimendum eſſe ait antimonium diaph. ſi juxta Sylvium abſceſſus & ulcerationes internas reſtitueret, ſed inauſpicatò veritas deſtituit effatum. Longe facilius autem tàm illius, quàm aliorum terreorum abſorbentium uſu debilitantur penitus concoctio, digeſtio, excretiones. Pergit ulterius de alio ſimilis farinæ ac myſterii arcano loqui: qui per compendium dicta omnia, anxietates inſuper cardialgias, flatulentias anxias, tormina, diarrhœas, vix imò ſine graviore noxa nunquàm cohibendas, perpetuum externum algorem, frigidum multum colliquativum ſudorem, maturam & anxiam mortem, in phthiſico ſuo videre geſtit: utatur diligenter antihectico Poterii, & erit voti compos. Et ſanè ratio à priore nihil aliud docere valebit, quàm quod, uti aquæ ardentes earumque immoderatus præcipuè uſus

& abu-

& abuſus, diſpoſitiones hecticas inferunt ac promovent, & tantò citiùs in apricum deducunt, humiditates lymphales imbibendo, viſcera exareſcendo, indurando, obſtipando, ſanguinem inflammando: quod, inquam, ita ejusmodi terrea macra per aridam exſiccantem indolem tanto magis hoc præſtent, quando curationis ſcopo largius ac frequentius adhibentur, eo tempore, ubi ejusmodi exſiccatæ ſcirrhoſitates ſcenam hecticam jam aperuere, & ubi febrilis motus conſumptorius humiditatis defectum jam oſtendat.

Nolo in hæc medica altius digredi; ſed ſaltim animus eſt, paucis identitatem iſtarum calcium indicare, &, cum in vulgatiſſimo illarum ſcil. antim. diaph. nil myſterii reconditum ſit, ita in cæteris nil arcani aut differentiæ ſpecificæ ſubeſſe, monſtrare.

Antimonium eſt concretum minerale ex ſulphure ac ſubſtantia regulina. Hoc materia exiſtit omnium illarum panacealium calcium. Medium ac menſtruum quaſi illius diacriſeos præparatoriæ eſt nitrum. Hoc conſtat acido ſulphureo & ſale alcali. Calces verò illas pars antimonii ſulphurea non ingreditur, ſed regulina. Sulphurea enim ſub accenſione cum nitro deſtruitur, ut ſulphuris principium inflammabile cum acido ſulphureo nitri conflictum committens utrumque ſeſe deſtruat & è mixtione ſua diſturbet. Acidum verò ſulphuris, ut craſſius nitroſo, cum ſale alcali poſt acidi expulſionem, coit, ac novum mixtum, ſalinum, neutrum, vitriolicum, tartaro vitriolato ſimile conſtituit. In calcibus igitur illis de talibus ſalibus nihil hæret, utpote quod ſub elutriatione cum nitro antimoniato ablatum. Regulina verò pars ſubſtantiam, ſubjectum, baſin uti antimonii diaph. ita cæterarum calcium format. Patet hic fundamentum genealogicum antimonii diaphoretici. Regulus ſi cum nitro calcinetur, tum per hujus inflammabile acidum parte ſua ſulphurea, metallicam faciem mixtioni inferentem, orbatur, ut nil niſi vitreſcibilis pars in calce remaneat. Patet hoc, ſi calx talis vel per ſe vel cum ſale puro in vitrum fundatur. Si τὸ φλογιςόν reſti-

reſtituatur: redit in regulinam metallicam conſiſtentiam, quod patet ex fuſione illius calcis cum carbonibus, pulv. fuſorio nigro, aut ſimili ſubſtantia pingui. Ergò antimonium diaph. eſt talis reguli ſubſtantia calcaria exuſta. Ceruſſa antimonii item. Convenit identitate ſpecifica bezoard. lunare ſolare, cum hæc perfecta metalla à nitro non lædantur ac deſtruantur: unde ab eorum conſortio nil emolumenti iſti calci antimoniali accreſcit. Bezoardicum minerale eſt partis regulinæ, per ſpiritum ſalis ſub butyroſâ formâ ac nomine abſtractæ, mediante ſpiritu nitri facta calcinatio. Differentia nulla intercedit, prætcrquam, quòd hæc operatio in via humida contingat, uti illa in ſicca. Medium calcinationis æque uti ibi eſt acidum nitri ſulphureum. Mercurium vitæ nitro fixatum alii loco bezoard. min. ob laborioſum ac pretioſum diſpendium eligunt, nec errant. Eſt enim mercurius vitæ nil niſi regulus antimonii, ſpiritu ſalis diſcerptus. Sulphura antimonii diverſarum præcipitationum non eſſe vera ac pura ſulphura, ſatis notum; ſed tenuiora præcipitata, à menſtruo præcipitationis acceſſorio diverſo diverſam alterationem ſuſcipientia. Poſſident enim ſuam regulinam ſuamque ſulphuream adhuc ſubſtantiam. Si cum nitro, uti in anc. diaph. fit, calcinentur, convertuntur in album pulverem, i. e. calcem regulinam. Stomachicum Pot. Mater. perlata Crugn. ſimilisque indolis producta grandiloquis titulis ſaltim ab illis dictis differunt. Demonſtratio igitur hæc ſynthetica à priori ſatis clarè convenientiam ac identitatem indicat.

Analyſis chymica ſi expetatur: perducas ſolum quamvis, aut ſingulas earum calcium ad fuſionem in crucibulo; evadet vitrum flavum. Quod ſi cum pulvere fuſorio nigro fundantur: redibunt in regulum. Regulum hunc funde cum ſulphure comm. redibit antimonium purum. Idem hic proceſſus, ordo, in ſingulis obſervabuntur; nec ullum productum, aut phænomenon ab altero differet. Abſonum ergo eſt, differentiam ſpeciei, graduum, effectuum ſomniari inter tot externo ſaltim pharmaciæ labore differentia: & tanto magis, me-

dicinam magnam in iis quærere. Ludunt multi pharmacopœi faciles qui ſuperſunt admiratores, dum capſulas ſuas horum arcanorum unico antim. diaph. implent ac reſtaurant. Dolum fraudulentum ſi Ariſtarchi fronte intuearis: illis non ſuccenſe, ſi te umbra oberrantem tanto magis cum pueris ſuis rideant. Sed pauca hæc de errore jam ſatis detecto addidiſſe ſuffecerint.

Miſſa Francof. Norimbergam.

OBSERVATIO CXCI.

Dn. D. MICH. FRIDERICI LOCHNERI
De
Monorchi Parente, Anorchin Filium generante.

EFfecerat monorchin imperita manus Thraſonici cujusdam Exteſticulatoris, virum juvenem toroſum, & ad Veneris caſtra aptiſſimum, quinto & vigeſimo ætatis anno. Haud exiguâ ſic deſtitutus Patrimonii particula, cælibem vitam ſpondet, metuens, ne forte ſibi contingeret, quod de Spadonibus Scholiaſtes Juvenalis:

- - - - - - ſi quando ad prælia ventum eſt.
Ecce quidem ſtipulis magnus ſine viribus ignis
Incaſſum furit.

Huic propoſito cum per aliquot annos firmiter inhæſiſſet, tandem formoſiſſimæ captus amore Juvenculæ, per biennium illam quidem ambit, domum tamen, ob metum pendulæ Veneris, ducere recuſat. Vicit tamen Teleia Juno, & adſumpta in tori ſociam Amaſia, tandem

Narrata diu ſpectarunt oſcula Cives.

Vix anni ſpatio elapſo, Lucina favet, & maſcula beat prole Parentem caſtiſſima Coſta. Peracta ſumma lætitia primis Puerperii diebus, obſtetrix ædes meas petens, auribus inſuſurrat, puerulum recens in lucem editum omnibus quidem numeris abſolutum eſſe & formoſiſſimum, ſed anorchin. Vocatus tandem, ut abſentiæ hujus teſticulorum Teſtis eſſem rogatus, Ma-

trem

trem lacrymis pene diffluentem, Puſionis infortunium plangentem, & infelicem Parentem tacito ſub pectore & muſſitando quaſi accuſantem reperio. Cum nulli remedio locus eſſet, verbis delinire & demulcere dolorem quæſivi, ſolatii loco Matri recenſendo, non inſolitum eſſe, & multis exemplis probari poſſe, teſticulos in nonnullis pubertatis demum tempore ex inguine ceu ex latibulo prodiiſſe, uti ex Dec. II. Ann. II. Ephem. Noſtr. N. C. & Act. Hafn. P. I. obſerv. 106. p. m. 197. & P. IV. obſerv. 66. p. 169. Grœnwald. Litholog. p. 83. aliisque notiſſimum. Patulas præbuit his dictis aures anxia Mater, pacatiorque redditus Parentis mille curis diſtractus animus. Sed deſtituit mox ſpem conceptam ſubſequens poſt aliquot ſeptimanas jucundiſſimi Pueruli inopina mors. Quis hic non exclamet cum Venuſino Vate:

Damnoſa quid non imminuit dies?
Ætas Parentum pejor avis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

OBSERVATIO CXCII.
DN. D. MICH. FRIDERICI LOCHNERI.
De
Clavi ſpecie, noſtratibus Neber = Loch *dicta, ubi obiter de Gemurſa.*

CLavorum pedis minus cautam reſectionem & exſtirpationem Gangrænam & Sphacelum ſæpius produxiſſe, apud Borellum, Hildanum, aliosque obviæ paſſim obſervationes teſtantur, & Illuſtris quondam Baronis Samuelis Puffendorffii declarant fata. Quod ſi ritè tractentur, nullum, ſi dolorem exceperis, minantur periculum. Clavi tamen ſpecies malignior non quidem in pedum digitis, ſed in planta repertu datur. Indureſcit paulatim cutis, callumque obducit in medio tandem dehiſcentem, quæ cavitas cum non multum à foramine ope terebræ impacto differat, à noſtratibus Neber=Loch appellatur. Le-

viſſimi initium mali, tandem in luctuoſiſſimam & feralem Tragœdiam deſinit. Per plures quippe annos, ſine notabili moleſtia vitam tranſigunt ægri, greſſus quo volunt dirigendo apteque incedendo, usque dum digiti Pedum, utplurimum vel Pollex, vel minimus obtuſo primitus dolore, mox intenſiori, ſine clavo tamen, & inflammationis veſtigio, licet non ſine tuberculo corripiuntur. Simulac vero planta pedum rubore partis læſæ imminentis periculi præſentiam arguit, deſperata mox omnia, & Gangræna ſcorbutica appropinquat, nulla ſuperabilis arte. Digitus pedis quoque, qui dolorem jam præſenſerat, doloris mox expers ſphacelata recumbit, exſtirpationem promtiſſimam efflagitans, ne pars ſincera trahatur. Licet & partis exterminio, mors tamen ingruat. Periit in praxi mea primus hoc affectu, mihi adſtantibusque Dn Collegis incognito, vir integerrimus ſpectatisſimæque probitatis B Stœberlinus, Pharmacopœus Urbis noſtræ celeberrimus. Tentavimus quicquid & logos & methodos atque Experientia ſvaſit, ſed omnia fruſtra. Paucis poſt hujus viri mihi amicisſimi obitum annis Mercator hoc malo affectus, curæque meæ commiſſus, eadem ſenſit fata & vitæ exitum, quod & ruſtico agri noſtri & ante quadrimeſtre ſpatium civi hujus Urbis ſartoriam exercenti quoque obtigit Quibus exemplis inductus, triſtia ſtatim auguria capto, quoties æger hoc correptus malo opem meam & operam efflagitat. Subiit Mentem recordatio haut abſimilis forte morbi, ab antiquis annotati, recentioribus & noſtri ſeculi medicis ferme incogniti, Gemurſæ nomine: obſoletum vocabulum eſt ex fonte,

- - - - quem pater Ennius,
Et tuſſientis pulmo Laberii,
Quem cana libavit vetuſtas.

Plinius ejus Natural. hiſt Libr. 26. c 6. p. m 453. Edit. Pariſin. meminit, ſcribens: *Et hic quidem Morbus* (de Elephantiaſi ipſi ſermo eſt) *celeriter in Italia reſtinctus eſt, ſicut & ille, quem Gemurſam appellavere Priſci, inter digitos Pedum naſcentem,*

etiam

etiam nomine obliterato. Hujus quoque mali mentionem injecit Sextus Pompejus Feſtus de verbor. ſignificat. *Gemurſa*, inquit, *ſub minimo pedis digito tuberculum, quod gemere facit eum, qui id gerat.* Conſului Hurduinianam Plinii Editionem, quam palmam aliis omnibus præripere autumant, ſed plane ἀσύμβουλος diſceſſi. Et in Scaligeri, omnis Eruditionis certe Abysſi commentario in Feſtum altum de Gemursâ ſilentium. Illuſtris Salmaſius, μέγα Μουσῶν καύχημα, in Plinianis Solini Exercitationibus Gemurſam pro clavis pedum, Myrmeciis, verrucisque venditat, locum Heſychii adducendo: μυρμηκιῶν ὁ ἥλους ἔχων ἐν ταῖς πτέρναις: *qui tubercula ſub pedibus habet*; ubi planè contra doctisſimi viri mentem, *tabernacula* loco tuberculorum in editione ultima impreſſum legitur. Et in ſequenti quoque forte mendum ſubeſſe judico, dum Vir Clarisſimus ſcribit: *Gemurſas Latini vocabant, nos corpora*, ubi ſi conjecturæ locus, *cornua* legendum eſſe ratio ſuadet, cum *cornes & corps aux Pieds*, clavorum Pedis nomine ap Gallos veniant; hinc Emplaſtrum ad cornua & Emplaſtrũ ad clavos pedum rem eandem ſignificant & pro ſynonymis habentur. Et reapſe clavos in corneam ſubſtantiam excreviſſe quis neget, ut ſilentio prætercam obſervationem Dec. I. Ann. IV. de cornu in ſuperiori Pedis parte Fœminæ enato. Niſi tamen omnia me fallunt, lubentius crediderim, Gemurſæ denominationem, potiori jure huic maligniori clavorum ſpeciei imponi poſſe, quippe gemitus producens, & à gemitu originem trahens vocula.

OBSERVATIO CXCIII.

DN. D. JOH. ADAMI GENSELII.

De

Procidentia uteri totali quoad fundum cum febri maligna.

FOemina 28. annorum uxor pannificis hujus loci, temperamenti ſanguinei, corripitur febri maligna, curata vel potius

deſtructa per novem dies continuos à quodam Barbitonſore; decima die accerſitus omnia in peſſimo inveni ſtatu, venæſectionem neglectam, totalem virium proſtrationem, reſpirationem difficillimam, deliria immania, acceſſit procidentia uteri totalis cum urinæ ſuppreſſione; uterus quidem vinculis undiquaque alligatur, ut Hollerius inquit, ante, retrò, ſuperius, inferius, oblique ad collum & inguina, oſſi pubis & ſacro per tunicam à peritonæo dextra & ſiniſtra parte annectitur: vaſis etiam magnis, per arterias & venas, præſertim ſpermaticas, ſpinali medullæ per nervos, recto inteſtino & veſicæ per fibras tenues, unde & maximus uteri conſenſus cum toto corpore; aſt in hoc ſubjecto uterus totaliter inſtar marſupii inverſus, non quoad orificium, ſed quoad fundum deſcendit, extra vaginam propendens tumore liveſcente, cucurbitam duarum librarum æquans, omnibus fimbriis, vinculis, ligamentis nerveis, latisque ac membranoſis & rotundis laxatis, imò quibusdam ruptis, nullo planè penitus penitusque apparente foramine: magna vis eſt inter doctiſſimos etiam recentiores Medicos de procidentia uteri, adeò ut de nullo fœminarum affectu magis disquiſitum ſit, quàm de hoc, ut taceam ex Græcis Aëtium & plures, D. Beckius cum Garmero, Medico Hamburgenſi, diu diſceptavit de prolapſu matricis, & præ indignatione (ut Pechlinus retulit) mortuus, Helvius item & Lindenius mordicus illum negarunt, miror tamen Hornium peritiſſimum alìàs anatomicum eundem negaſſe, experientia ſine dubio carens, ſola ſpeculatione utens: eundem verò affirmant ex Arabibus Avicenna; & ex noſtris Platerus obſerv. p. 761. Carpius in Iſagog. anatom. p. 23. Rolfincius de part. genital. p 164. Paræus L. 23. C. 4. Hildan. Cent. 4. obſerv. 60. Regn. de Græf p. 143. Brunnerus de morb. mul. Lib. 2. C. 18. Diemerbrock anat. L. 1. C. 24. Marchettus obſerv. 61. Maurit. de morb. mul. L 4. C 6. Solingen. Harveus Lib. de partu p. 347. Blaſius P. 3. obſerv. 1. Bartholinus C. 2. hiſt. 91. Act. Hafn. vol. 2. obſerv. 44. Corn. Stalpart. von der Wiel. obſerv. rar. Cent. 1. C. 67. & Hippocrates noſter in multis locis, imprimis Lib 2. de morb mul.

C 33.

C. 33. teſtatur: ego quoque oculatus ſum teſtis, manibusque palpavi, fuit verò hæc procidentia externa completa, ut verbis utar Wedelii, inter omnes Medicos noſtri Seculi de tota re literaria; præprimis Medica, tam ſcribendo quam docendo per quadraginta & plures annos, certò meritiſſimi, quam & in Italia aliquoties in Xenodochio Romano, Patavino ac Veneto obſervavi; abſurdum itaque foret ſenſuum teſtimonio ac experientiæ rerum magiſtræ contradicere, una quippe experientia & hic plus valet, quàm centum rationes. Cauſam verò hujus procidentiæ ægra attribuit imperitiæ obſtetricis, vaginam intempeſtivè ante aliquot ſeptimanas in partu loco ſecundinæ vi trahentis ac arripientis; ſanguinis tamen eruptionem non vidi, quam Rodericus à Caſtro & Primoroſius ſine ratione affirmant in tali procidentia, vaſis enim ruptis ſanguis non tam extra corpus, quàm intra abdomen profunditur, imò uteri fundum omnibus ligamentis ſolutis in aëre quaſi pendentem extravaſatus ille ſanguis pondere ſuo ita aggravat ac comprimit, ut prolabi neceſſitetur, nec niſi mentis impotem eundem negare poſſe crediderim: Vigeſima die durantibus adhuc deliriis acceſſerunt ſuffocationes uterinæ ac convulſiones ſummo cum tremore ob partium nervearum, membranoſarumque partim diſtenſionem, partim ruptionem, uterus à continua femorum alliſione, ac excrementorum contaminatione nimium quantum tumefactus, ab attritu & incubitu intertriginoſus ex livido rubens gangrænam minitabatur, cumque talis præcipitatio uteri totalis cum inverſione, imprimis in febri maligna utplurimum lethalis obſervetur, exiguam ſpem de ſalute ægræ hujus concepi, continuatis tamen bezoardicis, analepticis, travmaticis, uterinis ac nervinis, adhibui fotus emollientes ex rad. lil. alb. alth. Symph. Herb. ſanic. pariet. malv. cham. melil. verbaſc. ſem. lin. fœn. græc. in lacte coctos, uterumque clunibus elevatis, femoribus decuſſatis, poplitibus reflexis ac divaricatis per obſtetricem reponi, ac candela cerea ol. lil. alb. & momord. inuncta blandè intrudi curavi, reiteratis fotibus ac cataplasmatibus, impoſito quoque circulo

culo è ſubere confecto cerâ obducto, & pectini ac oſſi ſacro emplaſtr. contr. rupt. cum maſtich ſuccin. tacamah. galb lap. magnet. tandem vigeſima prima die, quæ utplurimum terminus eſt acutorum morborum, meliorem ſpem concepi, deliria tamen ad trigeſimum octavum duraverunt diem, parum vel nihil quaſi intermittentia, raro cum exemplo, trigeſima nona deliriis jamjam ceſſantibus, melius valere cœpit, & adhuc, laus ſit DEO, vivit, multum faſtidii verò ipſi cauſatus eſt decubitus longior, à quo excoriata quaſi fuit, multis partibus circa lumbos & clunes jam ſphacelatis, quibus ſcarificatis & ſeparatis, pedetentim totaliter convaluit, annoque ſequente concepit, & partum robuſtum adhuc viventem (imò ab illo tempore jam quatuor) in lucem edidit, & quod quàm maximè notandum, uterum menſibus inſtantibus non eminere extrorſum, ſed in centro ſuo ſemper jam contineri.

OBSERVATIO CXCV.
Dn. D. JOH. ADAMI GENSELII.
De
Procidentia Oculi dextri quoad totum.

FOemina 60. annorum, temperamenti cholerico-melancholici, patitur procidentiam oculi cum excreſcentia maxima & carne luxuriante; Lindenius in pathologia eandem negat, dicendo: ani procidentia eſt frequens, uteri minus, oculi minimè datur, & quamplurimi cum ipſo impugnant, verum oculatus ſum teſtis, manibusque hunc prolapſum palpavi oculum, cauſa verò hujus procidentiæ fuit contuſio, vel potius alliſio oculi ſat vehemens ad vitem ante ſeptem annos facta, ubi in principio ecchymoſis, effuſo extra ſphæram ſuam ordinariam ſanguine, obſervabatur cum rubore ac ſubſequente livore; ςάσις itaque hæc inducta auferenda, motusque inteſtinus ac progreſſivus ſanguinis vigorandus, ac elater partis affectæ roborandus fuiſſet, aſt incautus medicaſter Barbitonſor quidam, loco diaphoreticorum, reſolventium, ac blandorum fotuum discu-

diſcutientium, adhibuit in initio repellentia, & inter cœtera acetum roſaceum cum alumine, quæ eccentricum humorem magis adhuc fixerunt, collyria item nimis acria muſculos corrodentia, tandem corroſis muſculis oculus cum fragore proſiliit ac prôcidit, accedente ſphacelo ac νεκρώσει plenaria, ϛάσει irreparabili, neque ad ſuppurationem reducibili, unde paupercula neceſſariò fatis debuit cedere: factâ per me anatome, notatu dignum, quòd cranium tam in occipite, quàm ſyncipite pollicem viri craſſitie adæquaverit; reſciſſo oculo cum excreſcentia ſphacelata, inveni in cavitate oculi materiam nigricantem, tetrum ſpirantem odorem, quæ non tantum omnes muſculos, tunicas ac humores, ſed etiam oſſa orbitaria naſi, item ac palati corroſit, cum totali carie.

OBSERVATIO CXCV.

DN. D. JOH. ADAMI GENSELII.

De

Pica virili ſeu appetitu inordinato rerum vitioſarum, & à natura humana alienarum, ac inedilium.

RElligioſus quidam Ordinis S. Auguſtini hydropota, temperamenti ſanguineo-phlegmatici, à teneris unguiculis delectabatur comeſtione omnis generis abſurdorum, ego his oculis vidi ipſum comedentem ex regno vegetabili, folia quercus, nucis &c. & promiſcuè omnium arborum, virgulta abietis & betularum in copia, hyoſcyamum quoque & cortices arborum, frumentum, urticas, cucurbitas, & cucumeres crudos, gummata ac ſuccos arborum, ut tragacantham &c. & quis recenſeret omnia illa abſurda? ex regno animali comedit bufones, veſpertiliones, araneas, muſcas, cœcilias, cancros & piſces vivos omnis generis, imprimis vivas anguillas & Chikones dictos Hungaris, delectabatur quoque comeſtione millepedum & vermium, in ſumma omnium ſcarabæorum & reptilium. Ex regno minerali quoque multa abſurda comedit, ſulphur, cretam, vitra, calcem murorum & alia, immo vix non omnia

non comeſtibilia, ipſi fuêre eſculenta ſine detrimento, ordinarie uno hauſtu iteratis vicibus ebibit duas etiam tres medias aquæ, quatuor medias Caffée pro una vice, lac ad ſtuporem omnium cum commixtione fructuum & ſupra dictorum abſurdorum, ut adeò plùs quam pica guſtus iſte dicendus, & ſole meridiano clarius & hoc loco ſit: quod omnia, quæ agunt, non agant pro modo activitatis ſuæ, ſed pro modo receptivitatis archei & naturæ, ac pro varietate fermenti in ventriculo exiſtentis depravati, apti, nati tamen ad ſubigendum abſurda enarrata, quamvis appetitus animalis hoc loco aberret, & voluntas rationi, appetitusque ſenſitivus rationali prævaleat, vitiatum quoque regimen & conſvetudo (quæ etiam hic altera natura) multum ad hoc contribuant, ne ab aſſuetis fiat paſſio.

(Sopronio Auguſtam Vind. miſſa An. 1711. d. 12. Decembr.)

OBSERVATIO CXCVI.
Dn. D. LAURENTII HEISTERI.
De
Cataracta & de mira Paralyſi.

SIcut culter anatomicus multorum morborum veras detexit cauſas proximas, atque praxin medicam pariter ac chirurgicam ad multo majorem perfectionis gradum, quam quo olim erat, evexit, ita & hoc nunc accidit in affectu quodam oculorum, qui vulgo cataracta vel ſuffuſio, Germanis der Staar in den Augen/ dici ſolet, quando nimirum mox retro pupillam alius color quam niger apparet, cum viſu abolito.

Hujus mali cauſa hactenus habita eſt humoris aquei in membranam vel pelliculam concretio, quæ pupillam occludens radiorum ingreſſum ad retinam impediendo ægros tales cœcos efficit.

Hæc vero theoria, quoniam cauſſa erat, ut multa inania figmenta in praxin inducerentur, acus ſcilicet variæ & volſellæ ridi-

ridiculæ, aliaque inſtrumenta, quibus ſuppoſititiam illam membranulam nunc circumvolvi melius, nunc deprimi, nunc penitus extrahi ex oculo poſſe perhibuerunt; merito nugis talibus & ſimilibus è praxi medica ac chirurgica expellendis ejiciendisque, Viri nonnulli clariſſimi in Gallia ſedulam navarunt operam, ut ſic & theoriam hujus morbi clariorem, atque curationem efficerent certiorem.

Latuit autem tamdiu cataractæ vera cognitio, quoniam ex negligentia quadam, ut videtur, Chirurgorum ocularium pauciſſimi oculi illo morbo laborantes diſſecti fuerunt, hinc tantum ab externe apparentibus phænomenis judicarunt: cum autem externa ſigna facile fallant, niſi ſimul res penitius examinetur, propterea tamdiu in cognitione hujus affectus erratum eſſe exiſtimo.

Poſtquam autem ab aliquot annis oculos cataracta laborantes diligentius diſſecare & examinare cœperunt, humorem ſive corpus cryſtallinum conſtituiſſe cataractam invenerunt, nullam vero pelliculam in humore aqueo, ſicut hactenus operatores crediderunt omnes.

Hæc ſententia quamvis non penitus nova, ſed jam ante ſexaginta circiter annos nonnullis innotuerit, ſcilicet, quantum mihi conſtat, inter Gallos Petro Borello, inter Germanos vero celebri illo Anatomico Guernero Rolfincio, ſicut in diſſertatione noſtra nuper *de Cataracta* habita annotavimus, attamen quoniam interea hæc ſententia ob præjudicatam opinionem fuit neglecta, & ſic oblivioni rurſus tradita, à paucis annis in Gallia inſtaurari, plurimisque experimentis confirmari cœpit, inprimis à Cl. viris Briſſaeo & Antonio Maitre-Jan, ſicut ſcripta illorum & Hiſt. Acad Reg. nos edocent.

Cum igitur Anno 1709. Bruxellis in Noſocomio caſtrenſi Ordinum Belgii Fœderati, in quo tunc Medicus eram conſtitutus, occaſio & mihi tale ſubjectum offerret, militem ſcilicet, qui perfecta laborabat cataracta, mox aliquot horis poſt obitum ejus, oculum affectum caute, quantum potui, diſſecavi, nihil-

que vitii in oculo hoc deprehendi, quam corpus ſeu lentem cryſtallinam opacam, margaritæ æmulam, nihil vero membranacei vel concreti in humore aqueo conſpicere licebat: ita ut & hoc exemplum, una cum multis aliis in diſſertatione noſtra memoratis, opinionem veterem de pellicula impugnet, recentem vero probet atque confirmet. Unde concludo; etiamſi cataracta externo ſpectatori ſub pelliculæ forma appareat, tamen talem non eſſe, quoniam, quotiescunque oculus talis apertus eſt, nullam hucusque pelliculam, ſed ſemper lentem cryſtallinam opacam invenerunt, ſimilem prorſus colorem referentem, quem ſuppoſititia veterum membranula ante oculi apertionem habebat.

Si anatome comparativa unquam aliquid boni in Medicina præſtitit, & veritatem aliquam detexit vel confirmavit, certe eam hic loci id præſtare quoque poſſe exiſtimavi, cum canem viderem, cui pupilla penitus erat opaca; accuratius illius oculum inſpiciens, veram cataractam adeſſe facile cognovi, cumque eum diſſecaſſem, idem inveni, quod in oculo illius militis, nullam autem pelliculam.

Alius adhuc hic Altorfii adeſt canis, jam à biennio ex utroque oculo cœcus: hunc cum multi Studioſi mecum examinaſſent, veras cataractas adeſſe omnia ſigna nobis perſuadebant; ſed cum animal hocce domino ſuo tam carum, aperire illud hucusque non licuit; color vero, convexitas, & ſitus manifeſto docebant, lentem cryſtallinam conſtituere utramque hanc cataractam.

Denique cum ante bimeſtre ſpatium ordinariæ cataractæ operationem in viro ultra ſexaginta annos nato, præſentibus multis ſpectatoribus perfeciſſem, illi mecum obſervarunt cataractam hanc unico acus ictu deſcendiſſe ad fundum oculi, quod ratio comprehendere vix poteſt de pellicula ſatis firmiter hinc inde adhærente, quomodo ſcilicet illa uno acus ictu ſubmergi poſſit, & cur non potius in multa dilaceretur fruſtula, priusquam ita deprimi poſſit: Cum autem lens corpus ſit ſatis ſolidum,

dum, & haud adeo firmiter cohæreat cum partibus adjacentibus, mirum non eſt eam facile ex naturali ſua ſede deturbari poſſe. Ex dictis facile conſtat, lentem cryſtallinam in operatione cataractæ, non pelliculam quandam, ſubmergi, id quod Briſſæus & Maitre-Jan demonſtrarunt & evicerunt.

Objiciunt autem nonnulli adverſarii novæ ſententiæ viri quamvis alias ſatis egregii, hunc morbum non cataractam, ſed glaucoma vocandum eſſe, nam ubi pellicula, ibi tantum cataractam adeſſe ajunt, ſed quando lens cryſtallina affecta, tunc malum dicendum eſſe glaucoma: Verum ſi boni illi viri perpenderent omnia illa facta experimenta à ſupra laudatis viris, ubi ipſis operatoribus exercitatiſſimis fatendum erat cataractam veram, id eſt talem morbum, qui ſemper pro cataracta habitus eſt, adeſſe, tamen poſtea ſemper vitium in lente, nondum in humore aqueo repertum eſſe. Igitur ſecundum adverſarios cataractæ illæ omnes pro glaucomatibus eſſent habendæ, quod ridiculum, cum omnium ſcriptorum & operatorum conſenſu glaucomata ſint rariſſima, vel ſaltem multo rariora quam cataractæ, qui igitur fieret, ut nunc mera glaucomata, nullæ vero cataractæ reperirentur? deinde ſi ſignificationem vocis reſpicimus, adverſarii contradictionem in adjecto committunt, dum cataractas illas omnes, quæ vel albicantem margaritæ colorem, vel flaveſcentem habuerunt, glaucomata vocare volunt, nam glaucus colorem notat virideſcentem aquæ marinæ ſimilem, hinc ſi cataracta talem colorem refert, tunc glaucoma vocari poterit, & ſic pro ſpecie cataractæ illud agnoſco, colore glauco à vulgari differens: à qua opinione nec ipſe Celſus abludit, qui cataractæ meminit coloris aquæ marinæ L. VII. cap. 7. Qui itaque vocem glaucomatis intelligit, ille ſane cataractas memoratas pro glaucomatibus habere non poterit.

Quæ præterea adhuc dubia contra novum hocce cataractæ ſyſtema objiciuntur, brevi in peculiari diſſertatione excutere conabimur; Et ne quis exiſtimet hanc novam doctrinam in ſola

ſpeculatione ſubſiſtere; nihilque boni in praxi promittere, commoda, quæ ex ea oriuntur, ſimul demonſtrabimus.

* * *

Idem ille vir, in quo cataractæ operationem perfeci, præter alia mala, illud adhuc habet ſingulare, quod in dextro brachio vim movendi fere nullam habeat, ſed tanquam inutile pondus de trunco dependeat, attamen accuratiſſime ſentiat. In pede dextro vis motrix quoque aliquo modo læſa eſt, incedere tamen adhuc poteſt, quamvis hic pes minus mobilis ſit quam ſiniſter. Contra in ſiniſtro brachio & pede facultas movendi integra eſt atque illæſa, ſed quod mirum omni ſenſu deſtituta ſunt: Ita ut qualitates tactui ſubjectas diſtinguere nullo modo queat; imo ſive membra hæc lateris ſiniſtri aquæ calidæ ſive frigidæ immergantur, nullam percipit differentiam: Neque ignis dolores, neque ſæviſſimæ hyemis experiuntur moleſtias. Comburi quidem poteſt cutis ab igne vel aqua fervente, attamen nullus caloris ſenſus excitari. Præterea ſecari poteſt, puncturasque acicularum impune fert ſine ſenſu doloris. Miratus ſum præter hæc, cum aliquando feſtucam ſive ſpinam caſu circa unguem pollicis manus ſuſcepiſſet; tamen ſine dolore vel alio graviori ſuperveniente ſymptomate brevi rurſus vulnus conſolidatum eſt, unde tamen alias acerbiſſimi oriuntur dolores.

Quæritur jam quomodo hæc phænomena mirabilia explicari queant? Ego ſalvis aliorum opinionibus ſic ſentio: Obſervantur nervi in extremitatibus & præcipue in brachiis, qui fere ſoli & toti in cute tanquam tactus organo terminantur, nullum vel paucum ſaltem commercium cum muſculis habentes. E contrario alii ſunt nervi, qui integri in muſculos (qui motus ſunt inſtrumenta) impenduntur: Sic ut ab his obſtructis, vel quocunque modo in officio impeditis immobilitatis, ab illis vero inſenſibilitatis cauſſa commode deduci poſſe videatur. Ubi vero utrumque hoc nervorum genus læſum eſt, ibi & ſenſum & motum aboleri & perfectam fieri paralyſin exiſtimo.

Dn. D.

OBSERVATIO CXCVII.
Dn. D. LAURENTII HEISTERI.
Homo pilis omnibus deſtitutus.

Cum An. 1710. Londini in Britannia degerem, D. Meurerus Med. Doctor & Practicus Londinenſis, præter varia Urbis Londinenſis rariora & memoratu digna, quæ variis Germanis, & inter hos & mihi monſtravit, occaſionem quoque ſuppeditavit hominem quendam quadraginta quaſi annorum videre, & cum eo per horam unam vel alteram verſari, qui à decennio circiter omnes totius corporis amiſerat pilos, nullo notabili prægreſſo morbo; ita, ut ne veſtigium capillorum obſervari liceret, non ſolum in capite, ſed etiam in barba, imo cilia atque ſupercilia penitus deficiebant, & ut referebat, nullos etiam crines neque ſub axillis neque circa partes obſcœnas habebat, ſed calvus & glaber ubique erat, cum tamen ante decennium, ut alii homines, pilis ubique eſſet ornatiſſimus.

Homo cæteroquin bene valebat. Cauſam vero hujus phænomeni curioſis rerum naturalium indagatoribus inquirendam relinquo.

OBSERVATIO CXCVIII.
Dn. D. LAURENTII HEISTERI.
Obſervationes Anatomicæ variæ.

Cum menſe Novembr. An. 1711 cadaver cujusdam malefici publico in theatro diſſecarem, inteſtina tenuia variis in locis rubicunda admodum & inflammata ſe offerebant, ſic ut arteriæ inteſtinorum minutiſſimæ ſanguine tum eleganter eſſent repletæ, acſi Ruyſchiana artificioſa methodo ita eſſent præparatæ.

Poſtquam deinde ſitum inteſtinorum craſſorum demonſtrare vellem, proceſſus vermiformis inteſtini cœci p. n. nigricans apparebat, ac ſolito firmius arctiusque cum peritonæo erat concretus: A quo cum leni tractione eum ſeparare vellem, ruptæ

ruptæ ſunt membranæ hujus proceſſus, & pus ad quantitatem duorum vel trium cochlearium effluxit. Hoc exemplum docet in inteſtino cœco & proceſſu vermiformi fieri poſſe inflammationem & abſceſſum. Æger hic dum viveret, ſine dubio ſævos expertus eſt dolores; in tali autem caſu egregie conducerent clyſmata ex emollientibus cum lacte cocta, ſæpius applicanda, quoniam clysmata eousque pertingere poſſunt, & partim blando ſuo calore, partim emollitione efficiunt, ut inflammatio vel diſcutiatur, vel abſceſſus in cava inteſtinorum rumpatur, ut pus ſic per alvum evacuari poſſit.

II. Cum menſe Decembri ejusdem anni operationes chirurgicas ſpectatoribus in alio cadavere demonſtraſſem, quod in Noſocomio Norimbergenſi ex convulſionibus erat mortuum, muſculos abdominis ita introrſum tractos reperi, ut dum abdomen circa umbilicum tangeretur, non cederet, ſed mox durities oſſea ſentiretur, quod adſtantes in admirationem traxerat, ſciendique avidos effecerat, quidnam illud eſſet. Aperto abdomine mox vidimus lineam albam cum muſculis rectis abdominis proxime incubuiſſe aortæ vertebrisque lumborum, omniaque inteſtina, quæ alias inter lineam albam & vertebras interiacent, preſſa erant partim in pelvim, partim ad latus utrumque abdominis, prorſusque aëre erant exinanita, ut ſic eo facilius in tam anguſtis ſpatiis coërceri potuerint.

In hoc ſubjecto, dum viveret, ſine dubio pulſus arteriæ magnæ ſentiri potuit, digitis umbilico applicatis; ſicut etiam percipi potuit in ruſtico illo Stolvicenſi prope Roterodanum, qui ob præternaturalem ſomnum, quem dormiverat, tot in Hollandia rumores ante quinquennium excitaverat, & ob hanc cauſam vulgo *de Slaapende Boer tot Stolwyck* dictus eſt: In quo abdomen etiam ita erat introrſum tractum, ut aortæ pulſus prope umbilicum digitis percipi potuerit.

Mirandum vero erat in hoc noſtro ſubjecto, meſenterium diſtractum & elongatum. Denique quam mirabiles mutationes à convulſionibus in corpore noſtro fieri poſſint, ex hoc exemplo conſtat.

III. Notum

III. Notum eſt ex anatomicis tres ordinario in homine eſſe *ramos arteriæ aortæ aſcendentes*: In brutis plerisque duo tantum ſunt; Rariſſimum autem eſt *quatuor videre ramos* aortæ aſcendentes, quale tamen cor quondam in cadavere duodecim annos nato reperi, & adhuc hodie cum annexis his ramis, ceromate repletis, in ſpiritu vini conſervo. Duo horum rami carotides arterias, reliqui duo ſubclavias conſtituunt, atque quilibet ramus diſtincto principio ex arcu aortæ ſurgit.

In eodem ſubjecto duplicem ſuſceptionem ſeu volvulum in inteſtinis tenuibus, diverſis in locis inveni, atque inteſtina hæc lumbricis erant repletiſſima. Unde colligo volvulum & paſſionem iliacam à lumbricis quoque oriri poſſe, quod in praxi notatu dignum eſſe exiſtimo, præſertim ſi juniora tractamus ſubjecta.

IV. Dum hæc ſcribo menſe Januar. 1712 in diſſectione vituli monſtroſi bicipitis occupatus ſum, qui mortuus è matre prodiit. In hoc dum vaſa umbilicalia præparo, obſervo ortum arteriarum umbilicalium longe eſſe diverſum ab eo, qui eſt in homine: in hoc enim oriuntur ex iliacis, in illo vitulo autem ex ipſo trunco aortæ, attamen ex parte ejus inferiori prodeunt. Præterea arteriæ umbilicales calami ſcriptorii mediocris tantum craſſitiem æquabant, vena vero umbilicalis pollicem facile admittebat.

Urachum ad umbilicum usque pervium reperi, quod in fœtu humano nunquam obſervare potui, quamvis Amſtelodami multos fœtus humanos, partim præſente Celeb. Ruyſchio, venerando meo Præceptore, partim præſentibus aliis diſſecuerim; idcirco etiam *tunicam allantoidem* in homine, qualem vulgo deſcribunt, ens rationis eſſe exiſtimo, quamvis nec in brutis de illius exiſtentia penitus ſim perſuaſus, quoniam id quod oculi mei non vident, haud adeo facile credo: nam nullus eorum, quos ſecare vidi, (præcipuos tamen Belgii Anatomicos vidi ſecare) hanc tunicam mihi demonſtravit; imo ipſe ſæpius in eam inquiſivi, & adhuc hic Altorfii ultimo vere ovem gravidam

vidam aliquot diebus ante partus tempus aperui, præſentibus multis Medicinæ ſtudioſis, at omni licet adhibita diligentia in ove, utero, chorio & amnio aperiendis, talis tamen tunica allantois, qualis à Bidloo, Needhamo, Verheyeno aliisque depingitur, in conſpectum non prodibat.

Igitur & hujus tunicæ meliorem demonſtrationem & deſcriptionem ab illis, qui eam ſtatuunt, deſidero. In brutis quidem eam non penitus nego, ſed tantum dico me hucusque non fuiſſe adeo felicem, ut eam vel videre ab aliis, vel ipſe invenire potuiſſem.

OBSERVATIO CXCIX.

Dn. D. GODEFRIDI THOMASII.

De

Cataracta & Glaucomate.

REſtant duo in hujus telae contextu ſtamina perficienda, cui miniſterio cum hunc calamum velit operari ὁ χαριέστατος καὶ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων Ephemeridum noſtrarum *Director*, non defugiam ſane laboris modici officium, ne, ſi defugerem, neglectae reatum incurram amicitiae, quae cum Viro doctrina ac meritis longe celeberrimo, meique cumprimis amantiſſimo intercedit plane ſingularis, nec unquam, per annorum plus quam viginti curſum, reconciliata, aut in conjunctiſſima hac ſtudiorum ac mentium unione, ullo pacto reconciliabilis. Argumentum ſcribendi non eſſe videtur de longinquo arceſſendum. Egregiae de rebus anatomicis obſervationes, quas modo expoſuit digniſſimus Magni *Jo. Mauritii Hofmani* in Theatro Altorfino Succeſſor *D. Laurentius Heiſterus*, ampliſſimum heic aperirent campum in profectorias amœnitates exſpatiandi, niſi ſpatiis anguſtioribus concluderentur termini huic ſcriptioni jam praefiniti. Liceat igitur ſaltim iis inhaerere nonnihil, quae de cataractae natura ac vero habitu ex recentiſſimis apud Gallos diſceptationibus fuere conſignata.

Prin.

Principio haut adeo difficile reor, ſententiae, quae glaucomata lentis cryſtallinae cataractarum ſpecie utplurimum illudere demonſtrat, incunabula ex veterum in arte magiſtrorum, & qui hos ſunt inſequuti, ſcriptis educere. Illud vero conſtat omnino, diutius inter ocularios, Gallos praeſertim, fuiſſe dubitatum de pelliculis iſtis ſolidioribus, quae tanquam vela humoribus obducta cataractarum nomine inſigniebantur; nec quae poſtea de cryſtallini coagulo, ejusque non adeo requirenda amplius ad viſum neceſſitate comperta ſunt, illis penitus fuiſſe incognita. Inde ſine dubio *Borellus*, *Gaſſendus*, & poſt hosce *Roaltus* acceperint, hypochymata eſſe cryſtallinae lentis, quae vulgus cataractus eſſe exiſtimat. Ipſe quoque *Rolfincius* eorum, quae in Diſſertationibus Anatomicis eade re habet, partem a populari & Profeſſorio muneris ſocio, *Paulo Marquarto Slegelio* videriqueat accepiſſe. Fidem facit hujus ad *Caſp. Hofmanum* Jena MDCXXXIX. a d. XV. Kal. Mart perſcripta epiſtola, quam officioſae humanitati debemus Collegae Excellentiſſimi *D. Frid. Jac. Brunonis* amicorum integerrimi atque aeſtimatiſſimi. Non invidemus lectionem cumprimis memorabilem curioſis hujusmodi deliciarum aeſtimatoribus. *Lumen a me in ſuffuſione quaeris*, ita ad veteranum artis magiſtrum Slegelius, *quod negligenter hodie ab illis contemnitur, qui de internis morbis ſolum ſolliciti ſunt. Cataractæ depoſitoribus frequenter adſtiti; eorum diſputationes, inprimis Pariſiis, cum voluptate audivi, immo ſuffuſione laborantium oculos accuratiſſime diſſecui, & obſervavi plures ſuffuſionum ſpecies ab auctoribus quidem deſcriptas, ſed peſſime; neque enim partem affectam neque cauſſam continentem bene diſtinguunt: Nunquam enim haec membrana concreſcit inter uveam & corneam, ſiquidem ibi firmari non poteſt, & uvea corneae quam proxime conjungitur; ſed inter uveam & cryſtallinam, vel potius inter cryſtallinam & corneam, cum uvea corneae proxime adſtet, & aqueus humor occupet illud ſpatium, quod inter corneam & cryſtallinam intercedit. Hic humor ſuffuſionis materiam excipit, aliquando per*

 omnem

omnem humoris partem diffuſam, tumque cataracta dicitur vel immatura a chirurgis, vel illegitima, id eſt inepta quae acu deponi poſſit, haecque oculis noſtris apparet vel plumbea, vel nigricans, vel lutea, vel obſcura, quam etiam ocularii nunquam curandam ſuſcipiunt. Ingenioſiſſimus Galliae Chirurgus cannula acuminata in pupillam intruſa turbidum hunc humorem exſugebat, ut natura pellucidum huic ſubſtituens, viſum ſenſim reſtitueret, hoc enim humore licet profuſo viſus non perit. Aliquando annorum ſerie in membranam concreſcit immediate cryſtallino obtenſam, haecque eſt albicante colore vel ſubcoeruleo: diſtinguitur ab oculariis per motum pupillae vel uveae tunicae. Clauſis enim & compreſſis palpebris, & iis denuo ſubito deductis obſervant, an pupillae contractione albicans cataracta imminuatur & dilatatione augeatur, hancque maturam & curationi aptam judicant. Vides cauſſam, quia veram membranae conſiſtentiam poſſidet, quae acu apprehendi poteſt. Si ea tamen eſſet ante uveam, pupillae contractio & dilatatio obſervari non poſſet. Et quis tentaret membranam acu auferre ante uveam concretam ſine uveae dilaceratione, quae mobilis & omnium ſubtiliſſima? Addo quod Chirurgi non tantum duram, ſed & uveam, vel ſi magis placet, chorioidem, immo vitrei humoris latus in operatione tranſeant, acumque protrudant ſecure ad ipſum cryſtallinum humorem, eique obductam membranam ibi apprehendant. Haec mihi non lectio, ſed experientia ſuppeditavit; oculato teſti credas, ut ocul.rio, qui hanc operam mihi dari quotidie opto &c.
Fragmentum, tametſi prolixiuſculum, legiſſe ne pigeat, cum inde πρῶτον ψεῦδος facile colligatur, quod virum oculatiſſimum & rei anatomicae maxime peritum detinuit a cognitione veritatis, quae nunc clarius videtur expoſita. Eorum, qui ſuffuſione laborarunt, oculos ſibi ſectos aſſeverat, in quibus aliquid membranaceae concretionis obſervaverit, lenti cryſtallinae praetenſum. Turbamentum iſtud credas aquei humoris, a ſuffuſione factum, a morte etiam tenacius redditum, huic pariter atque ceteris falſa ſpecie impoſuiſſe, ut membranam exiſtimarent

rent id, quod acus miniſterio deponitur, cum ex anni MDCCIX. hiſtoria Acad. Reg. ſcientiarum appareat, in omnibus oculorum, qui cataracta affecti credebantur, ſectionibus, crebrius hanc ob cauſſam inſtitutis, nihil quidquam pelliculoſi, ſed vera ſemper glaucomata glacialis cryſtalli, ob lentorem ſuum in coagula proni, fuiſſe reperta, ut adeo res ipſa jam ex multiplici experientiae documento pro judicata debeat reputari. Rariſſimum, & vix alicui, praeterquam *Mayernio* obſervatum exiſtimo, cataractam plurium annorum, pro confirmatiſſima habitam, una nocte penitus evanuiſſe ſua ſponte, cryſtalli ſine dubio opaci ſpiſſamento e ſede ſua ad inferiora oculi ſemoto. Suffuſionum autem, quarum complementa cataractas dixeris, medicandarum ratio planius nunc procedit, & clarius etiam per aevi noſtri anatomicorum ſollertiam intelligitur, ductibus oculorum aquoſis repertis, qui laticem continuo intra tunicarum alveos deponant, ipſoque humorum ocularium motu circulari, quem incomparabilis *Ruyſchii* induſtriae debemus, non amplius obſcuro. Fel lucii piſcis inſtillatum commendat *Jo. Scultetus*; expreſſum e millepedibus ſuccum *Boyleus*. Mihi viperarum pinguedo praeclaram aliquoties opem tuliſſe viſa diſſipandis oculorum tenebris humorumque in vappam abeuntium purgamentis reſolvendis, praeſertim ubi focus e columbinis pullis per medium diſcerptis acceſſerat.

OBSERVATIO CC.
DN. D. GODEFRIDI THOMASII.
De
Aquilae uſu in medicina.

AQuilae mira in viſu acies; eius fel prae ceteris amarum & lixivo ſale turgens nebulis oculorum diſcutiendis iam a *Galeno* fuit commendatum. Nuper cum id praeſto eſſet, euphraſiae ſtagmate dilutum inſtillavimus oculis octuagenarii, qui caligine inde pulſa mox rectius & acutius coepit videre. Pinguedo Aquilae, candore inſignis & penetrandi vi, brachio lu-

xato adhibita, dolorem cum tumore ſedavit, nervisque robur intulit; In alio etiam tali pernionibus illita, moleſtum ſuſtulit ardoris ſenſum & fiſſuras conglutinavit. Uberius, quae ad hoc argumentum faciant, deduxit *Aldrovandus.* Nobis haec iam pro tempore ſuffecerint. Oportunitatem experimenta iſthaec capiendi fecerat aquila, paucis diebus ante Caeſaris Augusti adventum in hanc urbem globo traiecta. Quae avium regina cum rariſſime in noſtro tractu conſpiciatur, feſtivum omnino & boni ominis pleniſſimum populis dedit ſpectaculum. Erat ex nobiliſſima ſpecie Chryſaëtorum, & trium praeter propter annorum aetatem attigiſſe a venatore exiſtimabatur. Noſtra civium plauſibus ſociata pietas, & votivis acclamationibus iam tum declarata, nunc etiam fauſtisſimi ominis augurium laetabunda recolit, & hoc tanquam fulgenti aëtomate coronandos putat hos obſervationum ducenarios. Faxit Divinae Providentiae nutus, ut, quae felicisſima obtigere, Imperii auſpicia eventus porro trahant ad ſaeculi admirationem & invidiam adverſariorum fortunatos, orbique pacem aliquando referant ac tranquillitatem! Sic in exſuperantisſima CAROLI MAXIMI Majeſtate fides erit veteri, quod eſt apud *Ariſtophanem*, oraculo:

ΑΙΕΤΟΣ ΩΣ ΓΙΝΕΙ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΓΗΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣΕΙΣ.

APPEN-

APPENDIX
Ad
EPHEMERIDVM ACADEMIAE CAESAREO-LEOPOLDINAE NAT. CVRIOSORVM
in
GERMANIA
CENTVRIAS I. & II.

NORIBERGAE, Sumptibus Academiæ,
Literis Melchioris Gottofredi Heinii.

CONTENTA APPENDICIS.

1. *Conſtitutiones Epidemicæ Germaniæ.* p. 1.
2. *De Frigore hyemali A.1709. D. Bajeri & D. Ramazzini.* p. 78.
3. *Epiſtola D. Ramazzini de cauſa adſcenſus & deſcenſus Mercurii in fiſtula Torricelliana.* p. 92.
4. *D. Schelhameri Notata ad hanc Epiſtolam.* p. 98.
5. *Ejusdem anatome Xyphiæ piſcis. Item Lumbi & Ophidii.* p. 110.
6. *D. J. B. de Wenkh de tempore, quo Anima rationalis humano corpori infundatur.* p. 130.
7. *D. A. Pachionii diſſert. de Glandulis duræ meningis.* p. 139.
8. *D. A. Vallisnerii de Ovario Anguillarum.* p. 153.
9. *Ejusdem de Lenticulæ paluſtris ſemine & vegetatione.* p. 166.
10. *D. G. Dethardingii continuatio Paralleliſmi.* p. 185.
11. *D. R. Lentilii Paralleliſmus.* p. 200.
12. *D. P. P. a Sangallo Experimenta circa culicum generationem.* p. 220.
13. *D. G. Kergeri Epiſtola de Surdo-mutorum cura.* p. 233.
14. *Realis de Vienna meditatio de Gravitatis & cohæſionis cauſa.* p. 239.
15. *D. M. F. Lochneri Schediaſma de Parreira brava.* p. 243.
16. *D. E. R. Memoria Wurfbainiana.* p. 306.
17. *Vindiciani Elogium D. Georgii Franci de Frankenau.* p. 323.
8. *D. J. B. de Wenkh Memoria Griendeliana.* p.

CONSTITUTIO EPIDEMICA AUGUSTANA

Anni 1701. *& ſequentium*,

DN. D. LUCÆ SCHRöCKII.

LIcet initium Anni 1701. frigidum comparuiſſet, triduo tamen poſt mitior aëris temperies, ſub mutabili ventorum, Zephyri tamen prævalentis, crebrioresque nives, ſubinde verò etiam pluvias adducentis flatu, excepit, usque dum ante, & circa Æquinoctium vernale magis conſtantem ſerenitatem Eurus largiretur; paulò poſt ventis priorem inconſtantiam reſumentibus, hyememque protractiorem, quin & gravem terræ ſiccitatem circa Solis in Tauri ſignum ingreſſum, cum ſenſibili frigoris moleſtia, ſereno quidem cœlo, producentibus, ut Cereris etiam, Pomonæ & Floræ ſinus tardius panderetur, atque Maji principium vernalis amœnitatis parum oſtenderet, quæ poſtea eo largior comparuit, atque, Gemellorum ſignum cum Sol occupaſſet, aërem multum delinivit, & in tantum calefecit, ut, ni Zephyrus, Euronotus, & Auſter ſubinde pluvias interſperſiſſent, nimia ſiccitate, præcipue quia ventorum perpetuus quaſi motus continuabat, terra plurimùm laboraſſet. Interea prior morborum in Anno prægreſſo obſervatorum facies continuavit, quam itaque depin-

depingere ſuperfluum foret, Variolarum puta, Febrium petechialium, Tuſſisque humidæ; in menſe Februario inſuper, duobusque eum excipientibus, Pleuritides veræ, in ſuppurationem abeuntes, ſed diligenti pectoralium & diaphoreticorum temperatorum uſu, ſine etiam venæſectione, curabiles acceſſerunt; quibus in nonnullis M. Aprili, cum morbus jam in decrementum vergeret, nova febrilis effervescentia ſupervenit, cum eruptione per totum corpus puſtularum aquearum, majus periculum minitantium, ægrotis tamen per continuatam alexipharmacorum blandiorum adhibitionem intra primum, quandoque ſecundum octiduum reconvaleſcentibus. Menſe Majo & Junio, præter dictas puncticulares, (quæ jam ſine magna præcordiorum oppreſſione, cum horrore, laſſitudine, lumborum, nuchæ, & capitis dolore utplurimum ingruebant,) purpuratæ etiam febres teneriorem inprimis ætatem, non admodum periculoſe invaſerunt; nec melancholici inſultus maritalis feminis, menſtruis quidem rite ſe habentibus, infrequentes fuerunt, venæſectione quidem mitigati, paulò poſt tamen recidivi facti, acidularum verò martialium potu curati.

Poſt Solis ingreſſum in Cancri ſignum crebriores primò pluviæ, poſtea cum plurimarum tempeſtatum graviorum impetu, calores, circa caniculares inprimis dies intenſi, & qui ad Æquinoctium autumnale usque, paucis frigidiuſculis diebus intervenientibus, continuabant, fuêre notati; quo tempore frequentia morborum defuit, niſi quod ibi ob tranſpirationem fortaſſe ab aëre humidiore & frigidiuſculo nonnihil cohibitam, Febres quotidianæ, poſt exiguum horrorem intenſiori calore invadentes, & facile curabiles, hîc ob ſanguinem aëris calore nimis rarefactum Febriculæ ſcarlatinæ, ſine magno corporis æſtu aut gravibus ſymptomatibus, ſed levi ſaltem præcordiorum compreſſione præcedente, non minus brevi & ſponte quaſi ceſſantes obſervarentur. Alii autem, quibus probabiliter lympha viſcidior in ſanguine erat, non maculis iſtis pingebantur, ſed puſtulis albicantibus, majoribus minoribusve, cum interſperſis quan-

doque

doque veſiculis parvis limpidis, pruritu comite tandem exſiccatis ac in ſquamulas ſecedentibus, per totum corpus, ſine vitæ periculo, & prævio non admodum intenſo calore, onerabantur. Nec infrequentes erant Diarrhoeæ, quibus interdum, ſed rarius Dyſenteriæ ſuccedebant, ex negligentiori, ut mihi videbatur, corporis ab aëre externo cuſtodia, & liberaliori potus ingurgitatione, hincque ſtomachi tono labefactato ſubortæ, quæ etiam facile, vel ſolius rhabarbari cum terra ſignata, aut coralliis rubris mixti uſu, vel inſuper Eſſentia catechu, lenibusve aliis adſtringentibus & ſtomachicis abſorbentibus curabantur. Plurimos etiam Odontalgia correptos licuit conſpicere, quæ licet rarius Medicorum conſilio exponeretur, quantum tamen dijudicare valui, ex eadem ventriculi imbecillitate, & chyli vel lymphæ crudioris circa dentes ſtagnatione excitabatur. Erant inſuper, feminæ præſertim, quas ſiniſtræ axillæ intenſus dolor, ſine tumoris vel inflammationis indicio excruciabat, periodice utplurimum & circa veſperam recurrens, cujus radicem circa ventriculum pariter hærere, tum notatæ ibidem, inprimis ſiniſtro in hypochondrio moleſtiæ, tum ſalutaris curandi ratio conjecturari faciebant: credidiſſem, chylum viſcidiorem & crudiorem, per ductum Pecquetianum ad venam ſubclaviam ſiniſtram delatum, & cum obvio ibi ſanguine permixtum, agitationem præternaturalem ibi excitaſſe, partesque illas dolorificè hac ratione diſtendiſſe, niſi dextrum humerum in femina quadam idem malum tunc occupaſſe notaſſem, cum inſolitam ductus illius ad partem dextram declinationem ſine urgentiori cauſa hîc fingere non audeam; quamvis in eadem rheumaticum potius adfectum ſubfuiſſe credere malim, præſertim cum dolor ille dicto modo quidem intenſior per intervalla redderetur, nunquam tamen planè intermiſerit, ac tandem brachii tumor ſupervenerit, diaphoreticorum, emplaſtri oxycrocei, & laconici coriarii uſu omninò ſublatus. In cæteris repetitus leniter evacuantium & humores corrigentium, præſertim acidularum martialium uſus proficuus exſtitit; remedia autem externa nullum levamen dederunt.

(A) 2 Ean-

Eandem chyli & lymphæ vitioſæ in ſtomacho nidulantis labem Febres quotidianæ epidemice, incerto quandoque paroxyſmi tempore invadentes teſtabantur; quæ nullo prævio horrore, magna præcordiorum ad oppoſitam in dorſo regionem ſe extendente oppreſſione, & nullo ſenſibili, vel tolerabili ſaltem excipiente calore, infeſtæ erant, atque propinatis, pro exigente neceſſitate, emeticis, vel repetitis laxantibus & abſorbentibus, amaricantibus, abſinthio, chinchina &c. curabantur.

Poſt Æquinoctium autumnale primò aëris ſerenitas & ſiccitas continuabant, mox pruinæ, nebulæ, d. 17. & 18 Octobr. copioſæ nives, pluviæ poſtea, & venti modò ex hac, modò ex alia mundi plaga, inprimis ex ſeptentrione frequentius irruentes comparuerunt; Sol autem ubi ad Scorpionis ſignum pervenit, denuò per aliquot dies ſerenitatem, terræque ſiccitatem conciliavit; variâ dein aëris temperie, utplurimum tamen auſtrinâ ſubſequente; & cum aër parum à ventis jam agitaretur, vapores in eo hoſpitantes parce diſpellebantur; unde iidem corporibus humanis copioſiores communicati variis ægritudinibus producendis patrocinabantur; hinc non tantùm Variolæ iterum ſe exſerebant, Pleuritides veræ, atque Febres continuæ, catarrhales magno cum æſtu, cephalalgia & tuſſi, pueros æque ac maturiorem ætatem invadentes, nec, ubi debite tractabantur, letales ſubortæ, ſed frequens etiam Catarrhorum cohors, Coryza, Odontalgia, Raucedine, Tuſſi infeſta Urbi incubuit. Muliebris ſexus non minus habuit, de quo ſpeciatim conquereretur, uteri nimirum hæmorrhagia, cui non gravidæ ſaltem, ultimis præſertim duobus graviditatis menſibus, ſed aliæ quoque plures obnoxiæ erant; quem ſanguinis orgasmum non commodius quàm abſorbentibus martialibus &c. uti hæmatite, croco Martis adſtringente, item bolo Armena, coraliis rubris &c. haud neglecto, ubi opus erat, pauco opii additamento, ſedatum expertus ſum. Memorari etiam merentur Apoplexiæ crebræ, utplurimum exitioſæ: memini egregium quendam virum mihi aliquando narraſſe, quod jam olim fuerit obſervatum, poſt crebriorem aquilonium flatum Apo-

plexias

plexias frequentes hîc contigiſſe: neque admodum in dubium id vocare vellem, cum ab illo vento neſcio quæ atomi impuræ nobis inferantur; id quod civem quendam noſtratem induſtrium non latet, qui ceræ dealbandæ in horto ſuo Boreæ multum expoſito operam navans, eandem infeſta flavedine ab eo infici notavit; unde quamprimum ſpirare eundem obſervat, ceram ſtudioſe tegere, media etiam, ſi is tum ingruat, nocte properat, quem in finem machinulam artificioſam excogitavit, quæ à vento hoc commota ſomnum excutiat. Ubi in memoriam mihi revoco, quæ noſter quondam Æſculapius, Phil. Hôchſtetterus, in Scholio ad Dec. 4. obſ. med. caſ. 1. protulit, ubi urbis noſtræ deſcriptionem exhibens, Zephyrum ex depreſſis & alicubi paludoſis Marchionatus Burgavienſis locis inquinamenta ſecum rapere & huc advehere ſcribit; quæ ſane de Borea quoque nobis, & non minori jure pronunciare licet, qui ex locis humidis Danubio proximis putridas particulas abripere, atque in capita noſtra effundere valet.

Tandem cum circa menſis Decembris principium Zephyri impetus major denuo inſurrexiſſet, d. 10. eundem Eurus compeſcuit, frigore, creberrimisque nebulis, quibus præſertim à d. 17. usque ad d. 23. Decembris continuis Civitas obtecta fuit, ſtipatus, usque dum circa finem anni Zephyro-Boreas ſuccedens auram tolerabiliorem redderet, niviumque crebritate colophonem imponeret. Quo tempore, præter memoratas Pleuritides, Variolas & Febres continuas, in pueris etiam quotidianæ Febres, tuſſi humida & cephalalgia graves, nec non Icteri, in adultis autem malignæ petechiales, utplurimum puſtulis limpidis miliaribus poſt macularum eruptionem comparentibus, comitatæ obſervabantur: hæ in principio poſt horrorem laſſitudinemque, tolerabili calore, intenſo capitis dolore (quem paulo poſt recedentem tuſſis, non quidem diu durans, & ſicca magis quàm humida, atque calor auctior cum deliriis nocturnis inſequebantur) ſe prodebant, contagio quandoque in alios ſe diffundebant, rariusque, ubi temperatioribus alexipharmacis tempeſtive obviam

itum eſt, occidebant: in Pleuritide verò continuatus diaphoreticorum, præcipitantium dictorum, uſus coagulum ſanguinis feliciter reſolvebat; qualia medicamenta etiam contra quotidianas Febres, ut & juxta cum martialium uſu adverſus Icterum, promtum auxilium ferebant.

Eurus in Anni 1702. introitu ſerenitatem cum frigore moleſto induxerat, quarto tamen mox die Zephyrus pluvioſam primo conſtitutionem, poſtea ventorum frequens mutatio tempeſtatis etiam varietatem multam ſubinde attulit, ſemper tamen humida ex pluviis, & temperatione paululum, ſub dominio Zephyri, poſt Solis in Piſces ingreſſum diu impetuoſi, prævalente, ut hyems non admodum rigoroſa quidem, protractior tamen fieret; præſertim cum poſt Æquinoctium vernale Eurus non ſolum magis ſpiraret, & poſt ſerenos plures dies circa initium Aprilis rediens Zephyri ferocia crebriores nives ſpargeret, quas ſub eodem ſæviente, licet ab aliis ventis ſæpe interrumperetur, frequentes pluviæ, cum Sol ad Tauri ſignum adpropinquaret, exceperunt, usque dum poſt Maji principium Eurus ſereniorem & vernæ temperiei magis conformem aërem redderet, ſiccitate tamen terræ exinde non parva inducta, ut Flora ſuas amœnitates non niſi ſerius expromere valuerit. Hoc toto tempore eadem morborum facies, imprimis vero Pleuritides, utplurimum ſine ſuppuratione curabiles, usque in Aprilem continuabant. In quo & Majo menſe Febres continuæ, in paucis cum miliari efflorеſcentia, ſemper autem prævio horrore, (ſine intenſo calore) magna virium debilitate, & cæphalalgiá gravi, rarò deliriis, aliisve gravioribus ſymptomatibus comitatæ, atque alexipharmacorum & diaphoreticorum uſui cedentes, hîc ibi propullulabant. Majori verò numero Febres quotidianæ & pauciores tertianæ ingruebant; illæ tantum non in omnibus, qui ſe curæ meæ commiſerant, inſignem capitis dolorem in paroxysmo inducebant, viresque proſternebant; in multis prima ſub invaſione, & ſæpe aliquot per dies continuarum typum, vix perceptibili caloris & cephalalgiæ remiſſione, referebant,

bant; chinchinatis autem medicamentis, vel arcano duplicato facile curabantur; quibus non minus tertianæ, poſt emetici, vel ſcammonii ſulfurati, ubi opus erat, adhibitionem breviſſime abigebantur.

Circa Æquinoctium dictum arthriticis adfectibus obnoxii fere omnes, quotquot mihi noti, inſultus ut plurimum non admodum feroces patiebantur, atq; ubi poſt exantlatam periodum juſto citius aeri ſe expoſuerunt vel artus delaſſarunt, recidivas experiebantur. Plurimos etiam infantes Epilepſia è medio ſuſtulit, quæ ex limphæ acido-viſcidæ in cerebro ſtagnatione, præſertim dentitione difficili accedente, ortum traxiſſe viſa eſt. Iſtæ autem lymphæ craſſioris collectiones non minus in aliis frequentes admodum fuerunt, ut non tantum crebriores Tuſſes, Coryzæ, Odontalgiæ exinde obortæ fuerint, ſed frequentiſſime aliis etiam morbis epidemice & ſporadice graſſantibus, Tuſſis ſe adſociaverit.

Cum Junio Zephyrus Euro ſucceſſit, pluviarum multarum ferax, paucis diebus ſerenis intermixtis; qui in Julio quidem per primum triduum cum calore non mediocri continuabant, aſt mox aëre in fulgura & tonitrua deſpumante, in pluvioſos juxta & frigidiuſculos, ac poſtea temperatos mutabantur, usque dum poſt Canis exortum Eurus, ſæpe ad meridionalem plagam inclinans ſerenitatem non ſine calore reduceret. Magna dehinc ventorum varietas fuit notata, (niſi quod poſt autumnale Æquinoctium à d. 24. Septembr. usq; ad d. 5. Octobr. Zephyrus impetuoſe admodum dominaretur, à frigido & non minus per triduum vehementi Euro tandem quaſi in fugam conjectus,) quæ diverſam quoque aëris temperiem, potiſſimum tamen calidam & ſerenam in Auguſto effecit. Aſt in Novembri multa hyemis præludia, imo præmaturus adventus ejusdem, crebro, & quandoque intenſo frigore, niveque repetita, quam benignior aura & interpolatæ pluviæ denuo liquabant, moleſtus exſtitit. Quæ ipſa mutabilis conſtitutio, tum ningendo, tum præſertim pluendo, frigore modò aucto, modò remiſſo, Zephyro reliquis ventis

præ-

prævalente, & circa, nec non poſt Solſtitium hyemale, usque ad finem anni, multum ſæviente, nubibus autem continuò ferè Solem obducentibus, integrum præſertim Decembrem faſtidioſum admodum reddidit. Morbi interea longiores inducias dederunt, tales tamen, quibus aliqualis epidemicæ labis præſentia non prorſus excluderetur; uti præſertim in Febribus quotidianis ſupra memoratis paſſim per Junium & ſubſeq. menſes usque in Novembrem obſervari poterat; quæ tandem in non paucis, cum autumnus adventaret, hecticæ metum injecerunt, quibus tamen juxta cum aliis coagulum lymphæ acidum deſtruentibus, ſpecificum inprimis antihecticum Poterii, lapilli gammarorum &c. ſalutarem opem præſtiterunt. Circa Solſtitium hyemale Variolæ benignæ in pueris ſe exſeruerunt, cum magno quidem calore ingruentes, à pulvere tamen rubeo Pannonico, antimonio diaphoretico, unicornu marino &c. quinimo quandoque etiam ſine medicamentis celeriter periodum ſuam abſolventes, & cum fine anni jam iterum omnino diſparentes. Quod tandem de ægritudinibus aliis, quibus ſemper fere tuſſis ſe ſociaverat, dictum, in hiſce quoque deprehenſum fuit.

Quæ Annorum ſequentium, videl. 1703. 1704. & 1705. conſtitutio fuerit, in Appendice Dec. tertiæ Anni noni & decimi Miſcellaneorum noſtrorum curioſ. legi poteſt; cui nempe typothetæ negligentia antecedentem præfigere intermiſit.

Anno 1706. hyemale frigus, ob auſtrinam aeris temperiem, qualis Anni prægreſſi in fine obſervata fuerat, & usque dum Sol Aquarii ſignum attingeret, continuaverat, hactenus utplurimum tolerabile, nunc magis ſe exſeruit, præſertim cum orientalis ventus in Februario conſtanter, interdum ad meridionalem plagam inclinans, ſpiraret, ac continuæ fere nebulæ usque ad Solis in Piſces ingreſſum, ubi ſerenus aer frigus augebat, nos cingerent. Cum interea Hecticæ febris inſultui (Coryzas & Tuſſes humidas, tanquam indivulſos quaſi hyemis comites, nec non Odontalgias ut taceam,) denuo plures exponerentur, ſed facile etiam medicamentis acredinem temperantibus abigerentur.

Circa

Circa vernale Æquinoctium Zephyrus potiſſimum dominio potitus, atque, à reliquis tamen ventis nonnunquam interruptus; multum invaleſcens, diverſam etiam temperiem, auſtrinam præcipuè excitavit, ac vernali amœnitati ſubinde obſtitit. Sub qua conſtitutione Febres quotidianæ, & plures tertianæ ingruerunt, magno cum impetu, in quibusdam etiam cum deliriis, ſine tamen cephalalgia utplurimum, & quæ poſt ſumtum cholagogum, vel emeticum, abſorbentibus non difficulter, promte etiam chinchinatis ceſſerunt. Plures inſuper circa Solis in Geme[illegible]s tranſitum nephriticis doloribus, non admodum refractariis, obnoxii fuerunt.

Poſtea ſub mutabili valde ventorum viciſſitudine, ante & poſt Solſtitium æſtivum, plures ſerenos calidosque dies experti fuimus; qui etiam diu continuarunt, multamque ideò terræ ſiccitatem, præſertim à ventis adjuti, attulerunt; cum interea Febres prædictas, ſenſim declinantes, neque tamen per reliquum poſtea annum prorſus ſilentes, crebræ Odontalgiæ, (quæ etiam per totum hunc annum fuerunt obſervatæ,) Tuſſes, interdum convulſivi quid habentes, & Coryzæ, adultos æque ac juniores adfligerent, & cum negligentior diæta accederet, diu durarent. Quas moleſtias magnæ illi & totali ſolari eclipſi, quæ d. 12. Maji contigit, adſcribere multis placuit. Et quamvis ſubita illa aëris calidi, interceptos ob Solis radios, in frigidum, hisque non minus celeriter redditis, in calidum rurſus mutatio, juxta cum animorum, ex inſperata illa & nulli unquam viſa caligine, conſternatione, aliquid contribuiſſe videri poſſet, cum tamen jam ante eclipſin iſtæ lymphæ ſtaſes contigerint, vix locum illa opinio inveniet; negari tamen nequit, frequentiores poſt illam Solis obſcurationem, & circa Solſtitium æſtivum illas occurriſſe; ideoque non prorſus improbabile eſt, ſpiritus à phænomeno iſto terrifico labefactatos, (qui ſane terror in nonnullis tantus fuit, ut lipothymiam ipſis induxerit,) lymphamque ſimul craſſiorem redditam, quin & à frigore illo inſolito magis condenſatam, ad catarrhales has ſtagnationes diſpoſuiſſe.

 Menſis

Menſis Julius quamvis pariter multa ſerenitate gauderet, nonnunquam tamen pluviis ſitientem terram refocillavit; poſt Caniculæ vero exortum calores admodum invaluerunt, & usque ad occaſum ejusdem perſeverarunt; quin licet temperatior ob pluvias, parciores equidem, aura per paucos dies ſuccederet; ad priſtinum tamen genium mox reverſa eſt, usque dum d. 7. Septembr. cum Luna inchoante Zephyrus pluvias ſæpius adduceret. Quo tempore Dyſenteriæ graſſari cœperunt, & infantibus non levem ſtragem intulerunt, adultis verò nec tam frequenter, nec etiam letaliter eâ decumbentibus. Ubi quidem hiſce fructuum hornorum intemperantiori ab eſu, vel liberaliori ob caniculares æſtus potu, præſertim cereviſiæ, nobis albæ dictæ, propter tenuitatem ſuam & imperfectam à parca fermentatione depurationem, in acorem pronæ, illam obtigiſſe veriſimile eſt; illis autem, quorum major pars ob tenellam ætatem nihil horum deguſtaverat, cur adeò fatalis fuerit, difficulter determinari poteſt. Utrum in lacte vaccino aliquid adverſi delituerit, quo cum nempe pulmenta in eorum cibum coqui ſolent, adfirmare nequeo; cum tamen alia cauſa non ſuppetat, in vaccarum ſanguine, ob aëris fervorem, pratorum ſiccitatem, & pabuli inde ortam penuriam, temperatas balſamicas particulas multum fuiſſe immutatas, acrioresque redditas, haud incredibile videtur, quæ lacti communicatæ vim ſuam in tenerrimis infantum corpuſculis exſerere, eorumque deſtructioni, quin & epilepſiæ, aliis quibusdam tum temporis funeſtæ, anſam dare valuerunt; & cum muliebris imperita induſtria puſionum curæ ſe ſufficere utplurimum perſuaſa ſit, aut ſaltem Medicum deſperato jam morbo advocet, funerum multiplicatio facile contingere potuit; præſertim ubi difficilior fortaſſe prægreſſus partus fœtui debilitatem aliquam antea impreſſerat, cum, incertum qua de cauſa, hoc anno de Dyſtokia & præmaturo partu non levibus querelis Urbs perſtrepuerit.

Reliquum anni, una cum ventorum continua mutabilitate, nebulas inter & pluvias frequentiores, aërem temperatiorem quoad

quoad activam ejus qualitatem, (niſi quod paulo ante Solſtitium hybernum Eurus eundem nivibus aſperiorem per triduum reddiderit,) expertum fuit, multasque nobis inducias conceſſit, ſi rheumaticas poſt Solſtitium dictum, muſculis caput attollentibus faſtidioſas, lymphæ ſtaſes exceperis, quæ ſolo tamen tum hypocauſti calore, tum ſuffituum maſtichinorum &c. ope haud difficulter reſolvi potuerunt.

Plurimas inter nebulas temperatioremque auram non ſaltem Annum 1707. inchoavimus, ſed porrò etiam clementem, & Sole in Aquario verſante, humidam aëris temperiem experti fuimus, raro, nec diu durabili frigore, ac multo rarius nive comparente; neque etiam multi, humidas nempe & nocivas alias in aere particulas frequenti ventorum variorum agitatione diſpellente, morbi populares aderant, niſi quod Rheumatismi præfati, nec non Febres intermittentes, quamvis pauciores, atque poſt ſumtum lene laxans, eſſentia corticis Peruviani facile abigendæ, continuarent; quosdam verò Pleuritides veræ, in ſuppurationem utplurimum terminatæ, nec tamen admodum acutæ, & antimonio diaphoretico, pulveri pleuritico Aug. promte cedentes, puerilem autem ætatem ſparſim Variolæ, nulla malignitate ſuſpectæ, ac per totum poſtea anni decurſum obſervatæ; alios denique Icteri non adeò contumaces, præſertim ſub crebriori eſſentiæ Mart. D. Lud. uſu, invaderent.

Licet autem circa Martii initium frigus intenſum ingruerit, mox tamen poſt quatriduum temperatiorem in ſtatum denuò fuit mutatum, ut Veris præludia multa comparerent; cujus verò amœnitatem ventorum diverſorum, Euri inprimis auſteritas, cui nebulæ crebræ jungebantur, multum retardavit, aeremque frigore horridiuſculum reddidit; quo ipſo inſenſibilis transſpiratio admodum ſufflaminata, ſerum in corpore auxiſſe, atque creberrimas ad ſtagnationes diſpoſuiſſe viſa eſt, ut major incolarum pars catarrhoſis ægritudinibus, pectus, vel nares, aures, faucesve occupantibus adfligeretur; in quibusdam fluxu celerrime, vehementerque gravi cum cephalalgia & febrili incaleſcen-

tia invadente. Quo tempore etiam Febres, tum quotidianæ, tum tertianæ, ex eadem dubio procul cauſa, multiplicabantur, atque non rarò graviores in principio, magna utpote cum cephalalgia, virium debilitate, & calore, ut continuæ quaſi typum referrent, oriebantur, poſtea verò medicamentis oppugnatæ, promte etiam recedebant; facile tamen ab aeris frigidi admiſſione, vel cereviſiæ potu recidivam paſſæ; quæ etiam Febres in autumnum usque continuarunt; qui humidus admodum & graviori Zephyri vehementia faſtidioſus exſtitit. Poſtquam æſtas, Sole Cancri ſignum occupante, magno æſtu, rarius à ventis pluviisque temperato, primò ſat gravis, ab ingreſſu autem Solis in Leonem, crebriores propter pluvias, Zephyrique impetus frigidulus utplurimum fuerat; & ſic (ut crebriores Catarrhos dentibus præcipue infeſtos taceam,) non ſaltem in nonnullis quartanæ, longiori horrore & calore multum moleſtæ, eoque contumaciores, quo minus ii, qui eadem adflicti ex plebe meam opem implorarunt, in diæta convenienti medicamentorumque uſu morigeros ſe præbuerunt, ſed etiam Arthritidis vagæ, pulveribus ex coraliis, ſpodio foſſ. lap. gammar. cinnabari, aliisque antimoniatis fixis, opii tantillo addito, præter interpolatum laxantium uſum, haud difficulter cedentis, generationi anſam dederunt. Hyemis præſentiam in Decembris initio præmaturum frigus & nives copioſæ ab Aquilone adductæ, indicarunt; quæ tamen poſt decendium è pluviis eliquatæ, quas Zephyrus ante Solſtitium hyemale vehementiſſimus concitaverat; cui cum Caurus, & poſtea Euronotus ſucceſſiſſent, aere nubiloſo & nebuloſo, ac moderate frigido, morbis ſilentibus, reddito, anni exordium fecerunt.

Anno 1708. diſſipatis nubibus, benignior Euronotus per duas primas hebdomadas ſerenitatem, aliqua tamen nebuloſa caligine utplurimum ſe immiſcente, produxit; quam poſtea humida ac pluvioſa conſtitutio excepit, præſertim cum quatriduana circa Solis in ſignum Aquarii ingreſſum Zephyri vehementia ingruiſſet; cui ſub ventorum mutabilitate prior ſerenitas circa finem

finem hujus menſis primi, & principium ſecundi ſucceſſit, atque temperatam adeò brumam, uti paſſim alibi locorum, experti fuimus, ut multa Veris indicia oſtenderet; donec Euronotus d. 10. Febr. cum nivibus frigus adduceret, humida verò paucos poſt dies, cum intermixto quandoque frigore, intemperies à Zephyro reduceretur. Quamvis autem hac ſub inſolita aëris clementia multi graves eſſe oborituros morbos vererentur, nihil tamen epidemici, (ut Febres quotidianas & tertianas ſparſim & rarius adhuc occurrentes taceam,) præter Variolas, usque dum Sol Tauri ſignum accederet, continuantes, & conſueta hoc tempore catarrhalia incommoda, Tuſſes præſertim humidas, & ab eadem ſeri ſtagnatione capitis Eryſipelas in ſexu muliebri, produxit, quod ex negligentiori fortaſſe partis iſtius cuſtodia, præviis in collo tenſivis doloribus, cum febrili incaleſcentia invaſit, & moderato lecti calore, præſertim diaphoreticorum terreorum uſu accedente, non difficulter discuſſum fuit.

Humidus autem hic aëris ſtatus ante & poſt Æquinoctium vernale continuabat, ut pauci ſereni dies nobis obtingerent, & licet Solis quandoque radii refocillarent, nebuloſæ tamen exhalationes eosdem ſæpiſſimè deturparunt; usque dum auſterior Eurus d. 27. April. aërem ſerenaret, atque ab eo, & alternante Cauro moleſtum frigus terræque ſiccitas producerentur, quæ in adultum usque Majum, in quo diverſæ ventorum ex omni plaga mutationes notatæ, continuabant, donec d. 15. poſt fulmina & tonitrua in crebras pluvias mutarentur; quæ dein humida facies, Zephyro & Borea alternantibus, usque ad principium Auguſti perdurabat; ubi Zephyro potiſſimum dominante, calores magni & multa ſerenitas, ſæpe tamen matutinis nebuloſis evaporationibus gravata, usque ad Caniculæ occaſum ingruebant, pluvioſo ac frigidiusculo aëre ſuccedente; qui etiam, rara intercurrente ſerenitate, usque ad Æquinoctium autumnale continuabat. Interea frequentes Febres hecticis ſimiles, tuſſi præſertim & caloribus lentis inordinatis ſtipatæ, atque continuato abſorbentium fixorum uſui obtemperantes, notabantur. Variolas autem circa

Maji finem ceſſantes, Morbilli excipiebant, non tantum in infantibus, qui prius ſani fuerant, ſed etiam, qui paulo ante Variolis laboraverant, nec non in adultioribus, ut & non paucis morbum hunc jam olim expertis, absque tamen malignitatis nota, & ſub blandorum diaphoreticorum uſu paucos intra dies periodum ſuam abſolventes; qui tamen in menſe Julio iterum ceſſaverant; quo tempore poſtea Odontalgiæ, Ophthalmiæ, nec non dolores ſpasmodici uterini in feminis, Iſchiadicique præcipue in viris frequenter occurrebant, ex lymphæ, uti mihi videbatur, ab aëris inclementia viſcidioris atque ideò ad ſtagnationem proclivioris redditæ vitio generati, præſertim cum cereviſiæ aceſcentis, qua de plurimæ paſſim querelæ fiebant, potus accederet, & nervis ad coxas ac uterum tendentibus ſpicula ſua infigeret; ubi præter lenia eccoprotica, hyſtericis medicamenta caſtorina, cinnabarina &c. & iſchiadicis blandam per vices diaphoreſin promoventia, non neglecta utplurimum opiatorum ſuccisa miſcella, profuiſſe expertus ſum.

Circa Æquinoctium autumnale per 16. dies ſerenitas adfuit, raro nubibus aut pluviæ expoſita, nebulis tamen crebris matutinis ſtipata, quibus poſt multam ventorum varietatem, ſubſeqq. etiam diebus obſervatam, Boreas per 14. dies nubes adduxit, à Zephyro poſtea in pluvias reſolutas; quin & poſt Solis in ſignum Scorpionis ingreſſum, Euro flante, nix decidua præmaturum quaſi hyemale frigus efficiebat. Ineunte Novembri multa quidem usque ad Solis in Sagittarium ingreſſum ſerenitas, crebro tamen nebuloſa, præſertim matutina, caligine inquinata; ſuccedente usque ad d. 15. Decembris faſtidioſa, frigida, ob nives, nubila, nebulas intemperie; ubi quidem Sol nubibus diſcuſſis, ſerenitatem non ſine multo frigore, crebris etiam nebulis interruptam, reddidit. Interim, præter frequentes Odontalgias, Catarrhi inprimis, capiti & pectori infeſti, plurimos in M. Novembri infeſtarunt, tantumque incrementum ſumſerunt, ut in M. Decembri pauciſſimi in Urbe eſſent, quos moleſtia illa non tentaverat; multos etiam gravius tractaret, qui nempe præ-

prægreſſo acri horrore, febriles effervefcentias, intenſas cephalalgias, aut capitis ſtupores, virium proſtrationes, quandoque faucium ſpaſticas ſtrangulationes, vel dolores pleuræ ſpurios experti fuerunt. Cauſam continuæ quaſi nebuloſæ aëris tempeſtati potiſſimum adſcripſerim, quæ non ſolum particulas ſuas humidas, impuras, per inſpirationem corpori communicare, ſicque ſeroſam colluviem augere, & ſanguinem inquinare potuit, ſed etiam frigore & gravitate ſua poros conſtringendo, ac transſpirationem excrementitiorum humorum impediendo, eosdem cumulare, incraſſare, atque in ſubtiliſſimis cerebri, narium, trocheæ glandulis ac tubulis ſtagnare fecit. Cui itaque præter moderatum aëris regimen, medicamentis reſolventibus, attenuantibus, abſorbentibus, demulcentibus &c. pro ſubjectorum & ſymptomatum diverſitate, ubi morbi gravitas id depoſcebat, ſuccurrendum fuit, eo cum ſucceſſu, ut nullus, qui Libitinæ cenſum ſubiiſſet, mihi innotuerit.

Principium Anni 1709. ſpirante Euronoto, nebuloſum fuerat, altero autem & ſubſequentibus diebus Zephyrus vehemens pluvias, & noctu, inter d. 5. & 6. Januarii plurimam nivem Eurus, verſus Aquilonem inclinans, cum intenſo frigore adduxerat; quod indies fere, inter matutinas præcipue nebulas, diesque & noctes ſerenas, creſcendo ea vehementia nos adflixit, qua de longe lateque querelas multiplicare Europæ contigit, donec d. 24. prægreſſa nivoſa, veſperi Auſter temperatiorem & pluvioſam auram induceret. Licet autem ineunte Februario frigus iterum, tolerabilius quidem, intenderetur, ac variis ſub ventis aërisque mutationibus, nive quandoque rariore decidente, ad diem usque decimum continuaret, Zephyrus tamen temperatiorem tunc aërem reddidit, usque dum d. 16. orientalis ventus, ad Septentrionem nonnihil denuo deflectens, & præſertim biduo poſt acriter ſpirans, novo gelu adfligeret; quod incrementa ſubinde ſumens, eo rigore inhorruit, ut d. 27. Febr. intenſiſſimo frigori, d. 21. Januarii obſervato (teſtante id ſpiritu vini in meo thermometro, utrobique matutino tempore

ante

ante Solis ortum, ad gradum usque ſeptimum, veſpertino autem poſt Solis occaſum ad nonum gradum depreſſo,) parum ceſſerit; quod dein multas inter ventorum mutationes, variasque aeris, humidam inprimis, conſtitutiones, tolerabilius redditum, ſed d. 12. Martii, & inſequente triduo iterum auctum fuerat, ſpiritumque vini in thermometro ad gradum nonum cum dimidio, veſperi autem ad undecimum atque dimidium depreſſerat: tandem autem remittens, d. 16. dicti menſis ſpiritum ad gradum undecimum, & ſic ſenſim magis ſurſum extolli permiſerat, ut d. 17. Aprilis gradum decimum quintum mane attingeret. Interea non tantum ventorum mutabilitas, ſed aeris etiam, ob crebriores pluvias, humida ac frigidiuſcula, interveniente tamen ſubinde ſerenitate atque calore, ante & circa Solis in Tauri ſignum ingreſſum intenſiori, continuarunt, ut fæcunditati terræ non modice faverent, matutinæ quoque nebulæ tenuiores, ubi pluviæ aberant cœlumque ſerenum erat, tunc & per totum reliquum annum, ſemper obſervabantur. Et quamvis poſt reſeratos terræ ab inſolito frigore profunde conſtrictos meatus, indeque diu repreſſas exhalationes, vapores iſti liberiores facti multis gravium ſubſequendarum ægritudinum metum excitarent, contrarium tamen per DEI gratiam evenit, conglaciata iſta terræ cruſta ſenſim reſoluta, ſicque vaporibus non confertim erumpentibus, ſed paulatim exhalantibus, atque ventorum perpetua agitatione particulas iſtas humidas impuras diſſipante. Tot tamen aqueæ in athmoſphæra oberrantes particulæ non poterant non ſeri proventum nimium in corpore adcumulare; præſertim cum per totum reliquum anni decurſum mutabilis ſubinde, præſertim humida & frigidiuſcula temperies (niſi quod Syrius ante & circa ſui exortum finemque Zephyro, uti hîc, ita etiam reliquo tempore, potiſſimum prævalente, quandoque per pauculos dies acrius ureret) & hinc catarrhoſarum moleſtiarum, cum hectici caloris in quibusdam metu, in naribus, bronchiis, dentibus, artubus, per totum anni decurſum, & quæ omnibus fere aliis morbis ſeſe jungebant, frequentiam

tiam excitare; præter quas etiam, in vere & æſtate, Febres quotidianæ & tertianæ, interdum gravibus ſymptomatibus, præſertim in morbi principio, uti deliriis, cephalalgiis, ſpaſtico nuchæ dolore, narium hæmorrhagia, vomitu &c. ſtipatæ, ex transſpiratione inſenſibili, ob temperiem aëris ſæpius variantem, impedita obortæ, minus tamen refractariæ, non paucæ notabantur. Inter remedia, juxta cum eccoproticis, blanda diaphoretica & abſorbentia potiſſimam curæ partem abſolverant.

Conſtitutio Anni 1710. cum humida & moderatè frigida, ſub ventorum, Zephyro tamen prævalente, alternatione, primo continuaret, adfectus etiam catarrhoſi, inprimis Arthritides nondum deſierunt, & menſe Martio Febres tertianæ, cephalalgia, deliriis, vomituque in prima invaſione ſæpius moleſtæ, non paucos invaſerunt; quibus tamen, poſt pulveris Cornachini, & ubi ventriculus viſcido muco obrutus videbatur, lenioris emetici uſum, cortex Peruvianus ad ℥ß. ℈ij. &c. ſemel vel bis in die ſumtus, præſentaneam opem ferebat, ut poſt ſecundum, aut quartum paroxyſmum, ſine recidivæ incommodo, utplurimum ceſſarent.

Poſtquam in Arietis ſignum Sol pervenit, cum ſerenitate, (ita tamen, ut hic quoque Annus, cœlo ſereno, Soleque oriente, nebuloſum nonnihil aërem ſemper experiretur,) triduanum quidem intenſum calorem, Africo flante, excitaverat, quem tamen Zephyrus pluvioſus creber iterum diſſipaverat, qualem etiam ſextiduanum calorem, antequam Sol in Tauri ſignum progreſſus eſſet, Euro ſpirante, ſenſimus, ab occidentali tamen pluvioſo vento iterum temperatum. Et hæc aëris, modo humidi, modo ſicci, calidi, frigidiuſculi, ſæpius nubiloſi, ventorum etiam crebra permutatio in poſterum usque ad finem Anni perſeveravit, prævalente tamen ſemper humida conſtitutione; unde hæc viciſſitudo primò terræ fœcunditati multum, poſtea etiam hyems ut longius abeſſet, ſimul tamen variæ catarrhoſæ & rheumaticæ invaſiones ut frequenter orirentur, effecit. Febres etiam tertianæ, quamvis non frequentes, nec non quotidianæ, hecticæ-

que per totum annum obſervabantur; menſe autem Majo & Junio Morbillis plures infantes, cum vehementi tuſſi, oculorum gravedine, hæmorrhagia ſæpe prævia, decumbebant; Variolæ quoque in multis, non quidem malignitate, ſed copia, & ſymptomatum conſuetorum vehementia, & puſtularum, rariori tamen, confluxu infeſtæ notabantur. In cura omnium horum morborum remediis, in præcedentibus hiſtoriis memoratis, non infeliciter uti datum fuit.

CONSTITUTIO EPIDEMICA BASILEENSIS *Anni* 1700. & 1701. DN. D. JOHANNIS JACOBI HARDERI.

ÆStivus calor diebus Canicularibus Anno 1700. temperiem ſuam non exceſſit, quin ventis quandoque placidis perflaretur, neque corpori incommodum faceſſeret: Imò Auguſto menſe, pluviis præter votum quandoque infringebatur; September inſequens ſiccus & calidus illo magis fuit, nec tamen ſufficiens, qui uvas ad optatam maturitatem undique perduceret; neque etiam morborum ferax iſta anni conſtitutio fuit: October nebuloſa, ut ſolet, & ſæpiuſcule pluvioſa tempeſtate, hyemalem brumam antevertit; hæc ipſa autem per Novembrem & Decembrem mitior extitit, & quamvis multâ nive montes & juga altiora integerentur, ingruente tamen pluvioſo & hoc quandoque udoſo aëre, ab eadem prompte liberata fuerunt; iſta autem aëris διάθεσις, non modo catarrhalibus febribus, ſed Pleuritidi ac Pleuropneumoniæ, etiam ſparſim anſam præbuit.

Anno 1701. Januarii initium Boreali vento magis perflabatur, aërisque ſerenitate animum refecit; imprimis verò ſub meridiem propius accedentes ſolares radii Brumæ matutinæ ſpicula ex voto pepulerunt, & continuatâ in Februarium usque ſua activitate fere inconcuſsâ, nives Boreamque in arvis campisque tantum non intempeſtive fugârunt, ſiquidem ſubſequente

Martio

Martio ac Aprili, quibus blandiorem Solis calorem, & hinc pluvias amicabili auſtro mitigatas ſperabamus, Brumæ rigorem majorem, nivaliſque tempeſtatis, ac nivis copioſe delabentis ſpicula, frequenter experti ſumus.

Maji delitias, ſi quas matutinæ auræ fulgor interdum promiſit, mox nebularum craſſiorum cohors, nunc calor ſubſequens intenſior, mox irruentes grandinoſæ tempeſtates, omnimodo amarulentas reddiderunt. Ante Caniculæ autem exortum, & hac durante, Solis æſtus longe intenſior & tantum non exurens calor, animantibus brutis non minus, quàm homini, valde moleſtus fuit, febrium intermittentium ferax mater, & quem neque tempeſtates horrendæ, crebrius ingruentes, usque attemperare valuerunt.

Poſt Caniculam increbeſcens tantiſper pluvioſa & hinc temperatior aëris conſtitutio, placidiorem motum videbatur promittere, verum alcyonia hæc non diu durarunt, quin redeunte intenſiore aëris ſiccitate, ſereno cœlo, ſi nebulas Septembri menſe, minus tamen frequentes, manè excipias, in Octobris usque principium, calor inſuetus & immoderatior perſtitit, exareſcentiæ æque, ſi non magis, quàm majoris fructuum matureſcentiæ parens, & dyſenteriæ ſatis atrocis apud nos, aliisque in locis fœcundus genitor, cui, num pluviæ à diebus aliquot, arva præ ſiccitate hiſcentia blandè irrigantes, atque hominibus gratiſſimæ, obicem ſint poſituræ, horæ ſubſecuturæ docebunt.

CONSTITUTIO EPIDEMICA BEROLINENSIS *Anni* 1701.

DN. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP von der Müllen.

ANnum Seculi ſeptimi primum prima Januarii, turbido, ſed ſicco, cœlo inchoavit, & in veſperam pluvioſam deſiit. Sequens ſecunda pluviis nivem ad meridiem usque miſcuit, poſt

diſcuſſis nubibus ſerenior gelu moderatum adduxit. Quod ſequenti tertiâ continuans ac per quatriduum ingraveſcens, rurſusque in nives & pluvias procellæ junctas per triduum delicuit. Cui denuò undecimâ cum nive copioſa leve ſucceſſit gelu, atque octiduum pauciori quandoque, quandoque copioſiori nive aſperſum duravit. Vigeſima nebulâ densâ mutationis prænuntiâ, ſequentibus tribus, interſperſis quandoque pluviis, tandemque gelicidio degelavit. Vigeſima quarta Iris matutina turbidi atque pluvii ætheris nuntia apparuit, ſequente per triduum, gelu moderato ac parcis nonnunquam nivibus ſtipato, quod quatriduum rurſus nocturno ac matutino gelu, à meridie utplurimum degelante varium ad finem usque menſis excepit. Februarius nebula denſa cum gelu moderato, ſed mox in pluvias fatiſcente cepit, cui nubilum ſucceſſit cœlum, remittente gelu, & in imbrem circa veſperam deliqueſcente. Mox, tertiâ procellosâ, ſiccâ & clarâ, à nivoſa nocte, die verò, licet Boreâ flante remiſſo, ac egelido, nocte tamen rigidâ ſuccedente, ac die nivoſa, ſed temperata ſequente, à triduo gelido iterum excepta. Nona tempeſtuoſa cum ſucceſſore decimo gelu in nives deliqueſcentes reſolvit. Quas ſequentes duæ noctes in glaciem rurſus denſarunt, de die parumper degelantem. Decima tertia nimboſa rurſus nives parcas ſparſit, mox aëre temperato ſolutas. Decimam quartam cœlo ſereno gratam, gelidum excepit biduum, quod gelu nocturno & matutino temperato, pomeridianum adhuc mitius ſubſtituit. Huic aliud ſucceſſit biduum ventoſum, ab octiduo gelido & utplurimum ſereno comitatum, 25tâ quidem turbidâ & uvidâ interruptum, ſed triduo rurſus gelido & ex parte obſcuro redintegratum, & pluviis nonnullis interpolatum, 28. una cum menſe deſinens.

Martius vernâ temperie initiatus, vario cœlo, nunc placido, nunc turbulento, ventoſo, frigido, diverſimode alterato, ad nonum usque & decimum gelidos tranſiit. Tum remittens, octiduo temperato ac vernâ amœnitate grato, ad vigeſimum pluvium initio,

initio, tandem rurſus clareſcentem duravit, à quatriduo perinde variato exceptum, in noctes gelidas, ſexque dies ſerenos deſiit.

Morbos trimeſtre hoc, præter ſcorbutum endemium & illius aſſeclas & affines aluit febres diverſarum ſpecierum, malignas quasdam variolis notatas, alias ardentes, continuas ac intermittentes, catharrales, pleuriticas nonnullas, aliàs tuſſibus vehementibus ac diuturnis, Cephalæa, aſthmate affligentes, in phtiſes quandoque degenerantes; præterea Cardialgias, hypochondriacas & colicas paſſiones.

Aprilis, quo Martius tramite deſiit, rurſus incepit, niſi quod ſerenitatem præcedentem cum turbido ac ventoſo cœlo commutavit, & à ſexto per quatriduum, nives quandoque utut raras pluviolis nonnullis interſeruerit, tum gelu nocturno dies ſerenos, & haud inamœnos ad 14tum usque ſubſtituerit. Cui cum 15to pluviâ nivibus mixtâ nimboſis, quatriduum ſucceſſit ſerenum ac frigidum; huic verò biduum turbidum pluviis ſubinde & nonnunquam grandine interpolatum. 24to & 25. ſerenis ac vernâ gratiâ temperatis, reliqui ad trigeſimum usque ſucceſſerunt inconſtantes, pluvioſi & nimboſi.

Majus turbido, ſed mox ſereniori inchoavit biduo, ſubſequente triduo nubilo ac frigido ſparſis quoque nonnunquam pluviis ex parte uvido, ad ſeptimum totum pluvioſum & octavum varium, tandemque nonum ſerenum ac æſtivo calore gratum perrexit. Cui triduo quatriduum, intercalato decimo tertio pauca pluvia irrigato, addidit. Tum 6. dierum ſudo planè æſtivo ad 20. usque continuavit. Cui alii ſex non æquè ſereni, ſed varietate pluviolis nonnunquam temperata, adeoque non inamœnâ diſtincti ſucceſſerunt, tandemque reliqui ad finem usque menſis verno temperamento commendabiles.

Junius à principio ad 12mum usque in eâ temperie, pluviolis tamen quandoque interpolata perſeveravit. A 13tia verna temperies, in æſtum ſæpius ſatis grandem mutata, & præter nocturnas 16ti & 20mi pluvias ferè torridum, ad 22dum usque pluviâ nocturnâ ac tonitru matutino fractum, cui ad 26tum

pluviâ moderatâ madentem, quatriduum temperatum; huic verò 27mus paulo calidior, 28vus cum 29no pluviis modicis irrigui ſucceſſerunt, tandem 30mus ſereno & temperato cœlo amœnus menſem ſimulque trimeſtre finiit.

Morbi hujus trimeſtris præter prædictos endemios, maligni & epidemici, quantum mihi quidem innotuit, pauci fuerunt, ſporadici plures, febres pleuriticæ, ardentes, continuæ, aſthmate, nauſea, vomitu, cephalæis moleſtæ, intermittentes quædam, hemicraniâ, cardiogmo, cœliaca paſſione, diarrhœa, dyſenteria aliisque ſymptomatis exacerbatæ, lipiria quoque, ſed unica ſola.

Julius ſudo ac calore æſtivo, quo præcedens receſſit, denuò acceſſit, ac ad 13tium usque ſerenitate jugi ac æſtu indies ingraveſcente, ſi 5tum excipias temperatiorem reliquis, ac 6tum paucâ pluviâ irriguum, continuavit. Sequentes eteſiis nonnunquam & pluviolis alterati, unico 27mo à meridie ſpargente exemto, ad finem usque menſis ſerenitate ac temperie laudabili excelluerunt.

Auguſtus eodem ferè cœli, utut quandoque rorantis inchoans, mox variabilis fuit: Secundus enim fervidior & ſiccior. Tertius tonitru imbrem, totâ nocte durantem, addidit. Quartus manè frigidus ſudum diurnum cum æſtu ſubſtituit. Quintus manè pluvioſus, reliquo diei priore temperatior. Septimus ſudum nubibus interpolavit, cui cætera ſimilis octavus in tonitru horrendum veſperi & imbrem deſiit. Nonus ſudo antemeridiano pluvias à meridie copioſas; Decimus antemeridiano ſudo veſpertinas ſubmiſit. Undecimus paucis pluviis matutinis, ſudum pomeridianum, huic verò veſpertinum tonitru fragroſum cum fulgetris fere perpetuis, nimboque denſiſſimo. Duodecimus præcedenti, tonitru ſi demſeris & fulgura, compar. His hactenus variis ad vigeſimum usque octiduum æquabile, ſudo ac æſtu pauciſſimis pluviis temperato gratum, huicque aliud octiduum nebuloſum magis, ventis pluviisque ſubinde madens, illique biduum ſerenum quidem & ſiccum, ſed vento frigido flante haud adeò

gratum

gratum ſucceſſit. Tandemque 31mus ſudo ac temperato æthere menſem terminavit.

September triduo ſereno ac moderato ſex dies, pluviis ſerenitati variè interpolatæ mixtos inſeruit. Quibus poſt noctem procelloſam, quatriduum ſerenum & temperatum, quandoque tamen ventoſum & pluviis parce ſparſis roſcidum ſucceſſit, ſex diebus ſerenis aliis æſtu æſtivo ferè compari amœnis exceptum. Vigeſimus biduum reduxit paucarum pluviarum aſpergine, ut & nebulâ roridum, cui triduum ſerenum quidem, ſed algidum & ventoſum, illique rurſum aliud temperatius ſucceſſit, & menſem ſimul ac trimeſtre abſolvit.

Morbos præter ſcorbutum & ejus appendices, ut & ejus affinem ante hîc raram, nunc ab adventu Gallorum exulum, inter Germanos etiam, infantes præſertim, ferè endemiam Rachitidem, hoc trimeſtre tam ſporadicos, quàm Epidemicos plures tulit. Et hos inter febres malignas & contagioſas, haud paucis exitioſas, variis ut ſymptomatis, ſic exanthematis miliaribus, purpurâ, morbillis, variolis, petechiis quoque inſignitas & diſtinctas. Præterea ardentes etiam, continuas & intermittentes, catarrhales, eryſipelatodes, pleuriticas, erraticas etiam. Diarrhœas item ac Dyſenterias, Lienterias, Colicas, Cardialgias, Tuſſes ferinas ab æſtu præſertim humore colliquante oriundas, Hæmoptoes, Cephalæas, Hemicranias, Colicas & Hypochondriacas paſſiones cum obſtructionibus nonnunquam valde contumacibus, Icteros, Scabies & Pſoras.

October ſerenitatem Septembris, præter pluvias ſecundi veſpertinas, quatriduo ſatis grato orſus ſexto & ſeptimo frigidulis & pluvia matutina madentibus, interpoſitis, quatriduum rurſus vernâ temperie gratum dedit. Cui 12mus matutina, 13tius veſpertinâ, 14tus nocturnâ pluviâ madidi ſucceſſerunt, illisque 15tus totus pluvius ac nimboſus. Quem rurſus 16tus cum quatriduo perinde procelloſo & ſubinde nimboſo ſecutus. Vigeſimus primus ſparſa circa decimam pluviolâ rorans, quatriduo ſicciori & amœniori locum fecit. Subſequens quatriduum, vario,

rio, nubiloſo ac quandoque rorante cœlo frigidulum, 31mo turbido æthere, geluque moderato menſi finem impoſuit.

Decembris primus totus pluvius, ſecundus à meridie tantum pluvias ſparſit. His ſucceſſit triduum ſiccum, ſed nubilum & frigidum. Sextus mane nebuloſus parce pluit, à meridie ſiccus. Septimus undoſus, octavus ſerenior, procelloſus ſimul & frigidus. Nonus absque procellâ præcedenti ſimilis. Decimus nives addidit ac gelu, ſed hactenus moderatum, ab 11mo ad 23um rigidum, ſereno utplurimum cœlo, præter 12. mane ac veſperi, & 17mum veſperi tantum nebuloſum. 24to remittens atque circa veſperam pulviolas ſpargens, noctu gelicidium, 26to ſubſequente nebulâ liqueſcens, à meridie cum ſerenitate frigus, ſed temperatum per biduum ſtabile reddens, 28vo nives ſuperaddens, 29no ingraveſcens, 30mo nivoſum, 31. absque nive perdurans, ſicque cum menſe trimeſtri ipſique anno colophonem imponens.

Morbi hoc ultimo trimeſtri occurrentes, præter endemios ſcorbuticos, arthritides præſertim & aſthmata ſcorbuto originem debentia, & venereos, Epidemici fuerunt catarrhales præcipuè febres, gravedine moleſtâ, & tuſſi gravi & diuturnâ infeſtantes, ardentes præterea tam continuæ, quàm intermittentes variæ, malignæ quoque variolis, ſæpius confluentibus ac petechiis infames, pleuritides graves & quandoque funeſtæ, Cephalalgiæ, Diarrhœæ & Dyſenteriæ pertinaces, Nephriticæ, Colicæ & hyſtericæ paſſiones.

CONSTITUTIO EPIDEMICA
AERIS BEROLINENSIS
Anni 1703.

JAnuarius primo mane cœpit gelu, cœlo ſuccedente ſereno, poſt obſcuro, tandemque pluvioſo. Secundus ſiccus ventoſus & frigidus cum gelu moderato, ſucceſſores habuit tertium circa veſperam pluviolam ſpargentem, reliquos ad octavum usque ſiccos; hunc verò totum nivoſum æthere temperato. Nonus miti

miti cœlo pluviolis ſubinde uvidus. Decimus imbroſus. Undecimus parum gelaſcens, cœtera ſiccus. Duodecimus cum decimo tertio cœlo turbido gelidiores. Decimus quartus vernâ ſerenitate ac tepore gratus, veſperi nebuloſus. Decimus quintus & Decimus ſextus Vernæ ferè amœnitatis æmuli. Decimus ſeptimus nebuloſus, tandemque imbroſus. Decimus octavus viciſſim ſiccus & ſerenus. Decimus nonus cum ſequentibus ad vigeſimum ſextum usque ſatis rigidè gelidi. Vigeſimus ſextus parum nivis addidit. Vigeſimus ſeptimus noctu pluſculum ejus ſparſit æthere temperato. Vigeſimus octavus ſereno cœlo valide gelidus, ut & vigeſimus nonus. Trigeſimus nubilus pauloque mitior. Tandem trigeſimus primus mitiori, ſicco tamen cœlo menſem hunc primum clauſit.

Februarius temperato gelu, ſed turbido ſiccoque cœlo orſus. Secundus gelu ſatis rigido ſereno cœlo, nonnunquam tamen parum remittente ad ſeptimum usque cum gelicidio grandinem ſubmittentem, poſtque degelantem continuavit. Octavus regelaſcens cum nono ac decimo parum ſereno & amœno cœlo gelidis. Undecimus gelu paullo intenſius cœlo obſcuro induxit, ac ad decimum quartum cum ſequentibus ad vigeſimum usque paulò cum ſequenti biduo mitiorem porrexit. Vigeſimus tertius densâ nebulâ antemeridianâ remiſſior. Vigeſimus quartus mane turbidus, poſtea ſerenus. Vigeſimus quintus nebuloſus ac ventoſus parum nivis ſparſit. Viceſimus ſextus intenſe gelidus ut & vigeſimus ſeptimus, ſimulque cum vento nivoſi. Vigeſimus octavus nive copioſa menſi coronidem impoſuit.

Martius biduano gelu intenſo cœpit. Tertius noctu gelidus, â meridie remiſſior, circa veſperam pluvioſus ac ventoſus. Quartus eodem tenore totâ die continuavit. Quintus gelidus ac nivoſus, tandem pluvioſus. Sextus totus pluvioſus ac ventoſus. Septimus manè ſparsâ copiosâ nive mox poſtea in pluviam delicuit. Octavus perinde continuavit. Nonus ſatis intenſe gelavit, parumque nivis ſparſit. Decimus copioſe noctu ninxit, poſtea remiſſe cum parcâ nive gelavit. Sic & undecimus,

decimo quarto nebulâ matutina diverſo, ad decimum quintum usque ſereno cœlo continuavit. Hic manè nivis pauxillum ſparſit, poſt leniter degelavit. Decimus ſextus totus fere pluvioſus. Decimus ſeptimus noctu gelidus, poſt ſparsâ nive mitior, ut & Decimus octavus cum paucâ nive gelaſcens. Decimus nonus poſt pluviam gelidus ac nivoſus, poſt ſerenior. Vigeſimus quoque gelu cum parcâ nive miſcuit, in pluviam tandem deliqueſcens. Viceſimus primus totâ die undoſus. Viceſimus ſecundus manè & circa veſperam pluvius. Vigeſimus tertius manè parum pluviæ, poſt vernam temperiem ſubmiſit. Viceſimo quarto manè parum nebuloſo æther ſerenum ſucceſſit ac ſiccum. Vigeſimus quintus ventoſus æthere ſereno nivium aſpergine ſubinde variato. Vigeſimus ſextus perinde ventoſus nivem cum pluviâ ac ſereno ſæpius cambiit. Viceſimus ſeptimus matutino tempore ſerenus poſt turbidus ac ventoſus. Vigeſimus octavus manè nivoſus, à meridie pluvioſus. Vigeſimus nonus nubiloſus, temperatus tamen. Triduo ſequente ſereno, temperato ac verna amœnitate & tepore grato menſem ſimul ac trimeſtre primum finiit.

Morbi præter ſcorbutum, Proteum illum plurimorum ſymptomatum ſyndrome variatum ac hic loci endemium, frequentiores fuerunt febres variæ, continuæ & intermittentes benignæ & malignæ, catarrhales & cauſodes, purpureæ, pleuritide ac arthritide quandoque comitatæ, cephalalgiæ, vertigines, paſſiones hyſtericæ, aſthmata, cachexiæ & cacochymiæ.

Aprilis primus dies vernæ ſerenitatis ac temperiei particeps, circa veſperam pluviola madidus fuit. Secundus manè obſcurus, â meridie ſerenus ac frigidulus. Tertius, quartus & quintus primo ex aſſe ſimiles, niſi quod poſtremus paulo frigidior. Sextus manè turbidus cum aſpergine pluviolæ, poſtea ſerenus. Septimus ſerenus, ſed frigidulus. Octavus ad decimum tertium usque ſudo ac temperie, præter decimum paulo calidiorem, amœni. Decimus tertius turbidus ac ventoſus manè, poſt ſerenitatem pluviolis miſcuit. Decimus quartus frigidulus ac ventoſus cum aſpergine pluviarum. Decimus quintus totus pluvioſus, ut & deci-

decimus ſextus, ſubinde tamen paulò ſerenior. Decimus ſeptimus manè pluvias ſparſit pauco grandine mixtas, â meridie ſerenus. Decimus octavus ſerenus, temperatus & amœnus, nec non decimus nonus exceptâ pruinâ nocturnâ talis. Vigeſimus cum vigeſimo primo & ſecundo vernâ amœnitate grati, niſi quod poſtremus unâ cum biduo ſequenti pluviolarum aſpergine ſub veſperam roridi. Viceſimus quintus obſcurus ac nubiloſus, raroque intercedente ſudo ſiccus. Vigeſimus ſextus vernâ temperie ac pluviolæ ſubinde aſpergine, cum ſequenti biduo ſiccus. Vigeſimus nonus variato identidem æthere pluvias ſudo miſcuit. Trigeſimus poſt pluviam matutinam ſiccus menſem hunc abſolvit.

Maji primus temperato cœlo ad ſecundum mane pluviolæ aſpergine uvidum poſt ſerenum proceſſit. Secutus tertius manè frigidulus, poſt ſerenus & amœnus, cui compar ferè quartus aſpergine pluviolæ roridus, cui biduum ſerenum, ſiccum & calidum ſucceſſit, â meridie tamen ſexti pluviolam aſpergens. Septimus manè ſerenus, â meridie nubilus. Octavus ad decimum tertium usque ſereni ac vernâ varietate accepti, rarâ pluviarum aſpergine temperati, præter duodecimum cum vento tonitru adducentem. Decimus quartus â meridie modicè, decimus quintus valide tonuit, quos biduum decimo & ſeptimo excepit ſudo ac calore verno gratum. Decimus octavus manè nubilus ac vento, pluviolis quoque ſubinde ſparſis turbidus. Decimus nonus ſimilis, absque tamen pluvia ſiccus, ac tandem ſerenus, â vigeſimo ſereno ac amœno exceptus temperatus ad vigeſimum ſecundum & ſequentes calidiores, vigeſimum ſextum æſtu gravem, & vigeſimum nonum vernâ temperie & amœnitate gratum tranſiit. Reliquum triduum manè ſerenum, veſperi pluvioſis uvidum, trigeſimo primo modico fulgurum additamento menſem hunc circumſcripſit.

Junii primus nocturno imbre, diurno ſudo & æſtu orſus, ſecundum ſerenum & veſperi pluviolæ aſpergine udum comitem habuit. Tertius manè ad meridiem usque pluvius, poſt tem-

peratus ac ſiccus, quartum manè ſubinde pluentem alias amœnum ac temperatum præcesſit, ſequente biduo ſereno ac temperato. Septimus pluvius, poſt ventis flantibus ſiccus. Octavus ſerenâ temperie amœnus. Nonus pluviolis ſerenitatem ſubinde variavit. Decimus manè ad meridiem usque imbroſus. Decimus ſemel â meridie imbre moleſtus, alias ſerenus. Duodecimus pluviolarum aſpergine quandoque varius. Decimus tertius ſerenus ac ſiccus, ventoſus tamen ſimul ac frigidus, compares habuit decimum quartum, quintum & ſextum, hunc æſtuoſum ſimul valde ac procelloſum. Decimus ſeptimus nubilus ac ventoſus cum aſpergine pluviolarum nonnunquam mixtus. Decimus octavus amœnâ temperie gratus. Decimus nonus nubilus ac frigidulus pluviolis ſubinde rorans, cui vigeſimus poſt noctem pluvioſam æqualis, temperatâ amœnitate ventis placidis velut Eteſiis interpolatus. Vigeſimus primus denuò ſerenus ac calidus. Vigeſimus ſecundus æſtu paulò gravior. Viceſimus tertius ſudo ſimul & æſtu moleſtus. Viceſimus quartus æſtu ventis paulò temperatiori. Vigeſimus quintus pluviola moderatus. Viceſimus ſextus totus ferè cum tonitru pluvioſus. Vigeſimus ſeptimus manè & veſperi parum pluvius. Vigeſimus octavus manè nubilus, poſtea clareſcens. Vigeſimus nonus manè ſerenus, à meridiè pluvioſus. Triceſimus manè ad meridiem usque ſerenus, à meridie quandoque pluvius, menſem ſimul & trimeſtre ſecundum finiit.

Morbi hoc ſecundo trimeſtri infenſiores fuêre Cacochymiæ & Cachexiæ ſcorbuticæ variique alii affectus ejusdem farinæ, febres variæ continuæ & intermittentes, tertianæ, catarrhales, ardentes benignæ ac malignæ, variolis quandoque comitatæ & morbillis, pleuritides veræ utplurimum nonnunquam ſpuriæ, hypochondriacæ affectiones & paſſiones hyſtericæ, tuſſes inveteratæ & graves, phtiſeos & hecticæ comites. Icteri, colicæ paſſiones, choleræ, diarrhœæ.

Auguſti primus nubilus ac pluvioſus. Secundus obſcurus & ventoſus ſubinde pluviolas ſpargens. Tertius manè nubilus

ac

ac parcè pluvius, â meridie ſerenus, triduano ſudo ac calido exceptus. Septimus poſt manè aſpergine varium, â meridie tonitru terruit. Octavus manè ſerenus, â meridie modice pluvius. Nonus ſudum, Decimus idem eteſiis temperatum, Undecimus ſudum, æſtuoſum, æſtivum, ut & duodecimus eteſiis mixtum induxerunt, reliqui, exceptis decimotertio his deſtituto, decimo octavo manè ſemel pluvio, vigeſimo quarto veſperi cum imbre tonitru inducente, vigeſimo quinto manè nubilo, ac ventis turbido, omnes ad finem usque menſis æſtivo æſtu perſeverarunt, præter trigeſimum primum, menſem hunc cœlo turbido veſperi claudentem.

Septembris primum biduum ſudo & eteſiis gratum. Tertius nubilus & procelloſus. Quartus manè frigidus & ſerenus, â meridie nubilus ac turbidus, triduo pluvioſo, frigido, ac ventoſo exceptus. Octavus cum nono paulo temperatiores ac calidiores. Decimus ſerenus ac temperie amœnus. Undecimus ſæpius pluvioſus ac tandem imbroſus. Duodecimus, decimus tertius & quartus cum ſequentibus ad vigeſimum primum usque præter morem æſtivo calore & amœnitate grati ſerenitate pluvias vicerunt. Vigeſimus ſecundus ad meridiem usque manè pluvioſus, poſt ſerenus, ut & vigeſimus tertius & quartus æſtivo calore commendabiles. Biduo intercedente pluvioſo rurſus ad vigeſimum octavum usque nubilum, ſereno tepore laudabiles. Vigeſimus nonus aſpergine veſpertinâ pluviolarum, trigeſimus nubilo cœlo â prioribus diverſi tandem ſerenitate reduce menſem hunc ac ſimul trimeſtre coronide ornarunt.

Morbi hujus trimeſtris fuêre præter ſcorbuticas ac hypochondriacas affectiones, colicæ, diarrhœæ ac dyſenteriæ, Febres variæ intermittentes & continuæ ardentes, etiam malignæ variolis, morbillis ac purpurâ nonnunquam ſuſpectæ, pleuritides utriusque generis, arthritides vagæ ſcorbuticæ, paralyſes & apoplexiæ, aſthmata, dyſpnœæ, tuſſes graves ac diuturnæ, cachexiæ.

Octobris primus nubilus ac ventoſus, ſudo tamen ſubinde mixtus. Secundus manè ſerenus â meridie nubilus. Tertius

mane ſerenus, â meridie turbidus ac pluvioſus. Quartus & quintus manè nubili, cum aſpergine pluviarum. Sextus vice verſa manè ſerenus, â meridie pluvius. Septimus poſt nebulam ſerenus & amœnus. Octavus manè pluviâ parum roridus, alias amœnus, nono quoque ac decimo ſicque ad undecimum nubilum ac ſubinde pluvium tranſiit. Duodecimus nubilus & ſubſequenter imbroſus. Decimus tertius procelloſus ac ſæpius nimboſus. Decimus quartus frigidulus ac ventoſus manè, â meridie ſerenus, ſemel tamen imbre madens. Decimus quintus ſerenus manè ac frigidus, â meridie parum pluviæ ſpargens. Decimus ſextus manè nebuloſus, poſt nubilus ac frigidus. Decimus ſeptimus frigidus & pluviis mixtus. Decimus octavus frigido cœlo ſerenus. Decimus nonus primam nivem ſparſit ſerenante poſtea cœlo. Viceſimo & viceſimo primo totâ die cum nive pluviæ. Vigeſimo ſecundo cum ſudo frigus ac gelu moderatum. Viceſimus tertius poſt manè gelidum pluvias dedit degelaſcentes. Vigeſimus quartus manè turbidus, poſtea clareſcens. Vigeſimus quintus manè pluvius, â meridiè nubilus cum pluviolarum aſpergine. Vigeſimus ſextus manè pluvioſus, poſtea ſerenitatis parum ſubinde miſcens. Vigeſimus ſeptimus ſiccus, ſed nubilus, ſolis ſplendore pauco interdum interlucente. Vigeſimus octavus ad meridiem usque pluviolarum aſpergine madens, â meridie nubilus ac ſiccus. Vigeſimus nonus manè nubilus, poſtea ſerenus, ſed frigidulus. Trigeſimus frigidus & pruinoſus. Trigeſimus primus temperie autumnali gratâ menſem finiit.

Novembris primus ac ſecundus frigidi ſparſa parumper nive, poſtque pluviolâ. Tertius & quartus temperati & amœni, ut & quintus niſi ſparsâ ſub finem pluviolâ turbidus. Sextus manè nebuloſus, poſt vento frigido moleſtus. Septimus nubilo mitior. Octavus nubilus ac frigidus. Nono ſucceſſit ſimile biduum cum ſudo frigidulum. Duodecimus nubilus ac ſubfrigidus. Decimus tertius ſatis temperatus. Decimus quartus manè ad meridiem usque nubilus, à meridie pluvioſus. Decimus

mus

mus quintus manè pluvius, poſt turbidus ac humidus. Decimus ſextus nubilus, frigidus ac ſiccus. Decimus ſeptimus idem, paucis interſperſis nivium micis. Decimus octavus perinde ſed ſine nive gelidus. Decimo nono ut & vigeſimo ſudum ſubſequente noctu rigido gelu. Vigeſimus primus nubilus, ut & vigeſimus ſecundus tandem pluviolæ aſpergine miteſcens. Vigeſimus tertius manè nubilus, aſpergine pluviolarum modicà ſub veſperâ rorans. Vigeſimus quartus totus nubilus ac frigidus, ut & vigeſimus quintus veſperi pluvius. Vigeſimus ſextus cum ſeptimo temperati & amœni. Vigeſimus octavus nubiloſus ac frigidus, ſiccus tamen. Vigeſimus nonus, manè nubilus, poſt ſerenus ac temperatus. Trigeſimus poſt modicam pruinam manè ſerenus ac temperatus, circà veſperam pluvia menſem terminavit.

Decembris primus poſt nebulam matutinam ut & ſecundus ſereni ac temperati, nec non tertius unica pluviolæ aſpergine roridus. Quartus poſt nebulam matutinam ſerenus. Quintus ſudo frigidus. Sextus quarto ſimilis. Septimus totâ die ſerenus, circa veſperam maduit. Octavus ſereno cœlo procelloſus nono quoque continuante procellâ, & pluviâ à meridie interſperſa. Decimus manè ad meridiem pluvius, poſt ſerenus ac ſedatâ procellâ placidus. Undecimus manè ſerenus, à meridie parum pluvius. Duodecimus totus pluvioſus. Decimus tertius manè ſerenus, à meridie pluviolæ aſpergine udus. Decimus quartus totâ ferè die pluvioſus & imbroſus, ut & decimus quintus totus nimboſus & ſub veſpera procelloſus. Decimus ſextus manè gelidus, poſt totâ die ſerenus ac frigidus. Decimus ſeptimus manè nubilus ac mitis tandem in pluviæ aſperginem deſinens. Decimus octavus manè nebuloſus, poſt pluvioſus. Decimus nonus gelidus manè ac ſerenus. Viceſimus aëre obſcuro gelidus. Vigeſimus primus cum ſudo gelaſcens. Vigeſimus ſecundus rigidè gelans. Vigeſimus tertius noctu nivem ſparſit, poſt degelaſcens pluviolas. Vigeſimus quartus nubilus ac humidus. Vigeſimus quintus cœlo ſereno gelaſcens. Vigeſimus

ſextus noctu nivoſus, poſt nubilus, mox tandem ſerenus ac gelidus, ut & vigeſimus octavus à meridie ſerenus. Vigeſimus nonus cœlo ſereno rigidè gelans. Trigeſimus ut & trigeſimus primus ex parte, ningentes menſem hunc ſimul & trimeſtre quartum ut & annum 1703. abſolverunt.

Morbi huic trimeſtri familiares, præter endemios ſæpius indigitatos, fuerunt febres omnis generis ferè, ardentes, malignæ, variolis ſuſpectæ, intermittentes tertianæ, quartanæ, ephemeræ, catarrhales, hecticæ phthiſes, tuſſes ferinæ & inveteratæ, Colicæ paſſiones, ſcorbuticæ etiam, diarrhœæ, Arthritides ſcorbuticæ, vagæ & fixæ, paralyſes, Cephalææ contumaces, hemicrániæ, paſſiones hypochondriacæ & hyſtericæ &c.

CONSTITUTIO EPIDEMICA
BEROLINENSIS
Anni 1704.

JAnuarii primus paucis nivium flocculis gelu orſus, paululum mox rurſus remiſit. Succeſſit huic triduum cœlo ſereno gelidum. Quintus cum ſexto noctu totoque ſequenti die nives ſparſit, quorum poſtremus ceſſante nive turbidus ac frigidus. Septimus cum biduo ſequenti cœlo quandoque ſereno gelidus. Decimus paucâ interſperſa nive circa veſperam remiſſior. Undecimus cum ſequenti duodecimo ventoſi ac procelloſi. Decimus tertius rigido gelu horridus. Decimus quartus paululum remiſſior. Decimus quintus rigidum decimi tertii gelu redintegravit. Decimus ſextus manè remiſſior, à meridie robur prioris reſumſit, cum ſequenti decimo ſeptimo paucos nivium flocculos aſpergente. Decimus octavus noctu nives parumper auxit. Decimus nonus gelu pauculos denuo nivium flocculos miſcuit, noctu auctiores cum gelu ſatis rigido. Vigeſimo nox cum nive copioſa procelloſa inter vigeſimum primum & vigeſimum ſecundum ſine nive gelidum ſucceſſit, ut & ſequens vigeſimus tertius paucâ nive præmiſsâ ſerenus. Vigeſimus quartus ſatis rigi-

rigidè gelidus circa veſperam nivoſus ac ventoſus. Vigeſimus ſextus noctu cum pluviâ regelans, tandem ſerenus ac temperatus. Vigeſimus ſeptimus eà temperie ſine pluvia ac nive continuavit. Ut & vigeſimus octavus circa veſperam cum ſequenti vigeſimo nono procelloſus ac parum pluvius. Trigeſimus poſt gelu modicum à meridie ſerenus, tandem cum nive ventoſus. Trigeſimus primus menſis poſtremus procelloſus admodum ac ſubinde pluvioſus.

Februarii primi nox tempeſtuoſa, ſuccedens dies pluvioſus, grandinoſus ac procelloſus. Secundus illi ex parte ſimilis modicè gelaſcens, manè parum ac veſperi ningens. Tertius vento cum pluviis & pluviolis mixto varius. Quartus noctu gelidus, poſtea ſerenus, ac vernâ quaſi temperie amœnus. Quintus manè parum gelaſcens, cætera turbidus, ſiccus, tandemque temperatus. Sextus absque omni gelu priori ſimilis. Septimus turbidus ac ventoſus, à meridie cum nive nimboſus. Cui triduum ſucceſſit temperatum, ſiccum ac tranquillum. Undecimus remiſſior, ſparſis quandoque pluviis udus ac ventoſus. Duodecimus demtâ pluviâ priori æqualis. Decimus tertius turbidus, ſparſis quandoque pluviis ac pluviolis cum ſequenti decimo quarto à priori diverſus. Decimus quintus cum decimo ſexto noctu gelidi, de die cum ſerenitate procelloſi. Triduum ſequens noctu gelidum manè nivoſum, tandemque pluviolis aſperſis uvidum. Vigeſimus noctu gelidus ac nivoſus, poſt paulò ſerenior. Vigeſimus primus cœlo ſereno gelidus, pauco grandine niveo interſerto. Vigeſimus ſecundus & vigeſimus tertius manè cœlo ſereno ſatis gelidi, à meridie remisſiores. Triduum ſubſequens rigidè gelans. Biduum ſequens nive admiſtâ paulò remiſſius. Vigeſimus nonus nive vacuus menſem abſolvit hunc intercalarem.

Martii primus manè gelidus, cœtera ſerenus ac remiſſior, unâ cum ſequenti quatriduo vernâ temperie ac amœnitate commendabili. Sextus ſatis gelidus, turbidus ac procelloſus, ut & ſeptimus, tandem ſerenior. Octavus paucâ nive tur-

bidus ac aliquantò remiſſior, ut & nonus ac decimus totâ die tales, prætereaque turbidi ac ventoſi. Undecimus ſerenus vernaque temperie gratus, cum biduo ſequenti, cujus tamen poſtremus decimus tertius paulò obſcurior ac noctu gelidior. Decimus quartus cum undecimo vernâ ſerenitate certans. Decimus quintus manè pluvia cum tepore fœcundâ vernâ amœnitate commendabilis. Decimus ſextus turbidus ac ventoſus, pluviola quandoque riguus. Decimus ſeptimus manè ſparſis ſubinde pluviolis turbidior, ſerenitate poſtmodum gratâ amœnus. Decimus octavus toto mane turbidus â meridiè pluvioſus. Decimus nonus cum ſequenti triduo manè pluvius, poſt frigidulus, aſt ſiccus. Vigeſimus tertius manè gelidus, paulo poſt ſerenus, frigidulus ac parum ventoſus. Sequens quatriduum temperate frigidum, ventoſum ac obſcurum. 28vus mane paulo obſcurior, poſtea ſudo ac ſerenâ temperie acceptus, ut & ſequens 29nus, vento frigidiore ſolùm diverſus. 30mus nubiloſus, frigidulus ſubindeque pluvius. Poſtremus 31mus vento auſtrino frigido ſerenitati aſpirante temperatus trimeſtre primum terminavit.

Morbi hac anni quadrâ præter ſcorbutum endemium & luem fere epidemicam, febres fuêre variæ, cum tertianâ, duplicatæ, continuæ & ardentes, benignæ, & malignæ, catarrhales & acutæ variis ſymptomatis ſtipatæ, cum & ſine tuſſi, hecticæ, in phthiſin declives, pleuritides, aſthmata, diſpnœæ, arthritides ſtatæ, & vagæ ſcorbuticæ, icteri, cardialgiæ, hæmorrhagiæ uteri.

Aprilis 1mus nubiloſus, pluviolis ſubinde aſperſis frigidus. 2dus manè pluvius poſt aliquantò ſerenior. 3tius ſerenus ac temperatus veſperi pluvioſus. Cui congener 4tus ſubinde pluviolas ſpargens. 5tus noctu tonuit, à meridie pluit, cætera ſerenus ac calidus. 6tus vernâ ſerenitate ac tepore gratus cum biduo ſequenti, 7mus tamen paulò frigidior ac ventoſus. 9nus manè turbidus ac frigidulus, tandem poſt pluviam fœcundam ſerenus. 10mus æthere fœcundâ ſerenitate, pluviolis interdum interpolatâ, laudabilis. 11mus cum ſequentibus duobus vernâ temperie ac ſerenitate commendabiles, ut & 13mus circa veſperam

ram paulum pluviæ aſpergens. 14tus ſudum cum nubilo ac pluviis quibusdam miſcuit. 15tus cum ſequente fœcundo cœlo frigidulo parumper temperati. 17mus exiguum matutinum gelu ſudo temperans, ſequentibus ad 23tium usque, 19no ac 20mo præſertim æſtivo fere calore amœnis, 25io paululum pluviæ addidit. Sequens triduum temperatâ ſerenitate ad veſperam usque poſtremi paulò obſcuriorem continuavit. 27mus manè pluvius, poſt frigidulus & nubiloſus, perinde ut & 28vus absque tamen pluviâ. 29us temperatus cum 30. menſis poſtremo, paulò tamen frigidiore & ventoſo.

Majus eodem tenore cepit pluviolas interdum miſcens. 2dus ſerenior paulo & ſiccior. 3tius ut & ſequentes ad 7timum usque ſparſis quandoq; pluviolis udi & ſubfrigidi, poſtremus 7timus noctu cum pruinâ grandinoſus, manè ſerenus. 8vus manè frigidus ac ventoſus à meridie ſerenus ac calidus. 9nus vernâ temperie amœnus, ut & 10mus circa veſperam parumper pluvius. 11mus ſerenus ac calidus. 12mus adhuc calidior ſubſequente ſero pluvio. 13ius absque pluviâ ſimilis. 14tus manè ad meridiem usque nubilus ac ſubfrigidus, poſtea ſerenus. 15tus & ſequentes vernâ ſerenitate ac ſpirantibus quandoque eteſiis quaſi æſtiva temperie commendabiles, ad 20mum usque obſcurum, pluviâ moderatâ ſubinde interpolatum, 21mus cum ſequente triduo ſerenus, calidus & amœnus, parum ventoſus ad 24tum usque poſt tonitru moderatum à vento impetuoſo frigidiorem. Quatriduum ſequens obſcurum quandoque cum, alias ſine pluviâ, ad 29num usque perinde turbidum ſæpiusque pluvium. 30mus cum 31mo, menſis hujus poſtremo, ſine pluviâ nubiloſi.

Junii primus temperatâ ſerenitate ad veſperam usque parumper pluviam amœnus. 2dus turbidior ac frigidior manè, à meridie ſerenitatem aliqualem ſubinde pluviis miſcuit. Sequentes ſudo temperati, calidi ac ſicci ad 9num usque veſperi parum pluentem. 10mus cum 11mo frigidi ac ventoſi. 12mus cum ſequentibus ſereni, calidi ac placidi præter 13um paulò obſcurio-

rem, ad 17mum totâ die pluvium. 18vus frigidulus & obſcurus, ſerenitate nonnunquam interpolatus, veſperi pluvioſus. 19nus ventoſus & à meridiè imbroſus. 20mus temperatus, ut & 21mus ſero parum pluens. 22dus obſcurior paulò, ſiccus tamen & temperatus. 23ius ſerenior præcedenti. 24tus cum triduo ſequenti ſerenitatem pluviis intercalavit, ad 28vum usque & 29num ſerenos, temperatos, ſiccos & amœnos, 30mus paucis pluviis quandoque intermixtis obſcurus menſem ſimul cum hoc anni quadrante clauſit.

Morbi hoc trimeſtri priori ferè fuerunt analogi, præter nimirum geminos illos endemios, febres rurſus varii generis, intermittentes, tertianæ ſimplices ac duplices, quartanæ, & continuæ ardentes, benignæ & malignæ, variis ſymptomatis comitatæ, cum & ſine exanthematis, catarrhales, pleuriticæ, in hecticam & phthiſin pronæ, variolæ, morbilli, diarrhœæ, colicæ paſſiones, choleræ, Melancholiæ, hypochondriacæ paſſiones, Cephalææ, Hemicraniæ, paralyſes, Epilepſiæ, Aſthmata cum & ſine hydrope, Rachitides.

Julii primus ſerenus atque ſiccus. 2dus ſudo pluvias miſcuit. 3tius ſerenus ac temperatus veſperi pluviolas ſparſit. 4tus priori ferè ſimilis, niſi quod procellæ ſemel pluviolam aſperſit. 5tus ſudo absque pluviis, ventum impetuoſum intercalavit. 6tus nubilo cœlo ſerenum absque pluviâ induxit æther. 7mus ſerenus. 8vus ſudo æſtivus. 9no manè pluvio, ſerenitas calorem intenſum addidit. 10mus pluvias cum ſudo alternavit, perinde & 11mus cum nubilo cœlo ſudum. 12mus temperatus ac ſiccus. 13ius, ſerenus & æſtuoſus. 14tus cum biduo ſequenti, manè ac veſperi pluvii, cætera ſereni. 17mus toto ferè die pluvius. 18vus manè ad meridiem usque pluvioſus & ventoſus. 19nus manè ſerenus à meridie bis pluit. 20mus pluviam cum ſudo campſit frigidulus & ventoſus. 21mus manè obſcurus pluviolas poſt quandoque ſparſit. 22dus manè quidem ſerenus, ſubfrigidus tamen, à meridie pluviolas diſperſit. 23tius temperatus, ſerenus partim, partim pluvius. 24tus amœnus, calidus ac ſiccus, cum quatriduo

triduo ſequenti æſtuoſo. 29nus poſt pluviam matutinam nubiloſus, frigidulus ac ventoſus. 30mus temperatus & amœnus. 31mus poſt matutinam pluviam ſerenitate menſem finiit.

Auguſti primus ad meridiem usque ſerenus, à meridie parumper pluvius. 2dus manè nubilus, poſtea ſerenus & amœnus. 3tius mane parum pluens, poſtea ſiccus & obſcurus. 4tus totâ die ſine pluviâ nubilus. 5tus manè turbidus, poſt ſerenus. 6tus ſerenus, calidus & amœnus. 7timus nubilus ac calidus pluviolas ſubinde ſpargens. 8vus ſine pluviâ ſerenus ac calidus. 9nus ſerenus & temperatus in æſtum vergens. 10mus huic præcedenti analogus, veſperi tonuit. 11mus nubilum cum ſudo alternans vento ſubinde pluviolas aſperſit. Cui 12mus ſimilis ſemel pluviolâ maduit. 13ius manè nubilus ac frigidulus absque pluviâ. 14tus pluvias nonnunquam addidit. 15tus procellam impetuoſam, 16to parum remittentem. 17mus manè nubilus circa veſperam ſerenus ac calidus. 18vus ſerenus & ob calorem temperatum amœnus. 19nus æſtuoſior paulò. 20mus remiſſior manè ac modicâ pluvia fœcundus. 21mus ſerenus, calidus ac ſiccus, præter 23um valdè æſtuoſum, ad 26tum nubilum mane ac ſubfrigidum. 27mus cum 28vo pluviolarum quandoque aſpergine ventoſi. Biduum ſequens ſerenum ac calidum. 31mus menſis poſtremus eteſiis æſtum præcedentem temperavit.

Septembris primus nubilus manè poſt ob ventum frigidulus. 2dus paulo temperatior, 3tius primo ferè ſimilis, ſubinde pluvius. Triduum ſequens manè pluvioſum, à meridie ſerenum. 7mus nubilus, frigidus & ſiccus, ad usque veſperam pluviolam ſpargentem. 8vus perinde frigidus, ſed ſæpius pluviolis madens. 9nus manè ad meridiem usque 7mo compar, à meridie pluit, tandem ſerenior. 10mus temperatus ac ſerenus totus, ut & triduum ſequens ad meridiem usque 13ii, à meridie quandoque pluentis. Pariter & 14tus circa meridiem ſemel pluens. 15tus ventoſus ſubinde ac pluvioſus. 16tus cum 17mo ſicci, temperati & amœni. 18vo ſudum utplurimum pluviis ſparſim mixtum. 19mus temperatus, ſerenus & amœnus. 20mus manè & à meridie

 quan-

quandoq; pluvius, cætera temperatus, ſerenus & amœnus. 21mus circa primam pomeridianam parum pluit, reliquo temperatus & ſerenus. Biduum ſequens turbidum, frigidum & ventoſum, ſubinde pluens. 24tus nimboſus ac procelloſus. 25tus ut & 26tus nonnunquam pluvias fundens. 27mus toto ferè die pluvioſus. 28vus poſt pluviam matutinam ſubfrigidus & ſerenus. 29nus temperatus, ſerenus & amœnus. 30mus æſtiva ſerenitate & calore menſem hunc ſimulque trimeſte anni tertium abſolvit.

Morbi hujus trimeſtris haud multum abludunt à prioribus, gemini nempe illorum Choragi cum aſſeclis ſuis in hâc quoque tragœdiâ perſonas ſuas egerunt, præterque illos Febres omnis ferè generis Ephemeræ, hemitritææ, tertianæſimplices & duplices, erraticæ & exquiſitæ, cotidianæ, intermittentes & continuæ, putridæ, ut olim audierunt, & cauſodes, quartanæ quoque, benignæ pariter & malignæ exanthematis ſe prodentes variolæ & morbilli, pleuriticæ, Eryſipelatodes, hecticæ & phthiſicæ, Catarrhales tandem, Cephalææ pertinaces & enormes, paralyſes, Epilepſiæ, tuſſes contumaces, aſthmata ſubinde convulſiva, inflammationes gutturis, anginæ, hæmoptoës, ſtranguriæ, hydropes, Hypochondriaci affectus, Hyſtericæ paſſiones, Choleræ, diarrhœæ & dyſenteriæ, Rheumatiſmi, Chloroſes, Hæmorrhoides cæcæ & cruentæ.

Octobris primus ſerenus ac temperatus. 2dus manè obſcurus, poſt ſerenior. 3tius manè nebuloſus, mox ſerenus. 4tus manè pluvius, veſperi ſerenus & frigidulus. 5tus procellâ pluviis mixta tempeſtuoſus. 6tus de die frigidus & ſiccus, veſperi pluvioſus. 7timus cum pluviâ modicâ procelloſus. 8vus ſerenior, quandoque tamen pluvius. 9nus cum 10mo temperate ſereni. 11mus tempeſtuoſus, frigidus ac pluvioſus. 12mus ſerenus & ſubfrigidus. 13tius manè ſerenus, poſtea impetuoſus ac frigidus. 14tus ad 23tium mane pluvioſum usque ſereni, ſicci ac temperati, præter 16tum, 19num & 22dum manè paulò obſcuriores. 24tus manè turbidus ac frigidus, poſtea ſerenus. 25tus pruinoſus & glacialis, cætera ſerenus. 26tus valide gelans. 27mus paulò

lò remiſſior. 28vus cum 29no rigidè gelidi. 30mus cum 31mo poſtremo hujus menſis manè pluvii, poſt ſereni.

Novembris primus & ſecundus mane nubili, poſt ſubinde pluvii. 3tius ſerenus & temperatus. 4tus mane gelidus, poſtea ſerenus. 5tus cum modicâ nebulâ gelidus. 6tus & 7mus manè gelidi, veſperi remiſſiores. 8vus cœlo ſereno remiſſus. 9nus noctu remiſſe gelaſcens, aliàs cum ſerenitate amœne temperatus, cui compar fere 10mus, obſcurior tamen paulò, ſparſis nonnunquam modice pluviolis. 11mus huic ſimilis veſperi pluvius, 12mus ſatis alias ſerenus, ſemel parum pluviolæ ſparſit. 13tius totâ fere die pluvioſus. 14tus ſiccus ac frigidus. 15tus mane pluvioſus cum ſiccitate poſtea alternavit. 16tus cum 17mo pluvioſus. 18vus vento ſatis forti aſpirante ſerenior, pluviolam raram ſerò ſpargens. 19nus frigidus ſæpiusque pluvioſus. 20mus procelloſus inſuper. 21mus cum 22do grandinoſus quoque, 23tius cum 24to perinde, quandoque tamen ſereni. 25tus ſudum cum nubilo, ſicco ſufflante vento campſit. 26tus toto fere die imbroſus. 27mus ſerenus ac ſubgelidus. 28vus manè gelidus, poſt nebuloſus. 29nus nebuloſus ac frigidus. 30mus menſis poſtremus ſpirante Aquilone turbidus, humidus ac frigidus.

Decembris primus poſtremo Novembris ex aſſe ſimilis, turbidus, humidus ac frigidus, ut & ſecundus, ſed ſiccior paulo. 3tius ſereno cœlo gelidus. 4tus poſt matutinum gelicidium, cum 5to continuè pluens. 6tus quandoque tantum pluviolas ſparſit. 7mus nubilus, ſiccus tamen. 8vus noctu gelavit; de die ſerenus. 9nus noctu ninxit, de die ſereno cœlo gelavit. 10mus ſatis rigide gelans, 11mus regelavit, 12mus remiſſe gelidus manè absque pluviâ. 13ius & 14tus, ut & 15tus cum ſequenti triduo cum pluviâ remiſſiores. 18vus manè etiam imbre maduit, à meridie ſole eluctante parum inclaruit. 19nus gelidus ac nivoſus. 20mus ad 23ium usque ſine nive gelidus cœlo ſereno. 23ius remiſſior nubilus & nebuloſus. 24tus cum 25to poſt nebulam matutinam imbroſi, triduum ſequens ventoſum regelans ac pluvioſum. 29nus parum gelaſcens atque ningens. 30mus & 31mus rigido gelu

menſi

menſi huic & trimeſtri, ſimulque anno 1704. colophonem impoſuit.

Morbi, ſi ſcorbutum ejusque comites, & ſub illius larvâ ſæpius latitantem infamem illam luem, cum appendicibus illorum exceperis, morbi hóc trimeſtri non adeò frequentes fuêre ac præcedentibus. Febres nonnullæ ardentes & malignæ, quæ morbillis aut variolis utplurimum ſtipatæ, catarrhales, pleuriticæ in tuſſes & Phthiſin declinantes, vagæ quandoque, catarrhis ſuffocativis ſociatæ, melancholiæ hypochondriacæ, & paſſiones hyſtericæ, cephalææ & cachexiæ, tuſſes contumaces admodum &c.

CONSTITUTIO EPIDEMICA HOLSATICA

Anni 1706.

Dn. D. GüNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMERI.

HIc jam morbi penitus ſilent, toto autem hoc anno variolæ confluentes ſæviſſime ſunt graſſati, multaque propemodum dixerim millia infantum maximè tum & juvenum & adultorum rapuere per Holſatiam & Hamburgi. Prorſus autem tales ſe exhibuere, qualesSydenhamius deſcribit. In principio mites, mox 2. vel 3. die erumpentes, optime ſibi conſtantes, neque gravioribus ſymptomatibus ſtipatæ, præterquam quod deliria ſtatim ab initio usque ad finem, levia tamen, adeſſent. Ubi verò ad ſtatum perveniebant, & ſuppurabantur, nihil remittebat calor, pulſus ſemper frequens & celer, æqualis tamen nec admodum debilis erat, ſed die 9. 10. vel 11. ubi ad ſummum aſcendere oportebat, ſubito, & quaſi in momento foveam oſtendebant, confluebant, concidebant, pallebant, inſtar lepræ, in facie præſertim, & tum actum erat. Alexipharmacis & calidis exhibitis, iterum tumebant quidem, ſed mox redibant ad priſtinum. V. S. ubi adhiberi poterat initio, optime ceſſabat, etiam in infantibus. Nonnunquam petechiæ conjungebantur in principio.

pio. Ubi vero evadebant ægri, fœditate maxime faciei pulchritudo evertebatur, oculi contorti, imo cœcitas etiam, ingentes furunculi, aut fiſtulæ oſſa etiam exedentes brevi ſequebantur, & ſphacelus.

CONSTITUTIO
Anni 1709.
Apud Labacenſes in Carniolia notata
à
Dn. D. MARCO GERBEZIO.

POſteaquam præteriiſſet anni 1708. autumnus ferè in meris nivium cum pluviis, nebulisque viciſſitudinibus, ſubingreſſus erat annus jamjam ad exitum properans 1709. cum eis nivibus, frigoribusque, quantorum ferè non recordamur unquam. Hippocrates 3. *Aph.* 17. quidem laudavit frigidas aëris conſtitutiones, dum dixit *aquilonias conſtitutiones cogere corpora, firma, agilia, beneque colorata, ac auditu valentiora reddere.* Quantam tamen vim eæ ferè univerſæ naturæ inferre valeant, ſi frigus ſuos limites tranſcendat, quemadmodum factum anno ad finem decurrente 1709. experta eſt cum maximâ ſuâ calamitate univerſa Europa: & propterea quoque nos Labacenſes ipſi, quibus planè terra ipſa fuerat à frigoris in Aprilem usque protenſi, rariſſimisque vicibus ab auſtris pauliſper retuſi inclementiâ adeò effœta, & infœcunda reddita, ut Colonis pro ſuis laboribus vix ſatorum ſemen, & illud ipſum effœtum, & ærugine corrugatum reddiderit. Arbores frugiferæ, è quibus perſicæ ferè cunctæ ſyderatæ, aut nullum, aut parciſſimum, & eum ferè verminoſum, corrugatum, & certis nigris ſtigmatibus ab ærugine maculatum fructum portavêre: Vites ſimiliter usque ad radices emortuæ omni botrorum opimitate deſtitutæ, & ſic de aliis. Quin ſaxa ipſa obſervabantur alicubi præ frigore in arenas comminuta. Et parvi demum æſtimari poterat iſtud, ſi hujusmodi ſtrages non etiam animata, & inter ea quoque hominem ipſum contigiſſet:

verùm deploravimus, & deploramus etiamnum, quòd (ut reliqua animantia ſilentio prætercam, quorum tamen plurima fuêre frigore exanimata) ejus inclementiam quoque ex incolis noſtris plurimi, & nonnulli ſingulariſſimi viri propriæ vitæ internecione luerint. Tot ſiquidem vix unquam vidimus apoplexiis repentè ſublatos, tot vertiginoſos, arthriticos, catarrhoſos, pleuriticos, phtiſicos &c. quot hoc ipſo anno. Cui alteri autem imputari poterat ſtrages iſthæc, quàm rectà enarratæ immenſi frigoris immanitati? Cujus, cùm juxta à nobis in Chronologia noſtra medica Anni I. §. XXII. & alibi dicta vis ſit refrigerare, condenſare, incraſſare, coagulare, adſtringere, & ſanguinem cum reliquis corporum ſuccis ob inhærentes ſibi magnâ quantitate nitroſas, vitriolicas, & alias ſalinas atomos acrem reddere; quî aliter fieri potuit, quàm, quòd intolerabilitate illâ frigoris occluſi cutis pori ingentem aliàs per inſenſibilem perſpirationem excludendam noxiorum humorum ſaburram in corporibus retinuerint: quæ intùs coagulata facilè in cerebri meatibus ſubſtitit, deſuperque aut repentinâ corporum in excalefactis hypocauſtis incaleſcentiâ, aut aliâ quâcunque occaſione attenuata, & diſſoluta eatenus diffluxit, ut univerſos, vel ſaltem potiſſimos cerebri meatus, & nervorum inde in reliquum corpus protenſorum origines inundârit, obſtruxeritque, eoque ipſo ſpiritibus animalibus ſuam circulationem, & conſuetum in ſubjectas partes influxum præpedierit. Unde repentinæ illæ, de quibus ſuprà, apoplexiæ; vel ſiquà obſtructiones tantæ non fuêre; tantæ tamen, ut præ iis ſpiritus animales curſum ſuum debito ſibi tramite proſequi non potuerint, ſed potiùs in gyrum acti fuerint; vertigines illæ, vel ſaltem certæ fluctuationes cerebri ſæpe ſæpius apoplexiarum, vel epilepſiarum prodromi; de quibus hoc anno plurimi non ſolùm fuêre lamentati, ſed quipiam planè apoplectici ſucceſſivè, vel epileptici facti. Quod ſi autem tales coagulationes, & ſubſiſtentiæ, ſeu ſtagnationes dictorum humorum ſimili modo in aliis corporis partibus quandoque accidêre, aliæ ibidem evenêre indiſpoſitiones: veluti

uti in pulmonibus vomicæ, ad quas poſtea conſecutæ ſunt primùm tuſſitationes inanes, ſucceſſivè humidæ, & ſæpe cruentæ, ultimatim planè purulentæ cum totius corporis contabeſcentia phthiſeos nomine veniente, & interitu ipſo: In collo ſcrophulæ, alibi alterius generis tumores. Quatenus tales humores autem copioſiùs ad nares deſtillabant, ad fauces, aut alias partes, evadebant gravedinum, raucedinum, tuſſium, & aliarum vulgò dictarum defluxionum cauſa, ſicut arthriticorum, & rheumaticorum dolorum, ſi ii à frigore juſtò acriores redditi, inque perioſtiis articulorum, vel etiam interiacentium partium depoſiti, ea ſuâ acredine rodebant, lancinabantque &c.

Sicut autem reliquus anni decurſus erat quoad aëris temperiem ordinatior, ita erat ſanitati humanæ conferentior: excepto, quòd vere Aprilis fuerit repentè à præter morem vigoroſis & conſtantibus Solis radiis adeò excalefactus, ut auræ temperie ferè æſtatem præ ſe ferret: Majus econtra ob prædominantem cum Euro Boream, pluviasque adeò rurſus perfrigeratus, ut præ ſe ferret autumnum, quod ominoſum Hippocrati 3. *aph.* 1. quod tempus propterea etiam notabiliter plurium erat ferax morborum. Æſtate econtra & autumno, utpote quoad auræ temperiem regulatioribus, tantò ſalubrius vivebatur, neque obſervabantur in eis facilè aliæ indiſpoſitiones (exceptis variolis toti anno communibus) præterquam ſporadicæ, & quæ potius erroribus circa victus rationem commiſſis videbantur eſſe imputandæ, quàm aëris vitiis: febres puta potiſſimum intermittentes, vomitiones, alvi fluxus, colici dolores &c. quamvis & ad hos poterat jam prius aliquod fundamentum jeciſſe prægreſſum adeò rigidum hyemale frigus ſaltem ſuâ acredine: ſicut pariter ad vertigines illas, & apoplexias, quæ quibusdam etiam æſtate ipſa, & autumno fuêre pernicioſæ. Probatum ſiquidem fuit à nobis in præcitatæ noſtræ *Chronologiæ Med. Ann. I* §. XLIII morbos, qui in temporibus accidunt, non tam ex præſentibus, quàm ex præteritis aëris morbidis conſtitutionibus eſſe dimetiendos.

Nunc, qui præterit December jam in alteram hebdoma-

dam conſtantibus zephyris perflatur cœlo nunc nubilo, nunc pluvioſo, jugiter autem vaporoſo, exiſtente. Metuo valde, ne cum tempore ſiniſtri quid parturiat! Curationes denique hactenus enarratorum, & aliorum brevitatis gratiâ præteritorum morborum quod concernit, eæ quidem nihil ſingulare præ ſe tulêre, utpote remediis nobis familiaribus, & in ſimilibus caſibus in *Chronologia noſtra Medica* hinc & inde notatis communiter feliciter inſtitutæ; ſicut tamen apoplexiæ communiter fuêre *fortes*, adeoque ex ſententia *Hipp.* 2. *aph.* 42. *incurabiles*, ita nullam recepêre curationem, uti neque confirmatæ phthiſes. Quæ apoplexiæ autem fuêre leviores, eæ quidem demum rurſus fuêre ſuperatæ; ſed valde lentè: quemadmodum in certo arcium præfecto; quamvis ego eum non tam pro apoplectico habuerim, quàm cui memoria adeò erat læſa, ut ſui idiomatis omnimode per aliquot hebdomadas oblitus fuerit. Reliqui ſiquidem ſenſus utcunque ſibi conſtabant, ille ſe etiam, quantum ex ſignis colligebatur, ſuper omnia reflectebat: ſolùm, (quod quid eſt planè ſingulare) nullam prorſus rem ſignificativæ aliquâ voce nominare poterat; verùm quæcunque ad ſe explicandum loquebatur, vel etiam ſcribebat, erant articulata quidem, ſed nihil ſignificativa, qui nunc demum tamen ad tot uſurpata eatenus ſe recollegit, ut ob defectum vocabulorum ſignificativorum intrà loquendum raró tantiſper ſubſiſtat.

Coxæ dolores fuêre etiam plerumque adeò contumaces, ut etiamnum ſint, qui eis jam à Vere hoc acerrimè detinentur. Certus Juris Conſultus ex eis ſuppuratis planè interiit. In quo illud admirabar ego, quod priùsquam moreretur ille, tuſſire, pectore dolere, & cruenta rejicere, purulentaque incœperit, antea nunquam pectore indiſpoſitus. Procul dubio pus à venis in ulcere abſorptum, & circulando ad pulmones delatum, eos adeò corroſerat, ut & illi ſuppurati ſucceſſivè in tabem abierint? Sed ſic fit, dum Empiricis, ſicut in hoc caſu, confiditur: ubi prætermiſſa methodo curandi artificiali bonus patiens ſe totum Empiricis concrediderat.

In

In Variolis denique, quarum curationes ſimiliter feliciter ſuccedebant remediis à nobis in Chronologia noſtra Medica deſcriptis (niſi eis acceſſerint vel petechiæ, vel alvi fluxus) mirabar ego, quòd quantumvis illæ fuerint ſatis aliàs malignæ, & propterea multis perniciosæ; nullas tamen poſt ſe relinquere ſolitæ ſint foveas. Uti &, quòd eas hactenus nondum conſecutæ ſint febres petechiales; quod tamen, quantum hactenus obſervavi, communiter accidere ſolet. Niſi id forte primò fiat. Earum ſiquidem nondum eſt factus finis.

Quia, quibus acceſſerant alvi fluxus, communiter obierant, lubet curam pro Coronide adjungere, quam ego cum felici ſucceſſu peregi in puellula novem annorum. Illa ſub principium invaſionis per ſuperna aliquoties vermes rejecerat, per decurſum autem dejiciebat frequentiſſimè cum torminibus cruenta, atque adeò verſabatur juxta dicta in manifeſto vitæ periculo: poſtquam tamen ſequentia ordine uſurpâſſet, convaluit feliciſſimè. Omnium autem primò ipſi injiciebatur talis clyſter abſtergens: ℞. Decoct. hordei cum rad. torment. ʒij. flor. roſ. rub. p. 1. facti ℔ ß. mell. roſ. col. ℥ß. m. f. clyſter. Cui paulò poſt ſuccedebat talis adſtringens: ℞. Lact. vaccin. chalyb. in quo decoctæ fuêre rad. torment. ʒij. herb. polygon. flor. hyperic. & verbaſc. ana p. 1. ℥v. Adde mell. roſ. col. ℥ß. ter. ſigil. pulv. ʒiß. m. f. Clyſter. qui per decurſum etiam ſæpius repetebatur.

Secundò per os quotidie aſſumebatur talis bolus: ℞. Conſerv. menth. Elect. diaſcord. Frac. troch. de ter. ſigil. ana ℈ß. unicorn. foſſ. gr. v. lap. bezoard. or. gr. iij. M. cum Syr. coral. f. bolulus. Cui ſemper ſuperbibebatur tantillum de vino cydoniorum.

Tertiò externè abdomini admovebantur calidè à poſt & ante ſacculi herb. chamæm. abſynth. menth. polygon. & roſ. rub. referti, & in vino rubro decocti. Potus denique erat decoctum torment. gran. maſtic. & cruſtæ panis. Cibus oryza, panatellæ ex bis cocto. &c.

CONSTITUTIO
Anni 1710.

QUantum in conſervanda, vel lædenda humanorum corporum valetudine valeant ſalubres; vel inſalubres aëris conſtitutiones dedimus pluribus in *Chronologia noſtra Medica*, & docuit nos proximè valedicturus annus 1710, utpote qui ſicut hyeme fuit paucis nivibus perſperſus, & propterea toleranter frigidus, ita fuit pauciſſimis morbis, & eis potius ſporadicis, ac ab inordinata victûs ratione, quàm epidemicis, ac ab inſalubri aëris temperie dependentibus obnoxius: planè aliter, ac poſtremo præterlapſus annus 1709, quem utpote nivoſiſſimum, frigidiſſimumque ante annum recenſueramus, fuiſſe apoplexiis, epilepſiis, vertiginibus, gravedinibus, cephalæis, pleuritidibus, raucedinibus, tuſſibus, hæmoptoyſibus & omnis generis aliis defluxionibus quàm pleniſſimum. Eſt verum quidem neque hanc hyemem eis ipſis affectibus omnino caruiſſe: certum tamen æquè eſt, eis longiſſimè minus fuiſſe obnoxiam. Neque ſine ratione: quando enim tempora in ſibi connata temperie citra ſingulares, repentinas, & multùm ſenſibiles de calido in frigidum &c. mutationes (qualiter factum hâc hyeme toleranter boreali, & æqualiter frigida) decurrunt; ſicut in corporibus non accedunt ſingulares alterationes, ita neque ſingulares morbi. *Mutationes* ſiquidem *temporum* teſte Hipp. 3. aph. 1. *potiſſimùm pariunt morbos, & in ipſis temporibus magnæ mutationes aut frigoris aut caloris.* Quales proinde cùm non acciderint hâc hyeme, ea non potuit fuiſſe ſingulariter morboſa. Quod ea verò interea tamen morbis non caruerit; fecêre, uti dixi, potius ſubinde commiſſi in victûs ratione errores, quàm aëris morboſa conſtitutio.

Ver autem ſicut erat nonnihil inordinatius, & à ſeptima Aprilis usque ad undecimam ad prægreſſam mitiorem auram nivoſo-pluvioſum, & ex Borea ſenſibiliùs frigidum. In Junio etiam ſæpe ſæpius tempeſtuoſo-grandinoſum, conſequenter pari-

ter ultra modum aſperum ; ita memoratis defluxionibus tantò magis dives. Cæterùm verò tamen ob prægreſſam, uti dictum, mitem, & nivibus ferè expertem hyemem adeò acceptum, ut jam ſub dimidio Aprilis omnia eſſent in virore, & flore: 21. Aprilis etiam præter ſolitum ſiligo actu ariſtas protruderet.

Quod nunc dictum eſt de Vere, idem planè accipiendum venit de æſtate, utpote ſimiliter variâ ſæpius pluvioſo-tonitruoſa, & ex potiſſimùm prædominante Boreâ ſæpe etiam ſub ipſis canicularibus potiùs frigidâ, quàm more ſibi debito æſtuoſa, & propterea etiam præterquam ſatis, vineisque nocivâ Catarrhorum, tuſſium, arthritidum, & morborum autumnalium, ſi quæ alia, ferace. *Per anni* ſiquidem *tempeſtates* teſte Hipp. 3. aph. 4. *quando eodem die modo calor, modò frigus ſit, autumnales morbos expectare oportet.* Teſte Valleriolâ etiam de loc. com. lib. 2. cap. 4. *Si viciſſitudine quâdam aquilonius flatus auſtrinum ſequatur, fluxionum tum morbi ſequentur.*

Autumnus denique non fuit quidem adeò varius, ac communiter eſſe ſolet, eò quòd excepto fine Octobris, quo ex diutiùs protractis pluviis omnia aquis inundabantur, non fuerit admodum pluvioſus, neque conſueta ventorum alternatione multùm inæqualis: in eo tamen erat præ aliis hujus anni temporibus inſalubris, quòd ferè inceſſanter aut prædominarentur Auſtri, venti teſte Hipp. 3. aph. 5. inſaluberrimi, aut aura fuiſſet nebuloſa, craſſa, humida, vapida, & veluti ſtagnans diutiſſimè Solis radiis orbata, ac propterea maximè tetrica, & præſertim melancholicis adverſa, merarum obſtructionum fabricatrix. Hinc etiam ferè nunquam tot Conſilia medica circa affectiones hypochondriacas habita, quàm rectè hoc autumno. Quamvis præterea plurima paſſi fuerint etiam arthritici, quartanarii, & colicis doloribus torti cum non raro deſuper conſecutis epilepticis convulſionibus, aut pareſibus. Taceo catarrhos, & omnis generis defluxiones, quorum utinam majores effectus non primò in futurum experiremur, vel etiam peſtiferæ luis, cùm de ejus ſævitiæ aliàs jam multùm ſpargatur, ulteriorem progreſſum! Nulla

ſiqui-

ſiquidem aëris conſtitutio ſolet eſſe hujusmodi malignitatis adeò ferax, quam rectè talis. Quamvis, uti in *Vindiciis meis medicis auræ Libacenſis* §. XXIX. memini, apud nos non eò usque; ob vicinitatem maris Adriatici, ex quo in tranſitu flatibus auſtrinis multùm particularum ſalinarum volatilium admiſcetur, quibus putredinoſa illorum malignitas corrigitur. Plurimùm ſunt paſſæ etiam in uteris gerentes, propterea ſæpius vel ante deſtinatum tempus puerperæ factæ, vel morboſos fœtus enixæ ob acetabula uterorum mucore ex tantis aëris humiditatibus contracto referta.

Curabantur autem colicis doloribus torti feliciter lenibus laxativis per intervalla propinatis, anodynis, quale fuit præprimis ol. amygd. dulc. & carminativis, quale erat decoctum florum chamomil. rom. cum additione ſucci ſtercoris equini avenâ paſti, & Syr. de althæ. Fern. quartanarii præmiſſis præmittendis tali ſpecifico: ℞. Cort. peru. alcohol. ℈ij. flor. Salis Armoniaci, Antimonii diaphor. ana ℈ß. M. f. pulv. detur mane & veſperi, ſed methodo tali, ut febris non ſolùm emaneat, quod plerumque intra hebdomadam fit, verùm etiam nunquam ampliùs revertatur, quod etiam facilè præcavetur.

Arthritici denique ſuis ſpecificis, præſertim oſſ. microcoſ. phl. pp. Antimonio diaph. cinnab. nativ. mixturâ ſimplici, lumbr. ter. &c.

DISSERTATIO EPISTOLICA

De

Mulhuſini Territorii finitimorumque locorum Conſtitutione Epidemica *Anno* 1700. *obſervata*

ad

DOMINUM LUC. SCHRöCKIUM,

Cæſareo-Leopoldinæ Nat. Cur. Academiæ Præſidem &c.

Auguſtam Vindelicorum transmiſſa

à

JOHANNE GEORGIO HOYERO,

Philoſopho Med. Doctore & Cæſareo Leopoldinæ Nat. Cur. Academiæ Collega Apollodoro dicto.

Licet

§. 1.

LIcet in hiſtoria morborum epidemicorum primus vetuſtiſſimorum ſcriptorum Hippocrates deſudaverit & digito quaſi filiis artis uſus tanti laboris prorſus inſignes monſtraverit, neſcio tamen, quo fato ſequentium temporum ſcriptores negligentius ferme tractaverint Epidemica. Poſtquam autem poſtliminio exteri Medici, celeberrimus Sydenhamius de Conſtitutione Londinenſi, atque ſplendidiſſimum Italiæ ſidus excellentiſſimus Ramazzinus de Conſtitutione agri Mutinenſis ſcripta divulgarunt, genus horum ſcriptorum non ſolum ab omnibus ſolide doctis ſemper fuit expectatum, ſed & eorum vicit opinionem.

§. 2. Enim vero cum non minus Climata, ſub quibus laudatiſſimi Viri ſuas obſervationes conſignarunt, ut & vitæ genus ſeu rerum ſex non naturalium uſus aliaque à noſtratibus diverſiſſima ſint, ipſique Germani, dum pati videntur idem quod Græci, Angli, vel Itali, idem profecto non ſit, quis obſecro non commendet, quæ plures excellentiſſimi Viri de diverſarum Germaniæ noſtræ provinciarum Conſtitutionibus Epidemicis conſcribere operæ pretium putarunt? Quibus eruditiſſimis, ſi parva magnis componere licet, Epidemicam Territorii patrii Mulhuſini Conſtitutionem ſuperaddere ac perilluſtri Tuo nomini inſcribere non erubeſco. Fateor enim, à ſingulari gratia Tua erga me, de quâ ſuaviſſime in literis tuis ad me datis ſcripſiſti, magis me affectum fuiſſe, quam Herculem Xenophontium illum à Voluptate, ut ea adducar ad hoc ſuſcipiendum amorique tuo pluſculum etiam, quam facultas & copia mea forſan concedit, largiar.

§. 3. Laudatum itaque liberæ hujus & Imperialis Civitatis territorium ſub elevatione poli 51. grad. 20. minut. in Thuringiæ & Haſſiæ confiniis ſitum ampla & amœna planitie conſpicuum, ſoli polique ſingulari clementia beatum, quamvis præ finitimis locis ſaluberrimum quidem putatum, nihilominus tam ab aëris & tempeſtatum injuriis, quam ab epidemicis & contagioſis morbis minime fuit immune. Nam ut à fine lapſi præcedentis ſeculi potiſſimum exordiar (pluribus aliis, quæ duobus luſtris,

licet minus perfecte notavi, data occaſione intermiſcendis) hyemale tempus tam finiti 1699. quam auſpicati 1700. anni nobis prorſus inconſtans erat: nunc rigido Borea ab axe ruente, mox pluvioſo nobis Libanoto (vento inter Auſtrum & Favonium medio) ſpirante; nunc maxima nivis copia defluente, mox nebuloſa ac nubiloſa, maximam verò partem pluvioſa, rarius procelloſa, intempeſtate varias ſubinde moleſtias creante.

§. 4. Durabat hæc tempeſtatis varietas ad æquinoctium usque vernum: & ſicut his menſibus varius macrocoſmi ſtatus, ita microcosmus etiam variis ſymptomatibus & ægritudinibus erat obnoxius. Tenellorum, qui nutricationis annos nondum exceſſerant, plures febribus catarrhalibus, nonnulli catarrhis ſuffocativis decumbebant, qui tamen omnes ferme poſt adhibita pectoralia balſamica diaphoreticis maritata, laxativis & emeticis pro re nata interpolatis ex voto convaleſcebant. Sub finem menſis Januarii, Morbillis affligi cœperunt, benignis quidem, adeò ut pluribus, medici caloris temperamento ſervato, ſine medicamentorum uſu morbilli copioſi erumperent ac tempore ſolito rurſus evaneſcerent. Paucis atrocius afflictis bezoardica fixiora, aquæ deſtillatæ & papaveracea proderant, quorum nonnullis, qui medicamenta neglexerant prorſus, poſt exantlatos morbillos tuſſis cum febre hectica difficilius curanda eveniebat.

§. 5. Adultorum quidam doloribus Arthriticis tum vagabundis ſcorbuticis tum fixioribus (quales morbi nobis endemii quaſi ſunt) menſes hyemales fere durantibus diſcruciabantur, qui tandem per medicamenta ſpecifica, ſudorifera interna, nervina & ſpirituoſa externa, Venæſectiones & ſcarificationes iteratas &c. unguinoſis & emplaſticis (nodos & affectus chronicos imo prorſus incurabiles cauſantibus) vitatis, feliciter ſopiebantur. Alii febribus ardentibus & malignis, periculoſis phænomenis, pleuritide, deliriis, convulſionibus &c. ſtipatis corripiebantur, non tamen ut annis præcedentibus æque lethiferis, niſi forſan unus & alter vel ab empirica manu vel negligentius tractatus ad plures abierit.

§. 6. Im-

§. 6. Imminente tempore vernali anni 1700. humidiorem tempeſtatem ſtatus aëris temperatior & ſiccior excipiebat, qui per hos menſes Euro ſubinde ſpirante continuabatur: Adeo ut pluviæ vernales fertilitatem præſagientes rariores, ipſaque tellus pulverulenta quaſi notaretur, & hinc frugum æſtivarum ſpes agricolis dubia redderetur. Id quod eventus ipſe pluribus in agris tardius ſatis comprobabat. Neque enim hordei, avenæ, leguminum, pluriumve æſtivorum opimam æque quam hybernorum frumentorum ſiliginis & tritici meſſem vidimus.

§. 7. Jam Morbillos excipiebant Variolæ apud alios interſtinctæ, apud alios confluentes: quamvis tam vernalibus hiſce quam menſibus æſtivis, paucis exceptis, qui diætæ limites exceſſerant liberius, minus funeſtæ. Neque febres more malignarum decurrentes jam ceſſabant, nonnullis medicamenta prorſus inſuper habentibus in noſtro territorio lethales. Vicinorum autem locorum, imprimis ſeptentrionem verſus ſitorum, Liberæ Imperialis Northuſæ & aliorum finitimorum oppidorum & pagorum incolis & Herciniæ Sylvæ accolis tam præterito brumali quam hoc vernali tempore magis infenſæ & pluribus exitioſæ.

§. 8. His ita contingentibus non potui non ruminari prognoſticon, quod anno ſuperiori 1699. grana illa nigricantia majora in ſiligine copioſiſſime reperta & per magnum Thuringiæ tractum ab Herciniâ ad Semanam usque ſylvam obſervata (vernaculâ linguâ Mutterkorn appellata) curioſis ſubminiſtrabant: videlicet ab uſu monſtroſorum ejusmodi granorum inevitabili, non ſane farina laudabili & altrice, ſed inutili, depravata & inſalubri protinus materia ipſis etiam brutis nauſeam movente refertorum, variis morbis, febribus, variolis, morbillis, aliis afflictum iri genus humanum.

§. 9. Cui præſagio cum jam reſponderet eventus, illorum ſententiam confirmare videbatur, qui morbos epidemicos non præſentium, ſed præcedentium effectus eſſe perſuaſum ſibi habent. Quamvis à mente mea impetrare nondum potuerim, ut hoc aſſertum κατὰ παντός affirmari poſſe credam, Certiſſimum

quidem eſt, prava & depravata alimenta ab annis præcedentibus nobis ſuppeditata multo uſu continuata epidemicos affectus ſæpe producere: Qualis enim cibus, talis chylus, qualis chylus talis ſanguis, qualis ſanguis talis valetudinis noſtræ ſtatus. Enim vero conſtitutiones præſentes non ſolum plures epidemicos morbos, alimentis etiam ſanis exiſtentibus, parere; ſed illos etiam, quos vitioſis cibis debemus, quaſi modificare ſeu intendere & remittere cum magno Hippocrate rerum magiſtra quotidiana experientia teſtatur. Ecquis enim dubitabit frigidum, humidum, & cœnoſum atmoſphæræ ſtatum (qualis ſupra citata noſtra hyemalis erat) ἀδιαπνευςίαν (quæ illuſtri *Wedelio* teſte *Theorem. Med. part. IV. Sect. 2. th. 3. infinitorum morborum & febrium mater eſt*) peperiſſe? De quo pluribus *ingenioſiſſimus Sanctorius in Medicina Statica Sect. 2. aphoriſm. VI. & VIII. &c.* videndus.

Ecquis negabit aëris noſtri verni & mox dicendi æſtivi ſtatum ſereniorem epidemicos hos affectus benigniores nobis reddidiſſe? Ut jam ea, quæ ſuperioribus annis de periculoſioribus affectibus epidemicis â præſenti conſtitutione unice quaſi derivandis notavi, nunc mittam, neque de contagio, de nebulis, de roribus vitioſis & aliis mille malis, (queis atmoſphæra noſtra in dies & horas obnoxia) machinæ humanæ mediante reſpiratione dictum factum exitioſis hic quicquam memorem.

§. 10. Ampliſſimus hic aperiretur campus de nebulis, de roribus, imprimis autem de cauſa dictorum corruptorum ſiligineorum granorum, rore puta vitioſo, mellei ſaporis & conſiſtentiæ, (noſtratibus Honigthau nuncupato) diſſerendi: ſed ne juſto prolixior ſim, ea, quæ hic inſerere potuiſſem, ad obſervationes anno futuro, DEO volente, Ephemeridibus Germanorum communicandas reſervo.

§. 11. Poſt Solſtitium tempus æſtivum calidius & ſiccius usque ad æquinoctium autumnale permanebat: Pluviis enim non, niſi expectatiſſimis, evenientibus cœli ſerenitas conſtantiſſima ridebat, lætamque meſſem & optatam, flantibus ſuaviter

Ete-

Eteſiis, nobis reddebat. Exoptatiſſimus omnibus erat hujus temporis ſtatus: Poſtquam enim caritas annonæ mortalium myriadas partim fame emaciaverat, partim ad incitas redegerat, jam jam ſub auſpicium ſeculi velut è cornu copiæ omnium rerum pro vita ſuſtentanda neceſſariarum Divina Munificentia largiebatur opimam meſſem. Horrea frumentorum ad laxiorem annonam redeuntium abundantiam vix capiebant: Conclavia, cellæ, pavimenta larga rerum copia & opibus Cerealibus quaſi ſcatebant: Neque vini ultra duo luſtra deſiderati ſpes concepta autumno ſequente decollabat. Tantæ felicitatis non ultimam ſane cauſam laudatiſſimum calorem æſtivum putandum eſſe jamdudum præſagivit Virgilianum veriloquium Georgic. I. *Magnaque cum magno veniet tritura calore.* Cujus veritatem ſicut præcedentium quorundam annorum ſterilitas, ita ſane præſentis fertilitas per univerſam Europam ſatis confirmabat.

§. 12. Interea temporis non ceſſabant affectus epidemici, videlicet variolæ continuatæ benigniorum more ſua tempora decurrebant, neque malignitas earum jam creſcebat. Præter haſce quotidianæ, tertianæ tam continuæ quam intermittentes & quartanæ febres, minus tamen rebelles & rariores obſervatæ & poſt adhibita probata remedia brevi fugatæ. Febres ardentes autem ſuo contagio eo latius ſerpebant, quo intenſior his diebus ſentiebatur æſtus. Mirum profecto febres haſce ſymptomatibus malignis horrendas, minime tamen lethales, hoc potiſſimum tempore, quod ſaluberrimum videbatur, invaluiſſe. Nec inanem loca bo operam ſi plenius paulo tam phænomenorum quam curationis hiſtoriam breviſſimis hic tradam.

§. 13. Corripiebantur hac febre non ſolum juvenes, ſed mediæ ætatis utriusque ſexus homines, quin etiam ſenes. In plurimis horrorem prævium calor totius ſummè efferatus ſubſequebatur: Hinc ſitis, vigiliæ & atroces dolores capitis & aliorum membrorum circa articulos præſertim ſe exerentes notabantur. Arthriticis hiſce doloribus vexati paralyticorum more decumbebant, adeo ut neque pedes neque manus ſuis fungi poſſent mu-

niis. Nonnullis alvus & urina vel invitis per aliquot dies effluebat. Deliria leviora paucis ſaltim aderant: Vires autem omnibus pene valde proſtratæ. Aliis vomitus bilioſi, aliis diarrhææ ſatis moleſtæ. Quibusdam fluxus hæmorrhoidum nimius, ab imperitis pro fluxu dyſenterico habitus: Plurimis hæmorrhagiæ narium largiſſimæ imo prorſus enormes eveniebant. Cumprimis vero quosdam Cardialgiæ ſumme dolorificæ tantopere diſcruciabant, ut de ſalute corporis deſperantes ſacram Euchariſtiam moribundi, velut ultimam ad conſequendam æternam ſalutem medicinam, unice expeterent, quin imo à Syncopticis & moribundis diſcerni vix poſſent.

§. 14. Neque contagii expers erat hoc malum, dum unico decumbente plerumque reliqui, quotquot aderant, domeſtici vel unà vel aliquandiu poſt eadem febre corripiebantur. Ut enim reliquos tam in civitate & ſuburbiis quam in pagis decumbentes ſilentio prætercam, exempli loco adducam milites à Centurionibus ſive Capitaneis quibusdam nutu potentiſſimi Daniæ atque Norwegiæ Monarchæ noviter hic conſcriptos, quorum unus & alter hoc febris genere cum forte vexatus fuiſſet, brevi poſt eôdem malo plures afficiebantur, adeo ut intra duorum vel trium menſium ſpacium plures quinquaginta curationi meæ traderentur.

§. 15. Ex phænomenis citatis velut ex ungue leonem cauſam febris hujus proximam particulas alcalinas maſſæ ſanguineæ craſin ſeu mixtionem nimis rarefaciendo turbantes, facile dijudicare poteram. Ex quo fundamento curationis methodum formare non adeò difficile erat. Scilicet calor æſtivus intenſior, ætatis vigor, potus cereviſiæ noſtratis ſatis lupulatæ calidior & copioſior, enormes hæmorrhagiæ, omnia & ſingula phlebotomiam præprimis poſtulare videbantur, quam plerisque ſemel, quibusdam pro indicationis modulo bis adminiſtrare ſuadebam. Sanguine vix evacuato, ſingulari ſtrategemate ſudorem, quem quidem Celeberrimus *Baglivus Medicus Romanus* Prax. med. lib. I. poſt ſanguinis miſſionem cum levamine patientis ſtatim apparere ſcribit, medicamentis procurabam. Quo fine pulveres ex bezoardicis fixio-

fixioribus C. C. phil. præparat. oc. cancr. antimon. diaphoret. rad. contrajerv. corall. rubr. terra ſigillata, nitr. anodyn. vel pulv. bez. Wed. addito camphoræ tantillo loco ſudoriferi nonnullis eximio cum ſucceſſu propinabam, atque febrem in prima quaſi herba citius ac felicius quam Emeticis vel Purgantibus ſine ſingulari ſucceſſu quibusdam datis, ſuffocabam. Morbo nihilominus ingraveſcente dolorum capitis mitigandorum & delirii præcavendi cauſa Veſicatoria optato cum levamine nuchæ applicare ſuadebam. Morbo durante balſamica & bezoardica media ex Tinctur. prophylact. m. d. eſſ. myrrh. ſimpl. & balſam. Scordii, Mixtur. ſimpl. Elix. p. p. &c. præſcribebam. Ad reſtingvendam ſitim loco potus ordinarii vel infuſum veronicæ vel cereviſia ſecundaria tenuis valde, cui vel Tinct. roſar. vel papav. errat. vel violar. vel ipſe ſpiritus vitrioli ſedulò inſtillatus commendabatur.

§. 16. Interim vero ſymptomatibus reliquis vel ex maligna morbi natura vel errore diætæ individuo contingentibus, aptis remediis obviam ire non negligebam. Nam ut verum fatear, majorem curam talia ἐπιγενόμενα poſtulare videbantur, quam ipſe febrilis affectus. Sic urgentiſſimum ſymptoma Cardialgia, quod nonnullos tantopere diſcruciabat, ut ab agonizantibus diſcerni vix poſſent, ſpirituoſis aromaticis carminativis vel imprimis pulvere abſorbente *Wedelii* plerumque curabatur. Dolores Arthritici contumaciores ſpiritu volatili urinoſo bezoardico, eſſ. anod. nec non pulveribus bezoardicis diaphoreticis cinnabarinis tardius quidem, feliciter tamen mitigabantur, additis præſertim anodynis. Opiata enim, quæ febre Arthritica epidemica anno 1699. graſſante inſtar ſalivæ viperinæ vitanda jam velut anchora ſacra nobis erant. Vomitus ſpontanei vel911 bilioſi vel aſſumtorum, ut & alvi profluvia, quando diutius durabant, Mixturis ex eſſ. theriacal. tinct. terræ catechu & tinct. opii cum ſucco cydoniorum per fermentationem parata, nec non pilulis ſtypticis m. d. pulveribus ex terra ſigill. bol. armen. C. C. Uſt. rad. biſtort. pulv. bez. Wed. &c. compeſcebantur. Hæmorrhagiæ narium aliis quarto, aliis ſeptimo, aliis nono, vel undecimo die contingentes, quæ mul-

multum negotii faceſſere ſolebant, ultra euphoriam & ad lipothymiam usque durantes præter interna refrigerantia & incraſſantia externo probatiſſimo ſtyptico Anglicano ſive in forma ſicca ſive ſpiſſa cum aceto & goſſypio, applicato: Hæmorrhoides nimis fluentes præter pulveres è ſtypticis & bezoardicis conflatos eſſent. theriac. traumat. *Wed. à Beatô Hagendornio in tr. de terrâ Catechu* deſcripta ſiſtebantur. Taceo pleuritidem tam veram quam ſpuriam, anginam, alvum per multos dies adſtrictam, alia remediis aptis aliis curata. Adeò ſingula phænomena quamvis periculoſa putata facili negotio tollebantur, & quæ à Practicis infidæ criſes paſſim notatæ, jam fidæ, perfectæ & ſalutares erant. Hoc apparatu perexiguo tum laudatus gregarius miles, cum plures vilioris conditionis homines, DEO benedicente, ex voto curabantur. Delicatioribus nonnullis præter dicta potiones cordiales confortantes & pulveres bezoardici pretioſiores proderant.

§. 17. Quod vero admiratione maxime dignum, ne unicum ſatis perículoſe licet decumbentium, menſibus quidem æſtivis vivere deſiiſſe memini. Neque Lunæ phaſes notabilem his febribus alterationem attuliſſe vidi, qualem tamen, cum præcedentibus annis 1698. & 99. febris epidemica, quæ nonnullis petechialis erat, hîc loci graſſaretur, multoties mecum plures curioſi præſertim menſibus hyemalibus & autumnalibus obſervabant. Menſibus enim his ſingulis omnibus fere, Luna decreſcente vel ſilente nonnulli febricitantes, tam illi, qui ab experientiſſimis Medicis ſummâ induſtriâ probatis medicamentis curabantur, quam qui naturæ, morborum medicatricis, ope freti, ſine ullo remedii genere decumbebant, celerius opinione Libitinæ tradebantur: convaleſcentibus plerisque, qui poſt Novilunium ad creſcentem usque Lunam manebant ſuperſtites.

§. 19. Vix attentius hæc mentis lance trutinaſſem, niſi laudatiſſimum *Ramazzinum*, febre petechiali in civitate & agro Mutinenſi graſſante, idem illud obſervaſſe, diſſertationis ejus *decuriæ quartæ Ephemeridum Germanorum anno quarto inſertæ paragraphus XVI.* teſtaretur, aliosque, ut lunæ phaſes in mor-

bis

bis epidemicis animadverterent, hortaretur. Quam ob rem non deſii cauſam rimari, cur febres continuæ malignæ, non tamen æque omnes pro mutationibus lunæ, adeo ſubitaneis alterationibus, mortem ipſam portendentibus, ſint obnoxiæ? Cujus phænomeni cauſa quo dilucidius explicetur, ſuppono

I. Juxta tritum:

Ad lunæ curſum variant animalia corpus, lunarem influxum (reliquis tam ſuperſtitioſis quam ſanioribus aſtrologorum opinionibus juxta recentiorum quorundam hypotheſes jam ſemotis) eſſe extra ullum dubium ſtatuendum, imprimis in morbida animalium corpora, de quo cum laudatus *Wedelius in theorem. med. part.* 3. *ſect.* 6. tum præprimis philoſophorum recentiorum Celeberrimus & accuratiſſimus *Sturmius in Philoſophia Eclectica diſp. de ſiderum influxu p.m.* 632. *ſeqq.* legi merentur.

II. Influentias haſce lunares, quas vel alia ſublunaria vel ipſa præprimis ægrotantium corpora ſentiunt, vix aliunde quam à lumine lunæ dependere, & ſicut tempore interlunii nullum lumen, ita neque influentias habere lunam; videatur *Sturmius loco citato.*

III. Influentias tales eſſe ſubtiliſſimas & quaſi ſpirituales, ideoque ſubtiliſſimum ſuccum nervoſum, quem ſpirituum animalium nomine indigitant, potiſſimum concernere, id quod exempla Epilepticorum &c. toto die manifeſtum faciunt.

IV. Dari febres, quæ ſuccum nervoſum ſubtiliſſimum ſeu ſpiritus animales magis afficiunt & quaſi depauperant quam maſſam ſanguineam. De quibus Celeberrimi *Wiirdigii Medicina ſpirituum* pluribus conſulenda. Ut jam non laudem quotidianam experientiam, quando Medici clinicam praxin exercentes ingeminant: *Urina bona, pulſus bonus, æger moritur:* præſente puta malignitate non æquè vitales quam ſpiritus animales peſſundante. Ex his colligere licet, utique ab influxu, lunari tempore lunæ decreſcentis & interlunii debiliori exiſtente, dependere lethiferas ejusmodi alterationes, in febribus præſertim nervoſum genus ſeu ſpiritus animales potius quam maſſam ſanguineam afficientibus.

Nimirum ſpiritus animales ab inimico miaſmate febrili depauperati, tantiſper refocillantur ſubinde per influentias lunares lunæ creſcentis & plenilunii tempore fortiores, hiſce verò tanquam aliquali fomento luna decreſcente vel ſilente deficientibus, ſpiritus ipſi magis magisque deficiunt, deficientibus ſpiritibus vita deficit & ægrotus vivere deſinit. Vix opus eſt disquirere prolixius, num febres petechiales agro Mutinenſi & malignæ territorio Mulhuſino annis 1698. & 1699. citatis moleſtæ nervoſum genus magis affecerint quàm maſſam ſanguineam? cum ipſæ ſpirituum & ſenſuum læſiones variæ, Syncope, lipothymiæ, convulſiones epilepticæ, deliria phrenitica & alia ſymptomata, quæ febribus illis frequentia fuerunt, id ſatis evincant. E contrario, cujus occaſione hæc dicta ſunt, æſtivam noſtram in maſſa ſanguinea radicatam, & hinc pro phaſibus lunæ tantis alterationibus minus obnoxiam fuiſſe, per ſuprà memorata clariſſimum eſt.

§. 19. Sed ut è diverticulo redeam in viam, ex illis ſane, quæ de morbis æſtivis ſuperius allata, luce meridiana clarius elucescit veritas eorum, quæ divinus præceptor *Hippocrates de Conſtitutione temporum* paſſim in operibus ſuis commentatus: quicquid alii in contrarium afferre ſuſtinent. Ita ſane velut è tripode Apollinis dicta, quæ *libro de aeribus, aquis & locis §. III p. m.* 330. recte divinat: *Siquidem æſtas ſicca fuerit, citius ſedantur morbi: Si vero pluvioſa, diuturni fiunt. & 3. aphoriſm.* 15. *Inter anni ſtatus omnino ſiccitates imbribus aſſiduis ſunt ſalubriores, minusque funeſtæ.*

§. 20. Quæ quam conſentanea vero ſint, ipſe equidem, qui ſequebatur Autumnus ſatis pluvioſus etiam contrario exemplo confirmabat. Quippe poſt Æquinoctium autumnale circa Michaëlis feſtivitatem mira cœli clementia huc usque continuata pluviis aſſiduis permutabatur, intercurrentibus nonnunquam ventorum injuriis; Quibus ad finem menſis Octobris perdurantibus, Sole ad ſcorpium accedente, circa vindemiam nebulæ pluribus diebus conſtantes cum frigore ſatis acri in ſcenam prodibant. Menſis ſequentis Novembris auſpicium auſtrinum erat

cum pluviis copioſiſſimis. Hiſce poſt novilunium, aliquandiu ceſſantibus frigora nocturna Sole interdiu ſplendente, ventoque inter Zephyrum & aquilonium medio ſpirante vix diutius durantia notabantur. Mox nivem primam vidimus, ſed pluviis ſubſequentibus ad finem menſis durantibus alternantem. Sole medios Sagittarii gradus perambulante furere cœpit Aquilonius nive & frigore comitatus, phœbo dies quosdam ſerenante: Sed brevi poſt Carbas rediit pluvioſiſſimus. Frigore tandem brumali leniori ad ſolſtitium usque perdurante, tempus autumnale finiente.

§. 21. Intempeſtas itaque pluvioſiſſima per maximam autumni partem notata non ſolum deteriorem reddebat recenſitum hactenus affectum epidemicum Variolarum, ſed novum inſuper morbum, Tuſſim puta contumaciſſimam, tenellis itidem magis quam adultis exitioſam, chronicam ferme difficulter curandam & hinc tam medentibus quam ægrotantibus moleſtiſſimam, præprimis circa vindemiæ tempus; poſt nebulam illam dies aliquot durantem, in ſcenam producebat. Ab hâc tuſſe afflicti materiam quaſi purulentam veluti phthiſici conſummati copioſiſſimam nonnulli ob tuſſis vehementiam ſangumolentam (ruptis à motus vehementiâ & materiæ acrimonia venis pulmonaribus) exſcreabant. His pectoralia, reſolventia, balſamica, diaphoretica, nervina, anodyna, diluentia decocta levamen quidem afferebant, quibus vero laxativa ſubinde ſuperaddita non niſi poſt hebdomadum plurium decurſum curam tandem ſigillabant.

§. 22. Delineata interim febris epidemica poſtquam depontanis quibusdam ſenibus finem vitæ fecerat, contagio ſuo plures haud afficiebat, ſed cum calore æſtivo ferme ceſſabat. Variolæ vero, quas per menſes vernales & æſtivos benignas deprædicavimus, cum mutabili tempeſtate ſuum quoque mutaſſe genium videbantur, ex benignis & diſtinctis malignæ, confluentes & quaſi ἐπιδημικώταται factæ. Exiſtimarem profecto cœli & tempeſtatis ſingularem clementiam, qua tum verno tum æſti-

vo tempore gravisi eramus, variolas huc usque nobis conſervaſſe benignas, niſi annus præteriti ſeculi 1689. contrarium me edocuiſſet. Licet enim annus citatus pari ſi non majori cœli clementia rideret, nihilominus Variolæ Brunſuigæ & Hafniæ eôdem tempore æſtivo graſſantes genii malignioris erant, ipſisque Hafnienſibus imprimis adeo infenſæ, ut plus mille hominibus, atque inter eos pluribus primariis & ipſis juventutis Principibus, epicedia pararent: Autumnalibus vero menſibus anni citati, præſertim menſe Octobri brumali frigore ingruente prorſus evaneſcerent: Ut hinc in aprico ſit, neque à temporis & atmoſphæræ ſtatu Epidemicam conſtitutionem unice derivandam, ſed alas circumſtantias, de quibus ſupra diximus, ſemper ſimul & quaſi conjunctim conſiderandas eſſe.

§. 23. Noſtrarum itaque Variolarum genium graphice quaſi delineatum laudatiſſimus *Dn. Sydenhamius in Obſerv. Med. Sect. III cap. I.* exhibet, quando ſcribit: *Appetente æquinoctio verno, Variolæ caput cœperunt attollere jamque indies latius graſſantes ſub autumno* ἐπιδημικώταται *factæ ſunt.* Cujus quidem phænomeni cauſam, quam ſilentii peplo involvit, capite ſubſequente ſecundo paucis innuere voluiſſe videtur, quando, *Variolæ*, inquit, *quibus annis epidemice graſſantur, ſi regulares etiam ſint atque mitiores, circa æquinoctium vernum ingrediuntur: Quibus vero annis non tantum graſſantur epidemice, ſed & irregulares atque periculoſioris ſunt generis, maturius nonnunquam menſe puta januario invadunt.* Quaſi dicere voluiſſet: pro varietate cauſæ nunc maturius & maligniores, nunc tardius & benigniores contingunt variolæ, Videlicet Maſſa ſanguinea particulis recrementitiis ſeroſis ſulphureis ſalinis volatilibus & fermentificis copioſioribus inquinata, Variolæ progenerantur maturius & malignæ: iisdem vero in minori quantitate præſentibus tardius & benignæ fiunt. Peregrinas vero ac morbificas ejusmodi particulas maſſam ſanguineam inquinantes, noſtrarum Variolarum cauſas, partim ob vitioſæ ſiliginis uſum, partim ob fructuum Cerealium eſum in tenerioribus imprimis comite ἀδδηφαγίᾳ extitiſſe

facile

facile colligere licet. Quamvis interim non negem, eſum carnium ex laudatiſſimi *Wedelii* ſententia in *Doctrina manuſcripta de febribus cap.* 18. videnda, in locis mediterraneis, ſicuti piſcium in maritimis hunc morbum non parum vulgare.

§. 24. Inde verò manifeſtiſſimum fieri cenſeo, nodum in ſcirpo quærere, qui Variolas à ſanguine menſtruo materno veluti cauſa accerſere laborant. Vellem ſane ac poſſem falſam ejusmodi hypotheſin ab Arabibus, imprimis maximo Arabicæ ſcholæ Magiſtro *Ebuſiña ſeu Avicenna lib. IV. Fen. I. tract. IV. c.* 11. *pag.* 434. effictam & adhuc hodie in ſcholis receptam & ad ravim usque defenſam, pluribus rationibus, phænomenis, obſervationibus tam à priori quam à poſteriori refellere, niſi Celeberrimus *D. Behrens*, Practicus Hildeſienſis, in peculiari *Epiſtola de Variolis epidemicis ad* Perilluſtrem *Dn. Frankum de Frankenau*, S. R. I. Equidem Archiatrum Danicum &c. data, *Ephemeridibus Germanorum Dec. III. ann.* 3. *inſertâ*, idem ſatis abunde feciſſet.

§. 25. Id ſaltim noſtra ætate vetuſtæ illius ſententiæ Patroni explicent mihi velim, cur ex eâdem parente prognatorum unus variolis laboret, reliquis ſine exanthematibus vel febricitantibus vel etiam belle valentibus? Cur vice verſa plures decumbant Variolis, uno vel febricitante vel bene valente? aut quod magis mirandum foret, cur gemellorum unus variolis laboret, altero ſalvo permanente? Dicant mihi quæſo ex fictitia hypotheſi, cur unus vel una plus una ſecunda ſcilicet & tertia vice, quod multoties obſervavi, Variolis affligi poſſit. Dicant denique quomodò nonnulli, qui per totum vitæ decurſum à Variolarum contagio liberi permanſerunt, in extrema demum ſenecta, quod nuper vidi, corripiantur iisdem? In quibus quæſo ductibus, tubulis, meatibus vel venarum & vaſorum anfractibus veluti latibulis delituiſſe putandum fermentum illud in utero ſuſceptum, & per tantam annorum ſeriem à nullis febribus vel alio morbo, à nulla tempeſtate, à nullis cibis, à nullis medicamentis etiam fortiſſimis & volatilibus, per circulationis leges, anguſtiſſimos machinæ humanæ ductus & poros permeantibus extricandum vel eliminandum?

§. 26. Ex cauſis itaque citatis per menſes vernos & æſtivos variolæ benignæ cum ſymptomatibus conſuetis & benignis eveniebant, niſi fortaſſis error individuus diætæ uni vel alteri maligniores redderet. Quo pacto puella quædam ſatis bella & ſana, dum cereviſiam recentem non ſatis defecatam largius biberet, variolis malignis & confluentibus correpta & convulſa moriebatur, convaleſcentibus reliquis omnibus, quotquot eodem tempore decumbebant: adaucta ſcilicet causâ morbifica à fecibus cereviſiæ recenti permixtis.

§. 27. Autumnalibus vero menſibus intempeſtate tepida & humida diutius continuata, accedente frugum Cerealium (quarum equidem maximam abundantiam ex hortis ſuburbanis, queis hæc urbs veluti denſâ & ampla quadam ſylvâ cingitur, annis fertilioribus colligere ſolemus] uſu abundantiori & iterato plurimis periculoſiores nec paucis lethales eveniebant.

§. 28. Jam præter ſymptomata ab aliis recenſita Diarrhæam, Salivationem, phrenitidem & alia, frequenter notabantur pandiculationes, ſternutationes, ſtridor dentium, angina, vellicationes labiorum & narium. Ex his ſtridor dentium motibus convulſivis accenſendus, periculoſus non tamen omnibus æque lethalis erat. Sed periculoſior angina, ipſi etiam *Avicennæ* loco citato dudum ſuſpecta, à variolis fauces & pectora obſidentibus, tam deglutitionem quam reſpirationem ipſam inhibentibus, ſæpe ſæpius omnimodam quaſi ſuffocationem inferentibus. Ut hinc recte *Lommius, in obſervationibus Medicinalibus* pag. m. 295. *Quisquis huic malo ſuccumbit ferè, tanquam ex anginâ præfocatus moritur.* Ingenue fateor me huic malo, poſtquam radices egerat, hactenus nondum mederi potuiſſe, quanquam à phrenitide, diarrhæâ pluribusque phænomenis [à ſcriptoribus, pro pernici oſis habitis] vexatos, feliciter cum DEO liberaverim. Id tamen ſilentio non prætereundum, me certo habere perſuaſum, poſſe tale ſymptoma potu calido præcaveri: Cum neminem decocta vel alium potum calidum nec non juſcula avenacea &c. abſorbentem, licet linguam & fauces copioſæ variolæ obſiderent,

rent, angina correptum vel mortuum fuiſſe meminerim. Neque aſſiduæ vellicationes labiorum, & narium, ab ἀῤῥωςίᾳ διανοίας, perinde ut floccorum compilatio in adultis, febribus malignis lethaliter decumbentibus deducendæ, periculo vacabant.

§. 29. Revaleſcentibus præter moderatum caloris regimen & victum tenuem, pulveres bezoardicos Sennerti, Wedelii, epilepticum Marchionis, vel ex antimonio diaphoretico, Corn. Cerv. philoſophice calcinato, unicornu vero philoſophico, perlis, coralliis, conchiis præparatis, nitro anodyno pulv. anod. cordiali, camphorâ, lapide bezoar orientali, occidentali, conflatos, magis quam volatilia ſpirituoſa &c. proficua fuiſſe vidi. Præprimis à ſolo dicti lapidis Bezoar Orientalis uſu plurimos ſine præſentia Medici ex voto à Variolis liberatos fuiſſe multoties obſervavi. Incredibile profecto dictu, quam cito & quam bene ab uſu lapidis hujus omnia ſymptomata, convulſiones, anxietates & alii eruptionis prodromi conquieverint, ipſis variolis egregio ægrotantium cum levamine erumpentibus. Hinc non poſſum non mirari eos, qui pretioſum hunc lapidem, quem factitium putant, infra dignitatem nativorum verbi gratia lapidum cancrorum, concharum vel aliorum dejicere fruſtra laborant. Refragantibus quotidianis experimentis & Medicorum principum teſtimoniis. Quorum plures ut jam non laudem, ipſum equidem Perilluſtrem atque Magnificum Dominum *Illmerum de & in Wartenberg*, Conſiliarium & Archiatrum Cæſareum & Regium &c. lapidem bezoar orientalem magni æſtimare atque agonizantibus & alterum pedem velut in tumulo habentibus, tanquam ultimum remedium non absque pereximio ſucceſſu cum aliis exhibendum ſuadere *ex Decuriæ III. Ann. I. Obſervat. LXVIII. Ephemerid. German.* pluribus eluceſcit. Præterea decoctum euporiſton ex Corn. Cerv. raſpat. glycyrrhiza, ſcorzoner. paſſulis min. hordeo, lentibus nec non Emulſiones & potiones bezoardicas cordiales vel expellentibus vel temperantibus pro re nata variatas, inſtillatis tenui potui Mixturis ex Tinct. papav. rhead. non acidulata, clyſſo antimon. ſulphurat. ſpiritu nitri dulci &c. multum profuiſſe notavi. Neque

que balſamica & bezoardica media, verbi cauſa Tinctura prophylactica m. d. (quam præſervandi fine tam in Hafnienſibus anno 1689. quam noſtratibus utilem deprehendi) eſſ. myrrh. balſam. Mixt. Simpl. ſucceſſu carebant.

§. 30. Nonnulli denique, poſtquam à malignitate Variolarum prorſus liberati quidem videbantur, vel à materia morbificâ non penitus eliminata, vel ab aëris injuriis, vel diætâ neglecta, vel alia cauſa procatarctica neſcio qua leviſſima, periculoſis imo lethalibus affectibus aliis denuo corripiebantur. Quod licet nonnullis prædicebatur; tantum tamen aberat, ut haberetur fides, donec propriis exemplis confirmarent *Hippocratis lib. 2. aphoriſm. 12. Morborum reliquias, quæ â criſi ſuperſunt, recidivos morbos parere.* Plurimos hoc pacto tusſis contumaciſſima vomitu quandoque comitata vexabat, febre lenta ſimul afflictos, qui multis pectoralibus, diluentibus, humectantibus, nervinis, balſamicis & laxativis curari vix poterant. Aliis abdomen intumeſcebat, facie inflata, infra caput macie conſpicua, quaſi rachitide laborantibus. Taceo tumorem pedum, ſcabiem tam ſiccam quam humidam, tineam variaque ulcera, quibus affligebantur alii. Quorum quidem plurimis ſiquidem vires mediocres ſuppetebant, Laxativa iterata, ex reſinâ gialappæ cum ſpiritu appropriato decenter ſolutâ, cinnabari nativa, antimonio diaphoretico, confect. alkermes ſyrup. roſar. vel violar. ſolutiv. &c. & Balnea ex herbis ſiderit. conyz. tobac. ſaponar. origan. ſerpill. flor. chamæm. ocul. popul. &c. inſtar anchoræ ſacræ ſubveniebant. Reliquos tabes ſenſim conſumebat.

§. 31. Cæterum nec tempore hyemali imminente ceſſantem Variolarum luem, ſed ſatis licenter vagantem, ne limites epiſtolaris Diſſertationis digrediar, alia occaſione plenius delineandam reſervo.

§. 32. Has vero Obſervationes ad Te deferre perſuaſit, tam non obſcura tua in me benevolentia, quam peracre Tuum in his judicium. Demonſtraſti enim te tritas habere manus notandis ejusmodi obſervationibus & conſuetudine legendi. Singularem

vero tuam benevolentiam niſi exoſcularer, ferreus eſſem, dum tot Illuſtribus atque Excellentiſſimis Viris in Cæſareo-Leopoldina Naturæ Curioſorum Academia me quoque Collegam forte indignum adſcribere non dedignatus. Stabat quidem ſententia Cydoniologiam ad normam & formam Academiæ noſtræ tractatam publicæ luci nunc exponere; Enim vero poſtquam Excellentiſſimum *D. D. Georg. Sebaſt. Jungium*, *Aulæ Cæſareæ Medicum*, Tractatum de Cydoniis Viennæ impreſſum (nuſpiam à me viſum) conſcripſiſſe, honoratiſſimæ Tuæ literæ d. 9. Decembris anni proxime finiti ad me datæ pluribus dixere, mentem mutavi, ipſasque ſchedulas, in quibus hujus pomi Virtutes & uſus ſane inſignes rudi quaſi penicillo delineaveram, abjeci, ne fortaſſis Iliada poſt Homerum ſcribere putarer. Interim obſervantiæ ergo, quam Tuo nomini debeo, hoc qualecunque Praxeos clinicæ ſpecimen gratique animi mei ſymbolum exhibere volui debui, quod ut æqui bonique accipere velis eſt, quod ſummopere contendo.

Apollodorus.

Scribebam Mulhuſæ Imperialis d. 25. Januarii, Anno Chriſti 1701.

CONSTITUTIO EPIDEMICA TUBINGENSIS *Anni* 1701.

DN. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

QUanquam de raris & epidemiis verum fortè ſit illud Galeni, ſe obſervandi morbos occaſionem præ Hippocrate habuiſſe commodiorem, cùm unus Romæ vicus plures habuerit incolas, quàm integra urbs Græciæ, atque adeò ex tantis urbibus, uti & è caſtris, hiſtoria hujus anni epidemia plurimum ſibi promittat, non tamen parva negligenda putem, ſed & ex talium particularium collectione formandum aliquid univerſale, imò juvat noſſe, quibus fatis diverſa loca ex diverſis cauſis in pace aut in bello fuerint exercita, ut pateat, quid univerſale anni vel parti-

particulare loci fuerit. Decimus per Dei gratiam completur annus, à quo Tubingam liberam reliquit dyſenteria, quæ cùm per tres annos prioris ſeculi octuageſimum nonum, nonageſimum, nonageſimum primum, belli injuriis aliàs graves, ab æſtate in autumnum epidemiè fuiſſet graſſata, tum more etiam epidemio requievit, ut cùm interim fama publicaret ipecacoannam novum antidyſentericum, eo hactenus opus nobis non fuerit, nec experimentis ejus laudes comprobatæ; quibus tamen multum derogat, ſi verum, quod in novellis legi, pro gallorum exercitu aliud novum remedium antidyſentericum in Italiam fuiſſe mittendum. Noſtram pacem ſive illas inducias rupit nupera æſtas, & alvi fluxus noviter urbi intulit. Quam prior illa æſtas, quæ ante decennium finem dyſenteriæ tulit, ſicco calore prævaluit duas præcedaneas, tam ultima hæc nupera omnes hactenus intermedias; quanquam illa nonageſimi tertii æſtas, dyſenteriæ apud nos non ferax, æſtuoſæ ſiccitatis teſtimonium habuerit in bonitate ſui vini & frumenti. Recordor quoque anni nonageſimi noni, quòd menſe Junio, ſatis etiam calido & ſicco, diarrhœas quasdam concitarit, & metum mali gravius invalituri jam tum incuſſerit, ſed in herbâ velut ſuffocatum malum brevi evanuit, quanquam & illa æſtas tulerit vinum & frumentum bonum, calidæ temperiei fructus. Quæ itaque & qualis fuerit labentis hujus anni æſtas, notoria quidem, determinanda tamen: Primò enim frigida veris conſtitutio, diu nimis durans, & ad finem usque Aprilis ſe extendens, nec majum ſivit incaleſcere, ſub inconſtante adhuc aëre, niſi verſus finem; abhinc autem invaluit æſtuoſa temperies, an potius intemperies, audiebantur paſſim triſtes novellæ de calamitatibus graviſſimarum tempeſtatum, quæ per DEI gratiam ſuper capita noſtra tranſierunt ferè innoxiæ; raræ parcæque pluviæ ſiccitatem contemperare non valebant, usque dum finis Auguſti aliquale frigus ferret, novam autem denuò ſubſequam æſtatem terminaret pruinoſus ſub finem September, prævalente hactenus ſiccitate. Aſtra qui volet, his applicabit & determinabit ex ephemeridibus. Reſpondit iſtis, poſt tardam utique germina-

minationem, contra ſpem bona & meſſis & vindemia; etenim uvas ab immaturâ putredine, quam minabantur plurium acinorum hoſpites vermiculi, quò minus latius ſerperet, cohibuit illa ſiccitas: Poma autem & pyra verminoſa pleraque præcociter ceciderant, nec diu aſſervari potuerunt, in putredinem nimis proclivia, ne de fagorum foliis gallarum extraordinariâ copiâ obſitis, de braſſicâ ab erucis depaſtâ, &c. dicam. Prius verò & ex vicino quodam vaccarum grege (ſalvo noſtro) hydrops pectoris multas abſtulerat, & anſerum juniorum ſtrages aliquibus locis tanta fuerat, ut præ fœtore ſepeliri debuerint. Hæc igitur æſtas iterum inter nos alvum fluere fecit; primi qui laborare cœperunt, erant infantes, menſe ſtatim Junio, plures ſequenti Julio, quo etiam adultos (non tamen ex illis diætæ erroribus famoſos) invaſit diarrhœa quædam torminoſa, acuta, imò cum vomitibus ſpasmoque ſurarum cholera. Tandem rari in urbe dyſenteriæ, non ita malignæ, caſus, frequentiores ex pagis aliisque locis audiebantur, nec tamen ullus illorum fluxuum, uti quidem minitari videbantur, nimis apud nos invaluit, nec ſtragem edidit; non deſideratis niſi paucis infantibus: Inſuper autumno in totum ſat cito hîc loci omnis lues requievit. Meæ tum curæ concreditis ſuccurri, præter uſum pulverum pannonici, antimonii diaphoretici, gelatinæ cornu cervi ſiccæ, ſeminis plantaginis in congruis vehiculis, methodo inprimis Mortonianâ, ſucceſſum ſecundante Deo, jungens corticem peruvianum cum electuario diaſcordio per ſyrupos in bolos, vel ejus extractum cum noſtro bezoardico aut theriacâ cœleſti in pilulas formando. Ultra illos alvi fluxus nil epidemii tulit æſtas, niſi quòd eodem tempore puerorum genæ communiter intumuerint, auditi quoque fuerint catarrhi æſtivi, ſive tuſſes plerunque ſiccæ, quibus addi poſſunt tres ſtudioſi unius collegii, quorum unus hæmorrhagiâ narium enormi, alter hæmoptoe largâ, tertius vomitu cruento ſub idem tempus laborarunt. Hæc eſt noſtra æſtivi fluxûs hiſtoria, quam propterea notare volui, ut conferri poſſit cum aliis, utpote ſpe fretus, fore vel tandem clariorem cauſam, cur non omnibus ſed certis annis fiant talium epidemiorum recurſus?

Ejuſdem Schediaſma ad Hiſtoriam Epidemiam Anni 1702.

QUandoquidem adhuc ſuper nos manet DEI benignitas, quam prioribus annis deprædicavi, quod priſtinam epidemiorum morborum malitiam Tubingæ gravem repreſſerit, nec ſinat hucusque iterum invaleſcere, idcircò hiſtoriæ illorum pro hoc anno per modum appendicis tria ſolum breviter ſubjungam, quæ notari poterant.

Ante omnia inconſtantiæ & anomaliæ, quæ per ultimam hyemem, uti & per duas priores fuit, non ſatis videntur reſpondere morboſi effectus; Major illa fuit, & omninò talis, ut ſub eâ ſanitatem mortalium adeò benè ſibi potuiſſe conſtare, ſæpè admirationem moverit, dum pauci utique per urbem illo tempore ægrotarent, & malignorum epidemia planè exularet, eorum autem morborum, qui quadranti anni ſunt congrui, nec magnus numerus, nec extraordinaria eſſet ferocia: Hoc eſt paradoxum, quod vexare poſſit & ſoleat practicos, ſævire luem eandem ſub diverſo aere, & ſilere ipſam ſub tali, quem morbiferum accuſaveras.

Quia verò morboſi effectus non ſtatim ipſo menſe vel quadrante erumpere, ſed ſequenti demum ſuccedere perhibentur, huc proin referri poterit, quod ſecundò notari meretur, ſcilicet utut interdum propriè epidemium in urbe nihil ſit, ſed ſporadicè multi ægrotent, certo tamen tempore plures ægros abripi, quàm alio, per morbos diverſos & diſperſos: Tale fuit tempus vernum hujus anni ſub finem Aprilis & principium Maji, quo perſonæ diu infirmæ, ſenes, viduæ, infantes, plures quam aliàs fuerunt abreptæ. Quomodò ſingulorum ita fata concurrant, vel in quantum debilitas eorum non ferendo conveniat, facilius eſt determinatu in theſi, quàm hypotheſi.

Tertiò, quæ de fluxibus alvi mediocritatem adhuc ſervantibus per æſtatem ad annum præteritum notavi, huc repeti poſſunt pro hoc anno; nam pariter cum æſtate redeuntes non invaluerunt ultra gradum priſtinum. Illud modò addam, aliundè

ad nos advectum fuiſſe quid mali gravioris. Inter reduces ex caſtris ad Landavium, qui febre tertianâ & diarrhoêâ laborarunt, unus ex civibus ſub finem obſidionis ibi & Philipsburgi non niſi per diem unum & alterum commoratus vix domum attigerat, poſt medium Septembris, cum dyſenteriâ dejiceretur atroci. Hæc uti per contagium hauſta fuiſſe videtur, quia non tam errores in diætâ commiſſos novit, quàm conceptum inter infectos horrorem ipſe accuſat, ita domi etiam ſe diffudit ad plures, obſervans quidem fatalem illum morem, quo certæ ſolùm perſonæ ſolent corripi, ſalvis aliis: Nam conjux omnium ſordium injuriis expoſita manſit intacta, conjugis autem ſoror ipſo die ſeptimo à decubitu viri completo dejecta fuit, & die ſequente filiolus trimulus ſedes torminosè cruentas frequentare cœpit; evaſit tamen illa triga feliciter, & perſtitit hanc intra domum lues. Multo autem gravior fuit hujus viri dyſenteria peregrè allata, quàm ulla per urbem ſpôntè oborta, non ſolùm duratione in tertiam ſeptimanam & dejectionum nimis citatâ frequentiâ, ſed & excreti diu ſinceri cruoris, dein non muci verum flavo-viridis liquaminis, copiâ perquàm magnâ, ſtipata etiam ſymptomatum moleſtiſſimâ vehementiâ, præter oppreſſionem præcordialem, tormina, teneſmum, inprimis dyſuriâ & tantum non jugi ſingultu, de quibus ultra decem dies & præ reliquis majores audiebantur ægri querelæ. Cum die ſexto, quo demum poſt tentata domi varia conſuli cœptum, ut & diebus ſequentibus nullæ diſtingui poſſent remiſſionum & exacerbationum viciſſitudines, & urina omnis rubedinis expers, flaua & clara, ſed turbata admodùm facilis, offerretur, paucis, cùm non tam febris (nec aphthæ unquam nec deliria ſupervenerunt) quàm fluxus & vires urgere viderentur, æger item à meridie per veſperam ſumtas ana duas corticis peruviani & electuarii diaſcordii drachmas, ut ingratam ſibi formulam, porrò nauſearet, inde purioris cruoris copiam citari prætendens; Itaque pro nocte primùm modicam narcotici doſin extractis corticis, tormentillæ & bezoardico addere conſultum videbatur, & ob bonum effectum continuare alternatim tales pilulas & emul-

ſiones ex ſemine papaveris albi, plantaginis, amygdalorum, in congruo vehiculo, edulcoratas cum abſorbentibus & pulvere anodyno, ſemper ita doſi nocturnæ reſervando vim opiati: Per dies verò ſuis horis dabantur quater ſcrupuli pulveris ex unicornu foſſili, coralliis, ſemine plantaginis, priapo cervi, dente hippopotami, pannonico, itidem in conſimili vehiculo; Quibus tandem acceſſerunt datæ ſubin guttæ balſami peruviani cum cochleari ſyruporum papaveris erratici, roſarum rubrarum, ſymphyti, & electuarium temperatum cordiale ſtomachicum, cordiale. Dubia movit potus, cùm ab aquâ cieri alvum, à vino æſtum prætenderet æger; Videbatur ergò medium tenendum, conceſſo modico vino vetere pro paſtu, etiam ob languorem & anorexiam perparco, extra id tempus præſcripto decocto ex raſurâ cornu cervi, maſtiche, & cinamomo: Serum lactis commendatum neſcio cur citò nauſeavit æger, multum autem gelatinæ cornu cervi hauſit ſolutæ in vario vehiculo calido. Externa ſcrobiculo cordis, ſedi, membro, roboris & linimenti ergò admota, & cætera, prolixius recenſere opus non fuerit. Illud addendum, dyſenteriam fœminæ cum cruore multo, magnis torminibus, ad usque deliquia, non impediiſſe tamen, quò minus die quarto, ſtato utique tempore, venirent menſes, & durarent aliquandiu, citius tamen finiti, quibus etiam id dandum videbatur, ut interim parcius inſiſteretur uſui iſchæmorum.

* * *

Quam in Ephemeridibus Meteorologicis Tubingenſibus olim exhibui Tabulam motuum mercurialium per triennium, eam ulterius ad præſens tempus continuatam, perque annos adeò plusquàm octodecim extenſam, quia brevis eſt, publicè hîc propono, dum ephemerides ipſæ tot annorum domi latent prolixiores. Obſervationes quidem circa Experimentum Torricellianum fuerunt inſcriptæ alicubi difficiles Nugæ; habuerunt tamen ſuos vindices. Tranſeat, aut maneat liberum, quorumcunque judicium: Meam ego tabulam illis modò deſtinavi, qui nihil temerè prætermittentes etiam Perpetuo tali Mobili delectantur, utuntur. Horum non modò Curioſitas cum propriis conferre

alienas

alienas amabit obſervationes, verùm etiam ſagacitas per earum ſylvam venabitur prædam aut ſcrutabitur vias, quas in Meteorologiâ non minus ac in Epidemiâ occulit Natura. Ne aſymbolos ipſe ſim, excerpam unum alterumque caſum, cui applicari poſſint, quæ in tabulâ exhibentur ſtationes: Si prius monuero, ſermonem adhuc eſſe de uno eodemque Barometro illo ſimplici, cui ſcalam admotam fuiſſe olim monui minutorum decem, qualium palmo romano dat P. Lana; Illam hâc vice ſubdiviſi in gradus viginti, ut evitarem numerorum fractiones. Sic omnium ſuprema ſtatio & altitudo mercurii deſignatur per ſemiminuta 20. medium ſcalæ habet 10. imum 0.

Horum ſive decem palmi minutorum ſive viginti ſcalæ graduum varietate abſolvuntur motus mercurii intra tubum, quibus extrà reſpondent motus aeris tanti & tales, ac per hos annos contigiſſe meminimus magnâ copiâ & differentiâ. Variant anni, interdum nec ad ſummum nec ad imum ſcalæ deducunt mercurium; variant menſes, interdum diu quaſi in eodem tenent ipſum, ſub exiguâ motuum differentiâ; aliàs intra paucos dies fit lapſus à ſummo ad imum, aut aſcenſus ab hoc ad illud. Itaque ſi cui libuerit comparare annos annorumque partes inter ſe, habebit, in quo ſe exerceat: occurret autem ipſi communius hyeme gradus ſupremus, interdum quoque autumno, rarius primo vere, nunquam æſtate. Quibus autem menſibus ſupremus, iisdem quoque infimus: ſic æſtivis neuter. Adeoque differentia illa motuum maxima decem, novem minutorum eſt hyberna: autumnalis nunquam minor quinque minutis, ſæpè fuit major: His æſtiva nunquam major, ſæpè minor. Dantur autem menſes omnium anni partium, quibus non niſi trium min. eſt differentia: uti dantur interdum dies, quibus quaſi ſuorum motuum dememiniſſe videtur mercurius, hærens diu in eodem.

Sed ad ea, quæ promiſi, ſpecialia. *Diluvium tempeſtuoſum* a.1702. d.13. Jul. de quo in ENC. 3.7.137. non fuit cum illâ menſis ſtatione humili, quam exhibet tabula, ſed cum medio ſcalæ: Præceſſerat deſcenſus non niſi per gradum unum; planè non pro-

ratio-

ratione talis ac tantæ exonerationis, tam venientis quàm fientis & factæ. Belli fluctus, quorum omen illud tunc metuebatur, irruerunt utique nimis heu graves, tranſierunt tamen DEI gratiâ; quæ vel tandem plenè ipſos compeſcat! Nondum quippe ceſſant. Nam nupero demum Auguſto hujus anni 1710. noviter fuit præceps vallium noſtrarum inundatio; iterum non cum humilitate, quanta ſolet eſſe cum talibus exonerationibus aeris hybernis, ſed cum gradu modò ſcalæ ſexto.

Ominoſum quoque inter alia nimis multa triſtia ſigna videbatur *fulmen extraordinarium*, cùm nocte præciſe mediâ inter ultimum Decembris An. 1702. & primum Januarii An. 1703. ad ſonum ferè duodecimæ graviter detonaret vetus, aut intonaret novus annus: Utique triſtis recordationis. Tulerat ſerus & ultimus veſper lapſum ad imum illud ſcalæ, quod in tabulâ, ſub auſtrino, laxo & humido aere. Manſit diu tunc humilis mercurius, imò quod non aliàs factum, deſcendit adhuc infra illud ſcalæ imum: Ut non niſi illâ vice differentia motuum fieret major decem minutis. Citò enim, ejusdem quippe Januarii ſub finem, conſpicuus iterum fuit in altiore gradu illo, quem tabula exhibet. Neſcio, num ad cauſas vel ſigna fatorum talium ſpectet, quod ſingulare tunc videbatur ſpectaculum: Mars accedens ad vicinos Saturnum & Jovem; hoc ſubinnuiſſe modò ſufficiat.

Anno 1705. ad gradum ſcalæ, quem tabula offert, ſextum cecidit Majo menſe *intempeſtiva nix*; nobis quidem pluvia, vicinis autem alpibus utique nix copioſa. Scribebatur tunc ex provinciis germaniæ ſeptentrionalioribus, gravem pati arbores calamitatem, præ nivis mole avulſos vel grandes tiliarum ramos: Ad alpes noſtras multâ nive tectæ & preſſæ ſegetes & vinearum frondes, manſerunt tamen in ſalvo, poſt paucos dies reſurgebant & lætè virebant; retardata modò, non uti aliàs à pruinis, læſa fuit germinatio. Succeſſit brevi, ſc. nivi diei 25. aliud die 29. meteorum, cùm jam ſupremam menſis ſtationem occupaſſet mercurius, ſub aëre nondum quieto, dejiciebat enim granedulæ copiam, apriliformis.

Ex

Ex An. 1706. *Eclipſis Solis* memorabilis fuit neq; cum ſupremâ neq; cum infima Maji menſis ſtatione, ſed cum mediâ: Et quod ſub Eclipſi ſolari partiali, magnâ tamen, An. 1699. in E N C. 3. 7. 88. annotavi, de barometri nullâ prorſus factâ mutatione, per omne illud obſcurationis tempus, idem ſub Totali nobis & Annulari pariter omninò ſe habuit. Stetit mercurius obſcuro illo tempore, quaſi crepuſculo, fixus, planè invariatus, ne pili latitudine vel demiſſus vel elevatus, utut thermometri fide aër benè refrigeraretur. Veſperi autem comparuit per quartam minuti partem humilior: Tunc nubes pomeridianas quidem difflarat eurus, ſequens mane tamen tulit pluviam; & ſerus veſper ſignum gratiæ, Iridem, cùm altior jam ac ante eclipſin eſſet mercurius.

Annorum 1707. & 1708. *hyemes auſtrinæ* non tulerunt conſuetam altitudinem. Januarius 1708. vernus potius, quàm hybernus; quo in pratis colchicum, mezereon in ſilvis floruerunt. Et inſolita tamen illius temporis lenitas & temperies docente thermometro fuiſſet nobis per æſtatem ſumma rigiditas. Nunquam illo menſe altus mercurius, vix ſemel, nec diu, venit ac ſtetit ultra ſcalæ medium, plerunque multùm infra ipſum. Cùm in imo hæreret per decimum & ſequentes dies, mirum non fuit cum aere turbulento, ſed ſatis quieto, grato, apud nos, poſt nebulam aut flavedinem vel rubedinem matutinam, tunc frequentem, non pluvioſus, ſed vel ſerenus vel nubibus Solisque radiis alternans. Alibi forſan ſe exoneravit. Die illius Januarii 20. & ſeqq. cùm perturbaret aerem ventorum vis, & ferret fulgura, irides, pluvias, mercurius quidem deſcenderat, ſed non eo usque. Interim paſſim quoque ſcribitur aliundè, viſa meteora varia, facta diluvia, delapſos ignes, &c. Communiter autem, ex Septentrione, eſſe potius ver, quàm hyemem. Prægreſſus December 1707. fuerat non minus & aeris & mercurii motu apriliformis; differentiam ſuam quatuor minutorum abſolvens vel viginti quatuor horarum ſpatio, à nive ad ejus ſolutionem: Nec ad imum nec ad ſummum ſcalæ, ut alias hyeme ſolet, unquam pertigit.

Anno 1709. Januarii *hyems ſine pari*, ſive gelu extraordina-

rie longum & magnum, non obſtitit, quò minus caderet mercurius, ſcilicet ad venturam oportunè nivem, tegmentum ſegeti. Certè per diem duodecimum & tres ſequentes benè humilis, etiam poſt nivem adhuc, ſub aere ſereno, conſtanter gelido: Atqui mediâ æſtate communiter illa ſtatio ſolet eſſe tempeſtuoſa. Non niſi uno minuto humilior ſtetit die quinto, ante gelu illud, qui tamen fuerat toto cœlo diverſus, ſcilicet auſtrinus, laxus, pluvius, quem rigor venti nocturnus ſtrinxit & mutavit in planè alium; tunc enim nix & gelu hyemis illius acerrimæ principium. Hinc decimo ſexto motus per ſcalam ſurſum, nondum tamen ad ſummum: quò pertigit demùm die decimo nono ſerenato poſt nebulas conſtanter aere. Tales tunc dies quatuor, inter quos unus ex frigidiſſimis totius menſis, & per quos tamen deſcenſus duorum minutorum. Cùm verò intra breve tempus per tria minuta fieret ulterior lapſus ad ſcalæ medium, tunc alia venit nix, & comparuit ad veſperam pruina murorum; Hinc moleſtiſſimi rigoris vel tandem aliqua relaxatio. Fuit, ſiquidem Aſtrologos audire lubet, prævia laxitas auſtrina ſub oppoſitione Martis & Solis. Superveniens oppoſitio Saturni & Mercurii dedit principium hyemis per ſtringentem euroboream. Finem fecit oppoſitio Saturni & Veneris cum PL. & aliis ad diem Pauli. Supremam interim menſis ſtationem & inclementiam fuiſſe non ſub iſtis, ſed ſub quadrato Jovis & Solis, mirum fortè cuipiam videri poſſet.

Sic utique viſum quondam fuit *M. Slutero*, occupato in dextrâ applicatione principiorum *W. Cockii* ad conſtitutionem meteorologicam anni 1695. ubi tractat inter benè multa notatu digna quæſtionem: cur calefaciens alias quadratum Jovis & Solis die ſexto Decembris forte gelu tulerit? Tranſeat hîc examen rationum, hoc ſolum addam: Ante ſeculum *Helis. Roeslinum* in d. navig. Septentr. (laudato Belgis libello) de hoc paradoxo jam monuiſſe Aſtrologos. Scilicet hybernum gelu à Saturni configuratione cum aliquo planeta fuiſſe mitigatum. Contrà, Solem, Jovem, Martem, Mercurium tunc configuratos frigus intendiſſe Exemplis annorum 1608. 1609. Quo ipſo ſimul innuitur

alte-

alterum Sluteri dubium, quod ſcilicet conjunctio Saturni & Solis uno anno liquationem, altero gelu tulerit. Etenim d. 18. Dec. 94. ſub illâ intenſum frigus: anno 95. d. 8. Jan. ſub conjunctione Martis & Solis liquatio, ad imum ſcalæ: d. 13. Jan. poſt conjunctionem Saturni & Mercurii gelu fuit, ad ſupremam menſis ſtationem; Et ad analogiam cum aſpectibus & meteoris Jan. anno 1709. Cæterùm, priores illæ hyemes auſtrinæ uti videbantur fovere Peſtem Polonicam, ita ſuccedens borealis eandem ſperabatur extinctura: Et erat utique ſilentium aliquandiu; verum enim verò triſtia porrò leguntur in novellis publicis. Opponam adhuc illi gelu *æſtum*, quem ſuſtinuimus per dies Julii anno 1707. quatuor, ſcilicet d. 19. 20. 21. 22. inſolitum; non tamen cum humili mercurio, nec cum magnâ motuum differentiâ, ſed â ſupremô hujus menſis, & communiter æſtatis gradu, à nebulâ per ſerenitatem extremè calidam ad tempeſtatem nocturnam, ſenſim facto deſcenſu non niſi per quatuor gradus, nec infra ſcalæ medium. Interim, qui primo die aſpirarat adhuc aer lenis, diſpellens nubeculas, (quæ quidem ſolet eſſe gratia *Eteſiarum*, ſive euroboreæ & euri, pomeridianum aerem temperantium) emanebat prorſus, ne auræ quidem appulſus ſentiebatur, urgebat autem calor, quantum thermometri teſtimonio ab illo tempore nullus annorum ſequentium tulit. Hæc, ut dixi ad tempeſtatem; cui cùm ſuccederent ulteriores binis diebus ſequentibus, & obtineret inſignis temperati jam, imò refrigerati, aeris inconſtantia, tunc quod ſiccus calor non potuit, procuravit laxa humiditas, ſcilicet deſcenſum ulteriorem, ut differentia tamen ſtationum ſub tam diverſo aere fieret octo tantum graduum. Si cui libeat recurrere ad Ephemerides illius temporis aſtrologicas, inveniet Jovem apud Martem, & aſpectus forſitan pro eteſiis quoque & ſubſequâ inconſtantiâ.

Cùm reviderem Tabulam, offendi, quod æſtate rarum, *ſcalæ imum* ipſo *Julio* anni 1703. Itaque recurrens ad Ephemerides, deprehendo lapſum per quatuor minuta factum intra 24 horas, & mox reaſcenſum intra horas non plures, per quinque minuta, die menſis ſexto, ſub aere non calido, cum pluviæ copiâ

ventique impetu: Flabat ille ex plagâ à meridie ad occaſum, verſus quam nobis ſitus eſt *Lacus Podamicus.* Atqui hic ipſe tum dicebatur intumuiſſe ultra modum; An perturbatus appulſu hoſtis viciniæ graviter minacis?

Video etiam, quod vix aliàs factum, *Decembri non ſtetiſſe humilem mercurium*, ſed tenuiſſe octavum ſcalæ gradum anno eodem 1703. Inſpicienti autem ephemerides occurrit illa ſtatio die Decembris octavo nubilo, inconſtanti, ventoſo. *Tempeſtas* horrenda cum fulg. ton. vi venti inſolitâ, vix ſine terræ motu fuiſſe credita, quæ in *Angliâ*, *Belgio*, & *ad mare Balticum* valdè ſæviit, & ruinam multis intentavit vel intulit, ſcribebatur tunc nocte inter 7. & 8. Dec. incepiſſe ex SW. & duraſſe ad meridiem octavi; qui turbulentus, ut dictum, apud nos, non tamen tempeſtuoſus, tranſiit de cætero ſine damnis. Cur ſub tali aere non humilior mercurius? An medius inter oppoſitiones & poſt conjunctiones trigonus id non permiſit? (Illa verò videſis apud Aſtrono-

TABULA
Motuum Mercurialium,

	1691	1692	1693.	1694.	1695.	1696	1697	1698	1699
Januarius		20 2	20. 10	19. 6	16. 1	20 4	18 4	14 0	20 0
Februarius		14 1	19. 4	19. 10	18. 4	18 4	16 0	16 6	16 4
Martius		15 2	14. 2	15. 5	14. 4	14 0	18 0	16 8	17 0
Aprilis		14 2	12. 6	15. 6	10. 3	14 5	14 5	12 4	14 0
Majus		13 4	12. 4	12. 5	13. 4	16 7	14 8	14 6	14 5
Junius		12 5	13. 6	13. 8	16. 6	15 5	14 4	15 8	16 4
Julius	13 7	13 5	13. 8	14. 7	13. 8	14 6	14 7	14 8	14 6
Auguſtus	14 9	13 6	13. 6	12. 7	16. 6	16 8	16 7	14 6	15 8
September	16 8	16 6	15. 4	15. 4	12 4	17 1	14 4	14 6	16 6
October	16 9	15 6	17. 4	16. 0	19. 6	4 4	18 5	16 0	16 5
November	15 0	14 4	15. 4	14. 0	16. 11	10 0	16 0	15 3	20 0
December	18 7	20 2	18. 0	19. 5	14. 2	18 4	14 8	18 2	20 0

nomos) Certè à NL tunc ecliptico properavit ad ſupremam, quæ in tabulâ ibi ſtationem intra triduum.

Denique finem his impoſituro ad manus venit *la connoiſſance des temps*, quam Gallica ſcientiarum Academia publicari facit, ubi de anno 1708. ſcribitur, ſupremam per ipſum elevationem mercurii fuiſſe obſervatam *d.* 17. *Novembr.* 28. poll. 1. lin. $\frac{5}{8}$: *Infimam d.* 10. *Januarii* 26. poll. 9. lin $\frac{1}{2}$. Hæc planè conveniunt cum obſervationibus meis: Etenim ſcalæ meæ gradus decimus octavus, qui in tabulâ ad annum 1708. Novembri reſpondet, etiam non fuit per hunc annum, niſi mane iſtius diei 17. quo longam nebulam excepit ſerenitas: Frigidum utique fuit illud mane, minus tamen, quàm ſequens, quod habuit mercurium tribus jam gradibus inferiorem. Alterum huic oppoſitum, ex Januario ejuſdem anni, eſt illud ipſum ſcalæ imum, de quo ſupra, ad hyemem auſtrinam, quod mirabar fuiſſe ſine aeris turbulentiâ. In quo itaque ſubſiſto: Ad occaſionem quamcunque aliam reſervans plura!

ſive

Stationes Barometri ſupremæ & infimæ.

1700	1701	1702	1703	1704	1705	1706.	1707	1708	1709	1710
20 0	14 2	18 0	18 0	16 0	18 6	16.10	16 8	12 0	18 2	16 0
14 2	16 2	20 0	10 2	18 2	19 0	16 4	14 8	16 2	16 2	16 8
18 6	12 0	16 4	16 6	12 2	18 0	16 6	16 6	12 2	14 4	14 0
16 2	14 4		14 2	14 4	16 2	14 4	14 0	12 2	14 4	14 2
14 5	14 6		14 4	12 5	14 6	14 4	12 6	14 4	12 4	16 6
14 4	16 8	11 6	14 6	14 4	14 4	14 6	14 6	12 4	14 6	14 8
16 8	14 4	12 6	14 0	14 6	14 7	14 8	14 6	14 6	14 6	14 6
14 8	16 6	14 4	12 6	14 8	14 6	14 8	12 2	14 6	14 8	14 6
14 8	16. 12	14 4	14 2	13 2	16 2	16 4	14 4	14 4	16 6	16 6
14 5	18 6	16 0	14 2	18 6	14 4	14 6	14 0	14 4	16 2	
20 0	18 2	16 0	18 4	16 2	16 6	14 0	18 4	18 4	18 6	
19 6	16 6	16 0	19 8	18 2	14 0	18 0	12 4	14 2	18 0	

De
Frigore hyemali Anni MDCCIX.

FRigoris vehementia, quæ Anni 1709. principium memorabile reddidit, digna eſt habita, quæ Curioſorum conſiderationem eruditam, ſubeat, quos inter præcipue Exc. D. Joh. Guilielmus Bajerus, in ill. Noricorum Univerſitate Altdorfina Profeſſor publicus in diſſertatione d. 15. Februarii edita cauſam ejus expoſuit; & celeberrimus D. Bernardinus Ramazzinus in Antenoreo Lyceo primarius practicæ Medicinæ Profeſſor in Oratione die 13. Maji anni prædicti publice habita, præter cauſas, in effectus etiam morbiferos algidiſſimæ hujus conſtitutionis inquirere voluit. Horum itaque propria verba Lectoris in gratiam, cum paucorum in manus Opuſcula devenerint, Hiſtoriæ noſtræ epidemicæ ſubjicere libuit.

DN. JOHANNES GUILIELMUS BAIERUS.

§. 1. FRigoris illius poſt hominum memoriam maximi, quod menſe proximo per Europam ſæviit, rationes breviter evoluturi, merito præmittimus recenſionem quorundam phænomenorum tam antecedentium, quam durante ejus vi in aëre terraque noſtra obſervatorum, unde totius rei cognitio facile ducitur.

Phæn. I. §. 2. Erant jam tum Decembris dies plurimi gelidi ſatis ac nivoſi, terra frigore tam alte conſtricta, ut currus onuſtos ſuperficie ſua ferret; neque omnino ſolvebatur, tametſi per intervalla tepidi venti aërem agitarent & poſt Calendas Januarias ad Nonas usque pluvia tempeſtas impenderet. (Phæn. II.)

§. 3. Ipſo Nonarum die, cum aquis nivalibus pluviisque telluris facies undique maderet, (latente tamen adhuc ſubtus glacie,) circa veſperam demum quam maxime humidam, ventus orientalis ſpirare primum leniter, ſed provecta nocte vehementius, cœpit; poſt quem ſub auroram ſtatim terra omnis nive & pruina viſa eſt obriguiſſe. (Phæn. III.)

Phæn. IV. §. 4. Ventum hunc, per ſequens biduum & ultra cum aſſiduo

ſiduo frigoris incremento, ſed diverſo impetu continuatum, paullo antea Mercurii in Barometro per plures gradus aſcenſio ſubita prænunciavit, cum prius ad veſperam usque diei V. Jan. multum infra mediocritatem lapſus eſſet. Phæn. V.

§. 5. Thermometrorum ex adverſo liquores ſubinde majores frigoris gradus notabant ad medium usque Januarium; quo cum ad tantam vehementiam gelu proceſſiſſet, quantam in noſtris regionibus vix attingere poſſe credebatur, circa diem XVIII. obſervatum eſt remiſiſſe paululum, ſed non diu neque conſtanter: quandoquidem & per brevia intervalla rurſus crevit decrevitque, & diei XXIII. tempore matutino majorem quem antea unquam vim in noſtris Thermoſcopiis oſtendit, poſt meridiem autem notabiliter defecit. Phæn. VI.

§. 6. Mercurius interim in Barometro alterno aſcenſu deſcenſuque ventorum potius, elaterem aeris variantium, viciſſitudines indicabat, quam frigoris incrementa & decrementa; nobis quidem haud mirantibus, qui pridem noveramus, & calorem & frigus, & ſerenitatem & perturbationem cœli cum diverſo elateris aerii ſtatu per accidens ſaltem conjungi: tametſi vulgo iſta qualitatum aeris temperatio Barometrorum ſcalis pro regula conſueverit adſcribi. Phæn. VII.

§. 7. Quemadmodum igitur iſtas Barometri mutationes, utpote parum ad hoc negotium conferentes, ſigillatim exponere ſuperſedemus; ita nec operæ pretium fore arbitramur gradus thermometrorum hic enumerare, qui diverſi ſine dubio ſunt non ſolum in diverſis machinarum generibus, (unde eodem tempore v. g. Hamburgi liquor à gr. 60. ad 86. aſcendiſſe, Francofurti ad gr. 21. deſcendiſſe, in diariis publicis memoratur,) ſed diverſi quoque in ſingulis ſpeciebus, pro diverſitate ſcalarum, liquorum, variaque altitudine & amplitudine vitrorum. Quare facile conjicimus, neminem ex hujusmodi recenſione animo percepturum quid res ſit, niſi qui vel thermometra noſtra oculis uſurparit, vel prolixam eorum legerit deſcriptionem. Phæn. VIII.

§. 8. Cetera licet eandem ob rationem, ex obſervatis Phæn. IX.

Bero-

Berolinenſium, Francofurtenſium, Dantiſcanorum, Hamburgenſium, Roſtochienſium, Stetinenſium, aliisque, quorum copiam diaria publica fecerunt, colligi ſatis tuto non poſſit, ubinam locorum maxime frigus dominatum fuerit, quique gradus di-
Phæn. X. verſis locis intercesſerint; tamen hæc certa & notatu digna ſunt, quod 1) eadem nocte univerſam Germaniam invaſerit gelu, 2.) eadem proportione ubivis creverit decreveritque, 3.) ad ſupremum ubique culmen, pro climatis ratione, & ultra quam putabatur, pervenerit, 4.) calidiores Europæ intractus, Galliam & Italiam, ſimili cum rigore penetrarit, quin etiam, incredibile dictu, ipſas Thermas Aquisgranenſes, congelarit.

Phæn. XI. §. 9. Nec præterire poſſum, quin memorem, frigus decreſcente Lunari lumine invaluiſſe, & biduo ante plenilunium maxime remiſiſſe, ſecus ac vulgo creditur fieri. Quin & ceterorum aſpectus Planetarum tanti non erant, ut exinde talem effectum ominarentur Aſtrologorum regulæ: niſi dicere velis, ☍ ♄ ☿, quæ die VII. Jan. contigit, biduo antequam fieret, iſtam mutationem aëri intuliſſe. Sed nec deſunt Calendariorum artifices, qui Jovem beneficum hiemis iſtius præſidem declararent, & hinc Januario menſi inſignem frigoris temperaturam promitterent.

§. 10. Jam vero ut ad cauſas eventus hujus inexpectati accedamus, è modo dictis patet facile, quam debile, imo nullum ſubſidium ab Aſtrologia ſit ſperandum: Quare miſſis ambagibus originem memorati frigoris ducimus à vento orientali præcedente (vid. *Phæn. III.*) hujus autem occaſionem ab impedito aëris noſtri, per priorum dierum turbulentam tempeſtatem, elatere, de quo *Phæn.* II. & V. loquuntur. Etenim cum venti tepidi humidique d. IV. & V. Jan. leniter ſpirantes tenuiorem feciſſent aërem regionum planarum illo, qui ſilvoſis montibus, nive & glacie rigentibus (Bohemicos intelligo Carpathiosque) imminebat, fieri non poterat, quin ſublato ſic aëris utriusque æquilibrio, hic in iſtum gravis irrueret, advectisque ſecum ſpiculis glacialibus totum impleret. Ita vero & illi vapores, qui prius atmo-

atmoſphæram noſtram confertim occuparant, excuſſo calore modico ſimul in pruinas abierunt, & aquam in ſuperficie telluris fluentem pariter ſuo attactu congelarunt. Namque ipſum terræ ſolum jam tunc priore à frigore jacuiſſe conſtrictum, *Phænom. I.* obſervavimus.

§. 11. Quid vero ſic cœlo ſoloque juxta gravi ad conſummatum frigus deerat? quidve poterat impedire, quo minus ille ventus Orientalis, æqualem per Germaniam ſtatum aëris offendens (quod relationes publicæ docebant) eadem nocte eam totam pervaſerit, & per aliquot dies continuatus, contiguo noſtris tractibus aeri ſimilem rigorem longe lateque induceret? quo facto, etiam venti auſtrales & occidentales, alias calorem humoremque nobis ådſpirantes, jam non niſi vapores pruinoſos dabant, & ſi quando aer ſuperior modico tepore tangeretur, ille tamen ſolvendis his inferioribus nimium algentibus haud ſufficiebat; usque dum ſol, quotidie nobis ſublimior factus, primo auſtraliorem terrarum infregit rigorem, & mox inde potentiores ventos calidos ad nos transmiſit.

§. 12. Equidem facile prævidemus, adductas in medium rationes non ſtatim omnibus ſatis facturas cogitantibus, quod intra ſeculum proximum haud dubie ſæpius venti orientales ſupervenerint hyemi liqueſcenti, (quam nos hoc anno occaſionem tali vento fuiſſe faſſi ſumus) nec tamen frigoris tantam ſævitiem aſportarint. Sed hæc objecta dimovere nos de ſententia non valebunt, niſi conſtiterit, omnes, quæ nuper ad effectum conſpirabant, cauſas & circumſtantias, etiam alio tempore & c e-brius fuiſſe conjunctas: ut ventus flaverit è regione ſolid ɔ ac diuturno frigore horrente, ut inciderit in aerem tot vaporibus refertum terramque intus jam congelatam, ut contrariis ventis non impeditus per pluſculos dies regnaverit; & quæ huc pertinent alia. Neque vero vel noſtra memoria deſtituitur exemplo ſimili: quandoquidem anno 1697. circa II. poſt Epiphan. Dominic. & Januarium medium, tam ſubito & acri frigore tellus humida corripiebatur, eodem vento Orientali intercedente, ut parum

um differret à ſtatu nupero, præterquam diuturnitate, quæ tunc minor, etiam minorem ſibi peperit famam.

§. 13. Quando ea inter portentoſo huic frigori è natura cauſas aſſignamus, haudquaquam excluſam volumus ſingularem quandam Numinis providentiam, quæ forte naturalium corporum actiones ſolito firmius in iſtum effectum direxit, eo quidem fini, ut homines, heu nimis cito Dei obliti ſuisque innixi viribus, novum impotentiæ ſuæ caperent documentum, utque armis hoſtilibus, per hyemem quoque non quieturis neceſſarias faceret inducias. Huic ergo Numini ſupremo omnis ſapientiæ, potentiæ, clementiæ laus & gloria ſempiterna tribuatur.

Dn. D. BERNARDINUS RAMAZZINUS.

Libet in prægreſſæ hyemis algidam & nivoſam tempeſtatem, quæ frigoris vehementia atque aſperitate non ſolum Italiam, verum univerſam Europam tanta hominum, ut omnium cujusque generis viventium ſtrage male mulctavit, philoſophica & medica indagine inquirere; quòd ſi tam portentoſi frigoris veram & germanam cauſam in apricum eruere non dabitur, non abs re forſan neque ad ſanitatis cuſtodiam infrugiferum erit exquirere, quid mali hac proxima æſtate ex hac tam malè morata conſtitutione timeri poſſit.

Nolo autem hujus hyberni frigoris, quod annum hunc nefaſtum fecit, & ad multa Secula memorandum faciet, inclementiam non dicam, ſed inſolentiam longo verborum ambitu deſcribere; quotus enim quisque repertus eſt tam denſo corio, ac tàm forti à natura temperie donatus, qui non in cute ſolum ſed intus quoque & intra ipſa præcordia, ubi veſtalis ignis nativos lares, & focum habet, ab algidiſſimi aeris inſpiratu noxam aliquam non perſenſerit? Magna ſunt quæ vidimus, majora quæ audivimus; vidimus magna flumina tam arcto tam alto gelu adſtricta, ut armentis plauſtris onuſtis, & ipſis quoque exercitibus tranſvehendis ſufficerent. Vidimus ad binos & ampliùs menſes vim nivium immodicam è Cœlo non tacitè, ut ſolet, ad inſtar

velleris labentem, ſed magno cum impetu in ſolum projectam, & quod magis mirere ſub Æquinoctium ipſum, quod in hac Civitate prodigio par eſt. Vidimus in partibus Aedium interioribus, & in ipſis hypogæis fluida quæque congelari ſolidioribus vaſis ex opere figlino diſruptis, ac dum cibum capturi menſæ accumberemus non procul à luculento igne vidimus fumantes epulas temporis momento gelaſcere. At vulgaria ſunt iſthæc, & fidem invenient. Urbem vidimus Adriæ Reginam, cui nullum unquam niſi navigiis cum terra fuit commercium continenti junctam, marinis aquis in marmoream duritiem ſolidatis, ut ad ſeptem paſſuum millia ultrò citroque longo agmine comearent Viatores, Veterinarii, & annonariæ gentes cum armentis, & gregibus, ut laboranti Civitati victuales auppetias ferrent. Quàm admiranda porrò imò quàm miſerand ſunt, quæ alibi facta accepimus, velut in Gallia, Anglia, Germania, ac tota Septentrionali plaga, non ſolùm magnis fluminibus marinum æſtum pati ſolitis, ſed Oceano ipſo conglaciato, ut ſublatis commerciis centenæ hominum chiliades in civitatibus, in agris inter frigoris rabiem, & famis morſus miſerè perierint, ac ex iis, qui militiæ ſacramento erant auctorati longè plures in caſtris hyemando, quàm in acie pugnando in Orci familiam tranſierint. Profecto ſi cujusque Regionis, Civitatis, atque Oppidi Necrologiam haberemus, in quibus eorum, qui è vita deceſſerint nomenclatura contineretur, ac ratio iniri poſſet, quot hominum myriades duorum vel trium menſium ſpatio in Libitinæ cenſum deduxerit intolerando ſuo frigore funeſta hæc hyems, nulla certè peſtis ut ut truculenta & pernicialis, nec ea, quæ apud Hiſtoricos, & Poetas adeò pervulgata, quæ univerſam Græciam depopulata eſt, algidiſſimæ hujus conſtitutionis peſtis, ſi ita fas loqui, ullo pacto eſſet conferenda.

Aſt unde nam quæſo tam violenti frigoris petenda eſt origo? Si ab Aquilone frigoris Promocondo malum hoc venit, cur hoc Anno tam violentum, tam diuturnum, ut quotquot in viventium numero adhuc extant provectioris ætatis homines, &

ſilicernio jam proximi tam enorme frigus nunquam ſe perſenſiſſe meminerint, nec ſcriptorum quisquam prodigium hujusmodi literis prodiderit. Scire optatis, quam proportionem habuerit hujus anni frigus ad præcedentium octo annorum, quos in hac Civitate obſervare mihi datum, ſummum frigus? Pſicrometro teſte proportionem habuit ſeſquialteram, hoc eſt ut ternarium ad binarium. Is fuit hyberni frigoris hoc anno ſupra ceteros exceſſus, qui in regnum quoque vegetabile deſæviens, non ſolum plantas, quæ hortorum ornamenta ſunt, ſed quod dolendum Oleas & Vites ad internecionem usque abſumpſit. Mehercle ſi in hujusmodi tempora incidiſſet Cardanus, eam, quam de frigoris natura opinionem mordicùs tenuit, dubio procul abjeciſſet; non eſſe frigus quid re vera ſubſiſtens, ſed ſimplicem caloris privationem ventosque omnes plùs minùs calidos eſſe, inter ſuas ſubtilitates recenſuit Vir ille, quem cenſoria virgula ſugillans, ſeveriſſimus ille Cardanomaſtyx hiſce verbis ſic eum interpellavit. *Abjice ſoleas, ac pileum, Cardane, quo tempore ex Alpibus rhæticis urit vos Boreas; frigidus enim, & ſiccus eſt.* Hic autem mihi haud quaquam mens eſt in frigoris naturam curioſiùs inquirere, neque quodnam primum ſit frigidorum, num Aqua, ut Ariſtoteles, an Terra, uti Parmenides, & num venti aërem comprimendo frigus efficiant aut illius Vectores ſint, cujusmodi quæſtiones Philoſophos tum veteres, tum recentiores exercuere, & adhuc exercent, ſed ſolùm in votis mihi eſſet cauſam perſpectam habere, quæ hac hyeme tantum frigoris ac tam ex improviſo exciverit. Jam præcedens brumale ſolſtitium exegiſſe nos, & Annum cum ſatis placido aëris ſtatu clauſiſſe lætabamur, ut ſpes eſſet hyemis reliquum eodem tenore proceſſurum. Aſt tanto impetu naſcenti anno Janus fores aperuit, ut nobis ferale bellum indicere viſus fuerit; illicò enim, ex boreali plaga ventorum turbines biduo tanta vi efflarunt, ut omnibus horrori eſſent, illos acerrimo frigore comitante, & continuo nivium deſcenſu ſubſequente. Grande igitur aliquid in hyperboreis contigiſſe credendum eſt, quod tam ſubitam in aereo mari

Scaliger Exerc. 18.

magno

magno tempeſtatem excitarit? Anne magnum aliquem terræ hiatum ex improviſo apertum fuiſſe putandum eſt, unde una cum ventis algidiſſimis tanta nitroſi ſpiritus copia eruperit, quæ totam atmoſphæram frigorificis particulis ad ſaturitatem usque opplerit. Quanta vi polleat nitrum ad ſenſum frigoris inducendum, ſatis commonſtrat experientia, dum nivi & glaciei commixtum illarum activitatem exacuit, ac in earum defectu nitri portionem in aqua diſſolvendo modum habemus, quo media æſtate vina & frigidas potiones nobis comparemus, non aliunde autem quâm è terræ ſinu tam horrendi frigoris cauſam deducendam arbitror; ad tam ſubitam enim & adeo turbulentam ventorum irruptionem locum aliquem in aerea regione intra polarem circulum fingere oporteret, in quo ſpiritus adeò furentes concluſi eſſent & effracto carcere ſubitò erumperent, quod tamen Poetæ, quibus quidlibet audendi data eſt poteſtas, auſi non ſunt, qui ventorum turbam in antris terræ obſcurioribus abditam eſſe voluerunt, ac inſuper Regem illi ſtatuere, qui imperio premeret, & laxas ſciret dare iuſſus habenas, Minùs porrò rationi congruum videtur cœleſtia illa corpora culpare velle, quæ ſuo lumine & afflatu in noſtram perniciem conſpirarint. Quid novi enim in Cœlo à ſyderalis ſcientiæ peritis antea fuerat obſervatum? Num ferales Cometæ viſi ſunt aut alia hujusmodi portenta? Num Planetæ in choreis ſuis agendis à præſcriptis ſibi legibus exorbitarunt, ut novis ſyzigiis & inſolitis motionibus Cœleſtem illam harmoniam perturbarint, ut poſtea propter illorum aberrationes nos plectendi eſſemus.

Sit quidem, ut ajunt, multum pollere lunare Sydus ad perfrigerandum, ac illius lumen ad nos reflexum, licet à Sole prodeat actu frigidum eſſe, ſeu ut alii putant vi magnetica calorem terræ & aeris ad ſe elicere ſicque frigefaciendi vim habere, at forſan Luna hoc anno propiùs ad nos acceſſit. Haud ſum neſcius ab Aſtronomis, à veteribus Agricolis, à Medicis quoque peritioribus, ut olim ab Hippocrate ad prænoſcendam futuræ hye- in 1. Epid. ſect. 1.

(L) 3 mis

mis indolem obſervari ſolitum plejadum occaſum, & ortum Arcturi, atque ut monebat Virgilius *Georg. I.*

Frigida Saturni ſeſe quò Stella receptet?

At iſthæc ſingulis annis obſervantur & adventantis hyemis ſigna ſunt potiùs quàm cauſæ. E magnæ Parentis utero itaque monſtroſum hoc frigus prodiiſſe, à vero non prorsùs alienum videtur; Terra enim tota intus cavernoſa eſt, & non ſecùs ac animalium corpora ſuos habet ventres diſtinctos & magnas cavitates, in quibus non hoſpitantur tantummodò ſilentes umbræ & ſegnis aer; ſed varia & admiranda intercurrente ſpiritu exercentur opificia. Nusquam certe operoſior Natura eſt quàm in ſubterraneis officinis ad generationem intenta tot pretioſorum lapidum, foſſilium, mineralium, & metallorum, quæ ſi hominum avaritia potiùs quàm curioſitas & abditiora quæquæ inveſtigandi cupido ſurripiat effoſſis terræ viſceribus, non minùs natura ſollicita eſt in illis ſuo tempore reponendis, & damno reſarciendo. Hinc innumeri penè fontes è terræ ſcatebris erumpunt non ſolum aquarum dulcium, ſed medicatarum quoque, quales ſunt ferratæ, æneæ, ſulphureæ, aluminoſæ, nitroſæ, aliæque omnigenæ. Cum autem borealis plaga in ſinu ſuo nitri multum recondat, quod ſatis norunt nitri Collectores pro tormentario pluvere conflando, qui è parietibus & locis boream reſpicientibus longè plus nitri obtinent quàm ab iis qui Auſtrum, cur ſuſpicari non liceat in regione illa inhoſpita, & Solis radiis ad plures menſes inacceſſa ex ſubito & præcipiti montis alicujus in magnas illas cavernas lapſu, ut in Apennino & Alpibus aliquandò contigiſſe legimus, portam ingentem algidiſſimis ventis & nitroſæ exhalationi apertam fuiſſe, unde tam horrida tempeſtas hac hyeme ortum duxerit? In Islandia magnam cavernam eſſe referunt, ex qua venti frigidiſſimi expirent, qui glaciei fragmina identidem in altum protrudant. In Hetruria penes lacum Vulſinenſium ad radicem cujusdam montis Boream verſus antrum extat, in cujus latere rima viſitur, ex qua, æſtate præcipuè, ventus efflat adeò frigidus, ut ſine noxa perferri nequeat, in quo ſpecu ſi vina reponantur, ad pauca

ca temporis minuta penè gelaſcunt, & fructus pruinoſi educuntur, magnum utique blandimentum ad exhilaranda convivia, quæ ab Indigenis illis, cum Procyon furit, celebrari ſolent. In Peruvia duo Oppida Platam, & Potoſam deſcribit Acoſta, quæ non multum inter ſe diſtent, ac utraque in montanis locis poſita, quorum unum, Potoſa ſcilicet temperaturam hyemis habeat, Plata vero vernali ſimilem, cujus prodigii in calidiſſima regione cauſam in argenti fodinas referunt, & terræ ſpiracula, unde aura algidiſſima expiret. Quando igitur longè probabiliùs eſt frigus ab imis terræ viſceribus in aerem efferri, quàm ab ætherea regione in hæc inferiora deſcendere, tam grandis Phænomeni, quod hæc hyems præ ſe tulit, & cui aliud ſimile ulla ætas non vidit, nullam aliam cauſam comminiſci poſſum quàm magnam terræ ſciſſuram recens factam, paratum tamen me proteſtans ad expuendum ex animo meum hoc commentum, ſicubi aliqui feliciori ſorte meliora proferant. Si ergo forte ita evenit uti conjeci, tam horrendi frigoris, ac tantarum nivium deſcenſus cauſam tenere mihi viderer; Nitroſa enim emanatio illa unà cum ventis validiſſimis longè latèque diffuſa tam magnum algorem efficere, & vapores, aquei elementi ſobolem, in aere ſuſpenſos arripiens, iiſque ſe conſocians nivem conformare potuit, atque illi ſuis capillamentis ſexangularem & ſtellatam figuram impertiri. Non adſpernandam nitri portionem nivibus ineſſe chymica enchiriſis oſtendit, qua nitrum in ſinu nivis delitеſcens educitur, & Medicus uſus comprobat, dum ex aqua nivis ratione nitri in illa contenti parantur remedia in æſtuoſiſſimis febribus exhiberi ſolita.

Verùm dictum illud è ſacris paginis mihi forſan obtrudet aliquis, *Nunquid ingreſſus es theſauros nivis*, tu, qui adeò fidenter modum tradis, quo in aere conflentur nives? Ultrò fateor, non eſſe apud me ipſum tanti ponderis, quas produxi de nivis conformatione, & credito terræ hiatu conjecturas, ut veram & germanam tam inuſitati frigoris cauſam è Democriti puteo hauſiſſe me perſuaſum habeam; Conjectoris tamen non prorſus improbandi Job. 38.

bandi munus obiiſſe me arbitrabor, ſi in negotio tam abſtruſo ita fieri potuiſſe naturæ legibus non repugnet, nil enim ampliùs à rerum naturalium ſcrutatore in re obſcura exigebat Peripateticorum Princeps. Quid ergo in quæſtione tam ardua & impervia dicendum? Num ad effugium illud hiſtrioniam exercentibus adeò familiare recurrendum, qui ubi fabulæ negotium ita implexum & involutum eſt, ut nodo ſolvendo humani ingenii acies non ſit ſatis, pro more habent, Deum aliquem è machina in Scenam inducere? ita ſane. Ut ergo aliquid proferam, quod pro vero accipi poſſit, de hac tam horrida Conſtitutione dicam, quod magnus Hippocrates de morbis populariter graſſantibus, ubi Phænomena quædam apparerent, quorum ratio in abdito eſſet, dicere conſueverat: ἅμα δὲ καὶ εἴ τι θεῖον ἔνεστιν ἐν τῇσι νούσοισι, *conſiderandum an ſit quid divinum in morbis*, illud itaque θεῖον apud
.I. Præ. o. Medicos tam in morbis quàm in remediis adeò celebre hic quoque vim habuiſſe cenſendum eſt, ab ipſo Deo nimirùm tam rigidam tempeſtatem fuiſſe excitatam, ut corruptos Seculi mores & vitia novo & inuſitato pœnæ genere expiaret. Neque enim in ſuis armamentariis juſtiſſimum illum criminum vindicem ſolum ignem & fulmina habere credendum eſt, quæ multorum metu & paucorum periculo jaculetur in terras; in iiſdem enim
. 134. habet, *Glaciem, & Nives, quæ faciunt verbum ejus*. Ille eſt qui, ut cecinit Regius Vates, de theſauris ſuis ventos educit, qui temporis momento aerem non minùs quàm maria, in magnas tempeſtates agant, & palam faciant, cui ſerviant, cui militent. Illud ſanè admirationi fuit, quod toto eo tempore, quo à ſexta Januarii usque ad Æquinoctium ferè pertinaciſſimum perſtitit frigus, nunquam hiſcere auſi fuerint auſtrales venti, quod in hisce regionibus perrarum eſt, cum vel media hyeme rigidiori identidem caput efferre ſoleant ab ora meridionali calidiores flatus, adeò ut ex improviſo liqueſcant nives & regelent flumina, ſi quæ priùs glacie erant adſtricta, ut quandoque campos inundent, quaſi Deus borealium ventorum miniſterio plectere nos volens auſtrales flatus intra ſuos lares unde ortum habent concluſos

cluſos voluerit, ne blando ſuo tepore inflictæ pœnæ rigorem delinirent. Sic eleganter non minùs quàm ingeniosè Ovidius Jovem, qui totum mortale genus aquarum eluvione perdere ſtatuerat, finxit repoſuiſſe tela manibus fabricata Cyclopum, in antris autem æoliis Aquilonem aliosque ventos nebulas fugare ſolitos clauſiſſe, emiſiſſe autem Notos, Euronotos, atque Auſtrum pluviarum pincernam.

Utinam autem malorum hic finis fuerit, & hujuſce anni felicior ſit exitus, quàm fuit initium. Quàm infeſta, quàm pernicialis humano generi fuit hyemalis hæc conſtitutio, & quænam morborum genera invexerit, nemo eſt qui ignoret. Frequentiſſima fuere in hac Civitate, ut de aliis taceam, funera, ac nulla penè domus viſa eſt, quæ pullam veſtem non induerit. Primò quidem teneros infantes, decrepitos ſenes, & valetudinarios fere omnes, mox juvenes, & robuſtiores viros, nec ſolum minutam plebem, ſed non paucos quoque ex Procerum ordinibus hiberni frigoris, violentia in Libitinæ cenſum deduxit. Tuſſes, deſtillationes, pleuritides, peripneumoniæ, dyſpnœæ, & morbi id genus dominatum obtinuere. Rationi autem conſonum fuit, ut hujusmodi affectus populariter graſſarentur; ſicuti enim auſtrina tempeſtas capiti infenſa eſt, ita Aquilonaris ſpiritalibus organis eſt maximè infeſta. Poſſumus equidem adſcititiis comis, adverſus aeris injurias calvariam munire, ac bene chlamydati, & palliolati corporis extima à frigoris rabie & morſu poſſumus tutare; at quomodo viſceribus in pectoris cavea contentis ab aere rigidiori proſpici poteſt, ſi ab indeſinenti & reciprocante aeris inſpiratu & expiratu vitam præcariam habemus? Non eſt ergo quod miremur, ſi hæc hyems, glaciali aura per oſtium patens thoracis penetralia ſubeunte, tam diram hominum & cujusque generis animantium cladem ediderit.

Verùm anne putandum hanc malè moratam conſtitutionem totam ſævitiem ſuam expleviſſe, ut in noſtris corporibus labem nullam reliquerit, quæ nova morborum genera hac æſtate non poſſit arceſſere? Si Coi Senis, cui futurorum mens divina-

trix divini nomen adſcivit, oraculum adeamus, reſponſa referemus, quæ non multum nobis arrideant. *De temporibus*, ajebat
3. Aph. XI. ille, *ſi quidem hyems ſicca & aquilonia fuerit, ver autem pluvioſum & auſtrinum, neceſſe eſt æſtate acutas febres fieri, lippitudines, & inteſtinorum difficultates.* Obſervatione profectò dignum eſt, quomodo Hippocrates, Vir in prædicendo alioquin cautiſſimus tam fidenter & abſolutè pronunciarit, quòd ſi hyemem aquilonarem, Ver Auſtrinum & pluvioſum exceperit, ex neceſſitate ſubſequi debeant æſtate acutæ febres, & alui profluvia. Aſt ratio ſic fieri oportere ſatis evincit; etenim ſi hyems plus æquo algida & nivoſa ſit, parum perſpirant humana corpora, ac ea præſertim, quæ debiliora ſunt, unde ſeroſam colluviem cumulari neceſſe eſt, eamque augeſcere ſi ver pluvioſum ſucceſſerit, qua poſtea per æſtivum calorem diffuſa & in motum concita, acutæ febres & alui fluxus oriantur neceſſe eſt. Nec quis putet Hippocratem niſi experientia priùs edoctum tam grande effatum pronunciaſſe; in libris enim Epidemiorum Conſtitutionem habet, in qua pars hyemis poſterior, ut in noſtra evenit, aquilonaris fuit cum magno frigore & nivibus, cui ver ſucceſſit pluvioſum, unde poſtea memorati affectus Æſtate & Autumno apparuerint.

Ver equidem, quod modò excurrit & cujus medium jam tenemus, atque hyemi algidiſſimæ ſucceſſit, ſub initium viſum eſt ad pluvioſum propendere velle, non paucos tamen Aprilis menſe dies habuimus ſiccos, ſine ullis omninò imbribus, ſed ita calentes, ut à canicularium dierum æſtu parum differrent, ſub finem tamen menſis tam magna ac ſubita facta eſt à calore ad frigus converſio, ut unica ferè die rariores ſyntheſes & holoſerica deponere neceſſe fuerit, ac è veſtiario pannoſas veſtes repoſcere, quam mutationem poſtea ſubſecutæ ſunt ingentes pluviæ. Quo tenore veris pars altera proceſſura ſit, ſolus novit, qui fecit tempora, dies, & annos. Id tamen certum eſt hujusmodi temporum anomalias, & à ſua temperie aberrationes ominoſas eſſe, & morborum mali moris, quod Superi avertant, prænuncias.
3. Aph. 8. Nam ex eodem Hippocrate, *in legitimis temporibus & convenientem*

nientem ſervantibus temperaturam morbi legitimi & boni judicii fiunt; in intempeſtivis autem non legitimi & mali judicii.

Sed quid frugis ex hujusmodi apparatu datur colligere ad præcautionem & ſanitatis cuſtodiam? Paucis dicam quod ſentio. Adverſus temporum tam enormes intemperantias magnum erit præſidium Temperantia, neque ſolùm in victu ſed in omnibus, quæ res non naturales vocant Medici. Non inopportunum tamen erit purgationes inſtituere, & ſi opus fuerit ſanguinem mittere. *Quibuscunque convenit venæ ſectio vel purgatio hos Vere purgare, vel venam ſecare oportet*, ajebat idem Hippocrates: 6. Aph. 47. Magna certè animadverſione particula illa disjunctiva digna eſt; Practicorum enim non pauci magnum piaculum committere ſibi viderentur, ſi purgationem verno tempore inſtituentes venam ſimul non tunderent. Aſt quàm longè à divini Præceptoris veſtigiis aberrent, nemo non videt. Eſt ubi tantum ſanguinem mittere oporteat, eſt ubi ſolùm purgare liceat, eſt ubi utrumque remedium conveniat. Si verò aliquis ex memoratis affectibus hac æſtate populariter vagari incipiat, boni & periti Medici erit, non tam properè & inauſpicatò communibus remediis, ut in morbis ſporadicis, curationes aggredi, rectè propterea Celſus de peſtilenti febre verba faciens ajebat, *ſanguinem non facilè mittere, alvum non facilè ducere.* L. 3. c. 7. Suſpenſo pede igitur procedendum erit, atque attente obſervandum, qua methodo Natura morborum medicatrix in iis utatur, qui ſpontè aut paucis remediis evadant; illa enim ſibi vias & egreſſiones invenit, quas prænoſcere & divinare non poſſumus; fateamur enim neceſſe eſt, quandocunque aliqua epidemica affectio ex improviſo ſe prodat, eſſe nos juvenes ac tyrones, licet medendo ætatem triverimus, ideóque oportere, ut Naturæ quam ἀυτοδίδακτον & doctam ſine Magiſtro Hippocrates dixit nos erudiendos tradamus. 5. in 6. Epi

Epiſtola
DN. BERNARDINI RAMAZZINI, in Patavino Lyceo Practicæ Medicinæ Profeſſoris Primarii.
De
Cauſa adſcenſus ac deſcenſus Mercurii in fiſtula Torricelliana.

SYnopſis Epiſtolarum, circa cauſas adſcenſus & deſcenſus Mercurii in Torricelliana fiſtula, à biga Virorum Nobiliſſimorum, D. D. Schelhameri, & D. D. Ramazzini, editarum, cum in Ephemer. noſtr. Dec. 3. Ann. 7. & 8. fuerit producta, easdemque nuper Patavii recudi fecerit prælaudatus Ramazzinus, addita nova ad Præſidem noſtrum Epiſtola, cum ſolutione Problematis iſtius ex invento celeberrimi Domini Godofr. Guil. Leibnitii &c. eandem hic quoque proferre voluimus.

Miraberis forſan, Præſes Ampliſſime, quòd cum olim Clariſſimus Vir D. Guntherus Chriſtophorus Schelhamerus, Archiater Gottorpienſis, & in Kilonienſi Univerſitate Medicinæ Profeſſor, litem mihi conteſtatus fuerit, circa veram & germanam cauſam aſcenſus, ac deſcenſus Mercurii in Torricelliana Fiſtula, pro vario aeris ſtatu, & illius modò ad pluviam, modò ad ſerenitatem converſione, ac tuo in Foro, Teque Judice per literas utrinque fuerit diſceptatum, variisque ultrò citròque editis ſcriptis, ac poſtremò Vir Clariſſimus pro ſua cauſa ſatis abundè ſcripſerit, in unum Opuſculum contractis iis, quæ inter nos fuerunt diſputata, cui ſubſidiariam Epiſtolam D. Rhejeri, in eadem Kilonienſi Univerſitate Mathematicæ Profeſſoris, tanquam ſuæ cauſæ allegationem adjecit, cumque poſtea mihi altum fuerit ſilentium, non ſecus ac ſi illius rationibus acquieviſſem, nec haberem ampliùs quid reponerem, miraberis inquam, quòd poſt decem annos novis ſcriptis à tuis occupationibus interpellare Te audeam. Poſſem equidem cauſari, ac præcipuè improſperam meam valetudinem in culpa fuiſſe, quæ me, poſtquam Patria relicta Patavi-

um

um veni ad profeſſorium munus in re Medica, per decem annos exercuit, & adhuc exercet, experientia edoctus, quam verum ſit illud, quòd Arbor vetus malè transfertur; ſed illud, quod à novis reſponſionibus & inſtantiis magis abducebat, erat quòd neque Vir Clariſſimus præjudicata illa ſua Problematis ſolutione, neque me conjecturis meis ad tam grande ſecretum eſſe perventuros cognoſcerem, neque Tu, Vir Sapientiſſime, ſententiam tuam hac in re ſi proferre voluiſſes, non niſi per aliam viam ad hujusmodi arcanum perveniri poſſe judicaturus fuiſſes; attamen quia perſuaderi nequeo, me propter tam diuturnum ſilentium tanquam in cauſa deſerta, non ampliùs audiendum, ac propterea, ut dici ſolet, è cauſa mea cecidiſſe, cum in re literaria non tam arctis legibus temporis præſcriptiones teneri exiſtimem, ut in forenſibus judiciis, denuò prodire auſus ſum; ſiquidem humanitatem tuam, Præſes doctiſſime, talem eſſe novi, ut quocunque tempore benignas aures mihi ſis commodaturus. Abſit autem, ut ab hujusmodi tuo Foro declinem, & ad aliud Tribunal provocem, quod etiam ſi vellem, quale illud ſit & ubinam, reperire neſcirem, cum ſciam, quòd Tu, & ſapientiſſimus ſis, & ſervantiſſimus æqui.

Ut ut ergo pro certo habeam, quòd ſi controverſiæ telam, quam D. Schelhamerus orſus eſt, ego vellem producere, rationes meas æquis auribus Tu, Vir Optime, eſſes accepturus, attamen ſcito decreviſſe me propoſitiones, & varia poſtulata, quæ in hac ſecunda ſua Epiſtola D. Schelhamerus in medium produxit, intacta, & in ſuo robore velle relinquere, ut apud omnes liberum ſit judicium, an ad problematis ſolutionem quidquam conducant, neque me pariter pro mea hypotheſi de nitroſæ materiæ præcipitatione pluvioſo tempore, quæ leviorem faciat aeris columnam Mercurio incumbentem, novi quidquam allaturum, licet non pauca ſuppeterent, eòque magis, quò, ut nuper legi in actis eruditorum Lipſiæ, Auctor Clariſſimus Diſſertationem edidit de nitro, cujus geneſim totam à terreno corpore deducit, adeò ut perſuaſum habeam, nitrum aereum prorſus explodere

conatum fuiſſe, propterea ne novis quæſtionibus implicemur, illius placita nequaquam convellam, imò quoniam in hac noſtra concertatione, ubi primum Actor fuit, poſtmodum reum ſe fecit, dum in hac ultima ſua Epiſtola ſatis prolixa, illum valdè laborare video, ut propoſitiones ſuas, & regulas hydroſtaticas ab iis, quæ in ſecunda mea Epiſtola objeceram, vindicaret, lubens ſinam ut res ſuas ſibi habeat, ac tueatur. Hujusmodi tamen diſquiſitionem, & noſtra hæc certamina, qualiacunque fuerint, Naturæ Curioſorum Collegis minimè ingrata, & moleſta fuiſſe exiſtimo, quando à Doctiſſimo Viro D. Bernardo Valentino hujuſce literariæ controverſiæ facta eſt mentio in Ephemeridibus C. N. Decuria 3. Anni 7. & 8. in Appendice, ubi compendiosè refert ea, quæ utriusque fuerint ſcripta, & diſcuſſa, imo incitamento mihi videbatur eſſe ad controverſiam proſequendam.

Ne autem ulteriùs Te morer, unica ratio hujus Epiſtolæ conſcribendæ fuit, ut Tibi & Orbi literato, novum modum ſolvendi hoc problema communicarem, non tamen ex paupere meo penu hauſtum, ſed à Celeberrimo, & Doctiſſimo Viro D. Leibnitio habitum. Poſtquam enim D. Schelhamerus poſtremam ſuam Epiſtolam edidit, in qua per hydroſtaticas regulas nondum iſtum ſolvere anniſus eſt, ſed fruſtrante diligentia, ut ego credidi, à D. Leibnitio, cujus ſuaviſſima conſuetudine ad quinquaginta dies olim Mutinæ uſus fueram, per litteras quæſivi, quid in hoc tam abſtruſo negotio ipſe ſentiret; favit ille votis meis, atque uti promptiſſimus & paratiſſimus ingenio eſt, Epiſtolam ad me conſcripſit, una cum figura Mechanici Artificii, quo ad ſenſum usque ratio haberi poſſit, cur pluvioſo tempore & actu deſcendente pluvia, deſcendat quoque Mercurius è ſummitate fiſtulæ, excuſſa verò pluvia & reſtituta ſerenitate aſcendat, tota autem vis demonſtrationis in hoc potiſſimum ſita eſt, ut oſtendat, quòd corpus grave, quando per fluidum aliquod deſcendit, gravitatem ſuam non exerceat, quo habito conſtat ratio, quare columna aerea incumbens Mercurio, levior ſit dum pluvia actu deſcendit, ut hanc ob cauſam Mercurius deſcendat. Lu-

bet autem hic Epiſtolam ipſam apponere cum figura, ut quisque perſpiciat, quàm ingenioſe, quam perſpicuè Vir Clariſſimus rem expoſuerit.

Ex literis tuis gaudeo Te valere, mihique favere, atque illis qui à me commendantur. Cum cogitationes meas, mehercle meis fundamentis innixas de cauſa motus hydrargyri deſideres, vim earum paucis complectar. Eſto tubus A. B. infra clauſus in B. aqua plenus rectus, ex libræ extremo ſuſpenſus, cum pondere oppoſito in æquilibrio conſtitutus, ibi in aquæ ſuperficie natet cavum aliquod corpus D. ex materia gravi, caſurum ſi aqua intraret. Ponamus obturatum eſſe foramen, ſed ita ut paulatim aquæ pervium fiat; ergo ubi intraverit, deſcendet corpus D. verſus fundum B.

His poſitis, durante deſcenſu corporis D. ceſſaturum eſſe æquilibrium ajo, deſcenſurumque pondus C. ac totum tubum A. B. elevatum iri, cujus rei ratio eſt manifeſta, quod quantum deſcendit D. in tantum ab aqua in tubo libra non ſuſtinetur, & eatenus non reſiſtit ponderi oppoſito. Compara jam C. cum hydrargyro, aquam tubi cum aeris columna D. cum guttis pluviæ, nempè cum guttæ tam craſſæ fiunt, ut ampliùs ab aere non ſuſtineantur, deſcendere incipiunt & tota aeris columna levior eſt quam ante, Mercuriumque in tubo ſuſpenſum ad priorem altitudinem non ſuſtinebit, itaque deſcendet nonnihil Mercurius. Contra aere ſereno guttæ aquæ ita comminuuntur, & per aerem diſperguntur, ut per ſe deſcendere non poſſint, non magis quàm partes lactis butyraceæ ante ſeparationem. Ita manifeſta videtur ſolutio nodi, & ratio redditur paradoxi, cur ita aer ſerenus levior ſit pluvio. Nam & prævenit aliquantulo tempore hydrargyri deſcenſus pluviæ apud nos caſum, quia guttæ formari incipiunt, antequam ad nos pertingant. Vale. Dabam Hanoveræ Anno 1700.

Ubi hujus Clariſſimi Viri, (cujus ingenium, & omnigenam eruditionem antea fueram admiratus, dum Mutinæ ad duos circiter Menſes ſubſtitit, ut Eſtenſis Bibliothecæ varia monumenta reviſeret) Epiſtola ad manus meas pervenit, mentem ſubiit, quòd in Ephemeridibus meis Mutinæ impreſſis, Patavii verò recuſis,

ſcripſi

ſcripſi de Propoſitione illa Borelli, qui in libro de Motibus naturalibus à gravitate pendentibus, Propoſitione 28. nimirum corpora, quæ per aerem deſcendunt, non gravitare, niſi poſtquam quieverint, quòd demonſtrare ſatagit Auctor ille, allato exemplo de duobus lanæ involucris, cum ſint ejusdem gravitatis, quæ ſi ab alto deſcendant, unum alterum non comprimit, quod ſuperius poſitum eſt, licet inferius tangat, illud non premit, ſed tantummodo quando in ſolum deſcenderit, & quieſcat, ſic mihi blandiebar hoc fundamento Problematis ſolutionem obtineri poſſe, ſed cum multæ mihi occurſarent difficultates, nec lanæ exemplum mihi planè ſatisfaceret, ad præcipitationem nitroſarum partium, & alterius generis me converti. Poſtquam igitur hujusmodi fundamento rem tam perſpicuè, & ingeniosè expoſitam vidi, ut dubitare rem aliter eſſe poſſe, nefas videretur, attamen cupido me inceſſit oculata fide experiundi, & curiosè obſervandi, quod propoſitum fuerat; ſed licet quanta potuerim diligentia pertentarim, res ex voto non ſuccedebat, deſcendente enim corpore gravi, pauca vel nulla motio in Tubo apparebat, neque ullo modo tollebatur æquilibrium: Neutiquam tamen diffidens ratiocinio ingenioſiſſimi Viri, cauſabar, quod libra non tam exacta eſſet uti oportebat, ſive quòd tubus nimis brevis eſſet; nova itaque tentamina in aliud tempus diſtuli, donec libram melioris notæ reperire poſſem. Poſtmodum autem Patavium accitus ad publicè profitendum novis occupationibus diſtrictus, cogitationem de hujusmodi experimento interim ſepoſui. Verùm non multò poſt à graviſſimis affectibus, à quibus non ſatis convalui, tam malè mulctatus ſum, ita ut Studiis, & cuicunque rei literariæ ac vivendi deſiderio pæne renuntiarim. Hac hieme verò tempore vacationum bacchanalium dierum ab Illuſtriſſimo D. Joanne Gratiano in hac Univerſitate Philoſophiæ Profeſſore Celeberrimo, mihique conjunctiſſimo, quæſitus ut illi Ephemerides meas Barometricas, & controverſiam habitam cum D. Schelhamero legendam comodarem, illi morem geſſi, cumq; eidem poſtea Epiſtolam D. Leibnitii oſtendiſſem, hic urgere me cœpit, ut novum tentamen expe-

experiremur, pollicitus repercurum ſe exactiſſimam libram. Unà itaque convenimus, & in uno brachio libræ poſito longiori tubo aqua pleno, cum gravi corpore apto ex ſui natura ad deſcendendum facilitatis gratia tenui capillo alligato, & ex eodem brachio libræ ſuſpenſo, & facto cum pondere oppoſito exacto æquilibrio capillum reſecuimus, è quo pendebat corpus illud grave aquæ incumbens, ac temporis momento deſcendente gravi corpore obſervavimus tolli æquilibrium, ubi autem corpus grave fundum tetigit tubus in altum ſe ſuſtulit, & reſtitutum eſt æquilibrium. Pluries idem experimentum tentavimus, ſed ſemper cum eodem ſucceſſu; quare nulla ſuſpicio, nec ullus dubitandi locus nobis relictus eſt, quin veriſſimum ſit, corpus grave dum per fluidum aliquod deſcendit, gravitatem ſuam non exercere, ſed ſolùm quando quieſcit. Quamvis autem in obſervatione motus Mercurii in fiſtula, variæ contingant anomaliæ, & aliquando ad auſtrinos flatus, ſine ulla pluvia ſuccedente deprimatur Mercurius, ac poſtmodum attollatur, non propterea infirmatur ratiocinium Clariſſimi Viri, cum enim venti meridionales ex ſua natura aqueis vaporibus aereos campos impleant, hujusmodi vapores dum paulatim diſponuntur ad deſcenſum, ut in pluviam ſolvantur, ab aliis ventis poſſunt abigi in alias partes, ſicut ſine pluvia obſervetur interdum ejusdem Mercurii alternis vicibus depreſſio, & elevatio. Ratio itaque tamdiu quæſita, quæ D. Schelhamerum meque exercuit, ac tot Eruditorum torſit ingenia, cur impendente pluvia, & actu deſcendente Mercurius in Torricelliana Fiſtula deſcendat, & redeunte ſerenitate elevetur, modò in propatulo eſſe cœpit. Gaudendum itaque D. Schelhamero mihique, quòd occaſione noſtræ Controverſiæ tam ardui problematis ſolutio emerſerit, & Vir Clariſſimus quàm nobili invento ab ulteriori indagine nos abſolverit.

Principali itaque phænomeno, cujus frequentiſſima eſt obſervatio, in Barometro longè certiùs, & expeditiùs hoc pacto ſatisfactum puto, quàm per aeris elaſticitatem, quam crepant omnes, qui hujuſce nodi vindices eſſe affectant: non enim aliunde,

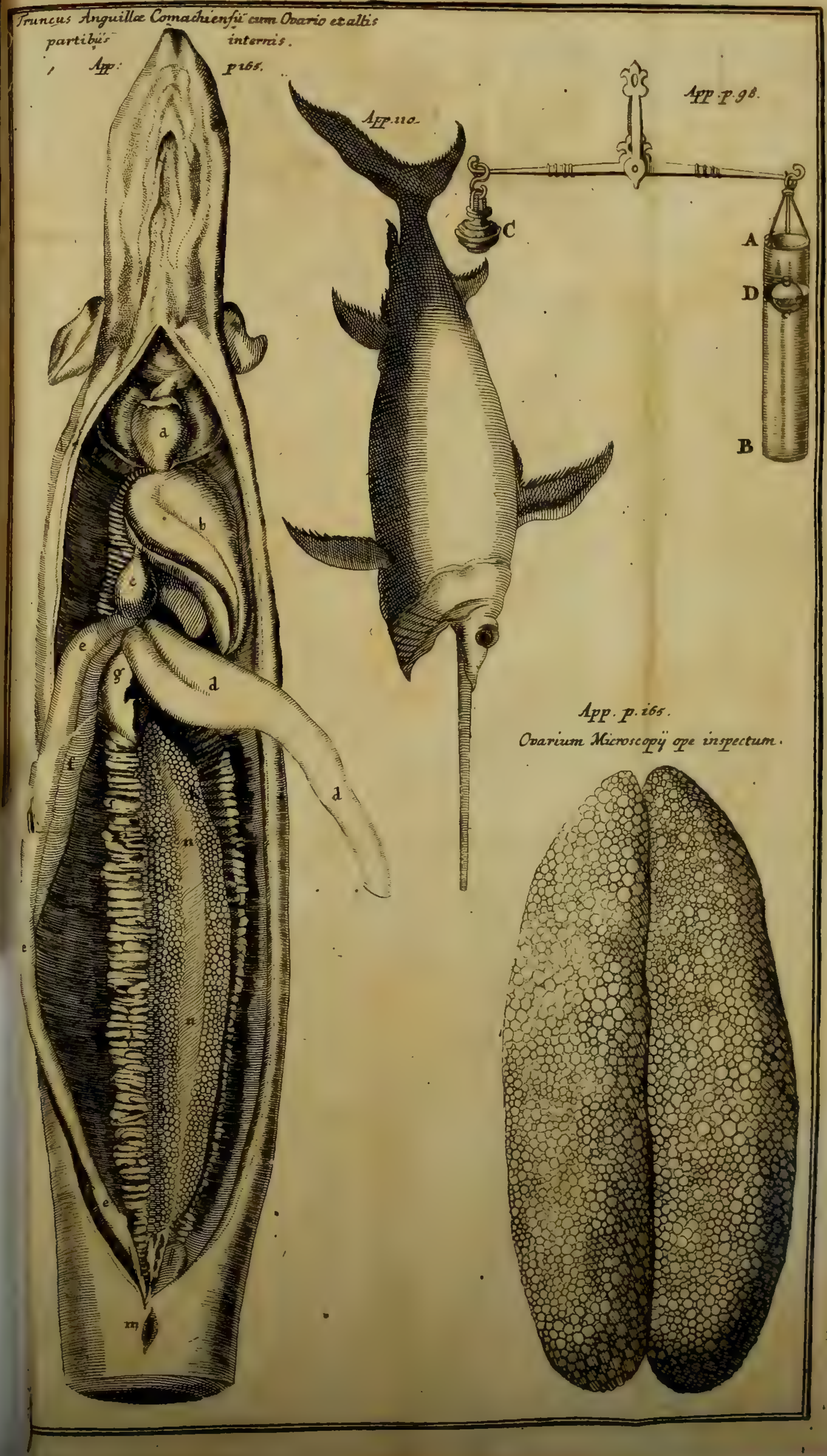
quàm ab aeris gravitate majori vel minori deducendus eſt aſcenſus vel deſcenſus Mercurii, cum elaſticitas determinatam non habeat directionem, ut in unam partem magis quàm in aliam vim ſuam exerat. Duas eſſe particulares aeris affectiones, gravitatem ſcilicet, elaſticitatem certo certiùs eſt, ſed gravitatem cognitam habemus à Barometro, elaſticitatem à Sclopo pneumatico. Æquum igitur duxi, Præſes Sapientiſſime, Inventum hoc Clariſſimi Viri, cujus nomen ob egregia illius ſcripta apud Eruditos celeberrimum eſt, ac ea, quæ de Barometro coram Te Judice acta fuerant, & variis temporibus edita ac ſparſa, in unum Opuſculum colligere, & ad Germaniæ veſtræ decus publici juris facere. Vale diu ac plurimùm, ſic ut ad Reipublicæ literariæ felicitatem Heſiodi ſenecta Tibi contingat.

Dabam Patavii Kal. Junii 1710.

Circa hæc Ill. D. Schelhamero ſequentia notare libuit.

DE novo Clariſſimi Domini Ramazzini experimento, indicante &c. D. Leibnitzio ab eo tentato; Optarem equidem, tale à me deprehendi, quale ipſi videtur, ut ei, mihique de ſolutione problematis noſtri, (quod à me expectat vir doctiſſimus) ſerio & ex animo gratulari quirem: Verum adhuc reſtant quæ me torquent dubia, non contemnenda, ut mihi quidem videtur.

Primum eſt, quod nubes in aere ſuſpenſæ, aut guttulæ aqueæ, hærentes in ejus poris, aut quocunque modo illi permiſtæ, non in ſuperficie ejus innatabant, quemadmodum cavum illud corpus D. in experimento aquæ innatare ſeu potius ſupernatare ſupponebatur, ſed in medio ejus ſuſpenſæ ſunt, ut premere fluidum, aut pondus ipſi addere, quod experimentum requirit, eoque ex altera parte ſuſpenſum tenere Mercurium non poſſint: adeoque ibi plane diſſimilis eſt ratio. Quodſi & in medio natantes, pondus fluido addunt, falſa erit tota demonſtratio: Supponebatur enim in medio fluido non gravitare. Deinde toto illo, quo

Truncus Anguillæ Comachienſis cum Ovario et altis partibus internis.
App: p165.
App.110.
App. p. 98.
C
A
D
B
a
b
c
d
e
g
d
m
App. p. 165.
Ovarium Microscopii ope inspectum.

NATURAL H

tur etiam in medio fluido non gravitare; Deinde toto illo, quo

ibi

ibi ſubſiſtunt tempore, Mercurium magis magisque attolli, oportebat, quo colliguntur illæ magis, neque unquam deſcendere, niſi cum actu pluit: At videmus, etiam dum nubilum eſt, & obtectum cœlum, pluviæque nullæ cadunt, aut nebulæ, eum deſcendere; non ſolum, dum actu guttæ illæ, quæ corpus D. referunt, decidunt & per aerem deſcendunt. Quin diu etiam ante, vel ſaltim unum alterumve diem, non expectans pluviam, ſed præveniens, idem molitur, eamque prænunciat. Qui igitur hæ cum corpore per aquam deſcendente poſſunt componi guttulæ, cum nondum deſcendant?

Et quid dicemus de aliis ejus minoribus motibus & crebris, ſæpeque horariis, quibus ſine pluvia cadente quotidie nutat & fluctuat? Quid de magnis illis, quæ circa æquinoctia & ſolſtitia accidunt mutationibus? quas nonnulli ſe obſervaſſe putant, imo non raro obſervantur: hæc ſane per experimentum hoc non magis explicari poſſunt, quam ille maximus ejus deſcenſus, qui magnis tempeſtatibus & procellis accidere obſervatur.

Quinto loco eſt, quod, an recte & ex mente auctoris à Clariſſ. Viro inſtitutum ſit experimentum, dubium mihi eſt: dum enim Corpus D. (quod, quale fuerit, non additur, ut ad plenum rei intellectum forte opus erat) ex capillo ſuſpendebat, haut poterat incumbere aquæ ſupremo, & illam premere aut gravitare ſuper ipſam: dum ergo, ſecto capillo, per eam deſcendere incipit, alterum libræ brachium nonnihil attolli, neceſſum erat, quia ex altero corpus D. non amplius ſuſpendebatur, adeoque id pondere levabat. Quod deinde, eo per aquam celeriter deſcendente, ſtatim, ubi fundum attingebat, ad æquilibrium reducebatur, dum fundo incumbebat idem pondus, quod prius capillo ex brachio ejus lateris ſuſpendebatur.

Anni MDCCX.

JANUARIUS.

	Barom.	Vent.	Tempeſtas.
1	46	Occ.	Pluv.
2	40	—	Nebuloſ.
3	—	—	
4	20	—	Magnæ tempeſt
5	21	—	
6	6 ad 4	—	
7	6	—	Tempeſtas ſumma.
8	10	Auſt.	
9	4	—	Nebuloſ.
10	20	—	Nubiloſ.
11	24	—	
12	36	—	
13	28	—	
14	27	Occ.	
15	36	—	
16	38	—	
17	—	Bor.	
18	48	—	
19	36	Eurus	
20	35	—	Nix.
21	35	—	
22	—	—	Seren.
23	—	—	
24	—	—	
25	—	Bor.	
26	46	Bor.	Nivoſ.
27	52	—N. o	
28	53	Auſter	Nebuloſ.
29	50	Orien.	
30	—	—	Niv.
31	—	—	Niv.

FEBRUARIUS.

	Bar.	Vent.	Tempeſtas.
1	52	Or.	Gelu maximum
2	48	—	ſerenum
3	40	—	
4	34		NB. Ventus hodie duplex: Superi-
5	36		or Auſtr. inf. Cæſias. idem eod. aër
6	—		tranquilliſſimus. Auſt. Frigus re-
7	32		mittit Nub. Auſt. ſolvitur.
8	33	—	Nub.
9	45	Orien.	Seren.
10	32	—	Gelaſcit denuo.
11	—	—	Gelu
12	—	Vulturn.	ſolvitur.
13	34	—	
14	—	—	Redit frigus.
15	37	Cæſias	Gelu
16	44	In-	in-
17	—	con-	con-
18	—	ſtans.	ſtans.
19	36	Caurus	Frigus intenſum.
20	43	Cæſias	Gelu
21	34	Caurus	remittit.
22	33	—	
23	34	Occid.	
24	—	—	Nubiloſus.
25	38	Or.	
26	24	Auſt.	
27	27	—	
28	32	Or.	Frig. ſeren.

NB. Hic loci ſæpe ventus geminus eodem regnat tempore, ut 4. Febr. videre eſt. Idemque & æſtate accidit, cernunturque nubes ſuperiores impelli aliò quam infer.

MAR-

MARTIUS.

	Bar.	*Vent.*	*Tempeſtas Aëris.*
1	30.	Occ.	Sudum
2	33.	Or.	Sudum
3	44.	—	Gelu.
4	37.28	Vultur	Frig.
5	32.	—	Pluv.
6	27.29	Boreas	Nub.
7	24.	Or.	Nebul.
8	34.	Cæſias.	Neb.
9	35.	Africꝰ	Gelu, Nub.
10	26.	Occid.	Degel. Nub.
11	23.	—	Nix.
12	30.	Caurus	Seren. Gelu.
13	35.	Boreas	Seren. Gelu rig.
14	40.	Notus	Gelu. Seren.
15	34.	Afric.	Nub. frigus acre.
16	20.	—	Seren.
17	20.12	Auſt.	Nub.
18	14.12	Occid.	Temperat.
19	16.11	—	Frigus, Nub.
20	10. 5	—	Pluv.
21	3.	Africꝰ	Pluv. parum.
22	8. 5	Auſter.	Nub. tep.
23	9. 2	Vultur	Seren. Frig.
24	4. 0	—	Perpulchrum.
25	1.	Occid.	Pluv.
26	5.10	—	Pluv. Nub.
27	15.	—	Inconſt.
28	16.	Cæſias	
29	—	Occid.	
30	14.	Cæſ.	Inconſtans etiam
31	19.	inconſt	aer.

APRILIS.

	Bar.	*Vent.*	*Tempeſtas Aëris.*
1	30.	Occ.	Sudum frigus
2	28.	—	Fr. Pluvium
3	24.	Or.	Fr. Nubilum
4	17.	—	Cal. Pluv.
5	13.	Occ.	Fr. Pluv.
6	15.	Occ.	Frig. Inconſtans.
7	—	Cæſias	Frig. Nubilum
8	19.26	—	Perquam frig. Nub.
9	27.20	Caurus.	Gelu
10	23.	Occ.	Levius
11	28.40	Caurus.	Frig. ventus
12	44.	—	Frig. Nub.
13	40.	Afric.	Nebul.
14	32.	—	Cal. Nub.
15	32.	—	
16	34.	Or.	Frig. Nub.
17	30.	Caurus.	Frig. Seren.
18	24.	Vultur.	Temperat.
19	—	Afr.	Pluv.
20	28.	Or.	Frig. Pluvioſ.
21	30.	Afr.	Frig. Nubil.
22	28.	—	
23	21.	Occ.	Frig. Nix.
24	23.	Caurus.	Frig. Nub.
25	23.	—	Gelu
26	34.	Vultur.	Seren.
27	30.	Bor.	Frigus
28	38.	—	Gelu
29	32.	Afr.	Frig. Humidus
30	—	—	Pluvius

Tales nunc ab aliquot annis bini hi menſes ſe exhibent: Frigidus plerumque in iis aer, valde tamen inconſtans, & nubes ita abundant, ut rarò ſereni appareant omninò dies.

MAJUS.				JUNIUS.			
	Bar.	*Vent.*	*Tempeſtas Aëris.*		*Bar.*	*Vent.*	*Tempeſtas Aëris.*
1	30	Occ.	Frig. Nub.	1	48	Vulturn	Cal. Sudum.
2	22	—	— ventoſ.	2	34	—	— Tonitru.
3	30	—		3	40	—	— Sudum
4	30	Caurus	Frig. Nub.	4	37	Auſt.	Temperat. Nubil.
5	24	—		5	39	Occ.	Frig. Sudum.
6	32	Occ.	Cal. Sudum	6	34	—	— Nub.
7	33	Orien.	Cal.	7	32	—	Cal. Seren.
8	37	Cæſias	Frig. inconſt.	8	38	Occ.	Tem- Nubil.
9	40	—		9	37	—	Pulchrum
10	47	—	Temperat. inconſt.	10	—	—	pe- & ſuave
11	50	Caurus	Frig. Nebul.	11	—	Bor.	
12	—	—	Cal. Seren.	12	—	—	ra- ſerenum
13	32	Auſter	Temp. Neb. ⊙	13	—	—	
14	30	—	Cal. inconſt.	14	—		tum.
15	32	Or.	Frig. Pluv.	15	40	Caurus.	Cal. Pulchrum
16	34	Occ.	Nubil.	16	27	—	Cal. Tempeſtas
17	33	Bor.	Pruina Ventus.	17	20	—	Frig. & Pluv.
18	—	Cæſ.	Frig. Seren.	18	30	Afr.	Inconſtans aer.
19	31	Bor.	— pul-	19	27	Occ.	Pluv. cum ſeren. miſt.
20	34	—	— cher-	20	28	—	Tem- pluvio-
21	36	—	— ri-	21	30	—	perat. ſum.
22	37	—	— mum.	22	36	Occ.	Bonum
23	35	Cæſ.	Temperat.	23	—	—	Inconſtans.
24	31	Occ.		24	—	—	—
25	32	Caur.	Temper. Sere-	25	34	—	—
26	36	—	num	26	—	—	—
27	37	—	&	27	—	—	—
28	—	—	pul-	28	40	Vultur.	
29	41	—	cherri-	29	38	Afric.	Jucundum
30	47	Bor.	mus	30	34	—	& ſerenum.
31	43	Or.	Jannus.				

Hic ergo Menſis dimidius adhuc hyemalis fere, altera vero pars pulcherrima fuit.

JULIUS.

	JULIUS.				AUGUSTUS.		
	Barom.	*Vent.*	*Tempeſtas.*		*Bar.*	*Vent.*	*Tempeſtas.*
1	30	Occ.	Tem- Inconſtans	1	40	—	Cal. Sud.
2	37	—	pera- ventoſus	2	45	—	
3	34	—	tum & pluvio-	3	50	Cæ-	Cali-
4	24	—	& ſus.	4	53	ſi-	diſſi- Nob.
5	20	—	frig.	5	32	as	mum. Nub.
6	—	Auſter.	Frig. inconſtans.	6	—	—	
7	24	Vultur	Cal. —	7	30	—	— Sere-
8	—	Auſt.	— —	8	—	—	
9	10	—	— —	9	33	—	— num.
10	23	Cæſias	— Pluvia lar-	10	31	Occ.	Tem- Nub.
11	26	Caurus	— giſſima.	11	36	Bor.	Ser.
12	25	—	—	12	32	Occ.	pe- Nub.
13	30	Occid.	Tempeſtas	13	—	—	Ven-
14	38	—		14	22	—	ra- toſ.
15	—	—		15	—	—	Seren.
16	32	Cæſias,		16	20	Afr.	tum. Inconſtans.
17	36	—	Sudum.	17	22	Occ.	Pluv.
18	40	—		18	26	—	Tempera-
19			ventoſum.	19	18	—	
20	Reliquum hujus menſis abſens			20	12	—	tum
21	dein ægrotus, non potui ob-			21	28	—	
22	ſervare hæc atque alia. Dimi-			22	36	Auſt.	& cal.
23	dium hujus fuit temperatum,			23	34	Afr.	
24	reliquum inconſtans, & au-			24	34	Afr.	Inconſt. Pluv.
25	tumnale fere tempus.			25	32	Or.	Ven-
26				26	28	Incon-	toſ.
27				27	24	ſtans	Pluv. Tempeſtas
28				28	26	Afr.	Tonitru
29				29	23	Occ.	Nub. &
30				30	28	—	pluvioſ.
31				31	35	—	

SEPTEMBER.	Bar.	Vent.	Tempeſtas Aëris.		OCTOBER.	Bar.	Vent.	Tempeſtas Aëris.	
1	41	Caurus.	Frig.	Sicc.	1	42	Afr.	Cal.	Se-
2	37	Afr.	Frig.	Nub.	2	48	Or.	Frig.	re-
3	38	Notus	Frig.	Nub.	3	49	—	—	num.
4	40	Caurus.	Cal.	Sud.	4	48	Vult.		
5	—	Aquilo			5	46	Or.	Tem-	Se-
6	—	Ori.	Æſtus.		6	48	—		
7	40	Auſt.	Æſtus		7	40	—	pe-	re-
8	36	Occ.	Cal.	Nub.	8	34	—		
9	—	—	temperat.		9	15	Occ.	ra-	num.
10	39	Caur.	Cal.	Neb.	10	16	—	tum.	
11	38	Afr.	Tempeſtas		11	15	—		
12	32	Occ.	Tempe-	pul-	12	22	Bor.	Frig.	Nub.
13	33	—	ratus	chrum.	13	36	Cæſ.	Frigid.	Seren.
14	40	Occ.	Tem-	Sud.	14	44	Vult.		Nub.
15	24	Afr.	pe-	Pluv.	15	41	Auſt.		Seren.
16	14	—	ra-	&	16	26	—	Tempeſtuoſum	
17	21	Occ.	tum.	venti	17	21	—	&	
18	22	Afr.		totam	18	—	Occ.	pluvium.	
19	36	—		heb-	19	40	Afr.		
20	34	—	Cal.	dom.	20	32	Auſt.	Cal.	Seren.
21	22	Afr.	Cal.	pluv.	21	28	—	Frig.	Pluv.
22	20	Occ.	tem-	in-	22	16	—	Cal.	Nub.
23	32	—	pe-	con-	23	27	—	Frig.	ventoſ.
24	—	—	rat.	ſtans.	24	40	—	temperat.	Nub.
25	38	Caurus.	Cal,		25	—	—		Nub.
26	42	Occ.			26	us	que ad	finem menſis.	
27	41	—			27				
28	36	Afr.	Cal.	Ser.	28				
29	28	—	Incon-		29				
30	21	Auſt.	ſtans.		30				
					31				

NOVEM-

NOVEMBER.

	Barom.	Vent.	Tempeſtas.	
1	40	Cæſias		
2	38	—	Nub.	&
3	28	Not.	—	Tem-
4	29	Cæſ.	—	pe-
5	24	—	—	ra-
6	23	Vult.	—	tum.
7	29	—	—	
8	—	Bor.	—	
9	39	Bor.	Tem-	Pulchr.
10	40	Cæſ.	pe-	Nub.
11	36	—	rat.	
12	38	Vulturn	Frig.	
13	37	—	Tem-	Pulv.
14	40	—	pe-	& den-
15	—	Occ.	rat.	ſæ Nubes.
16	37	—	Cal.	Pulch.
17	30	—	Frig.	Nub.
18	—	Vulturn		
19	—	—	Tem-	Plu-
20	28	—	pera-	via.
21	26	—	tum	Nubi-
22	36	—		lum.
23	48	Orien.	Frig.	Nub.
24	37	Occ.	Temp.	Nub.
25	36	—	Frigid.	Nub.
26	—	Auſter		
27	30	—	—	Non-
28	36	—	—	dum
29	—	—	—	gela-
—	—	—	—	
30	30	—	—	ſcit.

DECEMBER.

	Bar.	Vent.	Tempeſtas.	
1	36	Vul-	Cal.	Inconſt.
2	42	tur-	—	Nubi-
3	46			
4	40	nus.	—	lo-
5	22			
6	30	—	—	ſum.
7	20			
8	37			
9	37			
10	39			
11	—			
12	26			
13	22	—		
14	26			
15	32			
16	31			
17	32			
18	30			
19	—			
20	34	—		
21	15			
22	26			
23	19			
24	18			
25	19			
26	Reliquum tempus valetudo adverſa me abſtraxit ab obſervationibus.			
27				
28				
29				
30				
31				

Animadverſio.

CUm varia ſit Barometrorum tum figura, tum altitudo, denique & amplitudo, quæ in aliis diſſitisque locis ab aliis Barometris neque conjectura aſſequi, neque à Profeſſoribus per menſuras receptus deſcribi queat, quippe quæ omnes pro locorum varia conſuetudine ſint variæ, ut neque pedes iidem, neque pollices, neque cubiti, adeoque juſta æquatio Barometrorum aſſequi facile non poſſint, conſultum duximus, ipſam menſuram ejus & rationem hic inire: Eſt ergo is, quo utor, non duorum brachiorum, ſed unus ſimplexque tubulus in Mercurium, capſula lignea, undique ſollicitè clauſa contentum immerſus indeque recta aſſurgens, ſuperne hermetice ſigillatus, relicto vacuo. Altitudo ejus quinquies æquat lineam in margine pag. ductam: Amplitudo diametri eſt, quam dedi, minima lineola *B.* Spatium, per quod Mercurius movetur, tertia linea *C.* deſcribitur: Quod ſpatium in 60. æquales partes diviſum eſt. Mercurius ipſe admodum mobilis, per illud totum, neque ulterius, neque citerius, decurrit, etſi raro attingat extrema. Hæc addere placuit, ut eo accuratius pateat, quid valeant numeri, area ſecunda adhibiti. Ventos paulo accuratius etiam notare placuit: ut tota aëris noſtri temperies ex his conjecturari queat: de qua jam olim notavi quædam.

B. *C.*

Hanc lineam quinquies æquat altitudo Barometri.

NB.

C. *B.*

Dn. D. SAMUELIS GRASSII
Hiſtoria compendioſa Peſtis in confiniis Sileſiæ graſſantis Anno 1708.

CUm anno 1708. in Sileſiâ primum inconſtante frigoris & caloris conſtitutione, poſt tepidiore aëre, & procedente anno, ſat benignâ tempeſtate, ob Solis ſplendorem, intermixtis pluviis, frueremur, ſeneſcente verò eodem, ob harum defectum, univerſa

verſa tellus Solis æſtu exureretur, paucis morbis infeſtati ſumus, niſi quod ſubinde rheumatismi artuum, eryſipelata, purpuræ albæ benignæ, febres quotidianæ, tertianæ ægris moleſtæ fuerint; intercurrerunt autem per totum annum Variolæ tàm anomalæ, quam regulares, concurrentes & confluentes, facilioris utplurimum curationis, autumno tamen & hyeme, an naturâ ſuâ, an ex malâ diæta & curatione, ferocius ſævierunt, multosq; infantes, præprimis pauperum, è vivis ſuſtulerunt. Hic erat ſtatus noſtræ Sileſiæ, cum in primordiis hujus anni ex Poloniâ lues peſtifera Roſenbergam urbem, & in Diſtrictu Wartenbergenſi, pagum Kojentſchin, non ſine conjecturâ, per mobilia infecta adducta, transportaretur. Hæc Lues primum feroci contagio procedebat, infectosque intra 24. aut 48. horas, poſt intra 3. 4. 5. 6. dies è medio tollebat, cadaveribus poſt mortem luridi coloris repertis. Irruebat autem hæc lues utplurimum rigore ſubſequo conſtante vel mutabili calore, cum dolore capitis tam enormi, quam remiſſo, qui utplurimum usque ad eruptionem bubonis, vel carbunculi durabat cum levi delirio. Quosdam Vertigo, torpor, ſomnolentia, vigiliæ, angina, in plethoricis, levis hæmorrhagia narium, βαρυκοία infeſtabat. Utplurimum conquerebantur infecti de moleſtâ reſpiratione, anxietate præcordiali, palpitatione cordis, cardialgia, dolore circa regionem glandularum Pancreaticarum, ſingultu, vomitu, & ſiti immani, linguâ aridâ, quæ tamen non omnes excruciabat, ſed ut plurimum benè ſe habebat. Quosdam enervabant diarrhœa & dyſenteria, hæmorrhoides, imprimis fœminas, nimius menſium fluxus. Plurimis cum dolore capitis obveniebat dolor in manibus, pedibus, & lumbis, tenſio in inguine, ſumma debilitas & plenarius virium defectus. In aliquibus erumpebant petechiæ, aliaque exanthemata, tantum non verò in omnibus bubones, in inguine, pudendis, collo, ſub axillis, tam albi, quam rubri, imò atri coloris, raræ parotides viſæ ſunt; at enim verò Carbunculorum largus proventus, ſtatim initio in brachio, abdomine, femoribus, & ſuris obſervabatur, qui facile in ſphacelum degenerabant, & excidebant. Pulſus variabat ratione horroris

& caloris, plurimis naturaliter vibrabat, urina quibusdam naturali ſimillima erat, quibusdã confuſa, turbida c. ſedimento albo, quandoque atra, quam mors cito pede comitabatur. Omnium peſſimum in hâc lue erat timor, terror, & imaginatio, quibus, ceu flagris divinis homines percutiebantur, tùm etiam ſordida avaritia, quâ emptis, raptis, vel hæreditate acquiſitis mortuorum infectorum mobilibus, luem ſibi ſimul comparabant. Quibus itaque infauſtum hoc mobilium commercium exoſum erat, ardentisſimisque precibus ad Deum fuſis, intrepidâ animoſitate omnem excutiebant terrorem (aër enim, DEI gratiâ, ſalvus & incolumis erat, & peſtis hæc ſaltim per contagium traducebatur) & præſcriptis medicamentis præſervativis utebantur, rarò inficiebantur. Ægri verò, qui invocato Divino auxilio, ſtatim præſcripta medicamenta cum regimine uſurpabant, ſtrictamque diætam ſervabant, & poſt reiteratos ſudores, meliùs ſe habebant, & quorum bubones citò erumpebant & maturabant, carbunculi autem quantocyùs excidebant, illi ſanitatem ſibi utplurimùm ſpondere poterant; qui verò infecti (quod ſæpiſſimè contingebat) medicamenta reſpuebant, aut nimis tardè aſſumebant, regimenque invertebant, illis mors in propinquo erat.

Præſervatio conſiſtebat tùm in evacuatione vitioſorum humorum per blanda evacuantia, ἄνω, καὶ κάτω, tùm in balſamatione ſanguinis & ſeri, ſpirituumque exaltatione & robore. Communiſſima medicamenta (præter vulgaria) erant, Tinctura bez. Mich. c. & ſ. camphorâ, Elix. ppr. Parac. Elix. peſtilent. Crolli Eſſentia alexipharmaca compoſita; Item Electuarium noſtrum præſervativum commune, Elect. Nucum, Elect. diaſcord. Frac. Elect. de Zedoriâ, Elect. de Ovo, Theriaca Andromachi, Mithridatium, Rotulæ Præſervativæ noſtræ; Quibus pulveres arridebant, commendabatur noſter pulvis alexipharmacus novus, pulvis alexipharmacus Montagnanæ, Pulvis noſter diaphoreticus novus. Jungebantur his ſpecies alexipharmacæ, infundendæ in Vinum, acetum, Cereviſiam, & ſpiritum frumenti (quem crematum communiter appellant) pro cujuscunque temperamento & corporis

con-

conſtitutione, atque conſuetudine. Simul odoramenta, illitus & ſuffitus ex balſamicis, ſpirituoſis & volatilibus præſcribebantur. Sedulò verò admonebantur, ut, abjecto timore, ſibi caveant à nimio & quotidiano præſervativorum medicamentorum, imprimis calidiorum & volatiliorum uſu, ne, natura iisdem aſſuefacta, poſtmodùm debitum non præſtare poſſit auxilium.

In Curatione maximi ponderis fuerunt (pro ægri quidem calidiore l. temperatiore conſtitutione) *diaphoretica volatilia* & *balſamica, fixa*, & *temperata*. Ex *iſtis* quidem ſal vol. C. C. viperar. Eſſentia alexipharmaca, Tinctura bez. D. Michaël. Elixir peſtilent. Croll. Elixir. propr. Parac. (quæ 4. medicamenta inſignem præſtitere uſum) it. Spir. C.C. cum Sal. vol. C. C. & viperar. eſſentificatus, Eboris, tartari &c. Ex *illis*, pulv. bez. Sennert. Rhumbaumii noſtri, pulvis Pannonicus ruber, ſpecies de hyacintho, pulvis polychreſtus, pulvis Marchion. Pulvis noſter diaphoreticus novus, Pulvis noſter Alexipharmacus novus &c. Ex *hiſce* verò, M. S. Eſſent. myrrh. tartariſat pilul. antipeſtilentiales, Theriaca Andromachi, Mithridatium, Elect. diaſcord. Frac. ſpiritus theriacal. & juniperi &c. commendabantur: Et quidem, ut ſtatim primo inſultu, volatile quoddam medicamentum fluidum ad 60. 80. & 100. guttas propinetur, injuncto ſufficiente ſudore, & poſt horas 8. iterum injuncto ſudore l. regimine repetatur (intermixtis, pro conſervatione virium, analepticis, tam naribus applicandis, quàm intrò ſumendis) circa noctem verò pulvis bezoardicus, aut alius ad ℈ß. aut Electuarium diaſcord. Frac. ad ʒij. aſſumatur, & niſi æger poſt ſudorem meliùs ſe habeat, nec bubones & carbunculi quantocyùs erumpant, medicamenta hæc ad tertium, imò quartum diem cum regimine reiterentur. Ac primùm Bubones in conſpectum prodibant, jubebantur ægri abſtinere à ſudoribus & omnibus evacuantibus, cataplasmatibus verò emollientibus maturationem eorundem promovere, inter quæ Medici noſtri Peſtilentiales panem mellitum, & ptiſanam ex fagopyro (Heidegrütze) confectam & cum butyro conditam, non ſatis deprædicare poſſunt; tumorem

ſufficienter extractum, & ad maturationem redactum, quovis modo quantocyùs aperiebant, ne nimiâ & timidiori cunctatione virus rurſus in vaſa ſanguifera regurgitaret. Carbunculorum veſicæ ſtatim aperiebantur, & debitis defenſivis, ne amplius ſerperent, coërcebantur, deſuper impoſito inciſo Emplaſtro magnetico, & cataplasmate in bubonibus notato. Emplaſtrum veſicatorium, quod ab aliquibus Authoribus, carbunculis & bubonibus imponendum ſuadetur, Medici noſtri peſtilentiales plus damni, quàm ſucceſſus attuliſſe experti ſunt. Cæteris ſymptomatibus ordinariâ methodo, additis tamen ſemper alexipharmacis, obviam itum eſt. Et ſic, benedicente Deo, multi ex orci faucibus erepti ſunt, cui ſit laus & gloria in æternum.

G. C. SCHELHAMERI

Anatomes *Xiphiæ Piſcis* Oceani incolæ cultro Anatomico, A. MDCCIV. in Academia Kilonienſi ſubjecti brevis enarratio, ad Virum Clariſſimum PETRUM HOTTON, Medicum & Botanicum in Lugdunenſi Batavorum Academia conſummatiſſimum. Accedit Lumpi & Ophidii ejuſdem generis examen.

Gladii ſeu Xiphiæ Piſcis Hiſtoria.

Clariſſime atque Excellentiſſime Vir.

INter alia multa, quibus Kilonienſes Muſæ præ cæteris Germaniæ Academiis gaudent, commoda, haud poſtremum eſt, quod mare vicinum habent; unde cum Neptuno amicum colunt commercium: ex quo id capiunt commodi, ut non tantum omnia ad victum neceſſaria, frumenta, obſonia, piſces, butyrum; itemque ad ædificia ſtruenda, ligna, trabes, aſſeres, calx, lapides, ferrum; ænea etiam vaſa, frequenti navigatione afferantur, indeque magna ſit undique rerum affluentia, ſed ſubinde etiam iis, nec ſperantibus aliquid ille ſubmittat boni aut rari, quo ſeſe oblectent & animum paſcant, & ex quo nova identidem ſtudia capiant incrementa. Quæ talia ſane ſunt, tamque eximia, ut excitari

citati ingenii juvenes, mediterraneas alibi Muſas colentes, ea ſpectaſſe magno redimerent pretio: hic ſponte ſeſe offerunt. Sic ante aliquot annos PHOCA ſeu vitulus marinus media hieme, ſaligno piſcatorum qualo implicata & capta, non formæ ſolum monſtruoſæ raritate oculos, ſed animum etiam internarum partium intuitu, cultro ſubjecta oblectavit: cujus anatomes hiſtoria tum publici juris à me eſt facta. Hanc quadriennium poſt XIPHIAS hic piſcis, ſeu Gladius, ut à prominentiore & maxime conſpicua ſui parte nuncupatur, ſecuta eſt, quæ ex alto mari egreſſa, & neſcio quo errore in portum noſtrum delata, in retia piſcatoria, quibus ſalmonibus inſidiantur, incidit, eaque gladio, quem in fronte geſtat, diſſecuit quidem, luridumque corpus ſecutum, per ea traducere tentavit, ſed penitus perrumpere non potuit. Cum ergo jactando ſe atque diverberando, ingentem in aqua ſonitum atque tumultum concitaret, ſicque ſpumantibus undis ſe attentis proderet, accurrentes lintribus & ſcaphis, non ſine multa opera eum fuſtibus remisque confecere; altero die mihi venum obtulere. Quamvis autem ſumma æſtas caloresque dominantes, ſectionem animalis promta putredine diffluituri disſuaderent, facileque prævidérem, non diu multumque in ſcrutandis viſceribus occupari, nobis iri conceſſum, non tamen omittendam tam rari ſpectaculi occaſionem arbitratus ſum. Itaque ære meo emtum, convocatis pro more artium cultoribus, januis apertis omnium oculis, per biduum continuatis demonſtrationibus expoſui, non ſine moleſtia, tanto fœtore mox implente univerſas ædes, ut pleroſque abſterreret, ſed jucunditate ſpectaculi laborem ac tædium abunde compenſante. Quid vero tumultuaria quidem, ſed quantum fieri potuit, accurata inſpectione obſervatum, non privatæ ſcientiæ ſervandum, ſed ut de Phoca olim factum, publice commemorandum & Tecum præ cæteris, *NOBILISSIME HOTTONE*, communicandum exiſtimavi; ut verſatiſſimum in omni Medicæ eruditionis genere animum tuum ejus lectione vel ſemihorulam oblectarem. Accipe igitur, quicquid eſt ejus, ea qua ſoles fronte, quæ ad Te

undi-

undique, tanquam ad communem quendam rerum noſtrarum arbitrum ſubinde confluunt, & inter tot ſummorum virorum graves meditationes, leve hoc quoque ſtudii in Te mei & diligentiæ ſpecimen admitte.

I. Forma Piſcis : Capitis Partes.

I *Corpus*, rotundi cunei in modum ex amplo in anguſtum excurrebat, longitudine ſex pedum Geometricorum juſtam hominis ſtaturam æquans, craſſitie tanta, ut ſtatim à capite filo trium pedum menſuram implente comprehendi vix poſſet: cum unius ad caudam ſufficeret, ſenſim decreſcente molis amplitudine.

II. *Caput* comparatione ad tantum corpus parvum, ſeptem ſcilicet unciarum, & quod præter maxillas, admodum breves, nihil magnopere complectebatur; ore ſubtus brevi ſed magno ſatis rictu hiante.

III. Ex ea parte, quæ maxillam ſuperiorem conſtituebat, recta *Proceſſus ille* porrigebatur, qui à ſimilitudine *Gladius* appellatus eſt: figura, quæ ſtrenui cujusdam militis enſem protenus referret, ex lato in anguſtum deſinens, quippe ad radicem palmum æquabat, extrema cuſpide ad unius pollicis menſuram contracta; longitudo trium pedum; nec integer videbatur; quin ex inæqualitate in cuſpide obvia aliquid ejus periiſſe ſuſpicari poteras, ſive in ſaxum incurriſſet animal, ſive in pugna particulam amiſiſſet. Nec craſſities eadem: per medium denſior, & utrinque, ſubtus puta & ſupra, eminentior apparens: ad nares trium digitorum latitudine erat, caput emenſus, unius pollicis, inde ad finem perpetuo decreſcens, vix calami tandem craſſitie conſpiciebatur, cum ea latitudine ſimul imminuta: uno verbo ea ipſius ratio, quæ duplici acie inſtructi gladii eſt, quaſi ad ſecandum findendumque pariter & terebrandum eſſet confectus. Huic capulum ſe aptaſſe, vir celeberrimus Olaus Wormius, ut perfectum gladium referret, in Muſei ſui deſcriptione prodidit. Ego illud capitis oſſi adhuc continuum cum maxillis adpendentibus aſſervo.

IV. Subſtantia ejus duriſſimum os, ut ferro vel ligno pulſum,

ſum, ſonitum edat, nec cavum tamen, ſed cavernoſum, ex fibrillis oſſeis arctiſſime junctis, & implicitis, exigua formans interſtitia, ex quibus poſt plurimos etiam annos, adacto cultro, medullæ ſpecie clariſſima ac pellucida pinguedo funditur. Pariter ut ex terreſtrium animalium oſſibus ſat magnam ejus copiam in meditullio ſupereſſe deprehendimus, quæ, niſi probe excocta ſint, per poros transſudat.

V. Laminæ vero oſſeæ, quibus hoc meditullium utrinque obtegebatur, reliquorum animalium ſimiles, & quales oſſium externas laminas in univerſum deſcripſit *Clopton Havers*, ex fibris in longitudinem porrectis conſtabant & colore, & tactu, & tantum non ſubſtantia ligneas prorſus referebant, interna præſertim facie, externe tamen nihil apparebat iſtiusmodi; erat enim totus hic gladius cute ſeu potius membrana obtectus, aſperiuſcula, qualis lingua canum tactu deprehenditur, colore cinereo.

VI. Sub illo enſiformi proceſſu proxime *Oris Hiatus*, *Maxilla* cum inferiori, tum ſuperiori latiſſime ab invicem recedente, inferiore autem non roſtrata, ut à Jonſtone pingitur, ſed retracta & triangularis, ut à Geſnero, & in figura à me depicta (*Fig.* - -) apparet, in angulum non admodum acutum formabatur: *Dentes* nulli comparebant, ſed eorum loco utrinque cartilagines quinque vel ſex, aſperitatibus quibusdam eminentibus inſtructæ, & carne, veluti gingivis veſtitæ, inſtar funiculorum tenſæ, & ad radicem *Linguæ* terminatæ, quæ, ut in piſcibus ſolet, inmobilis, & oris parti inferiori adnata erat. In his irretiri opus erat prædam, &, quibus veſci conſueverat, piſciculos, ne retrocedere & ex ore rurſum elabi poſſent.

VII. Poſt maxillas *Branchiæ* in totum quatuor utrinque, quarum unaquæque quadruplici tubulorum ordine gaudebat. In ceteris aliorum piſcium per omnia ſimilis: lamina oſſea contectæ, quæ ex quatuor conſtabat partibus, præcipua & multo reliquas ſuperans, poſtica & ſuperior erat, in qua fibræ oſſeæ ex ſupremo craſſisſimoque oſſis capite, ſub oculo, veluti è centro radii in orbem procurrebant; tres reliquæ partes parvæ, ar-

ſte ſuperiori inhærentes, ut unum os primo intuitu videretur, in antica parte erant ſitæ, altera duplex ſuperior, altera, inferior ſimplex & minima. Extus cute una tectæ continebantur, intus vero carne repletæ, quæ muſculus erat ad motum reciprocum earum regendum, hæ enim coſtarum vices ſupplent in piſcibus; ut branchiæ, pulmonum.

VIII. Ante hæc branchiarum integumenta ad radicem enſis in ſuprema parte *Oculi*, magni, cærulei, pulcherrimi prominebant, ut ſupra enſem proſpicere, atque adeo, quocunque jam intendebat piſcis, accuratiſſime ad punctum ferire poſſet. Erant autem in perfecti orbis ſpeciem egregie formati, ad ovi gallinacei magnitudinem accedentes: eruti multa pinguedine involutos muſculos ſeptem oſtendebant, quæ eos regebant, non ſclerotide tunica ſed cartilagine tenſa, firma ac robuſta, ut comprimentibus digitis omnino reſiſteret, incluſos. Orbitam oſſeam, in qua condebantur, exacte implebat. Hanc oſſeam thecam, ſclerotidis vices gerentem Viſorii nervi ad retinam conſtituendam amplo foramine perforabant. Antice cornea tunica duorum pollicum diametro, cartilagineo circulo interveniente, arctiſſime inhærebat, egregie pellucens, pupilla ſua gaudens, quam uvea nigerrima ſubjecta formabat. Humores oculorum, ut reliquorum animalium: cryſtallus vero pellucidiſſima, rotunda, & quæ extracta, ubi ab aere ſiccabatur, candidiſſima, rimas agens, in varia fruſta incondita compreſſa diſſiliit. Pars quam ſervo, opalum gemmam refert, niſi quod igneo illo ſplendore, quo ea gaudet, & pelluciditate deſtituitur.

IX. Ante oculos foramina duo, *Narium* æmula, ad gladii latus.

X. *Cerebri* minimum erat: tria circiter cochlearia eo impleveris, quod tractu temporis in pinguedinem mutatum fuit: Hoc cranio ſuo incluſum nullo fœtore moleſtum etiamnum à me ſervatur, denſum inſtar ungenti, ex flavo tendens in rubedinem, quo colore gaudet etiam capitis os, robuſtiſſimum, niſi quod hoc etiam ex fibris, igneis proxime accedentibus conſtet,

& præ

& præ pinguedine, qua totum perfuſum ac delibutum eſt, totum ex fuſco rubebat.

II. Corporis Externa.

I. Ipſum craſſiſſimum, ut jam monuimus, ſenſim minuebatur; & cum antice exacte rotundum eſſet, caudam verſus in latitudinem, non altitudinem compreſſum explicabatur, contrario plane aliis piſcibus more, qui appreſſis lateribus erecto ſunt ad caudam dorſo: noſtro vero huic cauda ad perpendiculum aptata, crucis formam confingebat.

II. Color, cum vivebat, argenteo nitore & veluti luce quadam pulcherrime reſplendebat, ſed poſtquam extinctus erat, per dorſum quidem & latera in nigredinem ſenſim mutabatur, ſub ventre vero perpetuo albicabat: ut hinc liqueat, non vidiſſe viventem, qui eum deſcripſere autores, utpote qui omnes nigrum in dorſo, nemo candidum prodidere.

III. *Per medium dorſi linea* excurrebat, in qua cutis ſurſum utrinque aſcendens coiviſſe videbatur: per eam enim, piſce putreſcente, tabus tranſſudabat. Ipſa cutis nuda, glabra ſquamis deſtituta, non admodum denſa, cuticula tenerrima veſtiebatur.

IV. *Pinnas* habebat omnino ſex: proxime ad caput in anteriore parte duas, utrinque unam, qua ſe antrorſum movebat, in dorſo, antica parte, tertiam erectam ad perpendiculum; hæ ſatis amplæ, latior tamen dorſalis. Sequitur quarta ſub ventre, in medio ejus, recta deorſum tendens, minor. Quinta & ſexta haut longe à cauda aberant, exiles admodum, una itidem in dorſo, vix pollices duos alta, altera è regione ſubtus. Omnes, exceptis binis poſtremis figura erant triangulæ, ſed verſus poſtica in arcum ſinuatæ, laciniofæ, læves & robuſtæ, alarum in modum, quibus volucres inſtructæ ſunt, latioresque ubi ad corpus adhærebant, anguſtæ ad finem. Corrigendæ igitur omnes auctorum figuræ, quæ neq; poſitum naturæ convenientem, neque effigiem, nec cujusvis ad invicem magnitudinem repræſentant ex vero. Ego omnia ex animali ante oculos poſito ad vivum delineari curavi, ut fides eſſe poſſit.

V. Conſtabant autem pinnæ ex calamis oſſeis, ſcriptoriis ſimillimis, & in principio rotundis, ampliſſimis, robuſtiſſimis inæquali tum craſſitie tum longitudine: nonnullæ dimidium digitum ad exortum æquabant, ſed ſenſim minuebantur, perinde ut pennæ in avium alis. In exortu duplici ordine prodibant capitulis oſſeis inſignibus baſin latam conſtituentes, ſed mox coibant in unum corpus. Capitula iſta oſſea etiam in medio arcte connectebantur, ubi profundam ſatis cavitatem, ſeu γλήνην conſtituebant. Binæ laterales robuſtisſimo oſſi, quod, ad latera, ſcapularum locum occupabat, mira articulatione innectebantur, quod itidem in utroque latere capitula oſtendebat oſſea, in medio vero proceſſum longius productum, itidemque rotundum, quem cavitas illa, quam in coitione conſtituebant pinnæ, excipiebat, ne excidere poſſent, & ita cum his articulatione, quæ Gynglimos medicis appellatur, coibant. Eodem modo maxima illa, quæ in dorſo eminebat, ſpinæ dorſali innectebatur Calami, intercedentibus carnoſis muſculis eo modo diſpoſitis, quo in quadrupedibus & homine intercoſtales, fibris ſcilicet oblique deſcendentibus, per interſtitia copulabantur. Iidem prout altius exſurgebant, in latitudinem ſe expandebant magis, ubi medium ſuperaverant, etiam bifidi facti & invicem digreſſi, circa finem plumarum effigie latiſſime ſe explicantes, quarum in margine laciniæ conſtituebantur, de quibus antea indicavimus. Cute vero etiam obtectæ erant pinnæ, qua eo modo, quo in homine metacarpus, muſculi inter oſſei, oſſaque ipſa continebantur.

VI. In illa, quæ ex dorſi ſummo prominebat, & quæ reliquas amplitudine ſuperabat, duodecim in totum pennas ejusmodi oſſeas erat conſpicua: prima unciam longitudine ſuperabat, altera palmum, tertia ſpithama longior, quarta & quinta eam longe excedebant, inde ſenſim minutiores, donec ultima ad palmum denuo reduceretur. Poſtrema tamen illa dorſi, omnium minima, quæ ad caudam proxime accedebat, longe aliam formam induerat: Neque enim plumoſis illis laciniis gaudebat, & oſſi, quod ſcapulæ exilis figuram habebat, exiguo,

guo, ex obliquo nectebatur, & veluti ſuper impoſita inhærebat, quatuor oſſibus, coſtarum exactiſſimarum æmulis conſtans, latis ſcilicet non teretibus; quorum interſtitia ſola implebat cutis, ea prorſus ratione, qua anſerini pedes conformati ſunt.

VII. Erant autem pinnæ fortiſſimis muſculis proviſæ, qui omnes in ipſo poſiti corpore ad latera in ſingulos calamos tendines mittebant craſſos & robuſtos, latosque: duplex vero anticis iis, quæ proxime à capite erant ſitæ, muſculus erat, internus unus, adducens pinnam & piſcem promovens; externus alter, extendens pinnas atque abducens. At in dorſo & ventre æque quidem duplices, ſed pinnam non contrahebant ad promovendum, ſed ad utrumque latus inclinabant, quo vaſtum animal celerius verteretur.

VIII. *Cauda* ſequitur, quæ ex plurimis calamis ac pinnis conſtabat, duplici itidem eorum ordine, ad oſſis cujusdam latera applicato. In duas partes dividebatur, unam inferiorem, deſcendentem, longius productam, alteram ſuperiorem, altius eminentem. Os illud, à quo procedebant calami, per medium ubi inferior pars à ſuperiore diremta, ſeparabatur, profunde crenatum erat, idque bina à latere alia teretia, digitum minimum craſſa, quibus utroque latere calami incumbebant, ſubibant. Ipſi calami in principio exiles, nec calamum anſerinum craſſitie æquantes, mox in progreſſu aucti, ut longe eum ſuperarent, verſus finem vero iterum imminutæ: donec plumarum formam ſumerent. His nulli muſculi erant interpoſiti, ſed immediate inter ſe cohærebant verſus medium præſertim. Decreſcebant vero & hi, cum ſuperioris tum inferioris ordinis, ut tota cauda figura lunam falcatam ſed imperfectam referret: quod in ſuperiori loco poſiti eſſent breviores. Factum id exiſtimandum eſt non ſine ſingulari naturæ providentia: ſic enim velocius longe in dextram lævamque flectere, & celerius piſcem vertere, quam ſi plena latitudine triangula extitiſſet cauda, in poteſtate eſt, cum minorem aquæ copiam ſibi obſtantem habeat. Quæ eadem cauſa eſt, cur & pinnæ ſinuatæ in circuli ſegmentum exſculptæ cernuntur.

 IX. De-

IX. Detracta cute immanis copia pinguedinis patebat, candidiſſimæ ac mollis, ut leniſſimo calore liqueſceret. Hac totum corpus perfuſum & involutum erat undique, ac veluti in illa ſepultum, ita ut ea ſublata vix dimidium remaneret priſcæ molis: nam in dorſo ſpiſſitudo ejus duorum pollicum & ultra; paulo minor per latera ipſumque ventrem. Hanc tam copioſam cum ſpem faceret, excoctam ingentem copiam liquaminis, quo ad lucernas uti ſolent, ſuppeditaturam, poſtquam in ahenum conjecta eſt ad ignem liquefacta, vix tres vel quatuor libras nacti ſumus, adeoque oleum, quod dicitur, & operam perdidimus, omni materia in membranas fatiſcente. Hæc in externis notavimus.

III. Internæ Partes.

Utinam vero interna etiam pari diligentia contemplari licuiſſet: ſed induſtriam noſtram temporis æſtivi ratio, fœtor, & in quam diffluebant omnia, putredo cohibuit, ut deproperare opus, præſertim poſt ſecundam noctem cogeremur: interim hæc deprehendere fuit non omnino contemnenda.

I. Juxta radices linguæ, poſt corpora cartilaginea ad retinendam prædam data, gula patebat, brevi ſed ampla in principio ad ventriculum via: cui imminebant bina corpora digiti magnitudine & figura, eminentiis parvis aſpera, quæ jam deglutitis & e ventriculo regredi tentantibus animalibus opponebantur. His è latere adſtabant & ex ore pendebant alia ſimilia quidem ſed minora, ejusdem ſubſtantiæ & utilitatis.

II. Ipſe ventriculus vix quatuor digitorum erat latitudine, ſed longitudine pedis menſuram implebat, ſacculi figuram conſtituens: recubabat autem in latere ſiniſtro, dextrum hepate ſibi vendicante. Ex membrana triplici componebatur, prima tenuiſſima & prorſus hinc pellucida, externa: altera muſculoſa ſatis craſſa, fibris in longitudinem per eum pergentibus, nam cibus digeſtus, ut mox dicam, ſurſum expellendus erat. Tertia nervea erat, cui glandulæ magnæ ſatis & conſpicuæ inhærebant, difformes & inter ſe diſſimiles, anguloſæ eamque totam occupabant,

pabant, ex quibus liquor ſtillabat; fermenti vicem ſubiens. Cum enim nec ſalivales glandulæ, nec ingluvies in piſce invenirent locum, quæ terreſtribus animalibus in collo & pone aures, alitibus in dicta ingluvie reperiuntur, huic in ſtomacho erant collocanda.

III. Aperto ſtomacho cylus aquoſus & tenuis ſe offerebat, cui aliquot piſciculorum ſpinæ, integræ a capite ad caudam, digitum & ſesquidigitum longæ innatabant: nec enim poterant vel multæ vel magnæ ineſſe in parvo adeo loco, qui vix longior iſtis paulo majores non admittebat. Itaque robuſtam hanc beluam & fortem tam exiguo cibo victitare, mirum profecto videbatur.

IV. At hoc multo magis illud, quod non niſi unum erat ventriculo orificium, per quod & ingredi in illum cibus & digeſtus egredi cogebatur. Inteſtinum enim proxime ad gulam initium capiebat, quo excipiebatur.

V. Sed quod omnem ſuperabat fidem, & expectationem noſtram cum ſtupore fallebat, haut longe ab hoc initio, digitorum circiter trium latitudine idem inteſtinum hiabat in hepar, amploque ductu ei innexum erat, qui ductus in alios multos diremtus haut aliter ac in terreſtribus quadrupedibus, homineque, vena cava vel etiam portarum in ejusdem lobos diſpenſabatur. Quod ſi olim innotuiſſet, cum maximum hoc viſcus ſanguinem elaborare Galeno auctore, crederetur, & præeunte Harveo, à recentioribus ea impugnaretur ſententia, hui! quantum ex eo argumentum, quæ arma Galenicæ cohorti petere licuiſſet, cum ne nunc quidem, quid ei faciam & quem adſignem uſum tam mirifico à via recta diverticulo, ſatis reperiam: niſi quis eſſe hunc ductum Choledochum, quia tam amplo hiatu in inteſtinum aperiretur, exiſtimandum putet: cujus tamen aſſerti nullam rationem video. Neque credibile, tantam bilis copiam in hoc piſce ex ſanguine non nimis multo prodituram. Reliqua inteſtini pars ad latus uno continuo ductu deſcendens, craſſius redditum, mox rurſum contrahebatur, & in exiliſſimum exitum ſub cauda deſinebat, ubi tam arctum erat, ut calamum ſcriptorium vix admitteret.

VI. Cir-

VI. Circa finem ejus ad latus utrumque duo conſpiciebantur ſacculi, ſpithamam fere longi, craſſi & pleni, qui diſſecti illum ruminantium animalium ventriculum referebant, qui tertius ordine, Reticulum dicitur ſtrias in cellulas collectas habens mirabili plexu. Tota autem glandulis referta reperiebantur, quæ compreſſæ materiam candidam, craſſam ſemini æmulam profundebant. Hujus quis uſus ſit, quæ ratio, dicere haut poſſum: Inſignem eſſe oportet, cum tanta utriusque ſit moles, tamque ſucci plena conſpiciantur.

VII. Pro meſenterio erat membrana tenuis, qua inteſtinum adhærebat dorſo. Pancreas, lien, renes protenus deerant, nec eorum comparebat nobis veſtigium. Et de renibus quidem ſatis compertum eſt, univerſum piſcium genus iis carere. Pancreas inteſtino adhærere aſſolet, lien vero perexiguus eſſe, & vix conſpicuus. An ergo nos fefellerit in his feſtinatio, & viſcerum obſcurſus ſitus, non ſatis ſum certus. Vena cava ad dextrum latus ſpinæ adjacebat. Erat enim vertebrarum dorſalium ordo etiam intus ſpinis inſtructus, quod nusquam ne in balænis quidem obſervatur. His ergo adjacens, ſub hepate tendebat cum arteria magna in cor.

VIII. *Cor*, quod omnibus itidem commune eſt, proxime ad gulam in oris fundo ſpectabatur. Cum enim & pectore & collo piſces careant, quia nec pulmonibus gaudent nec voce, adeoque etiam ejus inſtrumento, larynge atque aerea fiſtula, pulmonum vero loco ſint bronchiæ, alibi collocari nec poterat nec debebat, unde & ductus ex eo ſanguinei ad bronchias abeunt ſingulas, quo ſanguis influat in has refluatque. Habebat autem cor mucronem ſuum ad os ſpectantem, non inferius: de quibus omnibus jam dudum monuit Ariſtoteles c. l. cap. 17.

IX. In dextro latere, ut modo memoravimus, hepar ſitum erat maximum viſcus, dimidium fere totius reliqui corporis implens, quod veſiculare videbatur, & pulmonis ſpeciem præbebat. Molliſſimum vero & inter digitos leviter compreſſum diffluens in ſpadicei coloris tabum, ita ut digne examinari non potuerit,

potuerit, pariter ac connexio cum veſicula fellea, quæ non in ipſo, ſed ſejuncta, ut recte Ariſtoteles citato loco obſervavit; proxime tamen ad illud inveniebatur, in inteſtinum patens, viridi bile turgida. Erat enim in eo a nobis peccatum, quod, cum nimis diu in externorum contemplatione eſſemus occupati, interim interna corrupta eſſent, cum viſcera primo loco fuiſſent ſcrutanda.

X. Cum autem huc illucque verteremus cadaver, parte inferiore in dorſo collocati piſcis aliud corpus pulcherrimum ſe offerebat, glandulis innumeris ova formicarum prope æquantibus, oblongis, candidis conſtans, quod pro parte hepatis tum à nobis habebatur: repebat autem illic ſub hepate inteſtinum tenue, ut vix digitum admitteret: Id variis flexibus ſerpentinis ſuper venam cavam decurrens, tendebat ad medium ventris, ubi ante pinnam inferiorem primam & majorem exitum, meſenterio ſuo, ſed vix notatu digno, connexum. Talis erat decurſus.

Hoc inquam pro parte hepatis tum habitum fuit. At poſtea omnia curatius expendentibus, cum id inteſtinulum ſive potius ductus in foramen ſub medio ventre deſinere deprehenderetur, quod in piſce adhuc integro, priusquam culter admoveretur, obſervabatur, & nullum aliud membrum genitale appareret, glandulæ vero candicantes formicarum ovis ſimiles ſub hepate comparerent, placuit tandem, hoc eſſe ovarium & inteſtinum ſerpentinis flexibus ad foramen tendens, ductum ejus, qui ut in Gallinis longior & flexuoſus, tandem ovula iſta glandiformia ex orificio extremo dimitteret, à mare fœcundanda: Niſi tamen, cum excrementis alvi aliud ſub cauda deſtinatum eſſet, piſcis vulvam hanc eſſe quis arbitretur, quæ & omittendis oculis, & coitus cuidam ſpeciei, atque affrictioni maris, ſeminique ejus recipiendo eſſet deſtinatum, ne in tanta maris vaſtitate, ſi fortuito maris occurſui & incerto loco exponantur, ab eo non reperta, intereant.

XI. Unum ſupereſt, quod in inferiore corporis, verſus anum ſeſe offerebat oblongum, quindecim pollicum latitudine, utrin-

que deſinens in acumen, dorſo adnatum, flatu turgidum, nusquam apertum. *Veſica* erat, reliquis piſcibus, fluviatilibus ſaltim, communis, aerem continens. Quam cum extractam, foramine exiguo inciſo inflarem, incredibile eſt, quantum nos omnes oblectamenti, quantum lætitiæ attulerit. Conſpiciebantur enim per omnem ejus membranam ex ſuis ramis ſe diffundentes infinitæ venulæ & arteriolæ, incomparabili elegantia inter ſe ludentes, coeuntes & rurſum abſcendentes usque ad minimos ſurculos, capillaribus minores & graciliores, cui nihil ſimile in omni vita videre mihi contigerit, nec ullo artificio melius in conſpectum dari poſſe vaſorum minima, exiſtimem, tota enim nuda per candidiſſimam veſicæ membranam tendebant ad extremam exilitatem, purpura ſua pulcherrime diſtincta.. Sed momentaneum erat hoc gaudium: Cum enim paulo fortius inflare juberem, ut ligatura excepto incluſo aere, eam ſiccarem, magno meo dolore rupta eſt, & cum aquæ immergere & eluere leviter juberem, effuſo ſanguine minima vaſorum prope omnia evanuere: tamen cum veſtigia quædam ſervarentur, immiſſo aſſerculo ſuperinductam aliquam partem in ſcriniis aſſervo, ut etiamnum intueri cupientibus liceat. His ita perſpectis, cum fœtore intolerabili omnia putreſcerent, finis ſcrutinio huic factus. Quæ autem veluti ſpolia pereuntis eripere corruptelæ licuit, cornu (ſive gladium dicas,) cum cranio, pinnas item & caudam, in rei memoriam inter rariora mea repoſita ſunt.

IV. Genus Piſcis & ulterior Contemplatio, aliorumque Errores.

I. Supereſt ut perſpectis ejus partibus & ſtructura, ad quod genus piſcium pertineat, quæve hic præ ceteris digna ſint quæ notentur, ad animum revocemus. Itaque de marinis eſſe piſcibus, quos Græci Θαλασσίȣς vocavere, obvium eſt. Cum autem Θαλάσσιοι vel πελάγιοι ſint, qui in profundo ſummi maris procul a littoribus ver-

verſantur, vel Αἰγιαλιώδεις, qui littora terræque propinquas ſedes colunt, in mare ſummum raro excurrentes; vel denique πετραῖοι, ſaxatiles, qui ad rupes & ſcopulos degunt, hunc ex pelagiis eſſe cognoſcitur. Tametſi enim in portu ſit captus, hoc tamen inter ea numerandum, quæ raro eveniunt, nec niſi cum vento ac tempeſtatibus, vel ex errore, vel eſcam ſecuti, deferuntur ad littora: cæteroquin vero in alto mari vivere, vel armatura prodit, quæ circum litora ludenti non modo foret inutilis, ſed etiam pernicioſa. Nam nec illic inveniret tanto gladio digna, cum quibus pugnam committeret, & tam longe extantem moraretur potius, illique obeſſet. Porro cum pelagii vel ex cetaceo genere ſint vel veri piſces, hic ex poſtrema claſſe erit cenſendus. Habet enim & branchias & veſicam intus aeream, renibusque, liene, coſtis & pulmonibus caret, nec animal intra ſe generat, ſed ova, quæ nulli cetaceorum conveniunt: etſi cum illis alia ſint ipſi communia: quod oſſa habeat, quod pingueſcat admodum, quod corio tegatur, verum hæc omnia potius magnitudini ejus quam generis naturæ debentur.

II. Cum vero diverſi, ut terrarum, ſic & marium tractus, non omnes omnia piſcium genera alant, hunc in Oceano ſeptentrionali maxime reperiri, ejusque eſſe incolam conſtat, ſed in noſtrum etiam Balticum mare penetrat, unde *Job. Thom. Freygius in Phyſicis quæſtionibus in Dania notiſſimum eſſe*, ait: qua fide, neſcio, non equidem ita eſſe audivi unquam: ſi non meliori id afferat fide, quam ſequentia, ſubleſta ea erit. Pergit enim: *Longum roſtrum habere ſimile roſtro ciconiæ ſeu gladiolo, cætera non multo diſſimilem eſſe Lucio:* quod utrumque valde ineptum eſſe, ex ſuperioribus diſcitur, quin per omnia Lucio diſſimilis. Nam caput longum Lucio, os porrectum dentibus inſtructum, corpus altitudine latitudinem vincente: huic caput brevius, os pro reliquarum partium magnitudine parvum, edentulum, corpus rotundum & verſus caudam non ad perpendiculum erectum, ſed compreſſum, latiusque quam altius: ne de pinguedine, de carne, aliisque internis dicam, quibus omnibus (viſcera excipio)

cetaceis propius accedit. Ceterum oppido eſt mirum, quod *Geſnerus* habet *in Nomenclatore aquatilium animantium. Ælianus Xiphiam inter Iſtri piſces numerat: in quo flumine hodieque hunc piſcem capi circa Gomorrham (Komorram) oppidum ſupra Budam, raro tamen & parvum vix tribus dodrantibus longiorem, teſtis quidam oculatus mihi affirmavit.* Mirum inquam hoc, ſi verum, ſed vereor, ne & Ælianus & Geſnerus ab imperitis decepti ſint: Qui enim Pelagius piſcis, aquæ ſalſæ adſuetus aſſurgat per dulcem, & in flumine vivat? Itaque alium eſſe, neceſſum eſt à noſtro diverſum. Quod ſatis etiam indicat magnitudo, quicquid de reliquis fiat. Ælianus certe non videtur noſtrum Xiphiam deſcripſiſſe, ſed alium, qui itidem aliquando Xiphias quibusdam audit, eſt vero ſeria ſeu ſerra, cujus cornu utrinque dentatum eſt, & in Euxino nonnumquam apparet, adeoque ad Iſtri os, capitur.

III. *Jonſtonus* ubi eum deſcribit, *corium manu verſus caudam ducta, leve eſſe refert, os verſus aſperum.* Quod concedi poteſt: *ſquamas inſuper ſub cute latere plurimas*; quod non poteſt. Neque enim experientiæ ullo modo, nec naturæ providentiæ in puto eſſe conveniens. Sed Jonſtonum exiguam admodum habuiſſe piſcis notitiam, ex ſequentibus facile perſpicitur: ubi pergit: *Adeps in dorſo ſuis modo reſidet*; cum utrique animali non in dorſo tantum, ſed in ventre etiam deprehendatur, totumque corpus involvat. Subjicit: *utraque maxilla roſtrata eſt, ſuperior magis oſſea, durior, aliquando bicubitalis: inferior brevior & triangularis.* Quæ cuncta vacillant, non enim roſtrata, neque inferior maxilla, neque ſuperior eſt. Hæc quippe longiſſimo enſiformi oſſe, non roſtro gaudet: altera triangularis quidem & brevior, minime vero roſtrata, ut ex noſtra figura patet: Ipſe potius roſtratum quam gladiatum piſcem exhibet, quippe quem ex hac deſcriptione ſua, unde petit, pingi curavit, non ex vero. Nec magis magnitudo gladii reſpondet veritati: Quæ in Jonſtoni figura & textu *ſe habet ut tria ad decem*, cum enſis dimidium totius piſcis æquet. *Gladium ferro acutio-*

acutiorem eſſe, non vidi, abruptum enim in extremo aliquid videbatur: ſed extincto piſce corrumpi, perperam eum credidiſſe, ultra triennium à me conſervatus gladius teſtatur, æque ac ille alter Wormii.

IV. Quæ porro in Jonſtono ex Appiano & aliis referuntur, *quod victitet piſcibus, quos roſtri incurſu interficiat, nec prius comedat, quam transfixerit: Caniculæ exortu ab animalculo aranei magnitudine divexetur, ita ut præ dolore in naves ſæpe exſiliat:* (quod ex *Plinio* didicit *L. IX. cap.* 15.) *balena conſpecta gladium in terram abſcondat, ita exhorreſcere, ſicque infixo capite ſe continere: Græcanicum ſermonem ab Italico internoſcere, illum minime reformidare, ad hunc diffugere*, fabulis ſimillima ſunt. Denique in Indico mari validiſſimas Luſitanorum naves ad ſesquipalmum nonnunquam perforare, quod ait, tum credam, cum in Indico mari eum deprehenſum oſtenditur. Naves incurſu ſuo perforare & rupto gladio dilabi, certum: verum in Indico mari alterum genus, ſeriam reperiri auctores plurimi literis mandant, de hoc noſtro qui id dixerit, legi neminem, tantoque magis dubito, cum tam cito aliud commentum hoc apud Jonſtonum ſequatur, ſubjungit enim: Viſus in mediterraneo juxta navim natantem (natans) medium roſtro diſcidiſſe. Qui enim id poſſet? Si autem factum, in ſerram piſcem rectius convenire apparet.

V. Ut autem in Jonſtono tot tamque extant errores, in eo tamen excuſandus eſt, quod non de ſuo hæc, ſed quæ tradit, omnia, ex aliorum, ex quibus librum ſuum compilavit, fide refert, ut ipſe in præfatione lectorem admonet, ſuosque auctores notavit ad marginem. Majora alii commiſere peccata, qui tanquam viderint, falſa recenſent, multoque periculoſius decipiunt, haut alio fidei proniore lapſu, quam ubi falſæ rei gravis auctor exiſtit. Ceterum optime hic ſe geſſit *Olaus Wormius*, qui pauca de eo refert, ſed quæ omnia veriſſima deprehendimus.

LUMPUS ANGLORUM PISCIS.

Anno MDCCIV. allatus ad me eſt piſcis in mari noſtro captus, quem etiam antea aliquoties videram, quemque noſtrates vocant einen See-Haſen/ h. e. Leporem marinum, quod ore & vultu Leporem quodammodo referat. Ab antiquis obſervatus non eſt, fortaſſe quia ſeptentrionali Oceano proprius, mox autem ex collatione figuræ, quam *Jonſtonus* exhibet, *Tab. XIII. num.* 1. conſtitit, eſſe eum, quem ille Lumpum Anglorum nominat. Nimirum in Anglia primum, ut videtur, innotuit, qui à figura eum nominarunt *A Lump*, quod verbum maſſam inconditam notare, recte monet, eſt enim hoc ipſum Germanicum noſtrum Klump/ abjecto ab Anglis euphoniæ gratia K. quod Angli molliore magisq; effœminata verborum pronunciatione delectati, anteL.non ferunt. Magnitudine erat pedem circiter longus, palmum cum dimidio altus, latus palmum & ad triangulares quodammodo accedens. Colore totus niger, cute, non ſquamis obtectus, aſpera illa & inæquali, Elephantis cuti ſimili, duris aculeis hinc inde munitus erat, quibus inſidiantibus & ſui cupidis obſiſtere & ab eorum inſultibus tutus eſſe poſſet. Os in parte inferna rotundum, apertum: lingua præcraſſa, ſubtus adnata: cetera externa cum figura Jonſtoni conſentiebant, niſi quod truci facie & monſtruoſa, non placida & Caracis Germanorum (Karauſche/ ſic enim Geſnerus poſt Dubravium nominavit piſcem & antiquis ignoratum, & aliis, præter Germanos, nationibus incognitum) ſimili. Dorſum etiam brevius, & magis ad poſtica acuminatum.

Sub ventre molli & candido, longe à cauda, & prope in medio, in annulum collatum turgidumque *foramen*, quod, ut in oviparis prope omnibus, etiam aviculis, obtinet, excrementis idemque & ovis exitum præbebat.

Aperto ventre ſacculi quatuor ovis pleni, myriades eorum exponebant oculis. *Ovarium* hoc ergo erat, ſuper quod hepar pallide flaveſcens; inteſtina vero ſubtus erant poſita; veſicula fellea nonnihil ſeparata ab hepate, haut longe tamen inde diſſidebat.

Trium

Trium digitorum latitudinem *hepar* æquabat. Ovarium etiam trium digitorum latitudine adeoque pariter ac in Xiphia collatione ad ipſam piſcis magnitudinem peramplum erat. Ea quoque ratio eadem, quod omnia viſcera ad dorſum arctiſſime nexa, ex eo pendebant.

Ventriculus hepar obtegebat totum. Is erat duplex: cui ſtatim æſophagus ex ore hians immittebat cibum: ex horum uno in alterum, ſi non fallebat oculum, in ſuperiore parte chylus transmigrabat. Erat enim & duplex in æſophagum ex ore via, quorum, an in ſingulos ſingula deſineret ventriculos, non potui perſpicere, cum non niſi exemtis iis id animadverſum fuerit.

Horum alteri infiniti ſacculi parvi adjacebant, qui tot inteſtinula mihi videbantur. Non tamen in ipſum ventriculum ſed inteſtinum, quod eodem in loco decurrebat, videbatur inde aditus patere. An ex iis chylus collectus, per quendam occultum canalem (ductus enim thoracicus, cum thorace piſcis careret, aderat nullus) transmittatur ad cor, dici non poteſt.

Cor perexiguum, nucem avellanam vix ſuperabat, more conſueto proximum ori in medio hepatis & ventriculorum erat collocatum, uno thalamo unaque auricula in arteriam ſuam patens.

Totum hinc corpus & omnia viſcera albicabant, quippe nullo aut pauco ſanguine perfuſa, excepto liene, qui ad latus inteſtini, deſcendebat (quod aliis etiam fluviatilibus quibusdam familiare eſt,) ut cor, ruberrimo colore erat.

Erat autem *Lien* longus digitos transverſos tres, latus plus minus dimidio, altero fine quaſi præſciſſa parte, in rectamque lineam deſinens, duosque angulos conſtituens rectos; altero rotundus, & acutior.

Veſica aerea, qua alii piſces non carent, nulla apparebat; an cum inteſtinis, quæ exemta erant, ex illa rapta fuerit, incertus ſum: non tamen videtur factum, ſed ea, ut opinor, & ſua natura carebat.

Bronchiis, non plumonibus inſtructus erat, rubentibus à ſanguine.

Edulem

Edulem Angli habent, Maſſarias etiam in magnis deliciis reputari teſtatur, Italus. Mihi ita viſum non eſt, & usque valde diſplicuit: Caro enim mollis, tremula, pellucida & redolens cete pinguedinem.

Pelagium & hunc eſſe, nihil eſt, quod dubitemus. Hic enim non niſi rarius comparet. Dignum vero notatu eſt, quod cum Xiphia piſce, ſive hepatis ſpectes amplitudinem, ſive veſiculæ biliariæ ab eo diſtantiam, & quod ventriculus pyloro deſtituitur, & quod tegumentum ipſi coriaceum eſt, exacte conveniat: ut unam eandemque naturam etiam reliquorum Pelagiorum eſſe, admodum hinc vero ſimile videatur, eaque adeo ratione in compendium mitti naturæ poſſet cognitio: etſi in eo hic à Xiphia diverſus ſit, quod veſica aerea careat.

Raro videtur occurrere hic piſcis, hinc apud auctores ejus mentio fit vel nulla, vel non admodum frequens. Non dubito tamen Excellentiſſimum ſcriptorem *Joh. Rajum*, cum & ipſe Anglus ſit, ejus hiſtoriam diligentius eſſe perſecutum: ad eum ergo lectorem, plura ſcire cupientem remitto.

OPHIDION.

I. Præter hunc Lumpum & alius mihi anno 1697. die 4. Aug. à piſcatoribus oblatus eſt piſcis, qui non minus rarus videtur, noſtri quidem æquoris hoſpes, quapropter non alibi aptius de eo dicetur. Parvus eſt & hic, nec amplitudine nec craſſitie inſignis, verum gracilis & tener, nihil horridi & inſoliti oſtendens, ut fluviatilis videri poſſet. Ejus figuram in *Jonſtono* facile inveni, qui *eum Ophidii Pliniani* nomine Tab. V. n. 2 propoſuit. Deſumſit autem eam ex *Rondeletio*, ſed multo elegantiorem exactiusque depinxit, ut non in alio facile animalium aut piſcium genere exprimendo felicius ſit verſatus: usque adeo ut longitudo etiam totusque ambitus figuræ iſti accurate reſpondeat, ut in eo ſuperaverit ipſum auctorem ſuum. Id unum deſideratur, quod in ſupremo piſcis dorſo extantes maculas undecim neglexit; cum ſint eximiæ, ex fuſco nigricantes, quadratæ, æquali diſtantia, magnitudine & figura. Neque id tamen imputandum

ei vi-

ei videtur, quoniam & ipſe *Rondeletius* neque eas pingit, neque in deſcriptione piſcis eorum facit mentionem: quod mirum eſt, & prope dubium me reddidit, cum ſint maxime conſpicuæ. Earum vero loco maculas exiles rotundas & oblongas per totum corpus quaſi diſſeminatas exhibet, cum binis lineis à capite ad caudam per latera productis, quæ eædem etiam in Congro ab eo deſcripto apparent, ut hinc colligi jure poſſit, Rondeletii & Jonſtoni Ophidion diverſiſſima eſſe.

II. *Ophidion* dici ab ὄφις quaſi parvum ſerpentem, Rondeletius monet. Quod ſi verum eſt, certe Ophidion noſter eſſe non poteſt, nihil enim quicquam cum ſerpente habet commune, ut vel ipſa figura ſatis indicat. Ophidion etiam Plinii eſſe non alia ratione credi poſtulat, quam quod Congro ſimilem eſſe Plinius dixerat: In incerto itaque adhuc res eſt. Silendum præterea non eſt, falſo à Rondeletio Plinii locum adferri libri nempe III. capita 9. & 11. ubi nihil de piſcibus extat: Fruſtra etiam Lib. IX. ubi de his ex inſtituto agit Plinius, Ophidion quæſivi, nec XXXI. & XXXII. libro invenio loca iſta: extare tamen alicubi non dubito, ubi incidenter & per tranſitum de eo docet. *

III. Duplex ejus recenſet genus: unum barbatum, quod cirros carnoſos inſtar barbæ è maxilla inferiore propendentes habeat; imberbe alterum. Hoc noſtrum imberbe erat, colore flavum adeoque alterius generis.

IV. Caput ei parvum eſt, cutis lævis, non ſquamoſa, pinna per ventrem totum longiſſima ex piloſis quaſi aculeis conſtans, quæ à cauda per dorſi dimidium reflectitur, ibique aſſequitur finem.

V. Non aperui hunc piſcem, quod aere exſiccatum inter rariora eum aſſervare animum induxeram. Interiora ergo ex Jonſtono (de quo tamen unde habeat non dixerim, multo minus ipſum vidiſſe crediderim) enarrabo: linguam habet parvam, acutam, Cor trigonum, ruberrimum, Hepar ad ſiniſtrum latus porrectum, ſtomachum oblongum, pylorum permultis apophyſibus circumfuſum, à quo tres inteſtinorum revolutiones ad anum per-

* Ophidii fit mentio L. XXXII. capp. 35. & 53.

pertingunt, lienem rubrum & oblongum, cætera ad ipſos Aſellos accedit. Hæc Jonſtonius. Poſtrema vero haut dubie erronea ſunt. Quid enim huic piſci cum Aſellis? Et vero admonere poterat eum Rondeletius de hoc, qui dudum ex Aſellorum genere eum rejecerat. *Ophidion*, ajens, *carne eſt candida, dura, veluti draco. Inepte fecit, qui Ophidion inter aſellos numeravit, cum plane iis diſſimilis ſit: corporis habitu, capite, pinnis, atque cum longis plane connumerandus.* Itaque ex alio quodam exſcripſiſſe (Bellonio forte) Jonſtonum hæc ſuſpicari par eſt, quem his verbis notavit Rondeletius.

Hæc habui: quæ, ſi lectu digna tibi videbuntur, operæ pretium me feciſſe arbitrabor; ſin minus, ſaltim placendi ſtudio, quo Te demereri volui, locum dabis. Interim Te valere, &, niſi aliter cenſeas, Rangiferi etiam cervi anatomen à me præterito anno adminiſtratam deinceps expectare jubeo. Tantum.

JOANNIS BAPTISTÆ DE WENCKH,

Com. Palatin. Cæſar. Inclytorum Statuum Ducatus Styriæ Medici & Phyſici Græcenſis ordinarii, Academiæ Cæſareo-Leopoldinæ Nat. Curioſ. Adjuncti,

DISSERTATIO PHYSICA

De *Tempore, quo anima rationalis humano corpori infundatur.*

CUm fides Chriſtiana nos ad credendum adſtringat, quod anima rationalis, quæ immortalis naturæ eſt, immediatè à Deo procedat, quique eam ex nihili abyſſo producens, eo momento quo illam creat, pariter humanæ creaturæ infundit, infundendoque creet, cum autem nihil certi tam à Phyſicis, quam Theologis circa tempus, quo infundatur, determinetur; quid in hac materiâ ab Authoribus primi nominis ſentiatur, hic breviter (nihil abſolute determinando) producere intendo; ſolum referam, quas illi rationes pro uno aut altero temporis inſtanti, juxta

varias genituræ humanæ diſpoſitiones adducunt: relinquendo lectoris beneplacito illam amplectendi opinionem, quæ ei ut probabilior arriſerit: meosque ſenſus proprios pro virili adjungam.

Prima ſententia eſt, quod tunc infundatur, dum fœtus in maſculo tertium ſuæ generationis menſem aſſecutus fuerit, in fœmina vero quartum.

Ad quod probandum, notandum eſt: quod totius temporis decurſus, quo fœtus in matris utero detinetur, in quatuor temporum diſtincta intervalla dividatur: videlicet in Conceptionem, Conformationem, Motum & Partum; ita quidem inter ſe diſtincta, ut tempus motus ferme attingat triplum intervallum conformationis, tempus autem partûs, duplum ſpatium motûs fœtus in utero.

Totum opus conformationis, rurſum dividitur in quatuor temporum ſpatia, juxta quæ materia in utero contenta diverſimode elaborata, atque efformata vocatur Genitura aut Coagulum, Embryo & Fœtus: & dum partium conformatio peracta eſt, tunc veraciter vocatur fœtus, qui in maſculo trigeſimo die, in fœmella autem quadrageſimo ſecundo peragitur; cujus calor cum ſit debilior, & ſemen, quo generatur, frigidius ac aquoſius, plus temporis indiget ad configurationem partium ſpermaticarum peragendam: Quâ peractâ, ſuperveniente ac affluente ſanguine chyloſo à matre, tunc vacua ſpacia muſculis, fibris, aliasque partes carne replet, quæ ſuam perfectam configurationem prius non aſſequuntur, quam circa tempus motus, quod fit circa tertium menſem à conceptione in maſculis, & in fœmellis circa quartum: Quo tempore ſecunda conformatio finiri ſolet, & tunc tota organiſatio eſt peracta.

In principio formationis humana creatura tantum vita vegetativa vivit: qua mediante illius membra per alterationem & conformationem materiæ producuntur: partes illæ corporeæ, ſeu potius ſemen virile nutriuntur ſemine fœmineo in ovulo fœcundato contento, tanquam magis aquoſo ac minus activo, uti

ſperma Galli gallinacei, ovi materiâ: ſuum autem incrementum non ſolum per matricis adtractionem, quæ ſemen illud avide complectitur, quove illa ſupra modum turgeſcit, ſed etiam mediante aliquo principio interno ac vitali, quod aliud non eſt, quam anima vegetativa, omni fœcundo ſemini inſita, quæ eadem eſt, quam, uti Phyſici vocant, facultas formatrix.

Quia vero anima vegetativa aut ſenſitiva tantum eſt aliquod accidens, videlicet quædam harmonia quatuor primarum, qualitatum, idcirco facile cedunt locum ſupervenienti animæ rationali, quod plures exiſtimant fieri tunc, dum organizatio ac omnium partium conformatio eſt peracta, quod contingere ſolet tertio, aut quarto menſe, uti ſupra dictum eſt: ante quod temporis ſpatium, cum corpus necdum ſit organizatum, proinde fit, ut ſit incapax ad recipiendam animam rationalem, quæ eſt actus corporis organizati: quæ conditio maxime neceſſaria eſt ad ipſius introductionem, ac receptionem, cum illa creata ſit ad corpus animandum ac inhabitandum, à quo divortium facit, dum per aliquam notabilem ſolutionem continuationis organa ſunt deſtructa ac abolita, quod ſæpe fit absque ulla partium ſimilarium temperamenti læſione ac deſtructione; per conſequens neceſſario non requiritur ad animæ infuſionem, ſic nec totalis ac conveniens diſpoſitio organorum.

Confirmatur ulterius hæc opinio: Quamvis anima rationalis eminentiori ſit prædita natura, quam aliorum animalium: nihilominus quia creata eſt cum relatione ſeu habitudine ad corpus, nequit in illud infundi, niſi prius omninò fuerit inſtructum illis diſpoſitionibus, quæ ad illam recipiendam ſunt neceſſariæ: ſicuti pariter nullæ formæ naturales in ullo ſubjecto ſuſcipi poſſunt, niſi prius illud omnibus diſpoſitionibus requiſitis ad illarum ſuſceptionem fuerit inſtructum. Cum autem anima ſit omnium actionum principium, proinde organis & inſtrumentis indiget, per quæ illas exerat: Et quanto anima rationalis ſublimior ac eminentior eſt cæteris, tanto majori indiget organorum apparatu, quam ſenſitiva, huic autem plura requiruntur, quam animæ vegeta-

getativæ, quæ ſolum quandam primarum qualitatum requirit commixtionem, ſicut econtra ſenſitiva præter hanc qualitatum harmoniam, deſuper quodam requirit temperamentum principiorum generationis, videlicet ſeminis & ſanguinis, quæ ſint imprægnata vitali ſpiritu capaci ad ſenſationem & motum producendum.

Ex his ſequitur, quod anima rationalis non infundatur citius, quam peracta omnimoda organorum ac partium conformatione, quod, uti ſupra diximus, in maſculo circa tertium, in fæmella autem quartum menſem contingere ſolet.

Secunda opinio, quæ ſtatim à principio conceptionis, videlicet quamprimum materiæ neceſſariæ incipiunt ordiri ac ſubire diverſitatem organorum, quod intra ſeptimum à conceptione diem fieri aſſerit, videtur veriſimilior ac probabilior; quia hac ratione anima rationalis differt à vegetabili ac ſenſitiva, hac de cauſa, quia illas prioritate temporis præcedit, ac per ſe ipſam organorum diſpoſitiones in materia fæcundata molitur ac diſponit, cæteræ econtra illam ſubſequuntur ac ab illa abſolute dependent.

Eadem autem ratio, qua prioris opinionis authores inducuntur ad aſſerendam animæ rationalis infuſionem poſt motum fœtus in utero, pariter nos inducit ad illam ante prædictum motum aſſerendam, cum nihil obſtet, ut alteri cauſæ & diſpoſitioni, uti exempli gratia animæ ſenſitivæ, cujus introductio neceſſario præcedere deberet infuſionem animæ rationalis, cum non ſint multiplicanda entia ſine neceſſitate, quia videlicet unica anima poteſt ad ſenſationem ſufficere, antequam ob organorum diſpoſitionis ac diviſionis defectum ratiocinationis capax efficiatur.

Eadem quoque ratio demonſtrat, quod ſit abſurdum aliam aſſignare in conceptionis initio vegetativarum actionum cauſam: Cum tam facile ac evidens ſit per hujuſcemodi actiones animæ rationalis inferre præſentiam, quam etiam per ſenſitivas, quæ etiam aliunde provenire poſſunt. Quia illa argumenta, ſeu rationes, quibus poſt trigeſimum aut quadrageſimum diem, per actiones ipſi proprias probatur animæ in Embryone præſentia, non poſ-

ſunt ſubſiſtere, quia necdum ratiocinandi eſt capax, quod longum poſt temporis ſpatium contingit, ſicuti etiam per actiones unius animæ ſimpliciter ſumptæ, unde fatendum illam jam genituræ adeſſe ante illius organizationem, quæ eſt actio rebus animatis propria.

Quinimo videtur, quod decora ac perſpicua illa organorum conformatio ſoli homini propria, actionibusque animæ rationalis deſtinata ac præordinata, certius ac evidentius eſt illius præſentiæ indicium, quam ſenſatio ac motus, qui homini & brutis eſt communis. Quidni etiam admittenda eſt animæ infuſio in corpus, quamprimum in illud recipi poteſt, quod ſtatim à conceptionis initio fieri poteſt: Quia ab illo momento nulla rationali animæ deeſt diſpoſitio, aut aliam prærequirit, nam nullâ organizatione indiget ad producendas actiones, quas illa tunc peragit, quæ cum meræ ſint vegetativæ, non magis quam in plantis, ſicut & in plurium animalium partium conformatione organorum diſtinctione indiget: Quæ pariter organa non ſunt neceſſaria, ut anima abſolute ſubſiſtat, cum Deus illam immaterialem, ac absque ulla dependentia, niſi ut illam ſuæ uniat materiæ, atque corpori infundat, creaverit: alias, partes ſimilares humani corporis inanimatæ remanerent, atque ipſamet organa, quæ alio non conſtant quam partibus ſimilaribus ſimul unitis, quæ neceſſario debent eſſe animatæ, ut ipſa pariter organa, ex quibus componuntur, ſint animata.

Aliunde etiam diſpoſitiones, quibus anima rationalis poteſt ſubſiſtere & in corpore humano contineri ſufficientes ſatque capaces ſunt ad illam introducendam & recipiendam, ſed diſpoſitiones illæ aliæ non ſunt, quam eædem, quæ ad animæ vegetativæ actiones exercendas ſunt requiſitæ. Siquidem adveniente quacunque organorum ſenſus aut motus diſpoſitione, tamen rationalis anima tamdiu in corpore permanet, quamdiu vitalis ac naturalis calor non ſuffocatur aut diſſipatur: Senſus enim & motus & organa non ſunt neceſſaria ad animam in corpore retinendam, niſi in quantum reſpirationem promovent.

Quidni

Quidni neque Apoplexia,quæ omnes oblitterat diſpoſitiones nobiliores organici corporis, quas Phyſici neceſſarias volunt eſſe animæ ad actiones producendas, nunquam illam è corpore, ſeu ſede ſuâ pellit, niſi per accidens: Cum fœtus in materno utero ea ſine ſui incommodo laborare poſſet, niſi dum indigeret reſpiratione.

Quamvis autem organizatio non ſit neceſſaria ac requiſita diſpoſitio ad animæ infuſionem, attamen inde non ſequitur, quin alias prærequirat, quæ humani intellectus cognitionem effugiunt, uti caracter ille indicibilis ſemini impreſſus, quem Phyſici ſpiritum inſitum in fæmina, influum autem in maſculo ſemine nominant; in fæmineo autem ſpiritum inſitum, quia minus activum, ſicut etiam temperamenti debita proportio,quæ ſufficiat ad perfectè & debitè determinandam materiam, pro formæ illius introductione, ac conſequenter cum omni aliarum excluſione.

Cum autem organorum conformatio non ſit omnino neceſſaria diſpoſitio, quæ neceſſario materiam determinet ad formam recipiendam: cum inter humana corpora aliqua reperiantur, quæ à communi proportione & configuratione, reſpectu partium principaliorum differant: inde ad ſolius temperamenti debitam æqualitatis proportionem, referenda erit diſpoſitio illa neceſſaria ad animæ rationalis infuſionem, quæ ſi in initio commixtionis utriusque ſeminis ac alterationis progreſſu adſit, ac ſecundum Hippocratem cum genitura in ſeptimo à conceptione die anima ſibi requiſita obtineat, tunc proinde infunditur.

Deinde cum nulla detur proportio,niſi inter res ejusdem naturæ, anima rationalis cum ſit immortalis & incorruptibilis, nullam pariter obtinet cum mortali, ac corruptibili corpore, cum incorruptibile & corruptibile toto genere inter ſe differant: Neque magis à materiâ dependet in ſui infuſione, quam creatione, quæ probabiliter fit tertio à conceptionis die, quo temporis ſpatio jam diverſæ in genitura vitæ actiones manifeſte apparent, uti in nutritione, incremento, alteratione, configuratione & partium productione videre licet, ſed actiones illæ neceſſario debent

pro-

procedere ab aliquo principio interno & animato : Hoc autem principium non eſt anima Genitoris, aut Genitricis, cum nequeat agere in ſubjectum, cui illa internè non ineſt.

Neque ſpiritus ſemini inſitus, qui nequit eſſe principale agens, ſed ſolum animæ eſt inſtrumentum, neque virtus formatrix, quæ ſolum eſt accidens, aut qualitatum temperies, quæ pariter organum eſt nobilioris alicujus agentis : Ergo, neceſſe eſt, ut ſit quædam anima comprehenſa, ſeu determinata in recinctu materiæ genituræ, quæ potens ſit præfatas actiones producere. Authores autem, qui docent, quod anima rationalis non prius infundatur, quam vegetativa & animalis fuerit introducta; non reflectunt, quod formæ, cum nec magis, nec minus ſint ſuſceptibiles, proinde ulterius perfici nequeant, neque una in aliam transmutari, multo minus annihilari : quandoquidem omnis corruptio aliter fieri nequit, quam per contrariorum actionem & reactionem : ſed formæ non ſunt inter ſe contrariæ, proinde ſequitur, quod anima rationalis debeat eſſe principium omnium iſtarum actionum, quas juxta repertam materiæ diſpoſitionem producit, ac conſequenter illa ipſa ſit domicilii ſui architecta ac elaboratrix.

Hæ potiſſimum ſunt rationes, quas authores pro diverſâ diſpoſitione fœtus, quantum ad temporis momentum, pro rationalis animæ infuſione producunt. Quid autem ego ſentiam de controverſo hoc temporis ſpatio, libere proferam.

Extra dubinm eſt, tertio aut quarto menſe dum ſecunda & totalis partium adeſt conformatio & organorum completa conſtructio, tunc jam infuſam eſſe rationalem animam; quinimo in ipsâ prima conformatione, quæ in trigeſimo aut quadrageſimo die, juxta ſupradicta peragitur, ſecundum communiorem ſententiam, cum ſufficientes tunc adſint diſpoſitiones, animæ rationalis adeſſe præſentiam cenſendum eſt; ſed quid juxta alterius opinionis productas rationes vetat? quin ante 30. aut 40. juxta ſexus diſtinctionem, rationalis animæ infuſio admitti nequeat: Nam ſuppoſito communi Claſſicor. Doctorum conſenſu, omnia puncta, omnesque delineationes totam fiſtuloſam corporis compagem,

pagem, quâ humanum corpus mirabiliter exſtruitur, in ovulo ipſo, tanquam in brevi compendio accuratiſſime deſcripta & coordinata adſint, ita ut ad compendioſæ hujus ſtructuræ perfectionem nihil omnino deſiderari videatur. Hoc proinde mirandum naturæ artificium, ovulo inexiſtens, ut primariam diſpoſitionem ad animæ rationalis infuſionem recipiat, nihil aliud exſpectat, quam adventum ſpiritus vitalis & animalis per ſemen ab integro Adamo deciſum, ſibi intime communicari. Quamprimum enim amicos hos hoſpites recipit, illos per omnia puncta & lineamenta, in pondere & menſura, in totam genituræ compagem diſpenſans & catenatim conjungens, tunc accidit, ut ad veſiculam cordis deducti, ibi amicabili quodam nexu ſe invicem comprehendant, ita, ut ex hac mutua comprehenſione ſuboriatur ſenſim lenta quædam blandaque fermentatio & lineamentorum & punctorum excitatio ad Embryonem ſeu fiſtuloſum corpus pedetentim elaborandum: Non acquieſcente vero motu inteſtino & affluente à tergo ſucco nutritivo, exoritur tandem augmentatio humorum & ſpirituum, ex qua ſuperabundantia & organi anguſtia, continuoque motu cordis ſaliente & progreſſivo ad totum fiſtuloſum corpus (jam ſuperius conjunctum) ſeſe diffundit; tunc hic motus cordis progreſſivus, illa ipſa ultima diſpoſitio eſt, quæ ſupremi Artificis opem quodammodo implorat, ut animam rationalem omnipotenti dextra è nihilo ſuo extractam, in præparatiſſimum habitaculum deducat, eique arctiſſimo nexu & unione conjungat; non ut inſtar hoſpitis ad arbitrium inquilina, ſed jam domeſtica in eodem intime reſideat; illud virtute ſuâ vitali vegetet, nutriat, & ad debitam perfectionem deducat. Habe igitur, Amice Lector, ultimam illam diſpoſitionem, quæ animæ rationalis infuſionem exigit, non aliunde ortum habere, quam à virtute ſpirituum, tum vitalium, tum animalium, motum cordis progreſſivum inſtituentium (licet corpus hominis in formâ ſuâ externâ ſeu organizatione non ſit omnino exſtructum) quibus etiam alias, tanquam præcipuis miniſtris, ad operationes ſuas anima utitur. Hi enim, dum amica

illa fermentatione impulſi, totam fiſtuloſam compagem pervadunt, & in minutiſſimas etiam fibrillas ſeſe inſinuant; ita ſingula organa hujus ſtructuræ afficiunt, ut ad animæ operationes jamjam exercendas prompta & proxime expedita, ſuâ præſentiâ reddant: quod inde mihi clariſſimum: quia deficientibus vel in parte, vel in toto ſpiritibus, humana ſtructura vel particulari, vel univerſali morbo afficitur: & anima in munere ſuo exequendo, utpote præcipuis operationum ſuarum miniſtris deſtituta, ſenſim elangueſcit; donec ruptis plane carceris ſui repagulis, aufugiens, inane cadaver deſerat.

Concluſum igitur manet, duplex munus in efformando homine concurrere. Primum ex Chriſtianâ philoſophia ſoli DEO adſcribimus, juxta illud Gen. c. 1. Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram. Secundum verò munus exercet ſpiritus genitalis in ſemine perfecti Adami ex utraque parte comprehenſus. Quod utrumque eleganter confirmat D. Auguſtinus dicens: Quis Chriſtianus ignorat, quod ille, qui primum hominem fecit ex pulvere, omnes quoque fabricet ex ſemine, totius Adami.

Habes itaque B. Lector, Animam in ſpiritibus; ſpiritus in organis, & hominem in utero, in baptismate Chriſtianum: pro quo inexplicabili beneficio, Deo gratias age: Vale.

* *

Quamvis in Actis Eruditorum Lipſienſibus, An. 1706. menſe Majo, Clar. Pacchioni, Academici noſtri Nat. curioſi, Diſſertatio de Glandulis conglobatis duræ meningis humanæ jam fuerit memorata, eandem tamen integram hic quoque producere voluimus.

DISSER-

DISSERTATIO EPISTOLARIS

De

Glandulis conglobatis duræ Meningis humanæ, indeque Ortis Lymphaticis ad piam Meningem productis,

LUCÆ SCHRöKIO,

VIRO CLARISSIMO,

Cæſareo-Leopoldinæ Naturæ Curioſorum Academiæ Præſidi &c.

ANTONIUS PACCHIONUS, Regienſis, Phyſicus Romanus,

S. P.

PRÆSES AMPLISSIME.

EN denuò in publicum prodire me conſpicis, Ornatiſſime LUCA SCHRöKI; cumque de iis, quæ anteà pollicitus fueram, in præſenti Epiſtola nec verbum reddam, facilè me vel Eruditis imponere, vel promiſſis non ſtare, tecum ſtatueres, niſi meis literis per Dn. Mayrium, Medicum Salisburgenſem Celeberrimum, ad Te transmiſſis, certior factus eſſes, me novis ſectionibus, & accurata inveſtigandi methodo Duram Meningem ità perſequi, ut nihil ea in parte intactum velim; ſed in futura editione Opus, ut ajunt, omni numero abſolutum, ſaltem pro viribus, habeatur. Hoc ſanè, ut eò promptiùs præſtarem, cum vix Meningis Iconiſmum iterùm ad finem perduxerim, mecum propoſueram ſylvam anatomicam, & phyſico-medicam, in tractatu de Dura Meninge, jam anteà prælo conſignatam, in diſtinctas digerere propoſitiones, atque explanare: dumque id ipſum aggredi meditabar, videbar votis non planè ſatisfeciſſe, niſi humoris ſcatebram perquirerem, qua cadaveris cujuslibet Cerebrum, & Meninges perpetuò madere obſervantur. At quamvis id mei muneris maximam partem eſſe arbitrarer, qui Duræ Meningis perluſtrandæ Provinciam ſuſceperam; plura tamen maximi momenti repagula ab hoc tentamine animum prohibebant.

Primum erat, quòd Clariſſimus Antonius Nuckius amico roganti, *utrùm in cerebro etiam occurrant vaſa lymphatica*, reſponderit illorum liberalitatem reprehendendo, qui talia levi negotio admitterent: accedit, quòd idem Auctor Inſignis, & in glandularum illuſtratione ſedulus, ingenuè fateatur, ſe nunquam hac in parte ſcopum attingere potuiſſe.

Obſtabat Inclyti Malpighii de hac Meninge ſilentium, cujus nunquam ſatis laudata ſolertia, præcipuas Abdominis, & Thoracis membranas glandulis contextas detexerat.

Obſtabat tandem ipſa Meningis textura, quam cum denſam adeò, fibriſque validis omni ex parte concinnatam, ac veluti muſcularem deprehendiſſem, ſpatium nec videram nec concipere poteram glandulis includendis aptum, & capax. Cum, hæc inter, ſcrupulos omnes ademit culter anatomicus, quem, dum attentè, in perluſtranda interiori Sinuum fabrica, adhiberem, non potui non mirari, ſummam inſpiciens Meningis craſſitiem circà Sinum longitudinalem; cujus ideò ſectione ſtatim incepta, & paulò profundiùs in ipſius cavitatis lateribus inſtituta, in corpora quædam globoſa incidi, quæ glandulas eſſe, ulteriori inveſtigatione, certior factus ſum; quarum ſeriem antequam aperiam, patere, Vir Ampliſſime, ut in Sinuum deſcriptione paululùm immorer; cum hæc dicendis uſibus non parùm lucis ſit latura.

Interiorem Sinuum cavitatem quamvis non delineaverit, accuratiſſimè tamen deſcripſit Famigeratiſſimus Williſius, cui in plurimis aſſentiri neceſſe eſt: illos attamen intimiùs examinando, conſtat, cum ſagaciſſimo Vieuſſenio, tres majores Sinus (quos tantùm rimari hic neceſſarium putavi) ſtructura nonnihil invicem differre; laterales enim ſimpliciores eſſe videntur Sinu altero, ſeu Longitudinali: hic (à Williſio meritò Primus appellatus) in ſuperna parte cultro leniter diductus interiorem oſtendit faciem, primò membranoſis, & inæqualibus obductam expanſionibus, quæ ita extenduntur, ut ab apice Sinus ad ſex ferè tranſverſos digitos deſcendendo, in minutas cellulas efformentur.

Hæ

Hæ Cellulæ ab expoſito ſitu ad verticem uſque, uberiores, atque magis amplæ perſpiciuntur, & inæqualiter hinc inde locantur; ipſarum plurimæ vacuæ ſunt, habentque orificia in oppoſitas quaſi partes hiantia; Membrana circumteguntur, quæ eſt inſtar valvulæ ſemilunaris, totam tamen cavitatem non occludentis; reliquæ verò foveolas tantummodò impervias repræſentant. *Vide Figuram ſecundam.*

Cellulæ, quæ ad præfati Sinus longitudinalis latera conſitæ ſunt, ſanguifera excipiunt, ut patet ex horum turgentia, immiſſo flatu, vel ſtylo: hæ fabrefactæ videntur, ne ſanguis à Sinu tàm facilè in vaſa remeet; quod conſtat ex eo, quòd in ampliori, ac declivi ejuſdem ſitu, ubi ſanguis proprio etiam pondere promptiùs ruit, nullæ reperiantur valvulæ. Poſtrema autem Sinus pars, inæqualibus ſolis membranaceis expanſionibus, velut tot fimbriis, ut plurimùm contenta eſt. *Ut ex Figura prima liquet.*

Ubi ſanè obſervandum, expanſionem hanc membranaceam non modò validam eſſe, ſed & Sinus cavitatem non rectà tranſversìm, verùm obliquè ferè ſemper obducere, eique tenaciſſimè adhærere.

Sub hoc involucro ſitæ ſunt chordæ ligamentoſæ Williſianæ, quæ à centro cavitatis dicti Sinus propagatæ, obliquè ſurſùm ducuntur, indè in rete quoddam implicari cernuntur, quo reliquum fiſtulæ cavum occupant. Eædem profectò chordæ à Falcis Meſſoriæ lacertis (quorum dorſo maxima ex parte accumbunt, ac nectuntur) plures mutuantur fibras, unde vires ad proprios uſus intendere poſſunt. Chordarum ſpecimen habetur *ex Figura prima.*

Venarum innumeros ſurculos, & arteriarum aliquot, utrinque in Sinum hunc longitudinalem inſeri, cum Vieuſſenio, adnotavimus; quod non ſine aliquo naturæ myſterio evenire, inferiùs manifeſtum fiet.

Sinuum lateralium cavitas non tot anfractibus, & celluliſ diſtincta eſt, ſed membranacea expanſione tantùm æqualis cernitur

nitur, & ad ſummùm levibus quibuſdam plicis ſignari ſolet, parùm iis abſimilibus, quas in primi Sinûs extremitate reperiri indicavimus.

Detracto hoc velamine (quod fit Sinus jam per longum ſectos diligenter ab invicem diſtrahendo) in conſpectum veniunt chordulæ, ſuperiùs adnotatis ſimpliciores, quæ ſe mutuò decuſſantes, ab uno ad alterum extremum exporriguntur: quapropter non ſolùm Sinuum contractionibus, verùm etiam utriusque Interſeptorum laminæ firmandæ eas non parùm conferre arbitramur. *Vid. Figuram primam.*

Perpauca ſanguifera in hos canales laterales (ſaltem donec Interſepta attingunt) ſubintrant; unde hoc ipſorum ſpatium Primi, & Quarti Sinus diverticulum potiùs eſſe videtur. Sed ea hic leviter tantùm delibaſſe ſufficiat, quæ aliàs, ſi Deus dederit, ex profeſſo erunt fuſiùs exponenda.

Hactenus, Vir Doctiſſime, aliorum experimenta exhibui; nunc ad ea venio, quæ propriis conatibus è naturæ penu extrahere potui.

In longitudinali Sinu, immediatè ſub membranoſis expanſionibus, in areolis chordarum Williſianarum, quin & ſupra easdem chordas conſitæ ſunt innumeræ glandulæ conglobatæ, propria, & tenuiſſima membrana, veluti in ſacculo concluſæ; quæ racematim ut plurimum coeunt; raro ſparſim diſponuntur: hæ glandulæ utrinque ad latera Falcis Meſſoriæ, ab ejusdem apice ad baſis usque poſticam partem miro propemodum artificio procedentes, dorſo lacertorum accumbunt, & partim ab horum fibris, partim ab iis, quæ à chordis emergunt, firmantur, atque invicem alligantur, ita ut nonniſi laceratæ acu disjungi poſſint. *Vid. iconiſm. primum.*

Figuram exhibent ſubrotundam, quæ ex mutua ipſarum compreſſione identidem variat: in non maceratis Meningibus; ovorum inſtar bombycinorum apparent: ſi verò craſſa Meninx, aqua communi priùs deterſa, per menſem, & ultrà in aceto detineatur (quod ſæpiùs innovandum, ne fœteat) hujusmodi glandulæ

adeò

adeò cum ipſa Meninge intumeſcunt, ut granum milii craſſioris à cortice non denudati exæquent, & quandoque ſuperent: in Senibus tamen, & longo morbo confectis ita conſpicuæ emergunt, ut ſine macerationis, vel microſcopii opera diſcernantur, non ſolùm in interiori parte Sinus prominentes, ſed & in lacertorum interſtitiis, quà Piam Meningem reſpiciunt & attingunt; ut, ſi membranarum divulſionem leniter inſtituas, harum glandularum plurimæ, Piæ Meningi adhærentes adhuc perſiſtant.

Fibris carneis tenuiſſimis circumambiuntur ſingulæ, undè colorem carneo-pallidulum nanciſci videntur: in Senibus verò, in quibus hujusmodi fibræ enervatæ nimis laxantur, & fermè diſparent, glandulæ albeſcentes, & magis turgidæ cernuntur: quod, & in hydrocephalicis, comatoſis, & id genus aliis obſervari poſſe arbitrarer.

Arteriolas habent à ramulis per interiorem Duræ Meningis ſuperficiem, non longè à falce reptantibus; quarum nonnullas à Pia Meninge derivatas, & à venis ad Sinum tendentibus non multùm diſtantes, & quandoque aſſociatas accipiunt.

Mirum, & æquè animadverſione dignum eſt, haſce glandulas ad ſolius Longitudinalis Sinus latera reperiri; cum in lateralibus Sinubus, vel nunquam, vel raró admodum perpauca earundem veſtigia adnotentur, ubi præſertim præfati canales deorsùm inclinare incipiunt, antequam ab Interſeptorum dorſo diſcedant.

Perſpecta inſuper totius plani, & laterum Interſeptorum denſitate, qua Sinubus hiſce adhærent, conſtat eam textura lacertorum falcis multò compactiorem eſſe; ob quam craſſitiem neque vaſis, & glandulis locus, neque commercium patet: quod ideo à natura factum reor, ne, ſi Interſepta laxiora, & minùs firma alicubi exiſterent, ab inſidente continuò ponderoſiſſima cerebri mole gravata, aut reciproca contractionis, & relaxationis vi tandem enervata, debitò citiùs conciderent; & glandularum (ſi quæ adeſſent) vaſorumque munus obrueretur.

Hanc etiam ob cauſam interior Sinus longitudinalis textura

tura validioribus chordis, valvulis, & proceſſibus membranoſis (ad lateralium Sinuum differentiam) conſtruitur; inſtrumentis videlicet cruori intra hunc Sinum retardando, indeque fortiùs exprimendo inſervientibus; ut alternis turgentiæ ac compreſſionis nixibus intentum à natura ſecretionis opus, pro re nata, ſuccedat; præſertim in commodum fluidi, quod per ſubſtratas glandulas excernendum eſt, ut infrà conſtabit.

Rectiùs ergò in ſuperna Cerebri parte, ſcilicet ſupra utrumque ejusdem limbum, Sinus longitudinalis tractui proximè incumbentem, inſident glandulæ; quæ, cum à nullo ſuperſtrato gravi corpore premantur, liberiùs humorem proprium effundere, atque excretoria vaſa absque rupturæ, aut ſtrangulationis, ut ita dicam, metu quaquaverſum producere poſſunt.

Ex præfatis glandulis innumera emergunt fila, quæ totidem ſunt excretoria vaſcula, quorum exiſtentiam olim non levi conjectura aſſecutus fueram, tandem verò per autopſiam, ſenſibus percepi: hæc enim lymphatica à Dura Meninge ſanguiferis intimè aſſociata, & implicata, in Piam Meningem implantantur, huicque firmiſſimè adhæreſcunt, ope non modo ſanguiferorum, ſed plurium etiam fibrarum à Dura Meninge provenientium; quæ procul dubio vaſorum nexum, & ſtabilitatem confirmant, ne in motibus tam facilè dirumpantur.

Per has verò fibras, & vaſa ita invicem junguntur Meninges, ut, ſi hunc ipſarum nexum auferre tentaveris, id niſi diligentiſſime inſtituatur, Pia facillimè divellatur, intactis remanentibus vaſis: ſi verò cautè proceſſeris, Piam Meningem manu leviter deprimendo, lacerantur duntaxat fibræ, & vaſa; ex quorum orificiis diverſas, & diſtinctas liquoris guttulas decidere conſpicies; cruoris ſcilicet, & lymphæ pellucidæ.

Ut autem hæc commodiùs obſerventur, cavendum primò in ſectione cranii, ne Dura Meninx, quantùm fieri poteſt, ſerrâ lædatur; deindè Cranium ab ipſa attentè diducendum, &, ſi poſſibile ſit, Meninx manu, vel inſtrumento tenuiori verſus cerebrum deprimenda, ne ob morboſam adhæſionem (ſi hæc adſit)

vel

vel fortem conatum Cranio conſentiens, ſubjecta vaſorum connexio priùs, quàm obſervari poſſit, divellatur: indè eadem Meninge forcipe circum Cranium, & transverſim per medium ſecta, & paulatim ad Cerebri ſummitatem inverſa, vaſorum nexus, diverſitas, & reliqua hactenus expoſita, planè manifeſtantur.

An omnia lymphatica ſub præfatis vaſorum plexibus contineantur, non ſine ratione dubitaveram, cum ſæpiſſimè in tollendo nexu Duræ cum Pia Meninge, glandulæ quamplurimæ huic quoque innixæ ac veluti connatæ animadvertantur; quapropter ex quodam inſuper rore, ac veluti albiſſima nebula, qua conſperſa remanet Pia Meninx, fortiori conjectura, ultra notatas inſertiones, & ligaturas, minima pariter lymphatica inſeri deducebam. Attentiùs ergò inveſtigando extra expoſitam vaſorum complicationem, unam ab altera lentè diducendo membranam, adverti utramque ſimul ulteriùs connecti veluti per tenuia quædam filamenta, quæ à glandulis Duræ Meningis emergunt. Hæc ad certam usque menſuram protrahuntur, deindè fracta, appoſitum digiti apicem limpido humore perfundunt.

Horum lymphaticorum progreſſum, intra Piam Meningem ſaltem, non valde arduum eſt aſſequi; quippe canalium ſanguifluorum lateribus hærendo, ipſorum commeatum, & divaricationes quaſcumque minimas ſequuntur: apparent enim, & in ſuperficie Piæ Meningis, & in ejusdem ſeparatis portionibus, cerebri anfractus (quos non mediocriter humectant) veſtientibus; hæ namque lumini objectæ vaſa exiliſſima albicantia, Meningis ſubſtantiæ non parum diſſimilia, ſanguiferis ut plurimum implicita exhibent.

Inter innumera Capita, quæ diſſecui, unum in Archioſpitali Sancti Spiritus in Saxia reperi, cujus in valde firma Pia Meninge, hæc vaſa conſpicua ſatis occurrebant: itaque ipſorum lymphaticorum alterum tenuiſſimo lanceolæ cuſpide adaperui, quod, præſentibus multis Anatomiæ Miniſtris, ſtyli perquàm minuti portionem, exiguam tamen, admittebat. Memini in Apoplecticis quibusdam, quorum Cerebrum lympha ſcatebat, Piam Me-

ningem triplò naturali craſſiorem non ſemel obſervaſſe, cui, & demptus erat omnis ferè vaſorum nexus, & pellucidæ admodum hydatides hinc indè inſpergebantur, tot veluti exiguæ lymphaticorum Varices.

Quamvis ubicumque Pia Meninx Cerebrum inveſtit, ejusque corticales gyros, interſtitia, atque parietes falci contiguos ad corpus usque calloſum pervadit, lymphaticis ſemper aſſocietur, hæc tamen, an Cerebri medullarem ſubſtantiam penetrent, quavis vel adhibita diligentia, nondum attigi: probabile tantummodò mihi videtur varias Cerebri protuberantias, atque cavitates ea perreptare poſſe, donec in proprium alveum lympham exonerent. Idcircò haud omnimodè certum puto hallucinatos eſſe magni nominis Viros, Bohnium, & alios, qui eadem in Cerebro obſervaſſe teſtantur: invento quippe eorundem exortu, non abſonum reor progreſſum, & finem reperiri. Et nuper Dn. Bartholomæus Simoncellus, oculatiſſimus Anatomicus Romanus, in Theatro Sapientiæ lymphaticum ſuper protuberantias Striatas ſerpens mihi oſtendit.

Heertodt pariter in Crocolog. pag. 282., citatus ab Ettmullero in Collegio practico, refert in Puero, Hydrocephalo mortuo, ſe vidiſſe lymphatica cerebri partim turgida, partim rupta. Ex quibus ſanè obſervationibus conjicere poſſumus, lymphatica, quæ in Cerebro à tot Illuſtribus Anatomicis adnotata ſunt, propagines eſſe illorum, quæ nos à Dura per Piam Meningem produci deteximus; quod quidem eo magis inconcuſſum apparet, quòd à nemine, ex Cerebri lymphaticorum Patronis, horum vaſorum origo indicetur.

Ex hactenùs recenſitis ſatis inferri poſſe crediderim Meningis glandulas ad ſeparandum humorem aliquem à toto ſanguine diverſum, cœterarum more, comparatas eſſe; in quem autem finem ſecretus ab ijsdem humor, ſeu lympha, à natura determinari poſſit, non æquè patet: ſtatim ac enim glandularum acervos ad latera primi Sinus detexi, hæſitare cœpi, an in hujus gratiam conſtitutæ forent, ad refluum nempè ſanguinem

veno-

venoſum magis fluxilem reddendum, tollendumque mortiferæ coagulationis periculum.

Hoc dubii genus ſicuti non à ratione alienum videbatur, ità non tantùm momenti habere comperi, perſpectis arteriolis vividius fluidum in hunc Sinum derivantibus, munusque mox indicatum abundanter explentibus, & detecta lymphaticorum inſertione, atque curſu ad Cerebrum, non verò ad Sinum converſis; nullum enim, quod hujus cavitatem reſpiciat in glandularum dorſo excretorii, aut orificii veſtigium apparet, etiam ſi ab involvente propria membrana eædem, vi aliqua, denudentur.

Non minùs neceſſarium exiſtimaveram inveſtigare, an inter primum & ſecundum Duræ Meningis fibroſum ſtratum diſſeminarentur lymphatica, quæ tandem in interiorem ejus ſuperficiem humorem exſtillarent, ad motuum perennitatem juvandam. Quamvis hoc non improbabile, immò dari fortaſſe concedam; fateor tamen hujusmodi lymphaticorum penetrationem adhuc non eſſe aſſequutum, quam liquido per eadem transfluenti, quin, & Meningum robori officere potiùs dubitavi.

Probè inſuper linteo deterſa interiori Meningis ſuperficie, & digito extra memoratam lymphaticorum inſertionem compreſſa, vel nihil humoris erumpit, aut, ſi quidquam exſudat, morboſum eſt, & ab interſtitiis fibrarum antea imbibitarum potiùs, quàm ab excretorio aliquo, promanare videtur: ſuſpicor enim, quòd ſi hac in ſuperficie excretoria aliqua adeſſent, præ fibrarum denſitate, & contractura quodammodo ſtrangulari poſſent, ut ſuperiùs innui.

Sed quoniam conſtat interiorem Duræ Meningis ſuperficiem humore aliquo madeſcere; & ipſum gelatinoſum in Cadaverum, Senum præſertim, ſectionibus ex morbo recolligi (quod inter plures teſtatur Famigeratiſſimus Malpighius in conſiliis) quin & tale liquidum in Cerebri ventriculis ſtagnare deprehendimus, non modò in Hydrocephalo, plerisque Apoplecticis &c. ſed & in Epilepticorum compluribus, multisque convulſivo capitis

affectu interemptis; aliquod commercium inter has partes, & lympham, ex naturæ pariter inſtituto, reperiri, neceſſarium apparet; cujus rationem inveſtigare nonniſi conjectura, ut ita dicam, palpabili valemus: veroſimile namque videtur lymphatica Piam Meningem alluentia rorem quendam tenuiſſimum continuò exhalare, quo utraque ejus ſuperficie, primò in proprium commodum madefacta, Duræ pariter Meningi ad contactum usque accedenti, & ſubjecto Cerebri Cortici ſubſidium præbeat; ne iſta, præ jugi contractione exareſcat (uti etiam ſagaciſſimus Valſalva in ſuo elegantiſſimo, de Aure Humana tractatu, nuper Bononiæ edito, & humaniſſimè ad me miſſo, quodammodo viſus eſt indicare) cortici verò, ne compreſſionum ictibus, ipſius oſcula & exſiccentur, & aliquando occludantur, maxima cum ſuorum munerum jactura.

Probabile eſt etiam idem evenire in Cerebri ventriculis, corporibus ſtriatis, cæterisque ejusdem concamerationibus, atque protuberantiis, quas præfatus liquor irrigare poteſt, aut debet, ne ab aëre (ſi quidpiam illuc penetret) aut à colliſu in morboſam ſiccitatem redigantur.

Rationi inſuper conſonum videtur ad nares internas, & quocunque ad inſculptas Cranio cavitates proximè extenditur Dura Meninx, hujusmodi humoris portionem profundi; ſicut citatus Valſalva pag. 39. §. 15. ad internam Tympani membranam à Dura Meninge provenientem, liquidum iſtud derivare advertit: Auctoris verba ſunt: *Tympani hucusque deſcripti parietes quodam aqueo humore irrigantur, à membrana eosdem veſtiente probabiliter profectò; cum hæc ſit, ut ſcriptum fuit, Duræ Matris elongatio &c.*

Donec expoſitum fluidum intra naturæ limites conſtiterit, quidquid ab ipſo irrigatur intra & extra cranium, rectè procul dubio procedet; quod ſi verò ipſum quacunque ex cauſa exuperare, vel alterari contingat; quidnam morboſum inde pariter non eveniet? Fieri enim poteſt, ut ſanguis materiam lymphæ ſuppeditet ichoroſam, atque erodentem, qua tenuium ejus vaſorum tunicæ

nicæ propè glandularum, & Piæ Meningis inſertionem, vel longè ab iſta, quomodolibet lacerentur; aut torpidam nimis, & opprimentem, canaliculis diſtendendis diffringendiſue idoneam, ut in Apoplecticis ſupra notatum eſt; aut debitò uberiorem, quàm à vaſis devehi, vel reſumi liberè poſſit; aut mille aliis modis noxium glandulis humorem diſpenſet: quibus quidem vitiis, quid non mali imminere verendum, aut ominari non liceat miſeris ægrotantibus?

Unum adnectere placet exemplum (quod erit inſtar omnium, ex Clariſſimi Malpigii conſiliis depromptum, quod non modò recens allata doctrina, verùm etiam quidquid aliàs de Meningum uſibus enunciavimus, & deinceps dicturi ſumus, ad amuſſim confirmare videtur; dum inter varias Epilepſiæ cauſas lympham quandoque morboſam aſſignat, his verbis: *Contingit autem* (loquitur de Epilepſia) *morboſa hæc affectio ex ſtagnatione lymphæ circà Cerebri membranas, ut ex cadaverum ſectionibus patet: hæc amiſſo motu acida reddita irritationem in Meningibus parit, quæ contractæ cerebrum comprimunt, unde violenta ſucci nervei expreſſio ſubſequitur, indeque involuntaria muſculorum contractio &c.* Quæ ſanè verba mox detectæ lymphæ ſcaturigini, Meningum fabricæ, & facultatibus nunquam meliùs aptari poſſunt.

Dum hæc ſcribebam repentè, è vivis ſublatus eſt Eminentiſſimus, ac Reverendiſſimus Urbanus Cardinalis Sacchettus ſexagenario major, qui devia Podagra Epilepticus evaſerat, & ſedula curandi methodo, præſertim vini abſtinentia, ſex ultra annos ſupervixerat. In hujus dextra corticali cerebri parte versùs occiput, inſignis ovi Columbini molem adæquans inventa eſt hydatis, quæ conſtrui videbatur ex ipsâmet Pia Meninge, ejusdem dilatatis intempeſtivè lymphaticis; quod ad oculum veniebat ex liquido intùs contento; erat enim lympha partim ſubtilis & flava, partim in craſſam veluti gelatinam converſa; ubi quod mirabilius apparuit, id certè fuit, ut iſtius folliculi baſis, cortex nempè Cerebri, ad talem reſiſtentem conſiſtentiam devenerit,

quæ planè Scirrhoſa videretur. Ut nulli dubium vel per Pathologiam eſſe poſſit, quin ſupra cerebrum, atque intra Piam Meningem lymphatica perreptent.

Hujus exciſpicium Principis, pro ſua humanitate largitus eſt Vir ſanè omni præconio dignus, Perſpicaciſſimus Lanciſius noſter, qui ſervandæ illius valetudini præfuit, & Cadaveris diſſectioni ſua, qua ſolet, ſedulitate ac ſolertia interfuit.

Lympha præfata non modò ſua fluiditate, atque pondere ab apice Cerebri deorſum fertur; verùm propriorum canalium, & Piæ Meningis vi contractiva ſollicitatur, & potiſſimùm à circumprimente Dura Meninge; cujus quidem mutuus acceſſus & receſſus ad Canales moderatus exigitur, ut fluidi juſta menſura, & motus pomoveatur, atque conſervetur, non autem peſſum eat unquam. Quòd ſi ergò hujus Meningis Elater præter naturam enervetur, aut intendatur, morbi, quos jam recenſuimus (diverſa licèt ratione) evenient facilè; in priori quidem caſu Senibus, & effœtis; in ſecundo verò Epilepticis quibusdam, Phræneticis, Maniacis, & conſimilibus affectis.

Inter veteres Anatomicos advertit quoque Veſalius, cap. de Dura Meninge, hujus interiorem ſuperficiem aqueo humore longè magis, quàm exteriorem perfundi: quod ſicut verum experientia demonſtrat; ita undenam ad exteriorem hujuſce Membranæ corticem humor ille derivetur, arduum eſt pro nunc determinare; Cum nec glandularum, nec Lymphaticorum veſtigia in convexa iſta ſuperficie appareant; etſi pauculas glandulas infrà Coronalis ſuturæ adhæſionem prominere aliquoties conſpexerim, eas tamen ad ſuperiùs recenſitas pertinere dubitavi.

Hæc ſunt, Præſes Meritiſſime, quæ de re nova, nec parum gravi, brevioribus quàm potui abſoluta, tibi conſecrare volui; non eo potiſſimum ductus favore (quo etiam ab Arcadum, & Phyſiocriticorum Famigeratiſſimis Cœtibus devincor) quòd me tot Illuſtrium Virorum Academiæ Cæſareo-Leopoldinæ Sodalem, decoro nimis titulo, conſtitueris; ſed ob eam, quæ ex tuo Penu promanat, Inclytam Virtutem, ac ſingularem, in hac præ-

ſertim

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

Append.

ſertim Arte noſtra, peritiam; cujus tanta eſt apud me Auctoritas, ut nihil ampliùs de his meis ſcriptis, quàm quod tuis arrideat placitis, ſentiendum exiſtimem. Si quid ergo in hac Epiſtola naturæ minùs conſonum judicaveris, amice caſtiga; ſin aliter, bono excipias animo, tuoque in ſinu tutò, ac humaniſſimè foveas rogo; non enim alienos, ſed proprios labores, qualescunque ſint, offerre curavi. Vale Naturalis ſcientiæ Decus, & Fautor, meque perpetuò ama.

Romæ decimo Kalendas Majas.

Tibi Addictiſſimum atque Obſequentiſſimum

Antonium Pacchionum.

FIGURARUM EXPLICATIO.

Figura Prima

EXhibet tres majores Duræ Meningis Humanæ Sinus, ſecundum longitudinem in dorſo, Cranium reſpiciente, diſſectos; quorum in interna facie unico intuitu apparent membranoſi Proceſſus, Chordæ Williſianæ, & Glandulæ noſtræ nuper detectæ, quæ ſub præfatis Proceſſibus, ſive membranoſis expanſionibus latent in toto Sinus longitudinalis tractu. In expoſita autem figura poſterior hujus Sinus pars ideò non fuit denudata, ne repetitis fruſtra iconiſmis, horum copia Epiſtolæ extenſionem ſuperaret: indicaſſe namque ſufficit Glandulas ſub his quoque expanſionibus deliteſcere.

Hæc porrò figura ex Dura Meninge per diutinam plurium hebdomadarum in aceto macerationem incraſſata deprompta fuit, ut ſingula à Pictore delineanda conſpicua magis evaderent, & faciliùs exprimerentur, ſicuti ad vivum factum fuit.

Animadvertendum eſt pariter Glandulas in Sinu Longitudinali inæqualiter ex maceratione tumefactas, alias quoque præ aliis craſſiores, & figura penè diverſas repræſentari; cum tamen in naturali ſtatu mole, & forma æquales eſſe conſueverint, ſicuti in Epiſtola deſcriptæ fuerunt. Minimæ verò Glandulæ, quæ in hac eadem figura inſculptæ conſpiciuntur, illis omninò ſimiles ſunt, quæ in Meningibus, nulla arte, aut morbo alteratis reperiuntur.

A. *Sinus Longitudinalis pars anterior parumper inverſa, & complicata.*

B. *Ejusdem pars poſterior.*

c. c. c. c. c. c. *Latera Sinus diducta partim inverſa, partim in poſteriori parte* d. d. *na-*

d. d. *naturali in ſitu relicta, ubi Sinus propriam oſtendit latitudinem è membranoſis expanſionibus non denudatus.*

d. d. d. *Membranoſæ expanſiones cum ſuis plicis, quæ in hac Meninge incraſſata conſpicuæ multum evaſerunt.*

e. e. *Sinus Portiones ſemidenudatæ.*

2. 2. 2. 2. *Specimina Chordarum Williſii; quarum pleræque ſub Membranoſa Expanſione* e. e. d. d. *adhuc deliteſcunt.*

3. 3. 3. 3. 3. 3. 3. *Glandulæ conglobatæ in lateribus Primi Sinus racematim reconditæ: quamvis autem in hac figura ipſarum nonnullæ huc illuc diſſeminatæ repræſententur, hoc tamen ſecundum naturam ſemper non eſt, ſed ut plurimùm accidit, dum eædem à circumveſtiente membranula denudantur; facilè enim, ſi meninx præſertim prius emollita fuerit, ab invicem diſcedunt. Glandulæ hic tantummodò dorſum viſui exhibent, cum in oppoſita interiori parte Lymphatica ad Piam Meningem emittant.*

f. *Quarti Sinus Orificium in laterales hians.*

g. g. g. g. *Sinuum lateralium parietes diducti, ut ipſorum interior facies clariùs demonſtretur.*

h. h. *Ipſorum extrema abſciſſa antequam in jugula res inclinare incipiant.*

i. i. i. i. *Chordæ Williſianæ à membranoſis expanſionibus liberatæ.*

Figura Secunda.

OStendit eam Sinus Longitudinalis Portionem, ubi valvulæ uberiores ut plurimum reperiuntur. In hac autem Figura tàm Sinùs, quàm valvularum amplitudo, vix naturalem excedit ſtatum.

a. a. a. a. *Sinus reſecti latera diducta.*

b. b. b. *Minores Cellulæ laterales, quæ ſanguinem intra Sinum admittunt.*

c. c. c. *Cellulæ majores valvuloſæ in centro Sinus conſitæ, quarum orificia ſe mutuò reſpiciunt.*

d. d. *Foveolæ imperviæ.*

DIS-

DISSERTATIONEM
De
OVARIO ANGUILLARUM
Illuſtriſſimis & Sapientiſſimis,
PRÆSIDI
&
CÆTERIS ACADEMICIS NATURÆ CURIOSIS
conſecrat

ANTONIUS VALLISNERIUS de Nobilibus de Vallisneria,
Publicus in Lyceo Patavino Medicinæ practicæ in primo loco
Profeſſor, Ill. Collegii Veneti, Arcadum Romæ, Regiæ Societatis
Angliæ & Academiæ Naturæ Curioſorum in Germania Socius.

FRuſtranea Ovarii in Anguillis per plures annos in patria à me ſuſcepta inquiſitio ancipitem me reddidit, ne propoſito meo illud manifeſtandi exciderem, eò magis, cum Senex quidam, incola Comaclenſis mihi narraſſet, easdem verſus æſtatis finem, tempore turbido & tenebricoſo, ex ſalſis ſuis paludibus in mare deſcendere, ut ibi fœcundentur ovaque pariant, ex quo poſtmodum, pronatæ anguillulæ in vere revertentes, ad priores paludes adſcendant, in loca nempe quietiora, pinguiora & optimo pabulo abundantia. Unde credidi, quod ſi in ullo Italiæ loco, certè ad minimum aliquando, vel unica, quæ uterum viſibilem & tumidum, aut ovarium ovis turgidum oſtenderet, in hoc, quaſi in metropoli earum, & ceu fortunato in loco, qui ſingulari meæ curioſitati ſatisfaceret, reperiri deberet; cum nunquam in quodam meo aquarum receptaculo ſeſe multiplicaverint, licet conſultò ibi multos ante annos immiſſæ fuerint, atque in magnitudinem inſignem excreverint. Unde Domino Sancaſſano, Medico celebris iſtius loci rara & excellenti eruditione claro ſcripſi, ut omni majori diligentia ſtuderet gravidam anguillam invenire, mi-

hique protinus transmittere; qui etiam multum eapropter laboravit, amicumque inſuper alium, & ipſum curioſum, rogavit; fruſtra tamen per longum temporis ſpatium id factum eſt; quocirca de tali obtinenda ferè deſperavi; usque dum poſt octo annorum ſpatium deſiderata vivaciſſima anguilla ſupervenit, ab eodem ad me miſſa, cum burſa ſeminibus plena, & talis, qualem ardentiſſime exoptaveram. Fortunæ igitur gratias egi, atque inſolitam lætitiam occupaſſe me ſenſi; quæ etiam in immenſum fuit adaucta, poſtquam novam hanc notitiam Veſtro præclaro & ſincero oculo, Domini clariſſimi, ſubjicere decrevi, tum ut aliquod ſummæ meæ venerationis & infinitæ obligationis tam humanis & excellentiſſimis Eruditis darem, tum aliquam ab ipſis diſcendi occaſionem obtinerem.

Receptaculum autem iſtud inſtar ſacci, ex valida ſatis, delicata tamen membrana efformatum erat, in angulos acutos deſinens, inque lumbis juxta ſpinalem medullam ſitum, ſub inteſtinis, principium habens non procul ab eorum initio, & per dorſi longitudinem usque ad cloacam ferè ſe extendens; prout in Figura prima literis h. h. h. expreſſum eſt. In medio ferè ejusdem elegantiſſima membrana firmiter adhærebat, quæ fortaſſe ligamenti vicem gerebat, à me cum primò ventrem ſecarem abſciſſa. Ovarium totum inſigni multitudine vaſorum adipoſorum erat circumdatum, quæ & ipſa membranâ, inſtar oblongi ornamenti foliacei efformatâ, albigabantur, cæterùm in noſtris etiam non gravidis anguillis occurentia, atque in dextra parte usque ad cor ſe extendentia, in ſiniſtra autem non tam alte adſcendentia, ceu in Figura literæ i. i. i. oſtendunt. Ipſa ovula manifeſte per membranam involventem transparent, & qua ablata mox videntur inſtar minimarum & lucidiſſimarum margaritarum, quæ ſingula minuto ſuo pediculo adhærent, per quem abſorbent, vel ipſis adfluit debitum nutrimentum. Non æqualis omnia ſunt magnitudinis, majora minoraque, cuncta verò maximè rotunda, & cortice duro ac pellucido prædita; quæ ipſa, ovario diviſo, per microſcopium aliquantùm majora reddita, in Figura ſecunda comparent.

Com-

Communicatio hujus mediante brevi oviductu evidenter obſervabatur, exitumque in cloaca inveniebat, per quem ova matura excernuntur. Non me diffundo in deſcribendis reliquis partibus, cum primus hic meus diſcurſus nimium longus & tædioſus fieret, in aliud commodius tempus hæc reſervans, ſaltemque interea easdem prima in Figura exprimens.

Anguilla, cujus delineationem oculis veſtris expoſui, eſt ex illis, quæ circa quadrageſimæ initium fuerunt captæ, quando verſus mare tendebant, atque inter multas alias adſervata, quas in aqua ſalſa in piſcina reponunt, ut poſtea in diſſitas regiones, ſemper per aquam eas trahendo, transmittunt. Ibidem quandoque fœcundantur, prout præfatus Dominus mihi retulit, jungendo ſe cum maribus, & dein ova matura ſuo tempore emittendo, quæ per foramina carceris ſui egreſſa, quem burchio adpellant, & quem aqua intrat & exit, aquæ innatant, usque dum trunco alicui vel arundini paluſtri, aut plantæ aquaticæ, vel ripæ cœnoſæ adhæreſcant, ubi tamdiu morantur, quousque inviſibiles quaſi & capillares anguillulæ inde erumpant. Obſervatum fuit, ceu idem Dominus ex cujusdam relatione ſubjunxit, qui tales anguillas magnis caniſtris vimineis in aqua ſalſa incluſas ſervabat, quòd interdum ſimiles anguillulas in iisdem deprehenderit, firmiter tamen crediderit, quòd ex tenaciſſimo glutine, qui ex vaſculis ſive canaliculis, per totam earum cutem diſſeminatis, atque à Domino Franciſco Redo in obſervationibus ſuis de animantibus viventibus in vivent. jam annotatis, exſtillat, naſcantur. Exiſtimabat, quòd, dum conglomerando ſe invicem, flectendo, & fricando ſe totas viſciditate tenaci, ex prædictis cutaneis oſcillis egreſſa vel expreſſa, oblinunt, hæc poſtea animetur, inque exiguos vermiculos, absque multo naturæ labore, dividatur, nullatenus cogitando de ovario, quod nunquam obſervatum fuerat, quia anguillæ tempore, quo illud turget, viſumque incurrit, in alto mari, uti dictum fuit, verſantur. Inde namque fit, ut, dum miram illam copiam conſiderant in noctibus illis tenebricoſis, in quibus verſus mare tendunt, nec adhuc dum utero gerunt, ova-

rium tenerum ſit & macrum, ac conſequenter viſum effugiat. Aliis creditum fuit, easdem, quando œſtro accenſæ ſe complectuntur, ſolummodo fœcundas fieri, & poſtquam ſcopulis ſe adfricarunt, materiam illam viſcoſam emittere, quam ſtrigmentum vocant, in anguillas poſtea convertendam; quam opinionem cœca fide hauſerunt ex Plinio, inſigni fabularum venditore, qui lib. 9. c. 61. ſcripſit, *anguillas atterere ſe ſcopulis, & ſtrigmenta viviſcere, nec aliam eſſe earum procreationem*; cui Athenæus, Oppianus, Rondeletius, aliique ſubſcripſerunt, magna audacia adſerentes, *complexas coire, & ſtrigmentitium quid emittere, ex quo, cum in limo fuerit, animal generetur.* Id quod, mortuis ſi quis inſervire, Veteribusque favere velit, explicari poteſt, quando rem mitius, nec duriori ac fallaci in ſenſu accipere velimus; quandoquidem poſt affrictionem nil, niſi ova ex ovario ab iſto attritu ad ſcopulos aut ſaxa facto, una cum prædicta lubrica & tenaci materia, expreſſa, remanet. Sed dum boni illi Veteres, aut eorum ſequaces ex ſolo illo ſtrigmento aut viſco tenaci anguillas generari, innuere volunt, longiſſime errant. In ranis, ſalamandris, bufonibus, multisque piſcibus in aqua dulci nec non ſalſuginoſa, ſemper ova cum aliqua viſciditate, quaſi lubrico glutine, eadem inveſtiente & operiente, comitantur, quæ non ſolum ova unita conſervat, ne facilè diſpergantur ac injuriis aquarum exponantur, ſed etiam loco primi lactis & ſucci alimentaris inſervit, usque dum paulò robuſtiora evadant, atque, ut ita dicam, fœtus emancipati ſibimet ipſis cibum quærant & provideant. Ita buccinis marinis accidit, qui dum enati ſunt, innatant & firmantur veluti in membranoſis veſiculis, ſive maſſa illa materiæ gelatinoſæ, quæ ea involvebat, inſtar ſpongiæ perforatæ & omnimode celluloſæ, à Plinio favaginis nomen indepta.

Ex omnibus hiſce, Domini, intelligitis, quantum Ariſtoteles, magnus ille & venerabilis Magiſter, cum omnibus ſuis adſeclis hallucinetur, dum ſexus diverſitatem in anguillis non admittit, ſtatuitque, ova in eis non adeſſe, cum hucusque nunquam fuerint obſervata. *At verò in genere Inſectorum & Piſcium* (ſcribit

bit in lib. 4. hiſtor. animal. cap. 11.) *ſunt, quæ omnino ſexus hoc diſcrimen alterutram in partem non habeant. Nam anguilla neque mas neque femina eſt, neque prolem ex ſe aliquam poteſt procreare, ſed qui eam capillamentis & lumbricis quædam ſimilia interdum adnexa ſibi gerentem vidiſſe ajunt, inconſideratè id aſſerunt, antequam advertant, quæ parte illa gerantur. Et quæ animal gignunt, ſuo in utero fœtum continent, non in ventriculo, ita enim non ſecus quam cibus concoquerentur primordia genituræ. Quam autem differentiam maris & feminæ notarunt, ſcilicet alteram caput habere amplius atque oblongum, alteram, h. e. feminam repandius: hæc eſt non maris ac feminæ differentia, ſed generis.* Id quod in lib. 8. cap. 29. in fine, & in lib. 2. de generat. animal. cap. 4. confirmat. Et certè tam obſcura eſt diverſitas ſexus anguillarum, niſi quis forte fortuna in gravidam incidat, ut Ariſtoteles commiſerationem mereatur, quod temporibus illis barbaris & tam obſcuris eam non diſtinxerit. Hinc eſt, quod attonitus non potuerit ſe continere, quo minus poſteris obſervationem hanc egregiam, ceu rarum naturæ prodigium, communicaret, ideoque eandem in lib. 6. cap. 4. dictæ hiſtoriæ repetiit: *habent mares omnes ſemen genitale, præter anguillam, quæ neutrum, neque ovum, neque ſemen ſortita eſt.*

Diligentiſſimus Anatomicus Dn. Morgogni, clariſſimus noſter Anatomicus, & ipſe Venetiis fruſtra in hanc rem inquiſiverat; unde cum de hac mea obſervatione eundem certiorem reddidiſſem, ſequentia ad me d. 12. Julii hujus anni ſcripſit: *Deſideravimus etiam nos anguillam feminam ſecare, ut ſi non ova, ſaltem uterum, aut alias partes generationi dicatas obſervaremus; huic verò propoſito uniformis omnium piſcatorum ignorantia obſtitit, cum eos de differentia marium à femellis interrogaſſemus. Nihilominus ſummam habuimus ſatisfactionem, dum unus eorum narravit, ſe, licet aliquot mille anguillas alios in fines ſecuerit, nunquam interius quidquam reperire potuiſſe, unde ſexum alterutrius cognoſcere, multò minus ova, aut aliud ſimile in ventre earum videre potuerit: ex qua relatione didicimus, quam difficile hucus-*

que fuerit, horum piſcium ovaria debite deſcribere, & conſequenter quàm grata naturalium ſcriptoribus veſtra relatio ſit futura, quæ (quantum nos legiſſe recordamur,) facilè prima erit, quæ hucusque producta fuerit. Id quod animum mihi addidit, ut pennam arriperem, & quanquam minus politam eandem ſuſciperem, Veſtrisque oculis perſpicaciſſimis, qui antiquam caliginem jam deterſerunt, nec unquam bile tincti videntur, exponerem.

Nec omittere volo præclaram Ariſtotelis obſervationem, in prædicto lib. 4. cap. II. notatam, ubi opinionem quorundam impugnat, qui ſtatuebant, quòd fœtus anguillarum in earum ventriculo nidulentur: *ita enim*, inquit, *non ſecus quàm cibus concoquerentur primordia genituræ*; quod judicium utique laudem meretur. Lumbricos enim, aut vermes capillares, anguillis ſimiles in ventriculis earum dum invenerunt, anguillulas eſſe crediderunt, qui tamen non aliud quàm parvi vermes, ut ita dicam, ſerpentiformes vel anguilliformes fuerant. Unde aliquando, cum iſti ex anguillis prodiiſſent, inque magno numero inventi fuiſſent in loco, ubi deditâ operâ adſervabantur, mihi ſuſpicionem pepererunt, anguillas eſſe viviparas, atque vermiculos illos veras anguillulas. Sed paulò poſt, fabulam nullam hac fabuloſiorem eſſe deprehendi, poſtquam ventrem earum aperiendo ejusdem ſortis, & magnitudinis diverſæ, tum in inteſtinis, tum ſtomacho, quin & in veſicula aliqua flaveſcente & quaſi vacua inveni. Id quod ad tractatum Dn. Redi de viventibus in viventibus, non ad generationem earundem referri poteſt. Neque me in deſcribendas varias talium inſectorum à me ſæpius obſervatorum ſpecies diffundam, poſtquam, præter Leevenhœkium, quarundam earum mentionem facit, figurasque etiam ſiſtit in memoratis ſuis obſervationibus Dn. Redus, ubi refert, quòd in omnis ſortis anguillarum inteſtinis frequentiſſime quosdam minutiſſimos albos vermiculos, & quosdam nigros detexerit, qui utplurimum arcte adhærent, & una ſua extremitate tunicæ internæ inteſtinorum adfixi ſunt; microſcopio autem perluſtrati figuram

figuram coni præſentant, in cujus baſi caput eſt ſitum, ex quo ſæpe proboſcidem aut cornu, propter minima varia puncta inæquale, vel ut melius dicam, ſpinoſum, foras exſerere, iterumque retrahere ſolent. Ego præter modò dictos, quos quidem obſervavi, plurimos revera anguillis ſimillimos, ſed varia magnitudine præditos animadverti, in quibus per cutem eorum pellucidam viſcera alba inſtar filorum in glomum convolutorum, cernebantur; caudâ pellucidâ, quam frequenter flectebant, erant inſtructi. Alii ſubtiliſſima fila candida referebant, unum inter reliquos longiſſimum, crebris nodis inſtar cannæ diſtinctum inveni, ſimillimum illis, qui ſæpe in barbis, cyprinis, luciis, aliisque, ut & canibus, felibus, muribus, vulpibus & ſimilibus (quamvis craſſiores & majores) & quandoque in hominibus reperiuntur.

Ariſtoteles, ut verum fatear, non parvum impendit ſtudium anguillis, inani licet & parum proſpero labore, nam poſtquam pluribus in locis extraordinariæ hujus, prout quidem ipſe credidit, generationis earum mentionem fecit, ſemper cum exceptione de eis loquitur, ſingulare tamen caput de procreatione anguillarum lib. 6. hiſt. anim. cap. 16. conſcripſit, ubi prolixius ſuperiora confirmat, cuncta mirabilia eſſe judicans: *quòd hoc unum inter ſanguinea genus totum ſine coitu, ſine ovo procreetur*, & concludit cum ridicula, non dicam abominabili illa opinione, cum qua (condonetur mihi juſta hæc indignatio,) totam naturalem hiſtoriam conſpurcavit, quòd ex putredine, aut ſponte in ſtagnis naſcantur. Exiſtimabat ideo, primò lumbricos quosdam naſci, *tum in mari, tum etiam in fluviis ſtagnisque, putredinis maximè ratione*, quos vocat *inteſtina terræ*, qui deinde in anguillas mutentur; quod multò diffuſius in lib. 3. de gen. anim. cap. 11. expoſuit: *quæ autem* (ſic liberè pergit ſcribere) *inteſtina terræ vocantur, vermis habent naturam, in quibus corpus anguillarum conſiſtit.* Id quod audacter etiam de prima hominum & quadrupedum generatione judicavit, nempe quòd primitus generentur, vel ex ovo, vel ex verme: *Quamobrem*, ſcripſit l. c.

de

de prima hominum atque quadrupedum generatione; *ſi quando primùm terrigenæ oriebantur, ut aliqui dicunt, non temerè exiſtimaveris, altero de duobus his modo oriri, aut enim ex verme conſtituto primum, aut ex ovo.* Id quod ideo aliqualiter convenit cum duabus famoſis hodiernis opinionibus de generatione ordinaria, dum Leevenhœkius, quem Andry Gallas, aliique moderni ſequuntur, ſtatuit, quòd ipſi etiam homines ex vermibus, quibus plenus eſt teſtis virilis, alii verò ortui ex ovo favent, quæ etiam magis plauſibilis, & fortaſſe aut certè magis vera opinio exſiſtit.

Sed quieſcat magna illa, per tot ſecula quaſi arbitra naturæ, & meta ſapientiæ credita Anima, & quia jam Leevenhœckii mentionem fecimus, ſententiam ejus examinemus, quam in Epiſtola 75. de ſuis experimentis & contemplationibus ad Regiam Societatem miſſa producit.

Primò falſam quorundam ſententiam recenſet, qui adſerunt, menſe Majo anguillas ex rore generari, quæ noctibus ſerenis plurimæ vix dum enatæ ſupra ceſpites gramine tectos & in aqua ſibi mutuo impoſitos, ita ut gramen aquæ ſuperficiei ſit parallelum, reperiantur. Qua tamen opinione meritò exploſâ, ad ſuas obſervationes accedit, notatque, quòd ſub Martii initium in quatuor diſſectis anguillis neſcio quem motum obſcurum in aliquo liquore ſanguini umbilicali, ceu ipſe eum vocat, mixto deprehenderit, & omni poſſibili adhibita tandem tribus diſtinctis vicibus motum illum à vivis eſſe animalculis, quantitate æqualibus particulæ ſanguinem rubrum reddenti, viderit: animalcula ipſa omnia ferè ejusdem molis fuiſſe, atque formata, ac ſi quatuor aut quinque particulæ oblongæ, & in extremitate ſua paulò craſſiores, prodirent è medio exigui cujusdam corporis. Id quod poſtea in multis anguillis itidem confirmavit. Poſt quinque aut ſex hebdomadas menſe Aprili obſervationes iteravit, inque loco, ubi excrementa excernunt, quem ipſe umbilicum vocat, animadvertit, duas adeſſe aperturas admodum vicinas, unde ſibi perſuaſum habebat, inferiorem, quæ minor erat, aper-

turam eſſe genitalem; qua in variis anguillis digito compreſsâ, ex earum aliqua denſus admodum & tenax paucus effluebat liquor, quem miraculoſo ſuo, & fortaſſe interdum creatore, microſcopio luſtratum vidit non aliud quid eſſe, quàm cumulum parvorum vermiculorum, longitudine & craſſitie anguillis ſimilium, quamvis ex ejusdem judicio animalcula hæc quinquagies capillo eſſent tenuiora, atque in exigua admodum materiæ copia numerum centenarium excederent.

Poſt biennium diverſas alias fecit obſervationes, ſæpiusque piſcatores de generatione anguillarum interrogavit, quos inter duos invenit, qui credebant id, quod ipſe Ariſtoteles non crediderat, meque ipſum primitus ferè deceperat, i. e. quòd ex parvis illis vermiculis naſcerentur, qui menſe Majo in inteſtinis & ventriculo earum gignuntur: qua occaſione & ipſe vermes iſtos, quos indicavi, deſcribit, eosque prudenter in cenſu inſectorum inteſtinalium, quæ in omnibus viventibus nidulantur, reponit.

Cum dubitaret, num anguillæ in hyeme, uti alii piſces, generent, de multis anguillis Menſe Februario ſub glacie capitis ſibi proſpexit, ſed in earum ab ipſo ſic creditis uteris non aliud quàm minutiſſimos globulos paulò minores iis, qui ſanguinem rubrum reddunt, invenit. In aliis has particulas habere figuram ſphæroidicam, in aliis magis in longum extenſas fuiſſe vidit, in multis denique aliis nil detegere potuit; & quoniam certò ſibi perſuadebat, omnes illas particulas aliquando perfectas anguillas futuras fuiſſe, piſcatorem juſſit, omni ſeptimana aliquot recens captas anguillas in domum ſuam deferre, & tandem cum microſcopio animadvertit, (prout ipſe mente præoccupatus ſibi imaginabatur,) omnes in perfectas abiiſſe anguillas, quæ tamen, ceu paulò ante dixerat, quinquagies capillis tenuiores erant; in qua immenſa parvitate quomodo exquiſitam illam perfectionem ſine hallucinationis ſuſpicione deprehendere potuerit, capere haud valeo.

Sed mirabatur, quòd inter tot alias paucæ fuerint, in quibus perfectas has anguillulas detexerat, licet experimenta ſua usque

in M. Auguſtum proſecutus fuiſſet. Non enim contentus inter tot numeroſas tam paucas vidiſſe, quæ ad perfectionem memoratam deductas continuerunt: unde iterum ſub initium Octobris duodecim ſumſit anguillas decumanas, easque inter non niſi unicam ſolam invenit, quæ in credita matrice perfectas iſtas anguillas habuerat.

Jamque eò ſe proceſſiſſe gloriatur, ut cum nudo tantùm oculo uteros anguillarum intueretur, judicare poſſet, num iis exiguæ ineſſent anguillæ; quæ inſignis jactantia contra eum militat, cum non ſit credibile, quòd animal eâ magnitudine præditum, qualis eſt anguillæ, tam parvam obtineat matricem, ut microſcopio ad eam inveſtigandam opus ſit, ubi tot alia, ſine comparatione multò minora tam palpabilem & ſine conſpicillis viſibilem habent. Una quidem res ipſi faſtidium pariebat, quòd in nullis anguillulis, licet perfectis, quas in imaginario utero obſervarat, motum videre potuerit; quamvis duabus in anguillis creaturas aliquas vivas & ſe moventes, ſed ſpeciei multùm diverſæ, notaverit, indicio ſanè evidenti, quòd illæ, priores ſcilicet, non fuerint fœtus anguillares perfecti, uti ipſe credebat, cùm hæ ſatis agiles comparuerint. Tandem cum figuris explicat matricem imaginariam, & foramen creditum genitale, per quod anguillulas naſcentes exire credit; coactusque fuit, illam argento vivo implere, alterum verò aciculâ ſignare, ut viſum incurrerent; id quod ordinariis naturæ legibus contrariatur, quæ organa magno alicui operi deſtinata non fabricat cum tam miſerabili anguſtia, nec adeò parva ſciſſura, per quam fœtus in lucem prodeunt, ſpeciatim in piſcibus, aliisque hujus generis femellis.

Concludit cum ambitioſa cenſura, aliquibus ſcripta, qui interdum ova in anguillis ſe vidiſſe, ipſi dixerant; ſupponens, ipſos fuiſſe deluſos, cum aliorum piſcium ova, ab anguillis devorata, non autem propria earum fuerint; quibus nempe carere, cum Ariſtotele, exiſtimat. Tam altè capiti ipſius viva iſta imago, aut ficta vermium ſcatebra erat impreſſa!

Ex omnibus his videtis, Domini, quàm malè ſentiat curio-

ſiſſimus

ſiſſimus Leevenhœckius, & vanè concludat, veram anguillarum nativitatem ſe in lucem produxiſſe, cum nimiâ iſtâ, atque interdum vitiosâ inquiſitione, qua exiliſſimam veſiculam, in cujus liquore ſæpe vermes, aut particulæ, ut ita dicam, vermiformes morantur, pro ovario, ſatis aliàs, & ſine oculis vitro armatis viſibili, venditaverit. Nec anguſtiſſimum foramen, quod ipſe detexit, lubricum eſt oſculum, per quod parvula viventia exeunt, ſed ejus loco, ova per viam notam & communem emittunt; unde anguillas inter ovipara, non vivipara repono.

Præterea videmus, quòd regula ordinaria ſit naturæ, in viviparis etiam ovaria fabricare, quæ præſertim in quibusdam piſcibus, uti aſellis, galeis, canibus marinis, aliisque fœtus vivos qui pariunt, nec non in viperis ipſis, ſunt patentiſſima, ex quibus ova depoſita in uteros eorum, vel uterum ordinariò bicornem, deſcendunt, ubi usque ad eorum perfectionem creſcunt, interea per vaſa umbilicalia & fortaſſe etiam ore nutrimentum ſuum abſorbentia; nec unquam delicatus ille & flexibilis cortex ovi rumpitur, donec fœtus perfectus ex ſuo nativo cubili exeat; id quod in fabuloſa Leevenhœckiana generatione non obſervatur.

Dn. Paullini in erudito ſuo tractatu de anguill. ſect. 1. cap. 2. §. 7. genium recentiorum ſecutus, & ſine præjudicio judicans, Veterum ab opinione recedit, & anguillas, uti omnia alia animalia, ex ovis, ſeu ſemine ſuo naſci ſcribit, nec tamen hoc vel illa deſcribit, contentus tantùm illud adſeruiſſe, à lege communi magnæ matris naturæ ita perſuaſus, cum ipſimet oculis id uſurpare non licuerit. *Nos*, inquit, *ut omnia animalia ex ovis ſeu ſeminiis ſuis, ſic etiam anguillas ex iis naſci dicimus, licet Plinius, Ariſtoteles &c. cum pluribus aliis, ova ſemenque denegent, clamantes, nunquam aliquam captam eſſe, quæ aut ſemen genitale habuerit, aut ova.*

Dn. Redus, optimus ille Tuſcus, magnusque experimentator in laudato ſuarum obſervationum circa animalia viventia, quæ in viventibus reperiuntur, libro, & ipſe cognovit, quòd anguillæ multique alii piſces, qui utplurimum in aqua dulci habitant, in aquam marinam pro ſeminio ſuo excernendo deſcendant, ſed

fortuna, quæ in tot aliis rebus ei favebat, ova iſtarum reperire ei negavit. Ex longa ideo obſervatione tantùm adfirmat, omni anno circa primas pluvias, & menſe Auguſto, in noctibus caliginoſis & nubiloſis; easdem ex lacubus & fluminibus verſus mare in magna copia tendere, inque eo ſeminium ſuum deponere; ex quo enatæ anguillulæ paulò poſt, & quamprimùm rigidum, minusve auſterum tempus permittit, in dulces fluminum aquas adſcendunt, iter hoc ſuum verſus menſis Januarii finem, aut paulò poſt Februarii initium incipientes, non unico, ſed diverſo tractu, & interpolatis vicibus, utplurimum circa finem Aprilis abſolventes. Generalem itaque rei veritatem cognovit, ſed in ſpecie ad ovaria, quæ non viderat, aut ullo modo examinaverat, haud proceſſit, aut in hac, uti in aliis ſuis operationibus deſudavit, nec tamen pœnam olidæ quorundam pigritiæ incurrit; qui clauſis oculis ſequi volunt, ne rubiginoſas opiniones de re, quæ plus virium in malo conſiderando, quàm modum & patientiam in bono obſervando habet, rurſus excutiant.

Et hæc ſunt, quæ notatu digniora ſuper libros tam recentiores, quàm antiquos invenire potui, circa obſcuriſſimam nativitatem noſtræ anguillæ, viventis tam familiaris & domeſtici, cicurisque, ut, ſcribente Nymphiodoro, *è manibus etiam porrigentium panem capiat*, ſacri etiam ab Antiquis crediti, juxta Plutarchum, ab aliquibus *Helena cænarum*, aliisque *guſtus Regina* dicti.

Videtur Altiſſimus in hoc usque tempus inventionem hanc reſervaſſe, ut omnem ſplendorem à Veſtra celebri Academia obtineat. Sub umbra hac venerabili ex paludibus cœnoſis audacter egreditur, & oblita prioris, incertæ ac ignobilis per multa ſecula creditæ orginis ex ſordida putredine, non ſine aliquo faſtu, coram tam illuſtribus Literatis comparet, jam nunc de ſuis natalibus, certaque non æquivoca injurioſè à ſcholis credita generatione ſecura; quæ, liceat mihi id proferre, ut artem generandi prorſus ſalvarent, eandem deſtruere ſunt coactæ, atque dum eam ſtabilire intendunt, fabuloſam reddiderunt. Sed finiamus.

Omne

Omne nigrum omneque turbidum aquarum iſtarum obſcurarum & cœnoſarum,ex quibus anguilla noſtra emerſit, pennæ meæ ultra modum ſterili & languidæ imputetur, atque à Vobis illum ſplendorem recipiat, quem ſpiritus ingenui, magni & generoſi, verique protectores dare poſſunt, cùm certus omnino ſim, Vos non ex illorum eſſe numero, (prout ex alia occaſione celebris aliquis Scriptor prodidit,) qui manu carnificis, quod Spartanus fecit Magiſtratus, duas chordas, quas prudens citharœdus reliquis ſeptem in lyra antiqua adjunxerat, diſſectas velint, non quòd harmoniam perfectiorem hæ non redderent, ſed quod novum aliquid exſiſterent. Beatos noſtros antiquos Philoſophos populo ſimplici & credulo theatrum fabularum in pulchræ naturæ theatro exhibuiſſe, ſufficiat.

Diſſertationem hanc à Nobiliſſimo Dn. Authore Italice conſcriptam, Latino idiomate exhibere placuit: Unde ſi nativa ipſi deſit elegantia, non Authoris, ſed translatoris id contingere culpa, monere æquum judicamus.

a. *Cor.*
b. *Jecur.*
c. *Folliculus Fellis.*
d. d. *Saccus Ventriculi ex una parte.*
e. e. e. *Inteſtina ex parte extracta.*
f. *Pancreas.*
g. *Lien.*
h. h. h. *Ovarium Inteſtinis ſubjacens.*
i. i. i. *Ornamentum quaſi foliaceum multis pinguedinoſis vaſculis exornatum, non tantum partem unam alteramve ovarii ambiens, ſed etiam verſus ſeſe ſurgens.*
l. *Fruſtulum Renis detectum, verſus regionem Lumborum aſcendens.*
m. *Exitus pro excrementis & ovis.*
n. n. *Membrana fortiter ovario agglutinata.*

De
ARCANO LENTICULÆ PALUSTRIS SEMINE, AC ADMIRANDA VEGETATIONE,

Illuſtriſſimo, & Excellentiſſimo
D. D. CHRISTINO MARTINELLI
ANTONIUS VALLISNERIUS de Nobilibus de Vallisneria,

Publicus in Lyceo Patavino Medicinæ Practicæ Extraordin. Profeſſ. in primo loco, & Academiæ Regiæ Anglicanæ Socius, felicitatem.

VIliſſimam rerum Naturæ partem, ſi ſpectes uſum, formam, natalia, Tibi ſiſto, Vir Sapientiſſime, ſi verò effectuum pondus, Phyſicæ augmentum, & percelebris quæſtionis enodationem conſideres, haud penitus indignum gravitate tuâ, meoque obſequio munuſculum. Utinam pari ſtudio, ac luce per ſingulas herbas ire poſſemus, & ſimulanti Matris vultum *Putredini* liceret totam larvam detrahere. Quot caderent opinionum commenta! Conatus fui ante plures annos, favente amico Ceſtono, *a.* Algæ Marinæ ſemen in apricum proferre, nunc non ſine longo temporis, & laboris tædio detexiſſe mihi videor Lenticulæ paluſtris Semina, conciliante certiorem invento fidem per ſecundas obſervationes Antonio Orſato, nobiliſſimi ſanguinis, & ingenii juvene. Libentiſſimè convolavit in ſinum tuum parvula hæc exploratio, ſibi gratiam, & decus aliquod ex magno nomine ſurreptura. Tu æquus rerum æſtimator, & qui omnium herbarum ingenia calles, timidis adhuc ſeminibus, & de latebrâ ſua emergere dubitantibus audaciam, & robur adjicies. Vilia ſint aliis inter vetuſtas fabellas otio languentibus obſervationum, & experimentorum momenta, ubi præſertim Microſcopico Vitro innixa

a *Tom. 2. Muſ. Miner. part. 4. p. 121.*

innixa fuerint, lubrico nimis, ut putant, ac fallaci fulcro. Tu interim, cui oculorum acies, & mentis contigit vividiſſima, nec ſolùm patronus es recentis induſtriæ, ſed etiam exemplum, deſcende parumper in amœniſſimum tuum hortum, & viridi ſuperficie à ſtagnantibus aquis derasâ tum animum recrea curis gravibus feſſum, tum veritatem vitio temporum decoloratam.

Hujus ſeminis deſcriptionem multis abhinc annis in ſecundo meo Dialogo inter Malpighium, & Plinium promiſi, *b* uti cernere eſt in Venetæ Minervæ Muſæo, in quo inceſſens juveniliter ortus ſpontanei defenſores, me aliquando demonſtraturum pollicebar Lentium Paluſtrium ſemen, *ch' hanno anch' eſſe molto bella, moſtrabile, e ſviſibile ſenza occhiali la loro radice, ed i loro ſemi contro tanti glorioſi, ed eruditiſſimi negatori.* Nunc ſtare promiſſis æquum eſt, parvumque inventum parvis meis aliis adnectere.

Ex aquæ craſſitie ſponte naſci credidit Philoſophus *c* cujus generationis modum, quaſi interiora vidiſſet, elegantiſſimè deſcribit his verbis: *Quæ verò per ſuperficiem aquæ naſcuntur plantæ non aliundè, quam è craſſitie aquæ fiunt. Nam dum color aquam attigerit, hæc curſum non habet, quo moveatur, provenit ſuper ea quiddam nubi ſimile, parumque aeris continens, ac putreſcit humor ille, attrahitque ipſum calor, qui per ſuperficiem aquæ eſt expanſus.* Sed ſuo, non Naturæ genio auſcultabat. Diù ſanè multumque hæſitavi, an veritati conſona patefeciſſet, dum etenim tacitus quandoque ſuperficiem aquarum ſtagnantium rimabar, viridem quendam mucum bullulis immixtis turgidulum, qui prima Plantarum aquatilium ſtamina texere videbatur, curioſè obſervabam, ex quo parum abfuit, quin huic ſententiæ meum calculum adderem. Congruentia etenim cum Ariſtotelis dicto notabam, *quiddam*, ſcilicet, *nubi ſimile, parumque aeris continens* Sed re accuratiùs penſitatâ tandem eò deveni, ut, ni me Philautia fallat, errorem acu pertigerim. Pluries namque in

b *Tom. 3. Muſæi Venetæ Miner. part. 2. p. 356.*
c *Lib. 2. Plant. cap. 1. num. 60. p. mihi 1672.*

in die me viridem telam luſtrantem, ac deſideratum herbarum ortum expectantem ſpes irrita fruſtrabatur, dum paulatim cum pallore ſubherbaceo flaveſcens, mox palleſcens mucus, ampullulis turmatim evaneſcentibus, omnem expectationis aleam deludebat. Nimirum primo viridi crediderunt colori, qui & me juvenilibus annis obſervantem penè decepit. Rubet alibi, nigricat, flaveſcit aqua, mutatâque juxta diverſam ſuperficiem lucis refractione incautos fallit, non cognatos effectus prodit. Putant alii, inter quos Licetus de Ortu Spont. cap. 23. quod ex pulvere, corraſisque cadaverum, ac plantarum ramentis in aquas deciduis priſtinos ſpiritus adhuc tanquam in putri vaſe continentibus deformes animæ rurſus pullulent, cogitantes ita ad meliorem frugem Ariſtotelicas revocare affanias. Ipſe vides, pauperum ritu foris emendicant, quod non inveniunt domi, animarumque transplantationem etiam in plantis Pythagorico ſomnio cudunt. Ceſpitantes cœcorum more à verâ viâ aberrant, dum alter dextrorſum, ſiniſtrorſum alter tendit, neuterque ad ſcopum collimat. Tabeſcent in aquâ ſquallidâ inutili ſtructuræ conatu pallentes, ut ita dicam, animæ, ſi loci genius non reſpondebit, lentoque tabo fatiſcent. Ita videmus grana ipſa integra ex nimiis pluviis Cœlo cadentibus in cultis etiam agris putreſcere. Id quod fortaſſe Ariſtotelem, omnesque ejusdem, alioquin doctiſſimos ſectatores decepit, fuit, quod interdum Lentis, vel alterius aquaticæ plantæ ſemina à vento, vel præterfluentibus undis, aut animalculis transportata intra viſcoſas muci areolas progerminarunt, falſamque originem præoccupatos Philoſophos docuerunt. Vel quod dictæ præcipuè plantæ ſemina folliculo proprio involuta, vel foliolo tabefacto incluſa germina, dum è limo ad aquæ ſuperficiem inobſervata aſcendunt, quendam veluti nubeculæ glomum aëre tumentem effingunt, ut poſtea patebit: Calor enim, aqua, ſordes ſemen actuant, fibras expandunt, totum nutriunt, non generant.

Deſcriptionem totius plantæ ſubdit Philoſophus, *Radicem verò*, d inquiens, *non habet: nam in duris terræ partibus fixæ*

d *Eodem dicto loco.*

ſunt

ſunt radices, neque folia habet, nam à temperie multum abeſt, & neque partes ipſius inter ſe cohærent. Quod etiam Theophraſtus & Theophraſti, & Ariſtotelis Commentator Scaliger *e* confirmavit, *Absque radice* (ſcriptum reliquit) *non paucæ vel exemptæ vivunt, ut Sempervivum, & Aloe, aut ſua natura, ut aquatica Lenticula. Sic homo vivit mancus, & Lacerta amiſſa cauda.* Quibus ſuccenturiavit etiam Dioſcorides lib. I. cap. II. An hæc cum veritate conſentiant, primus Spigelius *f*palam fecit, dum hujus plantæ radices ante ſe neminem obſervaſſe miratur; Matthiolus tamen ante Spigelium eas ſub nomine capillamentorum indigitavit. Quod ſanè rudi etiam obſervatione adeò patet, ut nullus dubitandi locus relinquatur. Non tamen harum radix in adeò longa filamenta protenditur, ut in altiſſimis etiam aquis fundo adhæreſcat, ut nonnulli volunt. Sæpè enim innatat, & à ventis quandoque ſine ullo ſui detrimento hinc inde diſpergitur, quandoque per mucoſam quandam pulticulam undis inſidentem ſerpit, præcipuè, ſi recens nata, & in altis gurgitibus nunquam fortaſſe radiculis ima petit. Neque unquam vidimus, ſi caſu à pigris aquis, ab inundationibus, vel è nativo loco deradatur, atque ad fluminum ripas transvehatur, quod adeò adoleſcat, *ut in plantam cauliformem excreſcat Siſymbrio conſimilem*, quod Dalechampius, & Matthiolus Dalechampio prior, ſe obſervaſſe non ſine admiratione teſtantur. Acaulis enim eſt, in principio ſaltem Monophyllon, reptilis, uniradix, ſeminifera, veſicularis. Vidimus enim ſæpè in umbroſis Littoribus hanc in latus mirè expanſam, non in altum erectam, cum loci genius, pinguesque, ac rorantes glebæ magis fœcunda ſemina, plantamve magis ſucculentam, ac luxuriantem reddere, non primam illam inſculptam, ut ita dicam, ideam, tam enormiter detergere queant. Quoniam, ſi hoc minimè à vero abluderet, felix hæc aquarum incola, tam admirabili dote, ac, ferè dixi, Protheiformi vultu ditata ſuper alias hujus ſaltem generis emineret herbas, nam ſi in Siſymbrium, vel in Siſymbrio conſimilem, & Siſymbrium in Men-

e *In lib. 1. de Plant.* f. *Iſagog. lib. 2. cap. 5.*

Mentham vertatur, ut Theophraſtus, & alii credunt, fatali permutationum gyro, antiquo prorſus humili charactere deleto, in altiſſimas plantas adoleſcere poſſet. Sed hic inter clariſſimos Viros, quos ſummâ veneratione proſequor, pulverem excitare non audet animus, an detur ſcilicet hæc vera in vegetabili regno metamorphoſis, an ſit ſimplex morboſa alteratio, aut laſcivientis naturæ luſus. De hujus plantulæ tranſmutatione ſanè firmiter dubitamus, ſi ejusdem ſtructuram, modumque vegetationis ſpectemus. Si enim nòn miraculum eſt, ferè eſt miraculo proximum, quod forma hæc ſaltem mutetur in aliam adeò diſſimilem, ut cum Scholis loquar, vel quod hujus forma interna ſit capax diverſæ formæ, vel figuræ totaliter diſcrepantis, vel quod in eadem ipſa materia diverſæ formæ nimium advenæ exiſtant. Quod etiam ſtrictiùs præclarum illud ſapientiſſimæ Societatis Ieſuiticæ lumen Honoratus Fabri notavit *g*. Hinc potius fibrarum plexum aliqualiter poſſe immutari, non ſeminalem formam conſtanter accuſat. In multis etenim plantæ vitiatæ debent eſſe, ſecundum laudatum auctorem, non vitiatis ſimiles, in multis diſſimiles, quod in Lenticula, & Plantæ Siſymbrio conſimili deſideramus. Putre igitur iſtud antiquorum ulcus, ſi penitus eradicandum non eſt, mitigandum ſaltèm, & ad meliorem Naturæ ordinem reſtituendum. Plures namque præconcepta opinio, & ſimilitudo aliqualis decepit, multos oſcitantia in obſervando, & nimia credulitas. Eò enim incauta, & audax quorundam ſimplicitas devenit, ut ad miraculum usque Plantarum transmutationem evexerint, *Arborum nempè in Agnos, frondium in Aves, fructuum in Vermes, Granorum in Mures*, quæ omnia inter alios, exemplo Teredinum, quæ in medio ligno latent Petrus Joan. Faber pro infallibili veritate aſſeverare non erubuit.

Felices animæ, quibus hæc cognoſcere primum
Cura fuit.

Nos uſque adhuc centenis experimentis attriti, nullam veram,

g. *Lib. 2. de Plant. Propoſ.* 105.

Agnus Tartaricus &c. Anates Bernicla &c. Plinius Nel mon. Ariſtotel. ferè omnes Panchym. lib. 3. c. 5.

ram, & realem metamorphoſim, nullum ſpontaneum ortum neque in animali, neque in vegetabili regno vidimus. Expectamus tamen in poſterum, ſi hæc ſpeculandi felicitas inoleſcet, quod & plantæ gignant homines, & Ovidianæ fabellæ ſub Philoſophica Porticu ſuum locum inveniant, fidemque, ac gratiam aliquando meditantium habeant. Multa ex anilibus hiſce figmentis obſervationi, & experimento innixus in meis Dialogis ex veritatis albo delere tentavi, alia in Opuſculo, quod meam adhuc curam deſiderat, averruncare conabor.

De Lolii etiam transmutatione, quæ tam altè populorum in mente ſedet, ſubdubito. Obſervavi enim ſæpè, quod tempeſtate ſiccâ humile repit, ita ut interdum vix ad ſpithamæ longitudinem excreſcat, hinc cum non æquet proceritate triticum, inter ſtramina, ſtipulasque calcatur pedibus, & inobſervatum latet, cujus ſemina rurſus humi cadunt, ibique ſervantur. E contra verò pluvio Cœlo campos nimis irrorante Lolium cum aliis malè natis ſeminibus luxurians non ſolùm Tritici culmos, & ariſtas exæquat, ſed ſuperat, triticum vel obruit, vel occultat, marceſcente interea plurimo tritico, plurimo effœto, humilique pallente. Dum autem ruſtici meſſores ſegetes tundunt, Lolium ſiccâ tempeſtate breviuſculum non palmant, cœcumque in agro relinquunt. Quod humidâ tempeſtate non evenit, imò contrarium ſequitur. Hinc orta primò apud bardos ruſticos æquivocatio, quod Lolium in Triticum, Triticum in Lolium mutetur, quæ fabella neſcio, quo fato, è campis in ſcholas irrepſit. Id quod clarius patet, ſi datâ operâ ſeratur utrumque in terrâ cribratâ, & cordatè celebretur experimentum. Incaſſum enim decantatam transmutationem expectavit Malpighius, ut in Opere Poſthumo teſtatur, incaſſumque pariter, ſi ulla meis verbis fides, per biennium tentavi. Id quod etiam aliis, & ſignate D. Camerario *b* contigit. Ait enim, quod celebratis per triennium experimentis, ſicuti, nec unius quidem grani tritici in Lolium mutationem obtinuit, ita ſecundò nec avenam vel ſiccâ, vel humidâ

(Y) 2 cul-

h. *Ann. 3. Decad. 3. Miſcel. Cur. Ger. Obſer. 143.*

culturâ eò deducere potuit, ut aliquando loliaſceret. Adeò utrumque fuit conſtans, & Naturæ ſuæ tenax. Quod pariter confirmat Tanara rationibus, & obſervationibus innixus in ſuo Libro Oeconomico, *i* cujus auctoritatem in hac quæſtione non parvi pendendam exiſtimamus, cum celeberrimus ſuorum temporum Agriculturæ Magiſter exstiterit, uti ex ejusdem Conſiliis patet. Concludit enim: *Che perdendoſi aſſai formento per cauſa delle ſouerchie pioggie a lui nociue, in ſuo luogo ne' campi moltiplica, e popola il Loglio, l'Auena, & e quella ſteſſa, che hà portato nel Campo il Villano o nel Lettame, o nel Locco*, vel addo ego cum tritico malitiosè, vel oſcitanter immixta, vel inviſa in agris annis elapſis relicta, ut innuebam. Ita fallaciæ ſubſunt in aliis vulgò creditis transmutationibus, ut Lini in Dracunculum, ſi ejusdem ſemen perforatæ cæpæ committatur, ni me experientia fefellit, & ante me, magnos illos Naturæ genios, Geſnerum, Matthiolum, Hiſt. Lugd. A. Dalechampium, Bauhinum. Imo, pace etiam clariſſimi Malpighii, quod Uvarum racemi in Capreolos udo tempore vertantur, valdè dubitamus, ſed racemi remaneant ſemper racemi, licet officio quandoque Capreolorum fungantur. Interdum
Tab. 1. Fig. 1. & 3. etiam Capreoli b. b. b. & l. l. in racemo hinc inde nati poſt piſtillorum caſum adeò excreſcunt, ut obſcuratâ racemi ſtructurâ in ſui officium cogant illum deflectere, in cujus obſequium à Naturâ deſtinabantur. Succus enim, qui copioſus per hiantes fiſtulas adhuc fluit, ut Botrum, vel ſucculenta uvæ grana nutriat, cum non inveniat piſtillos, vel rudimenta Baccarum, quæ in uvam faceſſere debent, corrivat ad annexum Capreolum, eumque ampliat, & roborat. Hinc enormiter elongatur, & creſcit, ac ſupra racemi coſtulas adoleſcit. Ex quo patet, cur lætior ſoboleſcat acuto, & flexili mucrone, atque ſpiraliter obliquatus contorto funiculo non abſimilis, quicquid arripit, arctiſſimè liget. Ab hoc verò non ſequitur, quod racemus in Capreolum vertatur, ſed inſerviat potius pro baſi, vel fundamento Capreoli. E contra, ſi uvæ granula non cadant, cum ſibi ferè quantum ſucci aſcen-

i *Lib. 6. p. 451.*

aſcendit, aſciſcant, & abſorbeant, Capreoli exinaniti, ut plurimùm areſcunt, & cadunt, ſicuti etiam ut plurimùm, racemo proprio partu orbato, poſt paucos dies flacceſcentia, & marcor ſuccedit. Ita provida Mater natura vel rerum neceſſitati, vel ſuperfluitati proſpexit.

Non diſpari modo ſuſpicamur de multis aliis, quæ vulgò in diverſam ſpeciem verti creduntur. Alterari poſſe ultronei concedimus, transformari in totum ambigimus. Statutas & plantæ ſuas leges habent, & monſtrorum ipſa generatio non eſt penitus exlex. Creationis etenim, non mutationis naturam redolet perfecta metamorphoſis. Seminum illa turpis immixtio ſuas ſervat motuum & figurarum coordinationes, cognatasque cohærentias, quorum quodlibet ſuo munere fungitur, non violato penitùs primo illi indito imperio, ſed alterato, propter diverſum aliqualiter loci genium, diverſos contactus, intruſasque diverſas, ſed amico plexu moleculas. Hinc monſtra utriusque parentis Naturam ſapiunt. Iisdem & plantulæ, ſi ſpecierum ordinem ſpectes, obſtringuntur legibus, ac animalia. Alterari poſſunt, immiſceri ſemina, non antiquam penitus exuere formam, ſive ſtructuram novam induere. Quandam etiam analogiam habes in metallorum mixturis, ex quibus reſultare videtur nova metalli ſpecies, deletâ veteri, quod falſum eſt, ſi ſtricto modo loquamur. Quodlibet enim rurſus propriis menſtruis ab aliorum conſortio dividitur, ac præcipitatur, priſcumque revocat ingenium. Cautè igitur totales transmutationes etiam in vegetabili Regno ſtatuendæ ſunt, ne fiat ſpecierum confuſio, ac inanis multiplicatio, cum criſpæ, crenæ, coſtulæ, vel fibrillarum major laxitas, aut corrugatio poſſit diverſam aliqualiter apparentiam, non novam formam inducere. Ita hominum facies, licet tot lineamentis multiformis humanam ſpeciem non variat. Detorquet igitur, intricat, immiſcet, abbreviat, expandit monſtrifica interdum natura, vel in morboſo ſtatu neceſſitate coacta, vel artis libidine adulterata, vel nimio ſucco dives fibrillas, fiſtulas, areolas, utriculos, non primam illam ſeminum, ſalium, cri-

brorum, ſpirituum indolem, vel ideam penitus immutat, ni perdat.

Ex quibus omnibus deducere eſt, falſam etiam Lenticulæ noſtræ transformationem in plantam Siſymbrio conſimilem, licet feliciori aſpergine, vel uberiori ſoli gremio enutritam, quicquid aſſerant Matthiolus, ac Dalechampius, cum potius agglomeratam cum Siſymbrio, vel arctè amplectentem viderit, diſtortum etiam forſan Siſymbrium, & ab ordinaria figurâ aliqualiter devium, ob novum incolam ibi hoſpitantem, quod anſam errori dedit. Plantæ enim aquaticæ ſumuntur pro exemplo à Scaligero *l.* ut demonſtret, quod nonnullæ adeò agreſti pollent ingenio, vel, ut ipſe ait, *ruſticitate, ac feritate adeò ſunt indomitæ*, ut nullo modo mutentur. *Ac ſanè* (ſcribit) *aquaticæ plantæ ſatis ſunto pro exemplo nobis. Quo enim cultu fiat melior vel Alga, vel Praſſum, vel Lenticula, vel Salgamazum?* Si non miteſcere, nec immutari poterunt.

Ita malè *uvam barbatam*, tanquam rarum in Naturâ Monſtrum poſuit Lycoſthenes, aliique ſtupidi admirabilis amatores, cum barba illa pendeat à cuſcutâ, ab ejusdem ſemine caſu à ventis delato, Uvæque Botris annexo, ac germinante, ut aliàs animadvertebam, quod elapsâ æſtate Liburni pariter, præſentibus doctiſſimis viris D. D. Marcellino, & Jo. Conteſtabili, cariſſimoque Ceſtono in Ocymo Teſtis floralibus impoſito cernere erat, arte Cuſcutâ velato, quod malè nonnulli credulis, ac imperitis pro Ocymo particularis ſpeciei capillato imponebant. Sed me nimis in longum res abripit provocante materia. Manus ad tabulam.

Naſcitur Lens paluſtris ex proprio ſemine, quod ſub folio in folliculo lateralibus quibusdam in areolis genito latet, donec matureſcat, ſenſimque ſe prodat. Obſervatur variis anni temporibus, ſed præcipuè in ſuis utriculis Menſe Julii, aut Auguſti, & quandoque Septembris, ſi anni tempeſtas non adeò torreſcat, vel ſi Lenticula ſub umbraculis deliteat.

Primis

l. *Lib. 3. Theophraſt. de cauſ. Plant.*

Primis Autumni, hyemisve frigoribus in fundum aquæ ſtagnantis major pars Lentis deſcendit, limoque ſedet, à quo rurſus primis vernæ tempeſtatis caloribus, cum Cœli clementia frigoris ſævitiem mulcet, ſenſim attollitur, & ſuperficiem aquæ petit, provido ſanè Naturæ conſilio. Hinc lacus, foſſæ, paludes, paucâ, aut ſine viridi cruſtâ hyemali tempore ſqualent, niſi riparum marginibus, aut quisquiliis, radicibus, aliisve herbis ad invicem agglomeratis innatantibus caſu adhæreſcat. Cum enim ſucculenta ſit herbula, fibrisque, ac membranis tenerrimis contexta, ne brumali aſperitate tabeſcat, proviſum eſt, ut primis rigoribus conſtrictæ ejusdem veſiculares capſulæ, quaſi ſpongiformes ſacculi tantum aëris eructent, quantum ſufficit, ut ſpecie gravior evadat aqua, ſicque, propter etiam fortaſſe ejusdem figuram minus expanſam, fundum petat, ibique ab injuriis frigoris ſartatecta degat. Tepeſcente autem rurſus vernali tempore aquâ, dilatantur denuò veſiculæ, pulmonaresve quaſi tracheolæ, tantumque aëris abſorbent, quantum eſt ſufficiens, ut iterum levior aquâ evadens, ſeſeque magis expandens ſumma petat, ibique vireſcat, atque fœtificet.

Nec ſolum Lens, ſed & Lentium ſemina idem fatum ſortiuntur, hinc volupe eſt, citra Lacuum ripas ſedenti, cum radii ſolares aquas concalefaciunt, videre eadem aſcendere, nec non viride, leviuſculum, uliginoſum quoddam fundorum ſedimentum, bullulis hinc inde turgidulum, variasque in fimbrias dilaceratum, quod poſtea tenerrimis plantis, uti terra levis in teſtâ natanti, nutrimentum uberrimum præbet. In illo enim ſuam figunt quandoque radicem, quæ tunc alboviridi colore ſuffunditur. Plures Lentes gregatim uniuntur, uniusque folium alterius marginem ſuperequitans, velut imbricatim diſpoſitum adeò extenditur, ut brevi tempore herbaceo veluti tabulato totam aquæ ſuperficiem occultet.

Die prima Martii obſervationes ordiebar, quâ favente aëris tepore ſedem mutabant, & die decima Maji jam ubique, quanta erat foſſa, læto germine vireſcebat. Ubi verò ſolaribus radiis magis

gis erat obnoxia, cum virore dilutus rubor, & pallida flavedo foliorum dorſum colorabat, quod oculo vitro armato ſpectatum punctis purpureis in viridi-flaveſcente cortice teſſulatim veluti diſpoſitis exornatum apparebat.

Revoluta folia, quæ in rudem orbem, ſeu ovalem figuram rotundantur, turgebant admodum inæqualibus, & ferè diaphanis tuberculis, quibus apertis manifeſtabantur loculi cum exiguis, & ferè inviſibilibus granulis, quæ pro primis ſeminum rudimentis accepi.

Obſervatâ ſcrupuloſius aquâ inter retiformes illos radicum, & fundi cruſtæ plexus maxima exiguorum folliculorum quantitas reperiebatur, qui, ut poſtea didici, nil aliud erant, niſi capſulæ ſeminum, vel pelliculæ earundem vacuæ, è quibus ſemen eruperat, vel etiam lentium antiquarum tabefacta folia, quæ poſtea deſcribam. Turmatim quandoque omnia hæc inſimul adſociata viciſſim inoſculantur, ita ut *Favaginis Marinæ* figuram ferè æmulentur. In nonnullis tamen tum foliolis prædictis, tum folliculis caſu non emiſſam lenticulam vix germinantem aliquando vidimus, quæ vel ob tabum contractum, vel ob deficientiam ambientis albeſcebat, ut aliis herbis humi ſepultis, vel ab aere non perculſis contingit, quæ Receptaculum novorum foliorum, vel ſeminum eſſe, me nondum ſatis edoctum, ac titubantem firmabant.

Ferranti Imper.

Dum Lentium dorſa in lenem tumulum in medio faſtigiata Microſcopio luſtrabam, in eroſa cujusdam cute alveolum excavatum inveni, in quo bina exigua ovula coloris albi, tanquam in nido depoſita protuberabant, quæ tam enormis parvitatis erant, ut quamlibet nudi oculi aciem etiam acutiſſimam præterfugerent, è quibus diligenter in vaſe vitreo aqua pleno proprio in cubili ſervatis, poſt octo dies bini agiles, albique vermiculi eruperunt, de quibus in meo *Generali inſectorum Opere* fuſius agam. In parte etiam inverſa folii ſæpè variæ eroſiones reperiuntur, quæ ſeminum capſulas dilaceratas facilè mentiuntur, meque non ſemel primis diebus harum invento inhiantem deceperunt. Vide Fig. iiij f. d. Tab. 3.

Plan-

Plantula hæc Monophyllon eſt in primo exortu, atque rotunda, è cujus centro, quaſi ab umbilico deorſum verſus radix deſcendit. Hæc quandoque ſerpentiformis eſt, & bruma præcipuè, cum caſu aliquo aquis innatat in cincinnos in fine revolvitur. Baſis radicis per folii ventrem variis ſurculis, ac propaginibus divaricatur, quod ſolùm in reſiccatis patet, ut in Fig. ſexta conſpicuum eſt. Quando enim herba virens ſuo turget ſucco, potius quaſi e vaginulæ labris extra monticulos ſemicirculares exit anticam verſus partem dulciter prominulos, ubi ſulcùs potius apparet primis eruptionis diebus excavatus. Vide Tab. 2. Dum creſcit folium, figuram ovalem ſortitur, ſenſimque ſine ſenſu tumet lævorſum, atque dextrorſum in parte acutiori, ex cujus marginibus inter corticem ſuperiorem ac inferiorem tandem fiſſura utrinque hiat, ex quarum ſingula ſingulum aliud foliolum erumpit ſub forma verè lenticulari. Vide Tab. 2. Poſtquam mediocrem adepta ſunt hæc mox enata foliola magnitudinem, è medio eorum incipit pariter emergere radix diaphana albovireſcens craſſiuſcula, tenella, obtuſa, horizontaliter tunc curvata, & in prædicto ſulco ſemi-ſepulta. Vide Tab. 2. Emiſſa radice, quæ paulatim perpendiculariter dirigitur, terramque verſus elongatur, in juſtam magnitudinem folia expanduntur, appareteque tunc temporis ab hiantibus primi folii labris adhuc appenſus funiculus, veluti umbilicalis, à quo nutrimentum ſugebat, adhucque forſan ſugit. Vide Tab. 2.

Tab. 5. Figura 6. d. d.

Tab. 2. Fig. 1. f.

Tab. 2. Fig. 2. g. g.

Tab. 2. Fig. 6.

Tab. 2. Fig. 3. & 4. d. g.

Interea hæc folia lateraliter enata aliis foliis lateralibus & ipſa turgent, quæ pariter elutriantur à conſimilibus parenti rimis. Vide Tab. 2. Non ſemper tamen utrinque germinant lateralia hæc foliola, ſed interdum etiam ex una tantum parte prolificant, & ſi utrinque, diverſo quandoque tempore, ita ut unus fœtus adultus appareat, altero vix enaſcente. Id quod curioſè notabam, eſt, folia hæc lateralia nunquam erumpere à folii apice, qui primus lucem vidit, ſed ſemper à parte poſteriori, quæ ultimò emerſit. Rurſus nata folia fœtificant, ita ut circa primum folium, quod alia genuit, ſex & ſeptem parvo temporis inter-

Tab. 2. Fig. 3. c. d. e. f. Fig. 4. b. c. e.

vallo emicent, ita ut citò videat, penè dixerim, filiorum filios, *& qui naſcuntur ab illis.* His adde, quod progreſſu temporis ligamentum illud umbilicale diſrumpitur, ita ut ſui juris facta, & quaſi emancipata primò nata folia eodem modo nova progenerent, ac portentosè multiplicent. Ex quo clarè oſtenditur, cur tam citò ſoboleſcat, viridique amictu aquas omnes, quas ſemel invaſit, cooperiat.

Vides igitur, Nobiliſſime Domine, quomodo feſtinanter propagetur fœcundiſſima hæc aquarum hoſpes, vel propagari etiam poſſit ſine ſeminum auxilio ſemel à ſemine nata, & quomodo unicum tantum foliolum tot fœtuum feraciſſimum immenſam aquarum molem occupare poſſit. Ita Ficus Indica, vel Opuntia, aliæque plantæ ſucculento folio ditatæ, hac gaudent dote, quod nempè tùm mediante ſemine, tùm ſolis foliis in amico ſolo diſpoſitis radices agant, & plurimæ evadant. Hinc quaſi effugit, quod hujusmodi Plantæ ſunt *Viviparæ, & Oviparæ.*

Quandoque obſervabam, quod folium primiparum flacceſcit tandem in ea præcipuè parte, ex qua fœtus eruperunt; quandoque totum exſiccatur, remanente ſolùm veluti Spongiformi ampullula, nidulante adhuc in una parte viridi prole vix germinante. Hyemali præcipuè tempore plures lenticulæ, quæ fundum petunt, hoc fato laborant, aſcendunt tamen & ipſæ primo vere ſub forma nubeculæ ab Ariſtotele olim obſervatæ, ſobolemque virentem, quæ ante earundem marcorem perfecta erat, produnt, ut ſuperius delibavi.

Folium reſiccatum, tabefactum prius, deinde rurſus aqua turgens, ſi transverſaliter reſecetur, apparet undique cavernulis antroſum, variis veluti laminulis, aut parietibus arrectariis hinc inde diſtinctum, ut in Tab. 2. patet.

Nec ſolum propagatur foliorum beneficio, ſed ſeminum. Adeò eſt cordi Naturæ viliſſimæ hujus plantulæ conſervatio. Sub folio enim celat ſua ſemina in ſubrotundis quibusdam loculamentis, quæ ſupra planum folii, quaſi verrucoſa protuberant, ut in Tab. 3. cernere eſt. Hæc loculamenta, vel veſiculas ſeminigenas

Tab. 3. Fig. 6. b. cc.

innu-

innuere videtur Mauritius Hoffmannus M. D. in ſua Flora Altdorfina, ubi de Lenticula aquatica mentionem faciens, *Paſſim*, inquit, *in ſtagnis duplex occurrit, foliis majoribus ſubtus rubentibus, & minoribus in veſiculas diductis in fine æſtatis, à quibus radicum filamenta manifeſtiſſimè deſcendunt.* Modo unica, modo duabus pollet veſiculis. Flores non producit, niſi ficuum exemplo, in ventre condantur. Non in omnibus Lentibus reperiuntur, vel quia multæ ex nimia foliorum generatione velut effœtæ tandem ſterileſcunt, vel quia, ut in Cannabe, aliisque ſimilibus aliæ infæcundæ, aliæ ſeminali ſucco graves luxuriant. Lentè ſemen coquitur, atque maturat propriæ placentulæ, atque pedunculo affixum. Elegantiſſimæ in ſuo pericarpio involutum figuræ eſt, oblongis perſimile Melopeponibus, exiguæ adeò molis, ut vix oculis nudis appareat. Sulcatur per longum flexis canaliculis per æqua intervalla diſpoſitis, qui à baſi in mucronem deſinunt, eminentque inter illos diſtincti pulvini arcuato dorſo prominuli, ut Microſcopium minimè fallax oſtendit. Vide Tab. 3. In Tab. 3.
decem & quatuor circiter ſegmina reſecatur, pulpaque gaudet Fig. 3. c.
ſubalbida ſua calyptra, & duriuſcula theca involuta. Folliculus, qui ſemina ſuo ſinu fovet, bicapſularis eſt, quarum quælibet, tanquam vagina ſepto intermedio diſtincta, ſuum granulum ſervat. Hinc in quolibet duo grana ordinaria Naturæ lege prækluduntur. Ejus figura ſubrotunda eſt, uti Tab. 3. patet. Exſic- Tab. 3. Fig. 1. a.
catus ſulcis ſubobſcurè excavatur, ſequens forſan lunatas ſeminum crenas, nonnullique bifido mucrone divaricantur, ut in Tab. 3. ſecuti numerum formamque ſeminum, tanquam in modu- Tab. 3.
lo contentorum. Proprio & folliculi gaudent petiolo, per quem Fig. 2. b.
nutritius ſuccus, aerisque moleculæ meant, & remeant. Cum ad perfectam maturitatem pervenere, ſuo jure gaudent, quoniam ligamentis, quibus annectebantur, laxatis, à materno velut ubere diſcerpuntur, hinc clauſis antiquis hoſtiolis, novis adapertis, aliæ circulantis humoris leges, ut in animalibus, ſtatuminantur, ac aliundè victum ac augmentum quærunt. Ab aqua ſcilicet pingui, terra, ſalibus, aliisque neceſſariis particulis ſaturata ſugunt

 ſub-

ſubtiliora ramenta, ut evolvatur incluſum germen, parteſque in arctum ligatæ, vel in compendium coactæ expandantur. Ita creſcente ſeminum mole, & deficiente capſularum circumferentia foras ex poſtica parte folii exprimuntur, ut libertatem nacta ſibi vivant, ac ſoboleſcant. Fundum ut plurimùm ſubitò petunt, ut magnæ matris forſan amico calore foveantur, vel pinguiori aut craſſiori ſucco imprægnentur, deinde dilatatis tracheolis, ac aere copioſiore intruſo, ſenſim rurſus aſcendunt. Sic fœta & aereo ſpiritu, & nutritio ſucco ſemina thecam dilacerant; apparetque ſtatim marginatum ſubrotundum foliolum viridi pallore perfuſum, donec firmius factum ſaturatur magis, & creſcit. Quandoque vel delaſſata fibrarum in nativis utriculis vi energetica, vel incongruè filamentis marginalibus criſpatis, ſeminum capſula, tanquam in utero retinetur, in quo interdum pullulant; vique tunc facta vel ſibi vias dilatant & exeunt, vel etiam in utero incarcerata progerminant. Imbricatim ut plurimum Lenticulæ per aquas repunt, viridemque telam lento, ut ita dicam pectine, laxoque nodo percurrunt. Fig. 5. thecam ſeminum è folio prodeuntem oſtendit. Tab. 3. Fig. 5. a. b.

Nec novum eſt in Natura, Præclariſſime Domine, quod aquaticæ Lentes ſemine gaudeant. Datur enim, & alia Lentium ſpecies, in quarum radicibus appenſa ſeminum pericarpia, evidentiſſimè patent. Hæc alia Lentium familia à Bauhino Patavina vocatur, non quod alibi non ſit obvia, ſed quia forſan hanc primò in Patavinis aquis ſtagnantibus obſervavit, ut clariſſimus Botanologus, mihique amiciſſimus Io: Baptiſta Scarella affirmabat. *Sub foliis*, inquit Bauhinus, *ſubrotundis copioſæ lenticulæ aliquando ſingulæ, aliquando ternæ, & quaternæ rugoſo prætenui cortice donatæ adhærent, quibus ſemen copioſiſſimum, minutiſſimum, & flaveſcens includitur. Sapore aqueo conſtat.* Loquitur de illa Lente, ad cujus coſtulas longiuſculas adnaſcuntur utrinque in alæ modum folia denſo agmine mutuò ſeſe plurimùm tangentia ex oblongo rotunda, ſemuncialia, ſuperius ſtigmatis notata, inferius muſco, ut ipſe dicit, obducta, quam Cæſalpinus etiam deſcripſit. Hiſtor. Plant. l. 37.

Datur

Datur & alia Lens quadrifolia dicta, quæ & ipſa futuræ plantæ numeroſa incrementa ſervat, ſemuncialibus pediculis cohærentia, & circa ramulorum divaricationes, pediculorumque exortus nixa. Hanc primò acceptam fatetur Matthiolus *m* Jacobo Cortuſio, qui poſtquam eam diligenter deſcripſerit, *Semen*, addit, *profert in racemi modo in ipſo Caule intra foliorum pediculos, Lentium ferè effigie, non tamen adeò, ut in Lente compreſſum ſubnigrum, & longiuſculis pediculis appenſum, denſum, durumque.* Id quod Bauhinus, Hiſtor. Lugdun. ac Cæſalpinus, ut oculati teſtes firmarunt, quibus alias addam obſervationes, ſi Deus ac Veneti Patres meliora dabunt otia.

Si igitur & aliæ Lentium ſpecies non ignotis turgent ſeminibus, ut auctoritate & facili patet obſervatione, mirari deſinent acerrimi ſpontaneæ generationis aſſertores, ſi & noſtra etiam vilis Lenticula inter abjectam naſcentium ex putri plebem infimo in ſubſellio certò certiùs poſita, nulli, niſi Anati, cum pumila eſt in cibum gratiſſima, ſemine & ipſa proprio laſciviat.

Tournefortius, clariſſimum ſæculi in re herbaria lumen, cautè admodum herbarum, quæ ſine ſemine naſci creduntur, Claſſem inſtituit. Inter utrumque ſolerti dexteritate pendet, nec à ſe aſſenſum totaliter impetrat, nec delet. Magnorum ſcilicet virorum in modum nec aliis nimis, nec ſibi nihil fidit, ſub judice pendentem litem relinquens. *De herbis*, inquit, *n marinis, aut fluviatilibus, quarum flores, & fructus vulgò ignorantur.* Sperans, ſcilicet, quod quis aliquando, vel alterutros, vel utroſque cognoſcat. Nonnullas etiam hujus arcanæ indolis plantas in albo reliquit, quarum accurata disquiſitio, vel lento gradu matureſcit, vel nondum ſatis operoſam ſcriptorum limam experta eſt. Multa enim usque adhuc latuere vitio temporum, non hominum, nunc meliori fato, temporum uſu, hominum induſtria patebunt.

Nonnulla ſupereſſent enodanda, ſapientiſſime Domine, an nempè Planta hæc vere dici poſſit *Monophyllon*, licet mediante

 quodam

m. *In Comm. lib. 4. Dioſcor. p. 783.* n. *Inſt. Tom. 1. Claſ. 17. ſec. 2. Gen. p.*

quodam villo, quem *funiculum umbilicalem* vocavi, progreſſu temporis pluribus aliis adhæreſcat foliis, & an rectè appellari queat *Vivipara ſimul, & ovipara.* Sed hæc ſummæ tuæ ſapientiæ, celeberrimo noſtro Viali, præclariſſimis fratribus Triumphettis, aliisque egregiis Artis Botanicæ Magiſtris decernenda relinquo. Quo ad primum, cum quodlibet folium propria gaudeat Radice, ſit prolificum, ſejungatur tandem aliquando à primo genitore, ſuique juris evadat, omnibusque diſtinctiſſimè partibus ditetur, ac genitor, non diſſonum videtur, quod potiùs novus fœtus, vel nova plantula dici mereatur *unifolia*, quam pars alterius. Quo ad ſecundum, cum prædictus fœtus ex aperta folii crepidine, tanquam ex dilatatis vaginæ uteri labris erumpat, qui poſtea eodem modo, ac à ſemine nata planta fœtificet, non irrationale prorſus putamus maternam plantam poſſe dici *Viviparam.* Quod tandem ſit *Ovipara*, vel *Seminipara*, jam ſatis ex antea dictis clareſcit.

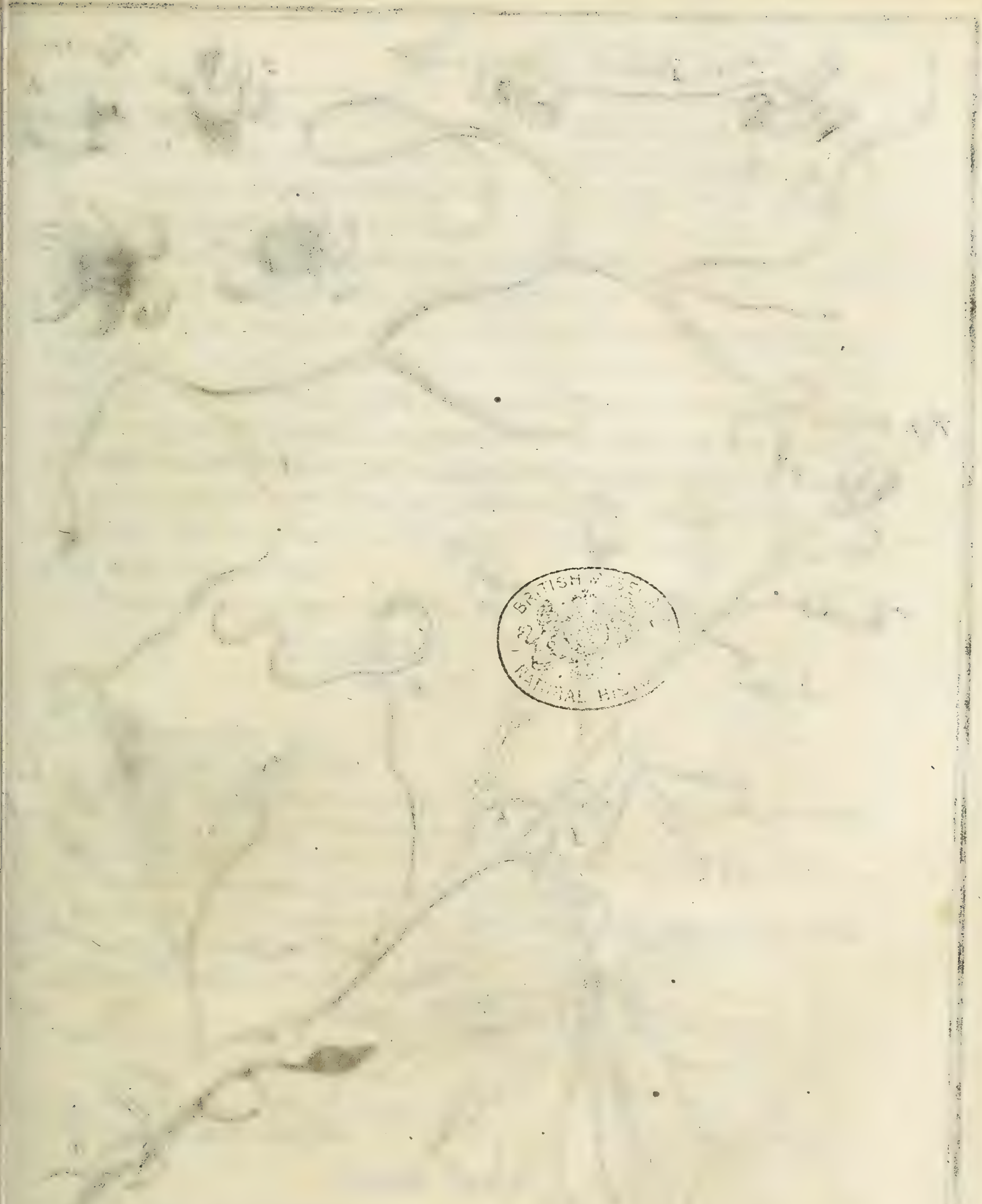
Hæc ſunt paucula, quæ oculo teſte vidimus, & quæ ſumus hæſitanter ſuſpicati. Alia rurſus tentamina plus Naturæ, quam artis habentia, moliri eſt animus, quæ alias communicaturus ſum amplitudini tuæ, niſi pudor obſtiterit. Quantum enim mecum verecundiæ tacitæ devoravi, quod te moratus per haſce paginulas peccarim in publica bellorum, pacisque commoda? Sed fas ſit Lenticulæ meæ magno frui patrocinio cæterarum plantarum exemplo, quæ utuntur Sole ſiderum principe ad natales ſuos illuſtrandos, atque fovendos.

Obſervationes, quas ſubciſivis horis ſuſcepi peragendas ejusmodi ſunt, quæ vel dictis robur, vel obſcuris lucem aliquam tentent afferre, vel mearum me prævaricationum admoneant. Diſtinctis in vaſculis aqua plenis varia ad Lentium ortum, & vegetationem ſpectantia nudius tertius immiſi.

Primum continet nuda ſemina æſtatis elapſæ, ut ſcrupuloſiùs obſervem germinationis modum.

Secundum Folliculos cum incluſis ſeminibus.

Tertium Folia Lentium tabefacta nubis ſpeciem referentia, quæ notavit Ariſtoteles. Quar-

Tabula Prima
Fig: Sec:
g
h
f
f
Fig: Tert:
l
l
m
l
m
l
l
Fig: Prima
e
b
b
e
d
e
d
d
d
b
c
d
b
c
b
a

Quartum Cruda adhuc evulſi fœtus foliola ex rimis vi extracta, nondum radices adepta, & lenticularis figuræ.

Quintum Folia ſola ſine fœtibus lateralibus, vel foliolis.

Sextum Lenticulas radicibus penitùs obtruncatis.

Septimum Lenticulas cum radicibus, & foliis aliis circumexiſtentibus ſuis umbilicis adhuc annexis.

Sed dum me alio vocant Prácticæ Prælectiones, claudam Epiſtolam Baconis conſilio, quo Philoſophos relictis generalibus, quæ cæco impetu extra Veritatis ſemitam plerumque transverſim agunt, ad particularia rimandum invitat his verbis: o *Deſcendant tandem homines ex prǽalta turri, ex qua Naturam à longè tantum deſpiciunt, & circa generàlia nimium occupati ſunt. Si attentiùs, & diligentiùs particularia aſpicient, magis vera, & utilis erit comprehenſio.*

Patavii Poſtridiè nonas Februarii Anno 1706.

TABULA PRIMA.

Figura Prima.

Uvæ Racemus floreſcens.

a. *Ramus, vel Palmes Vitis.*

b. b. b. b. b. b. *Quinque Capreoli inter florum pedunculos, ac in racemi coſtis, unusque in trunco ejusdem.*

c. c. c. *Florum ſex ſtamina Calici adnexa, quorum apicibus flos roſaceus, veluti inverſus umbellatim adhæret.*

d. d. d. d. d. *Flores, quibus cecidit umbella cum ſuis apicibus circa Piſtillum erumpentibus.*

e. e. e. *Flores cum petalis adhuc clauſis.*

Figura Secunda.

Umbellæ florum polypetalæ, vel flores roſacei.

f. f. *Umbellæ floris pars cava.*

g. *Umbellæ floris pars convexa.*

h. *Umbella lateraliter ſita.*

Figura Tertia.

i. *Racemus, cui ob tempeſtatem nimis pluviam ceciderunt flores cum ſuis piſtillis, & pedunculis. Piſtillum eſt ea pars, quæ abit in Uvæ granum*

o. *Lib. 4. de Augm. ſcient. cap. 2.*

granum ſucculentum, quatuor plerumque ſeminibus, ſeu gigartis pyriformibus fœtum.

l. l. l. l. *Capreoli quatuor tum in baſi racemi, tum in ſuperioribus ejusdem partibus aucti.*

m. m. *Racemi brachium obtuſum ſine Capreolis, ſicut apex racemi.*

TABULA SECUNDA.

Figura Prima.

a. *Lentis folium inverſum ſine fœtibus, vel foliolis utrinque erumpentibus, & cum radice obtruncata.*

b. *Radix erumpens veluti ab umbilico è centro folii obtruncata.*

c. c. *Pars poſtica folii cum rimis utrinque apparentibus.*

d. d. *Veſiculæ, quibus totum inverſum folium diſſeminatur, quarum beneficio fortaſſe innatat aqua.*

e. *Sulcus anticam verſus partem, in quo primò radix erumpens jacet.*

f. *Pars antica lenticulæ licet obtuſior.*

Figura Secunda.

Lens, à qua foliola lateralia, ſive fœtus g. g. *erumpunt.*

Figura Tertia.

a. *Lens genitrix cum pluribus foliolis, vel fœtibus circumadjacentibus adhuc funiculo umbilicali adnexa.*

b. *Lenticula, quæ mediante funiculo umbilicali* g. *adhuc Lenti genitrici eſt appenſa.*

c. *Folium laterale ab alio foliolo enaſcens.*

d. *Folium aliud laterale fœtum* f. *emittens.*

e. *Fœtus, ſive foliolum laterale, à quo radix incipit erumpere.*

Figura Quarta.

a. *Lens primipara inverſa cum foliis primis adhærentibus.*

b. b. *Duo fœtus laterales, ſive foliola imbricatim poſita.*

c. *Fœtus, cui radix elongatur.*

d. *Funiculus umbilicalis, cui folia appenduntur.*

e. *Folium Lentis, à quo omnes aliæ eruperunt.*

Figura Quinta.

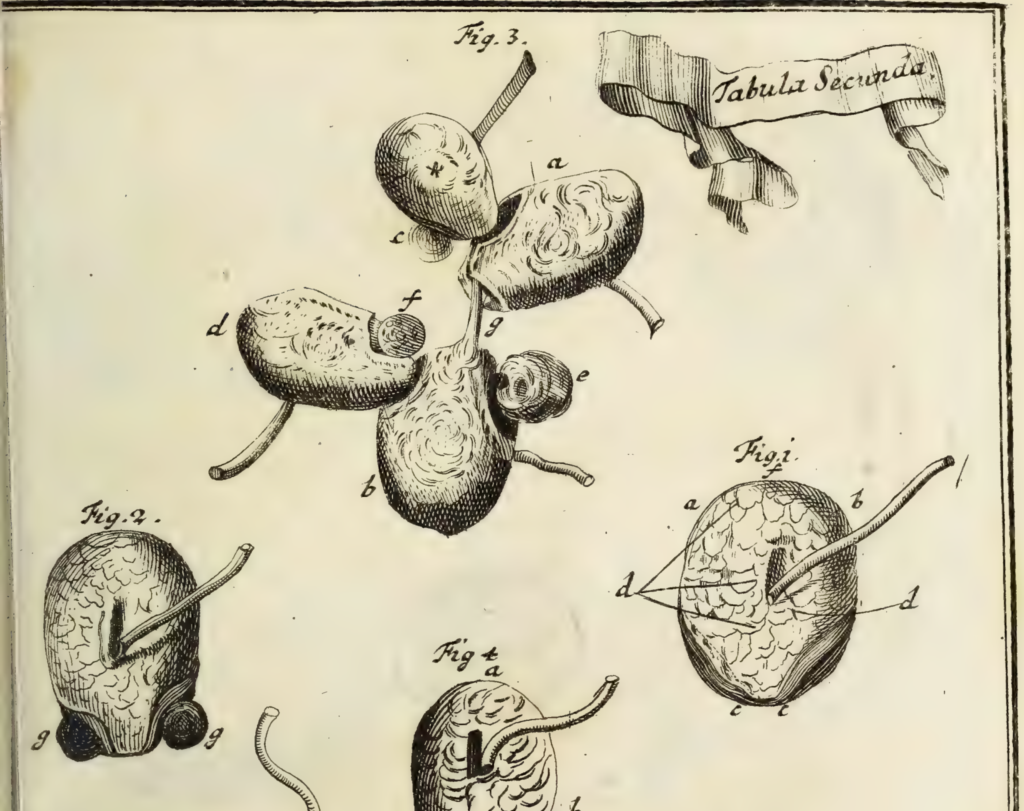
a. *Lens transverſim ſciſſa, prius exſiccata, deinde turgefacta, quæ celluiata apparet.*

Figura Sexta.

a. *Lens inverſa adhuc adoleſcens, è cujus medio incipit radix emergere, adhuc tamen in canaliculo ſervatur.*

b. *Vas Umbilicale.*

Ta-

Tabula Secunda.
Fig. 3.
a
c
d
f
g
e
b
Fig. 1.
f
a
b
d
d
c
c
Fig. 2.
g
g
Fig 4
a
b
b
d
c
e
Fig. 3.
a
Fig. 6.
b
d

Append

NATURAL HISTORY

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

Tab. Tertia
Fig. 1.
a
Fig. 2.
b
Fig. 3.
c
Fig. 5.
a
b
Fig. 4.
f
d
e
Fig. 6.
a
c
c
b
d
d

TABULA TERTIA.

Figura Prima.

a. *Folliculus Seminum Lentis ſubrotundus.*

Figura Secunda.

b. *Folliculus alter in vertice bipartitus.*

Figura Tertia.

c. *Semen Lentis proprio pericarpio denudatum à folliculo.*

Figura Quarta.

d. *Folium inverſum à vermiculis excavatum ſeu eroſum in* e, *&* f.

Figura Quinta.

a. *Lens Semen* b. *parturiens.*

Figura Sexta.

Bina folia, quæ utriculos ſeminales oſtendunt.

a. *Folium, quod unicum habet utriculum* b.

c. c. *Folium, quod binos habet utriculos.*

d. d. *Radices, quæ intra folium in varios vermiformes Surculos divaricantur, & qui ſolum apparent in foliis exſiccatis.*

DN. D. GEORGII DETHARDINGII, Sen. Archiatri Ducalis Megapolenſis CONTINUATIO PARALLELISMI

ad

MISC. CURIOS. GERMAN. DECURIÆ I. ANN. IV. & ſeqq.

ad

Anni IV. Obſervat. X.

de

Cardialgia miris ſymptomatibus ſtipata tandem lethali.

NOn ex ſubjecto, ac quidem ex dolorum infenſiſſimo inſultu, cardialgia nomen habet, & magis illud meretur, ſi mortem afferat, id quod in fœmina obſervavi, quæ flore ætatis ferox erat. Hæc ſubito corripiebatur doloribus ſub ſorobiculo cordis moleſtis ex eo loco in oppoſitam dorſi partem excurrentibus, quos topicis utrinque adhibitis ſedare primum ſed fuiſſen tentabam,

felicius internè propinatis paregoricis, queis, cum lotium pultaceum & chyloſum obſervarem, ſtomachica blanda addidi, levamen & ſolamen afferens; pacata mox videbantur omnia, illa foras prodire & officiis ſuis præeſſe; quando triduo elapſo menſæ accumbens ſubito iterum graviſſimis illis doloribus correpta, ſanguine ex naribus prorumpente, proſternebatur, & exanimis concidebat, nec generoſiſſimis adhibitis remediis ex orco revocanda.

Ad Obſervat. XXIII.

Præmatura Menſium eruptio.

QUodſi ex menſium eruptione nubiles & generando fœtui aptæ judicandæ ſunt puellæ, prout non ſine omni ratione communis opinio fert, quid ſtatuendum de illis, quæ ſi non mox à partu, tamen ætate recentiſſima menſtruatim purgantur? Stupui, fateor, quando aliquando vocabar ad filiolam octennem ex ſuppreſſione menſium cachexiæ obnoxiam, utpote cui à quinto ætatis anno ſtato tempore exactiſſimè fluxerant, & miratus ſum revocatis medicamentorum uſu menſibus, omnem cachexiam ceſſaſſe, ut cum annis adoleſcens formoſior, viro nupta elegantiſſimæ filiæ mater ſit facta, fortean adhuc in vivis, niſi petechiarum malignitate victa animam reddidiſſet.

Ad Obſervat. XXXVII.

Ulcera Ventriculi.

ELegantiſſimæ illius Obſervationis Author monet, vulnera ventriculi alia inſanabilia eſſe, alia lethalia: ſed crediderim pariter diverſimode ratione lethalitatis de vulneribus & ulceribus ventriculi eſſe pronuntiandum, & minora vulnera præ ulceribus maximis majus periculum inferre, in utroque fateor tunicarum ventriculi perforatio obtinet, hinc Chyli profuſio, aſt non in hac æq; omnis lethalitas verſatur, ſed illam affert deligationis impoſſibilitas, & quod in vulneribus ventriculi mox poſt vulnerationem internum ventriculi vulnus externæ plagæ abdominis haud amplius

plius reſpondeat, quin hic exeunte chylo, diſtentus eo antea, collabitur & recedit & ſui obturationem negat, aliter res obtinet in ulceribus ventriculi, utpote in quibus tunicæ ejusdem cum abdominis integumentis coaleſcunt, labia firma conſtituunt, & quia illi haud amplius in tantum recedere licet, quia ſuſpenſus hæreat, chirurgicis laboribus nunquam non hæ continui ſolutiones patent & parent; & tantum abeſt, ut lethalitatem afferant, ut conſolidari neſcia, ſi quæ ventriculo concoctu moleſta & difficiliora ſint tradita, feliciter per has vias eliminari queant, id quod perfrequenter in ſene vidua his meis oculis vidi, quæ ex apoſtemate in regione epigaſtrii aperto ulcus ſervabat à multis retro annis, quod commode ſatis turundâ claudere aſſueta erat, ſed ſi quædam ventriculo moleſta eſſe ſentiret, mox cum εὐφορίᾳ eadem excludebat.

Ad

Obſervat. XLVI.

De

Marasmi cura per balneum aquæ dulcis.

EUporiſta famigeratiſſimis panaceis quam ſæpe palmam præripiunt! ſed originem ſuam perfrequenter experientiæ magis ac rationi debent. Illis annumeraverim balneum aquæ dulcis, emaciatis adeò ſalutare (modo non phthiſin maraſmus exceperit) & proficuum illud maximè in puerulis ex ignota, ut ajunt, cauſa marceſcentibus nunquam non obſervavi. Soleo tamen circa illius uſum monere, ne corpus nimium incaleſcat, & in ſudorem diſſolvatur, potius tepido calore fibræ muſculorum titillatæ ſuaviter laxantur, & molliores fiunt, hinc debita iterum ſanguinis copia admiſſa, quæ ſimul copioſius nutrimentum affert & apponit, habitum corporis turgidiorem reddit.

Ad

Obſervat. LXXXII.

De

APHTHARUM remedio.

INventis, novimus, facile eſt aliquid addere, liceat & hoc mihi, quando obſervatio oleum raparum, in quo tantillum ſacchari

diſſolutum, tam præſentaneum aphtharum remedium vocat, ut crocum addam, quo felicius remedium hactenus reperire haud potui, ſive oleo e. g. amygdalino, ſive Syrupo convenienti illum miſcuerim.

Ad

Anni V. Obſervat. C.

De

Sudore unius tantum lateris.

PAriter in Viro, ex Muſices peritia multis & mihi commendatiſſimo, ſudorem tantum dextram genam occupantem, ſæpius obſervavi, largius prorumpentem, quo palato magis gratum cibum aſſumit.

Ad

Obſervat. CV.

Ambuſtionis remedia.

OLeum ex manubriis ligneis malleorum frequenter manibus verſatorum, ignis beneficio prorumpens, fateor, medelam affert. Illam quoque præſtat humor ex cochlearibus ligneis, queis coqui utuntur, maxime queis cramben movent, (Kohl-leffel) tortura ignis exſudans, aſt pauca quantitate, aſſatione illa ex utroque obtineri aliquid poteſt, ut attendere ad talia vix ſoleam, qui loca ambuſta vitello ovi, lini oleo ſubacto fovere & ſanare ſoleo. Idem ſperare licet ex unguento calcis vivæ cum oleo Roſarum parato.

Ad

Obſervat. CX.

De

Seminis Dauci uſu in Lithiaſi.

INterea, dum vero Lithontriptico Ars Medica caret, in uſum vocanda ſunt magis nota & tuta, quamvis externa illorum facies magnum quid vix ſpondeat. Spectat huc ſemen Dauci, cujus vires ſperato majores, quoties illi confidere volui, obſervavi, maximè in forma pillularum ſuccino pptt. & terebinthinæ junctum: præprimis autem majori calculo excluſo arenulas adhuc

huc in viis urinariis hærentes hoc remedii genere tuto, cito & jucunde eliminari, crebra experientia motus, affirmo.

Ad

Obſervat. CLXII.

De

Deglutitione diverſimode læſa.

DEglutitionem fieri ope fibrarum muſculoſarum Oeſophagum cingentium, extra dubium eſt, & in aprico; haud tamen æque patet ratio, qui nunc ſolida, nunc fluida felicius ventriculo tradantur; momentum aliquod in rigiditate epiglottidis reſidere crediderim. Singularem in Viro quodam Nobili obſervavi cibandi modum, qui ſolida nullatenus, ne micam panis ante ventriculo poterat tradere, quam fluidis viam paraſſet, & hæc tamen ſorbillanda erant, humectatis verò viis menſa accumbens, ſine omni ulteriori remora, quem volebat cibum, ſat larga quantitate capiebat.

Ad

Obſervat. CCVII.

Innoxia Opiatorum deglutitio.

CReſcunt paradoxa ex indefeſſa exemplorum collectione: hinc opii innoxiam deglutitionem roborare volo exemplo Ægroti perilluſtris, qui nocturnos dolores, ſomnum arcentes, uno alterove opii grano ſedare aſſuetus, nunc ex ℈j. vix tantillum ſolatii percepit, aſſumere verò & hunc cogitur, convulſivis artuum motibus cœteroquin obnoxius.

Ad

Anni VI. Obſervat. XXIII.

Epileptica à Spectro.

ESt aliquid, cum Matthia Unzero l. 1. de epilepſ. cap. 16. §. 11. epilepſiarum cauſis, Diabolicas machinationes addere, aſt, quid urget, ut Diabolo morbos ſacremus, qui creatura eſt, ſuis limitibus incluſa, quos vel transgredi vel naturalem rerum ſeriem à Deo conditam, invertere nequit, ubi faciliorem ætiologiam & ſenſibus magis perviam ſtructura corporis humani monſtrat?

Quis vel leviori œconomiæ animalis notitiâ imbutus non intelligit, membrorum concuſſiones & actionum animalium functiones tunc vitioſe fieri, quando anima ab objecto, quod ſibi non modo moleſtum ſed funeſtum judicat, ſive internum fuerit ſive externum, omnibus viribus ſe liberare ſatagit, quotquot ſibi ſunt à ſervitiis ad officia, ad opem ferendam cogit, qui non blanda, quod aſſolent, ſed maxima vi & copia juſto frequentiori, huc illuc tendunt, in membra ruunt, & reciproco in ſe ipſos motu injurias ſibi inferunt & accipiunt; unde clades major, quando muſculorum fibræ texturæ tenerioris, tot impulſibus vel ſuſtinendis vel, quod è re foret, cohibendis impares ſunt. Quæ inde fluit ratio, convulſiones quare in infantibus, puellis, imo adultis ſexus ſequioris frequentiores ac in ſexu maſculino, latius deduci poſſet, niſi mallem ſubnectere hiſtoriam puellæ decennalis, quæ curioſis & fixis oculis, contemplans jam mortuam, diu antea ſibi famulantem & ſamiliarem ancillam, loculo impoſitam, ſubito corripiebatur epilepſiâ trecies, imo ſexies de die recurrente, ut ad ſpithamæ altitudinem, ſupina in lecto quandoque eveheretur, fruſtra deprimentibus illam adſtantibus, nec penitus illa exſpiravit, donec pubertatis annos ingreſſa viro nupſit & partus nonnullos tulit.

Ad

Obſervat. CI.

De

Venæ ſub linguâ ſectione funeſta.

QUoties non mors & leviora, ut prima facie ſeſe ſiſtunt, mortalium conſilia intempeſtiva penſat? Ex revulſione intempeſtiva, quando venæ ſub linguâ inciduntur, funeſta metuit Obſervationis citatæ Author Percelebris, & exemplo doctas concluſiones roborat: Quidni ex hæmorrhagia ſectarum venarum raninarum, uti audiunt, funeſta æque certò judicaremus? nullis quippe ligaturis, certiſſimum quod ego novi hæmorrhagiarum repagulum, hic locus eſt. Tragœdiam idem conſpexi in Adoleſcente optimæ tum quidem ſpei, peractam, cui venæ modo dictæ,

dictæ, quod febri malignâ decumbebat, incidebantur, tanto quippe flumine manabat ſanguis, ut quicquid ex Nitro, Vitriolo aut ingratioribus ſtypticis ore retineret, ſiſtere haut potuerit, fortean in ferro candente medela fuiſſet, aſt jam ad nomen illius remedii contremiſcebant omnes, & applicationem deteſtabantur admodum, Adoleſcens vero ille brevi temporis ſpatio obrepente ſvavi ſomno, diem obibat placidiſſimè.

Ad

Obſervat. CXIV.

De

Singulari Ilei curatione.

QUod remoræ in inteſtinis hærentes, à ſucco pomorum Borsdorffianorum avide & in largâ quantitate hauſto fuerint ruptæ & expulſæ, ac à fluido ileus medelam acceperit, attentionem vel inde meretur, quia Practicorum cohors non ad fluida æque, niſi graviſſimum pondus obtineant, ac ad ſolidiora confugere in ilei cura ſolet. Unde eſt, quod globuli vel curioſius ex Antimonio vel ſimplici modo ex plumbo fuſi ad deglutiendum propinantur: Et ſunt, qui illis pro majori robore & feliciori deſcenſu jungi volunt aliquot drachmas Mercurii, quamvis paucis hic modus verus conſtet. Non ſine tacito ſubriſu obſervavi Pharmacopœum, cui talis modus in formula præſcriptus erat, ultra horæ ſpatium globulum plumbeum & argentum vivum in mortario, quo coirent, fruſtra exercentem, donec ex amici ſuaſu ſaliva inuncto & madefacto globulo, non equidem drachmam, quæ præcepta erat, ſed ſcrupulum Mercurii illi maritaret, an nitro exhibitus iſte globulus curſum feliciorem obtinuerit, comperire haud potui. Mihi ex praxi innotuit, globulos ex melle ad duritiem cocto paratos, & cum oleo olivarum exhibitos, ſæpius ileum feliciter ſolviſſe.

Ad

Obſervat. CXVIII.

De

Puero cum 6. digitis in utraque manu nato.

VI imaginationis, ut vult Cel. Author allegatæ Obſervationis, Puer ille cum 6. digitis in lucem protractus eſt, & ita ejusdem ætiologia aliquomodo patet. Aſt quæ ratio & quî fit, quod in Familiæ, quam apprimè novi, & quæ mihi conſanguinitate juncta eſt, ultimus vel ultima natu ſexto digito in manu utraque dotatus in lucem prodeat? Adhuc dum ex illa vivit, qui cicatrices in propriis manibus (mox enim poſt partum digiti illi reſecari ſolent) & oſſa digitorum filii ſui ultimi aſſervata, oſtendere cuivis poteſt. Qui ſpiritum maſculinum nil magis addere ovulo fœminino contendunt in imprægnatione ac calorem in excluſione ovi gallinacei, habent, in quo ſe exerceant.

Ad

Obſervat. CXLIII.

De

Podagra contagioſa.

QUod huic Annulario ex emptis Podagrici veſtibus contigit, ut cruciatibus pedum dolorificis vexatus mercaturam ſatis caram lueret, id novi obtigiſſe cuidam, qui ocreis, pellibus interius obductis, queis pedes ſuos Conſularis Dignitatis Vir, Podagræ Cliens & ſubditus devotiſſimus, munire aſſolebat, per breve quamvis iter indutus, morbum illum & ſimul omnium riſum ſibi acquiſivit.

Ad

Obſervat. CXLIX.

De

Singultu diuturno.

SIngultum, ſive ad ſymptomata depravatæ reſpirationis cum Platero, ſive ad expultricis facultatis ventriculi læſiones cum aliis referas, aberrare haud videberis, cum ſubjectum ſuperius orificium ventriculi à diaphragmatis fibris carneis cinctum & clauſum. Idem certo modo de eructatione dixeris ſingultum æmulante: illâ Piſcator jam per annum laborat, tam frequenti & gravi, ut ne verbulum proferre poſſit, quin ſingulæ ſyllabæ ructu intercipiantur, & ſalutando mira iſta loquela omnibus terror ſit.

Ad Obſervat. CLVIII.

De nullo Panis Eſu.

MErentur exempla in Obſervatione illâ allata, hominum ſcilicet, parciſſimo pane veſcentium, conſiderationem, maxime quia ἔυσαρκοι prædicantur & optimæ ſanitatis, ex pane vero, ſi aliunde, fermento ventriculi pondus ingens accedit. Aſt in ſtuporem me ſæpius egit conſuetudo Viri, qui equituum Magiſter erat, ſed ad majora adhuc natus: Hic corporis robore quosvis militiæ labores à juventute ſuperaverat, & adhuc dum ſuſtinebat, ſcd non tantum nullo veſcebatur pane, ſed, quod mireris, in hujus locum ſurrogabat lardum præpingue, hoc omnibus cibis immenſa cupiditate panis inſtar jungebat, & neceſſariam ejus quantitatem ſemper ſecum vehebat. Facilius ratio pateret, ſi macriori delectatus fuiſſet, ex ſalinis enim particulis, quas fumus concentrat & auget, fermento vis accedere potuiſſet, aſt ab oleoſis, queis pinguior lardi pars abundat, quis non ſpiculorum ſalinorum, in quibus liquidi menſtrualis virtus reſidet, retuſionem, aut ſi mavis involutionem metuiſſet, ac appetitus ruinam.

Ad Anni VII. Obſervat. CXCIX.

De Antipathiæ exemplis.

QUi omnia antipathiæ exempla colligere vellet, haberet, quod ageret: naſcuntur nova, cum novis individuis; magis deſudaret, qui Æthiologias illarum adjicere ſuſtineret, adeo inſolita, adeo incongrua quandoque averſandi ratio eſt. Novi, qui odore corii bubuli recentis, vulgo friſch Juchten / admodum recreantur, novi, queis ille animum ſolvit. Fæmina hujus urbis menthæ non modo fragrantiam, ſed rubetæ quamvis abſconditæ, præſentiam ſudore colliquativo luit. Alia non ad adſpectum, ſed ad nomen Foliorum Lauri contremiſcit. Qui laqueum ſuper menſâ penſilem modo lenis accedat motus, intueri ſalvo animo nequeunt, novi uno plures, ut & fœminam natantes in vino Citri cortices abhorrens.

Ad Obſervat. CCIV.

De Abortu Venæſectione impedito.

QUod de Pueris conſtat, primo aſpectu illis horrida, frequentiori contrectatione & uſu amica & gratiſſima quandoque reddi, id ſalvo comparationis tertio, in negotiis Adultorum, ſenum aliquando, ſed etiam in re medica obtinet. Nolo in robur illius fata medicamentorum chymicorum recenſere: attendamus modo ad Venæſectionem in gravidis adhibendam, quæ quondam inter res prohibitas locum obtinebat, & augebat catalogum rerum fœtum expellentium, aſt hodienum maximo cum commodo utero gerentium adminiſtratur, imo intermiſſa & fœtum & Medici conſcientiam gravat, & onerat. Gratiam ex ejus ſuaſu non levem obtinui, & vivit adhucdum fœmina, quæ ter abortum medio geſtationis tempore paſſa, quartum gravida, venæſectione inſtituta feliciter Mater ſalutata eſt.

Ad Anni VIII. Obſervat. XXIII.

De Mictu ſanguinis copioſo, ſine detrimento ſanitatis.

SI quando Medicus titulum, quod ſit fidelis Naturæ miniſter, ambire, & reapſe tueri, intendit, ſe talem præbeat, neceſſe eſt, in obſequio hujus variis moliminibus, quæ pro ſalute ſua tentat & profert, præſtando, dum vias ipſa novit alias impervias. Stupemus ſanguinis excretiones per nares, per aures, per dentis alveum, per digitos, imo per verticem factas, ſi quando in fœminis tributum lunare non juſtè perſolvitur vel vaſorum hæmorrhoidalium ſtrictura in viris viam negat, ſpectatorem hic potius, vel blandum monitorem agere decet, quam rigoroſum exercendo imperium omnia intempeſtivis adhibitis correctionibus turbare ac perturbare. Confirmat mentem meam ſanguinis profluvium, quod ſpectavi cum lotio prodire in viro jamdum ſexagenario, cui, quia ſine notabili virium decremento excludebatur, nullam medicinam facere volui, & Patiens, quamvis id per ſeſquiannum perduraret, haud ægrè inde unquam habuit.

Ad Obſerv. XXV.

Puella fluore albo laborans.

SImilem uteri coryzam largiter profluentem, in puella ſeptimum modo annum ingreſſa, præmiſſo eccoprotico, aromaticis adhibitis feliciter ſuſtuli.

Ad Obſervat. LVII.

De Hippomane.

QUia Obſervationis allatæ Cel. Author, varios varie de Hippomane ſentire dicit, & eſſe innuit, qui planè illud in dubium vocent, referre liceat, quæ ego circa illud obſervaverim. Tria aliquando ſimul mihi dono data ſunt, quæ accuratè contemplans, cum figurâ primâ, Obſervationi prædictæ annexâ apprimè convenire videbantur, mox illa pro aſſervatione commodiori, & quo deinceps in pulverem, adeò in partus difficultate decantatum, redigerem, foco pro blandâ exſiccatione apposui; aſt vix ignem ſenſerant, cum farinæ inſtar fermento ſubactæ turgeſcerent, & in molem eveherentur, duplo primam ſuperantem, cultro poſt exſiccationem illa diſſecando, interiora reperi plurimis capſulis, hinc inde diſtenta, nidoroſus verò odor naribus perquam erat moleſtus. De viribus nil certi ſtatuere adhuc poſſum.

Ad Obſervat. LXXIX.

De Aqua rubicunda.

QUoties non vulgus in prodigia credenda perquam mobile, modo conſpecta aquâ rubrum æmulante, in ſanguinem hanc abiiſſe, & infelicia quævis ſignificare, plenis buccis & animis timidis, clamitat? Laudem vero Viri docti merentur, qui aquis, metamorphoſin ut volunt talem paſſis, viciniores in cauſas formæ & rubedinis inquirunt, & his detectis ridiculum vanumve metum & omnia ſiniſtra tollunt. Annus eſt, & quod excurrit, quando pariter urbs noſtra perſonabat tumultuaria voce, in vicino pago Zehn, milliare à Guſtrovio diſtante, paludem in ſanguinem abiiſſe, & quævis infauſta regioni huic ſignificare. Invitabantur facile illuc & concurrebant undique ſpectatum creduli;

duli; ego quia lecto ex morbo detinebar, impleri aqua iſta miraculoſa lagenam vitream & mihi afferri curavi, quo experimentis in rei veritatem inquirerem; Aſt non adeo multis opus erat, ſola quippe quiete per noctis ſpatium fundum rubram terram occupaſſe, ſuperſtantem vero aquam inſtar alius, claram & limpidam vidi, terra illa ſibi relicta ochram referebat, quâ fundus paludis gaudet, nec multo poſt ipſam paludem priorem faciem limpidam aſſumpſiſſe comperi, ſic terror in riſum deſiit.

Ad Obſervat. LXXXVI.

De Lacte in mammis Virorum.

NOn obvia quia ſunt exempla Virorum lac fundentium, adeo mammarum uſus in ſubjecto potiori poſt partum negligitur, addidiſſe liceat, illis, virum dum viveret Reginæ Sueciæ Chriſtinæ rebus præfectum, corporis toroſi, cujus mammæ pro ſuo lubitu lactis optimæ notæ fundebant largam ſatis quantitatem & tantam, ut ſi lactandi negotium illi vel propria lubido vel neceſſitas commiſiſſet, ſatis inſtructus illo officio fungi potuiſſet.

Ad Obſervat. IC.

De Amygdalis quibusdam animalibus nocivis, & epate Gallinaceo vitioſo.

NOn vulpibus modo juxta Dioſcoridem, non gallinis tantum ex Obſervatione Authoris, ſed & pſittacis amygdala amara lethalia eſſe, experientia didici, imò amygdala dulcia aliquando Pſittaco mortem intuliſſe, comperi; & quoniam præternaturalem magnitudinem epatis gallinacei adjecit, & in figurâ delineavit Author memoratus, pariter ſubjungo, me in Gallo repentè mortuo, reperiſſe epar ſtupendæ magnitudinis, & libram civilem pondere adæquans.

Ad Anni IX. Obſervat. XX.

De Vomitu cruento innoxio.

LArgiſſimum ſed pariter innoxium vomitum ſanguinis patiebatur vir Sereniſſimo quondam noſtro à conſiliis, ſed quia hic

hic crebrius recrudeſceret, hinc terrore ſat moleſtus eſſet, illum ad inſtantes ejus ſollicitationes venæſectione prævia, unicâ doſi ſtegnotici mei pulveris commode ſuſtuli, pro potu commendans lac tepidum & pro lambitivo Looch de Portulaca; quod medelæ genus feliciter mihi ut in hoc ſic in aliis ægrotis vomitu cruento laborantibus ceſſit, nec fefellit in Virgine quâdam, quæ ex obſtructione menſium cruenta tali vomitu ſolebat corrip, inſequente fluxu lunari.

Ad Obſervat. XXXVI.

De ſuccino foſſili.

PRout Ambra ratione originis ſuæ & geneſeos Phyſicorum animos & ratiocinia dividit, pariter ſuccini (quod ambar citrinum nonnulli vocant) generatio illis rebus naturalibus annumeranda eſt, quæ nondum liquent. Non leve autem negotium curioſis faceſſit, repertio iſtius in terris à Salo longè diſſitis, imo albedine ſua, quam à Salis marini ſocietate alias petunt, marinum ſuperantis. Imo affirmaverim, foſſile ſuccinum albedine ſuperare illud, quod in litoribus communiter obvium: opifices certè ex colore utrumque dignoſcere aſſolent, & obſcuriori & luteo colore marinum, foſſile vero, quod den Sand-Stein vocant, albedine grata pellucidum eſſe affirmant. Ipſe ſervo foſſilis iſtius fruſtum in agro Stargardienſi, & quidem in nemore piceis arboribus referto, repertum, puriſſimum & candidiſſimum, pondere ℥ß.

Ad Obſervat. LVI.

Hæmorrhagiæ remedia.

FAcio equidem cum illis, qui ſordida & vel nomine ingrata medicamenta è foro medico releganda eſſe contendunt, cum ſuppetant in tanta materiæ medicæ farragine parili virtute, minori ſpurcitie commendabilia; aliquando tamen ſi hæc non ad manus vel morbus protractionem nullam concedit, & invitus ad illa accedere coactus fui, & teſtari poſſum, ſtercus ſuillum tum in uteri hæmorrhagia abdomini vel in narium fluxu his ap-

poſitum vix unquam fefelliſſe. Eundem tamen effectum ſæpius præſtitit ſuccus expreſſus urticæ minoris paululum edulcoratus, item aqua Burſæ paſtoris haud vulgari vero modo deſtillata.

Ad Obſervat. LXIII.

De Fungis microcoſmicis.

FUngum ſupra genu pedis dextri, & tumore & dolore admodum ingratum, in viro litterato vidi, qui tandem ſponte dehiſcendo referebat carcinoma immedicabile; in conſilium & auxilium vocatus, linteis cathæretico liquore prius imbutis iterumque exſiccatis locum affectum deligare juſſi, & quia præter omnem ſpem caro fungoſa ſubſideret, & nil reſtitaret præter pedunculum è centro prominentem & hunc filamentis lineis conſtringere curavi, qui in fugam ſe contulit, nec ſui veſtigium, cum altero mane pars affecta deligaretur, reliquit, & facilè ſic fuit ultimam manum imponere, ut pes peractâ curâ ad officium ſat commode rediret. Dimidium anni, dum hæc ſcribo, elapſum eſt, ex quo nil quicquam moleſti in illa parte ſenſit Æger, jam vero ipſe mihi refert, ſe tumores quosdam tuberoſos in femore ſiniſtro, manu percipere poſſe, an hi tandem in fungos excreturi ſint, tempus dabit.

Ad Obſervat. LXXVII.

De Febri quintana.

FEbrientium licet plena ſint omnia, & morbus hic ſatis quotidianus ſit, hactenus tamen ſi verum fateri volumus, nondum extitit, qui ſolidas periodorum febrilium & juſtas reddiderit cauſas, quas non tantum in fluidis, utpote quæ hîc injurias accipiunt, ſed in ſolidarum partium ſtaſi quærendas quoque eſſe judicaverim; in præſens ſubjunxiſſe ſufficiat, febrim quintanam, quam in conjuge Conſulis quondam Stralesundenſis D. S. obſervavi, ſed quæ tertio jamdum ſolvebatur paroxyſmo.

Ad Anni X. Obſerv. CXXIX.

Strepitus Oſſium.

UT ſymptoma in ſcorbuto, allegat ſtrepitum oſſium, Eugalenus libr. de ſcorbut. haud vero ejus rationem ſubjungit, ſi ſuſpi-

ſuſpicioni locus, crediderim ſtrepitum oſſium oriri, quoties glandulæ mucilaginoſæ, quæ naturâ lympham plorant pro motu articulationum adeo neceſſariam, ab officio in tantum quieſcere coguntur, quod ſanguinis moles juſto craſſior paucas particulas laticis ſui dimittit (quam ſanguinis craſin ſcorbuticis admodum familiarem, Veteres dixere temperamentum melancholicum) mucagine vero deſtituta oſſium capita i. e. cartilagines, dum proximius collidunt, ſonum excitant; accedit pondus conjecturis meis ex methodo medendi, dum ſymptoma illud cedit, ſimulac ſic dictis remediis antiſcorbuticis i. e. talibus, quæ incidere, attenuare, obſtructiones tollere potis ſunt, maſſa ſanguinea fluidior facta eſt. Sed ſint conjecturæ, affirmare hoc poſſum, me methodo dicta ſtrepitum oſſeum ſuſtuliſſe in Virgine quadam, quæ nulla membra nec digitos quidem contrahere vel extendere poterat, quin creparent.

Ad Obſervat. CXLIV.

Calculus ſub lingua.

SErvo calculum talem, qui prævio tumore & hoc rupto è linguâ prodiit, cujus magnitudo ſuperat nucleum olivæ, ſubſtantia dura ſatis, color vero fuſcus eſt: an ille tumoris, vel tumor calculi parens fuerit, non dixerim, nec enim ante tumorem quicquam moleſti in linguâ ſenſerat Patiens, qui Bajulus erat.

Ad Obſervat. CLXXI.

De ſene dentiente.

LUbet augere Catalogum ſerâ ætate dentientium exemplo Virginis nobilis, cui ſexageſimæ natu molaris ultimus naſcebatur, quem Sophroniſterem vocare Anatomici ſueverunt. Sera ſic ſatis ſapientia!

Ad Decadis ſecundæ
Ann. I. Obſervat. XXXVII.

De injectis per faſcinationem.

BIennium circiter elapſum eſt, quando in urbe Neo-Brandenburgenſi, ex apoſtemate poſteaquam in brachio dextro ægro-

ta ſat atroces dolores ſenſerat, lanceola aperto, Chirurgus diverſis vicibus protraxit fragmenta oſſium, lanas, lapides, paleas, herbarum ſibi ignotarum caules, libras betulæ, ſtramina, ſegmenta pennarum, fruſtulum ſarmenti lanâ obvolutum, ſed quibus exemptis vulnus commodè conſolidatum eſt, & miſera illa ad priſtinam ſanitatem rediit.

Ad Obſervat. XLIV.

Ovum in Ovo.

UTinam tandem curioſa, quam Dn. Roſinus Lentilius, Medicus Nördlingenſis, Vir ex ingenuitate & eruditione ſolida omnibus notus, compoſuit, & prælo paratam tenet, Oalogia, lucem aſpiceret, quam ipſe Autor ut ineditam cum cordolio ſæpius ſe aſpexiſſe in Miſcellan. Medic. Practic. Lib. 1. refert, & cujus Ichnographia in appendice A. I. Dec. 2. Miſcellan. Nat. Curioſ. allata, omnibus viris doctis, ſalivam movit! nullus enim dubito, quin illa, quæ circa ovorum geneſin explicandam adhucdum deſiderari poſſunt, ubertim expoſuerit, & eo faciliores ætiologias, ſi quando à ſemitâ rectâ deflectunt, monſtraverit. Ad hæc ſpectant, quæ in Rarithecio meo ſervo bina ova, non ſeſe, quod aliquando contingere novimus, includentia, ſed ſibi invicem beneficio tendinis apte cohærentia.

Ad Obſervat. LXXXI.

De ſtercorum egregia in nonnullis virtute.

QUid mirum, quod ſtercora hodie Medicis ſordeant, quorum labor ad majorem Arti Medicæ conciliandum nitorem collimat; jam dum Galenus lib. 10. de ſimpl. Medicam. facultat. Xenocratis librum carpſit, qui talia in tractatu de utilitate ex animalibus percipienda commendat, & illorum quædam deteſtanda eſſe, alia legibus vetita, acerbe monuit. Nec tamen omnino hodie deſunt tales, quos ſtercoranismi Therapevtici propugnatores dixeris, adeò vel integra, ut Pharmacopœi ſolent in officinis collocata medicamenta appellare, corpora inde exſtruunt. Mihi Oraculi inſtar chara & ſacra ſunt illuſtris Curioſorum Naturæ

Præſi-

Præſidis D. Schröckii in ſcholio notatæ obſervationis allata verba, quibus ſordidis ejusmodi Medicum abſtinere jubet, niſi ſumma neceſſitas voluerit, aliis remediis plane deſtitutum talia ſuadere. His in anguſtiis laudare poſſum non in narium modo ſed & uteri hæmorrhagia, imo in quartana, ſtercus ſuillum, equinum cum vino calide propinatum in atrociſſimo colicæ dolore, in quartana felis excrementa, & ad alvum ſolvendum ſtercus paſſerum.

Ad Anni II. Obſervat. CXLI.

De Mortui manu, quæ ſtrumam curavit.

EAdem ætiologia erit effectuum à contactu manus demortui oriundorum, quamvis prima facie videantur diverſi, nec niſi terror & quæ nobis horrida videtur mortis imago illam quam obſervamus medelam afferet. Obſervavi ganglon angulum minorem oculi dextri, virginis vultum admodum defœdaſſe, ſed frequenti manuum emortuarum contactu plane diſparuiſſe. Equidem fuere, qui idem medelæ genus in exſpiratione nævorum maternorum tentarunt, ſed dubio admodum eventu.

Ad Obſervat. CXLV.

De hæmorrhagia ex ictero nigro lethali.

PRoceſſerat in generoſo quodam Viro quartana, diu excrucians, quando ille remediorum pertæſus, genio denuo indulgendo ſpiritus vini frequentiſſimo hauſtu oblectatus, mox ictero nigro correptus fuit, ſed quam Hæmoptyſis excepit graviſſima, & ſimul finem vitæ fecit.

Ad Obſervat. CLXXIII.

Urinæ incontinentia.

QUod quotidie in morbis chronicis obtinet, quando non ſtatim Medico auſcultant, ut vago tandem conſilio ægroti horumque cognati in remedia ruant, quæ ſors imo ſomnia, & quæ his pejora ſuggerunt, hoc in mictu involuntario præſertim obtinet, imo ac ſi ſordidum hoc malum, non niſi ſordidis tolli poſſit, vix in alia quadam ægritudine iſta à Medicis commendari & laudari videbis, ac in urinæ incontinentia. Quaſi ſignatura ſatis

cœteroquin fallax in hoc morbo aliqua poſſit: Ita videas, omnes ferè practicos celebriores veſicas ovillas, caprinas, piſcium pudenda, ventriculos brutorum &c. nunc toſtas, nunc coctas, nunc in fumo exſiccatas &c. commendare, ne Timeo quidem excepto, ſi ejus armamentarium conſulas ſanitatis. Liceat hinc & mihi remedii genus addidiſſe, quod ex incinerata talpa paratur, & temporibus veſpertinis ad ʒß. pondus exhibetur, non ſemel enim illius ſalutarem uſum offendi.

Dn. L. ROSINI LENTILII
Parallelismus ad Ann. VIII. Dec. I. Ephem. Cur.
Ad Obſervat. XI.

QUam fallacia ſint etiam *Lithotomorum* peritiſſimorum in pronuncianda de *calculorum cyſticorum quantitate* judicia, tot obſervationes loquuntur, & B. mei Affinis Dn. *Maskosky*, *Archiatri Würtenbergici & Phyſici Göppingenſis* quondam celeberrimi fatalis caſus loquitur. Hic etenim diu Tortorem in veſica ſuum patientia plus quàm adamantina ſuſtinens, cum denique ne per momentum quidem ab internecinis cruciatibus immunis viveret, reclamantibus utcunque neceſſitudine junctis *Lithotomum* admiſit. Hic ſtylo in veſicam immiſſo calculum utique & adeſſe affirmavit, & alliſione Dn. ægro quoque perceptibili demonſtravit; aſſignata illi ovi gallinulæ virginis quantitate. Cùm Senex venerandus ultra quam ſeptuagenarius, viribus ad operationem ſuſtinendam ſe ſatis pollere ſentiret, quidvis potius, quam immaniſſimos ultra duobus, pati decrevit, ſeque *Lithotomi* novaculæ ſubjecit, animo ad usque miraculum alacri & imperterrito. Vulnus infligitur, calculus prehenditur, ſed eheu fruſtra per vulnus extrahitur. Tantum erat Operatoris robur, ut tres forcipes ænei incurvarentur, quin alii ad diſcerpendum in fruſta calculum fabrefacto petra, mœſtis adſtantibus, illuderet. Sanguinis interea largum profluvium, ſpirituum diſſipatio, multum Dn. Patientem fatigabant, imò *Leipothymiæ* vitæ periculum mini-

nita-

nitabantur. Ille nil quidquam animo fractus inter preces Confeſſarii placidè exſpiravit. Abdomine poſt mortem & hinc urinaria veſica apertis, *calculus* prodit *ſtupendæ magnitudinis, ovalis, non exacte rotundus, ſed aliquo modo depreſſus, ſiliceus, in quo forcipis veſtigia, colore fuſco, uncias octo pendens.* Tantus autem erat, ut anguſtior deprehenſa fuerit ea pelvis, quam oſſium Coccygis & pulvis compages ad transmittendum inteſtinum rectum, urethram & genitalia formavit, quam ut illinc ſaxum transmitti poſſet. Heu, quam opportuna tunc nobis contigiſſet *oſſis pubis* ea dilatatio, quam in muliebri partu quidam commenti ſunt! Apparet inde, quam minime chirurgicis de quantitate calculorum renunciationibus fidendum ſit, quippe qui non raro & miſere decipiantur, & miſeros, quamvis inviti, decipiunt. In totidem annorum venerandi Senis, Dn. *Danielis Haakii*, Paſtoris in Imperiali *Bopfinga* per 53. annos vigilantiſſimi, veſica repertus, ærique inciſus nobis communicatus fuit, ovalis calculus pondere ℥vß. exæquans. Cæterum in mentem mihi venit, hiſtoria calculi veſicæ ovi anſerini magnitudine in octogenario Medico, qui nunquam de calculo conqueſtus erat, adducta ab Henr. ab Heer obſ. 26. p. 294 cum B. Affinis mei fatalem calculum conſpicarer. Calculus veſicæ ℥xiiß. pendens & alii grandiores exhibentur An. 8. Dec. 2. *obſ.* 87. *Ephem. noſtr.* Alius quadrantem libræ ponderans in *Amſtelodamenſi* Fabro, quem ipſe ſibi exſciderat Ann. III. Dec. I obſerv. 192. Calculi prægrandis Icon exhibetur Ann. II. Dec. I. Obſ. 140. & 142. Alius ℥iiij. ponderans in utero mulieris repertus in *Act. Angl.* 1666. *Octobr.* §. 4. ℥ij. pendens in veſicâ nephritici *Ann.* IV. *Dec.* III. *Ephem. Cur. obſ.* 110. Calculus in ſcroto miræ magnitudinis *Ann* V. *&* VI. *Dec.* III. *obſ.* 253. Ingens à muliere ejectus *Ann.* VI. *&* VII. *Dec.* I. *obſ.* 7. In veſica canis repertus ℔iß. ponderans *Append. ad Ann.* V. *&* VI. *Dec.* III. p. 99.

Ad Obſervat. XIV.

Acidulas *Gœppingenſes* immenſam *aſcaridum* copiam cum urina per genitalia pepuliſſe à muliere horrendis antea torminibus afflicta, notavimus in *Betheſda Göppingenſi* nobis obſtetri-

cantibus ante 17. annos in lucem edito, *cap.* 15. p. 256. quod idem alia quadam parallela hiſtoria ibidem confirmatur. Et, quis ſcit, an Tænia illa pituitoſa, quæ per easdem acidas è pene cujusdam Juvenis eximia longitudine prorepſit; aliquid *verminoſi* non fuerit? vid. *Bethesd. Göpping.* p. 258. *Lumbricos* per penem multos excretos, & inter alios maximum inſtar viperæ *Zodiacus medico Gallicus* Ann. 1. p. 71. exhibet, & nos in *Præfecto* quodam *Palatino Neoburgico* dolores nephriticis ſimiles frequenter patiente, cum urina cruenta *Höchſtadii* obſervavimus, totamque hiſtoriam recenſuimus in *Miſcell. noſtr. Tom.* II. *Part.* I. Plura *vermium cum urina excretorum* exempla *vid. Ann.* IV. *&* V. *Dec.* I. *Ephem. Curioſ. obſ.* 156. *Ann.* III. *Dec.* I. *obſ.* 28. *Pechlin. obſ.* 18. *lib.* 1. *Vermis* per muliebria mulieris ſeptuagenariæ prodiens deſcribitur *Ann.* V. *&* VII. *Dec.* III. *Ephem. Cur. obſ.* 208. Viri *verminoſi* hiſtoria, *vermes* per alvum & urinam reddentis exhibetur in *Act. Med. Hafn. Vol. III. obſ.* 11. *Vermes* vivi hirſuti &c. in *febribus malignis* cum urina excreti *Ann.* V. *&* VI. *Dec.* III. *Ephem. Curioſ. obſ.* 95. 123. *Ann.* IV. *Dec.* III. *obſ.* 2. Hiſtoriam elegantem viri *mictione cruenta* laborantis, cui poſt exhibita amaricantia antiſcorbutica tres vermes ſanguine turgidi & ſplendeſcentes ad longitudinem papilionum excluſi, tradit *Veſti Diſput. de Miction. cruent.* habita *Erford.* 1686. *th.* 10.

Ad Obſervat. XXII.

FLuxum *hæmorrhoidum* in Mulieribus & infantibus notat *append.* ad *Ann.* V. & VI. *Dec.* III. *Ephem. Cur.* p. 99. *Hæmorrhoides menſtruæ* in fæmina, quoties gravida eſſet, etiam cum menſtruis ceſſantes *Ann.* IV. & V. *Dec.* I. *Ephem. Cur.* p. 281. *Hæmorrhoidum* in pueris Exempla *Ann.* IX. *Dec.* II. *obſerv.* 124. *& Schol. Ann.* IV. *Dec.* III. *obſerv.* 5. In Femina quadam quovis plenilunio fluxiſſe, cum menſes novilunio fluerent, obſervavit *Dol. Encycl. Med. Lib. III. c.* 10. *p.* 519.

Ad Obſervat. XXV.

FLuoris albi in puella primo à nativitate octiduo notati meminit *obſerv.* 140. *Ann.* VII. *&* VIII. *Dec.* III. *Ephemer. Curioſ.*

In

In filiola ſex annorum curati Hiſtoria exhibetur in *Act. Med. Hafn. Vol. I. obſ.* 13. In puella itidem octenni & ſeptenni notatus à *Pechlino lib.* 1. *obſ.* 34. In ſexenni *Ann.* III. *Dec.* I. *Ephem. Cur. obſ.* 114. In *Decenni* apud *Dolæum Encycl. Med. Lib.* V. *cap.* 4. *p.* 889. Annon detur quædam differentia & an ejusmodi puellarum *fluor* ſit æquiparandus *fluori albo* mulierum aut adultarum? annon potius coryzæ quædam ſpecies? diſquiri meretur.

Ad Obſervat. XXXIV.

ALiquas mulieres ſine valetudinis ulla noxa menſibus plane deſtitui, *Bayle* notavit *Diſſert. Med. I. p.* 31. Et nos Exemplo mulieris 30. annorum, ſterilis quidem, cætera ſaniſſima confirmavimus in *miſc. noſtr. Tom. I. p.* 237. Cui propterea pellentia Medicamenta, niſi forte *acidulas*, propinare diſſuaſimus, cum ſanguis per menſes excernendus abundare debeat, apud omnes autem abundare debere, neceſſum non videatur. Cur igitur aquam ex pumice? Rarius eſt concipere & parere, quæ nunquam menſes fuderunt. Exempla tamen tradunt ejusmodi mulieris bis puerperæ *Ephemerid. noſtr. Ann.* III. *Dec.* I. *obſ.* 137. Sex liberorum matris, quæ præter *menſes* nunquam profluentes in partu quoque nec aquarum effuſionem; nec lochiorum eſt paſſa, *ejusd. Ann. obſ.* 265. Aliam ejusdem commatis *Ann.* VII. *&* VIII. *Dec.* III. *obſ.* 19. *&* 41. Plura recenſet *Bohnius Circul. Anatom. phyſiolog. progymnaſ.* 16. *p.* 242. Adhuc rarius, fluere menſes non niſi gravidis, quale tamen exemplum proſtat in bis memorati *Ephemerid. Ann. obſ.* 384. quemadmodum autem teſte eodem *Bohnio loco citato* menſium incipientium, & ceſſantium termini impenſe variant, ita & nobis viſa mulier, cui anno æt. 29. nulla à præcedanea, aut ſubſequente vel levicula etiam moleſtia lunulæ fluere deſierunt; viſa autem nobis 18vo à menſium emanſione anno, robuſta & obeſa, ipſique ne quid Emmenagogi unquam caperet, ſuaſi.

Ad Obſervat. XXXV.

IN *Sardinia* reperitur *araneæ* genus, ſolifuga dictum, patrio nomine *Bargia* vel *Vargia*. Dum iciunt hominem, corpus

totum intumeſcit cum inquietudine ac tremore ſpasmodico. Medela eſt defoſſio in fimum calentem aut in clibanum immisſio, quoad calor tolerari poteſt, quod ni mature fiat, intra paucas horas moriuntur; ut eſt apud *Boccon obſ. curioſ. XVI. p. m.* 352. Itidem curioſus auctor recenſet hujus *Solifugæ*, quin & Scorpionum morſum, expedito ſanari illito oleo iſtius inſecti, per immerſionem vivorum in olivum parati & ſuſpicatur eodem pacto ſanari poſſe *apum, veſparum, crabronum* ictus, dum ejusmodi inſectorum olea in promtu habeantur. Applicatio Lapid. *Cobras*, (qualem *Ottingæ* in ædibus Jesniticis vidimus) aranearum & ipſe morſibus medetur, teſte eodem *Bocconio loc. cit.* De *folio ſalviæ* ictibus *apum* impoſito *vid. etiam Muralt. Hippocr. Helvet. p. m.* 139. ℞. *Iber.* ℥ß. *caric. no. iij. ol. ſcorpion. aranear. ana* ℥ß. m. f. *Cataplasm.* contra inſectorum venenatos ictus. *Quem pupugit ſerpens, is ſumat fœtum aſinæ albæ, eumque dilaceret, & morſui imponat. Talmud Schabbath fol.* 109. 2. *& ex hoc Pfeiffer, in Talm. th.* 25. *An.* 1701. *Durlaci* vidimus æſtate mulierem capite & oculis prætumidis, in medio frontis obſervabatur *punctura veſpæ*; ſumma aderat inflammatio cum dolore vix tolerabili. Dabantur intus *alexipharmaca, theriacalia*, & quæ *febribus inflammatoriis*, quarum typum morbus præ ſe ferebat, opponi ſolent: Foris *Gangræna* jam præſens, cura ſumma Dn. *Zachmanni, Chirurgi & operatoris* percelebris ſublata: Cutis totius frontis intra paucos dies ad cranium usque vel oſſa frontis abſcedebat, & multis abinde ſeptimanis demum ex orci quaſi faucibus eripiebatur ægra, relictis tamen in fronte fœdis cicatricibus. Eodem tempore petitus ictu tali laterum coctor juvenis in dextra colli parte: Tumor ſurgebat immenſus, totam dextri pectoris regionem occupans, valde terribilis. Idem eodem tempore ruſtico cuidam contigit. Omnes tamen per DEI gratiam, licet ægre, cute ſemper abſcedente, curati. Credibile eſt per certos annorum circuitus inſectorum morſus magis noxios ac venenatos eſſe, quaſi tunc prædita eſſent Sal. vol. acriori & magis corroſivo. Nos in ea ſumus opinione, creata cum-

primis

primis à *ſapientiſſimo mundi Conditore* plura inſecta, ut atomos deleterias & impuras, contagiones peſtiferas alioqui producturas ceu conveniens ſibi pabulum attrahant ex aëre, ſicque ab ejusmodi miaſmatis aëra purificent, ut innoxia ſit ejus in hominum juxtim atque pecudum corporibus reciprocatio: ſic ut curioſius inquirere deſinant in cauſſam; cur DEO ſit viſum, inſecta, quorum adeò nullus ſit in orbe uſus, ut multis potius modis noceant, creare?

Ad Obſervat. XXXVII.

TErroris ſpeciem, *Scanto* dictam *Siculis* familiarem *Boccon.* recenſet p. 471. quo correptus nauta quidam *Diarrhœa* per biennium laboravit, ſingulis nycthemeris 6. vel 7. ſedes paſſus. *Diarrhœa* trimeſtris *vino libanotidis coronariæ* ſublata, teſte *Velſch. Hecatoſt. II. obſ.* 51. Cutis laxa, alvus adſtricta, alvus laxa, cutis adſtricta: hinc ſudoriferis etiam diuturnæ *Diarrhœæ* compeſcuntur, quod in Nundinatore *Haarburgenſi lignorum decocto* perfeci. *Vid. etiam Hoffm. in Pot. Schol. ad obſ.* 62. *Cent. II. Helmontianum* à *Dn. obſervation.* auctore laudatum ſpecificum ex *ovi vitellis ad duritiem coctis*, cum & nos optato ſucceſſu non ſemel dare viderimus, ſiniſtre tamen cedit in *Diarrhœa critica*, hoc modo ſuppreſſa; cujus exemplum *vid.* in *Dec. I. Ann.* 10. *Ephem. Cur. p.* 125. *Diarrhœam* ſolo *plantaginis ſucco* curatam notat *obſ.* 137. *Dec. II. an. X.* qualem & nos præter pulverem *pachynticum, jure plantag. latifol. medicato* diuturnam curavimus, cujus hiſtoriam recenſebimus, Deo volente, in Jatromnematis noſtris. Mirum *Diarrhœas* quoque *Endemias* contigiſſe, quale quid de *Indis Orientalibus* legitur in *diſput. de Morb. endem.* §. 12. & de *Hybernis* prædicat *Boyle util. philoſ. experim. p.* 335. *Vid. miſcell. noſtr. Tom. I. p. I. p.* 151. & 158.

Ad Obſervat. XXXVIII.

CUrandus nobis ante octennium obtigit Muſicus quinquagenarius à tempore jam longo *Ictericus.* In regione lienis erat tumor durus, quem ratione ſitus & aliorum Phænomenorum *Scirrhum*

Scirrhum Lienis judicabamus. Inter alia datæ *pilulæ* ex *Gum. Ammoniac. myrrh. Gentian. aſell. ppt. Sal ſuccin. vol. Merc. d.* quibus cum per quatriduum uſus eſſet, dentes dolere, Gingivæ intumeſcere, nobisque nil tale quid opinantibus ſaliva prodire cœpit. Re probe penſitata *ptyeliſmum* minime inhibendum eſſe rati, eum potius injuncto regimine, debito promovimus. In totum iſte *tumor diſparuit*; æger ad ſe rediit, imò in publicum prodiit. Sed exacto ne quidem ſemeſtri *aſciticus* factus, redeunte paulatim iſto tumore duro, fatis ceſſit.

Ad Obſervat. XLVII.

DEntibus in *Indiis* magnus honor habitus. *Odontolatreia* Inſulæ *Ceilon* deſcribitur à *Roger.* in der offnen Thüre zum verborgenen Heydenthum l. 1. c. 4. *Denti* namque ſimiæ Templum exſtructum notat in *Pico d'Adam*, isque vera latreia cultus, ſicut univerſa *India* orientali ſanctius nil haberetur. Sic & *Peruviani* ſibimetipſis tres è ſuperiore, totidemque ex inferiore maxillis dentes extrahere Deaſtroque *Soli*, ceu ſacrum offerre conſveverunt, ut eſt apud *Arnold. append. ad Roger. cap. 39. p. m.* 992. & in *Succatra* ſacerdotes *dentes inauratos* geſtant eodem teſte *c.* 26. Uti vero puellum triduanum *dentire* rarum eſt, ita rarius, repertum ſex menſium abortum *dentatum*, *teſt. Ann. V. & VI. Dec. III. Ephem. Cur. obſ.* 268. Alium, qui 4. in partu *dentes* ſecum tulit, recenſet *Ann. IX. Dec. II. obſ* 52. Filiolus noſter primogenitus 16. ætatis ſeptimana binos inciſores protruſit, fato beate functus, poſtquam 22. ſeptimanas cum continuis clamoribus vixiſſet. Alias ſerius *dentientium*, vel certe *dentes* novos ætate provectiore progenerantium hiſtorias hinc inde legimus. Exacto demum *ſeptennio Annus Ephem. ultim. allegat. in ead. obſervatione*; *it. obſ.* 212. *ejusdem anni.* Nos haud ita pridem in Matrona nobili 36. circiter annorum *ſapientiæ dentes* Gingivam terebraſſe obſervavimus. In viro 53. annorum prognatus *dens molaris Ann. I. Dec. III. Ephem. obſ.* 28. In Sene 81. annorum *teſt. Act. Philoſ. Angl.* 1666. *Jan.* §. 10. ubi ſimile propemodum quid recenſetur de Vetula 75. annorum. Aliis poſt 118. 120. annos,

nos, quo de vid. *Ann. III. Dec. II. pag.* 57. *Eph.Cur.* vel novi prodierunt *dentes*, vel alii, imo nonnunquam omnes perfecte regenerati ſunt. Vid. *Ariſt. l. de Gen. anim. Cardan. de rer. varietate Lib. VIII. cap.* 43. *Sennert. Prax. Lib. II. part.* 1. *cap.* 10. *Schott. Phyſ. cur. p.* 576. Quidam in anno magno climacterico conſtitutus ſtupendo *dentium* obruitur *dolore*, ſuccedit *febricula*, omniaque dentitioni infantum ſolennia ſymptomata triduoque poſt nova *dentium molarium* ſeries *Ann. I. Dec. III. obſ. ult.* Cum *dentibus* naſci exitioſum cumprimis fœminino generi putatum. Sic *Valeria Regum Romanorum* tempore dentata in lucem edita, *Seſſapiæ*, Urbi olim florentiſſimæ exitio fuit. *Plin. Hiſt. nat. Lib. VII. cap.* 16. quo itidem teſte Filio *Pruſiæ*, *Regis Bithyniæ*, loco *dentium* unum os continuum in ſuperiori maxilla fuit. Noſtris temporibus *Galliæ Rex*, quem dentatum in lucem editum prodiiſſe referunt, non uni *Urbi florentiſſimæ*, ſed pluribus, imò toti propemodum *Imperio Romano* exitioſus fuit. Cur animalia reliqua dentata naſcantur, homo non item, ratio eſt, quod *dentes* in homine recens nato, quippe ſolidiores cibos non aſſumente, nullo ſint uſui, imò potius impedimento. Hinc & verus ablactationis terminus, dentium eruptio, quo indice ſolidiorem ſibi cibum poſcere videtur natura. Et ante hoc tempus infantibus ejusmodi cibum recte præbere vetat *Primeroſ. de vulg. err. p.m.* 102. Cuidam dens tantus fuit, qui in 100. *dentes* alios dividi potuiſſet; *Auguſt. de Civitat. DEI cap.* 9. Præmaturam *dentium* eruptionem, uti cauſſas internas, febriles præcipue ebullitiones, promovere poſſe non negaverimus, ita *turundis* utplurimum adſcribendum putaverim, quibus nutrices & matres mollitiei deditæ, parvulorum oſcula claudunt, ejulatusque ſic impediunt. Aquis puta ſaccharatis macerant panes aut domeſticos, aut biscoctos linteisque illigatos exſugendos infantibus præbent, quorum *Gingivæ* per ſe teneræ continuis iſtis ſuctibus extenuantur magis, ut hinc juſto maturius *dentes* ex alveolis prodeant. Sed & prolectus ex iſtis *turundis* ſuccus in puſionum ventriculis aceſcens convulſionum auctor exiſtit, unde

 per

per accidens, qui mature *dentiunt*, infantes brachybii evadunt.

Ad Obſervat. XLVIII.

SUpra & intra *meninges* alibi quoque calculos repertos recenſet *Illuſtr. Franc. in Lapicidina Capitis* §. 39. *ex Weppero, Cattierio, Veslingio, Blaſio, Bartholino, Hildano*, quamvis & hanc noſtri Dn. *Auctoris* ibidem *obſervationem* alleget. Si in omnibus corporis partibus nulla hactenus excepta, reperti ſunt calculi, quod intra meninges etiam inveniantur, adeo mirum non eſt.

Ad Obſervat. XLIX.

SImilem hiſtoriam dedimus ad *Ann. VII. Dec. II. Ephem. Cur. obſ.* 237.

Ad Obſervat. LXI.

PHthiſicos conſummatos non temere alio peregre decurri poſſe, ni vitam ſibi abbreviare velint, recte ſtatuit *Exc. Dn. Auctor*, & eventus comprobavit. Idem & hic ante ſemeſtre circiter accidit *Scribæ* cuidam *Marbacenſi.* Nam hic à ſeptem circiter jam menſibus affectu *phthiſico* correptus, ſic ſatis adhuc validus *Stuttgardiam Sulza* delatus fuit; ut affectui medicaretur. Sed per aliquot menſes hic commoranti, cùm adhibita varia levamen adeò nullum intuliſſent, ut *alvi fluxu colliquativo* ſuperveniente, in deterius omnia potius vergerent, in mentem denique venit ægroto, ſe *Marbaci*, in patria quippe ſua, promtius convaliturum. Ab hoc propoſito nullis ſe rationibus etiam è *Theologia* petitis, dimoveri patiebatur. Sic enim animo conſequendæ in patria valetudinis inſederat opinio, ut hic adhuc commoratus aquam fontanam pro potu ſibi *Marbaco* afferri curaret, hanc aquam noſtra *Stuttgardiana* ſalubriorem identidem prædicans. Ego denique ſic mecum ratiocinatus ſum. Fortaſſe *noſtalgia* ſimul bonus ille Scriba laborat. Conclamatum quidem eſt cum ipſo, morsque certa, ſive hic maneat, ſive aliorſum devehatur. Sin ultra renitimur, ſibi propterea Stuttgardia moriendum eſſe cauſſabitur, quod *Marbacum* delatus non fuerit:

Phar-

Pharmacis omnibus invitus utetur, querelarum finis non erit. Prognoſtico dato in vecturam conſenſi cum Domino *Collega Medico ordinario*; dantur abeunti, quæ fortaſſe in via viribus deficientem reficere poſſent. Lecti & pulvinaria circumcirca rhedæ obvoluta, hisque mortis Candidatus imponitur. In via parum incommodi ſenſit. Altera poſt Adventum die *Marbaci* exſpiravit, hic ſine dubio, morbi ſignis id indicantibus per menſem adhuc vitam pertracturus. *Phthiſici* confirmati cum rhedis vehuntur, concuſſione valida id efficiunt, ut exaſperetur *tuſſis* & pituita bronchiis pulmonum magis incuneata, ſicque expectoratione impedita, *dyſpnæa* augeatur, unde ſuffocatio accietur, ne dicam de ſpirituum in ſe paucorum per motum ejusmodi violentum prodiga magis diſperſione. Aliter ſe res habet, ſi primi ſint, vel medii quoque gradus *phthiſici*, ſic enim à mutatione locorum & aëris interdum levari malum, imò tolli *Britannorum* eſt *praxis*, qui *Phthiſicos* ſuos *Caletum* in *Gallias* relegare ſolent, quorum multi valetudinem recuperant, teſtibus *Mortono* & *Sydenhamio*. Quæri poſſet: An bona conſcientia Medicus in *Phthiſici* noſtri profectionem conſentire potuerit? Circumſtantiarum diverſitas vel negativam vel affirmativam tuetur.

Ad Obſervat. LXXIX.

EJusmodi aquæ rubicundæ è foſſis opidorum ſcaturientis plures hiſtoriæ in *Würtembergia* noſtra ſemet obtulerunt.

1. In opido *Beilſtein* tale quid obſervatum reperitur in *Schwelins* kleiner Würtembergiſchen Chronick p. 314. cujus verba ſic ſonant: Im 1583. Jahr von dem 5ten ungefehrlich biß auf den 17ten Auguſt. ſind im Würtembergiſchen Städtlein Beilſtein im Stadt-Graben daſelbſten umher / erſchröckliche Blut-Quellen entſprungen/ welche zu gewiſſen Stunden vor- und nach Mittag ſtätig über ſich gequellet zuſammen wie Blut / welches man unterſchiedlich dermaſſen geſehen/ daß es das andere Waſſer im Graben gefärbt; von vielen Perſonen/die Verwunderungs wegen dahin gezogen/ mit Gläſern und andern Geſchirren aufgefangen/ an vielen Orten hin und wieder geſchickt/ vom Vogt daſelbſten an die hohe Obrigkeit berichtet/ da-

rauf ihr Fürſtl. Gnaden dieſe wunderbahrlich zuvor unerhörte Blut-Quellen durch Hn. Georg Gadner/ der Rechten Doctor und Fürſtl. Rath ꝛc. beſichtigen und erkundigen laſſen; derowegen ſolches für ein Wunder-Zeichen und Warnung Gottes gehalten worden. Wie dann Hr. Jac. Heerbrand/ der heil. Schrifft Doctor und Prof. zu Tübingen/ hiervon in ſeiner Buß-Predig Meldung thut; Es bedeute Krieg und Blut-Vergieſſen. Latine ſic ſonant: Eodem anno ſc. 1583. à 5. circiter usque ad 17. Aug. in foſſa oppidi Würtenbergici, *Beilſtein*, circumcirca ſcaturierunt horrendi fontes ſanguinei, qui certis horis ante & pomeridie è fundo verſus aquæ ſuperficiem continuò ſublati ſunt inſtar veri ſanguinis, reliquam foſſæ aquam colore rubicundo tingentis. Ab innumeris hominibus, qui miraculum hoc ſpectatum illuc abierunt, lagenis vitreis aliisque vaſis aqua hac excepta, hinc inde in alia loca transmiſſa fuit. Præfectus loci cum ad Sereniſſimum rem omnem detuliſſet, Conſiliarius Ducalis, D. *Georgius Gadner*, illuc ablegatus fuit, ut oculis eam arbitraretur, & in circumſtantias ſolerter inquireret. Scaturigines iſtæ cruentæ pro oſtento & admonitione divina habitæ. Motus hinc Dn. *Jac. Heerbrand*, *Profeſſ. Theol. Tubing.* in concione quadam pœnitentiaria, minitari DEUM bella & cædes judicavit.

II. Ante plus, quam decennium eædem ſcaturigines in *Schorndorfienſi* foſſa obſervatæ, Exc. Dn. D. *Jægerus*, Phyſicus loci dexterrimus, tunc quoque temporis ad *Collegium Medicum Ducale* in hanc ſententiam ſcripſit: De foſſa noſtra ſanguinem ſcaturiente ſine dubio, ſicut alibi, ſic & *Stuttgardiæ* relationes miras divulgatas eſſe conjecto. Proinde meum eſſe duxi, ut ad ampliſſimum *Collegium Medicum* ſuccinctam hujus Phænomeni hiſtoriam decenter exararem. Nimirum 20. Aug. (quamvis, ut aliqui recenſent, idem jam ante ſeptimanas aliquot fuerit obſervatum) in certa quadam parte exterioris noſtræ foſſæ, in qua piſces aſſervantur, notalibis tractus aquæ rubeum colorem oſtendere cœpit, reque ſtudioſius obſervata, ſcaturigo quædam è fundo aſcendens viſa, eodem plane modo, quo ſanguis è vena pedis

dis pertuſa ſub pelvi aqua calida plena ſurſum ſcaturire videtur. Ab illo tempore eadem *Tinctura* è pluribus foſſæ locis, radiis potiſſimum ſolaribus ea illuminantibus, quod intra horam circ. 10. & 11. antemeridianam accidere ſolet, quamvis relationes non omnes ſibi conſentiant, ex fundo quaſi ſcaturiens obſervata. Re verò penitius inſpecta clarebat, hanc rubedinem cremoris inſtar cœno, qui ubique ferè magna altitudine, in foſſæ fundo cumulatur, quaſi incumbere, vel induci & à leviſſima motione aquæ vel etiam ipſiusmet cœni ſurſum tolli, aquasque ſupremas claras colore ſuo tingere, ſic ut eminus muſtum rubrum mentiatur. Tincta hæc aqua hauſta tentamine primum facto retulit dilutiorem *Laccæ Tincturam*, & intra dimidium horæ ſpatium pigmentum rubrum in tantilla quantitate in vaſis fundum delapſum eſt. Odor eſt fracidus, proprius aquæ lacuſtri ſtagnanti naribus adverſus, ſapor nil peculiare exhibet. Pondus aquæ tinctæ limpidam haud admodum exſuperat. v. g. menſura dimidia aquæ tinctæ ponderabat ℥xxxvij limpidæ vero ℥xxxvi. Tametſi Tinctura non ſemper eadem ſed pro varietate temporis & loci nonnunquam dilutior, interdum magis ſaturata. Tentamina quædam ſocias manus applicante *Pharmacopæo* cum aqua hac tincta inſtituere non intermiſi, cui fini *duas Amphoras Würtembergicas* haurire juſſi. Poſt 3. circ. horarum quietem, duabus tertiis, quæ interim claruerunt, decaulatis, reliquum Pharmacopolio illatum fuit; Mane per iteratas decantationes liquorem tinctum ad 20. *circ. menſ. Würtemberg.* reduximus, hujus *menſ.* viij. ex Veſica ad Medietatem deſtillavimus, prolecta aqua exiſtente limpida, lacuſtri odore cum pauco ſupernatante quaſi unctuoſo cremore. Reſiduum in veſica *omni ſimul rubore omnique fœtore ſpoliatum* erat, coloris obſcuri turbidi, ut in deſtillatione aquarum ſimplicium fieri ſolet. Deſtillatio ex arena nil aliud plane, quam prior iſta, exhibuit. Tentavimus igitur liquorem per varias *præcipitationes* & ſpiritibus acidis Sulphur. Vitrioli, Nitr. inſtillatis, rubor confeſtim, relicto liquore, in forma *præcipioli bolaris* facillime reſolubilis fundum petebat, ea ſolum cum diſtinctione, ut ſedimentum ab inſtillato

ſtillato ſpiritu Sulphuris pallidius eſſet. Solutio Aluminis colorem parum immutabat minus adhuc Ol. Tartari *per deliq.* poſt aliqualem moram tamen liquores clareſcentes *Tincturam* ſub forma *mucilaginis flocciformis* in fundum deponebant, velut in ſuccis expreſſis; ex levi vero motu denuò reſolubilis & liquori *Tincturam* reddentis. *Decoctum Gallarum* liquorem faciebat turbidum, craſſum inſtar *lixivii antimonialis*, cum ſedimento primo rubro poſt flaveſcente. Omnia hæc Tentamina liquorem ſapore & odore priſtino non exuebant, excepto acore à deſtillationibus neceſſario reſultante. Per evaporationem omnia avolabant, ſicut in aqua ſimplici, excepto levi cremore nigro ſummitati ollæ adhærente. Quæ per filtrationem nacti ſumus, hic in originali, quod ajunt, transmittimus à 60. ad minimum *menſuris Würtembergicis* relicta, neque ingratum futurum exiſtimavi, ſi *Tincturam* ipſam per poſſibiles ſubſidentias & frequentiſſimas decantationes, ex magna aquæ quantitate; qua potes ſaturatiſſimam redditam & collectam, curioſæ veſtræ contemplationi ſiſterem.

P. S. Scaturigo colorati liquoris in foſſa locum mutare ſolet, ita quidem; ut quo modo loco fuerat, alibi erumpat, priſtinum tamen locum iterum recuperando: ſic & in vaſis Tinctura rubicunda paullatim evaneſcit. Ab initio enim Pharmacopœus tantum illius collegit, ut literas rubras pingere potuerit, intra paucos autem dies *tinctura* penitus defecit, ut præter maſſam nigricantem in parva quantitate nil reliqui manſerit, quale quid in evaporatione ollæ adhærere ſupra memoratum.

De hac igitur Tinctura inſolita, & hominum memoria in foſſa noſtra antehac nunquam obſervata, unde ea ſuſceperit originem &c. quid judicandum, ea doctioribus decidenda meritò relinquo, ſatis habens, vi tentaminum ſupra narratorum *Tincturam* magis realem, naturalibus mutationibus obnoxiam, licet rara curioſitate non carentem quam miraculoſum vel ominoſum portentum agnoviſſe; quamvis propterea *Theologis*, occaſionem ad vitæ Chriſtianæ monita hinc arripientibus, adverſari non ſuſtineam. Hactenus Dn. D. *Jægeri* Relatio,

Poſtea

Poſtea verò, quam in fine Ann. 1703. cum *parallelismum* hunc jamjam meditari cœpiſſem, à viro hoc dexterrimo transmiſſa *obſervatione Elsholtiana*, in quantum cum *Schorndorfienſi* conveniret, per literas cognoſcere averem, non tam ab ejus humanitate relationem jamjam notatam, ſed & ea, quæ pone ſequuntur, circa principium Ann. 1704. obtinui.

Quam *de aqua noſtræ foſſæ ſanguineo rubore oculos ſpectatorum percellente*, hiſtoriam nuper à me flagitaſti, *Collegio Medico*, quod *Stuttgardiæ* eſt, *Ampliſſimo* t. t. prolixiori calamo deſignatam, hic ſub priſtinis formalibus transmitto. Patebit exinde, me vel tacente, potiſſimorum articulorum convenientia & differentia; ne tamen petitioni Exc. tuæ, quæ mihi pro imperio, deeſſe videar, ſigillatim reſpondebo ad potiſſima in *obſervatione Elsholtiana* memorata, & quidem in hiſtoria 1. occurrit *modus ſcaturiginis*: Apparuit equidem noſtra ſub ſpecie ſanguinis ex vena pedis inciſa, in aquâ undulantis itidem pollicis magnitudine in tribus, nî fallit memoria, locis, iisque non ſimultanee, ſed hac ſeptimana hic, altera illic, ebulliens, tingebat inſuper noſtra extemplo, & quidem multo majorem aquæ circumferentiam, horisque meridianis & ſole verticali diu tincta permanebat, tandem verò ſenſim fundum petens, *cremoris rubri* inſtar ſubſidebat.

2. Ordinariè quidem ab hora 9. 10. ad 12. vel tertiam pomeridianam Tinctura hæc, non tamen excluſivè, ſed quocunque tempore ventis, lapidibus injectis, vel etiam baculo ſaltem ſuperficiariè agitata apparuit ad tempus, paulo poſt fundum denuò repetens.

3. Qua Experimenta: Cum ſanguine animali probam non inſtitui, nec corticum arborearum ſcobi, ſed radices arundinis vulgaris copioſè in foſſa creſcentes, ut & flores plumoſæ ſimilem ſatis *Tincturam* aquæ dederunt, haud diu tamen durabilem, attamen etiam ſubſidentem ſeu præcipitatam.

4. Colatura dedit ſimile ſpiſſamentum brunnum, gummeum

meum quaſi, aſt in tam exigua quantitate, ut examini ulteriori, quod ſperabam, ſubjici nequiverit; hinc Chartam ipſam Colatoriam cum Epiſtola t. t. *Stuttgardiam* transmiſi.

5. Quid deſtillatio per arenam & veſicam, nobis monſtraverit, recitat Epiſtola; fœtorem, quem in reſiduo magmate humani propè ſtercoris æmulum Exc. D. *Elsholtius* percepit, nos non advertimus, ſed lacuſtrum, putridum, naribus adverſiſſimum, & ordinarium, quem habent, ſi

Vitium capiunt, ni moveantur aquæ.

6. *Lacca pictoria* dedit nobis pariter *Tincturam* noſtræ maximè conformem, convenientibus itidem omnibus circumſtantiis ibidem memoratis.

7. Qua elevationem, easdem ferè conditiones obſervavimus, excepto tempore, cum nobis ſemper horæ meridianæ alterationem aquæ tam domi aſſervatæ, quam in foſſa monſtraverint.

8. Tandem ratione gradus non eadem ſemper viſebatur Tinctura, ſed jam dilutior, jam ſaturatior, diverſis temporibus pro ratione Solis, Ventorum, apparebat.

Ex hoc puncto adhuc memorabile annotandum duco, quod Pharmacopœus noſter, junior *Palm* (cujus opera in toto hoc negotio uſus ſum) ex aqua foſſæ tincta, per multas decaulationes (poſt expectatam ſemper ſubſidentiam) concentrata literas aliquot vel potius monita devotionem ſpirantia (ſuo uſus Senſu & judicio) chartis inſcripſerit, hinc inde transmiſſa; Scriptura hæc ex rubro violacea primo pulchra ſatis, aliquot menſium ſpatio valdè palleſcens, hac ipſa tamen hora manifeſto, licet non adeò ſaturato, rubore adhuc videri poteſt.

9. Qua judicium: *Animale Regnum* excludere videtur præter allegata experimenta, Colatura in linteis nullam *Tincturam* oſtendens, quod alias experimentum in *Urina* & aliis liquoribus rubicundis, an ex ſanguine color deducendus, quibusdam placet.

10. *Minerali* origini obſtare videtur levitas particularum tingen-

tingentium, quam elevatio meridiana, ſubtilis & vix ulla corporeitas; quam Colatura nihil ferme, præter colorem tangibilis vel terreſtris, ochrei in charta bibula oſtendens, immò evaneſcentia totalis in foſſa & notabilis ad pallorem declinatio in Scriptura refellere videntur.

II. *Vegetabilium* naturam potius redolere, tam modo dicta, quam cum *ſpiritibus* & *liquoribus, acidis, ſalinis*, allegata in Epiſtola, experimenta, nec non evaporatio; *arundinum ſimilis Tinctura*, totiusque coloris in foſſa paulò poſt totalis obliteratio an perſuadeant? Doctioribus decidendum relinquo, ego tenuitatis meæ conſcius nodo huic *Gordio* ſolvendo me imparem lubentiſſimè profiteor.

III. Menſe *Junio* 1707. plane idem in foſſa Oppidi *Palatini, Eppingen* dicti, obſervatum. Relatio talis eſt: Hodie i. e. 18. *Junii*, mutata eſt aqua in foſſa *Eppingenſi*, quæ, quo clarior & limpidior fuit, eo nunc rubicundior eſt, ſic ut iſte liquor inſervierit huic Epiſtolæ ſcribendæ, & tota foſſa adeo rubris aquis ſcatet, ut mœnia inde tincta conſpiciantur. Aqua hæc ſanguinea ſcaturire cœpit antemeridiem hora 9. & quidem è 30. circiter locis profluit craſſitie brachii: quando ſuperficiem aquæ tetigit, diſſilit, quaſi pulverulenti quid in ſe contineret, ſed colore prorſus ſanguineo. Piſces iſti foſſæ innatantes à principio fugerunt iſtas ſcaturigines, refugium omnes ad latus foſſæ in extremitate ejus quærentes, ſed quamprimum aqua rubens totam ſuperficiem obtexit, retrogreſſi propemodum omnes moriebantur. Quid hoc ſit ominis, & quid inde expectandum, DEUS novit. Mœror & pavor nos univerſalis inceſſit, & quotidie huc ultra mille extranei miſeriam hanc ſpectatum ad nos confluunt.

IV. Eodem tempore idem viſum in foſſa *Güylingenſi*, quod eſt oppidum *Würtembergicum*, haud procul *Eppinga* ſitum. Præfectus loci rem geſtam transſcripſit, miſſa ſimul hujus liquoris lagena, qui *vinum rubrum Tyrolenſe* exacte referebat. Scriptura hoc liquore exarata primum eleganter rutilavit, ſed color ſenſim palleſcere cœpit.

Notabile, ſcaturigines has omnes menſibus æſtivis contigiſſe nec diu duraſſe. Certi quid determinare arduum; cumprimis illi, qui præſens omnia curioſis oculis non perluſtravit. Non diſplicet tamen ἀυτόπτȣ exc. D. D. *Jægeri* judicium.

Ad Obſervat. LXXXI.

S*Picam ſiligineam è pectoris abſceſſu* in ſervo aulico *Hohentrüdingano*, prodiiſſe dictam, his manibus palpavimus, & cum ipſo ſervo locuti ſumus, ante hos 10, annos; qui & ipſe talem ſpicam improvidus deglutiverat.

Ad Obſervat. LXXXIV.

V*Ariolas* in illis, qui paulo ante *Luc Fæda* laborarunt, exitioſas eſſe, An. 1705. in quodam Nobili 24. ann. vidimus.

An. 1707. ſub anni cunabula *variolæ* hic *Stuttgardiæ epidemice* graſſabantur. Moriebantur plures ob peculiarem malignitatem illis ſociatam: plurimi verò, aut non, aut malè curati. Nam *variolarum* cauſſa *Medicum* accerſere plerique operæ pretium non eſſe exiſtimant. Præbent *decoctum lentium* & *vinum rubrum*, præterea nihil. Filiola quædam habebat quamplurimas, ſed depreſſas, nec poſt eruptionem vel appetitus redibat, vel ſymptomata mitigabantur. Cùm omnia nihilominus in vado eſſe cenſerentur, puella ſuis unguiculis pedes & cumprimis ſuperiorem tarſi partem utrinque nimium ſculpendo plurimas excitavit puſtulas nigras, quas preſſo pede *Gangræna*, hinc mors ſecuta.

Filiolus 3½. ann. ante eruptionem vehementer me non admodum perculſo vomuit, cum verò poſt eruptionem *vomitus* nullatenus ceſſarent, parum fauſta ominabar. Quinto nempe die ab acceſſu *vomitus & dejectiones ſanguineæ* quam plurimæ eæque fœtidiſſimæ, poſtea mors cita. Sanguinis evomebatur, & cacabatur propemodum incredibilis quantitas & dejecti fœtor teterrimus.

Filiola 8½. annor. *varioloſa* marceſcentibus jam puſtulis genas

nas unguibus ſcalpſit, quarum ſiniſtra fuit inflammata. Vetula quædam *unguentum* per 11. dies applicavit; gena hinc ſiderata abſcedente ab oculi ſiniſtri inferiore palpebra usque ad mentum omni carne, cum parte maxillæ ſuperioris & dimidia portione utriusque labii, dentibus ſimul iſtius lateris omnibus evulſis, ut pateret inſpectus usque ad fauces. Curata fuit puella, ſed facie nunc monſtroſa, qualem in vita non vidi, quamvis plures viderim, quibus *Carcinoma* faciei partem exederat. Vidimus etiam tunc in aliquibus *puſtulas* peſſimi moris, paucas, ſed, periculi plenas, quippe lividas & foveas tantum non nigras ſibi fodientes; *alexipharmacis* in- & externis magna cum ſollicitudine, ac *ſphacelus* irreperet debellandas. Plures erant Infantes, quorum *Variolæ* plane non ſuppurabantur, ſed, cruſtæ ſolæ, ſquammarum facie, ſuo tempore ſine pure ullo decidebant.

Ad Obſervat. XC.

HÆc obſervatio, ſi vera eſt, miraculo non caret. *Talpa* videtur eſſe animal brevis ævi. Mirum ſi per 15. annos, in hominis, cumprimis ventriculo, ſuperſtes exiſtat, cum teſte *Alberto*, per 2. vel maximè 4. horas extra terram ſupervivere non poſſit, quid dicamus de habitaculo minus idoneo, *ventriculo* hominis, cibos potusque varios, *talpæ* non convenientes, ingurgitante, ſalſos præcipue, acidos, fumo conditos, quales in iſtis regionibus utplurimum aſſumuntur. Ne dicam de *fermentatione* & aliis. Quidſi μυϱιοτεχνίτης hic etiam credulis illuſerit? *Talpa* naturali inſtinctu & exercitio ſemper fodicat, ventriculum non perfodiſſe intra tantum temporis ſpatium miriſſimum. Semper ſurſum tendit, cur exitum è diverſorio ingrato, calidoque vaporario per os nunquam quæſivit. *Talpæ* anatome exhibetur in *Ann. II. Dec. I. Ephem. Curioſ. obſ.* 57. & apud *Muralt. Clav. Med. p. m.* 556. Ignoſci mihi velim, ſi non tam facile credam.

EXPERIMENTA
Circa Culicum generationem
à
PETRO PAULO à SANGALLO, Florentino,
facta,
Atque ad
Ill. DN. FRANCISCUM REDUM
perſcripta,
Florentiæ Anno 1679. Italico ſermone edita,
nunc Latinitate donata,
Atque ab
Exc. D. D. JOSEPHO LANZONO, Profeſſore & Protomedico Ferrarienſi communicata.

Illuſtriſſime Domine!

Cum aliquando in æſtate veſperi circa templum S. Mariæ floridæ cum Amicis nonnullis deambularem, &, quoniam omnes Philoſophiæ ſtudio pro viribus incumbebamus, de rebus Philoſophicis amice, & procul à more eorum, qui non ſciendi, ſed contendendi animo inclareſcere volunt, diſcurreremus, Culices aliquot ſtridendo nos circumvolitarunt, nobisque de iſtorum parvulorum volatilium natura prolixius diſſerendi anſam dederunt; nam, uti *Plinius lib. XI cap* 2. ſcripſit: *In his tam parvis atque tam nullis, quæ ratio, quanta vis, quàm inextricabilis perfectio? Ubi tot ſenſus collocavit in culice? & ſunt alia dictu minora. Sed ubi viſum in eo prætendit? ubi guſtatum applicavit? ubi odoratum inſeruit? ubi verò truculentam illam & portione maximam vocem ingeneravit? qua ſubtilitate pennas adnexuit? prælongavit pedum crura? diſpoſuit jejunam caveam uti alvum, avidam ſanguinis, & potiſſimùm humani ſitim accendit? telum verò perfodiendo tergori, quo ſpiculavit ingenio? atque ut in capaci*

paci cum cerni non poſſit exilitas, ita reciproca geminavit arte, ut fodiendo acuminatum pariter ſorbendoque fiſtuloſum eſſet. Tam acutum illud eſt, tamque dextrè ad pungendum eo utitur, ut non ſolùm teneras humani corporis carnes, ſed ſolidiſſimum etiam bubulorum, boum & elephantum corium penetret, imo leones ipſi, animalia tam robuſta, ab eorum tædioſiſſimis punɫturis tuti non exſiſtunt, à quibus ut ſe liberent, (uti narrat *Ammianus Marcellinus*,) profundiſſimis Meſopotamiæ fluminibus ſe immergere coguntur. Verùm, quod majorem conſiderationem meretur, natura, ut parvum hoc animalculum magis admirabile redderet, non ſolùm ſenſibus externis, ſed internis etiam locupletare voluit, id quod optimè obſervavit & eleganter deſcripſit celebris quidam Arabs in *parte 2. ſui libri de mirabilibus creaturarum & rariorum inter eſſentias* inſcripti. Hic itaque Arabs, qui eſt *Doctor Zaccharias Ben Muabammed Ibn Mahmud*, qui cum natus ſit in civitate Casbin in Perſia, communiter vocatur *Elchazuinus*, aut ceu alii habent, *Alchazuinus*, talia de culice diſſerit: *eſt ibi animalculum, quod in parvo ſuo corpore figuram elephantis habet, & omnia quæ natura elephanti conceſſit, etiam culici dedit, ſuperadditis inſuper alis. Intuere ejus ſtaturam, quæ tam parva eſt, ut ubi volitat, vix oculis comprehendi queat; conſidera porrò caput, quod revera vix caput præſentat, & tamen in illo potentia videndi & audiendi reſidet; cogita hinc, quæ cerebri in tam parvo capite moles eſſe queat, & nihilominus quinque facultales internæ ibi reſident: eſt ibi ſenſus communis, qui animalia obvia percipit; eſt imaginatio, quia dum carni animalis inſidet, proboſcidem ſuam ei intrudit, quod parieti adhærens non facit; eſt intellectus æſtimatio, qua optime diſtinguit eos, qui perſequuntur, & qui non perſequuntur, ab illis, non ab his fugiens; eſt memoria, propter quam, ubi particulam ſanguinis ex vulnere ſuxit, mox aufugit, conſcius dolorem ſe hoc modo excitaſſe, & ſic vindictæ illius, quem offendit, ſe eſſe expoſitum; eſt vis cogitationis, ex qua fit ut cedat, quando humanæ manus motum ſentit, ſciens ab ea ſe offenſum iri, ſubito autem, eâdem ſe retra-*

retrahente, ad priſtinum locum revertitur, dum quod ipſi exitium minabatur, receſſiſſe cognoſcit. Hoc modo ſermones mutuos miſcendo dum progrediebamur, unus ex nobis ſubjunxit, Dominationem Veſtram rarum quid & mirabile in celebri ſuo *libro de experimentis circa generationem inſectorum*, de culicibus annotaſſe, nempe quod animalcula hæc in illa ipſa perfecta ſtatura naſcantur, quam per totam vitam conſervant; unde curioſum ſuum deſiderium expoſuit propriis oculis videndi, num experientia revera confirmaret id, quod Dominatio Veſtra recenſuit. Prorſus non dubito, alius noſtrûm regeſſit, eſſe rem veriſſimam, quam *Dn. Franciſcus Redus* propoſuit, quia tale quid in aliis etiam inſectis volantibus fieri video, & ſpeciatim, ut de muſcis ſileam, ſæpe & attentè vidi, quod, ubi folliculi ſerici papiliones pariunt, hi ex folliculo in perfecta magnitudine exeant, quæ augmentum non admittat. Mihi, qui ex memorato libro falſitatem opinionis illorum evidenter cognovi, qui inſecta ex materia aliqua, quæ putrefacta diſponatur & habilis fiat, ut in animalia viva transmutetur, naſci credunt, nihilominus quoniam aliquæ adhuc impreſſiones, quas primis à Præceptoribus in pueritia accepi, mihi remanſerant, nonnihil tamen ſuſpicionis de hac generatione, inprimis culicum ſupererat. Unde eandem, prout ex *Ariſtotele* fui inſtructus, Amicis meis exponere volui, qui præterquam quod animalia ex materia putrida ſupra terram naſci aſſerit, in plurimis inſuper locis, talem generationem quoque in elemento aquæ inveniri docet, prout inprimis hoc in *cap.* 19. *libr.* 5. *hiſt. animal.* affirmat, culices nempe ex illis vermibus naſci, qui aſcarides vocantur; aſcarides verò ex luto, aut ſedimento puteorum, vel alio quovis loco, ubi aqua colligitur & ſtagnat. Ab opinione *Ariſtotelis* non diſſentit *Ulyſſes Aldrovandus lib.* 3. *de inſect. cap.* 5. ſcribens, quoſdam culices ex cadaveribus putrefactis, alios ex putri materia, quæ in fundo ſtagnorum & paludum reperitur, alioſque ex herbis & arboribus generari. Multos deſuper, nec non de aquæ & terræ differentiis diſcurſus inter nos movimus; tandem verò concluſum fuit, vanos

nos

nos utplurimum & inutiles eſſe ſyllogiſmos; conjecturas & plauſibiles rationes, ubi duce experientiâ, comite judicio & ingenio in veritatis cognitionem veniri poteſt.

Quare cum opportunum æſtatis tempus eſſet, non inconveniens fore propoſitum fuit, ſi aliquis noſtrûm, veritatis hujus eruendæ causâ experimentum inſtitueret; id quod mihi, utpote annis minori & curioſiori fuit commiſſum. Hoc etiam, qui penitus conſentaneum reperi illis, quæ à Dominatione Veſtra cum tanta diligentia, ſedulitate & doctrina ſcripta fuerunt, nunc recenſere audeo, certus eadem humanitate & protectione ſuſceptum iri, qua mihi ſtudiisque meis favere hucusque placuit.

Die igitur 20. M. Junii hujus anni 1679. largam quantitatem illius aquæ apportari curavi, quæ quaſi ſtagnans in vivariis verſus collem Imperialem ſitis invenitur. Hanc in vaſe vitreo aperto, ſex digitorum transverſorum altitudine, in ædibus meis libero aëri expoſui, eandemque quantitatem in alio ſimili vaſe optimè clauſo locavi; & poſtea continuâ obſervatione vidi, vas apertum culices aliquos circumvolitare, propatereaque intentionem meam poſſe me obtinere certo ſperavi; neque hac meâ ſpe excidi, quemadmodum d. 24. dicti menſis vermiculos aliquos natare ibi deprehendi, tam minutos, ut vix oculis patuerint, nec figura eorum diſtingui potuerit, quamvis admodum probabile ſit, ob aquæ refractionem & vaſis quaſi rotunditatem eosdem majores quam revera erant adparuiſſe; cum interea altero in vaſe clauſo vermis nullus hactenus comparuerit, licet multi culices illud circumvolitaverint & ingreſſum tentaverint. D. 28. vitrum, in quo vermiculi iſti natabant, chartâ foraminulis pertuſâ à me clauſum fuit, ne, ſi fortaſſe culices ibi producerentur, avolare poſſent, antequam eosdem obſervaſſem. Diebus ſeqq. ſenſim creſcendo, d. 10. M. Julii ad eam magnitudinem pervenerunt, ut eorum externam figuram optimè videre potuerim. Hi utplurimum ex decem ſegmentis vel annulis componuntur, qui quo magis ad caudam accedunt, eò magis etiam in magnitudine diminuuntur. Primus annulus, qui capitis officium præ-

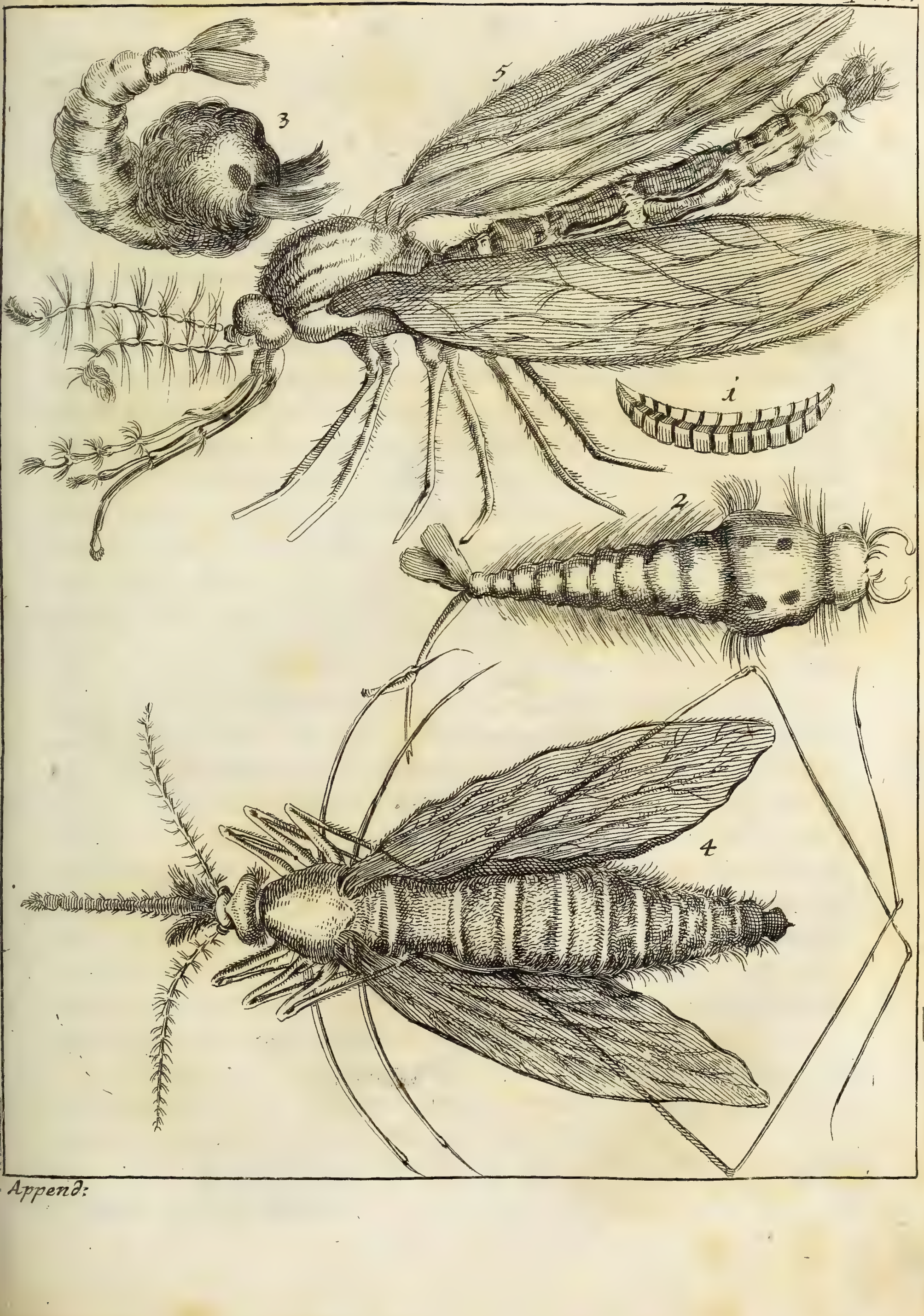
ſtat,

ſtat, aliquantum major eſt cæteris omnibus, inque parte anteriore aliquid oblongum habet, aut rugam, in qua os eſt, quod in continuo motu eſſe videtur, atque in medio duorum cuſpidum vel recurvorum corniculorum juxta ſe poſitorum comparet. In altera extremitate, quæ caudæ loco exſiſtit, antennula viſitur, paulò craſſior, ubi cum corpore vermis jungitur, & paulatim ſubtilior evadens, usque dum tenuitatem imperceptibilem nanciſcatur, nec in unum cuſpidem, ſed in duos inſtar amplioris furcæ terminatur, uno ad dextrum, altero ad ſiniſtrum latus inclinante. Cæterum totum corpus minutiſſimis, diverſæ longitudinis pilis tegitur, quorum longiores horizonti ſunt paralleli. Verum quia minutias tales commodè & clarè deſcribere nequeo, meliorem in modum, quantum fieri potuit, culicis figuram, eamque multo majorem, quàm revera eſt, ſiſtere volui, qualem ſcilicet microſcopium unico lente inſtructum monſtravit, *numeroque* 2. Tabula exhibet.

Vermes igitur iſti, aquæ innatantes, variè ſe agitant, potiſſimum verò à fundo vaſis rectâ ad aquæ ſuperficiem, non tamen more animalium antrorſum, ſed retrorſum, caudâ nimirum præviâ tendunt, atque ubi ſummitatem aquæ attingunt, ibidem parumper, & cum cauda bifurcata ei quaſi immobiles adhærere videntur, reliquo corpore pendulo, & capite deorſum ſpectante, ubi verò ad natandum redeunt, maxima cum celeritate id exequuntur.

Interea corporis mole usque ad d. 20. Julii creſcere continuarunt, quo die aliquos figuram, colorem, motumque, antennulâ nempe illâ caudæ bifurcatâ diſparente, & in dorſo juxta caput duobus ſupra memoratis corniculis prodeuntibus, mutaſſe vidi, colorem inſuper, quem antea nigricantem cinereumque habebant, jam candidum & quaſi pellucidum ſunt adepti; in motu, à fundo vaſis ad ſuperficiem aquæ, ad ſemicirculi figuram inflexi lentiſſimè aſcendebant, aut ut melius dicam, ferebantur vel impellebantur, eo prorſus modo, quo in aqua corpus aliquod minus grave, quàm aqua ipſa eſt, quaſi ſuſpenſum aſcendit: ubi

verò

Append:

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

verò dorſo ſummitatem aquæ attigerunt, immobiles ibi paululum morabantur; ſed ubi ad fundum remeare volebant, magnâ & vehementi velocitate id faciebant, & ſemicirculum ſuum dilatabant, ad modum arcus ſagittam emittentis. Horum figura *numero* 3. præſentatur.

Diebus ſequentibus omnes reliqui vermes, jam unus, jam alter, in eandem figuram, colorem & motum ſe transformarunt, ita ut d. 26. Julii omnes eâdem ratione fuerint mutati; & ſic ad primum usque diem Auguſti perſtiterunt, ubi primum culicem enatum vidi, reliquis ſucceſſivè eodem modo comparentibus, ita ut d. 6. Aug. omnes eſſent enati, & ex eorum folliculis ſive aureliis chryſalidibusve, aut, ut rectius dicam, vermibus excluſi, ſiquidem dorſum vermis in ſuperficie aquæ hærentis per longum findebatur, atque ex ea apertura culices erumpebant, qui in elemento aëris ſe volvendo avolabant, & ſex ſuis pedibus in ſicco vitro, aut charta, qua vitrum erat coopertum, ſe firmabant, exuviis interea partim ſupra aquam, partim in ea natantibus, omnibus tandem ad fundum ſecedentibus. Culices verò in illa ipſa magnitudine comparebant, qualem communiter videmus, quando cum tanto faſtidio per domos & hortos ſtrepitoſè circumvolant. Unde veriſſimum eſt, animalcula hæc in illa ipſa magnitudine naſci, quam in reliqua ſua vita conſervant, prout optimè Dominatio Veſtra in dicto ſuo *libro de inſectis* ſcripſerat. Sicut vero omnia reliqua animalia in ætate ſua perfecta incraſſari aut macreſcere, & conſequenter in ſuo corpore aliquam dilatationem aut diminutionem pati poſſunt, ita & culices parumper ſecundùm ubertatem aut defectum nutrimenti, creſcere vel diminui poſſe verum eſt; nec minùs certum, ventrem culicum ovis prægnantium magis turgere quàm marium, aut femellarum, quæ ova jam pepererunt.

Culices qui, uti dixi, 5. vel 6. dierum ſpatio nati fuerunt in vitro occluſo, ob alterius alimenti, præter aquam, defectum, etiam intra ſex dierum terminum mortui fuerunt.

Intra quod tempus tamen alii culices non obierunt, quos in

in alio vitreo vaſe naſci curavi, quia huic, aquâ prius ſenſim depletâ, aliquas res, cortices peponum, cucurbitarum, pyrorum, ficus maturos, ſummitates teneras arborum, pro eorum nutrimento, utque bibere poſſent, parvum vaſculum vitreum aquâ plenum immiſeram; qua diligentia vitam plus quàm per integrum menſem conſervarunt; in quo tempore corpora eorum creviſſe nunquam deprehendi. Hoc tamen monere debeo, quòd primi iſti culices, quamvis omnes quinque vel ſex diebus poſt nativitatem ſine cibo mortui fuerint, nihilominus poſtmodum abunde obſervaverim, terminum hunc mortis non tam certum eſſe, quia reiteratis aliis experimentis citius tardiusve eos obiiſſe didici, cum, quantum cognoſcere potui, ad vitæ majorem minoremve longitudinem, locum in vitro largiorem vel exiliorem, & temperiem aëris magis minusve calidam, multum contribuere, ita ut in vaſe capaciori, & loco calidiore vitam longiorem, quàm in vaſe arctiori & loco frigidiori ducant. Quod etiam in vermibus, qui culices producunt, evenit, qui nempe celerius temperie calida quam frigida creſcunt, atque ad culices generandos apti fiunt, ita ut, ſi radiis ſolaribus exponantur, vix credi queat, quàm citius creſcant, ſecus in umbroſo loco, ſi detineantur; prout non minus celerius incrementum ſumunt & craſſiores evadunt in aquis lutulentis & impuris, quàm in limpidis; id quod accidit, quia in illis plus nutrimenti neceſſarii, quàm in his inveniunt. Et interdum ubi in locis multùm frigidis, aut etiam admodum claris aquis detinentur, multis diebus ſine augmenti ſigno remanent, ac tandem emoriuntur, nec ad culicum productionem apti redduntur.

Non ſolùm ad aquas puras & inprimis corruptas, culices pro vermium horum generatione advolant, ſed etiam lubentiſſimè in aquis, quibus paululum vini fuit immixtum, eosdem producunt; unde haud difficulter intelligi poteſt, cur aqua in illis puteis, quibus fortuitò aliquid vini fuit infuſum, quandoque vermineſcat; cujus rei certitudinem experimentum ſequens ſæpe inſtitutum mihi præbuit: d. 13. Auguſti aquam putealem magnis dua-

duabus vitreis cucurbitis infudi, paucâ vini rubri quantitate ſuperadditâ, unam earum apertam reliqui, & alteram chartâ duplici perfecte occluſi: In hac nunquam vidi aquam verminoſam eveniſſe, in illa verò d. 23. Aug. totam aquam minutiſſimis vermibus plenam obſervavi, qui de die in diem creſcebant, & eorum aliqui die ultimo præfati Menſis caudæ antennam deponere, ac ſemicirculum ſupra memoratum facere cœperant, ex quibus d. 3. Sept. primos culices enatos conſpexi, quin d. 13. omnes jam evolutos deprehendi. Sed d. 14. cum in aliud vas vitreum aquam majori vini quantitati permixtam infudiſſem, & vas apertum reliquiſſem, nunquam ibi vermes enatos vidi, fortaſſe quòd ob temporis frigiditatem culicum generatio deſierit, vel nimium vini immiſcuerim.

Hucusque abunde mihi ſatisfeceram circa certam & indubitatam notitiam, quòd vermes iſti nativitatem ſuam ex ſeminibus aut ovis in aqua contentis ſortiantur, quia in aquis occluſis nunquam animalcula talia oriebantur. Et hæc certitudo confirmabatur, cum Dominationem Veſtram mihi ſæpe retuliſſe recordarer, quòd tempore Sereniſſimi Magni Ducis Ferdinandi ſecundi, glorioſæ memoriæ, magno huic Principi diverſo tempore diverſæ aquæ ſpecies ex diverſis & longinquis, ac quaſi à noſtro mundo diviſis regionibus fuerint allatæ, ob nobilem curioſitatem, qua ipſe in famoſa Academia del Cimento diverſum earum pondus examinari volebat; & tamen aquæ iſtæ optimè in vaſis vitreis concluſæ nunquam verminoſæ evaſerunt, etiamſi longiſſimas navigationes, magnas climatis diverſitates, & iter ſub linea æquinoctiali expertæ fuerint: in aula enim Toſcana tunc diverſis temporibus aqua Jordanis, Nili, ex puteo Meccæ, & aliquibus prope Conſtantinopolin fontibus, ex vicinia Goæ, inſula Ceylan, Inſulis Philippinis, ex portu Braſilienſi omnium Sanctorum, Lacu dulci Mexicano, Inſulis nonnullis Antillis, fluviis Hiſpaniæ Manzanares & Tago comparuit.

Aſt magnum me tenebat deſiderium deveniendi in cognitionem horum ovorum & ſeminum, quomodo, & quando à cu-

licibus in aquam fuerint projecta, ideoque omnem poſſibilem diligentiam, ſemper tamen fruſtraneam adhibebam; & jam de felici eventu deſperabam, cum fortuna me eò conduceret, quò multo ſtudio pervenire non poteram; ſiquidem aliquando in pergula horti ad S. Thomam Aquinatem exſpatiatus, magnam culicum copiam intrantem & exeuntem conſpexi ex ingenti concha, quæ aquâ repleta erat, & irrigandis viridarii iſtius plantis inſerviebat; propterea videre geſtii, an illa in aqua aliquid eſſet, quod ad propoſitum meum dignam obſervationem ſuppeditaret; & certè ſupra aquam plurimas variæ magnitudinis naviculas, quarum majores latitudine & longitudine ſemen peponis non excedebant, natare vidi; naviculas nominavi, quia figuram parvarum navium repræſentabant, ſimiles illis, quibus in noſtro flumine Arno utimur: ſupernè erant concavæ, & per longitudinem in duas extremitates æqualiter incurvatas terminabantur, corpuſque earum plenum erat ſubtiliſſimis planis, mirabili ordine uno juxta alterum poſito, atque inter unum & alterum planum ſpatio aliquo vacuo manifeſtè comparente; quarum figura, quantum fieri potuit, *numero* 1. ſiſtitur.

Viſo tamen eleganti & curioſo opere, cogitare cœpi, quid eſſe id poſſet, & cui uſui à natura eſſet deſtinatum, ſimulque eodem tempore navicularum illarum natationem & motum ſupra aquam obſervavi, vix enim ſummam aquæ ſuperficiem cum ſola extremitate carinæ ſuæ, ut ita dicam, tangebant, ex omni minimo aëris afflatu, aut halitu, aut qualibet alia minima ac imperceptibili aquæ motitatione, aut ubi earum aliquas digitis capere volebam, taliter ab eis auffugiebant, ut ſenſu quodam pollere viderentur; & non ſolùm ſic recedebant, ſed aliquando contrario ſucceſſu velociter verſus digitos accedebant, quando horum extremitate ſuperficiem aquæ tangebam. Dum curioſis talibus & contrariis motibus harum natantium navicularum intentus eram, atque in memoriam revocabam, quæ circa mutuas acceſſiones & fugas corpuſculorum natantium didiceram in *cap* 9. *& ſubſeqq. propoſitionibus* in doctiſſimo *libro de motionibus naturalibus à gravi-*

gravitate pendentibus, edito An. 1670. à celeberrimo & nunquam ſatis laudato *Dn. Joh. Alph. Borello*, in eadem aqua nonnullos minimos vermiculos obſervavi, eandem figuram, colorem & motum cum illis habentes, quos ſupra à culicibus naſci dixi; unde mox cogitare cœpi, an naviculæ illæ fortaſſe ſemen & ova culicum continerent, atque ut certior fierem, unam eorum ſumſi & aquæ puriſſimæ in cyatho inditam ſolis radiis expoſui, ubi in breviſſimo tempore naviculam in minimas particulas diffractam vidi, quæ partim in fundum deſcendebant, partim per aquam ferebantur, atque in ipſa aqua ſubito conſpexi enatos 30. vel 40. iſtorum vermiculorum tam minimorum, ut oculis vix comprehendi potuerint, & fortè non comparuiſſent, niſi perpetuus eorum motus & pelluciditas aquæ, aërisque ſerenitas multum contuliſſet.

Propter hoc aliaque porrò inſtituta experimenta certior planè factus ſum, naviculas has intra ſinus ſuos, i. e. ſpatia planis interpoſita culicum ova continere; & maxima cum admiratione vidi, poſſe ex culice naviculam prodire, quæ ipſo culice multò major adpareat; unde naviculas haſce admodum parvas & contractas debere excluſas fuiſſe cogitavi, quæ poſtea vel ab ingreſſu aëris, vel fermento aliquo in eis contento rarefiant & dilatentur; idque etiam ipſiſmet oculis didici, obſervando, quòd ſemper ampliores redditæ, & usque ad aperturam ſuam, inque minutiſſimas, & inviſibiles quaſi particulas diſſolutionem, dilatatæ fuerint; ex qua apertura immediatè minutiſſimorum ovorum ſemini peponum ſimilium, aut ſaltem parum diſſimilium excluſio ſecuta fuit. Si forſan curioſus naturalium rerum indagator experimenta hæc readſumendo, non adeo examuſſim conformia meis deprehenderet, recordetur, me hîc non enarrare id, quòd neceſſariò circa ortum culicum ſic evenire debeat, qui tantùm indicare volui, quid oculis propriis conſpexerim, atque ſi parvulas has naviculas in aqua ovulis imprægnata obſervare ei non contingeret, nollem falſitatis ab eo incuſari, cum ſaltem in loco eas deprehenderim, ubi maximus culicum numerus fuerat; ne-

que etiam omnibus horis ibidem videbantur, quia paucis momentis, & maximè quando calor magis viget, evaneſcunt, prout cum omnibus illis accidit, quas in concha horti S. Thomæ vidi, quarum multitudine licet aquæ ſuperficies propemodum tecta eſſet, poſt pauca momenta nec unicam amplius cernere potui; quin & inſuper evenire poteſt, ut non ſemper prædictæ naviculæ, ſed interdum ob caloris æſtivi vehementiam ſola ovula, aut fortaſſe etiam vivi in aquam à culicibus fuerint excluſi, prout Dominatio Veſtra in libro de generat. inſect. id fieri indicavit, quæ aliquando ova, aliquando vivos vermiculos parturiunt.

Duo culicum genera, figurâ aliquantum differentia, à ſupramemoratis vermibus naſci obſervavi, ceu numero 4. & 5. videri poteſt. Indubitatò dicere nequeo, an generis, vel ſexus ea ſit differentia, i.e. quòd unus culex ſit maſculus alterque fœmella. Illud tamen pro certo adfirmare valeo, tertium etiam eſſe culicum genus à prioribus diſtinctum, quod ſæpe in aquis, quas datâ operâ inverminare feci, deprehendi; & hi culices ejusdem quidem cum prioribus ſunt figuræ, ſed multò minores, & alas rotundiores, coloremque ferè nigricantem obtinent, atque à vermibus planè ad modum reliquorum duorum naſcuntur, qui tamen colore intensè rubro & cinnabarino præditi ſunt. An magni iſti & craſſi culices, qui per nemora vagantur, quartum aliquod conſtituant, vel cum reliquis conveniant, aut ſaltem quòd à majoribus oriantur, ob deſuper non factum experimentum, dicere nequeo. Scio interea culicibus non eſſe annumerandas, quod multi autores fecerunt, muſculas illas, quæ ex arboribus populis & ulmis oriuntur, cum magna in figura, nativitate & transmutatione ſit differentia, illæque muſculæ utplurimum domos non intrare nec ideo dormientibus, ſecus ac culices faciunt, tam faſtidioſæ eſſe ſoleant.

Ad culicum hanc moleſtiam avertendam diverſi autores multa ac varia remedia medica docuerunt. *Plinius* veſpertinam corporis totius cum oleo abſinthii inunctionem laudat; *Æmilius Macer*, aut quisquis ſit author verſuum, qui ſub ejus nomine circum-

circumferuntur, fortaſſe ignorans culices vinum non abhorrere, univerſi corporis vino immerſionem ſuadet, in quo abſinthium infuſum & coctum fuerit. Alii faciem, manus & brachia ſalivâ, poſt cuminum maſticatum, illinere docent; & quidam recentiorum idem cuminum maſticare, & poſtea cum vino albo generoſo miſcere, ſicque eodem ad feneſtras, januas & totam domum, cum ramuſculis viridibus & frondoſis conſpergendas uti præcipit. *Auctor* libri *de medicamentis ſimplicibus ad Paternianum*, qui *Galeno* tribuitur, ſuccum fructuum tamariſci, aut eorum decoctum cum aqua factum commendat. Alii capitis & totius corporis decocto rutæ, aut nigellæ, aut conyzæ, additâ pro majori efficacia multâ vitrioli & carbonum juniperi quantitate, madefactionem laudant; id quod pulchram ſcil. faciem conciliare perſuaſum habeo. Eſt qui omni veſperâ cubitum ituris, capitis ad pedes usque illinitionem cum mixtura ex oleo, aceto & ſalvia, aut ſi ſalvia diſpliceret, ejus loco turis pulvere compoſita proponunt. Græci qui de agricultura ſcripſerunt, ferto ex foliis cannabis contexto & aquâ conſperſo lectum circumdare, proficuum eſſe referunt; & quidam vir egregius vult, ut non procul à capite, & ſub plantis pedum ſpongiæ aceto humefactæ reponantur, ſimilisque etiam in tecto ædium ſuſpendatur, & quod mihi conſideratione dignum, vel ut rectius dicatur, ridiculum videtur, eſt, quòd, dum rationem reddere conatur, propter quam talis ſuſpenſa ſpongia juvare queat, dicat, culices ad eam omnes advolaturas eſſe; nec enim conſiderat, ſi hoc verum eſſet, culices etiam caput & pedes ejus, qui conſilio hoc uti vellet, circumvolitaturas eſſe. Alii ad ſympathiam aut antipathiam rerum, vel potius ſuperſtitionem recurrendo, pilum equinum in medio domus ſuſpenſum remedium infallibile eſſe ſcribunt, credentes fortaſſe, verum eſſe, quod *Apollonius Tyaneus* cum ſuis incantationibus (uti *Tzezes* refert,) effecerit, ut in urbem Antiochiæ & Conſtantinopolis nunquam culices perveniant. Suffumigia ab Autoribus propoſita, tot & tanta ſunt, ut *Mago Iſmeno*, & *Bojardi* ac *Arioſti* Sibyllis tot non innotuiſſe atque in-

uſu fuiſſe credam. Omnes hæ nugæ, quamvis à credulo vulgo pro veris habitæ, prorſus ſunt inutiles, & plusquam ipſi culices moleſtæ. Contra quæ inſecta egregiam defenſionem illud ſolum & unicum præbere mihi videtur, quod ab antiquis Ægypti piſcatoribus inventum fuit, nempe bonum conopeum, quod totum lectum circumdet, & noſtro tempore ex ſubtiliſſimo Bononienſi velo paratur. Unde talibus de remediis plura proferre ſuperſedeo.

Atque ut Epiſtolam hanc finiam, ea quæ ſcripſi, in compendium ſic contraho: Culices non ſponte ex putredine naſcuntur, ſed ex ovis maternis, quæ ſunt perexigua & ſeminii peponum figuram habent, atque in cavitate cujusdam folliculi, naviculam referentis continentur. Hæc non in ſicco ſupra terram aut arborum frondes, ſed in aquas ſtagnantes excluduntur, ex quibus totidem vermes prodeunt, qui poſtquam per aliquot dies in aqua natarunt, & majores evaſerunt, figuram mutant, atque poſt aliquot dies folliculum disrumpentes culices prodeunt, qui quamdiu vivunt, eandem, quam à nativitate habent, magnitudinem ſervant. Si hiſce meis experimentis aliquam veritatis notitiam ſuggeſſi, felicem me nominabo; ſin deceptus in aliquo fuero, rogo, ut Eruditi condonare velint, credantque, ſaltem me non deceptum fuiſſe, dum Deum æternum Creatorem, tam in minimis quàm maximis rebus colendum eſſe conſidero. Quibus Dominationis Veſtræ manus humiliter deoſculor. Florentiæ d. 4. Nov. An. 1679.

Illuſtriſſimæ Dominationis Veſtræ

devotiſſimus & obligatiſſimus Servus

Petrus Paulus de San Gallo.

Exc.

Exc. Dn. LIC. GUILIELMI KERGERI
Epiſtola
A. 1704. *d.* 5. *April. Lignitio*
ad
Nob. D. D. MICH. ERNEST. ETTMüLLERUM, Prof. P. Lipſienſem miſſa,
De
Surdo-Mutorum cura.

Excellentiſſime, Experientiſſime Domine,

Fautor plurimum honorande.

QUod Literis Tuis exoptatiſſimis reſponſoriæ meæ tardius ſuccedant, excuſabis benevolè, dum malui præſentibus nundinis Lipſiæ tecum prolixius colloqui, quàm literis debitâ brevitate connectendis reſpondere. Ultimum tamen coactus impræſentiarum facio, poſtquam morboſus Proteus me inopinatò arripiens fecit differre propoſitum iter, donec ſanitate mihi redditâ idem perficiam, ubi fortè potius Berolinum quàm Lipſiam tranſiturus præſentes reſponſorias differre nolui ulterius. Primum ergo merito miror, Te mihi aſſentari, Curioſorum notitiâ dignum fore laborem meum, quem ſurdo-mutam puellam docendo impendi, cum tamen dudum ipſe noveris ſine dubio, eundem ſuſceptum jam ante Seculum, à Petro Pontio, cujus Valeſii liber de Sacr. Philoſ. editus Anno 1590. meminit, & deſcriptum eſſe in Pauli Bonnetti Reduction de las lettras y arte para enſennar à ablar los mudos edit. Anno 1620. hiſpanicè, poſtmodum à Joh. Wallis Anglo in operibus Mathematicis, Grammaticâ Anglicanâ, Epiſtolâ ad Rob. Boyle in Actis Philoſ. Anglic. & Ephem. Nat. Curioſ. à Franc. Mercur. ab Helmont, ab Holdero & Sibſcotâ anglicè, à Franc. Lana italicè & accuratiſſ. à Joh. Conr. Ammanno aliquoties latinè & belgicè, cujus ſolam methodum in Tr. de Loquelâ

mihi ſuffeciſſe docenti annoto. E quibus, imo pluribus aliis, ſatis patet, rem hanc ſufficienter eſſe jam vulgatam. Quapropter omnino miratus ſum quosdam Theologos, adhuc Caſibus Conſcientiæ difficilioribus annumerantes modum agendi cum Surdo-Mutis de Rebus Chriſtianæ Religionis, qui potius Caſus eſt difficilis patientiæ; cum Rudol. Agricola jam docuerit, Surdo-Mutum ſcripturæ beneficio æquè ac loquelâ mediante alios intelligere ſuosque ſenſus exprimere poſſe, cujus rationem quoque Cardanus dedit, quodque ipſa ſana ratio cuivis facilè perſuadet: nullus enim dubitat, doceri poſſe omnem, ſi modo viſu & ratione gaudeat, Muto-Surdum, ut ſcribat, ſcriptaque intelligat, licet non loquatur, id quod non requirit tantum exercitium diſcentis, docentisve patientiam, quantum requiritur, ut diſcat loqui aliosque loquentes viſu intelligat, quamvis & hujus poſſibilitatem in Belgio clariſſ. D. Ammanni viventes Diſcipuli olim ſurdo-muti, nunc loquentes, abunde teſtantur, meque propria docuerit poſt patientiam laborum frequentiſſimorum Experientia Curioſitati meæ ſatisfaciens. Deſideras porro, vir Excellentiſſime, cum Te noſſe aſſeras neminem, qui vernaculam Germanorum linguam, cujus difficultates probant Exterorum diu in Germania viventium hæſitantia, miræ phraſes, multaque Pronunciationis vitia, hâc operâ docuerit: ut integram Methodum cum omnibus circumſtantiis & difficultatibus annotatis Chartæ committam. Enimvero cum nec titillatione digitorum prurientium, cui atramentum typographicum medetur, me laborare ſentiam, nec abundem otio, qui temporis brevitatem impendendi multarum Veritatum Phyſ. Med. Chym. Mechan. per experimenta probandarum & probatarum Inquiſitioni non ſufficere ſæpe doleo: differam potius prolixam Delineationem Artis hujus in tempus commodius, deſtinandam potiſſimum utilitati Vulgi, iisque qui ſubtilitates Doctrinæ hujus capere non poſſunt niſi per exempla prolixiſſimè demonſtratas; plurimi vero Muto-Surdi ſunt pauperes plebique annumerandi. Judicio meliori præditis & Divitibus, è quorum parvo numero pauci

pauci quoque Muti obſervantur, minus foret neceſſaria hæc Delineatio, quàm ſcilicet ipſi è libris conquirentes hâc de re editis haurire poſſunt, quæque in iis deſunt propria praxi & ſpeculatoria Meditatione ſæpius ſupplere, quamvis, expertus hunc Laborem, judicem, pauciſſimos ſufficienti patientiâ fore inſtructos, quâ plurima vincant Impedimenta. Tuo tamen deſiderio ſatisfacturus brevibus lineis tentabo multa concludere; omiſſis nempe methodis aliorum jam luci publicæ conceſſis, recenſendo potiſſimas difficultates eorumque remedia, quæ iis oppoſui difficultatibus ſpeciatim Linguæ Germanicæ, cujus Cultura hactenus neglecta vel frigidè tractata fuit; quod pariter de Anglicana dicendum, cujus pronunciatio nobis æque difficilis eſt ac pronunciatio noſtræ Linguæ Exteris pluribus, cujus ratio patebit melius è ſequentibus.

1. Lingua Germanica ſecundum Dialectorum varietatem variè pronunciatur, nulla vero dialectus pronunciat accurate prout ſcribit: doceatur ergo pronunciatio ſcriptioni convenientiſſima, ne confuſio & anomaliæ tædioſum faciant Diſcentem.

2. Ob neglectam hucusque orthographiam (quæ, ignotâ formationis ſonorum minutâ differentiâ pronunciationem valde mutante, fuit omnino impoſſibilis, unde in pluribus derivatis vocabulis literæ primitivorum nominum ſunt retentæ, mutato nihilominus ſono ſeu pronunciatione derivatorum) quædam literæ variè ſcriptæ eodem modo pronunciantur e. g. ai / eu/ ei etc. v/ f/ ph etc. quædam aliter ſcribuntur, aliter leguntur e. g. ph/ ſt/ ſp/ c ante e/ i/ etc. *e* quod nunc legendum eſt ut å longum, nunc ut å breve, nunc ut o̊ longum, nunc ut *e* breviſſimum: Et ſanè unica hæc litera difficillimè legitur, cumque ſonus & ſcriptura literarum å/ o̊/ e/ ſæpiſſime confundantur, difficillime regulis malum hoc coërceri poteſt, optimè vero accuratiori impoſterum orthographiâ corrigi, vel interim Mudo-Surdus doceri, ut proferat ſonum medium.

3. Germanorum vocales aliæ ſunt longæ, aliæ breves, aliæ breviſſimæ.

4. Vocales eædem duplicatæ proferuntur uno ſono, non duplicato, ſed longo.

5. h in eâdem ſyllaba ſequens, vocalem præcedentem producit.

6. Duæ vel plures Conſonantes vel ſemivocales, eædem vel diverſæ, ſequentes in eâdem Syllaba vocalem præcedentem corripiunt.

7. Differentia hæc ſoni longi, brevis, breviſſimi, in linguis orientalibus diſtinctius notata, quàm in plerisque Europæis, ſi negligatur, maxime confundit corrumpitque pronunciationem, quare poſt multos errores differentiam hanc notavi notis proſodicis — ◡ (id quod muſicis accuratius fit) puellæque ſurdomutæ manu elevatâ aliterque tempus requiſitum cum ſucceſſu optimo monſtravi, unde multo accuratius legit quam antea, more nobis ſolito.

8. Accentus docetur monſtrando elevationem & depreſſionem laryngis, de quo regulas conſcriptas brevitatis & anomaliarum causâ prætereo; fundamentum ejus eſt, ratione vocabulorum polyſyllaborum, biſyllaba habere accentum in penultimâ; præpoſitivas particulas monoſyllabas be/ ge/ ver/ zer/ breves eſſe, reliquas fere omnes longas, polyſyllabas proprium habere accentum; hinc pleraque vocabula compoſita duplici gaudere accentu &c. quæ non niſi prolixius deſcribi poſſunt.

9. Conſonantes eædem duplicatæ bis formatæ non duplici ſono pronuntiantur, ſed uno longo.

10. Quædam literæ majorem poſtulant impetum exſpirati aëris, quædam minorem.

11. Plures obſervationes minutasque literarum germanicaru differentias, quas notavi, prolixam poſtularent deſcriptione ...m evitaturus ſequentem Tabulam conſcripſi, cujus ſingulæ ...eræ varie ſunt docendæ; quod quomodo fieri debeat, quivis, easdem formando propriis loquelæ organis, aſſumto ſpeculo, obſervans formationem earum debitumque tempus, experiri poterit, cui judicium & patientiam ſufficientem impendere placet.

12. Com-

12. Combinata Pronunciatio ſyllabæ multarum literarum rapidiſſime pronunciandarum, exteris pleriſque æque ac Germanorum Infantibus & Surdo-Mutis difficilis eſt, ſatis frequens tamen exercitium hanc aliaſque difficultates certiſſimè ſuperat.

Tabula Convenientiæ & Diſcrepantiæ Literarum German.

aa ah ee ih oh uh ai au oi uy	el em en eng er	es eſch ſp & ſt
ah å eh ie oo u ay aw oy ui (Ruſticor. potiſſ.)	ll mm nn ng rr	ſſ ſch ſhp ſchp
a e öh üh o åu	l m n nck r	ß (initiantia & poſt particulas præpoſitivas.)
Final. & ante ſemivocales vel Conſonant. duplicatas. ö y ei	etz ex ck pp th ff	ſ
i ey	tz x k p tt f	s
ů eu	z ks q bb dt ph	ch
ew	tſchs g b d v	j quod ſæpe falſe ſcribitur loco i.
w öw	c ante e/i/y. t et	

h in unâ eâdemq; ſyllaba ſequens vocalem rarò vel nunquam legitur. qu qv chr kr kw pf rapidiſſ. c ante a/å/o/ö/u/ů/l/r/

Notandum porro eſt, quod non minus ſit difficile loquelam vel Scripturam intelligere, quam pronunciare vocabula, ob multas phraſes ſuperfluas vel ineptas.

1. Igitur plurima Nomina Rerum, quæ Rationi quidem non verò ſenſibus externis ſunt obvia, demonſtrari non poſſunt, ut intelligat eadem Surdo-Mutus; niſi prius ſufficientem copiam nominum memoria teneat, quæ res denotant ſenſibus patentes, tunc enim denominationes Rerum ſenſibus non obviarum poterunt deſcribi relativè, oppoſitivè, negativè, per ſimilia, circumſtantias varias &c.

2. Subſtantiva, quæ ſenſibus quotidiè occurrunt vel depingi poſſunt, monſtrentur in vulgari Puerorum Orbe picto, vel copio-

pioſius im Teutſch-Lateiniſchen Wörter-Büchlein mit kleinen Bildern/ Nürnberg 1683. f. 8. vel alibi depicta.

3. Adjectiva & Participia, Subſtantivis, quibus maximè propria ſunt, juncta intelligentur.

4. Verba uſitatiſſima ſunt ea potiſſimum, quæ ſunt anomala & auxiliaria, geſtibus monſtrari poterit eorum ſignificatio, qui à Surdis optimè diſci poſſunt.

5. Pronomina, Adverbia, Præpoſitiones, Conjunctiones, Interjectiones colligantur ſynonymice, e. gr. du/ dir/ dich/ etc. und/ auch/ desgleichen etc. nein/ nicht/ um/ weder etc. ſic enim longè compendioſius intellectâ unius taliusmodi vocabuli ſignificatione per exempla, intelligentur ſimul reliqua collecta, multumque labor diſcentis docentisque minuetur.

6. Syntaxis, Phraſes &c. doceantur exemplis mediantibus frequentique uſu, melius quam Regulis. Multa ſuperſunt alia ſpecialiora, quæ brevitati nunc ſtudens omitto, quæ inter eſt modus colloquendi geſtibus, quem Linguæ univerſalis vicarium me docuit Puella ſurdo-muta, quique ſanè mihi multoties magnam fecit delectationem, auxitque patientiam, quapropter forte commodior occaſio tempusque ſufficiens facient aliquando, ut eundem majoremve repetam laborem, curioſitati meæ ſatisfacturus inquiſitione Notitiarum nobis connatarum mentisque ob loquelæ defectum multis loquentium præconceptis opinionibus parum turbatæ &c. Soror mea, quæ jam docendo puellam ſurdo-mutam me ſæpe juvit, eamque, me profecto, ulterius reddet docendo magis loquacem, ſibi propoſuit, ejusdem ſororem pariter prorſus ſurdo-mutam docere, ubi magis adoleverit, aptiorque per ætatem erit doctrinæ; unde colligemus ſine dubio plures hâc in arte obſervationes, quibus datâ commodâ occaſione aliorum forte accedent Labores, quibus integram Methodum docendi Surdo-Mutos prolixè communicavi, quosque putabam ſatis fore patienter hanc operam exercitaturos. Placet addere paucis notos uſus hujus Artis reliquos, quos Cl. Ammannus recenſet, quique ſunt, emendare Loquentium vitioſam loquelam;

juva-

juvare Surdos non ſimul Mutos, ut alios oculis intelligant, non utentes auribus; Infantes pauciſſimo tempore docere, ut bene legant ſcribantque; alios muſſitantes vel remotos viſu intelligere; genuinamque omnium linguarum Pronunciationem delineare melius poſſe: quibus profecto ſatis commendatur hæc doctrina, quæ ut vulgo magis aliquando innoteſcat ſolatiumque exhibeat Surdis Mutisque, quorum plurimi nunc ob propriam pauperiem, multam temporis jacturam, Conſanguineorum ignorantiam, Docentium deficientem patientiam &c. miſeri deſeruntur, faciam ſpecialiſſimâ Delineatione totius Methodi, aliarumque Linguam Germanicam illuſtrantium obſervationum congerie, quando mihi Tempore magis abundare licebit. Excuſabis me benevole, ſi Compendii ſtudium meaque feſtinatio Tibi non prorſus ſatisfaciant, meque Favoris Tui reddes certiorem, addendo reſponſoriis Tuis deſideratiſſimis nova quædam Literaria Phyſico-Medica, judiciumque de Autore & poſſibilitate nuper promiſſæ Bibliothecæ univerſalis Medicæ. Vale faveque

T. obligatiſſimo

L. Guil. Kergero.

REALIS de VIENNA
Meditatio de gravitatis & cohæſionis cauſa.

KEplerus hodierni mechaniſmi primus cum Gilberto auctor cauſam gravitatis credit affectationem unionis magneticam; quæ ſententia ſi quid imperfecti, nil certe abſurdi continet: Carteſius ducis Kepleri & promotor & corruptor ſolum ſolis vorticem docet gravitatis cauſam; quam opinionem Keplerus ut invenit ſic abjecit, quia ex ea gravia ſub polis horizontaliter caderent: Alii alias cauſas adſignant. Verior videtur hæc: Terra tanquam ſuffocatus (olim verus) ſol debilitatos adhuc vibrat radios; æther neceſſario cum impetu ſuccedit, protruſæ ſubtilis materiæ locum repleturus, ut videmus in igne, & ut procul dubio fit in ſole, qui inde vivit: Ætheris hic lapſus ſpecioſa ratione

gravi-

gravitatem: colliſio delabentis ætheris & aſcendentis (è terra) luminaris materiæ, compreſſione cohæſionem & duritiem; aſcenſio illa lucis terrenæ, perpendiculum plantarum & arborum in montium etiam hypothenuſa, &c. efficit.

Geocoſmum autem noſtrum olim fuiſſe aliquem ſolem, ſatis prodit 1. ingens aeris quantitas, quæ tanta non eſſet, niſi lux terræ eam protruderet: 2. vaſtus nubium oceanus, aliæque exhalationes, 3. ignivomi montes, 4. plantæ ad perpendiculum terræ ſurgentes omnes, 5. major verſus polos, quam æquatorem gravitatio, ſive creſcens corporum gravitas creſcente loci latitudine, cum ſcilicet terra lucem ſub æquatore fortius quam ſub polis evibret, hinc æther verſus polos violentius irruat; ut pendulorum longitudo varianda pro latitudine loci prodit: Sola enim Neutoni ratio de majore & minore climatum vi centri fuga fortaſſe vix ſufficit. 6. Carteſii adſenſus, & felix inde diluvii explicatio, quam è Keplero recte collegit; Keplerus enim docet, lunam æque à terra ac à ſole terram emiſſis ſpeciebus magneticis abripi, primarios planetas corticibus aliquot involvi, imo lumine aliquo gaudere proprio; quæ omnia ſubterraneos ignes ſeu priſtinos ſoles arguunt: Ex his Carteſius ſolarem telluris ſtatum, diluvii derivationem aliaque myſteria ſua didicit, licet ſubtiles Kepleri vortices in craſſiores perverterit, quibus terræ etiam vertigo à ſolis rotatione proflueret: quod tamen falſum, quia ſic terra ab ortu verſus occaſum rotanda erat, quæ tamen ab occaſu verſus ortum rotatur, à proprio procul dubio, ſuperſtite in viſceribus igne.

Sche-

SCHEDIASMA
De
PARREIRA BRAVA,
Novo Americano Calculi
remedio;
Ad
Illuſtrem Academiæ Leopoldino-Imperialis
Natur. Curioſ. PRÆSIDEM
DN. D. LUCAM SCHRöCKIUM
ſcripta
à
MICHAELE FRIDERICO
LOCHNERO, D.

ILLUSTRIS CELSE.

INgratiſſimus merito eſſem, ſi prorſus inſignia Tua in me merita, ſilentii peplo involverem. Poſtquam enim Tibi, VIR SUMME, placuit, poſt obitum B. Hermetis noſtri, (cujus Animulæ nunc cœli incolæ æternum bene, corpori vero tot ærumnis, tot calamitatibus defatigato, terra levis ſit:) de novo Ephemeridum Directore, cui in colligendis, & publicæ luci exponendis obſervationibus Academiæ noſtræ, cura committi poſſit, agitare conſilia; Illuſtris Thomaſius noſter,

- - delicium quod maximus ardet Apollo,
Pectus quod Charites, quod Muſas continet omnes,

mei mentionem injecit, Tuique favoris pararium ſe præbuit; atq; ita factum eſt, ut me immerentem plane, & hac de re ne cogitantem quidem, Adjunctorum Academiæ numero inſerere, munusque, quod Thomaſius noſter Amicorum mellitiſſimus jamdudum meruit, mihi conferre volueris. Neque hic adhuc Tuus favor ſubſtitit: cum enim Ephemeridum Academicarum Centuriis novis, utinam ex Tuo & Academiæ voto excudendis, lubens volensque opem commodaſſem & operam, in curarum me adſciſcere conſortium, tandemque Directoris munere, ſupra meritorum ſortem me beare, & tot favoris ac benevolentiæ documentis, quibus penè ſuccumbo, cumulare dignatus es. Tantum enim abeſt, ut dignitates illas, quas plena manu liberalitas & affectus Tuus mihi admetitur & confert, promeruerim unquam, unquam ſperarim, ut potius me planè indignum æſtimarim: humeros certe operi, tenuitatis meæ probe conſcius, ſubtraxiſſem & digniori ceſſiſſem, ni in conſummatiſſimum Tuum judicium & prolixam liberalitatem peccare, atque labores Academicos mihi collatos ſubterfugere

gere voluiſſe viderer. Suſcipio igitur, VIR EXCELLENTISSIME, molem negotii, cui me deſtinaſti, ſummâ alacritate, cum nil ardentius optem, quam ut operam, diligentiam, nervos viresque omnes emolumentis Academiæ promovendis impendere, ſemperque Tua juſſa capeſſere poſſim; utque publicum gratiſſimæ erga Te, VIR SUMME, exſtaret mentis τεκμήριον, hoc de Parreira brava levidenſe Schediasma offero, & Tuo inſcribere Nomini Tutelæque audeo; utinam virtutum tuarum tam perenne, quam affectus cultusque mei ſincerum monumentum. Equidem ſi fata ſuſceptis laboribus adſpiraſſent, Myrmecologiam meam, cujus ſynopſin dudum Dec. II. Ann. VIII. exhibui, quæque jam per XX. & plures Annos in ſcriniis latet præli carceres expectans, deprompſiſſem: cum vero calamitoſiſſimis hiſce temporibus, ſumptibus & impenſis parcant Bibliopolæ, ſpes omnis de edenda Myrmecologia, in ſpongiam forte incubitura, irrita eſt facta. Hanc igitur opellam, ad averruncandum ingrati animi crimen, elegantiori deſtitutus Argumento interim offerendam cenſui, probe licet agnoſcam, hanc nitore illo & elegantia deſtitui, quam Acade-

miæ noſtræ leges deſiderant, ingeniumque Tuum cultiſſimum expoſcit; quis enim comti quid, quis exaſciati & limati, quis id, quod deroſos ſapiat ungues, à me expectet, cum omnibus, qui me norunt, notum, totam diem, noctisque ſæpius bonam partem, catenatis praxeos ſollicitudinibus deſtinatam eſſe, ut fœtus hic luci expoſitus inter ejulatus dolentium, inter ſuſpiria ægrotantium, inter lacrymas adſtantium adoleverit. Scribendi autem hoc negotium eo tantum fine ſuscepi, partim, ut Tibi, PRÆSES VENERANDE, Academiæque noſtræ ſplendidiſſimæ conſtaret, deficientibus licet viribus, voluntatem tamen promtiſſimam in negotioſiſſimo otio inſerviendi non deeſſe; partim ut novo hoc munere auctus, lemmatis Academici probe memor, pluribus Dn. Collegis plane otioſis, debili licet lumine, præmonſtrarem viam, cotisque vice fungerer

- - - - - acutum
Reddere quæ ferrum valet exors ipſa ſecandi.

Vale, STATOR Academiæ noſtræ, qui ſi juſta ſalutiferæ Arti ſuppeterent pretia, debitusque haberetur honos, a Vindeliciis tuis, & tota Germania illud promeruiſſes, quod

Græ-

Græcia olim decrevit Hippocrati, Darius Democedi, Ptolemæus Eriſiſtrato, Auguſtus Antonio Muſæ, Claudius Aruntio, & ut noſtris ſeculis ſim propior, Verona ſuo Syphilidis debellatori Fracaſtorio. Te, Ἄνδρα πολλῶν ἀντάξιον ἄλλων, Hygeia ipſa ſervet, Tibi pro Tua ſalute Academia noſtra mecum vota nuncupat. Vale iterum iterumque

O! & præſidium & dulce Decus

noſtrum, & favere perge

Tuo

Norib. ipſis Cal. Februar.
Anno 1712,

Periandro.

Anni

ANni aliquot jam elapſi ſunt, cum Chiliarcha ex Anglorum gente, colico dolore excruciatus, meam ſollicitaſſet opem, non ſine doloris acutiſſimi promtiſſimo levamine, quem alias diro huic malo obnoxius, per plurimos dies ſenſerat. Priſtinæ ſanitati reſtitutus, cum in lumborum regione idea doloris haud adeò acuti ſupereſſet, illumque calculi judicarem ſobolem, & huic quoque hoſti pellendo deſtinarem remedia, ille ad nutum hactenus obſequioſus ſumere renuit, & remedium ſic ſatis generoſum ad omnia Calculi Renum & Veſicæ mala averruncanda in promtu ſibi ipſi jam eſſe regerit; me inſtante & urgente tandem inquit:

Si latus aut renes morbo tentantur acuto,
Quære fugam morbi,

in hac, quam mihi ſimul exhibebat, radice, auribusque meis tunc temporis barbarum nomen adjiciens, Parreiram bravam vocabat. Omnibus, quotquot novum hoc Pharmaci genus monſtrabam, & nomen planè ignotum erat & radicis efficacia. Menti obverſabatur illud Arati:

Πάντα γὰρ ὄπω
ἐκ Διὸς ἄνθρωποι γινώσκομεν, ἀλλ᾽ ἔτι πολλὰ
κέκρυπται. Τῶν αἴκ᾽ ἐθέλῃ κ᾽ ἐσαυτίκα δώσει
Ζεὺς.

Omnia nondum
Ex Jove mortales cognoſcimus, occulit ille
Plurima, dum lubitum fuerit, quæ tradet.

Domum redux excuſſi fere omnes, quos in meo librario penu habui, Hiſtoriæ naturalis loculos; ſed opem omnem & operam perdidiſſe rebar, cum altum hac de radice ubique eſſet ſilentium. Mancam & mutilam materiæ medicæ notitiam ſic expertus, nullam judicavi Artis cognitionem jucundiorem, quam rerum naturalium

ralium ex Indiis aliisque orbis olim incogniti partibus allatarum ulteriorem diſquiſitionem, qua ſine æſtu, ſine ſudore, ſine mora venari licet tot abditiſſima miracula,

& ire per omnes
Terraſque tractuſque maris cœlumque profundum,

& perſpicue ex iſtis elicere, quod DEUS ſit, & quam immenſa ejus Bonitas, tot ac tanta hominibus exhibendo naturæ bona ac dotes. Certè ut militis nomen non meretur, quem quid arma ſint, aut quomodo tractanda, latet; ſic nec Medici nomine dignum reor, exacta luxuriantis quotidie materiæ medicæ deſtitutum notitia.

Tandem cum pene deſperarem, Dn. Pometus in Libr. Gallice inſcripto: l'Hiſtoire generale des drogues Libr. II. chap. XIV. p. 69. Radicis hujus deſcriptionem, Inventores, exhibendi modum, pretium, Iconem, aliaque exhibuit: Cui vero plantarum ordini hæc Parreira brava foret accenſenda, luculam accendit exiguam & planè fatuam. Cum enim Parreiram bravam, vitem ſignificare ſylveſtrem pronuntiaret, quicquid de vite ſylveſtri à Botanicis annotatum, examini ſubjectum eſt. Subiit mentem recordatio uvæ Tamineæ Plinii, quam in Braſilia quoque repertum dari Cl. Bontius in Hiſtor. Medic. & Natur. Ind. oriental. Libr. IV. cap. XVII. affirmat, quæ eadem eſſe videtur accevalchichitique Hernandis, vel vides de la Isla Eſpannola Lop. de Gomare; ſed reperi hîc, quod pueri in faba. Sic quoque cum Labruſca virginiana Muntingii, vite vinifera fol. incano ſubtus, fructu variegato Commelini aliiſque, quæ Claſſi vitium ſylveſtrium inſeruntur, res ceſſit, ut nil planè ſolatii, pro radice Parreira, hiſce ex fructibus obtinuerim.

Cum præterea laudatus jam Pometus Mexicani ſoli alumnam hanc plantam prodidiſſet, Mexicanam illam plantarum Animalium & mineralium Hiſtoriam à Franciſco Hernandez in Indiis

compilatam, dein à Nardo Antonio Reccho in volumen digeſtam, denique à Joh. Terentio, Joh. Fabro, & Fabio Columna (proh! quantis in Hiſtoria naturali illuſtranda luminibus) notis & additionibus illuſtratam Romæque Ann. 1651. in Fol. impreſſam, oraculi loco futuram confiſus, avide totam percurro. Invenio quidem ſylveſtrem vitem ceval chicaltic Libr. IV. c. 39. p. m. 128. cujus tamen deſcriptio ad nil minus, quam Radicem Parreiram bravam quadrat; nec cocozmatl ſive luteum Tamatli, urinaria mirabilis dicta, cum noſtra radice quoad plantæ ſtructuram & partes externas comparari poterit, licet quoad efficaciam, in affectibus quoque calculoſis, Renumque & Veſicæ morbis laudem promereatur, cum urinam mire evocet, arenas & pituitoſa excrementa pellat, atque quicquid urinarios meatus obſtruit, expurget & trahat: quod exemplo Epiſcopi Cordubenſis, quem Mantuæ Carpentariæ graviſſima urinæ ſuppreſſione affectum, hoc remedio veluti per miraculum liberatum ajunt, illuſtratur. Sic irrito labore hac Mexicana Hiſtoria perluſtrata, nec volam inveni nec veſtigium, quo animus ſciendi hac in re cupidus ſatiari potuerit, quod in Joh. Euſeb. Nierenbergii quoque Hiſtoria naturali, Mexicanas Plantas comprehendente, contigit.

Id quod Mexicana vero negaverat, Braſilienſis tamen naturalis Hiſtoria exhibuit. Conſului primo Iter Braſilienſe Neuhofii, in quo plurima naturæ κειμήλια reperiunda, quæ fruſtra alibi quæſiveris, ab aliis planè intacta & intermiſſa. Ex illo illuſtris Rajus ſtupendis operibus Willugbejanis nonnulla intulit, ſed maximè dolendum eſt, hunc naturæ theſaurum ob linguæ, in qua ſcriptus eſt, apud nos ignorantiam, & Bibliopolarum incuriam, linguæ hujus libros nobis invidentem, in librariis Tabernis non proſtare. Prodiit autem hoc ſub titulo: Joh. Nieuhofs gedenkweerdige Zee en Land- Reiſe &c. beneſſens een bondige Beſchryving von gantſch Neerlands Braſil, zo van Landſchappen, Steden, Dieren, Gewaſſen, als draghten Zeden en Godsdienſt des Inwoon-

ders

ders &c. verçiert met verſcheide afbeldingen, na t' leven aldaar getekent Amſterd. 1682. in Fol. Licet opulentum hoc quoque Braſilienſis Hiſtoriæ naturalis Promtuarium non ex voto illud, quod de Radice Parreira brava quæſieram, ſed Herbam de Cobra tantum p. 205. ſuppeditarit; ad Piſonis tamen & Marggravii volumina ablegabat, & Plantam Luſitanicè dictam Erva de noſſa Senhora *exhibens, digito quaſi monſtrabat viam ad Caapebam, radicis hujus veram nutriculam; ceu ex ſequentibus lineolis, ulteriori & uberiori Plantæ hujus & radicis examini deſtinatis, palam fiet. Molimur equidem in illuſtranda novi hujus Medicaminis Hiſtoria, opus partim inviſum, cum auribus jam obverſetur illud, quod Alexis apud Athenæum ſuggerit:*

Ἐρῶμεν ἀλλοτρίων, παρορῶμεν συγγενές.
Aliena amamus, proximum contemnimus.

Partim haud quidem arduum, plurimis tamen difficultatibus, cum paucos præeuntes habeamus, involutum; nihilominus, uti ſpero, utile non ſolum, ob ſolatium in renum & veſicæ morbis affectos redundans, ſed & jucundum, maxime cum neceſſitas urgeat, ut, quo durius & ſerius hoc morbi genus eſt, mecum

acrius omnes
incumbant generis lapſi ſarcire ruinas.

PARREIRÆ BRAVÆ
Patria & Nomen.

PAtriam Parreiræ ſi noſſe cupis, terrarum partem illam nomino, quò

Primus in ignotum penetravit Americus orbem,
Inventamque ſuo terram de nomine dixit,

præcipue vero Provinciam occidui hujus orbis nobiliſſimam penè, aſt ſimul crudeliſſimam, Braſiliam puto, ubi

alios hominum mores miramur & urbes,
Corporaque humanis fœde diſtenta medullis,
Infamesque dapes, & qualia fercula fratri
Coxit & immanes Atreus detruſit in artus.
Hic belli laus ſumma viris, in viſcera victos
Condere, & inviſos diſcerpere dentibus hoſtes,
Ne toti noceant, vel ab ipſa morte reſurgant.

Radicis noſtræ Planta, ſecundum Piſonem & Marggravium, hujus regionis alumna, nec ſolo ſemper pingui fertilique gaudet, ſed arenoſo ſæpius, inculto, imo frutetis, ut ex Plinii eloquio, *ne ſylva quidem, horridiorque naturæ facies medicina careat, ſacra illa parente, rerum omnium nusquam non remedia diſponente, homini ut Medicina etiam fieret ſolitudo ipſa.* Vocatur Lingua Braſilienſi vernacula CAAPEBA, de cujus vocis Etymo plura & certiora proferrem, ſi Pegneſi accola, Braſilienſem fluvium Maranhaon deguſtaſſem. Terminationem *peba* huic linguæ maximè familiarem eſſe, plurima probant verba, e. g. Accorapeba piſcis, Boipeba ſerpens, Jajarapeba vipera, carapopeba lacertulus; in regno vegetabili adhuc plura occurrunt: Ivapeba frutex, Jurapeba, Mandupeba, Mandiipeba, Vrupeba, Vipeba aliaque. Noli frontem hîc corrugare Lector; extra Latium & Græciam ſumus. Non ſolis veteris orbis populis conceſſum voces condere, etiam penes Americanos eſt vis & norma ad placitum ſua efferendi; liceat Barlæi

feſtiva

feſtiva verba, quæ in Hiſtor. rer. geſtar. Com. Mauritii in Braſilia habet, hac in re facere noſtra.

An vero vocabulum Caapebà cum accentu in ultima, ſive caapéba in penultima ſit pronuntiandum, latet. Πολυμαθέςατ☉ certè Hadr. Relandus in Diſſert. Miſcell. P. III. Diſſ. XII. de Lingu. Americ. p. m. 179. ex Grammat. Ling. Braſilic. Joſeph. de Anchieta notat, *verba Braſilianorum maximam partem accentum habere in ultima.* Addo ex Clar. Marggravii Hiſtor. Braſilienſ. Libr. VIII. c. 8. p. m. 275. *Quæ deſinunt in a, partim habent in ultima, & notantur eodem accentu, partim in penultima, & notantur acuto.*

Regnum illud ditiſſimum Mexicanum

(*Cum nusquam terrarum opulentia tanta,*
Ut peregrinari reliquis videatur in oris,
Heic fixiſſe ſtatam Regina Pecunia ſedem)

inter reliquas naturæ gazas hanc quoque radicem Braſilienſi præſtantiorem, promere, Pometus teſtis eſt dans l' Hiſtoire generale des Drogues l. c. Si vero ex me nomen verum quis quærat, plane in ancipiti hærens, nil determinare audeo. Plurima certe cum planta volubili diuretica, ſive Itzac caonene pilli Nardi Anton. Recchi in rer. Medic. Nov. Hiſpan. Hiſt. Libr. IV. c. 24. p. 119. habet communia, in plurimis diſcrepat; eandem planè ſcenam in Herba Tlallantlacoa cuitla pilli Libr. VIII. cap. 34. invenies, de quibus in ſequentibus plura. Cum igitur tot difficultatibus res ſit immerſa, neceſſe eſt, ut veteri me, circa denominationem veræ Plantæ Mexicanæ, Radicis Parreiræ bravæ parentis, expediam formula, ὀ καταλαμβάνω, ὀχ ὁρίζω.

Nec Virginia quoque, Anglicæ coloniæ multitudine, copia rerum naturalium, ſoli ubertate, omniumque ad victum & amictum neceſſariorum frequentia, feliciſſima Provincia, hac deſtitueretur radice, ſi convolvulus Mexicanus Cl. Banniſteri & excell. Plukenetii cum Caapeba Braſilienſi in una eademque claſſe foret, & forte Cipo de Cobra radix erit, la Racine du ſerpent à ſonnette dicta, quam ceu veram contra ſerpentis hujus mor-

ſus panaceam deſcribit, & eaſdem, quas Cipo de Cobra, virtutes attribuit, novus Virginiæ Encomiaſtes in Libello Gallicè inſcripto: *l' Hiſtoire de la Virginie &c. par un Autheur natif & habitant du Pais.* Amſterdam 1703.

Hiſpani & Luſitani Mexicanæ & Braſilienſis Provinciæ Domini, jugum incolis, & rebus nova imponentes nomina, hanc radicem *Parreiram bravam* dixerunt. *Parra* enim in Hiſpanica Lingua *vitem* denotat, hinc *Parra depatio de caſa*, vitis compluviata, ſecundum Ælium Nebriſſenſem Interpretem Regium in Dictionario Hiſpanico. Sic apud Botanicorum Coryphæum Hans Sloane in Catalog. Plantar. Inſul. Jamaic. occurrunt, *Parras ſalvajes Ovied.* Item *Parras ſylveſtres deſta nueva Eſpanna, que llman dehualchichiltic o Totoloctli Xim:* Item *parrales como los de Caſtilla de Juan Gonzales de Mendoza*; quæ denominationes omnes vocem *Parra* agnoſcunt matrem, æque ac *Parreira brava*; quam terminatio *era* vel *eira* Luſitanicam prodit: Sic *Erva Cidreira* planta vocatur, quæ citri odorem æmulatur, vid. Piſo Hiſtor. natur. Braſil. Libr. IV. c. 57. p. m. 242. *Viſqueira* herba, quæ viſcoſitate manibus & veſtibus adhæreat; Idem de Facult. ſimpl. Lib. IV. c. 72. p. m. 105. Cauſam & rationem, cur vitem ſylveſtrem dixerint & Hiſpani & Luſitani, ex Pometo ſæpius laudato hauries: *Quelques Perſonnes m'ont aſſuré, que cette raçine eſtant dans terre pouſſoit des branches charges de feuilles tout à fait ſemblables a la vigne, qui rampent le long des murailles, ou des arbres. C'eſt pour ce ſujet que les Pourtugais, qui ont apportée de Mexique, luy ont donné le nom de Parreira brava, qui ſignifie en Francois vigne ſauvage ou batarde.* Latio donata hæc verba, hunc ſenſum exhibent: A nonnullis certior factus ſum, hanc radicem terræ commiſſam, & germina & folia protrudere, vitibus, muris & arboribus affixis, per quam ſimilia. Hanc ob rationem Luſitani, qui primitus eam Mexicano ſolo extulerunt, nomen Parreiræ bravæ impoſuerunt, quod vitem ſylveſtrem vel ſpuriam denotat.

Ad vocem *Brava* devolvimur. Feroces in lingua Italica bravi nominantur, & quia effrenes cicuribus ferociores ſunt, ideo Hiſpani Animal indomitum, nondum manſvefactum Taurum, Equum, Leonem, & id genus alia, bravo appellant, ſec. Celeberr. Octav. Ferrar. Orig. lingv. Ital. p. 64. 65. Adjungit eruditiſſ. Menagius nell' origini della lingua Italiana in lingua Italica vocari vache brave, iſtas vaccas, quæ licet ſint domi natæ, ſemper tamen in ſylvis diebus noctibusque permanent, nunquam ad ſtabula, priusquam hyems ingruit, redeuntes, quod in Alpibus quoque Helveticis fieri ſolet. Hæc denominatio à brutis animantibus quoque ad plantas ſponte naſcentes ſive ſylveſtres derivata: ſic *Nana brava* dicitur Ananas ſylveſtris apud Marggrav. Hiſt Plantar Braſil. Libr. I. cap. 16. p. 33. *Tujoba brava & Mangara brava* Piſon. Hiſtor. Braſil. Edit. prim. p. 95.

Mr. Froger *dans la Relation du voyage aux cotes d'Afrique* noſtram radicem vocat *Para-ayra-brava*, ſed nihil moror iſtam nominis deformationem, quam fortè Etymologiæ produxit ignorantia.

Lucidiſſimum quondam Academiæ noſtræ Leopoldinæ N. C. ſydus Excellentiſſ. Menzelius in eruditiſſimo opere, quod nomen gerit: Πίναξ βοτανώνυμος πολύγλωττος καθολικός, ſive Index nominum Plantarum univerſalis, ad vocem Caapeba addit *Perexil do mar* Theatr. Braſil. inſimulque Marggravium p. 14. citat, qui Plantæ Perexil l. c. quidem ſub imagine crythmi marini non ſpinoſi mentionem injecit, de Caapeba autem, quam p. 25. Lib. I. c. 13. deſcribit, ne gry quidem addit, id quod à Piſone quoque factum p. 243. Edit. ſec Hæret hic aqua, nec video, quomodo plantæ nimium quantum diſtantes conjungendæ; niſi nomen forte Caaponga, quæ Perexil do mar denotat, cum Caapeba confuſum. Vid. Piſon. Edit. 2. p. 243. Poſſet tamen rem omnem de planta Caapeba & Caaponga ſive Perexil do mar dirimere, & extra controverſiam ponere, abſconditus hactenus Naturæ Theſaurus in Bibliotheca Potentiſſimi Boruſſorum Regis ἀνέκδοτος delitescens;

The-

Theatrum rerum naturalium Braſiliæ, earum nempe, quas Cl. Piſo & Marggravius nondum ediderunt. Juſſu illa Principis Mauritii Naſſovienſis in Braſilia coloribus oleagineis in Chart. maj ad viva exemplaria ſunt depicta, & ab Excell. Menzelio juxta ordinem Piſonis & Marggravii diſpoſita, IV. Voluminibus incluſa, quorum Primum continet imagines quadrupedum II Avium. III Piſcium. IV. Vegetabilium. Utinam exorare ſe pateretur Regum Sapientiſſimus, ut hunc Perſicas Gazas longè ſuperantem Theſaurum literato orbi impertiretur.

Synonymon Caapebæ vocabulum eſt *Cipo di Cobras.* Vox *Cipo*, vel *çipo*, *Cepo* in lingua Luſitanica & Hiſpanica plantas ſcanſiles, repentes, clematites, convolvulos, maxime vero vitem deſignat. Sic *vitis brachiata* Hiſpanice *Cepo con brachos* audit ſec. Ælium Nebriſſenſem, & à Gallis quoque *Cep de Vigne*, vitis vocatur: Cum igitur Caapeba nunc vicinas arbores ornate conſcendat, nunc humi inſtar colubri repat, ob ſimilitudinem Cipo de Cobras, à Luſitanis nomen obtinuit. Sicuti vice verſa ſerpens çacaboa à Luſitanis *Cobra di Cipo* nominatur, quia colore & figura climaces illas chordarum inſtar humi repentes æmulatur. Vid. Piſon. Hiſtor. natur. Braſil. L. V. c. 1. p. 279. Edit. ſecund. nam in prima editione nomen Cobra di Cipo ſerpenti Boitiapo impoſuit, cum tamen in ſecunda editione, nullam hujus nominis fecerit mentionem in deſcriptione ſerpentis Boitiapo.

Derivant nonnulli vocem *Cipo*, *Cepo* & *Cep* à *Capo.* Veteres enim Latini radices Vitis vocarunt Caput Vineæ, uti ex Virgilio & Columella elucet. In Legibus XII Tabularum occurrit: TIGNOM JUNCTOM ÆDIBUS VINEÆQUE CONCAPES NEI SOLVITO. Ubi concapes, idem eſt ac ſi dicas depactum & defixum terræ ad vineam ſuſtinendam. Concapes, primicapes, præcapes, deincapes, ancapes, omnia à capite deſcendunt; hodie princeps, præceps, deinceps, anceps. Vid. plura apud Scaligerum Not. in Pompej. Feſt. p 192. Ingenioſiſſimus Menagius autem originem vocis *Cipo*, *Cepo* & *Cep* à vocabulo

Cippus

Cippus deducit, quod antiqua Gloſſaria κόρμος ſive Truncus interpretantur, dans les Origines de la Langue Françoiſe. Nonnullis vox *Cipo*, *vinculorum ſpeciem* deſignat; inde fortaſſe eſt, quod à Gallis Americanas Inſulas inhabitantibus omnes ſcanſiles Plantæ ſepibus & arboribus adrepentes, & agglutinatæ quaſi, *Lianes* vel *Lienes*, appellentur à voce Gallica *lier*, quod eſt ligare & vinculis conſtringere. Cum Botanicorum pauciſſimi, harum plantarum, quæ nomine *de Lianes* & *Lienes* apud Gallos Americanos veniunt, meminerint, binos produco teſtes Hiſtoriæ Indicæ Naturalis Scriptores fulgidiſſimos Rev. P. Plumier & Dn. Rochefort. Cum vero primus, cujus opus ſub Titulo: *Deſcription des Plantes de l'Amerique avec leur figures Chart. Auguſt. Fol. ex Typographia Regia An.* 1693. *Lutetiæ impreſſum*, ob raritatem exemplarium non in omnium manibus ſit, conſultum duxi deſcriptionem ipſiſſimis inſerere verbis; maxime cum Caapebam huic Claſſi expreſſe inſerat.

Les François des Isles de l'Amerique appellent indifferement Lianes toutes ſortes des Plantes, qui rempent ſur les hayes ou ſur les Arbres, en les diſtinguant pourtant, ou par leur figures, ou par leur vertuë, comme la Liane à ſerpent, à cauſe qu'elle eſt fort efficace contre leur morſure, la liane a dent de ſcie, parceque ſes feuilles ſont decoupées, comme les dents d'une ſcie; la Liane brûlante, à cauſe qu'elle eſt fort brûlante & cauſtique, & ainſi des pluſieurs autres. Ils donnent ce nome de Liane à ce ſorte de plantes, du verbe lier, parce qu'ils ſe ſervent de quelques unes, comme de Cordages, tant pour la conſtruction de leurs Maiſons, qu'ils nomment vulgairement caſes, que pour fortifier les barrieres, & pour pluſieurs autres uſages. Il y en a pourtant, a qui donnent plus particulierement le Nom de Liane, qui ſont celles, que les Caraibes appellent Meregovia, les Braſiliens Murucuja, les Eſpagnols granadilla, & nos François Fleurs de Paſſions. &c. i. e. Galli, qui Inſulas Americanas inhabitant, ſine ullo diſcrimine Lianes vocant, varias ad ſepes & arbores repentes ſcandentesque plantas, eas tamen invicem, vel à figura externa,

vel ab efficacia & viribus diſtinguentes. Sic Liane de ſerpent, Liane ſerpentum, (ignoſcite huic vocabulo Ciceroniani Manes) obtinuit nomen, ob virtutes, quas contra earum morſus exhibet: liana ſerræ vocatur, quod folia acutos ſerræ dentes æmulentur; Liana urens audit, ob vim cauſticam, quam exſerit, & ſic de cæteris. Nomen hoc hiſce plantis à verbo lier, lat. Ligare inditum, cum nonnullis funium loco inſerviant, ab aliis ad conſtruendas ædes, quas vulgo Caſas appellant, ab aliis ad obices ponendos, ne quis irruat, aliosque uſus deſtinentur. Reperiuntur tamen, qui potiſſimum Lianæ nomine illas deſignant plantas, quas Caraibes, Antillarum Inſularum nativi Incolæ Meregovia, Braſilienſes Murucuja, Hiſpani Granadilla, & Galli Florem Paſſionis Dominicæ vocant. Poſterior à nobis in rebus Indicis inſtar oraculi conſulendus eſt vir multum terris jactatus & undis *Dn. Rochefort dans l'Hiſtoire naturelle & morale des Isles Antilles de l'Amerique Edit. ſecond.* 1665. *Chap XI. Articl. 3. p.m.* 125. *Il y a pluſieurs eſpéces de bois rampants par terres, & empeſchent ſouvent de courir facilement par les foreſts. Les habitans des Isles les nomment lienes. Les unes ſont en forme de gros Cable de Navire. Les autres portent des fleurs de diverſes couleurs. Et méme il s'en voit, qui ſont chargées de groſſes ſiliques tannées longues d'un bon pied, larges des quatres ou cinq pouces & dures comme l'ecorce du cheſne, dans lequelles ſont contenus ces fruits curieus, qu'on appelle chaſtignes de mer, qu' ont la figure d'un cœur, & dont on ſe ſert ſouvent, apres qu'on les a vuidez de leur poulpe, pour conſerver du Tabac pulveriſé, ou quelque autre poudre de bonne ſenteur. Ce que les habitans des Isles appellent Pommes de lienes, eſt un fruit qui croit ſur une ſorte de vime, qui s'attacha aux gros Arbres comme le lierre. Il eſt de la groſſeur d'un bale de jeu de paume & couvert d'une coque dure, d'une paeu verte, qui contient au dedans une ſubſtance, laquelle eſtant meure a la figure & le gôus des Groſeilles.* i. e. Dantur plures repentium plantarum lignoſarum ſpecies, quæ arboribus adhærent, & curſum

per

per ſylvas impediunt. Incolæ Inſularum Lienes vocant. Nonnullæ harum rudentibus navium non ſunt diſſimiles; nonnullæ flores varii producunt coloris; nonnullæ quoque repertu dantur, ſiliquis caſtanei coloris gravidæ, pedis longitudine, quatuor vel quinque pollicum latitudine, querni corticis duritie; quibus ſiliquis incluſi fructus illi elegantes, quos caſtaneas marinas nominant, qui figurâ cordis gaudent, & quibus pulpâ exemptâ, utuntur ad Tabaci in pulverem redacti errhini conſervationem, vel pro receptaculo aliorum benè olentium pulverum. Illud, quod incolæ Pomorum de liene nomine indigitant, fructus eſt ſpeciei Viminis magnas arbores inſtar hederæ aſcendentis & adrepentis. Pilam luſoriam adæquat, cortice præduro, viridique cuticulâ, medulla cum ad maturitatem pervenit ratione ſaporis, groſſularium æmulante. Hæc Rupifortius, qui ſub nomine Lienes, ut verum fatear, plantas comprehendit, quæ ad Caapebam noſtram planè non quadrant.

Excellentiſſimus Dn. Valentini in Muſeo Muſeorum meminit, radicem Parreiram bravam *Botnam* vocari à B. Paulo Hermanno, Leidenſis Academiæ quondam incomparabili Botanico, in Collegio Mat. med. Manuſcripto; quod literis humaniſſimis ad me datis confirmavit. Excellentiſſimus Dn. Bajerus in Palæcome noſtra Prof. Publ. Collega & Fautor æſtumatiſſimus, qui lectiones illas Hermannianas quoque poſſidet, legit Botuo Pariera. Interfui huic Collegio, dum ſtudiis Lugduni incumberem, & dictata excepi calamo, curasque poſteriores, quas poſt abitum meum amici collegerant, obtinui, nulla hujus radicis mentione facta. Neque in Cl. Henningeri Cynoſura materiæ medicæ Hermannianæ, quæ nuper in publicum prodiit, de radice plantaque Botna vel Botuo, ac Parreira aliquid reperiundum. Quodſi in vivis adhuc foret βοτανικότατος Vir,

cujus ab ore juvat, juvat o! meminiſſe pependi,
& doctas voces ſæpius aure bibi,

lubens de planta hac Botnam, vel Botuo, reliquo Botanicorum choro ignota, ipſum conſulerem.

Cl Hans Sloane in Parte prima Prodromi Hiſtor. natural. Jamaicæ ſive Catalogo plantarum Inſulæ Jamaicæ, convolvulum Braſilianum flore octopetalo monococcum, quem eandem ac Caapebam plantam eſſe Excell. Rajus credidit, *Velvetleef* appellari, & in frutetis circa urbem St. Jago de la vega Inſulæ Jamaicæ reperiri aſſerit.

Parreiræ vel potius Perreiræ nomen in hiſtoria literaria quoque inclytum, cum plures viri eruditione fulgidiſſimi, hoc nomine ſuperbiant. *Benedictus Perreira Valentinus*, Societ. Jeſ. Theologus, editis commentariis in Geneſ. Exod. Danielem, Epiſt. ad Roman & Apocalypſin, uberrimis, orbi literato notisſimus. *Benedictus Perreira Luſitanus*, S. J. Theologus & Philologus elegantiſſimus, cujus ingenii fœtus proſtant: Commentarius in Horatium duobus Tomis. Liber de Moribus gentium omnium, tam veteribus quam recentibus. Liber Problematum, qui inſcribitur Pallas togata & armata. *Bartholomæus Perreira*, itidem S. J. Theologus, decem libris de Perſecutione Japonica, totidemque de Morte Franciſci Pacieci, Provincialis in Japonia, adornatis, ut & Comment. in Tobiam, famam promeruit. *Gabriel Parreira de Caſtro Luſitanus* elegantiſſimo carmine patria lingua conſcripto, cui nomen præfixum: Ulyſſea ſive Lisboa edificata, Lauream inter Luſitanos Poetas obtinuit: cave tamen, ne carmen hoc ejusdem inſcriptionis, quod Luſitanus alius Poeta, magni nominis & famæ, Antonius de Souſa Macedo in publicam emiſit lucem, confundas. *Georgius Gomez Perreira*, Methymnâ Duellenſis Hiſpanus, Philoſophus acutiſſimus, Medicus expertiſſimus, Antoniana Margarita, elegantiſſimo certe opere edito, inter ſeculi ſui viros principes conſpicuus. His ex fontibus Illuſtrem Carteſium plurima hauſiſſe, inprimis de Brutorum ſenſibus & anima hypotheſin mutuatum eſſe, Cl. Borrichius hariolatur. Claudat agmen *Hieronymus Perreira*, Luſitanus quoque, cujus mentio apud Doctiſſ. Schott. in Biblioth Hiſpan. illis, quæ de Sacramentis & Chriſti reſurrectione edidit, celebris.

Parrei-

Parreiræ planta, ortus, ſtructura.

NOminum cortice diffracto, πρὸς ἔργον ἐξορμώμεθα, plantam ipſam intimius inſpecturi. Cum Aſia, Africa & America, in noſtram migraverint Europam, præſertim in polydædalos cultiſſimorum regnorum hortos, ut prioris ſeculi Botanicis opus eſſet filo Ariadneo, ne in diffuſiſſimo hoc Floræ labyrintho hinc inde impingerent, & aberrarent, dolendum ſanè, in nullo Europæ viridario hanc Caapebæ plantam hactenus comparuiſſe; ut Malpighiana & Grewiana methodo, in ejus natales & ſtructuram examen inſtitui poſſet. Erimus igitur Marggraviana & Piſoniana deſcriptione contenti, cum vix ac ne vix quidem deſiderare amplius quid queamus.

Eſt ergo, ſecundum Piſonem Edit. I. Libr. IV. c. 54. p. 94. *Caapeba planta Clematiti non abſimilis*, (Edit. II Libr. V. c. 19. p. 312. *Clematitem ſarmentoſam vocat*) *quæ tenaci ac prælongo ſarmento, nunc vicinas arbores late aſcendit, nunc humi inſtar colubris repit*; addit in Edit. ſec. libr. IV. cap. 66. p. 261. & p. 312. *ob ſimilitudinem partim, partim ob inſignem efficaciam antidotalem ſerpentibus inimicam, Cipo di Cobras ſive convolvuli colubrini nomen indiderunt* Luſitani. A Marggravio Hiſtor. plantar. Braſil. libr. I. c. 13. p. 25. nudè tantum vocatur *planta ſcanſilis.*

Caulem Marggravius ſolus deſcribit, nempe *caulibus teneris, rotundis, viridibus, admodum lentis.*

Quod ad *Folia* attinet, eſt, ſecundum Piſonem, *folio tenuiſſimo rotundo, lætеque ſemper virente*, (addit in Edit ſec.) *ſeorſim poſito in caule nunc orbiculari, nunc cordis latioris figura, ſuperius dilute vireſcente, inferius albeſcente.* Cl. Marggravius rem fuſius declarat: *Folium quodlibet*, inquiens, *ſeorſim poſitum in caule*, in ſuo pediculo rufeſcenti duos digitos longo, & in exortu paululum excurvato, orbiculare vel cordis latioris, ubi pingitur, figura, conſiſtentia, folio perfoliatæ ſimilis, ſuperius dilute virens, inferius albeſcens, in quibuſdam plantis folia omnia ſunt rotunda.

Nunc ad *pediculum* procedimus. Piſo *foliorum pediculos ruſeſcentes pronuntiat.* Marggravius inſuper addit, *pediculus folii cujusque non inſeritur in fimbriam ſeu extremitatem folii, ſed plus dimidio digito ab ora verſus medium folii, ut fit in Naſturtio Peruano.*

Florem nunc exhibemus In prima Piſonis editione altum plane de flore Caapebæ ſilentium. In editione autem ſecunda hæc de flore pronuntiat: *Ad pediculos foliorum ruſeſcentes, flores pallidi flaveſcentes proveniunt.* Si Marggravium inſpicimus, dilucidiora circa florem promit: *Ad pediculos foliorum etiam pediculus provenit ſesquidigitum longus, floſculum ſuſtinens pallidè flaveſcentem, octo foliis conſtantem hoc modo, quatuor ſuperius appoſita ſunt parva, obrotunda, his ſubſtat amplum obrotundum, adhuc magis inferius tria parva alternatim poſita.* Addunt denique ambo, *plantam Menſe Julio florere. Provenit autem ſponte & voluntarie absque ulla ſollicita hominis cura, & tamen creſcendi attingit terminum.*

Semen, ſecundum Piſonem, in prima editione fert magnum, coloris roſacei, è capſulis (lupulo ſimilibus) prominens In editione ſecunda hoc inſuper annectit: in ſummitate pediculi granum profert magnitudine parvi piſi, figuræ ovalis, interius viride, hinc rubrum, quæ ex Marggravii deſcriptione ſunt mutuata, qui inſuper hoc attulit: in ſummitate pediculi inter quatuor ſuperiora foliola, granum provenit magnitudine parvi piſi &c.

Ad principem ſchediasmatis partem & præcipuum argumentum nunc ordo nos ducit, *radicem* nempe *Parreiram bravam* & *Raiz de noſſa Senhora*, quæ cum una eademque ſit, Caapebamque plantam matrem utraque agnoſcat, pro duabus tamen diverſis jam tempore Piſonis habita, & nunc quoque ab aromatariis, quos barbaro vocabulo Droguiſtas vocant, (à Gallica voce Drogues, non autem ex Germanico vocabulo Betrug/quod Nobil.D ab Hörnigk placuit) venditur, cum nullum planè, niſi ratione ætatis & exinde dependentis magnitudinis, fibrarumque duritiei diſcrimen ſubſit. Cum igitur juvencula

cula adhuc ſit, & ſarmentoſa & tortuoſa coloris è cineritio nigricantis, digitalis craſſitiei, & ut Wormio in Muſeo placet, quinque unciarum longitudinis, ſtrigoſa tam interius quam exterius, Rayz de noſſa Senhora, & Cipo de Cobra vocatur.

Cum autem jam planè adolevit, nigricantis coloris ſæpius brachium adæquat, quale fruſtum radicis hujus apud ſolertiſſimum noſtrum Pharmacopœum, Dn. Dietericum, inſpicere licuit, & tunc Parreiræ bravæ nomen gerit. Cutis radicis aſpera eſt in utraque radice; quas tamen in radicis ſuperficie externa eminentias Pometi Icon exhibet, non in omnibus reperiuntur. Videtur autem cutis utrarumque radicum, ceu reliquæ plantarum cutes, conſtare è duobus generibus, parenchymatico altero ex cellulis & bullis, altero lignoſo ex vaſis tubuloſis conſtructo, quæ omnia armato oculo intuenti optimè patent, ita ut, ſecundum Excell. Rajum, cuticula vel cutis nihil aliud eſſe videatur, quam vetus cortex exareſcens & contractus, novo quotannis ſubnato, quemadmodum ſpolium ſerpentis, quod quotannis exuit, ejusdem exarefacta cutis exiſtit

Cortex cuti agglutinatus ex duabus quoque partibus coagmentatus, parenchymatica nempè & lignoſa. Immiſi aquæ fontanæ radices, ut eò melius & intimius conſtructionem rimari poſſem: nec deſtituit ſucceſſus ſpem, nempe corpus ſumme poroſum, dilatabile, &, niſi omnia me fallunt, ſpongiæ per omnia ſimile, armato oculo intuens conſpiciebam; pori ſphæricæ figuræ, & maſſa cellularum & bullularum minutiſſimarum, ſpumam cereviſiæ vel albuminis conquaſſati ovi æmulabantur: viſui ſe minus ſubduxerunt hæ bullæ, aqua, cui immerſæ erant, turgidæ, in aridâ radice transverſim ſecta, quod experimentum Excell. Grew placuit. Has cellulas bullasque quis receptacula liquoris & aëris eſſe neget? vel utriculos in ſe mutuo hiantes, & pervios ſecundum ingenioſiſſimum Malpighium. Per alteram corticis lignoſæ partem vaſis ſucciferis conſtantem, liquor quoque circulatur & aer. An vero ad ſe invicem accedant, & iterum reflectantur, nullas tamen dent inter eas Anaſtomo-

ſtomo-

ſtomoſes, ſecundum *Cl. Grew*, ſed unumquodque filamentum unum & ſimplex vas ſit ab imo ad ſummum continuum, non ramoſum, cavitate ab imo ad ſummum æquali, in fruſtis radicum, jam longo tempore arefactis detegere haud licuit.

Lignea radicis pars iisdem quoque partibus conſtat, parenchymate nempe (1) ſeu utriculis in radios diametrales à circumferentia ad centrum tendentes, diſpoſitis, ut in transverſa ſectione patet. (2) Fibris ligneis ſeu vaſis ſucciferis duum generum, (quod in corticis quoque vaſis notandum) nimirum vel lympham deferentibus, vel ſuccum lacteum, aliumve plantis peculiarem, ſeu ut vocant ſpecificum. (3) Fiſtulis Aeri excipiendo & derivando deſtinatis ſive tracheis, de quibus *Cl. Malpighius* annotat, quod in radicibus plerumque majores & magis patentes ſint, quam in ramis & trunco.

Medulla, quæ *ſecundum Excell. Rajum* in nonnullis radicibus deeſt, noſtra non caret; quæ ex utriculis quoque componitur, iisque magnitudine & figura diverſis, quibus vaſa aliquot ſuccifera interdum admiſcentur; adeo ut medulla, ex mente Cl. Raji, aliud nil eſſe videatur, quam rete quoddam mirabile, ſeu infinitus fibrarum minutiſſimarum, mirabili ordine complicatarum numerus. Sed ſecundum Euripidem *ἐκ ἀκριβῶς αὐτὰ θήσομαι λίαν*; non ſubtiliter iſta tractabo nimis, cum jam in Anatome Radicum omnia ſumma cum laude exhauſerint, curioſiſſimi *Malpighius*, *Grew & Rajus*.

De ſapore alius dicendi locus ſupererit, ubi de Parreiræ viribus & efficacia. *Delectum* radicis pretiumque *Dn. Pomet nobis* ſuggerit dans l' Hiſtorie des Drogues: *Pour ce qui eſt de ſon choix, Mr. Thevard m'a aſſurez, que celle de Mexique eſtoit beaucoup meilleur, que celle de Portugall. - - Ils le vendent en Portugall dix teſton la livre, qui ſont environ cinqs livres de notre monnoyes.* i. e Ad delectum quod attinet, Dn. Thevard me certiorem reddidit, Mexicanam Luſitanicæ præferri. Luſitani libram decem teſtonis ſive quinque Francicis libris vendunt.

Parrei-

Parreiræ Character & Genus.

JAm vero cum plantarum certi ſint ordines, earundemque una claſſis alteri ſubſit, adeo, ut velut ad cohortes revocari poſſint ſingulæ, cui ordini planta hactenus quoad omnes partes illam conſtituentes, easdemque viſui obvias, à nobis delineata inſerenda ſit, nunc ediſſeram. *Vitis* quidem *ſylveſtris* deſignatur nomine, cum tamen nil niſi nudum nomen poſſideat, ad arbores bacciferas tetrapyrenas (cui claſſi à Cl. Botanici ſtudii principibus *Rajo* & *Hermanno* vites inſeruntur,) referri nequit.

Clematiti non abſimilem pronuntiavit Piſo Edit. II. Libr. IV. ſed cum ſecundum Floræ illud delicium, amiciſſimum Collegam *Heli nthum II.* notæ generic. & ſpec. Clematitis ſint ſemina ad ſingulum florem plura, compreſſa, rotunda, caudulis plumoſis in extremitate notata, ac in capitulum congeſta, flores perfecti uniformes, tetrapetali, vid. *Flor. Noriberg.* p. 114. quomodo hæc ad Caapebam aptari poſſint, non video; quod fortè Piſoni ſuboluit, hinc Libr. V. edit. ſecundæ nomen convolvuli colubrini imponendo huic plantarum ordini Caapebam immittere geſtit, ſed quo ſucceſſu & omine, illi judicent, quibus ſecundum mox laudatum *Cl. Volkamerum* notæ genericæ & ſpecialiores convolvulorum ſunt ſemina vel anguloſa, ſubrotunda, vel oblongiuſcula, pericarpio membranaceo tricapſulari, utplurimum rotundo incluſa, ita ut in ſingulo loculo, modo bina, modo terna foveantur. Flores perfecti uniformes, monopetali margine utplurimum integro, excepto convolvulo pennato, cujus floſculi in quinque lacinias diviſi. Ad ſemina quod attinet, quam longè diſtent à convolvuli ſeminibus, pericarpio membranaceo tricapſulari utplurimum rotundo incluſis, patet, cum ex Marggravii & Piſonis delineatione in ſummitate pediculi inter IV. ſuperiora foliola granum proveniat magnitudine piſi parvi, figuræ ovalis, interius viride, hinc rubrum. Ad *Flores* quod attinet, utplurimum in convolvulis

uniformes, monopetali & ſecundum *Cl. Rajum* campanulati, margine integro & plerumque reflexo; Caapebæ flos vero octo ex deſcriptione Marggraviana foliis conſtat, è quibus IV. ſuperius appoſita ſunt parva ſubrotunda, his ſubſtat amplum ſubrotundum; adhuc magis inferius tria parva alternatim poſita, quæ heteroclita florum in Caapeba figura, ab omnibus planè convolvulorum ſpeciebus abludit. Plura & uberiora de convolvulorum differentiis & gyrorum dextrorſum & ſiniſtrorſum ſe torquentium ſtructura noſſe qui cupit, perlegat quæſo eruditiſſimam & omni curioſitate ſcatentem *Helmſtadienſium Mathematici Clar. Dn. Wagneri Diſſert. de Gyris convolvulorum An.* 1705. habitam.

Nil igitur Caapeba cum convolvulis commune habebit, quippe floribus & ſemine ab hac claſſe deſciſcit, præterquam quod caulibus ſcandat & repat. Ab *Illuſtri Rajo* Caapeba inter plantas anomalas refertur, & tandem definitur, quod ſit: *Convolvulus Braſilienſis flore octopetalo, monococcos.* Oper. Botan. Tom. II. Libr. 28. ſect. 3. cap. 2. p. 1331.

Reverendus *P. Plumier, Ordinis Minimorum in Provincia Franciæ & apud Inſulas Americanas Botanicus Regius*, qui tribus diverſis temporibus hanc olim orbis incogniti partem, Botanici ſtudii amore adiit, in Tractat. de Novis Plantarum Generibus, hanc plantam tanquam incertam, peculiari claſſi novoque generi inſerit, tres Caapebæ ſpecies recenſendo. Sed cum hoc Caapebæ novum genus tantum diſtet à Piſoniana & Marggraviana hactenus recenſita deſcriptione Caapebæ, quantum æra lupinis diſtant, non amplius animum ſubit admiratio, cur *Celeberrimus D. Hans Sloane, Botanices gloria nulli ſecundus, quondam Ducis Albemarliæ, Inſulæ Jamaicæ Gubernatoris Medicus, in Catalogo Plantarum Inſulæ Jamaicæ, ſive Prodromo hiſtoriæ naturalis prædictæ Inſulæ* Part. I. p 85. anceps hæreat, an clematis baccifera glabra & villoſa rotundo & umbilicato folio Rev. P. Plumier, ſit una eademque ac Caapeba Piſonis & Marggravii?

Ut

Ut res clarior evadat, lucis & litis gratia, ſi pote, decidendæ, conſultum duxi B. L. oculis & menti Plumerianam Caapebæ deſcriptionem objicere. Sic autem ille *dans la deſcription des plantes de l'Amerique: Cette plante couvrent toutes les bayes par ſes ſarment, qui ſont menus, ſouples, ronds, unis, & qui pouſſent alternativement à chaque nœud, (qui ſont aſſez proches les uns des autres) une feuille & rarement deux: ces feuilles ſont presque ronds, & quelquefois de la figure d' un cœur emouſſé: elles ne ſont pas attachées a leurs pedicules immediatement par le bord, mais un peu plus par deſſous le dos; leur grandeur eſt indeterminée; il y en a qui ſont grandes, comme la paume de la main, & d'autres beaucoup moindres: elles ont quelques nervûres tant ſoit peu eslevèes, qui ſortant de l'inſertion du pedicule, s'etendent de la & de ça par la feuille, enfin elles ont beaucoup de rapport aux feuilles de l'Ariſtolochie ronde, tant par leur figures, que par leur conſiſtence.*

On en trouve de deux eſpeces, l' une eſt tout a fait liſſe, & c'eſt la plus frequente, l'autre a çes feuilles cotoneuſes & blanchaſtres, mais elle eſt plus rare; on peut y ajoûter, une troiſieme eſpece, que j'ay ſouvent remarquée dans l'Isle St. Dominique, dont les feuilles ſont attachées immediatement a leurs pedicules par le bord. Les unes & les autres pouſſent des branches fort menuës du meme endroit d' ou ſortent les feuilles: elles ont environ demie pied de long, & ſont couvertes des feuilles beaucoup plus petites, que les premiers, qui s'entrecouvrent ſouvent les uns, les autres & compoſent comme la Cheûte d'un feſton. Du fond de chacune des ſes feuilles, il en ſorte une petite grape de fleurs blanches, fort menuës, & compoſée de quatres petites feuilles pointuës; apres qu'elles ſont paſſées, il y vients des bayes rouges comme du Corail, & groſſe comme la ſemence de l'orobe; on le prendroi pour des bayes de nos Cheurefeuilles, car elles en ont la groſſeur, la couleur, & la conſiſtence, & elles pendent en bas en façon des petites grapes. On appelle cette plante dans nos Antilles, & particulierement dans la Martinique Liane de ſerpent, a cauſe de

la grande vertu, qu'elle a pour guerir les morſures des ſerpents, & parceque le contour de ſes feuilles repreſentent le plan de la teſte de ces animaux. C'eſt la Caapeba des Braſiliens l'Erva di noſtra Senora, herbe de nôtre Dame, Cipo de Cobras de Portugais de Marggrave livr. I chap. 18. Latinè ferme ſic efferri poſſet:
„ Planta hæc omnes penè ſepes ſarmentis ſuis tenuibus, flexilibus, rotundis, conjunctis tegit quaſi & occultat; quæ ſarmenta per alternas vices ad nodos ſibi invicem ſatis contiguos folium, raro duo protrudunt, haec folia rotunda fermè, ſæpius ad figuram cordis retuſi accedunt; pediculis proximè non per foliorum extremitates, ſed paululum infra dorſum connectuntur. Magnitudo foliorum non ſibi ſemper reſpondet, cum palmæ manus magnitudinem ſæpę attingant, longè minora alia. Nervulos paululum elevatos habent, qui ex pediculi implicatione prodeuntes, hinc inde per folium ſeſe extendunt, ita ut ratione figuræ & conſiſtentiæ plurimum ad Ariſtolochiæ rotundæ folia accedant.

„ Binæ repertu dantur ſpecies, una planè glabra, quæ frequentior occurrit, altera foliis lanuginoſis & albicantibus gaudet, quæ rarior; hiſce duabus quoque tertia conjungenda, quam ſæpius in Inſula St. Dominici reperi, cujus folia per extremitatem & foliorum oram proximè pediculis connexa. Utraque ramuſculos, ex eodem, quo folia progerminant loco, emittit; dimidii pedis longitudine, minoribus foliis, quam priora coopertos, quæ foliola ſe mutuo contegunt & pendentem encarpum oculis exhibent: ad extremitates horum foliorum parvulæ quaſi uvæ ex floſculis albicantibus, tetrapetalis, acutis, conſtantes prodeunt; his deciduis baccæ rubræ corallium æmulantes, magnitudine ſeminis orobi ſuccedunt; pro caprifolii noſtri baccis quis ſumeret, cum craſſitie, colore, & conſiſtentia vix diſcrepent, & parvarum uvarum inſtar propendeant.

„ Inſulis noſtris Antillarum, præcipuè incolis Inſulæ Martinique Liane de ſerpent audit, ob eximias, quas in morſibus

ſerpen-

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

a
a
a
c
e
d
d
f
Caapeba
Clematis baccifera glabra et viollosa
rotundo et vmbilicato folio.

ſerpentum ſuppeditat vires, & quod ambitus foliorum ſerpen-„ tino haud diſſimilis ſit capiti. Hæc planta Caapeba eſt Braſi-„ lienſium, Erva de noſtra Senora, herba divæ Virginis, Cipo de „ Cobras Luſitanorum Marggravii Libr. I. c. 13. „

In Tractatu *de novis Plantarum Americanarum generibus* p. 33. ulterius *Rev. P. Plumier* progreditur & diſtincte characterem generis ex florum & fructuum conſtitutione ſequenti deſcriptione & Schemate exhibet.

Caapeba (ſcribit) *eſt Plantæ genus flore roſaceo, quatuor ſcil petalis in orbem poſitis conſtante, ſed ſterili, è cujus medio ſurgit piſtillum C. planum, orbiculare & umbilicatum. Embryones autem D in eadem planta à floribus ſeparati naſcuntur, abeuntque deinde in baccam E. mollem, ſphæricam, & ſemine fœtam F. rugoſo D.*

Caapebæ ſpecies ſunt (1) *Caapeba folio orbiculari, & umbilicato lævi.* (2) *Caapeba folio orbiculari, umbilicato tomentoſo.* (3) *Caapeba folio orbiculari non umbilicato* Hactenus Plumerius. Hæc ſi probe cum Marggraviana & Piſoniana Caapebæ deſcriptione conciliare aliquis poſſet, certè μέγα νεῖκος (ut cum Aſcræo vate in Theogon. dicam) ἐπισαμένως καταπαύσει, magnam litem ſcienter ſedabit.

Excellentiſſimus quoque Plukenetius, quem Indicas naturæ Gazas plenis calathis inferentem, univerſa ſtupet Europa, in Almageſt. Botanic. p. 114. quærit: *An convolvulus Americanus ſub Jalapiæ nomine receptus, non ſit convolvulus Colubrinus Piſonis Caapeba? ſive convolvulus Braſilianus flore octopetalo monococcos Raji? Figuram*, quam in Phytognom. Tab. 25. Fig. 1 exhibet, B. L. oculis hic ſubjicio, una *cum convolvulo monococco Virginiano D. Baniſteri* quem haud diſſimilem credit, ex Phytognom. Plukenet. Tab. 166. Fig. 4.

Quod ſi viri hoc in ſtudio conſummatiſſimi, & penes quos Dictatorum auctoritas, hic ſuſpendant judicium, neque certi quid circa has plantas determinare audeant, extremæ eſſet amen-

tiæ & temeritatis, ſi ego judicem hac in re abſtruſiſſima agere vellem, ubi mera ἀκαταςασία regnat:

- - - Quid enim contendat hirundo
Cycnis? aut quidnam tremulis facere artubus hædi
Conſimili in curſu poſſint, ac fortis equi vis.

Plumerianam Caapebæ deſcriptionem examini ſubjiciens Amicorum certiſſimus *Dn. D. Volkamer*, Botanici ſtudii ſi quis alius ſcientiſſimus, Ariadnæum ex hoc labyrintho filum præbuit, *eam Bryoniæ & Smilaci aſperæ affinem* pronuntiando. Utraque enim herba ſcandens baccifera, ſemine incerti numeri, pericarpio carnoſo rotundo, ſeu baccæ incluſo, flores in Bryonia perfecti, monopetali quadrifariam vel quinquefariam diviſi, in Smilace autem aſpera hexapetali in racemulos congeſti; radice in Smilace ſarmentoſâ. Hæc omnia ſi cum delineatione Plumeriana conferantur, manifeſta ſunt, omniumque oculis expoſita patent; latet autem illud, quod in Piſoniana & Marggraviana Caapebæ deſcriptione deſideratur, ut certæ quoque claſſi poſſit inferri, & cum Plumeriana conciliari.

Ego, quod hic amplius addam, nil habeo, niſi illud Rev. P. Nierenbergii Hiſtor. natur. p. 16: Nunquam ita patuit natura ut hodie, tantum dimidius vultus antiquis eſt viſus, & velut ex obliquo reſpectus, nunc ex integro & ex directo oſtenditur. Cum novo orbe nova ſpectacula exhibuit, & ſe aut alteram aut diverſam. *Nemo tamen integram hactenus contemplatus eſt.* Hinc omnes Senecæ ſubſcribimus: Multum adhuc operis reſtát, multumque reſtabit, nec ulli nato poſt mille ſecula præcludetur occaſio aliquid adjiciendi.

Reſtat, ut de *Inventore radicis* hujus noſtræ paucula anneсtamus. Equidem quis Europæ noſtræ notitiam ejus primus dederit ἴττω ζεὺς, norit Jupiter. Nullus dubito, quin Luſitani, Braſiliæ Domini, hanc radicem una cum aliis naturæ Cimeliis primitus in patriam aſportarint, id quod Pometus tamen Mexicanæ regioni vindicat. Galliam hac Braſiliæ alumna ditavit, à Luſitanica Legatione redux Illuſtriſſimus Amelotius, Chriſtianiſſi-

niſſimi ad Luſitaniæ Regem Orator: diſcimus hoc ex Dn Pometo, qui & hoc addit, quis ægris in Gallia primus hanc radicem exhibuerit: *Ce premier, qui a apporté cette racine à Paris, a eſté Mr. Amelot, Ambaſſadeur de Portugal, & apres luy Mr. Tournefort, qui m'a donné un morçeau, depuis que Mr. Amelot en a apporté a Paris, Mr. Thevard Medecin de la Faculte & quelque autres, l'ont miſe en uſage, comme un remede ſpecifique pour la gueriſon de la Pierre; les Portugais ont eſte les premier, qui l'ont apporté de Mexique*, h. e Primus, qui Lutetiam Pariſiorum attulit, Dn. Amelotius erat Legatus ad Regem Luſitaniæ, poſt illum Dn Tournefortius, qui fruſtum radicis mihi dono dedit. Ab eo temporis tractu, quo radicem hanc Lutetiam detulit Dn. Amelotius, Dn. Thevardius, Facultatis Pariſinæ Medicus, aliique in uſum pharmacevticum produxerunt inſtar remedii ad calculum profligandum ſpecifici. Luſitani primi erant, qui ex Mexicano ſolo attulerunt. Cl. Helvetius, Aurelianenſis Ducis Medicus, edito libello Gallice inſcripto: Traité de maladies, les plus frequentes, & des Remedes ſpecifiques pour les querir, Parreiræ noſtræ aliquoties cum laude meminit. Hinc factum eſt, ut ob hujus radicis & lapidis porcini (piedra del porco) datam notitiam Cl. Eugenius Eybenius, in Belgicam tranſtulerit, Helvetiique Parenti, Excell. D. D. Joh. Frieder. Helvetio, ſcriptis Chemicis & Philoſophicis literato orbi notiſſimo, hanc filii lucubrationem inſcripſerit. Laudatus hic Helvetius radicem Parreiram bravam à Dn. Pille obtinuit, teſtes produco ſeqq lineolas: *Ce remede m'a eſte donné par Mr. de Pille, connu dans toute l'Europe pour un homme tres-curieux & tres-ſçavant. Il en a la decouvert, pendant qu'il eſtoit a la ſuite de Mr. Amelot Conſeiller d'Eſtat, Ambaſſadeur de França in Portugal.* Hoc remedii genus mihi dono oblatum à Dn de Pille, qui curioſiſſimi & doctiſſimi Viri nomen apud Europæos promeruit. Detexit & didicit ejus uſum, cum Dn. Amelotium, Conſiliarium Status, & Gallicum ad Luſitaniæ Regem Oratorem ſequeretur.

Parrei-

Parreiræ Examen & Vires.

PRiusquam quomodo & qua doſi radix Parreira brava exhibenda, & ad quæ mala averruncanda & depellenda apta ſit, inquiramus, neceſſitas exigit, ut quæ illius ſint elementa, quæ principiorum textura, quæ particularum mixtio, quis agendi modus, accuratius indagemus. Et quidem, quæ primo in ſenſus incurrunt, mox quæ Chimia ſuppeditat, quæ denique ratio miniſtrat, exhibenda. Si armato inſpiciatur oculo, ea ſe offerunt, quæ caput præcedens exhibet.

Ad *Saporem* quod attinet radicis noſtræ, ex generalibus jam conſtat, quod corpuſcula ſapida guſtus & ſaporis ſenſum producant, variis figurarum, ex quibus conſtant, particulis, quæ ſaliva ſolutæ, linguæ papillas nerveas pro varietate variæ figuræ pungant; maximè vero ſalinæ ſaporum videntur eſſe cauſæ. Ex diverſitate nunc & modificatione figurarum ſalinarum diverſarum, ſaporum quoque diverſitas. Salia omnia videntur anguloſis conſtare particulis, cum tamen anguli ſint minus ac magis acuti, & pro ut plures anguli ſimul aut pauciores occurrunt, ita ſaporum quoque differentiæ reſultant. Polygona enim corpora multitudine angulorum minus ac magis obtuſorum conjunctione infinita fieri poſſunt, ceu egregiè Cl. Clericus philoſophatur. In radice noſtra planè ſingularem figurarum ſtructuram eſſe, dulcamarus ſive γλυκύπικρος ſapor prodit, inter mixtos & compoſitos recenſendus, qui hoc ipſo vix determinari poteſt; licet enim particulæ ſalinæ ſulphureis oleoſisque immixtæ, meridiana clarius luce ſe ſiſtant, inque ſenſus incurrant, qualis tamen præciſè ex iſta mixtione oriatur figurarum diſpoſitio, qui dixerit, magnus mihi erit Apollo. Agonizantis in Galliis Carteſianæ Philoſophiæ reſtaurator Pierre Sylvain Regis Libr. VIII. Phyſ. c. 4. facem miniſtrare vult & lucem, ſed debilem nimis, cum idea, quam de corporibus amaris dulcibusque concipit, rem hanc non ſolvat, nedum abſolvat. Ἐμοὶ ἐπιανδάνει οὕτως, mihi ſic placet: Particulas ſalinas, ſulphure vola-

volatili delinitas eſſe, oleoſisque mollibus quaſi inviſcatas involutasque, ut papillas nerveas & fibrillas tangant quidem, non tamen angant. Quod ſi plauſibilem modum hunc non exiſtimes B. L. cedo mihi vel ſimiliorem, vel commodiorem, & viridi tibi caput lauro redimam. Gaudet certè hac facultate Parreira noſtra, quam Cous noſter deſiderat Lib II. de Diæt. c. 31. t. 16. τῶν πικρῶν καὶ δριμέων γλύκοισι διακρινῶντα. *Vim amarorum & acrium, dulcium mixtura corrigere oportet.* Ut ita radix Parreira potius amariuſcula ſit, πικρότης, (quod vocabulum de vino veteri quoque uſurpatur) non amara, ob admixtam dulcedinem. Quadrat in noſtram radicem illud Claudiani de Nupt. Honor.

Labuntur gemini fontes, hic dulcis, amarus
Alter; & infuſis corrumpit mella venenis.

Saporem γλυκύπικρον radici Ginſem ſive Ninzin quoque adjudicat nobiliſſ. Breynius in Diſſert. de ead. radice Lugd. Batav. impreſſa. §. 4. dum ſcribit: *Sapore prædita eſt dulci ad Glycyrrhizam vergente, quanquam longe ſvaviori, cum amaritie levi & occulta ſive leviori vi aromatica linguam blandè excalefaciente conjuncto.*

Sic Planta Mexicana diuretica Tlallantlacuam cuitlapilli ſive cauda parvi Tlacuazin ſaporem Parreiræ æmulatur, ejusdem quoque in pellenda urina & calculis efficaciæ, de qua hæc Nardus Antonius Recchus in Rer. Medicar. nov. Hiſpan. Hiſt. Libr. VII. cap. 34. habet: *Radix odore inſigni caret, ſed initio dulcedinem quandam præfert Glycyrrhizæ ſimilem, poſtea vero amaritudinis nonnullum ſenſum præbet.* Parreiræ igitur noſtræ ſapor non ex illis amaris, de quibus Plutarchus Libr. I. Sympoſ. quæſt. 6. pronuntiat: Τῇ γεύσει πάντων ἐςὶ τῶν χυλῶν ὁ πικρὸς ἀηδέςατος. *Guſtatu omnium ſaporum injucundiſſimus eſt amarus.* Quamvis & hæc Plutarchi regula inſignem patiatur exceptionem; cui enim ignotum in communi uſu & jejunorum delitiis eſſe vinum, quod abſynthites nominant, quodque conficiunt immaceratione abſynthii, cardui benedicti, centaurii minoris,

ſimilium in amaricando potentium. Tantum enim abeſt, ut hoc amariſſimum potionis genus abhorreant, ut potius cum Lena illa vinoſiſſima apud Poëtam exclament:

- - - - - Salve, anime mi,
Liberi lepos, ut veteris vetuſti cupida ſum!
Nam omnium unguentûm odor præ tuo nautea eſt.
Tu mihi ſtacte, tu cinamomum, tu roſa,
Tu crocum & caſia es, tu bdellium: nam ubi
Tu profuſus, ibi ego me pervelim ſepultam.
Sed cum adhuc naſo odos obſecutus es meo,
Da viciſſim meo gutturi gaudium.

Certe Friſii in hoc potu usque adeo luxuriantur, ut teſte Clariſſ Lindenio, in uno diverſorio Leovardiæ, provinciæ metropoli, aliquot ſupra quinquagenos cados fuerint conſumpti uno anno: vocat autem cados, quos vulgus oxhoofden; æſtimatur quisque amphoris octoginta. Et quis in abſynthio γλυκύπικρον quærat? Teſtem producimus Cl. Carol Avantium in elegantiſſimis in Fieræ Cœnam notis p. 137. ſeq. *Quamvis abſynthium*, ſcribit, *vermes ſtrenuè interficiat, & veſtimenta à tinearum noxis vindicet; & ipſum tamen aliquando verminare obſervavi, quod non aliunde, quam ex medulla, quæ dulcis percipitur, provenire exiſtimandum eſt.*

Succedit guſtui radicis noſtræ Parreiræ bravæ odor. Qualis in recenti vigeat, haud equidem conſtat; in illis, quas India nobis mittit, nullus. Si Pergameni effato fides adhibenda foret, amara planè deſtituerentur odore; ſed huic Galeni aſſerto opii teter odor, abſynthii & aloës effluvia & caput & nares ferientia, reclamant & contradicunt. Ut myrrham ſilentio tranſeam, quæ ob odoris fragrantiam aromatibus adſcribitur. Vid Plinium, Dionyſ. Perieg. aliosque, quos citat ævi ſui Phœnix, Belgarum decus, in Select Med. Diſſ. p. 308. 309 ſeqq. Quod ſi blando calori admoveatur radix, exhalat odorem, non mephitim quidem empyrevmaticam, ſed naribus blandientem, liquiritiæ quoque æmulam.

Hæc

Hæc ſenſibus externis obvia. Ad alia nunc progrediendum, & quæ *ars illa, corporum naturalium partes, ignis plerumque auxilio vel ſegregatas conjungens, vel conjunctas ſegregans,* (*ceu Chemiam definit* ingenioſiſſimus Anglus, Joh. Freind in Prælect. Chem p. m. 8.) ſuppeditat, exhibenda. Optandum equidem, ut hæc per ignem analyſis vera foret & genuina corporum in ſimpliciſſima, & principia primo-prima (ſic in ſcholis loquuntur) reſolutio; aſt potius vulcanio hoc adminiculo, accedente rapidiſſimo particularum motu, rerum formæ planè deſtruuntur, textura immutatur, partium ſitus & ſtructura disgregatur, novumque quid emergit, plane à priſtino abludens. Accedit inſuper hoc, quod ad chymica illa principia reduci haud queant omnia phænomena, cum ipſiſſima illa principia nimium quantum inter ſe diſcrepent & pugnent, quippe utcunque inter acidum & Alcali ferveat mortale odium, aliquando tamen alterutrum, ſuo etiam generi non minus iraſcitur. Acida enim cum acidis & alcalica cum alcalinis bellum inteſtinum gerunt; quodque cum uno corpore comparatum Alcali audit, mox ſi ad alterum conferatur, acidi titulo inſignitur. Ita fruſtra quærimus limites, quibus utralibet ſpecies contineri debeat, ut cum ſuperius citato Cl. Freindio loquamur. Exemplis res evaderet clarior, niſi extra choreas nimium ſaltare videremur.

Quæ cum ita ſint, nemo à nobis hoc exiget aut poſtulabit, ut in ſpiritu aliquo aut ſale volatili è radice noſtra per ignem extorquendis operam ſimul & multos ſumptus temere perdamus. Fecit tamen ſolertiſſimus Pharmacopœorum noſtrorum Dn. Dietericus ſucceſſu ſequenti. Raſuræ radicis Parreiræ bravæ unciam ſemis igni commiſit per retortam deſtillando; obtinuit ſpiritus aciduli empyrevma redolentis, ligni Quajaci & corticis Chinæ Chinæ æmuli ſcrupulos quinque; olei empyrevmatici fœtidi, oleo Tartari non abſimilis ʒj. capitis mortui nigerrimi reſidui, inſtar Eboris uſti, ſcrupulos ſex.

Fluunt ex hac radicis vulcania analyſi ſequentia notatu

 digna;

digna: 1. Spiritum acidiuſculum, plane novum ignis productum eſſe, ſuccedens amaritiei & dulcedini ſive mixto ſapori γλυκυπίκρῳ, indubium præbens indicium, naturam ſaporum in certa textura ac particularum mixtura poſitam eſſe, quæ per diſſociationem ab igneis particulis factam, immutatur & à priore abludens, aliam ideam ſaporis imprimit. Spiritus enim Parreiræ bravæ, conchis præparatis affuſus, haud levem efferveſcentiam & motum particularum internum produxit, ſulphure inde exhalante naresque feriente; cum tamen in pulvere & infuſo exhibita radix ſenſilem aciditatem vix præ ſe ferat. Poſito tamen non noviter productas per ignem eſſe has acidiuſculas particulas, & radici occulte inexiſtere, innuunt hæ certè temperiem hujus radicis, ejusque in calculo debellando efficaciam, cum ſecundum Excell D. Stahlium homines calculo obnoxii ſint perpetuo habitus corporis ſanguinei prædominantis.

2. Spiritus colore ſuo obſcure rubicundo prodit reſinoſarum particularum præpollentiam, quæ vitro quoque ſeſe agglutinantes, clare præſentiam latitantis reſinæ indicant; quod inſuper eſſentiæ Parreiræ bravæ variis menſtruis extractæ, coloris intenſe rubentis confirmant.

3. Olei fœtidi copioſa quantitas & Salis Volatil. & reſinæ quoque index; quod ſi cum Sale fixo digeratur loco calido & ſ a in phiola deſtilletur, obtinebis Sal Volatile, quod quæſiveris; quippe oleo deſtillata nihil aliud ſunt, quam Salia volatilia concentrata ope cujusdam acidi, ſecundum Chemicorum regulas.

4. Oleum fœtidum inviſum licet naribus & ob exhalantem empyrevmaticam mephitim exoſum, ex retorta prodiens craſſeſcebat: firmiter collo, per quod prodibat, adhærens, enchiriſi quadam leviuscula, depoſito fœtore empyrevmatico in Balſamum vel reſinam redigitur, egregie omni reſiſtentem putredini, acrimoniamque ſalſam involventem.

5. Ex capite mortuo nigerrimo poroſiſſimo, in quo radii lucis penitus ſuffocantur, haud difficile erit ſal quoque fixum elicere.

elicere. Hoc tamen probè notandum, neque Salia, neque ol. fœtidum, neque ſpiritum, neque extractum, vires tantas exſerere; quantas radix porrigit, digito quaſi monſtrante viam, radicem Parreiram agere tota ſubſtantia, uti in Scholis Galenicorum loqui amant, de quibus mox fuſius.

Licet enim non affirmare auſim cum veteribus, dari remedia, certæ cuidam parti vel viſceri tantummodo dicata, cum id circulationi ſanguinis repugnet, non tamen hoc negandum putarim, extare medicamenta, quæ huic vel illi parti corporis magis vel minus amica ſint, cum hoc dependeat à variâ & diverſa partium ſolidarum ſtructurâ, tam quoad poros intro foras & foras-intro ſpectantes, quam quoad ſtamina & fibrillas, ex quibus conſtant & contextæ ſunt, itemque quoad fluida in illis circulantia & fluentia; & hinc quoque medicamenta diverſos edere in partibus diverſis effectus quis ambiget? Hanc vim ſpecificam veteres temperiem dixere, recentiores craſin, texturam, à varia particularum modificatione dependentem, ſive â figurarum varietate. Nemo hoc hodie ferme negat, nec Antiquitas negavit. Sic enim ſentit Hippocrates,

à quo, ceu fonte perenni,
cuncta Machaoniis arva rigantur aquis.

Δεῖν δέ μοι δοκέει ϗ ταῦτ' εἰδέναι, ὅσα τῷ ἀνθρώπῳ παθήματα ἀπὸ δυναμίων ἔρχεται, ϗ ὅσα ἀπὸ σχημάτων. Λέγω δὴ τὶ τȣ̃το, δύναμιν μὲν εἶναι, τῶν χυμῶν τὰς ἀκρότητάς τε ϗ ἰσχῦς. Σχήματα δὲ λέγω, ὅσα ἔνεσιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. *Oportere autem mihi videtur & hoc noviſſe, qui affectus hominis à facultatibus veniant, & qui à figuris. Quod dico, hoc eſt: Facultatem ſcilicet eſſe humorum ſummas vires. Figuras vero intelligo, quæ inſunt in homine.* Libr. de vet. Med XXXIX. 146. Exemplis deinde aliquot dilucidata hac propoſitione, tandem concludit t. XL. 157. f. ταῦτα δὲ πάσχει διὰ τὴν φύσιν τȣ̃ σχήματος. *Hæc vero patitur ob naturam figuræ.*

Naturæ ſolertiſſimus Myſtes Plinius Libr. XXII. v. 24. ſequentibus eandem rem exprimit verbis: *Eſt & ratio ſubtilitatis immenſæ à Platone deſcendens: corpuſculis rerum lævibus, ſcabris, anguloſis, rotundis, magis aut minus ad aliorum naturam accedentibus; ideo non eadem omnibus amara aut dulcia eſſe.* Videmus ſic, quam blande veteres conſpirent cum recentioribus. Hoc vero opus, hic labor erit, particularum inter ſe coordinatarum minimarum diſpoſitionem & nexum velle eruere, eorumque numerum, proportionemque inter ſe determinare ad amuſſim, quæ ob exilitatem ſuam, noſtrorum effugiunt qualemcunque ſenſuum aciem, hoc, inquam, artis opus, in quo tantum votis locus, labor omnis hucusque irritus, perſcrutatio manca, mutilaque. Ad internum igitur principium, formam, vel ideam formalem, vel formam idealem, recurrere ſi quis velit, libet licet. Ου κρινȣ̃μαι των δέ σοι τα πλείονα. Ut cum Euripide loquar in Medea: Simus contenti, quid ſenſiles facultates hac de ſpecifica virtute & efficacia radicis noſtræ nobis manifeſtant, & per chemicam analyſin illuſtrant. Quicquid igitur in omnibus renum & veſicæ affectibus auxilii porrigit, quicquid in hydrope præſtat, quicquid virium aliis in morbis leniendis miniſtrat, ceu optimum diureticum; hoc peragit *partim particulis ſuis ſalinis tam volatilibus quam fixis*; quibus (1) glandulas & ſiphunculos renales fiſtuloſosque tubulos, per quos tanquam minutiſſima filtra & ſpongiolas urina ſecerni debet, materia tenaci viſcoſaque infarctas & anguſtatas incidendi vi aperiunt, abſtergunt, urinæque ſeparationem promovent. (2) Fermentum renum fracidum, acrimonia volatili urinoſa deſtitutum & plane iners, diſponunt ad promovendam copioſiorem ſeparationem, quod in cachecticis diſpoſitionibus, imprimis vero illa hydropis ſpecie, quæ teſte Nobiliſſ. Dn ab Helmont, renum vitio contingit, in quibus urina fluit pauca, licet ægroti multum potent, fieri ſolet, hoc in affectu particulæ ſalinæ radicis noſtræ ad urinæ excretionem ſtimulant,

mulant, & partes heterogeneas ſanguinis evehunt. (3) Dum aquæductus illi, qui ad colligendum aquas, tota domo defluentes, & demittendum in veſicam, velut in ciſternam, deſtinati ſunt, (ureteres innuo,) vel ſinguli, vel ex una parte, materia tenaci viſcidaque quoque turgidi infarctique ſint, ut debito officio fungi haud queant, viſcidam materiam fundendo, aperiendoque & ad veſicam præcipitando, has vias iterum permeabiles reddunt. Quis non in miram hanc particularum ſalinarum radicis noſtræ vim diureticam ſequenti Epigrammate ludat, illamque loquentem quaſi introducat:

Sæpius obſtructis renum canalibus arctis,
Ad fontes refluunt flumina ſalſa ſuos.
Prodigium infelix! vicinis undique membris
Turbatur totis & trepidatur agris.
Quid vos ignavæ, (ſic increpo) ſiſtitis undæ?
Mecum ite, en vobis rumpere clauſtra paro.
Rumpo, patent; notusque ſuas vehit alveus undas,
Lætantur magno membra levata manu.

(4) Spiritum porro dictum Gorgonium,
qui ſaxea reddit
Corpora, qui totis inducit marmora rebus,

in renibus ſtabulantem, arenulasque & ſabulum cum muco viſcido compingentem inque lapidem coagulantem & efformantem, ſalinæ quoque Parreiræ particulæ deſtruunt, & ulteriori calculorum geneſi obicem ponunt.

Vidimus efficaciam *ſalinarum*; nunc quid *ſulphureis, oleoſis, balſamicis, mollibus, dulcibus, reſinoſis, glutinoſis particulis* agat & præſtet, examini ſubjiciemus. His (1) ſalia acria imprimis ſalſa involvit & deſtruit; præſente quippe calculo urina acrior evadit & ſalſior, hinc criſpationes & dolorificos meatuum ſpaſmos, eorumque anguſtias inde productas abigit, ut ſoluta criſpatione ad debitam amplitudinem viæ antea arctatæ

redeant

redeant, id quod veteres laxare & lubricare vias calculoque viam parare dixerunt; imprimis (2) particulæ dulces mollesque & reſinoſæ, amaris immixtæ, aptæ natæ ſunt ad ſalſedinem urinæ temperandam; quid enim ſalivæ quoque ſalſedinem magis corrigit, quam liquiritia, paſſulæ &c. Accedit, quod dulcia ſemper habeant quandam γλισχρότητα & viſcedinem ob intimiorem particularum ſulphurearum nexum & cohæſionem, quibus ſimul abſtergunt & lubricant, ac particulas ſalinas involvunt, inviſcant, doloresque demulcent, anodynique vices ſupplent; non abſimili modo ac Gummi Arabicum, quod ceu præſentaneum in calculi doloribus remedium Curioſiſſ. & Rever. P. Boccone commendat.

Ut taceam, vi quadam ſpecifica, quæ à nobis determinari nequit, hanc quoque Parreiram noſtram in comminuendo calculo efficaciam ſuam exerere, cum & menſtrua proſtent, omni corroſivo deſtituta ſapore, imo plane inſipida, quæ ſuccis corporis noſtri admixta, & circulationis lege renibus ingeſta promte in calculos renales irrumpere, eos aggredi, maſſamque coagmentatam, inque lapideam duritiem concretam diffringere & comminuere poſſint; haud aliter ac

Gutta cavat lapidem, non vi, ſed ſæpe cadendo.

Ubi tamen non negandum, optatum certè medicamentorum horum lithontripticorum inſipidorum ſucceſſum, utplurimum à lapidis qualitate dependere; quod ſi tophaceum repererint, feliciorem certe effectum expectabis, quam in ſiliceo. Congeſſit hanc circa materiam plurima apud alios plane non reperiunda, & intacta omnigenæ eruditionis abyſſus Cl. Salmaſius, ſeculi miraculum, in interpretat. Aphorism. Hippocrat. 79. ſect. 4. de Calculo. Inter remedia illa lithontriptica non corroſiva ac pene inſipida choream ducit pulvis Nephriticus Magnifici quondam Præſidis Academiæ noſtrae νῦν ἐν ἁγίοις Volkameri. Timæanum porro in calculo evporiſton, & ſuccus Betulæ, quorum virtutem in comminuendo calculo, ſi quis negare velit, experientiam tot Excellentiſſimorum Practicorum habebit contra

tradicentem. Meminiſſe quoque juvabit liquoris illius (cujus Generoſiſſ. Dn Boyle Tract. de Specif. remed. cum corpuſcul. philoſoph. concord. prop. 1, mentionem injecit) adeo debilis, ut integrum etiam ejus poculum absque noxa ebibi poſſit, & nihilo ſecius in duriſſima corpora, ut lapides imo metalla quoque, fortiori modo agat, quam ipſa menſtrua corroſiva. Eundem effectum expectes in calculo ex infuſo lapidis Hiſpanicè dicti *Pedra quadrata*, à Nephritico lapide planè diverſo, effluviis haud ſenſibilibus impregnato, cujus notitiam ſequenti optata occaſione obtinui.

Cum *Invictiſſimus noſter Imperator, Hiſpaniarum & Indiarum Monarcha, Dominus noſter omnium Clementiſſimus,* ***CAROLVS*** *ordine Cæſarum* ***SEXTVS****, rebus geſtis* ***MAGNVS****, Virtutibus Chriſtiano Principe digniſſimis* ***MAXIMVS, quem DEVS nobis ſervet, ſoſpitet, tueatur, triumphisque cumulet***, poſt Coronam Francofurti Ipſius ſacrato Capiti impoſitam, factamque Imperii inaugurationem nuper Vrbem noſtram inter lætiſſimos applauſus & ardentiſſima vota tranſiret, ac inclytum Senatum civesque jure jurando in fidem reciperet, obtigit, ut Illius *Machaonem fidiſſimum* & in proſperis æque ac adverſis per terræ marisque tractus individuum comitem adire, ejusque mihi favorem conciliare licuerit. Eſt is *Vir Excellentiſſimus DN. D. VACKIVS, Sacr. Cæſar. Majeſt. Conſiliarius & Perſonæ Sacr. Medicorum Princeps*, qui inter alia luculenta ſatis humanitatis & benevolentiæ erga me documenta retulit, ſibi in Hiſpania calculi doloribus excruciato, aliis nihil proficientibus, hoc ex remedio *Pedra* nempe *quadrata* paratum *Infuſum* profuiſſe, dolores ſedaſſe, calculumque eliminaſſe. In Ephemeridibus Venetis *Galleria di Minerva inſcriptis* Tom. V. part. X. p. m. 271. mentio etiam fit lapidis, cui Excell. Hector à Valle nomen *Pietra Quadra* impoſuit, vires ejus in partu difficili, fœtuque mortuo expellendo his verbis recenſens: *Diedi in acqua d' Artemi-*

ſia e Meliſſa la infuſione della detta Pietra Sfregolata, ad un Gentildonna, che ſoleva ſtentare ſino alle Agonie in partorire, e partorì felicemente. Ad altre due la diedi in acqua di Gigli bianchi, e di dittamo Cretico con evento fortunato. i. e. Exhi„bui in infuſo aquæ Artemiſiæ & Meliſſæ dictum lapidem com„minutum (de petra quadra illi ſermo) fœminæ cuidam nobili, „partus doloribus agonizanti, quæ feliciter in dias luminis au„ras fœtum protulit. Aliis duabus in aqua liliorum alborum & dictamni Cretici dedi, felici cum ſucceſſu. Ut alia omni corroſiva vi deſtituta Lithontriptica ſilentio præteream.

Poſuimus his hactenus adductis, uti ſpero, fundamentum, quod vera ratio & experientia non refellet, cuique plurimi effectus radicis noſtræ laudatiſſimi, quos in Praxi promit & prodit, poſſunt inædificari: Hæc enim ſpecialiſſima vis diuretica in noſtra latens radice tot ac tantis aliis palmam præripit. Nihil enim apud Practicos frequentius reperies, quam cautelas & querelas de diureticis in omnibus renum & veſicæ morbis ſæpius infauſte exhibitis; dum enim morbum tollere debent, potius ægrum tollunt, dolores inflammationesque ſæpius augent & inducunt. Nil hujus à temperatiſſima radicis noſtræ craſi metuendum. Conſentientem habemus Dn. Helvetium: *On a juſqu'icy emploié un grand nombre des remedes contre les Maladies des Reins & de la Veſſie; les diuretiques ſont ceux que l'on a le plus mis en uſage: mais l'experience a fait voir, que dans beaucoup d' occaſions ils ont eſté plus nuiſibles qu'utiles. Ils ont cauſé quelquefois des deſordres aſſez facheux, pour faire apprehender, de s'en ſervir en toutes rencontres, parce que chariant trop de Matieres à la fois, & precipitant trop abondamment les urines, il cauſoient des ſupreſſions entieres & des douleurs extrêmes & continuelles. Cependant on eſtoit ſouvent obligé de tenter ce ſecours malgré qu' on n' en eût, parce qu' on n'en connoiſſoit pas de meilleur: mais depuis peu d' années qu' on a decouvert l' uſage de la Racine de Parera brava, on n' eſt plus dans le même embarras. Ce remede n' eſt point ſujet a des pareils inconvenients,*

c' eſt

c' eſt un ſpecifique contre toutes les maladies des Reins & de la Veſſie qui ſont curables. Il agit avec tant de douceur, qu' il n' y a point d' ocaſion ou l' on ne puiſſe l' employer ſans en craindre de mauvaiſes ſuites; & on peut comparer ſes effets aux éffets ſpecifiques du Quinquina de l' Hypecacuana, & de l' Alun. J' ai vu de malades, qui apres en avoir uſé, ont rendu de pierres groſſes comme des olives & ſe ſont par la garantis de la Taille; cependant cet éfet n' eſt pas toujours certain, il reuſſit aux uns & ne réuſſit pas aux autres. i. e. „Varia hucusque ad debellandos renum & veſicæ morbos adhibita fuere remedia; ex quibus diu-„ retica in frequentiorem protracta uſum: ſed experientia re-„ rum magiſtra docuit, in plurimis caſibus plus nocuiſſe illa„ quam profuiſſe. Sæpius enim anſam præbuêre funeſtis ſym-„ ptomatibus, ut cautius mercari didicerint Practici, ſemper &„ ubique illa exhibere ægris, materiam quippe peccantem ſi-„ mul & ſemel eliminando, urinamque copioſius juſtò præcipi-„ tando omnigenam ſuppreſſionem, doloresque intenſiſſimos„ continuosque produxerunt. Interim defectu meliorum, his„ auxiliis uti coacti fuerunt, usque dum ab annis non multis„ radicis Parreiræ bravæ introducto & patefacto uſu, huic obviam„ itum difficultati. Hoc enim remedium ſimilibus & recenſi-„ tis incommodis caret, ſpecificum quippe in omnibus renum„ & veſicæ morbis, qui curam admittunt, pharmacum. Tam„ blande, tam leniter virtutem & vires ſuas promit, ut nulla„ planè ſe offerat occaſio morbi, cui ſine ullo metu ac hæſitan-„ tia non exhiberi poſſit. Effectus, quos exerit laudatiſſimos„ effectibus ſpecificis Chinæ Chinæ, Hypecacuanhæ & aluminis„ per quam ſimiles ſunt. Viſui ſeſe obtulerunt ægroti, qui poſt„ uſum hujus radicis, lapides magnitudine olivarum fructus„ æquantes, excreverunt, ab imminente ſectione calculi immu-„ nes ſic redditi. Non idem tamen ſemper effectus, cum huic„ individuo citius medeatur, quam alteri.„ Eandem ſententiam fovent duumviri Braſilienſis Hiſtoriæ Piſo & Marggravius; ille Hiſtor. Braſil. de Facult. ſimplic. libr. IV p. 95. *Renum, ureterum*

& veſicæ obſtructionibus medetur. Usque adeo calculi expellit materiam, ut magnates Luſitani aliud nullum medicamentum huic prætulerint. Addit edit. ſecund. p. 312. *Radices imprimis illæ, quæ jam plane adoleverunt, humoribus ſeroſis movendis, & calculis frangendis dicatæ ſunt, quæ vero primo natæ frondes & ſarmenta, morſibus ſerpentum medentur.* Hic vero Hiſtor. Plantar. Braſil. libr. I. c. 13. *Radix contra calculum excellentiſſima & eſt illa, quam Luſitanus dabat Dn. van der Duſſen optimo ſucceſſu.*

Parreiræ Uſus, Præparata & Doſis.

PErluſtratis Parreiræ bravæ viribus, indigitatoque agendi modo ac explicata facultate, ſupereſt, ut qua medicamentorum forma, quo apparatu, qua doſi, commode exhibeatur, aliisque aggregetur medicamentis, nunc exhibeamus. Modum, quo in Braſiliâ Luſitaniâque ægris porrigunt, Dn. Helvetius, *dans la Traité des Maladies les plus frequentes, & des remedes ſpecifiques pour les guerir &c.* p. 96. ſiſtit ſequentibus verbis: *La maniere de s'en ſervir dans le Breſil & en Portugal, eſt de faire bouillir une once de cette racine batue & effilée, avec un gros de Sel Ammoniac dans une Pinte d'eau. Lors qu'elle a fait cinq ou ſix bouillons, on la retire du feu, & on la laiſſe infuſer juſqu'a ce qu'elle ſoit froide. On paſſe la liqueur, & le malade en boit enſuite un verre de quatre heures en quatre heures: on en peut donner auſſi en ſubſtance:* h. e. *Modus, quo hoc remedio in Braſilia Luſitaniaque utuntur, hic eſt. Radicis Parreiræ contuſæ unciam unam, cum Sale Armon. drachma in menſura aquæ decoquunt, cum aliquoties ebullierit, ab igne removent, & ulteriori extractioni, frigorique exponunt. Bibat de hoc filtrato liquore hauſtum, ſingulis quatuor horis repetendo. In ſubſtantia quoque exhibetur radix.* Subjungimus Helvetio Cl. Piſonem de Facult. ſimpl. Libr. IV. c. 54 p. 95. Edit. I. *Radix in taleolas ſecta, perque aliquot dies ſub dio in liquido convenienti macerata, vim ſuam illi communicat, nec ingrato adeo ſapore aut cereviſiam, aut vinum, quo diluitur, imbuit, quin potus ordinarii loco ægri illo utuntur, quod renum, urete-*

ureterum & veſicæ obſtructionibus medeatur. Uſque adeo calculi expellit materiem, ut Magnates Luſitani aliud nullum medicamentum huic prætulerint.

Cum hodie omnibus ferè θερμοποσία familiaris, plurimique in Thee illo Sienenſi & delicias & ſanitatem venentur, tædioſaque faſtidiant decocta, hanc radicem Parreiram, foliis Acmellæ maritatam, vel ſpeciebus decocti Nephritici Foreſti a Zwölfero correctis immixtam, ſummo exhibui emolumento; nec facti fere pœnituit unquam, cum inexpugnabiles calculi dolores, evacuatis aliquot Thee hujus ſpecifici calicibus, domitos ſæpe viderim. Ratio in promtu; quippe particularum motum exagitans calor mediante aqua, devicta ejus cruditate, non tantum vires ſpecierum, quibus ſuperinfuſa mobiliores adque extractionem aptiores arripit ſibique aſſociat, ſed etiam corporis humoribus immixtas, lege circulationis ad obſtructiones defert, calore blando eo facilius feliciusque reſerat, viſcidum reſolvit, acrimoniam temperat, & per vias debitas eliminat. Velim tamen in delectu *Acmellæ* vel *Chryſanthemi Bidentis, ſive Bidentis Zeilanici fl. luteo lamii folio*, (cujus figuram elegantiſſimamque deſcriptionem & vires Cl. Dn. *Breynius* in *diſſert. Botanico-Medica de Radice Gin-Sem & Acmella* exhibet) caute quis ſe gerat, cum & pretio & viribus nimium differant.

Cum dolores calculi ſæpius adſtrictam alvum comitem habeant, decantatiſſimum illud *linum Catharcticum*, quod nunc curioſorum practicorum animos allicit, huic radici admixtum, & inſtar Thee ſpecifici, infuſi æmuli exhibitum, indicationibus ſatisfacit omnibus.

Quod *linum illud Catharcticum* concernit, ὡς ἐν παρόδῳ vocatur ab Anglis Millemountain, teſte Meretto in Pinace, & videtur eſſe Chamælinum Cluſii, vel linum pumilum Bauhini; & parvitate ſua floribus albis exiguis, vaſculis lini caniculatis, & vi catharctica abunde ab aliis linis diſtinguitur ſec. Excell. Rajum in Synopſ. method. Stirp. Britann. p. 221. & Sam. Dale Supplem. Pharmacolog p. 211. ſeqq. & Chabræum, qui ſub nomi-

ne lini minimi floſculis albis, ſive Alſines vernæ glabræ deſcribit: Stirp. Sciagraph. p. m. 480.

Quod ſi ventriculus aquam ſimplicem abhorreat, cerevi-ſiæ incoquatur, vel ſola vel cum *ſemine Dauci*, quod remedii genus admodum proficuum erit. Quod ſi cum *ſucco Betulæ* combinentur, & in cerevíſia fermententur, medicamen-tum exurget inde, quo in calculo debellando vix melius ullum. Vid. de Cereviſia leptomera ceu optimo calculi prophylactico Illuſtr. *Charlton.* diatrib. de Lithiaſ. p. m. 176.

Exhibetur quoque Radix Parreira *in ſubſtantia*, ut loqui amant ἰατρῶν παῖδες, in *pulvere ſubtiliſſimo*, de quo Dn. Helve-tius l. c. *On en peut donnes auſſi en ſubſtance. La doſe eſt d' un de-mie gros & de quinze grains de ſel Ammoniac, qu'on reitere de quatres heures en quatres heures, juſqu' a ce qu' on ſoit ſoulagé.* „ h. e. Etiam in ſubſtantia ægris exhibetur ad drachmam ſemis „ cum quindecim Salis Ammoniaci granis, quod repetitis vi-„ cibus poſt 4. horarum ſpatium, usque dum æger levamen „ ſentit, fieri ſolet.

Certè crebriori uſu edoctus, *Parreira brava* hoc cum *cor-tice Chinæ Chinæ*, *ligno Quajaco* aliisque plurimis vegetabilibus commune habet, ut in ſimplici *pulvere* vel in *Infuſo* & Thee ſpe-cifico exhibita felicius operetur, quam ſpiritus acidulus ac oleum empyrevmaticum deſtillatione prodiens, Eſſentia cum ſpiritu appropriato alioque menſtruo apto parata, aliaque ex cortice Chinæ Chinæ & Quajaco parata remedia, quod clare in-nuit, in textura ſpecifica medicamentoſam vim harum ſimpli-cium conſiſtere. Vid. Excell. Lipſienſium Æſculapius ὁ πάνυ *Bohnius in aurea diſſert. de Medicamentorum Chymicorum & Galenicorum præpollentia dubia.* §. LXIV. p. 56. *Dn. Pomet l' Hiſtoire generale des Drogues Livres* 2. Chap. XIV. p. 69. *Pul-verem parreiræ* in vino exhibet, mane ventriculo vacuo. Loco Salis Armon. quod Dn. Helvetius ſtimuli loco addit, in nonnullis caſibus *Sal amarum catharcticum Ebshamenſe* ex voto ſubſtitui-tur, de quo prolixe egit *Clariſſ. Dn. Nehem. Grew in peculiari*

de

de hoc Sale amaro catharctico Tract. Londin. 1685. *impreſſo* & Dn. Helvetius in libr. ſæpius citat. Traite des Maladies p. 80. Si conjecturæ experimentisque locus, an non ex Aquis lacus Ceicenſis in Moravia tanto infectis amarore, quantus in gentiana & felle animalium vix repertu datur, ſal hoc æmulum ſali Angliæ Ebshamenſi parari poſſit, curioſis regionis iſtius indagandum relinquo. Adeo enim nitro ſcatet, ut ex ℔ vj. hujus aquæ aliquot Nitri uncias extraxerit *diligentiſſimus Jordanus in deſcript. Aqu. medicat. Moraviæ.* Meminit & hujus aquæ ſumme amaricantis *Excell. Hertodt in Tartaromaſtig. Morav.* Quod ſi *Tartarum nitratum* Parreiræ noſtræ admiſcueris, vix ulli pharmaco antinephritico palmam cedet. *Millepedes* quoque Parreiræ noſtræ ſociantur felici ſucceſſu, quippe urinæ ſuppreſſiones aliquoties incantamenti inſtar hoc remedio ſuſtuli; ſed porrigendum in optato illo momento, quo natura ſe ſolvere geſtit, qua obluctante & renitente κενεὰ πάντα.

Optime Parreiræ noſtræ durantibus ſpasmodicis illis tenſionibus dolorificis cinnabarina junguntur, ceu tutiſſima anodina; ab *opiatis* enim cavendum in leniendis doloribus Nephriticis & arthriticis, cum ſæpius his in caſibus narcotica vis opii in necroticam degeneret; quod Excell. Stahlius, judicioſiſſimus cautelarum practicarum promus condus, annotavit, intra exiguum temporis ſpatium ſex hoc malo laborantes ab opiatorum uſu paucis horis aut diebus periiſſe. *Certe opiata ſic exhibentes faciunt ægrotanti, quod evnuchi Artaxerxis faciebant Hamani. Cujus quidem faciem tegebant tanquam ſubtracturi oculis & iræ Regis; interim & Regem verbis inflammabant, & Hamanem mentione patibuli Mardochæo erecti, in ſublime perniciter agebant.* Eſter. 7. v. 8. 9. 10. ceu feſtive ſcribit Leydenſis gloria Pindi.

Spiritus ex radice Parreira deſtillatus aliquoties exhibitus ſudorem potius movit, quam urinam; ſed mirari deſii, reflectendo, quod diaphoretica modaliter à diureticis differant; quippe à diaphoreticis M. S. movetur vehementius, & à centro ad

peri-

peripheriam corporis largiori in quantitate pellitur; à diureticis vero non æque, quæ potius blande movendo ſanguinem, ad interiores partes, & conſequenter etiam ad renes propellunt. Hinc diaphoreticis ſæpius exhibitis & ſero jam imminuto, diuretica non conveniunt.

De Sale volatili & fixo jam in examine Chymico dictum, quod ſi illud Sal volatile anxie quoque deſideres, obtinebis vel *methodo Excellentiſſimi Wedelii*, communis Germaniæ in ſtudio medico Præceptoris, vel *Helmontiana*, per longam olei fœtidi cum Sale fixo in blandiſſimo calore circulationem & ſubſequentem ſublimationem. Ego radicem ipſam tamen huic per ignis violentiam extorto remedio, longè prætulerim: habebis hoc tamen modo, ſi exoptes.

Dn. Helvetius ex hac radice Balſamum conficit, ut eò melius in expeditionibus bellicis & ſuſcipiendis itineribus ſecum vehi poſſit. En! Balſamum ipſiſſimis Auctoris verbis libr. cit. pag. 99 *Prenez de l' Huile de Scorpion compoſée, ſuivant Mathiole, une livre: la Baume de Copayvê cinq Onces: du Baume de Soulphre Therebentiné quatres onces: du Stirax liquides deux onces: de la Cire jaune ſix onces: de la Racine de Parrera brava en poudre ſubtile une demie livre: du ſel Ammoniac deux onces: d' excellent vin d' Eſpagne deux livres. Faites bouillir le tout a petit feu, en le remuant toujours avec une ſpatule de bois juſqv' a l' evaporation entiere du vin; enſvite ôtez le tout du feu, & paſſez le Baume chaud â travers une etamine avec une forte expreſſion; & quand il ſera a demi refroidi, vous y ajouterez trois onces du baume de Perou noir, que vous mélerez bien avec la ſpatule. Lorſque tout ſera froid, vous le mettrez dans un pot de Fayance bien bouché. La doſe eſt d' un demi gros, & on peut retrancher la cire, ſi l' on veut. Balſamum Parreiræ Helvetii:*
℞. Ol. Scorpion. compoſ. Matthiol. ℔j. Balſ. Copayb. ℥v. Sulph. Thereb. ℥iv. Styrac. liq. ℥ij. Cer. flav. ℥vi. Rad. Parrer. brav. ſubtiliſſ. pulveris. ℔ß. Sal. Ammoniac. ℥ij. Vin. Hiſpan. optim. ℔ij. lento igne omnia coquito, lignea ſpatula ſemper agitando, ad

tota-

totalem Vini Hiſpanici evaporationem usque. Hoc facto ab igne removeto, per textum cilicinum expreſſione forti facta Balſamum trajicito; cum aliquantulum deferbuerit, addito Balſ. Peruv. nigr. ℥iii. ſpatulâ ligneâ probe miſcendo & agitando. Cum omnia frigore condenſata, vaſi fictili Faventino, probe obturato, immittito. Doſis hujus Balſami drachmæ pondus erit. Cera, ſi placuerit, omitti poteſt.

Vires hujus Balſami ferme hyperbolicæ; in hydrope naſcente illud quoque commendat Helvetius ob diureticam vim, præmiſſis tamen univerſalibus; quo facto doſis Balſami exhibetur, & ſingulis 4. horis repetitur, involvendo cruſtulæ ſaccharatæ, ut deglutiantur promtius. Aſſumpto hoc pharmaco, hauſtus vini albi, vel ptiſanæ aperientis ſtatim exhibendus. Quatuor diebus remedii hujus uſus continuandus, quinto æger pulvere febrili purgandus; die poſt aſſumtum purgans, & quatuor diebus ſequentibus Balſamum iterum exhibetur. Quodſi durante & continuato Balſami hujus uſu nil æger levaminis ſentiat, nec urina profluat largior, ab ulteriori uſu abſtinendum, indeque concludendum, malum vel difficulter vel planè non tolli poſſe. Hæc de Balſamo ſuo Helvetius; qui inſuper addit, hoc pharmacum eandem in averruncandis calculi malis exſerere vim ſpecificam, ac China Chinæ in febribus, Ipecacuanha in dyſenteria, & Alumen in Hæmoptyſi.

Paravimus quoque ex hac Radice, more hactenus recepto *Eſſentiam duplicem* pro varietate cauſæ morbificæ; & quidem in cauſa vulgo frigida dicta, ubi malum ab acido viſcido utplurimum proficiſcitur, cum Spir. Tartar. verè volatili extrahitur haud certè contemnendi uſus, cujus doſis à gutt. 20 ad drachmam ſemis in Thee ſpecifico, vel aqua ad calculum è nucleis, alioque vehiculo. Eſſentia quoque confieri poſſet in eodem caſu cum Spir. Acmellæ ex India allato, qui paſſim in officinis proſtat; non tamen ſponſor extiterim ulli, acmellæ folia cum ſilice maſticata, eundem emollire, præſertim cum ſæpius jam laudati Cl. Breynii expectationem circa hoc experimentum eventus eluſerit. Hæc autem erit *Eſſentia Parreiræ bravæ tartariſata* vola-

tilis: ℞. Raſ. Rad. Parreir. brav. ℥ß. ſpir. tart. ſal. volat. imprægn. ℥jv. f. l. a. digeſtio & filtretur. Etiam *Eſſentia compoſita* ſequenti modo parari poterit. ℞. Raſ. Rad. Parreir. brav. ℥ß. G. Lign. Quajac. ℥ß. Tinct. Tart. compoſ. ℥iv. f. ſ. a. digeſtio & filtr. add. ol. lign. Saſſaf. deſtill. gutt. viij. M. Cum autem diuretica, calida præſertim, calidis & ſiccis affectibus laborantibus minime conveniant, hinc eſſentiam Parreiræ bravæ præparare juſſi, cum menſtruo meo nitroſo caſtoriſato, divino certe medicamine; conducet quippe hæc eſſentia melius bilioſis:

Nam calidi plus eſt illis, quibus acria corda
Iracundaque mens facile efferveſcit in iram,

ſecundum *Lucretium. Eſſent. Parreir. brav. Nitr.* ℞. Raſ. Rad. Parreir. brav. ℥ß. Spir. Nitr. dulc. Caſtoriſ. ℥iv. f. ſ. a. digeſt. & filtr.

Quod ſi quis *Extractum Parreiræ* deſideret, illud quoque obtinere poterit, modo Cl. Friendium in Prælect. Chemicis non conſulat; ex hujus enim mente & hypotheſi, tanquam rigidi nimis Cenſoris: *Extracta ob partes ſubtiliores avolantes & in abſtractione diſſipatas ad medicos uſus nil conferunt. Si vero quis partium craſſorum & magis inertium delectum facere velit, eas nulla alia apparatus ratio æque feliciter ſuppeditat. Ita ut ea, quæ à Chymicis tantopere venditantur Extracta, ſi vires medicas ſpectes, non tam pharmaci loco, quam vehiculi, ſi ita loqui liceat, habenda ſint.* Hæc Friendiana ſi non tangant quempiam, & extractum ex Parreira brava obnixe petat, en compoſitum & ſimplex. *Extr. Parreir. brav. reſinoſum.* ℞. Rad. Parreir. brav. ℥ij. extrah. c. Spir. Vini Auſtriac. rectificatiſſ. ℥xij. Tinct. abſtrahatur ſ. a. ad conſiſtentiam Extr. reſinoſi D. ad uſum. Spir. abſtractus ſignetur Spir. Vin. Parreir. brav. Reſiduum radicis coqu. in aqua fontan. clarificetur & inſpiſſetur ad conſiſt. extr. aquoſ. pro pilulis & potionibus. Ex Spir. Vin. Parreir. brav. & extr. ejusd. radicis parari poterit ſequens Eſſentia compoſita Parreir. ℞. Extr. rad. Parr. brav. Myrrh. balſam. noſtr. an. ʒj. Spir. Vin. Parr. brav. ℥iv. f. ſolutio. D. ad uſum.

Doſis radicis noſtræ, uti jam ſupra annotatum, ad pondus drachmæ dimidiæ, ſcrupulorum duorum, imo drachmæ unius,

ſi ſola

ſi ſola nullo admixto ſtimulo in pulvere ſubtiliſſimo exhibeatur. Exacte enim definiri doſis nequit, cum natura à natura, regio à regione differat. Satius eſt peccare in defectu quam exceſſu.

Et hoc quoque circa uſum Parreiræ noſtræ monendum duxi, quod de Diureticorum abuſu notavit gloria Germanorum Practicorum Beatus *Ettmullerus* noſter; ubi nempe ad tempus,, fruſtra adhibita fuerint medicamenta, ſubſiſtatur, & feriæ quaſi,, permittantur naturæ, ne illo uſu nimio, plus quam par eſt, ad,, renes moveantur cruditates, quod obſervatione Epiphanii Fer-,, dinandi illuſtrat.,, Non poſſum continere calamum, quin colophonem addendo verbis acutiſſimi Antonidæ de Sapient. Med. §. 25. finiam: Sæpe nulla res magis adjuvat laborantem, quam,, tempeſtiva abſtinentia, non jam dico à cibo, ſed medicina. Au-,, diant, qui intereſſe honoris ſui arbitrantur, ne qua viſitatio,, tranſeat ſine Recipe. Aliquando ſola dies & quies ut graves,, morbos ſanant, ſic magnos motus ſedant. In alimentis varie-,, tas delectat, in medicamentis paucitas. Sicuti in Ethicis idem,, vagus & vanus eſt, ita in medicis *præſcriptor immodicus fit pro-,, ſcriptor exitioſus.*

Uſus Plantæ Caapebæ & Radicis Noſſa Senhora.

HActenus Parreiram bravam examini ſubjecimus: reſtat, ut paucis Caapebæ Plantæ ejusque foliorum uſum, radicisque, noſſa Senhora dictæ ſpecificam contra morſus ſerpentum vim admirandamque efficaciam ſiſtamus.

Omnes equidem plantæ partes in id amicè conſpirare videntur, ut deleterium à ſerpentibus aliisque veneno nocentibus rebus, corpori ingeſtum virus abigendo, priſtinam reſtituant ſanitatem: mutuemur in hanc alexiteriam plantæ hujus vim verſus illos, quos nitidiſſimus Poëtarum Anglorum Coulejus fudit:

Quid quod ſerpentum furialia pello venena,
Et mea ſerpentes dia venena necant.
Illos ſubtili ferit arcanâque ſagitta,
Et perimit cœco vulnere triſtis odor.
Sic Pater arcitenens! victum Pythona fuiſſe
Arbitror, & ſuccis illita tela meis.

(Oo) 2 *Folia*

Folia Caapebæ Marggravius Hiſtor. Plantar. Lib. I c. 13. p m. 26. memorat, ſingulare eſſe remedium contra morſus venenatorum animalium, ut ſerpentum, tam in hominibus quam brutis, ſi morſui paulum contuſa imponantur; curantur enim morſus ſine ullo alio medicamento. *Succum foliorum Caapebæ* & Cajatiæ in morſu venenatiſſimo anguis Iboboca, à Luſitanis Cobra de Corais dictæ, laudat Piſo de Venen eorumque antidotis L. 3. p. 43. edit 1. nam edit. 2. p. 278. vocatur Anguis Cobra de Coral. Sanatur, inquit, morſus emplaſtro è capite ſerpentis concinnato, & efficaciter appoſito. Pulvis plantæ Nhambi & ſuccus foliorum Caapebæ & Cajatiæ vulneri inſtillatus extrahit virus. Binæ hæ plantæ *Cajatiæ & Caapebæ*, in eundem ſcopum alexiterium collineant, eodemque inſigniuntur nomine, nempe *Erva des Cobras*, licet diverſiſſimæ ſint. Caapeba enim planta ſcanſilis, Cajatia vero ſive Caacica humi depreſſa repens plantula, lacteſcens inſtar Eſulæ, foliis Menthæ non diſſimilibus, cauliculis ad rubedinem vergentibus, radicibus miniatis, ex Piſonis deſcriptione de Facult. ſimplic. l 4. p 102. Cum igitur nomen hoc Erva de Cobras binas complectatur plantas, neſcio, quam inter vulneraria nominet mox laudatus Piſo de Medic Braſil. Lib. 2. c. 20. de Vulner. & Ulcerib Abutuntur tamen & pulv. *Herbæ Caapeba* & Nhambi ſceleratiſſimi homunciones in Braſilia, dum ex ſucco jam venenato Manipueræ ſtudio aſſervato, ad totalem putredinem uſque altiorem corruptionis & toxici gradum, ex vermiculis inde pronaſcentibus, (qui Taparu ipſis dicuntur) quærunt, iisque in pulverem redactis, hominibus pro lubitu inſidiantur, ita, ut exiguâ licet quantitate, vitam citiſſime & certiſſime adimat, ſi ſimplex adhibeatur; ſin vero compoſitum & viribus imminutis (quod potiſſimum pulvere herbæ Caapebæ & Nhambi fieri ſolet) longo poſt tempore, ne nefanda ſcelera in publicum prodeant, miſere & lenta tabe interimat Vid. Piſon. Hiſt. Nat & Med. Braſil. Lib. V p. 305. Edit II. & Edit I. Lib 3. de Venen. p. 48.

Nunc *radicem Caapebæ* in medium producimus, *Raiz de noſſa Senhora*, ſive radicem Dominæ, ſive ſanctiſſimæ Deiparæ Virgi-

Virginis Mariæ dictam. Ubi tamen ante omnia monendum, *Erva de noſſa Senhora*, & *Erva de Santa Maria*, licet unum idemque ſignificent, differre tamen nimium, cum ſub nomine *Erva de Santa Maria*, ſerpentaria major, ſive dracunculus major polyphyllos deſignetur. Efficaciam radicis de noſſa Senhora optime ex Piſone diſcimus, qui ſcribit: *Radix noſſa Senhora ſive primo natæ frondes & ſarmenta morſibus ſerpentum medentur, ſi ſemel atque iterum eorum ſuccus recenter expreſſus indiſcreta quantitate propinatur, atque ſimul extus applicetur. Nulla interim ſubſequente manifeſta evacuatione, neque per vomitum, neque per ſudorem, neque per aliam aliquam viam, quantum aſſequi potui. Licet autem ab anguium aliorumque reptilium & inſectorum venenatorum ictibus & morſibus tantum curandis videatur benè audire hujus convolvuli & radicis ſuccus, qui amaro ſapore caloris prædominium præ ſe fert, quoad manifeſtas qualitates; venenis tamen frigidis contrariari comperi.* Edit. 2. p. 312.

In ſpecie Cl. Piſo *radicem Caapebæ* commendat in *morſu ſerpentis Ibicacoa* admodum venenoſo, & peſſima ſymptomata inferente, haud ſecus quam Cucurucu, quippe ſanguis quantocius à morſu, ex auribus, naribus & oculis profluit, & niſi ſtatim ſubventum fuerit, moritur vulneratus. Quod ſi virus nondum ad cor penetraverit, carne ipſius anguis cocta cum radice Jurapeba, Jubarandi, Malva Iſca, Caapeba, Capybuba, additis ſummitatibus Nhambi, ex vino internè exhibitis reſtituantur. Addatur externum remedium ex capite ipſius feræ contuſo, & cum Erva de Cobras aliisque præparatum.

Eandem quoque efficaciam in *morſu Anguium Tareyboja & Cacaboya* de ſe promit, teſte eod. Piſone l. c. qui & hoc addit: *In ſucco Mandiboca Manipuera* dicto (qui ſi crudus aſſumatur, adeo venenoſus eſt, ut ſtatim enecet, coctus vero nutritivus evadit) miram ſanandi vim aliis radicibus & herbis junctam Caapebam exhibere, quod & de fructus *Ananas* ſucco largiter & crebrius hauſto expectandum, *de quo delicioſiſſimo fructu, guſtus ſuavitate omnibus ſupereminente, inque domeſtico horto Cl. Volkameri, mellitiſſimi Amicorum lætè creſcente & luxuriante,*

ejuſque ſpeciebus, anatome, viribus & efficacia plura cum Deo & die dabimus.

Dubius hæreo, an non *Raiz de Juan Lopez Pigneira* (forte Parreira) ſit una eademque, ac *Raiz de noſſa Senhora*, cujus Plinius Tuſcus *Excell. Fr. Redi in Experim. circa res naturales ex India allatas meminit*, ſeq. verbis: *Radix eſt coloris citrini & guſtu amara, hanc ſuper lapide aquâ tritam, & unius dimidiæ drachmæ pondere aſſumptam, nec non morſibus vel puncturis animalium venenoſorum applicatam, certo à venenis & febribus liberare volunt.*

Circa Parreiræ uſum medicum Obſervationes.

REſtat adhuc, ut felices, quos fidiſſima rerum magiſtra experientia in Praxi clinica circa Parreiræ bravæ uſum, ſuppeditavit ſucceſſus, memorem, inque medium producam. Tantas equidem, ut ingenuè fatear, quantas Dn. Helvetius in hanc radicem contulit laudes, & vim illam in omnibus renum & veſicæ calculi incommodis tollendis, ſic dictam ſpecificam, cort. Chin. Chin. in febribus, & aluminis in hæmoptyſi æmulam, indiſtinctè deprehendere non potui, cum ſæpiſſime ſpes in ea poſita, ceu ab optimis remediis ſæpius fieri conſuevit, deſtituerit, & promiſſa Helvetiana deluſerit. Huc certè optimè collineant, quæ Excell. Dn. Stahlius, feliciſſimus ad Praxin medicam Daduchus, de ſpecificis his remediis tradidit; nempe ſpecifica plane ad ſpecialiſſimas affectuum & ſingulares circumſtantias dirigenda & applicanda eſſe Infringitur quippe ſæpe ſpecificorum remediorum vis & efficacia, cum morbo jam altius exardeſcente exhibentur, cui tempeſtiva exhibitione præoccupando ſatisfacere potuiſſent. E contrario quando morbi impetus jam maximam partem deferbuit, ibi præſtat frequentiſſimè ſpecifici hujus remedii tempeſtivus uſus utilitatem maximam, ut affectus non ſolum tanto citius finiatur, ſed etiam tanto certius, plenius atque ſolidius in univerſum tollatur.

His præſuppoſitis, aliquoties egregiam Parreira brava, aliis irritis, tulit opem, in cauſa nempe & caſu appropriato. Exhibui

autem

autem ſæpius ſolam in pulverem redactam ad drachmam ſemis, imo ad drachmæ quoque pondus, idque repetitis vicibus, ne quis erroris παρὰ τὸ μὴ αἴτιον ὡς αἴτιον, ſive fallaciæ non cauſæ ut cauſæ, uti in Scholis loqui amant, reum me declarare queat.

De ejus tandem efficacia convictus, aliis diureticis, aperientibus & abſtergentibus immixtam, eo propinavi ſucceſſu exoptato, quem ex plurimis obſervationibus aliquot ſelectiores exhibent, ne multitudo Lectori tædium pariat.

OBSERVATIO I.

PUerpera 32. annorum bilioſa, aliquot liberorum mater, ultimis ferè puerperii, ſic ſatis feliciter hucusque peracti, diebus æſtu obruitur vix tolerando, ſitis ingruit intenſiſſima, vomitus accedunt ingeſtorum omnium, alimentorum, potulentorum, medicamentorum. Vocatus ægram, vix ac ne vix quidem ſibi conſtantem reperio. Scintillant febrili calore truces oculi, ſicca & exſucca lingua, fauces aridiſſimæ, ex imo hauſta ſuſpiria, dicam *Sopboclis in Trachiniis* v. 783. verbis:

Καὶ διώδυνος
Σπαραγμὸς αὐτοῦ πνευμόνων ἀνθήψατο.
ac per dolens
Ejus prehendit cruciatus pulmones.

Flatuum incarceratorum murmura & borborygmi huic ſeſe malo aſſociant, dumque in renum irruunt regionem, moleſtiſſimi hoſpites, cumulando ſymptomata ægræ ſalutem dubiam reddunt, & quartum renum morbum producunt, de quo divus Cous noſter L. de Aff. int. t. xviii. Cum alvus quoque aliquot jam diebus officio non reſponderit, omnibus ſepoſitis clyſma injiciendum ſuadeo, dum vomituriens ſtomachus reliqua recuſaret remedia Clyſmate injecto mox omnia in abdomine pacatiora, στρόφοι καὶ περὶ τὸν ὀμφαλὸν πόνοι evaneſcunt, &

Sedatur torti tempeſtas turbida ventris,
Poſtico iratus murmure flatus abit.

Succedit fæcum mephitim olentium copia, muci viſcidi vitrea quaſi congeries: ceſſat mox æſtus, & exhibitis remediis debitis, ſiti orisque & faucium ſiccitati obviam itur. Placido hinc

immer-

immerſa ſomno poſt bihorium expergefacta & ſibi quaſi reddita, de doloribus in lumbis adhuc nidulantibus lancinantibusque conqueritur, & ſic triſte illud ſymptomatum choragium in calculum deſinit Uſum continuatum decocti Nephritici à Zwölfero correcti ſuadeo, imo urgeo, & pulverem meum contra calculum ad ungo, urinâ calculi præſagâ. Ingruit magis magisque dolor, recrudeſcit malum, nec decocto, nec pulveri, nec inunctionibus, nec clyſmati rurſus injecto cedens. Irritis igitur omnibus, radix Parreira brava prima vice mercur. cinnab juncta & ſociata, dolores mitigat, tertia vice ſola ſumpta plane aufert, excreto poſt aliquot dies, cum ſanguinis grumis, calculo ovum fere columbinum adæquante, ſine doloris notabili ſenſu, quod ob meatus brevitatem, humidique inibi copiam, dum latiora & expeditiora ſunt, in fœminis potius quam viris quandoque fieri ſolet

OBSERVATIO II.

JUvenis vigeſimo ætatis anno conqueritur jam per aliquot menſes de obtuſiori & gravativo ſenſu doloris, lumbis in regione renum incubantis, nullo tamen tumore foris conſpicuo; quem corporis motus concitatiores & violentiores nimiùm exacerbant: fit ſucceſſu temporis dolor acutior, unâ eàdemque ſede defixus, per nervorum conſenſum teſtem quoque in doloris conſortium rapiens, adeoque retrahens, ut in ſcroto vix appareurit; dorſi quoque difficillima inflexio. Urina longo tempore prodierat limpida, tenuis, inque exigua quantitate, dolore vero ingraveſcente exibat copioſa ſatis, arenulis cruoreque immixto. Licet hæc ſatis diſtincte in renibus latitantem detegerent hoſtem, addidit tamen pondus conjecturæ, decubitus in ægram partem ſemper dolorem demulcens, in adverſam vero exaſperans. Vacuandis è renibus heterogeneis intentus, & diureticis mitioribus, (quibus Parreira noſtra ſemper comes erat,) exhibitis, ſeptimeſtrem tandem, magnum & moleſtum hoſpitem, hoſpitio ſuo abſcondito extruſit medicamentorum efficacia, inque veſicam deturbavit. Hic exitum quærens, collum veſicæ occludendo urinæ liberum intercepit tranſitum, Omnibus viribus eò

con-

contendi, ut quantocyus ex hoc quoque latibulo ejiceretur hoſtis, emollientibus, pinguibus, viasque lubricantibus porrectis, blandioribus lithontripticis pariter immixtis; ſed ſine levamine & evidenti emolumento, cum urinæ vix tantum excreverit, quantum cochlear capere potis eſt. Tandem infuſo Acmellæ exhibito, largior quidem profluere cœpit, mox calculo, in aquæductu foras à collo veſicæ protenſo, urethram vocant, pertinaciter hærente. Tandem infuſum Parreiræ bravæ rumpit clauſtra,

- - - molemque liquore reſolvit
Caucaſeam, impulſu diſſilit illa ſuo;
Obſtructumque diu prono ruit impete flumen,
Et ſecum adverſæ fragmina rupis agit.

OBSERVATIO III.

Cuidam renum quoque calculo laboranti, & tot jam remediis incaſſum aſſumptis, omnia lithontriptica renuenti & faſtidienti, radicis Parreiræ bravæ præconia canto; cumque novarum rerum mens humana ſemper ſit cupidiſſima, me tandem accedit, hocce pharmacum enixè efflagitans. Sumſit absq; evidenti levamine aliquot doſes, tandem ruptis ex tenaci pituita & viſcido lentore repagulis urinæ ſtagnantis, arenularum ſtupenda prodit caterva, ſuperſtite in urethra remora titillante, quæ tandem cum impetu profluit, & vermes ſex exhibuit, millepedibus non diſſimiles, ſi magnitudinem exceperis; alii dein his ſuccedunt, materiæ, viſcidæ, pultaceæ, ceu genitrici vel nido innatantes, tandem & doloris in renum regione & titillationis ſenſus in urethra ceſſavit; ægroto vires hujus remedii Americani ad cœlum usque extollente. Subiit animum medicorum regula, Anthelminticis ſemper dulcia eſſe admiſcenda, ut illorum blanditiis ineſcati vermiculi promtius hauriant internecionem ipſis ſtruens pharmacum; jam cum Parreira brava ſit dulcamara, quis non illam in vermibus exhibeat? Vere Manilius canit:

Per varios caſus artem experientia fecit,
Exemplo monſtrante viam.

OBSERVATIO IV.

VIR juvenis bilioſus & arthritidi vagæ ſæpius obnoxius, circa pubis regionem ponderis incuſat ſenſum, hoſtis inibi latentis feralem prodromum. Urinam fundit lacteam & turbidam, ſedimento mucoſo, viſcido, tenaci, gravidam, ut vix illam excernere poſſit, &, quod ſignum plane indubium hoſtis in inſidiis ſe occultantis, urina facilius redditur corpore ſupinato, quam erecto. Sociat ſe his malis Priapiſmus ipſi moleſtiſſimus, ſymptoma calculoſis familiare, quippe affectus libidinoſi lumbis renibusque paſſim in ſcriptura ſacra adſcribuntur; feciſſe id ideo Spiritum Sanctum vir doctiſſimus in Phyſiologia opinatur, quia caleſcentibus lumbis caleſcunt renes; renibus calefactis affluit major ſanguinis copia cum ad ipſos, tum ad partes genitales, unde his turgentibus prurientibusque ſubnaſcuntur cogitationes, atque ſtimuli venerei. Succedit pertinax alvi obſtructio. In ædibus meis conſilium petenti, calculum veſicæ ſymptomatum omnium cauſam eſſe dictito, & auxiliares ſpondeo manus, utinam Θεῶν χεῖρας. Enemati aliquoties injecto, ſuccedunt ſcybala, urina quoque citius & absque moleſtia profluente. Sumit ſingulis diebus Thee ſpecificum ex ſpec decoct. Nephrit Foreſt. à Zwölfer. correct. Rad Parreir. brav. Herb. Acmell. ſem. Nymph. &c ſyrupo balſamico Conerdingii edulcoratum, cui infuſo inſtillat ſemper aliquot eſſentiæ Parreiræ bravæ Nitr. caſtoriſat. guttulas Excrevit hinc arenularum copiam, calculi comminuti fruſtulis immixtis, tandem quoque hæc medicamina

Lapidem durum ſilicisque obſtacula rumpunt,
Vix penetret tales Hannibal ipſe vias.

Convaluit ſic æger, ſumens ſingulis hebdomadibus aliquoties & Eſſentiam & Infuſum.

OBSERVATIO V.

VIr annorum quinquaginta, qui Baccho & Veneri ſtrenuè litaverat, viribus exhauſtis, effœtis ſpiritibus & appetitu plane dejecto, œdematoſis pedibus per aliquot temporis ſpatium jam obnoxius, medicaſtri opem efflagitat, qui applicatione repellentium medicamentorum pedibus medendo id effecit, ut

- - - - ſuffuſa venter ab unda,
Secernens miſeram proprio de viſcere pellem.

Hoc viſo exhorruit æger, & dum venienti occurrere morbo cupit, medicaſtrum rurſus accerſit, quæque mala infauſto medendi molimine patraverit, oſtendit. Aureos in ægro reſtituendo Stimulorum ſeges pollicetur montes, nullumque plane ſubeſſe periculum ſpondet; illud Mimnermi ſcomma in Medicos rationales blaterando, & ægro occinendo:

Οἷα δὴ φιλοῦσιν οἱ ἰατροὶ λέγειν
τὰ φαῦλα μείζω καὶ τὰ δειν᾽ ὑπὲρ φόβον
πυργοῦντες αὐτούς.

(Sicut Medici ſolent dicere leves affectus majores & graviores, quam timendum ſit, ut ſe ipſos extollant.) Utinam linguis pendeat crumenimulgum hoc medicaſtrorum genus, in opimam tantum Proſerpinæ meſſem procreatum? Exhibet trifurcifer, ſpiritum ſalis ad aquam intercutem ejiciendam, ventriculumque roborandum, ſed ſpes & ægrum & fumivendulum Thraſonem fefellit. Crevit quippe indulgens ſibi dirus hydrops, ventre utris in modum elato, parteque illa, qua virum ſe olim præbuerat, in triplum monſtroſe ſic ſatis inflata, aqua ſub cute ad candelæ lumen quaſi limpida ſuffuſa, accedit anhelatio, ut animam vix vertere, pulmonibusque ſpiritum reciprocare poſſit; ingruit intenſiſſima ſitis,

Dumque ſitim ſedare cupit, ſitis altera creſcit.

Succedunt anxietates circa præcordia, ut ipſi cum Plauti Cappadoce in Caſinâ exclamandum ſit:

- - - - Pro metu ubi ſim, neſcio,
Perii, cor lienoſum opinor habeo, jamdudum ſalit.
De labore pectus tundit. - - -
Radices cordis pereunt, Hiræ omnes dolent.

His anguſtiis exagitatus, per totum corpus ſudore diffluens, adeo debilitatur, ut prope anima linqui videretur. In deſperato hoc rerum ſtatu, & in orci faucibus ſic conſtituto ægro, (hæc enim peſſima apud noſtrates invaluit conſuetudo) de accerſendo legitimo naturæ miniſtro lectulo ægri adſtantes ineunt conſilium,

& quoniam nemini obtrudi poterat, tandem ad me itur. Vocatus omnium, quæ jam geſta fuerant, ignarus compareo, & triſtiſſimâ rerum facie probe perſpecta, peſſima auguror, illud Senecæ recitando: Facilius eſſe excludere pernicioſa quam regere, & non admittere, quam admiſſa moderari; nam cum ſe in poſſeſſione poſuerunt, potentiora rectore fiunt, nec recidi ſe minuive patiuntur. Ægri precibus tandem victus, opem & operam promitto, modo ſe obſequentem præberet, de ejus enim intemperantia fama increbuerat. Ut brevibus me expediam, optimi ſenis conſilio fretus: οὐρητικοῖσι καθαίρειν, λεπτῦναι καὶ ἀναπλῦναι; urinam cientibus purgare, attenuare & mollire oportet. Horum nihil omiſſum, hinc paucos intra dies exhibitis illis, quæ quotidiano uſu & jugi experientia ſalutaria fore judicaram, primo mentula, ſucceſſu temporis abdomen quoque detumeſcere cœpit, ſpirandi difficultate ſive ſuſpirio adhuc ſuperſtite; cui malo vinum ſcylla marina, millepedibus & vincetoxici radice imprægnatum, in ſolatium ceſſit. Sitis ſola ſupererat non tam ex morbi pertinacia, quam ægri mala libidine dicam an conſuetudine? originem trahens. Hucusque illum multa invitum & facere & pati coëgeram, dum vero ſedandæ ſiti, me ad ravim usque reclamante & diſſuadente, largius indulget, rurſus

Lympha interius vitio gliſcente turgeſcit.

Veriſſima ſic deprehendi Celſi noſtri, Ciceronis medici, verba: *Facilius hydrops in ſervis, quam in liberis tollitur, quia cum deſideret famem, ſitim, mille alia tædia, longamque patientiam, promtius his ſuccurritur, qui facile coguntur, quam quibus inutilis libertas eſt.* Tam male in hunc ægrum collati officii pertæſus, auxiliares ulterius manus denegaſſem, ni lacrymas inter & ſuſpiria datis promiſſis de meliori quam adhuc obſequio, & conſanguineorum precibus, coactus & victus fuiſſem. Ne igitur in conclamatum inofficioſus viderer, iterum operi me accingo, nec tam feliciter, quam antea res ceſſit, incaſſum pluribus exhibitis, virium defectu medicamentorum exhibitorum vim eludente. Depoſuit alvus quidem muci viſcidiſſimi ſpermatis ranarum non abſimilis copiam, ſed absque evidenti levamine,

urina vix ac ne vix quidem prodeunte. Fruſtratus igitur medicamentorum alias probatiſſimorum efficacia, alia agitavi conſilia, & Eſſentiam Parreiræ bravæ cum ſpiritu Tartari Volatili paratam aliquoties exhibens,

hæc tulit præſentem numinis inſtar opem,

ejusque continuato uſu obtinui tandem, ut intra diei naturalis ſpatium, ultra ſex ſeri limpidiſſimi profluxerint menſuræ. Hinc moles aqualiculi imminui quotidie cœpit; ne autem identidem tumor rediret, ventremque nova colluvies rurſus ampliaret, juſſi, ut Eſſentiam Parreiræ bravæ repeteret, cui adjunxi Eſſentiam Abſynthii compoſitam, Zwœlferi extracto Trochiſcorum Alhandali, & *Elaterii ex conſilio Excell. Liſteri* imprægnatam; quorum medicamentorum frequentiori uſu, & aſſumpta aliquoties radice *Parreiræ in ſubſtantia ad drachmam ſemis*, promota ſeri per urinam & alvum excretione, brevi ex voto negotium confectum, mortique jam à pluribus adjudicatus æger, ereptus eſt. Confirmat hanc obſervationem effatum Clar. Piſonis Libr. 2 de Medicin. Braſilienſ. c 9. de Hydrope p. m. 26. Edit. I. *Non raro contigit, ut ſola radice diuretica Caapeba, ex vino vel aqua Paraybenſi ſubinde ægro propinata, latex intercus eductus fuerit.* Sic Medici ſæpius *Martiali* teſte:

- - - mitibus herbis
Parcarum exorant penſa, brevesque colos.

OBSERVATIO VI.

VIrgo ætatis anno decimo ſeptimo ardore ingenti corripitur poſticè in eo, quod ab extremis coſtis ad coxendicem extenditur ſpatio, dolore ad primam lumborum vertebram accedente gravativo, menſibus ſimul ceſſantibus. Ægræ mater fatidicam accerſens anum, triveneficam, hoc reſponſi fert, menſium interceptionem, mali eſſe fomitem; hinc emenagogis fortioribus, in quarum Claſſe quoque Oleum Sabinæ deſtillatum erat, exhibitis, malum in tantum auctum, ut ardor & dolor gravativus indies creverit, accedente ſæpius horrore febrique ſub noctem redeunte. Malo ſic indies ingraveſcente, reſpuunt triſcurria ulteriora maleferiatæ medicaſtræ mœſtiſſimi parentes, ſa-

niora expetentes conſilia. Vocatus, Phlegmonem renum ſubeſſe & hecticæ febri proximam judicavi virginem: hinc calidiſſima illa medicamina emenagoga devotando, febrili calori expugnando intentus, id effeci, ut febris quidem remitteret, ſuperſtite tamen ardore & dolore in lumbis gravativo, licet absque inſigni moleſtia. Averruncandis his quoque malis aptiſſimum credidi remedium *infuſum Parreiræ bravæ*, Balſamoſaccharo Copaybæ imprægnatum. Nec ſpem felix deſtituit ſucceſſus, cum continuato infuſi hujus uſu & ardor & gravativus dolor fuerit extinctus.

OBSERVATIO VII.

NObilis Fœmina ætatis & conſtitutionis vegetæ, menſibus vix ac ne vix quidem fluentibus, poſt longiorem nauſeam, & ab omnibus aſſumptis excitatam cardialgiam, ob humores craſſos, viſcidos, ſpiculis ſalinis acribus imprægnatos, in orificio ventriculi hærentes, fibillasque nerveas vellicantes, incidit tandem in Leucophlegmatiam. Roſeus genarum color in pallidum vergit, livent labia, turgidula cutis ubique â pituita albeſcit, & ut *Plauti* verbis loquar in Menæchm.

- - - viridis exoritur color
Ex temporibus atque fronte, oculi herbei.

His malis ſe aliud aſſociat malum: renales enim glandulæ, harumque canaliculi, â coagulo quodam viſcido tenacique obſtruuntur, hinc ſecundum Hippocratem οὖρον μόλις προέρχεται ὑπὸ φλεγμασίης καὶ παχύτητος τοῦ οὔρου, *Urina vix procedit ob ardorem aut craſſitiem ſeri*; ſine tumore tamen in pubis regione, ſine dolore tenſivo, quæ omnia Iſchuriam veſicalem comitari ſolent; hinc de renali certior, quam gravativus in lumbis dolor magis magisque prodidit, anticachecticis & blandioribus emenagogis & diureticis, quæ quotidianus uſus, magiſter rerum, his in morbis ſuppeditare ſolet, malo obviam itur. Nempe ex *Senecæ* conſilio: *Medicus primo in morbis tentat non multum ex quotidiana conſuetudine deflectere; ſi modus & ordo non proficit & fruſtra molliora ceſſerunt, dum dura videtur curatio nulla, cujus ſalutaris effectus.* Uſitatis igitur medicaminibus irrito conatu exhibitis,

bitis, malo indies accreſcente, peſſimaque minitánte, fortiora Lithontriptica ægræ exhibentur. Ex aſſumpta Tinctura nephritica Amelungi alias ſæpius levamen ſenſerat, hinc quoque iteratis nunc vicibus porrigitur, ſine ulla tamen lotii ſecretione. Quinto jam die durantis ſuppreſſionis urinæ Tinctura nephritica D. D. Hiarnæ, ſpiritui Acmellæ maritata, movebat quidem, non tamen promovebat ſaburram, usque dum *radix Parreira brava ad drachmæ pondus* porrecta, fundendo materiam viſcidam, glutinoſam, renibus impactam, & per urinarias vias reſeratas eliminando, hoſtem abegit; quippe

- - fluminea labitur ille fuga,
Et multos prono ſecum vehit agmina ſuccos,
horrida quæ ſalſis monſtra feruntur aquis.

& ſic præcipuum morbi aufertur. Ut proficientibus his medicamentis inſtarent per aliquot tempus ſuadeo, cum nihil æque reſurgentem ſanitatem impediat, quam remediorum crebra mutatio. Detumuit cum debito urinæ profluvio, cutis, ſuppreſſione menſium ſuperſtite, quibus promovendis *Extractum meum Myrrhæ balſamicum, extr. Cort. Winteran.* mixtum, mira præſtitit. Convaluit ſic ex hoc morbo, per aliquot ſeptimanarum ſpatium tempora ſatis commodè tranſigendo,

& paulatim roſeum depinxit gratia vultum;

ſed viruit ex inſidiis novus hoſtis Febris maligna, cum exanthematibus & virium proſtratione ſumma aliisque diris ſymptomatibus. Ab ægra vocatus triſtia ſtatim cano auguria, quippe ex Quintiliani effato; *gravius ægrotant ii, qui cum levati morbo videntur, in alium de integro inciderunt; viribus nempe ex priori morbo nimium exhauſtis*, humoribusque quaſi ex ſpirituum defectu vappeſcentibus. Omnia debellandæ malignitati porriguntur remedia, nullis parcitur ſumptibus, ſed vana conamina cum Parca non decrevit parcere; eluſit enim vim medicaminum inclementia fati, hæc enim ſi ingruit, tunc teſte *Euripide in Alceſt.*

- - οὐδέ τι φάρμακον
Θρήσσαις ἐν σάνισι, τὰς

Ὀρφεία

Ὀρφεία κατέγραψε
Γῆρυς. οὐδ' ὅσα φοῖβος
Ἀσκληπιάδαισιν παρέδωκε
φάρμακα πολυπόνοις
Ἀντιτεμὼν βροτοῖσι.

quæ Grotius eleganter vertit:

Nil contra medicamina
Proſunt, quæ Rhodopæium
inſcripſit tabulis ſagax
Facundi manus Orphei.
Nil contra auxilii ferunt
Herbæ, quas docuit ſuum
Phœbi cura Machaonem,
Germanumque Machaonis,
Humanum miſerans genus.

OBSERVATIO VIII.

FOEmina triginta Annorum in cachexiam prona fluore albo defatigatur menſibus per anni dimidium jam ſuppreſſis. Varia à variis, antequam accerſitus fuiſſem, exhibita, vel paululum, vel planè nihil attulere ſolatii. Memor uxoris Boëthi, quam morbo hoc decumbentem laborantemque per blandiora diuretica feliciſſimus noſter reſtituit Pergamenus Libr. de Præcognit ad Poſthum. c. 8. *Eſſentiam quoque Parreiræ bravæ Tartariſatam & Pilulas ex Extracto Myrrhæ Balſamico noſtro & Extr. Cort. Winterani*, porrigo, quæ medicamenta acrimoniam demulcendo, corrigendo, incidendo, aperiendo, attenuando ſuſtulerunt album fluorem, & menſtruum reſtituerunt, haud diſpari cum Boëthi Uxore eventu, impari licet ſoſtro, quippe ob valetudinem Uxori redditam Boëthus Galeno quadringentos miſit aureos, ego tot obolos vix obtinui, nec deſideravi etiam; ad auctoritatem enim Medici confert, bona voluntate ad fideliter curandum ferri potius, quam obligari auctoramento ſervitutis. Imo ſatius eſt debendi reos habere Reges, quam avaritiæ de ſe ſuſpicionem præbere. Quin potius quam diffidendo de ſanatorum gratitudine amittat opinionem virtutis, malit fidendo decipi, & opis opumque jacturam facere. *Hinc Patroni Medicorum St. Coſmus & Damianus, ſancti* ἀνάργυροι.

TANTUM.

MEMORIA
VVVRFBAINIANA,
Scripta
ab
E. R.

REm neque novitate inuſitatam, neque indecoram juſtitia, neque pietate inofficioſam aut invidendam aggredior, dum Viri de re Medica excellenter meriti, illuſtris IOANNIS PAVLI VVVRFBAINII, Archiatri Caeſarei et LEOPOLDINAE Academiae Naturae Curioſorum Ephemeridum Directoris ſplendidiſſimi, vitam bene actam et fata laudabilia poſteris commendare allaboro. Ita enim veteres, ſano rationis judicio ſuffragante, ſapientiſſime cenſuerunt, defunctorum res bene laudabiliterque geſtas poſteritati commemorandas eſſe, tum ut debiti virtuti honores habeantur, tum ut poſteri ad honeſtatis aemulationem accenſi virtutis ſtadium pari contentione decurrant. Atque hoc tantum apud Romanos judicium valuit, ut plebs, iniquus alias ingenuitatis cenſor, fraudari ſollemni honore ſupremum diem Appii alicujus nollet, et laudationem tam aequis auribus mortui audiret, quam vivi accuſationem audierat. Adeoque nobis jure multo potiori incumbit, nobis, inquam, incumbit, qui inconditae vulgi turbae recte agendo et diſciplinis emolliti eminere cupimus, ne laudatiſſimi Viri laudes et decora honeſte parta, una cum corpore ſepeliri patiamur. Quamvis enim ipſa jam virtus ſatis laudata noſtro praeconio haud egeat: cum tamen tempus edax rerum omnia conſumat, reique praeſtantiſſimae memoriam vetuſtate aboleat; (cui enim heroum ſuo ſaeculo invidendorum praeclara facinora hodie innoteſcerent, niſi literarum beneficio memoria eorundem ad nos eſſet transmiſſa;) beatis utique Viri ſummi Manibus hoc extremum nos debere officium rati ſumus, ut pro virili parte breviter et ſine fuco, quo virtus haud eget, enarrare inſtitueremus, quae per omnem vitam glorioſa ὁ μακαρίτης egerit, quae laudabilia deſignarit. Tua igitur, Lector Benevole, aequitas a nobis concinnam verborum texturam lenocinantemve ſententiarum pompam haud exſpectabit: plane et aperte dicturi, annorum ſeriem ſecuti, cuncta paucis complectemur.

Patriam praeclaris ingeniis illuſtrari, et ab ea in haec viciſſim multum ſplendoris derivari, apud omnes in confeſſo eſt. Magna ita-

itaque felicitatis pars reputanda, non in obſcuro Boeotiae angulo, ſed in luce Graeciae hominumque natum eſſe et educatum. A puero ſiquidem ingenia fingenda, et ad honeſtatem cultosque mores polienda. Atque hac VVVRFBAINIVM noſtrum beatitate jure merito gloriatum eſſe, conſtat, utpote qui d XIIII. Decembris Anni ſupra milleſimum ſexcenteſimum quinquageſimi quinti in hanc lucem editus eſt Norimbergae, ſacerrimo Germaniae oculo, quae foecunda artium et ingeniorum praeſtantiſſimorum mater laudis noſtrae haud indiget, ab aliis et olim et nuper abunde laudata, ac fere ad caelum usque ſublata. Pro noſtro tamen, quo in eam ferimur, amore non poſſumus, quin perennitatem illi comprecemur, atque ut in ea diutius quam Athenis, nobiliſſimo Graeciae emporio, artes bonaeque literae, quolibet adamante firmiora rerumpublicarum fulcra, foveantur ac floreant, ex animo voveamus.

Indignum neque Eum ſeries inhonora parentum
obſcurum proavis, et priſcae lucis egentem
indocta de ſtirpe tulit.

Patre etenim editus eſt Viro nobili ampliſſimoque, IOANNE SIGISMVNDO, qui poſt quatuordecim annorum itinera ex India Orientali rediens, navi cuidam negotiatoriae mercator navicularius dari, et paulo poſt in patriam redux ob inſignem mercaturae faciundae peritiam judicibus, qui cambii negotia ibidem utiliter tractant, adjungi meruit. Avum Noſter coluit Virum ob exquiſitam et excellentem Iurium, Hiſtoriae, temporis, illuſtriſſimarumque originum cognitionem Viris principibus charum, nobiliſſimum, perſtrenuum, et conſultiſſimum LEONARDVM VVVRFBAINIVM, ICtum et Conſiliarium Noricum, ſcriptis multiplici eruditionis genere editis undiquaque celeberrimum. Matrem habuit natalium honeſtate virtutumque ornamentis lectiſſimam feminam, MARIAM, natam Puziam. Prima piiſſimis parentibus cura fuit, ut, qui ſacrum pro puſione amabiliſſimo foedus cum Supremo Numine feriret, ſpectatae virtutis virum humaniſſimum, IOANNEM VVINTERVM, mercatorem praecipuum, ſponſorem exorarent. Filiolo recens nato in ſa-

crorum Chriſti communionem recepto, cum id agere vellent feliciſſimi parentes, ut digne homine, eoque ſacris Chriſtianis initiato, educarent, veraeque pietatis ſemine mentem tenellam imbuerent, e vivis, eheu! nimium mature uterque Parens ſublatus eſt; et prior quidem mater anno CIↃ IↃC LVIII; pater vero triennio poſt: ita ut nondum ſexennis provida cum paterna tum materna educatione et inſtitutione orbaretur. Parentum autem vices in ſe ſuſcepere Tutores atque Curatores fidiſſimi, nobilisſimique, Ioannes Leonardus Linckius, Conſiliarius Noricus, muneris dignitate virtuteque graviſſimus; et Ioannes Conradus Bütnerus, illuſtribus rerum provincialium Curatoribus Noricis a ſecretis expeditionibus. Praecipue vero indulgentiſſima matre uſus eſt Catharina, amita ſua, egregio pietatis exemplo, Machaonis Norimbergenſis dexterrimi, Ioannis Roetenbeccii, vidua, quae tanto eum amore proſecuta eſt, ut educationis taedium non tantum laboremque libenter ſuſciperet; ſed et ſeptuagenaria major moribunda VVURFBAINIVM ſupellectilis librariae, a marito deſideratiſſimo ipſi relictae, haeredem ſcriberet: rata non alii certiſſimum hoc amoris pignus a ſe rectius deberi, quam illi, qui ſe inſigni praeter ceteros pietate et obſequio veneratus eſſet. Atque veneranda haec matrona uti nihil intermiſit eorum, quae corpori curando inſerviebant: ita conſilio laudatiſſimorum tutorum adjuta, multo majorem animi formandi rationem habebat. Neque immerito: Quanto enim hic illo praeſtantior; tanto majorem ſibi curam et culturam poſcit, ne incultus vitiorum ſentes proferat. Informationi igitur primum domeſticae, mox publicae doctorum fidiſſimorum, qui tum in Gymnaſio Egidiano florentisſimo bonis juventutem literis imbuebant, traditus eſt. Cumque praeceptoribus Spieſio, Friſchio, Sensheimero, VVidmanno prorectori, et Heldio rectori, per aliquot annos fidem et induſtriam probaſſet, artiumque elementa ab iisdem fideliter feliciterque edoctus eſſet; animus doctrinae gloriaeque avidus intra iſta ſubſiſtere non poterat: illa etiam noſſe cupiebat, quae utcunque olim ſibi profutura providebat; iſtorum rationibus

neuti-

neutiquam ſubſcribens, qui, ut honoris apicem citiùs contingant, primaria tantum ſummeque neceſſaria diſciplinae capita uno veluti hauſtu exhaurire ſatagunt; reliqua omnia tanquam ſuperflua et inutilia miſeri contemnunt aut negligunt. Noſter vero exemplo magnorum virorum et Pythagorae potisſimum, quem puerum ad citharoedum, palaeſtritam, pictorem miſſum ſciebat, provocatus, artem ſcribendi, qua et ſe et alios multum deinde reficiebat, ab Ioanne Ludovico Fabro, feſtivi ingenii poëta eoque feliciſſimo addidicit. Addidicit Muſicam, dignum homine ingenuo oblectamentum: neque pingendi artem negligebat, cujus peritia ipſi per omnem aetatem vehementer profuit, ejusque ſtudium, quod in naturae hiſtoriam dignoſcendam poſuit, mirifice levavit, auxit. Ita bene excultum VVVRFBAINIVM ſuum e ſinu dimiſit amantiſſima amita, eumque ulterius poliendum commiſit excellentiſſimis doctoribus Altorfinis. Altorfinae Muſae dum mentionem injicimus, ingenti animus voluptate perfunditur, recordatus ornamentorum, quae in nos largiſſime contulit. In nobis enim ultra bina luſtra fovendis atque ornandis tota fuit laudatiſſima haec ſtudiorum noſtrorum mater; id quod grata mente hic praedicare omnino debuimus. VVVRFBAINIVM vero noſtrum dux atque ſocius anno CIϽ IϽC LXXIII Altorfium comitatus eſt M. Daniel Guilielmus Mollerus, qui tunc ob ſacrorum profeſſionem ſolum verterat, et in almam Norimbergenſium urbem ſe tanquam in portum receperat. Hoſpitii jura contraxerunt cum acutiſſimo Philoſopho, Ioanne Paulo Felvvingero, eodem tantisper uſi, dum Mollero, (quem Sacri Palatii et Conſiſtorii Caeſarei Comitibus, itemque Academiae Naturae Curioſorum Collegis adſcriptum hoc ipſo menſe Februario A. 1712 beate defunctum lugemus,) Hiſtorias et Philoſophiam primam docendi provincia ab illuſtribus Academiae Altorfinae Curatoribus injungeretur, et is tori curarumque ſociam ſibi adſciſceret: ex quo tempore menſae communione cum fido ſuo Achate fruebatur. Ad ſtudiorum rationem quod attinet, eam ſemper tenuit Noſter, ut philoſophiam cum medicina conjungendam eſſe crederet. In

quo Galeno, qui ſolida rerum divinarum humanarumq; notitia imbutus erat, recta monenti obtemperavit. Et certe quo jure has diſciplinas arctiſſime conjunctas ſeparabimus? Hippocratis auctoritate, quem primum id tentaſſe legimus? Diffiteri tamen ipſe Aſclepiadarum princeps nequit, Medicum Philoſophum aut deum eſſe, aut deo ſimilem. Diffiteri nequit Celſus, primo medendi ſcientiam, ſapientiae partem habitam, et morborum curationem et rerum naturae contemplationem ſub iisdem auctoribus natam eſſe. Neque τὸν μακαρίτην poenituit audiviſſe ſummum ſaeculi ſuperioris philoſophum, Ioannem Chriſtophorum Sturmium, quem Virum Germania, Anglia, Gallia, imo univerſa Europa naturae myſtam ſapientiſſimum, et Mathematicum praeſtantiſſimis aequiparandum, venerata eſt. Quantum in artes liberales et philoſophiae ſcientias addiſcendas ſtudium poſuerit, loquuntur diſputationes cum laude defenſae: altera Felvvingero praeſide *de Syllogiſmis Imperfectis*, quam Palaeſtrae rationis, ab ornatisſimo hoc viro publicatae, inſertam legimus; altera Mollero moderante *de Salamandra*; quae poſtmodum a VVVRFBAINIO noſtro aucta, in tractatus integri molem excrevit. Praeterea vero ſcholas ſedulo frequentavit peritisſimorum artis medendi magiſtrorum, virorum elogio noſtro majorum, Mauritii Hoffmanni, et Iacobi Pancratii Brunonis, per quos brevi tantum profecit, ut in publico eruditorum conſeſſu placita alia defendendo, alia oppugnando ediſſerere non vereretur. Anatomiae ſacra, corporumque internas partes et ſtructuram, ipſi detexit amici conjunctisſimi, quem praematuro ſibi fato ereptum dolebat, L. Gregorii Horſtii Nep. dexteritas. Ignis in corpora ſolidisſima vim atque efficaciam, variis experimentis comprobatam vidit a nobilisſimo D. Ioanne Mauritio Hoffmanno, qui Serenisſimis Principibus, Marchioni Onoldino, et Comiti Palatino Solisbacenſi hodie a Conſiliis et Archiater, LEOPOLDINAE item Academiae Naturae Curioſorum Adjunctus excellentisſimus, tum in numerum medicinam docentium nondum erat cooptatus. Plantarum vires et notas explicantem audivit nunquam ſine honoris praefamine nominan-

nandum, Hoffmannum Mauritium ſeniorem: quo favente ex viridario Academico, in quod cunctas Florae delicias providam Iungermannorum et Hoffmannorum curam contuliſſe crederes, hortorum eruditionisque flores collegit. In id enim maxime ferebatur VVVRFBAINII animus, ut ſingulas naturae opes ſtudioſius rimaretur, et quidquid ubique mirandum illa oſtendit, admiraretur, ac, ſi pote, colligeret. Ceterum quo tanto faciliorem ſibi ad honores academicos aditum ſtrueret, diſſertationem *de Medicamentis ex homine tam vivo quam mortuo deſumtis*, domi accurate conſcriptam, publice pro virili parte, auſpicio D. Brunonis, a d. VIII Idus Novembr. A. CIƆ IƆC LXXVII applaudentibus patronis defendit. Accenderat Eum domeſticum avi exemplum, qui aetatis annum ſecundum et viceſimum agens Doctoris in utroque Iure honores Baſileae capesſiverat, ut, cum mitra Doctoris Medici ſe tum videre ornatum nequiret, eandem tamen aetatem vivens in candidatorum album reciperetur, non turpe eſſe exiſtimans, non aſſequi, dummodo ſequaris Et certe non procul inde abfuit, quin æquo curſu contenderet. Menſium enim quatuor interjecto ſpatio, videlicet a. d. VIII Idus Martias An. CIƆ IƆC LXXVIII, poſtquam in examinibus conſuetis rite ſteterat, denuo in publicum prodibat Noſter, et diſſertatione pro more ſuis auſpiciis defenſa *de Sparganoſi ſeu de Tumore Mammarum ex lacte*, Licentiati titulo condecorabatur. Quo ornatus ab Altorfio in Belgium abiit, a Cl. Thoma Bartholino edoctus, ad Aeſculapii nepotes hanc in primis curam ſpectare, ut ex regionibus dulcisſima exſugantur, & a ſapientibus illa mutuemur, quae et mores inſtruant, et utilis doctrinae cumulum augeant. Neque enim omnis fert omnia tellus; nec eosdem morbos morborumque remedia uni loco natura locavit. Salutatis proin Francofurto, Moguntia et Colonia, Noviomagum contendit, ubi tum in conventu excellentisſimorum, quos univerſae Europae Principes ſumma cum auctoritate intereſſe voluerant, Legatorum de praecipua hac terrarum parte pacanda agebatur. Ibi non otioſus ſpectator ſedit; ſed, ubi maximorum virorum frequentia prudentiae Eum

exem-

exemplis augere poterat, ſapientiam, rem Medico Aeſculapii ſcipione et Mercurii caduceo magis ſalutarem, uberiorem acquiſivit. Non ludicris horas impendit, id quod juvenibus alias ſollemne eſſe, Bartholinus prudentisſimus, ſingulare Daniae ornamentum, conqueritur, non amoribus intempeſtivis, non compotationibus, non aleis, non ornatui: ſed amoenis philologorum et antiquariorum ſtudiis dedicavit, quibus ſe Medicus gratioſum et politum reddit. Igitur a Cl. Smetio, antiquitatis omnis promo condo, impetravit, ut pretioſae vetuſtatis conditorium, quod inſtructisſimum ſervabat, accuratius luſtrandum panderet. Amoenisſimum tum Cliviae florebat viridarium et arte daedalea maxime conſpicuum, et plantis, animantibus aliisque ex altero orbe huc translatis ſuperbiens. Ejus viſendi cupido incesſit VVVRFBAINIVM noſtrum: et felici auſpicio iter cum veteri amico, Abrahamo Erneſto, dynaſta hereditario in Oſterhauſen, Equite Miſnico, ingreſſum, Sereniſſimus Mauritius Naſſovienſis, qui in Braſilia quondam ſumma cum poteſtate curaverat, ſubmisſisſime alloquendi honore dignatus eſt. Ita videlicet in interiora Principum quoque conclavia virtus ſe inſinuat! Hinc reliquas Belgii urbes, in quibus praecipuae Arnhemium, Trajectum ad Rhenum, Amſtelodamum, Dordracum, Roterodamum, itemque Brabantiae Antverpiam et Brüxellas, curioſo oculo luſtravit. Inde Selandiam, mox Flandriam petiit: denique Novo Portu ſolvens ſpatio unius diei in Angliam d. 26. Auguſti felicisſime trajecit. Londinum ingreſſus, cum gravisſima ilico febre conflictabatur, ita ut ſpes ſalutis nulla ſupereſſet. DEI tamen virtute et ſedula cura humanisſimi D. Kinghii, quem in Societate Anglicana illuſtrisſima locum obtinuiſſe comperimus, morbo liberatus, regiam Collegiorum, Bibliothecarum et Hortorum magnificentiam Oxoniae, et ſi qua praeterea Tempe florebant illuſtria, contemplabatur. Reditum in Belgium cum meditaretur, et vero navigatione hiberna admodum periculoſa aliquot naves periiſſe ipſi Harvici nuntiatum eſſet, curſum flectebat, Dubri navim conſcenſurus. Sicque ſub anni ſequentis pri-

primordio Novus Portus ſedulum noſtrum peregrinatorem auſpicato iterum excipiebat. Hinc Brugis, Gandavo, Antverpia Lugdunum contendebat, cujus humanitas diutius eum retinens, non niſi praeclaro mercaturae literariae quaeſtu ditatum dimittere poterat. Ibi ergo Carteſii dogmata, quae AltorfI deguſtaverat, penitus imbibebat: corporum humanorum compagem, artificioſisſimum miraculum, Drelincurtio enarrante, curioſius perquirebat: in medicamentorum compoſitionibus, quibus praecipua Medici virtus dignoſcitur, le Mortio duce, operabatur: Chymiae arcana Maetius revelabat: ut ferro et igni vulnera ſint ſananda, quotidie in valetudinario oculus, et domi operatoris cujusdam periti vox docebat. Horti Lugdunenſis, qui primas inter omnes obtinet, Gratias et Veneres, morte D. Syenis contriſtatas, contueri nunquam ceſſabat. Inter has medicinae operoſioris curas non deſtitit contemplativae partes denuo ductu Cl. Craanii ſibi familiares reddere, ne his veluti ſubſtructionibus carens univerſa moles ruinoſa fieret, et inopinato laberetur. Crederes vix integro anno quenquam tot tantosque labores potuiſſe exantlare, quantos ὁ μακαρίτης paucorum menſium ſpatio feliciter abſolvit. Poterat igitur hoc theſauro beatus de reditu cogitare. Penes ipſum quidem ſi ſtetiſſet, maluiſſet utique diutius ibi haerere, ubi tam inſignis bonarum artium meſſis reſtabat. Proinde ut vel in itinere, mercaturae, a qua receſſerat, deſiderium levaret, Herois fortiſſimi, Guilielmi, Principis Arauſionenſis, poſtea Regis Anglorum glorioſiſſimi, Tempe amœniſſima admirabatur, animantium, quas India miſit, contuitu delectatus. Delfis Leewenhoekium, quo neminem aetas noſtra ſubtiliorem aut perſpicaciorem tulit, conveniebat. Amſtelodami per aliquot hebdomadas haerens, artis naturaeque gazas, quarum non alibi plures ex omni terrarum orbe congeſtas ſcimus, magno cognitionis rerum naturalium incremento, avidis oculis contemplabatur: Blaſio operatori haud incelebri, et Fiſchero, Hygejae myſtae feliciſſimo, addictus, Noſocomia frequentabat, et decumbentium lectis aderat. Tandem Nardemo, Oſnabruga, Minda, Hamburgo, Helmſtadio, Lipſia Norim-

bergam propitiis Vialibus rediit; ubi adeo benigne exceptus, ut eodem adhuc anno in Collegium publica auctoritate medicinam facientium cooptaretur, poſtquam Doctoris titulo Altorfium Eum condecoraſſet, debitumque virtuti praemium et laboris fructum tribuiſſet. Iuſtus me corripit dolor, cum honorem, divinum illud donum, in immerentes hodie toties conferri video: quandoquidem reipublicae metuo, quam deteſtatur Achilles, quae aequalem fortibus et ignavis honorem tribuit. Fortaſſe antiquitate ſe commendat mos iſte perverſus? Occuparat pro dolor! haec peſtis ab eo ſtatim tempore Academias, quo primum virtuti laurea nectebatur, ut *nulla paene progreſſuum in artibus habita ratione*, quivis ad honoris faſtigium adſcenderet. Pariſienſes tamen doctores et Oxonienſes inter primos hanc ab omnibus bonis gratiam inierunt, ut teſtante Antonio a VVood in Hiſtoria et Antiquitatibus Vniverſitatis Oxonienſis, *neminem ad gradum aliquem admitterent, niſi qui in Artibus alicubi rexerit.* Quid ergo? Sperabimus, fore aliquando, ut et illi, penes quos decernendi de titulis honorum jus eſt, clariſſimis hisce veterum exemplis incitati accuratius poſthac in candidatorum merita inquirant, nec promiſcue omnibus Honoris templum aperiant, quos in Virtutis aede vel nondum vel minus recte ſtetiſſe cognoverunt. Sed ad VVVRFBAINIVM redeo, Ejusque modeſtiam veneror, qui non prius decora petiit, quam Ipſe laudidibus jam decoratus jure ſuo repetere poterat. Ordini igitur publice medentium adſcriptus eam ſibi legem dictam putavit, ut nemini aditum intercluderet, nec inopi, nec peregrino; omnibus obvium iret, omnes comiter, placide et benigne audiret. Indigent maxime manu vitam tolerantes, verbis utor magni Ioannis Antonidae Lindenii, quoniam his ſub manuum feriis non molunt molitores. Talibus non adeſſe auxilio, eſt opprimere. At qui opprimit tenuem, probro afficit opificem ejus. Vtinam ad animum revocarent, qui locupletibus aſſurgunt, et pauperes diem jubent ad fores praeſtolari! De morbis morborumque genere prudenter diſſerebat, et in eo potiſſimum peritiam ſuam probabat, quod vera indagare nunquam pigeret, quod de obſcu-

ris

ris et difficillimis non temere pronuntiaret, ſigna cauſſarum in abdito latentium conſiderate perpenderet, remedia optima ſeligeret, opportunitates curandi haud praetermitteret. Quibus virtutibus ſi addideris ſingularem, qua DEVM O. M. religioſe colebat, pietatem ejus, ut divino ſuo auxilio clementiſſime adesſet, ardenter orantis; quid amplius in Medico deſideraveris? Vtinam multi hujus ſimiles in orbe Medici florerent! Sed vereor, ne veterem Coi querelam jure iterum ingemiſcamus: Medici nomine quidem multi; re ipſa vero perpauci. Heic loci ſilentio praeterire nequeo, Beatum Noſtrum illos, quos collegii neceſſitudo conjunxerat, ſummo ſemper ſtudio coluiſſe, omniumque animos comitate et benevolentia ita ſibi devinxiſſe, ut ipſum ſinguli amarent, colerent, ejusque commercia ambirent. Nullum enim vinculum conſociandis hominum animis validius, nullum magis durabile, quam probitas et humanitas. Itaque omnium voluntate honores Ei Viſitatoris et Decani, uti loquuntur, ex ordine aliquoties delati ſunt. Et Ioannes Georgius Volcamerus, Senior, exquiſitiſſimi judicii vir, quem Apollinis Myſtam, Muſarum corculum, Florae delitium, priſcique candoris exemplum, eruditorum lumen, ſuo merito ſalutarunt, tanti VVVRFBAINIVM fecit, ut in dignitatis gloriaeque ſocietate ſibi adjungi cuperet; adeoque ultro hortari non deſtitit, dum expetita ab illuſtri Ioanne Michaële Fehrio, Praeſide Academiae graviſſimo, collegii jura, addito Hermetis II. agnomine, anno CIↃ IↃCLXXXI conſequeretur. Neque intra hoc ſubſtitit Volcameri erga Noſtrum favor ſingularis; ſed cum Praeſidis poſtmodum dignitate ipſe auctus eſſet, et vero aetate provectior laboribus ferundis imparem ſe ſentiret; VVVRFBAINIVM ſuum laboris ſocium ſibi optavit, et in curarum pro Academiae ſalute partes adſcivit, Adjuncti, uti loquuntur, honores in Eum anno CIↃ IↃCLXXXVIII. conferendo. Quo ipſo, dum obſervationum publicandarum indefeſſam curam agebat, gradum ſibi ſtruxit, ut, eminentiſſima Praeſidis dignitate in meritiſſimum Lucam Schrœckium, Filium, (quem rerum medicarum arbitrum ſapientiſſimum DEVS ſervet!) communi omnium ſuffragio

 dela-

delata, ad Directoris Ephemeridum, Archiatri Caeſarei, S. R. I. Nobilis, et S. Palatii Lateranenſis Aulaeque Caeſareae et Imperialis Conſiſtorii Comitis, faſtigia eveheretur. Teſtatur diſertiſſimus Romanorum Tullius: Ex omnibus praemiis virtutis ampliſſimum eſſe gloriam, quae vitae brevitatem poſteritatis memoria conſolatur; quae efficit, ut abſentes adſimus, mortui vivamus. Vivet ergo VVVRFBAINIVS, quamdiu Academiae fama vigebit: haec autem, quam omnes Europae gentes celebrant, nunquam intermoritura eſt. Vivet VVVRFBAINIVS, quamdiu eruditiſſima Academiae monumenta publice exſtantia legentur: quippe cujus auſpiciis poſtrema Ephemeridum Decuria, itemque penultima maximam partem, prodierunt. Vivet in reliquis ingenii monumentis, alibi commemorandis; quorum plura utique exſtarent, niſi aegrorum lamenta ipſi obſtrepuiſſent, curasque omnes avocaſſent. Vivet denique in literis et eorum animis, quos abſentes amico colloquio ſaepius recreavit; atque in illis quidem tanto diutius vivet, quanto certior imago eſt epiſtola, et typus ab ipſo auctore accurate impreſſus et depictus, qualem nec Apelles deſcribere valet. Bene multae earum deliteſcunt apud illuſtres Archiatros Caeſareos, Danos, Pruſſos, Moguntinos, Colonienſes, Trevirenſes, Hildeſianos, Iſenacenſes, VVürtenbergicos: aliae aſſervantur a Profeſſoribus celeberrimis Baſileenſibus, Gieſſenſibus, Kilonienſibus, Regiomontanis: aliae a Medicis praeſtantiſſimis Amſtelodami, Annaebergae, Arnſtadii, Auguſtae Vindelicorum, Delitii, Graecii, Suinfurti, Vlmae, Vratislaviae, alibi cum multa laude degentibus acceptae. Ex his ſi retrahere illas in corpus contingeret, aere perennius monumentum, pyramidumque ſitu regali altius exſtrueretur. Tanta autem licet Noſtrum gloria ſecuta ſit; non tamen elatus ideo inceſſit, nec ſuperciliosſus alios contemſit. Tot tantosque honores conſecutus, ab omni ambitione prorſus liber erat et immunis; memor nihil magis invidiae eſſe expoſitum, quam honoris contentionem. Imo cum honorifica docendi in Academiis provincia ipſi bis offerretur, oblatam modeſte ſua ſorte contentus recuſavit, maximum e ſtudiis fructum ſe percepiſſe

cepiſſe judicans, ſi domi latitans quamplurimis prodeſſet. Atque hunc finem intentis ſemper oculis ita reſpexit, ut, cum rariora naturae inventa reponeret, haec quoque non tam ſibi quam aliis ſe colligere frequenter dictitaret. Et certe, cum tot annos ab iſtoc rerum naturalium ſtudio Eum nullo unquam tempore aut commodum aut otium aut voluptas avocarit; illud naturae compendium magnopere creviſſe, facile quivis intelliget. Nihil tamen ita ſibi ſervabat, quin cuilibet, peregre adventanti aeque ac vicino, notis ignotisque, expromeret, quae voluptati ſingulis futura, uſuique publico inſervitura ſenſerat. Vnde ingens numerus erat eorum, qui Ipſum ſubinde adirent: et hi omnes ſi non alium, oculorum ſaltem fructum, ex illo rariorum conditorio percipiebant; ſinguli vero comi doctoque alloquio ſatiati recedebant. Texerem hic indicem rerum praecipuarum, quas ipſe olim voluptate perfuſus inſpexi; niſi arctiores commentationis inſtitutae limites mihi poſuiſſem, quos ne egrediar, plura ſunt quae ſuadeant. Lectoris autem Benevoli humanitate confiſus, ad vitam privatam, poſtquam de publica ſatis multa dixi, enarrandam propero. VVVRFBAINIVS in Medicorum Noricorum Societatem, uti dictum, admiſſus, ſuamque operam diro morborum agmini infeſtis addicens, curam rei domeſticae ſibi obeſſe ſentiebat. Conjugii proin fœdus icit, ſibique adſociavit virginem formae elegantia virtutumque decore commendatiſſimam, MARGARETAM, Daniele Trautnero, primi ordinis mercatore, ortam, quae Conjugem optimum ſibi ereptum Vidua nunc maeſtiſſima luctu ſqualet. Illud auſpicio divino, cognatorum conceſſu initum, divina praeconis caeleſtis manu et voce firmari curarunt ipſis Calendis Martii A. cIↃ IↃc LXXXI, ſummique Numinis praeſentiam orarunt, exorarunt. Etenim non tantum concordes et ſine jurgio vixerunt, tenerrimoque ſe invicem amore ſunt complexi; ſed et caſtiſſimi amoris pignora chariſſima viderunt tres filios, quorum unicus fatis immaturis conceſſit, et filias binas. Hos natos natasque ad omnem virtutis cultum tempeſtive erudierunt, et ut patris matrisque aemuli horum ima-

ginem referrent, effecerunt. Dici non poteſt, quantum praeclara illorum indole et ingeniis ad optima quaeque factis gaviſi ſint parentes amantiſſimi; maxime cum educationis fructus dulciſſimos ex illis jam adultis perciperent. Viderant filiorum alterum, *Fridericum Sigismundum*, anno ſaeculi elapſi ſecundo et octuageſimo propitia Iunone editum, Doctoris Medici gradu inſignem, et Parenti Collegam exoptatiſſimum datum. Viderant filiam natu majorem, *Benignam Magdalenam*, feliciter nuptam Zachariae Volmario, mercatori, (cujus quidem ordinis homines et honeſtiſſimos et ornatiſſimos firmamentum ceterorum ordinum eſſe recte dixerimus;) et *imperfectus adhuc infans genitricis in alvo* ſpem dabat nepotum. Viderant *Annam Margaretam*, virginem pudicam, obſequioſam, lectiſſimam. Viderant *Tobiam Danielem*, optime effloreſcentem, Legumque ac juſti injuſtique ſtudia ſedulo excolentem, adeo ut illius conjugio, hujus honoribus academicis brevi denuo felices videri potuerint. At enim vero major natu filius tot inter res ſecundas luctus cauſſa fuit. Is enim anno hujus ſaeculi decimo acerba morte abreptus parentem dilectiſſimum, quem non niſi ſuo hoc diſceſſu contriſtaverat, unius lateris ſideratione decumbentem vehementer commovit. Et quidni commoveretur parens? cujus aetas ingraveſcens in amore atque in adoleſcentia filii conquieſcere cupiebat. Jam demum fructus educationis ſolicitae ſe meſſurum ſperabat. Sed eheu! et arborem et fructum cecidiſſe utroque orbatus conquerebatur. Quilibet conjectando facile aſſequi valet, quantam facultatum omnium ſtragem τῷ μακαρίτῃ minatus fuerit, imo intulerit triſtis ille de morte filii chariſſimi nuntius; qui perpendet hujus ornamenta et obſequia, illius paternum plane amorem. Convenerant antea Eum plurimi, qui omnes ſummis natum laudibus ad caelum extulerunt, parentemque in ſocietatem gloriae veniſſe, gratulati ſunt: jam citius illum defloruiſſe, dolent, et una cum Patre maeſtiſſimo ipſius miſeriam deflent. Inter tantos caſus nihilominus facile ſe erexit, neque animi neque corporis doloribus ſuccumbens; quanquam vires corporis multum jam eſſent exhauſtae. Accedebat, quod

non

non adeo firmo vegeteque corpore eſſet praeditus: crebrioribus enim valetudinis adverſae incommodis erat obnoxius, licet muneris mandati officia nunquam non obierit. Atque eo magis mirum, animi viribus Beatum ſe diutius ſuſtentaſſe. Illud quidem ipſum, quem exitum res ſit habitura, ei praeſagiebat: menſium tamen aliquot ſpatium interceſſit, antequam plane deficeret. Quo tempore dulciſſimae Conjugis virtutes, quas ſemper maximi fecit, pietas, patientia et in ſufferendis malis conſtantia, amor item conjugalis tenerrimus clariſſime eluxerunt. Nunquam a ferali mariti lectulo receſſit, curamque omnem adhibuit, ne quidquam deeſſet, quod valetudini priſtinae recuperandae idoneum judicabatur. Conjugis itaque bonae exemplum praebuit; et re atque opere ſimul confirmavit, artes amori conjugali reique familiaris adminiſtrationi minime obeſſe; ſexum potius ſequiorem iisdem magis amabilem reddi. Hoc loco temperare mihi haud poſſum, quin meritiſſimas feminae ingenioſae laudes commemorem. Ea quippe arte Daedalea inclyta vel Arachnen ſuperat,

Seu digitis ſubigebat opus, repetitaque longo
vellera mollibat nebulas aequantia tractu;
ſeu pingebat acu; ſcires a Pallade doctam.

Picturas varias acu factas, praeſertim animalia et aves ex ſerico affabre efformatas, aliaque ejus artificia Viri Principes admirantur, eademque reliquis, quae ſtudioſe aſſervant, arte factis adjungenda expetunt. Adeo ſcite omnia manus perita ducit, ut vivere videantur. Nec ullius velocior in pictura manus eſt: artis vero tantum, ut multum manipretio antecedat non tantum mulieres, quae pinxere, Timareten, Irenen, Lalam, Plinio laudatas; ſed et celeberrimos quosque imaginum pictores. Parrhaſio Zeuxis palmam conceſſit: VVVRFBAINIAE Parrhaſius, ſi viveret, palmæ gloriam ſponte adjudicaret. Sed ut noſtra oratio eo, unde egreſſa eſt, revertatur, quae de HERMETIS valetudine et beato obitu paucula reſtant, memorabo. Forti is, uti diximus, animo calamitates cunctas pertulit, certiſſimumque contra iſtas remedium ex aeterno DEI verbo, fonte illo ſalutis, petens, omnem doloris vehementiam levavit. Membrorum quidem omnium, pedis praecipue ſiniſtri, linguae item et memoriae uſus impeditus et quadantenus ſolutus erat: At neque hoc Eum ab amore divino, quo a puero capiebatur, ſejungere valebat. Saepius ingeminabat: Fatiſcat licet hoc corpuſculum, deficiat cor meum; mei cordis numen eſt, meaque conditio, DEVS in perpetuum. Cum d. XII. Ianuarii A. CIↃ IↃCCXI. malum augeretur, et paroxyſmus apoplecticus ultimum vitae terminum inſtare minitaretur, fideliſſimus voluntatis divinae nuntius, qui animae hucusque curam geſſerat, Ipſi praeſto aderat, ſolatioque erigebat. Aderat etiam morbos Phoebaea arte pellere edoctus Machaon. Omnes vero illius quam hujus auxilium praeſtabilius, et τὸν μακαρίτην ad ſtationem ſummi Numinis juſſu deferendam paratiſſimum intelligebant. Perſtitit hac mentis et voluntatis alacritate etiam poſtero die, quo

leva-

levaminis nonnihil ſentiebat: adeoque cum circa crepuſculum mors immineret, promtum Eum offendit atque paratum. Integer namque ſenſuum, loquelam ſi exceperis, uſus ipſi erat, usque dum animam, pretioſiſſimum depoſitum, DEO, a quo acceperat, ſecunda poſt ſolis occaſum hora redderet, cum vixiſſet annis LV. et menſe unico. Atque ita VVVRFBAINIVS integerrimus, Vir omni laude major, beate finivit, nobisque triſte ſui deſiderium reliquit, nobiliſſimae cumprimis Viduae liberisque orbis, quorum hi parentem ſe indulgentiſſimum, illa Conjugem optimum amiſiſſe conqueruntur. Solatia et fomenta ſummorum dolorum Divina Clementia ipſis afferat, luctumque et luctus cauſſas benigniſſime allevet et cum die minuat. Nos vero nos ipſos conſolemur, et quidem illo maxime ſolatio, quod dulci conſuetudinis recordatione ſemper una eſſe, doctoque Ejus etiam defuncti colloquio frui poſſimus. Denique uti vitae laudabiliter actae memoriam ſcriptione hac conſervare ſtuduimus: ita vultus quoque memoriam mortalitati eximamus, veterum Romanorum, qui in bibliothecis auctorum imagines dedicarunt, laudabili exemplo, VVVRFBAINII effigiem aere ſculptam ſuſpendentes. Piis Viri optimi Manibus parentaturi adſcribimus:

VVVRBAINI. HAEC. FACIES. DIAM. VIS. NOSCERE. MENTEM.
HERMES. INVENTIS. ARTEQVE. PHOEBVS. ERAT.

Scripta, praeter Diſputationes Academicas in Memoria allegatas, exſtant ſequentia:

Epiſtola ad Amicum Anonymum, qua nonnulla, in D. Ioannis Hiskiae Cardilucii Germanico idiomate nuper demum edito Tractatu de Peſte contenta, ad examen revocantur. A. 1679. f. 12.

Salamandrologia, ſeu Deſcriptio Hiſtorico-Philologico-Philoſophico-Medica Salamandrae, quae vulgo in Igne vivere creditur, S. R. I. Academiae Naturae Curioſis exhibita, atque novis aliquot Capitibus, experimentis figurisque eleganter aeri inciſis, nec non Rerum et Verborum Indice adaucta, A. 1683. f. 4.

Ioannis Sigismundi VVurfbainii Itinerarium, quo Indiae Orientalis varii tractus, incolarum mores, plantae, animalia, plurimaque negotiatorum arcana, idiomate Germanico recenſentur. A. 1686. f. 4. cum figuris aeneis.

Index Generalis Rerum Memorabilium Decuriae I. et II. Ephemeridum Germanicarum Academiae N. C. ab A. MDCLXX. usque ad A. MDCXCII. cum ſerie Auctorum alphabetica, adjectis Obſervationum et Tractatuum Indici huic inſertorum titulis. A. 1695. f. 4.

Edidit praeterea ἀνονύμως duos Tractatus Oeconomicos, et tertium Politicum. Inter opuſcula affecta Tractatus de Terra Sigillata fere ad umbilicum perductus eſt.

ELO-

ELOGIVM

VIRI ILLVSTRIS AC GENE-ROSISSIMI

D. GEORGII FRANCI

DE FRANKENAV,

S. R. I. EQVITIS AVRATI, AC PALATII LATERANENSIS COMITIS,

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO DANIAE REGI A CONSILIIS IVSTITIAE ET ARCHIATRI, ACADEMIAE LEOPOLDINAE ADIVNCTI, REGIAE ANGLORVM ET ITALICAE RECVPERATORVM SOCIETATIS COLLEGAE EMINENTISSIMI, &c.

A

VINDICIANO

CONSCRIPTVM.

CUm magnos & in exemplum poſteritati praeſulgentes Viros non quotannis enaſci, pervulgata ſit omnium ore ac ſcriptis ſententia; tum eos cumprimis rarius in lucem conſtat prodire, qui arti ſalutari ad vitam mortalium, quantum licet, ſervandam ac producendam, feliciter & cum ſucceſſu operantur, & ſupra vulgus ſapientes, quod nihil eſſe judicat tam proletarium, quam medicandi facultatem, omnem eo dirigunt vim ingenii, ut conjecturas, quibus praecipue omnis artificis peritia atque uſus abſolvitur, non fluxis ſuperſtruant relationum mire ſaepenumero detortarum ac plane fallacium fundamentis, ſed veritati unice innitantur. Quod dum faciunt, ſolicite cavent praeterea, ne vocibus fiat luſus in re omnium maxime ſeria, neve vaga luxuriantis ingenii commenta pro principiis habeantur rerum agendarum, ſed rationi maxime inſiſtatur, lucidae omnino ac perſpicaci, quae ſi experientiae, optimae illius magiſtrae, dictatis eſt ſtabilita, non poteſt facile errare aut parum cautos myſteriorum naturae indagatores in devia abducere. Tantae ſcilicet eſt molis in artium nobiliſſima excellere, ut mirum neutiquam debeat haberi, quod rari inveniantur, quibus ea obtigit felicitas, ut ex ſummis difficultatibus, quibus illa jacet immerſa, eluctati in plano conſiſtant, & optime de omnibus meriti, officioſo ſtudio rem agant humano generi maxime proficuam, &

prae ceteris unice expetendam. Hac igitur ſorte, praeter alia virtutis ac doctrinae decora, mirum quantum beatus ſuit GEORGIVS FRANCVS de Frankenau, Medicus ſane, ſi quisquam, omnibus perfectionis numeris plane abſolutus, in judicando ſollers, in docendo gravis & perſpicuus, eloquio perquam facundus, ſive recondita diſciplinae axiomata inſtillaret animis juventutis diſcendi cupidae, ſive ſermonis ſuavitate tanquam delinimento mulceret dolores decumbentium; quam ob rem ſummis orbis Chriſtiani Principibus opido acceptus in aulis pariter atque caſtris miniſteria tulit ardua cumprimis, ſed gloriae quoque ad conferendam nomini celeberrimo immortalitatem pleniſſima. Cujus memoriam ut ad poſteritatem transferamus, ſtilo quantumvis impari nec ſatis apto, pietas jubet ac perpetua erga Praeceptorem optimum & ſtudiorum amplificatorem obſervantia, quae uti vivo ſemper conſtitit multiplici documento; ita remiſiſſe omnino videretur, niſi erepti ex oculis virtutem ac praeſtantiſſima, quibus inclaruit, ornamenta, quavis ratione ac modo ſibi ſumeret recolenda.

Patriam habuit Numburgum, elegans ac celebre oppidum in Miſniae ac Thuringiae finibus ad Salae fluenta poſitum, quod Sede Epiſcopali nobilitatum, Gymnaſiorumque laudibus inſigne, tum nundinarum cumprimis oportunitate celebratur, & confluentium eo circa diem, divis Apoſtolis Petro ac Paulo feſtum, mercatorum atque emptorum ex omnibus Germaniae angulis ſumma certe frequentia. Hodie caput effert & palmam facit dubiam vicinis civitatibus, Optimi Maximique Principis, cui ſeſe gaudet ſubjectam, fauſto ac fortunato regimine, MAVRITII GVILIELMI, qui omnia tanti faſtigii decora in ſe complexus, Patriae vere Pater eſt clementia munificentiaque indulgentiſſimus, ſtirpis Saxonicae praecipuum decus, exemplum poſteris, viventibus imago ac ſpeculum, in quo fulgentes Serenitatis Auguſtae radios omnes contueantur; literis etiam ac literarum amantibus ſalutare ac beneficum ſidus, quos ad ſolium trahit

& la-

& lateri nonnunquam admovet, colloquiisque eorum delectatur Dux Sapientiſſimus, earumque ſcientiarum, quibus imperandi ars abſolvitur, penitiori cognitione inclutus, cum praecipue hiſtoriae omnis aevi doctrina eminens, quem nihil lateat eorum, quae ad familiarum hodie orbi imperantium genealogias quidquam attinent, aut inter gentes amplificandarum finium poſſeſſionisque adquirendae avidas controverſa, ferventiori animorum non minus, quam armorum contentione ſubinde diſceptantur. Iſtoc igitur tam beatae jus civitatis *Francus* ſibi commune habuit cum *Joanne Georgio Graevio*, magno, dum viveret, literarum fugientium ſtatore, & in Academia ad Rhenum Trajectina Doctore, multis ac maximis in univerſam eruditorum hominum rempublicam meritis longe celeberrimo; cujus heic non ſine elogio commemorandi neceſſitatem injicit ſuavis exacti jam pridem temporis recordatio, quod ejusdem adhaerentes lateri inter amoeniſſima ac pene invidenda Muſarum Charitumque conſortia traximus. Dies V. Non Maii anno ſervati orbis CIↃ IↃC XLIII. noſtro illuxit natalis, cui pater fuit *Sebaſtianus Francus*, inter primarios urbis cives relatus, antiqua Vir fide ac virtute inſignis, & hanc ob rem praeclaro aliquando munere ornatus, templi videlicet, quod in ea urbe eſt, cathedralis tutela & ſacrorum proventuum adminiſtratione; cujus generis officia non niſi iis, quorum eſt perſpecta integritas & bene factorum laude ſtabilitus honor, ſolent a Superioribus demandari. *Sebaſtianum*, hujus Sebaſtiani patrem, avumque *Guilielmum* ecquid attinet fuſius dicere, quos nobili conſtat fuiſſe proſapia, *Puniceraviae* ac *Saalbuſiae* clientelarum dynaſtas hereditarios? Maluerunt hi, facultatibus bellorum ac temporum injuria magnam partem acciſis, nominis dignitatem praeclare geſtorum conſcientia aſſerere, quam faſtu ac tumore omnibus inviſo elati, deſidiam inter & oſcitationes inerti otio torpeſcere. Maternum genus ex *Vineccii*s deducitur, cujus propago *Barbara* Sebaſtiano nuptui data *Georgium* progenuit, barbariei omnis hoſtem, elegantiae in

doctrina moribusque vivum ſimulacrum. Egregia illa animi ad magna nati indoles in puero ſtatim emicuit, & felices ingenii, ſupra communem tenerioris aetatis captum vivacis prodidit igniculos, quibus de pabulo mature proſpexit pater literis ſatis excultus & prima diſciplinae puerilis elementa gnato tradidit, nihil quidquam in ſe paſſus deſiderari eorum, quae ad ſolicitam ejus curam requiri viderentur. Igitur non erat ei ſatis privata inſtitutione verae in DEVM pietatis & doctrinarum fundamenta jeciſſe; ſed & publicarum pariter atque privatarum operam ſcholarum adhibuit in auxilium, ut pii amantisque genitoris munus omni ex parte expleret, filiique unice cari commodis proſpiceret. Neque vero fruſtrata eſt ea cura optimum virum, cum brevi admodum temporis ſpatio eos faceret in literis progreſſus Georgius noſter, quibus & parentes, & neceſſarii impenſe gauderent, ipſique Praeceptores in amorem tam gnavi tamque ſollertis diſcipuli raperentur. Jam annum agebat aetatis quintum ſupra decimum, cum in Martisburgenſe Gymnaſium miſſus celeriter adeo doctrinarum ibidem ſparſa ſemina imbiberet, ut mox in patriam reverſus ſeſe totum traderet artibus elegantioribus, Philologiae, Hiſtoriarum, Sphaericaeque tractationis ſummam omnem animo complexus, earumque artium rudimenta etiam inſtillaret æqualium conſortio, & nondum emenſo tirocinii curriculo didaſcalum ageret, nec ſine laude repraeſentaret. Ex Praeceptoribus plurimum in acceptis tulit *Joanni Pretteno*, Epiſcopalis in urbe Gymnaſii tum quidem Rectori, poſthac cum ſupremos in Theologiae ſtudio honores eſſet conſequutus, Paſtori Eccleſiae Cathedralis primario, Viro ſane literatiſſimo, cujus nonnulla extant, quae criticen, alia, quae ſacram diſciplinam colluſtrant, monumenta. Hujus ſuaſu & commendatione, duodevigeſimo anno vix expleto, ad Salanas, quae in Jenenſi Academia laute hoſpitantur, Muſas proceſſit, uberiorem ingenii cultum percepturus, nomenque inſcripſit diptychis, *Joanne Volcmaro Bechmano*, JCto undiquaque celeberrimo, faſces tum gerente

Aca-

Academici magiſtratus, quem Rectoratum vocant. Non heic latuit diu praeclari vigor igneus ingenii, ad altiora prorumpens & lauream Poëticam primis ſtatim a vitae Academicae ingreſſu menſibus ſibi promeritus, quam *Chriſtophorus Philippus Richterus*, anteceſſor ſpectatiſſimus, idemque Caeſareae Aulae ac Palatii Lateranenſis Comes, lubens contulit juveni, in pangendis vernaculo, Graeco, Latino itemque Hebraico idiomate carminibus mire prompto atque expedito, cujus generis jam plura dederat in Gymnaſio patrio ſpecimina, ut extemporali facilitate, nativoque verſuum lepore palmam faceret dubiam omnibus, qui certamen hac de re auſi eſſent ſuſcipere. Hoc inſigni capitis ingenui ornamento initiatus, felicioris porro genii ductu ad ſublimiora ferebatur noſter, animo ad ſalutaris ſcientiae ſtudia cumprimis rapto, quod moribus ſuis ac vitae rationi judicaverat convenientiſſimum, qua in re neutiquam fefellit eum eventus, & omnia ſane videbantur favere inſtituto laudatiſſimo, quod miro ardore atque induſtria proſequebatur. Praeterquam enim quod reverendus Canonicorum in Eccleſia patriae cathedrali coetus per triennium ad perficienda haec ſtudia ſumptus liberaliter ſubmitteret, iis utebatur tum artis medicae, famulantiumque illi diſciplinarum Doctoribus, quorum nomina hodie etiam aures diſcentium perſonant, & ſcripta omnium manibus verſantur. Facile intelligent, qui haec legendo attingunt, de *Guernero Rolfincio* eſſe ſermonem, omnem artis ambitum diffuſis quidem, ſed accuratis, voluminibus complexo; de *Gothofredo* item *Moebio*, conciſo magis, neque tamen minus perſpicuo ſcriptore; de *Joanne Theodoro Schenckio*, humorum praecipue noſtri corporis doctrina incluto; deque *Joanne Arnoldo Fridericio*, praeclaris ac duraturis operibus famam promerito. Nihil ingero de *Caſparo Poſnero*, naturalis Philoſophiae diſertiſſimo explanatore: nihil de ceteris ex ordine philoſophico luminibus, quorum ſtudio factum, ut magis cotidie in artes medico neceſſarias accenſus animus miris utique modis efferveſceret.

His

His egregiis & laudem omnem ſupergreſſis magiſtris junctus, nunquam fere a latere poterat amoveri; hos ſectandos ſibi judicabat tam in publicis acroateriis docentes, quam ſcholis privatis interiora ſcientiae adyta pandentes myſteriorum cupidis. Neque habebat difficilem ad hos aditum, ſed planum omnino atque expeditum, ideo quod viam paraverat inſatiabilis illa diſcendi cupido, cum ſuaviſſima morum modeſtia & comitate conjuncta, quibus omnium adeo mentes tanquam beatioris naturae lenocinio ad ſe trahere ac in ſui amorem pellicere ſolebat. Itaque eos ex aſſiduo hoc cum viris in quovis doctrinae genere eminentibus commercio fructus collegit ac retulit, ut cum animi reficiendi cauſſa ad vicinas in Germania Academias iter expediviſſet, mox a reditu in Salanam dignus fuerit declaratus ſuffragiis procerum, cui Botanicas, Anatomicas, Chemicas, & quas vellet alias de hoc cenſu ſcholas aperiundi licentia benevole liberaliterque decerneretur. Hac ratione quos commilitones habuerat in palaeſtra jatrica, eosdem nunc auditores experiebatur, neque magis proficere ingenia diſcendo ſentiebat, quam ubi docendi auſpicia capiunt, eorumque, quae pronis auribus imbiberunt, in alios transferendorum faciunt pericula. Hiſce ac ſimilibus exercitamentis exactum in Academia triennium, quo elapſo ſuaſu hortatuque patronorum ad Alſatos proceſſit, Argentinam praecipue deligens, quam elegantiſſimam Machaoniae gentis nutriculam ſibi ac Muſis ſuis propitiaret. Eo tempore praeerat coetui Academicorum *Balthazar Bebelius*, immortalium in puriorem Chriſti Eccleſiam meritorum Theologus, antiquitatum ac hiſtoriarum ſacrarum apprime gnarus, controverſiarum perſpicax diribitor, in diſputando acer, lenis in docendo & ad omnem ingeniorum vim plane compoſitus. Hujus auctoritate nitens *Francus*, quod Jenae occoeperat, heic pariter ore diſerto & calamo, ad miraculum pene fecundo, laudabiliter proſequebatur. Vtriusque fori, philoſophici puta & medici, ſubſellia pariter atque cathedrae ab hoc uno frequentatiſſima induſtria premebantur, ut rarae praeterirent

rent hebdomades, quae pugnantem noſtrum aut amicae diſceptationis tela excipientem detorquentemque non viderent, ejusque in hac palaeſtrice exercitatiſſimo genio applauderent. Neque clinicis opem denegabat, ubi occaſio eſſet, ea, quae abs mutis pariter ac ſpirantibus oraculis praeceperat, in uſum ducendi ac ſolatium male affectorum. Igitur jam omnia conſpirabant in honores capiti huic, de ſtudiis deque turba aegrotantium tam praeclare merito, majorum more conferendos. Cui rei tametſi ſupervacuum pene videretur ejus in arte profectus privatim explorare, cujus eſſent publica, & omnium linguis extollerentur, ingenii ac doctrinae ſpecimina; tamen ne quidquam praeter morem & inſtituta magiſtrorum heic accideret, ſubeundum erat ſine diſcrimine decretorium certamen, & cum veteranis in hoc amphitheatro athletis cominus congrediendum manibus poſt velitationem arctius conſertis ad pugnam animoſiorem. Ex hac arena perinde diſceſſit laude ac praeconiis procerum mactatus, & brabeum reportavit promeritam utique ſupremi honoris in arte ſalutari lauream, poſtquam de pleuritidis curatione inaugurale thema maſcule, nec praeſidiario ſub clypeo latitans, fuiſſet in magna auditorii frequentia tutatus. Honorum diſpenſatorem egit *Melchior* ille *Sebizius*, magnum & memorabile prae ceteris nomen, & canitie non minus quam perpetua in artis operibus felicitate venerandum, cujus eam praecipue ob rem commendatur medicandi ratio, quod a ſesquipedalibus fere abhorrens praeſidiorum formulis, ea duntaxat adhibere docuerit, quae ſimplicitate placerent, & longo certoque uſu comprobata cenſerentur. His exornata praemiis fama viri, ad praeclara quaevis nati, non inter eruditos modo & umbratico vitae generi deditos conquieſcebat; ſed Principum aulas & Magnatum palatia attingebat; ſicque ſumma jam praemonſtrabat honorum ac dignitatum culmina, ad quae poſthac evectum conſpexit orbis literarius. Sereniſſimus Elector Palatinus CAROLVS LVDOVICVS, ſapientiae laude prae ceteris conſpicuus, primus

ſane fuit ex eorum numero Principum, qui adoleſcentem Franci eruditionem amore ac praemiis ad ſe pertraxerunt, ac virtuti exercendae campum aperuerunt. Cum enim omnem Reipublicae conſtituendae, quae tricennali bello miſere fuerat devaſtata, operam impenderet, tum praecipue curam eo dirigebat, ut Academiae Heidelbergenſis ſplendor novis luminibus auctus effulgeret, & de cineribus quaſi renaſceretur. Quam ob rem celeberrimos ac praeſtantiſſimos quosvis in omni artium ac ſcientiarum genere viros jam undique conquiſiverat, qui ſua ope ac laboribus in ſubſidium venirent, & antiquiſſimam Germaniae Academiarum priſtinae famae ac nitori reſtituerent. Ad hoc tam ſalutare opus & gloriae pleniſſimum cum haud obſcuris indiciis perſpiceret, Francum noſtrum prae multis aliis fore idoneum, Argentorato eum tractoriis clementiſſime invitatum ad ſe evocavit, exceptumque omni gratia per unius alteriusque horae ſpatium in ſanctiori conclavi detinuit, ut dotes ingenii penitus exploraret, & ſuo, quo ſane acerrimo pollebat, iudicio munus ei ac ſtationem aſſignaret. Hac ratione in cathedra Academica ſucceſſit Cl. Viro *Joanni Caſpari Fauſio*, aulae Electoralis medico, cujus ſingularem in hiſtoria plantarum peritiam encomio dignam cenſuit ſummus virorum *Ezechiel Spanhemius*. Igitur anno MDCLXXII. togam induit noſter Profeſſoriam, collatamque docendi provinciam auſpicali oratione *de fabulis medicis* inauguravit, maxima auditorum frequentia ad oratorem diſertiſſimum, vulgi & anicularum circa artem noſtram deliramenta maſcule profligantem, tanquam curriculo confluentium. Vix ad aures Principis haec res pervenerat, cum exquiſita viri doctrina & nitore eloquii delectatus eidem negotium daret diſſertationis de *haemorrhoidibus* conſcribendae, quae publicis ſumptibus exprimebatur typis, eaque aviditate accipiebatur, ut & madentes a prelo pagellae *Manhemium*, in qua arce tum Princeps agebat, curſorum miniſterio fuerint perlatae. Dignum ſane argumentum, cujus difficultatibus neutiquam exiguis immerſa obſcuritas, praecipue ante

ante cognitum vitalis humoris circulum, iſto tempore magis dilucide atque pro ratione felicioris & perſpicacioris ſaeculi exponeretur. Splendorem conflictui non quotidianum conciliavit, quod ſummus Elector, cum Filio Principatus Herede, Carolo item Duce Bipontino, Raugravio Carolo Ludovico, aulaeque elegantiſſimae corona ſtipatus, praeſentia ſua acroaterium illuſtraverit. Nec ab re erit antagoniſtarum nomina heic commemorare, ab ipſo Principe delectorum, qui ambigua diſceptationis diſcrimina in hoc martio campo, cum fortiſſimo promachorum experirentur. Agmen ducebat *D. Jacobus Iſrael*, Franci in munere profeſſorio collega; huic latus cingebatur a *D. Waſmuthio*, militaris in arce Francothalenſi præſidii Medico, cujus veſtigia mox premebat *D. Joannes de Houſt*, Gallus natione, urbis Heidelbergenſis Medicus, lampadem eruditae contentionis inde tradens *D. Luberto Erbenio*, celeberrimo Moguntini Electoris & Spirenſis Epiſcopi Medico. Hos, ne quid in themate erudito intentatum relinqueretur, facto quaſi agmine excipiebant *D. Jo. David Porzius* ſcriptis poſthac de Rhenenſis vini natura & paedarthrocaces curatione opuſculis clarus, *D. Fislerus*, aulae Palatinae Machaon, *D. Frid. Chriſtianus Winclerus*, Electoralis Principis Archiater, adverſis ab hujus exceſſu fatis agitatus, & ex Allobrogibus denique *D. Andreas Steigerus* Poliatros. Horum omnium ictus Franco fuerunt ſuſtinendi, cui ſublimem haec pugna gloriam peperit, & laude encomiisque cumulatum dimiſit, ipſo Principe partes praeconis agente, & in Senatus Academiae univerſi praeſentia acris atque copioſi diſputatoris peritiam dilaudante. Neque hoc ſatis; requiſiti denuo altero mane cum *Franco Erbenius Porziusque* & in ſecretius conclave deducti, ut omnem de ſalubri hoc argumento dubitationem, ſi qua forte Principi obhaeſerit, prorſus eximerent, & novis ab Eo, ſubtiliterque excogitatis rationibus primo vexati, mox omnibus ex animi ſententia confectis, ad gratiae Principalis complementum, lautiſſimo convivio excepti, ad ſuos quisque lares dimitterentur. Ab his pri-

mordiis nova ſubinde favoris ac benevolentiae documenta capiebat Francus, & bene de Academia, de aula, de omnibus merendo id efficiebat, ut ex Medicorum ordine nemo facile viveret magis acceptus & gratus genio Principis omnium ſapientiſſimi. Cujus altero ſtatim anno ſummam expertus eſt non contemnenda ſalarii acceſſione, ad incrementum rei familiaris eidem decreta, ob fidem in medicando & dexteritatem, in afflicta ſaepenumero Electoris valitudine, optato plerumque ſucceſſu probatam. Cum vero res proſperae mortalium raro ſint diuturnae, ſed irruentibus continuo adverſorum procellis turbari ſoleant atque inquietari, immaturus CAROLI LVDOVICI ex hac vita exceſſus, cum aulicis, ut fieri ſolet, gravis fuit atque acerbus, tum praecipue Franco lugubris admodum accidit, triſtiora etiam viſus minari, amiſſo poſt DEVM fortunae ſuae auctore & firmiſſimo contra malevolorum artes praeſidio. Tametſi enim optimus Principis optimi ſucceſſor CAROLVS iisdem, quibus hactenus cum laude functus fuerat, miniſteriis eum deſtinaſſet, operamque etiam multoties ſibi ſalutarem fuiſſet expertus, invidia tamen & obtrectationibus ſycophantarum alienior fuit obſervatus Heri animus, aliisque addictior, magno ſui ipſius ac ſubjectarum ditionum, immo rerum pene in univerſum Germanicarum detrimento. Tantum vero abeſt, ut hi fortunae luſus & inconſtantia animum Franci, ſemper ſibi conſtantem, a recto quidquam dimoverint, ut potius certa praeclare factorum conſcientia fretus, minis fatorum fidei in Principem ſuae & alacris ingenii invictum robur opponeret, & vigilanti pro ſalute purpuratorum cura, ſtudiisque in Academiae gloriam indefeſſis, clementem Domini genium facile rurſus ſibi propitiaret, & adverſariorum hac ratione technas feliciſſime eluderet. Duobus enim ſupra viginti ante obitum diebus ad curandam valitudinem Principis ad extrema jam ruentem revocatus potiorum inter Magnates ſuaſu & auctoritate, eum in ſe ſenſit Heri optimi amorem ac benignitatem, ut quocunque ſeſe converteret, non alium praeter Francum ſibi

comi-

comitem vellet, ac denique etiam in hujus amplexu digniſſimam aevo longiore vitam finiret anno ſaeculi quinto & octuageſimo, & corpus exangue aromatum ac balſami condimentis traderet inferciendum. Quantam autem gravibus quantumvis aulae negotiis diſtrictus Academicae rei curam geſſerit, vel inde conſtabit, quod nec publicis nec privatis acroaſibus defuerit unquam, & collega ſui amantiſſimo *D. Iſraele* in coeleſtem Academiam translato, per quinque, & quod excurrit, annorum intervallum ordinis medici munia & functiones ſolus expediverit in docendo aſſiduus, in explorandis eorum, qui honores ambirent, profectibus acer ac ſeverus, in perquirendis rei medicamentariae officinis ſedulus, inque conſultationibus denique ac reſponſis elucubrandis mire negotioſus & incomparabilis. Philoſophiae etiam Doctoris dignitatem quaſi poſtliminio requiſivit & facili negotio impetratum ſibi imponi paſſus eſt in gratiam amici, Illuſtris illius *D. Henrici Coccetii*, qui nunc Maximo Sapientiſſimoque Pruſſiae Regi a Conſiliis ſecretioribus ſupremam inter Anteceſſores Academiae Viadrinae locum tuetur immortalibus in Juris, praeſertim publici, diſciplinam meritis; huic enim a ſummo *Puſendorfio* primum ſtabilitae cathedrae, qua naturae ac gentium Jura docentur, tum praefecto, non licuiſſet tribunitiam inter Philoſophos poteſtatem, quam decanatum vocant, exercere, niſi eadem fuiſſet magiſterii artium corolla redimitus. Annus jam volvebatur ſextus ultra octogeſimum, Academiae natalis & propterea ſaeculari feſto majorum more concelebrandus, Francoque cumprimis noſtro glorioſus, cui vicariae tum Rectoris Magnificentiſſimi FRIDERICI GVILIELMI Principis Palatini partes erant ſuſtinendae. Quod ille munus pro maxima rei dignitate prudenter omnino ac decore adminiſtravit, copioſa elegantique oratione *de primordiis Academiae ac fatis* in encaeniis dicta publice, auditoribus quotquot aderant & ſermocinantem percipere poterant, ad unum omnibus mirifice applaudentibus. Neque heic reticendum exiſtimamus Illuſtriſſimum Heroa PHI-

LIPPVM FRANCISCVM EVERARDVM Liberum Baronem DALBERGIVM, Imperialis fori, quod in Vangionibus tum frequentabatur, Praeſidem & Cathedralis apud Wormatienſes Eccleſiae Praepoſitum, Cancellariatus in Academia Heidelbergenſi munus, Praepoſiturae iſti ſemper innexum, Franco noſtro unice demandaſſe, ut hic raro & alibi forſan inaudito exemplo, vicarias ejusdem partes inter publicas panegyres ſemper ſuſtinuerit, perpetuus Academiæ Procancellarius propterea conſalutatus. Sed nec a ſacris officiis fuit immunis vir religioſae pietatis amantiſſimus, Curator quippe Eccleſiarum Auguſtanae confeſſioni addictarum Electorali decreto conſtitutus, quod quidem munus quamdiu in Palatinatu permanſit, uti cetera omnia, ſumma cum dignitate ac laudibus adminiſtravit, eiusque ratione templum apud Manheimenſes Sanctae Concordiae dicatum, in quo trium in Imperio conſtabilitarum religionum ſacra partitis vicibus peraguntur, ne de aliis heic dicamus, inauguravit una cum *L. B. de Borch*, ab arcanis Electori conſiliis, & collega in hac miniſterii parte conjunctiſſimo. Haec ſumma fere eſt a Franco, quamdiu apud Palatinos conſedit, laudabiliter ac praeclare actitatorum, ſed breviter & compendio memorata absque verborum & ſententiarum ornamentis, ne panegyricum potius aut hiſtoricam commentationem, quam elogium, cujus praecipua dos in brevitate reponitur, ſcripſiſſe videamur. Mirum eſt omnino, quo pacto fieri potuerit, ut unus homo tot ac tantis, tam operoſis atque inter ſe diverſis in aula pariter & academia laboribus ſufficeret, cum illi ſane pluribus defatigandis viderentur eſſe comparati, etiam ſollertiſſimis & in opere exercitatiſſimis. Attamen, quæ ſumma fuit in noſtri animo vivacitas, doctrina exquiſita, experientia multiplici, ſtudioque nunquam defeſſo ſuffulta, omnia iſtaec ingenii hujus ſtupendum robur adeo nec quidquam laſſare poterant, ut ſi reliquas ejusdem curas, lucubrationes, itinera ſummorum paſſim per Germaniam Principum nutu inſtituta conſideres, iſta quidem inter leviores viri occupationes, quaſi reficiendi animi cauſſa ſuſceptas poſſint

ſint reputari. Longum eſſet excurſionum ſaltim praecipuas heic recenſere, neque poſſent ſatis explicari innumerae abs eo, eventu fere ſemper feliciſſimo expeditae curationes, quibus per ſingularem DEI Soſpitatoris gratiam tot Imperii Principes ac Magnates graviſſimis utique ac difficillimis morborum inſultibus petitos, ſaepenumero ex orci faucibus eripuit, priſtinaeque reſtituit ſanitati. Sufficiet eos ſaltim nominaſſe, qui Franci virtutem propius pernoſcentes, fidei ejus ac vigilantiae ſuam ac ſuorum vitam ac valitudinem unice exiſtimarunt committendam, ſplendidasque Archiatri & Conſiliarii partes eidem tradiderunt ſuſtinendas. Hos inter FRIDERICVS primo loco memorandus Würtembergiae Dux, qui Neoſtadii ad Cocharum gravi ancipitique morbo decumbens, Franci conſilio ac ope ſalutari convaluit, & hunc propterea muneribus ac dignitatibus ampliſſimis ornatum abs ſe dimiſit, Electorique gratiam retulit ingentem, cujus mandatis ac nutui obſequens eo conceſſerat. Eandem pariter operam ſaepenumero praeſtitit a FRIDERICI obitu, Conjugi viduae, incomparabili Principi, Filiisque paternarum ditionum ac virtutum ex aſſe heredibus, quos inter FRIDERICVM inprimis AVGVSTVM, cui ſedes Goxhemium, clementem ac munificum expertus eſt, neque minus FERDINANDVM GVILIELMVM, & CAROLVM RVDOLPHVM, invictiſſimo Danorum Monarchae in bellicis expeditionibus Duces fortiſſimos genio ſuo propitiavit praeſtitis omni fide ac ſollertia miniſteriis. FRIDERICVS quoque MAGNVS Badenſis Marchio Durlacenus fama viri permotus Archiatrum ſibi eum conſtituit & ſcripto diplomate accivit, ut ad S. Antonii vocatas acidulas Andernaco vicinas una cum Auguſta Conjuge proficiſcentem comitaretur; qua re ad votum confecta GVSTAVVM pariter ADOLPHVM, Principis fratrem, Caeſarei militis Ducem, cum caſtrenſi febri ad Manhemium graviter periclitaretur, ſervavit ope divina, cujus ille rei memoriam grata multoties celebratione recoluit. Haec Franci virtus incomparabilis Eminentiſſimum S. R. I. Principem, Electorem JOAN-

NEM

NEM HVGONEM, Archi-Epiſcopum Trevirenſem permovit, ut eum pariter Archiatri munere dignaretur, ſcriptisque ſaepius ſuapte manu epiſtolis ſalutaret, aliaque plurima daret clementiae ac favoris documenta, quae fuſius heic recenſere parum attinet. Eadem muneris ſplendidiſſimi excellentia charus fuit binis Elvacenſis cleri Praepoſitis Principali dignitate conſpicuis JOANNI CHRISTOPHORO, L. B. ADELMANNO ab ADELMANSFELDEN, cui Francus *Floram* ſuam iterata editione adornatam inſcripſit; tum HENRICO CHRISTOPHORO a WOLFRAMSDORF, Adelmanni ſucceſſori, qui quod e Thuringia nobiliſſimae ſtirpis originem traheret, non alio quam civis & patriotae familiariori appellatione eum vocitare fuit ſolitus. Ita cum undiquaque Francici nominis fama inclareſceret, ut certatim ab omnibus fere unus expeteretur, Palatinatus tamen, qui prima fortunae ac honorum auſpicia tulerat, ſibi maxime vindicandum ac ſervandum putavit, & aliis ſuper alia muneribus abunde cumulavit. Extinctae in acerbo Caroli funere ſtirpi Simmerenſi, Neopyrgica ſucceſſit, & PHILIPPVM GVILIELMVM Electorali faſtigio admovit, Principem annis & conſilio potentem, & Generis praecipue diffuſa in Caeſaream ac Regales familias amplitudine inter fortunatiſſimos ex Procerum cenſu collocandum. Hic etiam in ampliſſimis noſtrum muneribus firmavit, ſalaria auxit, & principem in Medicorum ordine locum adſignavit, cum eſſet in graviſſimo morbo ejus ſollertia divinitus quaſi recreatus, & in Serenisſima pariter Conjuge, Gnatarumque Summis Iberiae ac Luſitaniae Regibus poſtea elocatarum fulgentisſima Synoride, quanta eſſet Viri in arte praeſtantia, experimentis fuiſſet edoctus longe felicisſimis. Parenti nihil quidquam in deamando Franco conceſſere Filii, heredes pietatis ac virtutum aemuli. Ex quibus Serenisſimus Elector JOANNES GVILIELMVS, cujus propitium Muſis & doctrinarum amantibus nomen non ſine demiſſa animi venerabundi religione heic memoramus, ex Dania laboribus & annis jam gravem ſibi cenſuit revocandum, ut priſtinis honoribus

quaſi

quaſi poſtliminio reſtitutus, quod ſupereſſet ætatis inter Palatinos ſuos exigeret. Par huic ingenio, animique ſupra communem dominantium ſortem erecti in homines eruditos propenſione LVDOVICVS ANTONIVS, Magnus Teutonicorum Equitum Magiſter, Epiſcopus Wormatienſis, Praepoſitus Elvacenſis, Eminentiſſimoque Electori Moguntino in ſubſidium datus, ut praeclare de Imperio meritum Principem nemo alius aliquando exciperet, praeterquam, qui pari fide nec minori ſapientiae laude inſtructus par eſſet arduis ſummorum & graviſſimorum negotiorum tractationibus. Hic, inquam, Procerum knglorioſiſſimus, ſalutari Georgii cura ſemel iterumque ſervatus, animum ſervavit officii memorem, & Heidelberga ejectum in tutelam recepit, nec a latere dimiſit prius, quam in Saxoniam ſecederet. Eadem fuit CAROLI PHILIPPI, Principis Celſiſſimi in tuendo noſtro conſtantia, Conjugisque incomparabilis LVDOVICAE CAROLAE RADZIVILIAE, quae nuper rebus humanis exemta inter coelitum choros refulget ſidus perenni luce ſplendentiſſimum. Nefas eſſet ſilentio praeterire Illuſtriſſimum Principem IOANNEM EVCHARIVM, Aichſtetenſis Eccleſiae Epiſcopum, veneranda canitie, ſed magis praeclara in DEVM pietate & clementia in ſubjectos cumprimis commendandum, cujus in Francum amor emicuit plane ſingularis, ut eum valetudini curandae advocaret, & honoribus muneribusque mactatum, haud quaquam libenter, ex aula dimitteret. Hiſce graviſſimis difficillimisque laboribus ac curis diſtringebatur noſter; his meritis, hac virtute gratiam ſummorum ſibi in Imperio Principum conciliaverat; his denique, ſane ampliſſimis, dignitatibus honorumque titulis ac emolumentis incedebat ornatus, cum in Palatinis terris conſideret, aut in Sueviae Franconiaeque finibus, urbe Electorali pulſus, divagaretur. Sed anguſtiores erant pro immenſa Viri virtute ac fama termini, quare in ampliores eum campos fata deducebant, tametſi per vias, ut ſolet fieri in humanis, minime omnium planas aut laetabiles. Devaſtatae jam jacebant perfida Gallorum irruptione & miſerrime

afflictae terrae Palatinae, amoeniſſimae illae & omnibus naturae parentis donis largiter ditatae; Hoſtium furore, caedibus, rapinis, incendiis omnia conſumta; expugnata munimenta, direptae urbes, oppida ſolo aequata, extremam univerſae illi parti Germaniae ruinam praeſagiis haud quaquam vanis minitabantur, & metu diſcruciabant animos mortalium. Et jam metropoli Heidelbergae certum imminere videbatur exitium, cum undique defugientium eam ſtragem incolarum agmina paſſim per vicina ad ſtationem tutius capiendam diffunderentur. Quibus turbis eliminata pariter Franci familia in urbem Francofurtenſem conceſſerat, illo interea ad latus Magni Teutonicorum Magiſtri, quem modo laudavimus, adhaerente, Herumque indulgentiſſimum per omnia fortunae ac bellorum praecipitia ſectato. Igitur cum eſſet conſtitutum caſtra ad Rhenum ſequi, & Moguntiacae obſidioni intereſſe, individuus noſter erat Principi comes, arcanorum etiam particeps ac conſiliorum. Quo pacto tum aliis perquam multis Imperii Principibus innotuit, tum praecipue Sereniſſimo Saxoniae Electori JOANNI GEORGIO III. Heroi fortiſſimo, cui jam primis adoleſcentiae annis, cum Francofurti faucium deſtillationibus & ulceribus graviter laboraret, opem ſalutarem tulerat, & ea ratione ſummum ſui deſiderium in animo Principis reliquerat, ut plus ſimplici vice eum ad ſe modis omnibus pertrahendum conſtituiſſet, literis tamen eam ob rem ſcriptis, neſcio cujus reatu interceptis, certe nunquam eo perlatis, quo juſſae fuerant abire. Ipſo igitur Electore in caſtris tum ex hemitritaeo graviter decumbente, Filioque cognomine Electoratus herede ac poſtea ſucceſſore, itemque *Heinone Flemingo* Polemarcho dyſenteria caſtrenſi miſerum in modum excruciatis, expetitus eſt prae ceteris Francus, qui labaſcentem horum valetudinem vigori priſtino reſtitueret; quae res cum plane ex voto, uti ejus omnia, ceſſiſſet, largiſſimis dignitatum & honorariorum oblationibus ſollicitatus fuit ingens Franci animus, ut in patriam reduci ſeſe pateretur, omnibus ibi, quaecunque expeteret, munerum ſplendoribus ac

rei

rei familiaris emolumentis ex voto cumulandus. Quid faceret in hoc bivio conſtitutus? Ecquid aliud, niſi quod quisque, cui ſalus ſuorum cordi eſt, & qui deliberato animo omnia rerum momenta prudenter exputat, ſibi exiſtimaret faciundum? Actum videbatur cum Palatina ditione, dulciſſima hactenus virtutis ſuae nutricula; deturbati ſedibus inquilini, Academia diſſipata; nec in eo diſcrimine pronum erat ſereniora ſperare, inter primordia belli proceſſu & contentione acerrimi. Igitur tam benignis atque gratioſis Electoris clementisſimi votis obſecundans, cum exiſtimaret Divino haec omnia nutu evenire, ut ampliorem eo pacto locum virtuti exercendae nanciſceretur, conſenſit demum in eam migrationem, ſiquidem abs Hero indulgentiſſimo LVDOVICO ANTONIO, Magno Ordinis Theotiſci Magiſtro, cui hactenus ſe ſuaque miniſteria prae ceteris addixerat, ut eum ſine ingratiis dimitteret, poſſet impetrari. Quod quidem aegre effectum, neque niſi ad tempus conceſſum Franco, ut alieno dominio ſe ſubjiceret, & hac ratione commodatus magis quam e manu dimiſſus poſſet videri. Tranſiit itaque in familiam Saxonis annuo ſeptingentorum Joachimicorum ſtipendio honoratus, munerisque pariter Profeſſorii ſpartam in Academia Vitembergenſi tum forte vacantem obivit, ut pergeret de Principum non minus valetudine, quam commodis philiatrorum, quod ſemper fecerat, bene mereri. Vix autem erat cum familia Vitembergam delatus nono atque octuageſimo labentis ſaeculi anno exſpirante, cum in aulam evocaretur a Principe ſuorum cumprimis amante, Franci longe amantisſimo, ibique per hiemem detentus, ſub aeſtatem rurſus in caſtra Imperialia ad Rhenum cum Domino concederet. Quas ibi morbis late in campo graſſantibus aerumnas, quae taedia, qua animi nullis unquam laboribus fatigati conſtantia ſuſtinuerit, facile ſecum reputabunt, qui ei fere cotidie ad ſeſquicentum aegrotantium fuiſſe ſublevandos, quod ex ejus conſtat pugillaribus, ſunt conſideraturi. Duxerat eo ſecum majorem natu ex filiis, medicinae ſacris jam initiatum, quae nunc ſumma

cum laude nominis ab eo mirum in modum illuſtrantur, ſed parum aberat, quin ambo perirent, caſtrenſis morbi vehementia, aut potius laborum tam ſtrenue actorum magnitudine. DEI tamen benigna ope, quamprimum ad Helvetiae fines eſſet deventum, uterque ſerenioris & magis defaecati aëris tractu mox convaluit. Inde domum reverſum primaria apud Lipſienſes medicinam docendi cathedra, eidemque annexus Decurionatus ejus ordinis perpetuus praeſtolabatur, quae duo munia *Godefridus Welſchius*, nominis ac ſcriptorum fama celeberrimus, per annos bene multos non ſine laude inſigni obiverat. Jamque adeo Francus Electorali mandato ſucceſſor ei datus, invitatusque humanisſimis Profeſſorum literis, vaſa colligere occoeperat; cum ecce Leucorides Muſae, non ferendum ſibi ratae, ut tam illuſtre ac decorum ſidus tam repente ad Philyreum Parnaſſum radiis ſuis colluſtrandum abſcederet, precibus agunt apud Principem, omnemque in ſanctiori conſiſtorio movent lapidem, ut ne transferretur ad vicinos, cujus abitus prorſus ipſis videretur intolerabilis. Accedebat & Magnatum in aula ſuaſus & amicorum recta ſentientium, quorum eo fere tendebant monita, ut ex Maronis conſilio, laudanda quidem eſſe rura ingentia, exiguum tamen praecipue colendum Francus intelligeret. Paret ille amicis compellationibus & pinguiori eminentiorique muneri, tenuius iſtud praefert, cui jam aſſveverat. Quam laudabilem profecto & raram animi continentiam Septemvir, ubi reſcivit, compenſandam merito exiſtimans, aedes ſatis amplas & commodas in urbe, praediaque in agro Vitembergenſi neutiquam ſpernenda, quae fiſco ceſſerant, hoſtimenti qualiscunque loco ad eum jusſit transſcribi. Nova haec gratiae plane ſingularis documenta, uti arctius ad obeunda miniſteria adſtringebant generoſos Franci ſpiritus, ita nihil quidquam cunctatus Herum denuo ad Rhenum Nicrumque contra juratos Imperii hoſtes dimicaturum comitabatur, tametſi jam tum multa in hoc naturae labaſcentis ex intemperie viſcerum multis modis corruptorum ſeſe proderent indicia. Quae paullo

poſt

poſt, ubi ad ipſam expeditionem eſſet deventum, in extrema conjiciebant Heroa fortisſimum, ut quem nec barbarorum nec illis quidquam concedentium ceterorum Germanici nominis hoſtium tela in moriendi necesſitatem conjecerant, nunc brevi temporis ſpatio febris vehementia confectus apud Tubingenſes exſpiraret, Princeps ſane clementia in cives, ſeveritate ac invicto animi robore in perduelles & hoſtes nemini ſecundus, ac longiori eam ob rationem vita longe dignisſimus. Brevius fuit ſuccedentis in Patris locum JOANNIS GEORGII IV. imperium, neque minus tamen propitium Franci virtutibus, cui facta paullo ante donaria reſcripto formavit, & cum nomine Academiae facundus orator fidem Ei publicam ſollemni juramento, quod homagium vocant, alligaſſet, concepta verbis disſertisſimis oratione, ita ſibi eam mirum in modum placuiſſe teſtatus eſt, ut typorum miniſterio expreſſam in omnes ditionum ſuarum angulos diffundi ſuis ſumptibus decerneret. Augebat pronam in eum Principis voluntatem felix & expedita curatio, cum ab equo excuſſus gravisſimas laeſiones perſentiſceret, facie contuſa ac miſerandum in modum deturpata, quae tamen mala Franci conſiliis ac efficacia praeſidiorum mox viſa miteſcere, unde Heilbronnam rurſus cum Electore concedens, in Eo a morborum inſultibus tuendo, fidelis ac ſolliciti Archiatri partes omnes cumulatisſime explevit. Neutiquam tamen praeſtare potuit, quin ex caſtris ad ſuos reverſus & variolarum maligna foeditate impetitus mox rebus humanis eximeretur, ſumma regiminis ad Fratrem delata FRIDERICVM AVGVSTVM, cui potentisſimum deinceps Poloniarum regnum faſces ſubmiſit cum diademate. Hic eadem prorſus, qua Divus Parens cum Fratre id egerant, clementia ac benignitate Franci virtutem eſt proſequutus, comitem ſibi deligens, qui ad auſpicia gubernationis capeſſenda proficiſcenti latus clauderet. In Pannoniam quoque ad Turcos ab Imperii finibus profligandos concedens, Franci officia prae ceteris ſibi commoda fore ratus expetierat; verum hic itinerum difficultate & mole

curarum nimis adhuc fatigatus, quieſcendi ſpatium flagitavit, & ſingulari Principis clementiſſimi indulgentia facile obtinuit. Jamque alii fatorum ordines inſtare videbantur, eo collineantium, ut ingentis pretii depoſitum, quod Saxoniae hactenus utendum fruendum commodaverant, nunc reddi ſibi juberent ac omnino repoſcerent, in eminentiori ſolio collocandum. Praeluſerat ſubitariae converſioni, quam noſter extremam fuit expertus, Reverendiſſimi Electoris Moguntini FRANCISCI ANSELMI deſiderium, Francum ad ſe modis omnibus pertrahere diſcupientis, cujus in medendo incomparabilis peritia ac fides in omnium ore verſabantur. Nec abnuerat noſter magnopere priſtini cumprimis Heri, cui unice ſe carum ſciebat, hortatu compulſus, (Magnum rurſus Cruciferorum Equitum Magiſtrum facile intelliget, qui haec legit) qui vices Electoris viventis gerens in ejus demortui locum ſucceſſor erat deſtinatus ſuffragiis Canonicorum. Aſt cum jam in eo eſſent res, ut in vota Principum, demiſſa voluntatis ſubjectione, Francus conſentiret, improviſa hujus mors apud Leodienſes decedentis in flore aetatis, omnia turbavit, noſtrique animum luctu & aegrimonia oppreſſum, ad capienda longe alia conſilia commovit. Sollicitaverat virum jam aliis ſuper alias literis *Joannes Rudolphus Ringelmannus*, Sereniſſimae CHRISTIANI V. Daniae Regis Majeſtati a Conſiliis Juſtitiariis & inter Archiatros plane eximius, ut in muneris ampliſſimi conſortium veniret, veteremque adeo, quae in Academia olim Jenenſi coaluerat, amicitiam locorum ac temporum ſpatiis divulſam eo pacto redintegraret. Heic durum quidem videbatur viro patriae amantiſſimo, ingraveſcente jam aetate ex ejus ſinu, quae omnibus honorum ac fortunae blandimentis hactenus foverat, in diſſitas admodum regiones ſecedere; attamen cum DEI nutu ſe vocari intelligeret, quem ſummum rerum ſuarum moderatorem ſemper eſt veneratus, cauſſasque ejus conſilii ſuſcipiendi inveniret & multas & graves, quas heic latius diducere nihil attinet, conceſſit tandem in vota amici, & eadem animi conſtantia, qua ex amoeniſſi-

mo

mo ad Rhenum tractu ad lares patrios transmiſerat ſedem fortunarum, eandem nunc ad terras alio pene ſub ſole calentes provehere nihil quidquam morabatur. Quam aegre dimiſerint ex complexu artiſſimo Aula & Academia, pronum reor hariolari, qui & viri ingenium noverit omnibus amabile, adverſum nemini, & innumera conſideraverit commoda, quibus carendum fuit amicis, eum abs ſe non ſine ſummo dolore ac violentia avelli incaſſum quiritantibus. Sed eundum fuit omnino, quo fata vocabant, & ſupremus fatorum arbiter nutu compellebat, neque longinqua viarum, nec itineris per inhoſpita protracti difficultas moras debebant injicere animo ad omnes eventus compoſito, praeſertim cum taedia moleſtae peregrinationis abunde compenſarentur ſublimi muneris novi dignitate, emolumenta ſecum ducentis ſupra, quam credi poſſit aut ſcribi, invidenda. Cum Lubecam tranſiret, elegantiſſimam ex earum cenſu, quas Hanſeaticas vocant, civitatem, & opibus ex commerciorum uſu affluentiſſimam, laute admodum atque opipare per aliquot dies cum familia exceptus eſt ab ampliſſimo urbis ſenatu, cui merita viri ac famam ingeſſerat *Nicolaus Hannekenius*, Clariſſimi nominis Medicus, inter amicos virtutis Francicae facile primarius. Atque ita tandem per Vagriam, Lalandiam, Falſtriam Sialandiamque aeſtivo itinere ſoſpes cum ſuis ad urbium Regiarum ocellum, Hafniam devenit, ibique ad ſolium Regis Auguſti humillima ſubjectione provolutus, ea benignitate ac gratia receptus eſt, ut majorem nusquam ſe repeiſſe, immo nec ſperaſſe quidem laetus ac futurorum plenus ad amicos inde reſcriberet. Neque fefellit vatem hoc felix & optabile auſpicium; ita enim Regum optimo charus, ita Reginae incomparabili gratus fuit, ut utriusque favorem ſervaret illibatum, & novis honorum cumulis oneratus, vix alibi majora ſenectutis ſuae praeſidia ac familiae firmamenta potuiſſe accidere, praeterquam in beatis his regionibus, intelligeret. Paucis ab adventu menſibus orphanotrophii ſumptibus plane Regiis exſtructi curam ut gereret, omniaque ad ſalutis publicae

incre-

incrementa dirigeret, accepit in mandatis; altero inde anno ad ſupremum Juſtitiae tribunal admotus, ut conſiliis pariter ſuis rempublicam juvaret, inter purpuratos patres conſedit, inſtituto ſane ſapientiſſimo, cum ab omni tempore ii habiti fuerint optimi regendae civitatis moderatores, qui humani corporis ejusque morborum cognitione exacta bene praeparati & in arte ſalutari exercitati, valetudinis ſervandae ac reparandae praecepta ad conſtituendam tuendamque rem publicam poſſent transferre. Interea fatalis hora, cui fruſtra ſolent obtendi probatiſſima artis praeſidia, terris ereptam Regis maximi Majeſtatem coelo, quaſi novos ſplendores conciliatura, intulerat anno ſaecularem proxime praegreſſo, ut ſollemnes jubilaeorum pompas caſus omnium maxime luctuoſus, & Regno vix tolerandus antecederet. Ei caſui ſuccumbere fuiſſet viſa omnis regio, niſi ſucceſſorem habuiſſet Regiae dignitatis, FRIDERICVM, belli ac pacis gloria eminentem, & Divo Patri in omnibus aequiparandum, quem ut ſervent diu incolumem Dii immortales, & fortunam deſtinatis parem, victoriarumque impetus largiantur, omnis populorum coetus, omnis ordo ex animo vovet atque precatur. Hic Francum in ſtatione, quam maſcule tuebatur, firmavit & Archiatrorum Comitem declaravit, opem ejus proficuam ſibi & Regiae familiae aliquoties expertus, ut hac ratione pauciſſimi forte vixerint, qui cum noſtro conferri numero & amplitudine munerum opido illuſtrium mereantur Duorum Regum egit Archiatrum, & octo utique S. R. I. Octovirorum, ut de Principibus & Magnatibus nihil heic porro dicamus, quorum calculos quis nobis expediat? Summa ſunt haec, fateor, & fruſtra ſane a perquam multis ſaepius expetita ornamenta; eadem tamen fulgore etiam novo illuſtrata ſpectantur, ſi celeberrima ſocietatum literariarum commercia cogites, quibus ille nomen dedit, hae nomini retulerunt immortalitatem. *Leopoldina* naturae rerum perquirendae dicata ſodalitas, eodem ipſi anno, quo Heidelberga cathedram detulit, inter ſuos eſſe cooptatum ſignificavit, & cum nemo unquam

unquam hoc uno minus obſervatus fuiſſet otioſus, *Argi* cognomine condecoravit, ob miram excelſi ingenii felicitatem & perſpicaciam. Poſtea etiam inter primores hujus ordinis, quos Adjunctos vocant, eſt cooptatus auctoritate celeberrimi per Germaniam & omnes terrarum partes Medici, *D. Joannis Georgii Volcameri*, qui tum erat ſocietati a praeſidiis. Inter cetera eruditorum hominum ſodalitia, quibus Italia eminet, Academia eorum, quos vernacula appellatione *Recuperati* vocant, caput praecipue effert, cujus Academiae anteſignanum cum ageret *Carolus Patinus* ex profeſſorio apud Patavinos ordine, numorum cumprimis veterum exactiori cognitione celebris, tum alios ſatis multos ex Germanis literarum uſu ſpectatioribus in eas partes pertraxit, tum praecipue Francum ea honoris dignatione ornandum ſibi cenſuit, amicum veterem ac familiarem, & quod rei eſt caput, in oratoria facultate & pangendo carmine nemini quidquam concedentem. *Regia* denique magnae Britanniae Societas praeſtantiſſimis in ſtudio naturalis ſcientiae meritis effulgens, tametſi rarius ad exteros viſa fuerit transferre ſua contubernia, Franci tamen famae ac virtutibus id dedit, ut in tabulas ſuas referret nomen ejus longe ſplendidiſſimum. Quod vivacioribus etiam mox fuit radiis colluſtratum, cum Divus Imperator LEOPOLDVS equeſtrem ei & familiae nobiliſſimae dignitatem conferret, qua dudum pollebat ex doctrinae merito & munerum maxime ſublimium, quae tamdiu cum laude ſuſtinuerat, amplitudine. Palatii etiam Lateranenſis Comitem fecit, qua dignitate ornati vices Caeſaris agunt in creandis omnium generum Doctoribus, Poetis etiam laurea decorandis, Notariis deſignandis, reſtituendis famae ſpuriis, aliisque hujusmodi negotiis Imperiali auctoritate conficiendis. Huic noſtri nobilitati, ortu, doctrina, meritis, officiorum ſplendore, gratia denique Caeſaris ſtabilitae ac firmatae, ne quidquam deeſſet, providentia numinis factum, ut eodem anno, quo doctoralis dignitas conferebatur, matrimonium accederet cum virgine generis ac virtutum fulgoribus nobiliſſima, *Maria Eu-*

phroſyna Chemnitia de Stromberg, *Chriſtiani* filia, qui Judicem apud Argentoratenſes egerat in tribunali diſceptationibus circa rerum commercia forenſibus conſtituto, nepte *Chriſtophori Chemnitii de Stromberg*, JCti, cui praeclaris apud Waldeccanos Comites, Electorem Palatinum & Vormatienſem Rempublicam muneribus defuncto, Caeſar locum ſuos inter Conſiliarios ac Senatores urbis Vindobonenſis fecerat. Pater hujus & ipſe multis ac magnis in Eccleſiam Simmerenſium, quam regendam ſuſceperat, meritis illuſtris ex fratre fuerat prognatus immortalis famae ac doctrinae Theologi, *Martini* illius *Chemnitii*, cujus nomen & ſcripta cedro digniſſima nullae unquam temporum ac fatorum injuriae obliterabunt. Huic anno ruentis ſaeculi primo extinctae, & per omne, quod reliquum ducebat, vitae ſpatium deſideratiſſimae, cum ſolitudinem nec vitae genus perferret, nec ingruentis ſenectutis incommoda permitterent, ſucceſſit in thori conſortium *Catharina Wildia*, matrona, gravitate moris, peculio, ac ſevera rei familiaris cura ſpectabilis, quae maritum cum letali morbo conflictantem ope nunquam defeſſa juvit & in tumulum condidit. Amabile vero iſtud prius & ſex ſupra triginta annos mira animorum concordia exactum conjugium, ſeptem liberorum proventu fuerat fecundum, ex quibus quatuor acerbo funere primis infantiae annis extincti, tres per DEI gratiam ſuperſunt, partamque ab utroque parentum nobilitatem, virtute nequaquam aliena colluſtratam, factorum meritorumque gloria tuentur. *Maria Eliſabetha*, decus elegantioris ſexus & Gratiarum nobile myrothecium a Viro ampliſſimo, *D. Joanne Joannida*, Regi a reditibus ex Hadelenſi provincia colligendis, virginei pudoris praeſidium paſſa eſt expugnari, cui in matrimonium ceſſit quinquennio ante patris obitum, nuptiali convivio ſollemniter ex Regis munificentia adornato. Inter filios primigenius *D. Georgius Fridericus*, medicinam antehac extra ordinem apud Vitembergenſes profiteri juſſus, nunc in Regia Hafnienſium univerſitate artis pariter ſalutaris ac ſublimioris Philoſophiae Profeſſor

feſſor ordinarius, ingenio par genitori, nec minor doctrina, elegantiſſimis jam ſcriptis beavit orbem literarium, nec deſinet porro de ſtudiis bene & praeclare mereri. Hujus etiam nuptiis Parens decem ante obitum menſibus interfuit cum lectiſſima virgine *Maria Sibylla Rodriguezia* celebratis, cujus pater *Carolus* antiqua apud Madritenſes ſtirpe oriundus, CHRISTIANO olim V. ſapientiſſimo Danorum Monarchae linguarum in Europa cultiori frequentatarum peritiam inſtillaverat, earundem poſtea in equeſtri, quae apud Soranos eminet, Academia Profeſſor conſtitutus. *Gerardus Erneſtus*, Georgii Friderici frater alacris & ad omnia exprompti ingenii felicitate patrem referens, facilitate etiam pangendi carminis pene extemporanea commendabilis, ad elegantioris doctrinae ſtudia exactiorem Juris Romani eorumque, quae eo pertinent, cumprimis hiſtoriarum omnis aevi cognitionem adjecerat, quam ob rationem judicio delectus fuit, qui Legatis Regiis ad tractationem Pinnebergicam miſſis, inde aliis in Sueciam, rurſumque in Hiſpaniam ablegatis ad ſcribendas ſecretiores literas miniſter adjungeretur. Quibus officiis dexterrime & cum inſigni nominis laude perfunctus, *Themidos Hiſpanae* arcana prodidit libro ſane lectiſſimo ac bonae frugis pleniſſimo, quo tanquam praeclaro ſpecimine, quantos in ſe doctrinae neutiquam vulgaris theſauros contineat, evidenter monſtravit, rogandus propterea a peritis rerum aeſtimatoribus, ut plura hujusmodi condere pergat induſtriae ſuae atque eruditionis reconditae monumenta. Hac filiorum ad laudem paterni nominis graſſantium virtute ecquis non beatiſſimum dicat Georgium, feſſum aetate ac laboribus Atlantem, qui Mauritaniae illo Rege longe felicior, non in unius Herculis humeros ut deponeret grave onus, neceſſe habebat, ſed duobus ſuffulciebatur iisque ex ſe prognatis, fortiſſimi ſpiritus juvenibus, qui traditum a parente illud famae aeternitatisque depoſitum alacres in ſe ſuſciperent, & invicti animi ac ingenii robore erecti perferrent, nec gravati tantae molis onere, nec defatigati. Haec una omnium planiſſima ad immor-

talitatem via, cum acciſis ob aetatem viribus, & ſenili marcore confecti in progenie quaſi rejuveneſcimus, germinantemque novo flore nominis ac meritorum gloriam ſuccreſcere videmus & ad ſeram usque poſteritatem propagari. Qua ſuavitate, tanquam nepenthe aliquo, mirum in modum delinitus noſter vix ſentiebat procedentis ſenii taedia, fractique laboribus corporis infirmitatem pene ſolus ignorabat. Sed iſti tamen nihilominus, qui obvenerant quinquagenario, languores incrementa ſumere obſervabantur, & arthriticos ſaepius dolores ſecum ducebant, quotannis fere, praeſertim ubi in Boreales oras conceſſerat, recurrentes & extremo vitae tempore relictis manibus pedibusque, quibus antea fuerant infeſti, ad humeros & brachium ſiniſtrum fatali impetu proruentes, ut pronum eſſet in debili ac enervato corpore funeſta omnia ſuſpicari. Huic malo accedebat vitalium humorum in vappam liqueſcentium intemperies, ſcorbutum vocare ſolent Balthici maris accolae, unde pedes oedemate turgentes aquam intercutem in propinquo eſſe minitabantur, reſpiratio ſuſpirio & gravi aſthmate cohibita auram vitae conſervatricem intercludebat, gravioraque indies accedebant ſymptomata, quibus nonnihil ex uſu praeſidiorum probatiſſimorum repreſſis, Reginae Sereniſſimae nutu, quae mire ſollicita erat de Archiatri ſui valetudine, ad vicina in arce Fridericiburgica tempe transferebatur, aeris ibi purioris trahendi cauſſa. Cum acceſſiſſet, nonnihil levaminis initio percipere viſus erat ſibi & aliis, ſymptomatum vehementia tantillum mitigata, ut ſpes ingens affulgeret felicius omnia caſura, nec rem plane eſſe in conclamato. Sed & heic tamen, ut ille ait, in medio Tibure Sardinia erat, cum fatorum lege omnia poſtea in pejus ruerent, & corpus denique languore & pervigilio confectum febri decretoria penitus opprimeretur. Cujus ille aſſultum forti & ad omnia praeparato pectore excipiens, poſt decendii in Fridericiburgenſi ſeceſſu moram Hafnienſes lares repetiit, gratiis prius devotiſſima mente Reginae pro tam effuſa indulgentia perſolutis, amicis, quorum inſolabilis erat in hoc diſcrimine aegritudo, aeternum

valere

valere juſſis. Domum vix relatus, qui nemini unquam in vita gravis fuerat, erga omnes mirum in modum placidus, placida morte, quaſi ſomno preſſus, occubuit poſtridie iduum Juniarum, anno quarto decimi octavi a nato Servatore ſaeculi, ſexagenarium vix egreſſus, longiori ſane vita, ſi quisquam unquam alius, longe digniſſimus. Exuviis terrae matris gremio illatis juſta funebria fecit *D. Bartholdus Botſaccus*, Theologiae Profeſſor celeberrimus & ſacri coetus, qui in D. Petri aede colligitur, antiſtes maxime venerabilis. Fuſius & curatius omnia, quae nos heic ſtrictim recenſuimus, enarrata legantur in diſertiſſimo programmate ad funeris ſollemnia ſcripto, quod ne cum aliis huiusmodi palantibus chartis intercideret, ſummus vir *D. Henricus Pippingus*, ſacrorum in aula Electorali Saxonica Praeſul Conſiſtorianus iudicio delegit ac ſacris ſcriniis illatum, in quibus ſeptuaginta Theologorum ac ſeptem alterius quidem ordinis, ſed ſacris tamen ſtudiis atque operibus illuſtrium virorum memoriae ſervantur, a ſitu & oblivione vindicavit.

Habitu corporis erat Francus robuſto ac procero, ſtatura firma & in decoram gravitatem erecta. Facies ei aperta, plena, & mixtam cum lepore humanitatem ſpirans; oris mira concinnitas genarum roſeo nitore adornata, vox acuta & ex meraciori potu, cum aetas ingraveſceret, nonnihil ſtridens, ſonora tamen & auribus perceptu non inſuavis; oculorum obtutus comitatem prae ſe ferebat & placidam manſuetudinem, qua vultus primo adſpectu ſeverioris lineamenta temperarentur; ſupercilia nec faſtum notabant, nec indignationem, ſed in ſinus leniter inflexos arcuata, quaſi gemina iride coronabant feſtiva oculorum lumina; frontis eximius decor in ſerenam ſuavitatem exporrectus conciliandis ſibi omnium animis a natura factus videbatur. Ut verbo complectar: aut in hoc, aut in nullo alio obſervares illam filiis ſuis tantopere abs Hippocrate commendatam habitus ac moris elegantiam, adeo in ejus formatione omnia viderentur conſpiraſſe ſumma concordia, ut gratioſus plane ac omnibus humanae perfectionis numeris abſolutus Me-

dicus naſceretur. Veſtitu utebatur commodo cumprimis, & qui corporis dignitatem deceret, ut nec in aulis verſantem profuſior luxus invidiae palatinorum exponeret, nec in caſtris inficerent ſordes ſtratioticae, neque quidquam eſſet in eo ineptiae paedagogicae (vulgus pedantiſmum vocat) ubi inter Academicos verſaretur. In animi dotibus recolendis, cum ex antea commemoratis facile colligantur, vela licebit contrahere. Ingenium, quod a natura nactus erat amoenum, perſpicax, ſubtile & difficillimis etiam rerum momentis pertractandis idoneum, ſtudio liberali ita perfecerat, ut nihil ei eſſet abſtruſum, nihil inacceſſum, & de omnibus, quae ad ſcientias quidquam attinent, ubi occaſio daretur, diſſereret copioſe, lucemque afferret ſine mora obſcuriſſimis diſceptationibus, ſi eo praeſente agerentur. Juvenem ad ſe ſuavitate ſua pertraxerant amoeniorum literarum ſtudia, ut ad criticen usque proceſſerit ac ſaepenumero corrupta in Graecis ac Latinis auctoribus loca ex ingenio emendaverit, quem in has delicias amorem neque pragmaticum poſtea vitae genus, neque corporis ſenio debilitati taedia potuerunt extinguere. Poeticae facultatis praecipue fuit compos, & extemporali facilitate verſiculos effudit citius, quam alii admorſis ad ſanguinem unguibus longo ſtudio conficerent. Philoſophiam, qualis hodie nitore & concinnitate ſpectabilis docetur, parcius attigit, praeterquam illam rerum naturalium formas ac mutationes proſequentem, quam accurato utique ſtudio perveſtigavit, & probe perſpecta utriusque mundi ejusque partium hiſtoria aditum ſibi paravit planum & expeditum, ad recondita atque abſtruſa artis, in qua eminuit, myſteria. His initiatus, & in cadaverum ſectionibus, plantarum & hyles iatricae cognitione, chemicisque laboribus probe exercitatus nihil habuit antiquius, niſi ut morborum naturam prius intelligeret, quam ad illos curandos proveheretur, neque cruda & immatura ſtudia propelleret ad lectulos decumbentium, ſed optimos & peritiſſimos ſectatus magiſtros, perſpectis demum atque accurate expenſis rerum agendarum momentis, ad praxin clini-

clinicam procederet. Salſe ridebat ſaepenumero inſipientiam eorum, qui ad conſultationes vocati, ubi de proximo morbi genere conſtituendo tractatio eſt, ſaltim eſſe debet, in alia omnia dilapſi de triplicis elementi particulis garriunt, de hamatis, de ſtriatis, de poris aetheri peregrino imperviis, quaſi inter occultas veterum qualitates, quas ineptiſſimo riſu exagitant, & hanc mirabilem peregrini moris ætherem quidquam differentiae intercederet; denique ſi nihil iſtaec omnia ad rem profitearis, aures tibi commentis frigidiſſimis obtundunt, & moleculas ſuas vel centies ingerunt ipſo nomine monſtroſas, cum nemo, cui ſinciput ſanum eſt, gigantulas vel procellulas ſerio dixerit. Certe qui haec luxuriantis ingenii commenta quidquam ad morbos ſanandos conferre ſomniant, hos eodem ferme veſaniae genere correptos apparet, quo illi agitarentur, qui Tullii aliquam orationem aut Maronis Aeneida in prima literarum elementa diſcerptas verius, quam reſolutas, adoleſcentibus ridicula oſtentatione exponerent, & in miro artificio ſibi ac ſagacitati ſuae plauderent, in hoc uno potiſſimas Poetae atque Oratoris partes contineri & maxime abſolvi clamitantes. Incongruum eſt omne, quod e longinquo petitur, cum ſalus hominum in diſcrimine verſatur, ſubſidium; nec remotiſſimae hujusmodi ab affectus natura ideae ad eum curandum ducunt; abducunt magis & impediunt, immo (quod Thaleti contigit nocturna deambulatione ſidera contemplanti, cum viae potius ſalebras deberet) in foveam praecipitant. Propius debent noſci valetudinis hoſtes, cum quibus cominus eſt pugnandum, ſi debellare velis & victos in triumphum ducere. Hac in re, ſi verum fateri velimus, immane quantum dicemus praeſtitiſſe felicia artis noſtrae conditorum ingenia novorum hominum arrogantiae, quorum ſciolis & frivolis plerumque vitilitigationibus eo fere noſtris temporibus res devenerat, ut vera genuinaque medicandi ratio inter amiſſa ac deperdita reputaretur. Veruntamen quae laeta eſt negotiorum ſubinde conclamatorum converſio, excitati tanquam a veterno praeclariſſimorum hujus aetatis virorum

animi

animi fortiter ſeſe opponunt futilibus ſtrophis jam ad meram barbariem proclivibus, & viam multo abhinc tempore deſertam relegunt monſtrantque diſcendi cupidis, qui calcata a Patribus veſtigia premendo per accuratas morborum ac ſymptomatum obſervationes, praeſidiaque iisdem ratione applicata recte ac feliciter in artis operibus diſcunt progredi. Non alia ratione ad illum famae & praeclare factorum, quem in arte obtinuit, apicem graſſatus eſt Francus; neque alio itinere alumnos deduxit, quorum ſane plurimi ex ejus ſchola egreſſi optato utique ſucceſſu medicinam faciunt, & in civitatibus, in Academiis, in Regum Principumque palatiis gratiſſima cum meritorum tanti praeceptoris commemoratione verſantur. Neque inter haec duntaxat pomoeria ſeſe continere poterat magnus noſtri animus; in omnem, quacunque patet, doctrinarum ambitum diffuſus; juris etiam prudentiam, quae ſororio in quamplurimis nexu arti noſtrae jungitur, ſtudio pertinaci attigerat, adeo ut amici ſui *Joannis Wolfgangi Textoris*, JCti celeberrimi ſuaſu & conſilio oblatam lauream ſupremi in jure utroque honoris indicem pene fuiſſet paſſus vertici ſuo imponi, niſi ſatius duxiſſet mereri ejusmodi ornamenta quam adipiſci. Egregiae certe acceſſiones, quibus praeclarum *Pauli Zachiae* de quaeſtionibus medico-legalibus opus locupletavit, ſatis loquuntur ad omnia ſufficientis vigorem ingenii. De ſacris ſtudiis non dubitabit, qui exegeticos in divinum codicem commentarios cogitaverit, quorum e plus quam ter mille auctoribus congeſtorum molem in plura volumina novimus excreviſſe. Scriptorum, ſaltem praecipuorum, ſeriem heic recenſeremus, a filio jam duodecimo abhinc anno peculiari ſyntagmate conſignatam, niſi ea commodius ad calcem hujus ſcriptionis ſubjecta legi poſſe, in proclivi eſſet judicare. Hac induſtriae in omni doctrinarum encyclopaedia exercitatae conſcientia, nunquam fuit inflatus Georgii animus, ut potius ſpicae in morem granorum copia turgidae caput demitteret, quod alii, in quibus nihil aut parum eſt bonae frugis, ridendo faſtu attollunt & immenſos, niſi

diis

diis diſpliceret, eruditionis ſuae fines ſoli ac ſine aemulo admirantur. Norunt omnes, quibus Francum noſſe datum fuit, quam feſtivo fuerit vir amoeniſſimus ingenio, quam referto ſalibus & lepore mirifico, ut ejus conſuetudine non niſi invitiſſime carerent, quibus ſemel facta fuiſſet ſuaviſſimarum cum eo confabulationum copia, eſſetque eam ob rem non minus gratus genio virorum Principum, quam ob medendi peritiam, qua pollebat prorſus ſingulari. Nihil enim magis decet curandae mortalium ſalutis artificem, quam haec moris ſuavitas & elegantia, qua mirum in modum mulcentur depreſſi aegrotantium animi, & dolore angoribusque miſere confecti recreantur. Solent, qui ita ſunt affecti, erga omnes eſſe benefici & obvia humanitate venientes opemque implorantes excipere. Franco nihil humanius, qui ſive conſilio eſſet opus, ſive officio, nunquam deſeruit horum indigos, & ſaepe cum diſpendio rei familiaris juvit egenos, etiam qui pudore intempeſtivo retenti mala, quibus conſumerentur, nollent exponere. Nemo ab ejus adſpectu triſtis receſſit unquam; nemo cui dicta aut facta noſtri graviter ceciderint, aut quacunque in re fuerint damnoſa; e contrario nullas eſt in vita defugiſſe viſus curarum ſollicitudines, laborumque moleſtias, non alio conſilio, niſi ut opitularetur ejus auxilia implorantibus, & quacunque opera de clinicis, de re publica, de univerſis bene liberaliterque mereretur. Virtutum chorum, quarum ſane nulla in Franco deſiderabatur, coronabat religioſa in DEVM pietas, complementum ac cynoſura ceterarum omnium, quae in mente noſtri ſedem ac domicilium invenerant. Haec una, cum ceterarum monumenta diſpereant, ſuperſtes coelo intulit ac beatarum mentium habitationibus animam Servatoris gratia ac merito a naevis, qui humanae conditioni obhaeſerant, perpurgatam. Haec & hujus vitae commodorum & aeternitatis promiſſionem habens, felicem modis omnibus reddidit ac verorum copia bonorum affluentem, animumque in adverſis aeque ac proſperis conſtanti ſerenitate gaudentem immortalitati conſecravit. Fuit autem

haec non fucata, qualis eſt apud multos, ſed ſincera prorſus & notis inſignis omnibus, quae ad diſcernenda a vero ſimulata requiruntur. Ab eo ſane tempore, quo matrimonium celebravit, ſacrum Bibliorum codicem ſeptuagies quinquies perhibetur a capite ad calcem pio ſtudio perlegiſſe, quod probe ſciret proſpera omnia DEVM ac divina amantibus, adverſa & triſtia ſpernentibus evenire, adeoque primam eſſe patrifamilias curam gerendam, ut & ipſe majores cotidie in animi ſanctimonia profectus ſentiat, & ſuis exemplo ſit, ac facem praeferat ad vitae hujus curriculum ſumma fidei ac probitatis contentione emetiendum. Neque lectione ſolum vaga & perfunctoria fuit delectatus; exegeticae iſtae, de quibus ſupra dictum, commentationes fidem faciant, quantam adhibuerit curam, ut nihil intelligentiam fugeret eorum, quae difficiliora poſſent haberi, & crucem figerent interpretibus. Hac cum eſſet mente, tametſi plures haberet Saxoniam relinquendi cauſſas, eam tamen principem fuiſſe novimus, quod, cum propius intueretur, qua paucorum hominum vafritie & technis, ceterorum vaecordia & ſimplicitate, inſulſi de ſecta pietaticultrice clamores in vulgus exirent, nihil tamen efficere poterat auctoritate ac ſalutaribus monitis, ut, quod optandum unice erat, propudioſae litis contentio in herba ſuffocaretur. Advenerat enim Vitembergam eo tempore, cum invenuſta faba, pene fabulam dixiſſem, cuderetur, nec erat obſcurum, cujus exitio ea eſſet deſtinata; unde quae turbarum ſemina infauſtum germen eſſet producturum, quo erat judicio & perſpicacia, facile praevidebat, & ut inſubidos animorum impotentium motus quovis modo compeſceret, ſummo opere ac viribus nitebatur. Cum nihil efficeret, dolebat ſerio ſaeculi infelicitatem, cujus uti primordia ridiculis de fraternitate rhodoſtaurotica commentis eſſent foedata, ita nunc termini fraudibus haut paullo magis pernicioſis a cohortis impietiſticae fratribus contaminarentur. Igitur rei motus indignitate ac moleſtiarum pertaeſus DEO, cui ſemper adhaeſerat, ſe ſuaque omnia animo prorſus tranquillo reſignabat,

bat, ejusque nutum, cum in Daniam vocaret, nihil quidquam obluctans aut refragatus ſequebatur, ea cogitatione inter alia ſe firmans, breviorem ad polos & plane expeditam eſſe viam e ſeptemtrionibus. Nos augurii veritatem ex eventu aeſtimantes, ut aeternum bene ſit animae, ſi qua fuit unquam, deſideratiſſimae pio voto ac precibus obſecramus, ejusdemque, quam luctu hactenus ac ſuſpiriis ſumus proſequuti, nunc erectis in laetiora animis veneramur immortalitatem. In cujus conſiderationem defixa mens heic ſane altius exſurgeret & barbito correpto, quod proſa occoepit, vorſa ad finem oratione terminaret elogium, niſi affinis *C. V. Rodriguezii* Muſa praeluſiſſet elegantiſſimo carmine, quo, tanquam fulgenti gemmula, haec obſignamus:

Phoebe Pater, ſeu te tua poſſidet inſula Delos,
Aut Paros Aegeis inſinuata vadis;
Sive ſacra inſpiras cortinae murmura Delphis,
Vocalemve tuo reddis ab ore Claron;
Sive legis teneras in monte bivertice frondes,
Atque Aganippeo perpluis imbre caput,
Facundaeque agili plectuntur pectine chordae,
Et ſocias animant, numina caſta, deas;
Sive ſalutiferas arceſſis ab Iſide vires,
Poculaque infeſtam frangere nata luem,
Afficiant te ſi qua tuae diſpendia gentis,
Et valeant pectus dilaceraſſe tuum,
Deliciis abſiſte tuis: involve nigranti
Faſtiditum ebur & lumina moeſta peplo.
Pulverea flavos caligine perde capillos,
Forficis aut atri dente premente ſeca.
Frange viam pullae, qua repis, ſyrmate veſtis,
Plange ſinus, tunicam deripe, tunde genas,
Buxeus ora, pio confectus pectora queſtu,
Inque meras lacrumis colliquefactus aquas.

 Qualis

Qualis cum trifidis proles, Epidaurius, armis
A Jove fulmineo percuteretur, eras.
Obriguit tandem, compoſtus & oſſa feretro
Ille tuum exceſſit Phillyridumque decus.
Nec juvat inſtantem naulo ſpoliaſſe Charontem,
Et Lacheſi longas praecipuiſſe moras.
Nec juvat in multas vitam eduxiſſe palaeſtras,
Ingenioque ipſos corripuiſſe deos.
Nec juvat Aſtraeae ſervaſſe in lancibus aequum,
Atque animi nunquam contemeraſſe nives.
Denique nulla juvant laudum religata corymbis
Nomina & in varium didita ſolis iter.
FRANCVS eheu! riguit, cineresque per omnia ſparſit
Germina Poeonio nata, vel aucta, choro,
Languefacitque gravi medicos uredine campos,
Et poterunt herbae cum moriente mori.
Jam ſibi laxatas Libitina arreptat habenas,
Invehiturque altis imperioſa rotis.
Convocat & famulos, examina pallida, morbos,
Jam volvens animo liberiore neces.
Hinc proreptat hydrops, & putres bajulat undas,
Inde ruunt clauſis tormina coeca minis.
Hinc nova febriles cudunt incendia flammae,
Inde parat croceis icterus ire genis.
Colligit hinc nebulas vertigo, caputque rotare
Inſtituit, mentis ſubruitura domos.
Inde coquit lentum ſcelotyrbe, verna trionum,
Virus, in indigenas pernicioſa ſuos
Vndique morborum nova concipit Ilias auſa,
Atque ſibi membrum quisque rebelle legit.
Quoque magis poſſint vitae convellere ſtamen,
Et trahere ultores in ſua vota deos,
Funere cum tanto Themidi ſubducere lances
Mors velit, ut recti commoriatur amor.

At

At vos mentitis petulantes viribus hoſtes,
Tuque dea aeterna nocte revincta caput,
In mera quaeſitis juratis funera cauſſis?
Creditis hos vobis reddere frena rogos?
In vanum conatus abit. Qui foſſus ab ictu
Mortis amat ſolio cominus ire Jovis,
Se totum expreſſa compegit imagine terris;
Implebit, vindex nominis, illa vices,
Non aliter Pharius ſeſe ipſe reſeminat ales,
Ac ſuperum incurrunt nomina magna plagis;
Vt conſanguineis FRANCVS ſeſe intulit aſtris
Quo teneat vultu proximiore DEVM.
In geminum heredem junctos diſtinxit honores,
Filius ut junctim reddat uterque patrem.
Juſtitiae templum conſervandumque tribunal
Alter adit; medicam porrigit alter opem.

SCRIPTORVM A GEORGIO FRANCO DE FRANKENAV OPERVM AC SCHEDIASMATVM SYLLABVS.

EDITA.

DIſputatio *de Colica*, ſub praeſidio *Jo. Alb. Sebizii*, habita *Argent.* 1665. Q.
Inauguralis *de Pleuritide. ibid.* 1666. Q.
Lexicon Plantarum uſualium. *ibid.* 1672. D.
Flora Francica. *ibid.* 1685. D.
Programma botanicum *Florae Napaeisque* ſacratum. *Heidelb.* 1677. F.
Aliud *genio naturae* ſacrum. *ibid.* 1678. F.
Floralia terrae Palatinae, ubi *de re herbaria*, ejusque *ſcriptoribus*, *hortis medicis*, *creophagia* antediluviana &c. *ibid.* 1679. Q.
Viridaria agri Heidelbergenſis, in quibus *de palingeneſia* plantarum, animalium, hominum. *ibid.* 1680. Q.
Chloris Palatina, *de inſitione* plurium arborum in unam, *ac de iconibus* plantarum. *ibid.* 1681. Q.
Antheſphoria Palatina, ex antiquitate ad *rem herbariam* adplicata. *ibid.* 1683. F.
Ambarvalia Heidelbergenſia, ubi de *fratribus arvalibus*, ſolitaurilibus, ſuovetaurilibus &c. *ibid.* 1687. Q.
Synopſis *inſtitutionum* Medicinae. *ibid.* 1672. D.
Methodus docendi *Medicinam. ibid.* - - - D.
Delineatio communis *doſium* medicamentorum. *ibid.* - - - D.
Diſſertatio Principalis *de Haemorrhoidibus. ibid.* 1672. Q.
De *Muſicae* uſu in morbis. *ibid.* 1672. D.
De *Reſtitutione in integrum*, ſeu chirurgia curtorum. *ibid.* 1672. Q.
De *umbilico*, vaſis umbilicalibus, ſecundinis. *ibid.* 1673. Q.
Inauguralis de *Abortu. ibid.* 1673. Q.
Inauguralis de *ſuffocatione hypochondriaca. ibid.* 1673. Q.
Inauguralis de *Philtris. ibid.* 1673. Q.

De

De *Saliva* & vaſis ſalivalibus. *ibid.* 1673. Q.
Inauguralis de *ſterilitate* muliebri. *ibid.* 1673. Q.
De *Alapis* earumque uſu in morbis & noxa. *ibid.* 1674. Q.
De *Lupanaribus* ex Republica proſcribendis & *ſemine* virili. *ibid.* 1674. Q.
Inauguralis de *Febre militum* diaetetica. *ibid.* 1674. Q.
Inauguralis de *Soldanella*. *ibid.* 1674. Q.
Inauguralis de *Scorbuto*. *ibid.* 1674. Q.
Inauguralis de *amputatione* artuum. *ibid.* 1675. Q.
Oratio de *Studiorum* noxa. *ibid.* 1675. Q.
Satyra Medica, de *Praeputio*, *Hymene*, *Phoenice*, *Agno vegetabili*, *Pullitie* Aegyptiorum, *Homunculo* Paracelſi aliisque in Phyſica & Medicina fabulis. *ibid.* 1673. Q.
Satyrae Medicae continuatio I. de *caſtratione* mulierum, *ſuccino* & *venae* ſectione. *ibid.* 1673. 1677. Q.
Continuatio II. de *Purgantibus* per auditum, adſpectum, guſtum, odoratum, inſomnia, contrectationem, inunctionem, chirurgiam infuſoriam &c. agentibus, it. de *Cryſtalli* natura. *ibid.* 1674. Q.
Continuatio III. de generatione ac partu *impuberum*, de fetu gravido, & *mortua* pariente. *ibid.* 1674. Q.
IV. de *Teſtium* ſubſtantia in viris ac mulieribus. *ibid.* 1674. Q.
V. de ſanguinis *menſtrui* natura & curioſis. *ibid.* 1674. Q.
VI. de defectu *partium nobiliorum*, vita ſalva. *ibid.* 1675. Q.
VII. de *Anguillis*, laxatione *oſſium pubis* in puerperis, & *methodo medendi* in compendium redigenda. *ibid.* 1675. Q.
VIII. de *vaticiniis* futurorum in aegris. *ibid.* 1675. Q.
IX. de *Linguis* peregrinis e morbo infuſis. *ibid.* 1676. Q.
X. de *auribus* humanis mobilibus. *ibid.* 1676. Q.
XI. de noxis aſſerculorum, a Gallis *Planchettes* vocatorum. *ibid.* 1676. Q.
XII. de *Superfetatione*. *ibid.* 1676. Q.
XIII. de *Terra* Lemnia. *ibid.* 1676. Q.
XIV. de triplici *Lacte* virginis, Phyſiologico, Therapeutico & Phyſico. *ibid.* 1678. Q.
XV. de *Vitro* & hyalophagis. *ibid.* 1678. Q.
XVI. de *Rachitide* & Cometis. *ibid.* 1680. Q.
XVII. quamdiu ſit *dormiendum*? *ibid.* 1681. Q.
XVIII. de *Ovis* Paſchalibus. *ibid.* 1681. Q.
XIX. de *Frenuli* ſublingualis inciſione. *ibid.* 1682. Q.
Tractatio Philologico-Medica de *Cornutis*. *ibid.* 1676. Q.

Diſpu-

Diſputatio inauguralis de *Carbunculo. ibid.* 1682. Q.
Alia de *Nakir* Arabum. *ibid.* 1684. Q.
Agoniſmata Phyſico-Medica I. de potu *aquarum* coctarum, topicis *ſtomachicis*, elective *purgantibus*, *pilularum* imparitate, *convulſionibus*, *meconio*, *catarrhis* hieme collectis. *ibid.* 1682. Q.
Agoniſmata Phyſico-Medica II. de *transplantatione*, *variolis*, *tuſſi*, pinguedinis *lucii* inunctione, ſignis e *lingua* petendis. *ibid.* 1682. Q.
Agoniſmata III. de *formulis* medicamentorum ſesquipedalibus, *pretioſis* cordialibus, *pleuritide* verna, *antimonii diaphoretici* noxa. *ibid.* 1682. Q.
IV. de *Obſtetricum* inſcitia, *ſuperſtitione*, *uroſcopiae* fraudibus, *lienis* morbo, *agyrtarum* audacia, liberorum pharmaca horrentium *contumacia*, de *collo* contra catarrhos muniendo. *ibid.* 1682. Q.
V. de *ſcabie* capitis, *Chirurgiae* praeſtantia, *ſepto cordis* pervio, *febrifugis*. *ibid.* 1682. Q.
VI. de Imprudentia in *Venaeſectione* & ad eam inſtrumentis, de *ſiti* hydropicorum immani. *ibid.* 1682. Q.
VII. de *Clyſterum* uſu multiplici, eorumque pudicis injiciendorum ratione, de diverſo *partium* ſitu. *ibid.* 1683. Q.
VIII. de *Clyſterum* numero, uſu in *dyſenteria*, & circa eosdem cautelis, de rejectione eorum per os, de *fonticulo* in hydrocephalo & catarrhis ſanandis, de numero *dejectionum* & purgante. *ibid.* 1683. Q.
IX. de *cardiaca* infantum, nugis *obſtetricum* & *ſuſceptorum*, querelis *practicorum* & *methodo* medendi. *ibid.* 1683. Q.
X. de *Phyſicae* neceſſitate, nugis circa morbos *puerperarum*, erroribus circa *nutrices* ac *ſuſceptores*, ridiculo *eryſipelatis* remedio. *ibid.* 1683. Q.
XI. de *Pareſi* & medicamentorum *ſimplicium* laudibus. *ibid.* 1683. Q.
Diſputatio privato-publica I. de *Nervis*, *nutrimento* partium, *eclipſibus* lunaribus, *fluviorum* origine & arte *culinaria*. *ibid.* 1679. F.
Diſputatio II. de *calido* innato, *concoctione* ab acido, *animalium* origine ex putredine, *aſtrorum* influxu, *plantis* ſenſitivis, *naevis*, *Muſicae* uſu in morbis. *ibid.* 1679. F.
III. de transmutatione *metallorum*, ſpiritu *panis* & a pane abhorrentibus. *ibid.* 1679. F.
IV. de *acido* in aere & alimentis, *felle* columbarum, *glandularum* diviſione, *liene* melancholiae ſede, *glandula pineali*, & *anguillarum* productione. *ibid.* 1679. F.
V. de *Uromantia* & praeſtantiae *Medicos* inter ac *JCtos* certamine. *ibid.* 1679. F.

VI. de

VI. de *aëris* ſubtilitate & noxa, *aquis* deſtillatis, *cerumine. ibid.* 1679. F.
VII. de nutrimento *aquarum* ex animalibus deſtillatarum, *morbis* ſupernaturalibus, *coena* & *prandio. ibid.* 1680. F.
Collegii diſputatorii ad Inſtitutiones medicas *Conamen* I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. *ibid.* 1686. 1687. Q.
Bona nova *Anatomica. ibid.* 1686. Q.
De morbis acutis *gravidarum. ibid.* 1684. Q.
De praecipuis *Anatomicis. ibid.* 1679. Q.
Parva Bibliotheca *Zootomica. ibid.* 1680. Q.
De *autopſia* & *iconibus* anatomicis &c. *ibid.* 1683. Q.
Programma ad exercitationes anatomicas. *ibid.* 1685. Q.
Aliud lingua vernacula conſcriptum. *ibid.* 1681. F.
Diſſertatio inauguralis de *Atrophia. ibid.* 1683. Q.
Alia de *Apoplexia. ibid.* 1676. Q.
Alia de *Medico* monſtroſo. *ibid.* 1677. Q.
Alia de *Phthiriaſi. ibid.* 1680. Q.
Alia de *Mola. ibid.* 1680. Q.
Alia de *Millepedibus. ibid.* 1679. Q.
Alia de *Mania. ibid.* 1680. Q.
Alia de *Naſo. ibid.* 1679. Q.
Alia de *Hectica. ibid.* 1679. Q.
Alia de morbo *virgineo. ibid.* 1680. Q.
Alia de *partu* difficili. *ibid.* 1680. Q.
Alia de *ambuſtis. ibid.* 1681. Q.
Alia de *halitu* humano. *ibid.* 1681. Q.
Alia de *Riſu* Sardonio. *ibid.* 1683. Q.
Alia de *Colica. ibid.* 1681. Q.
Diſſertatio de *Coryza. ibid.* 1685. Q.
Inauguralis de *empyemate* ex pleuritide. *ibid.* 1685. Q.
Alia de malo *citreo. ibid.* 1686. Q.
Alia de primaria *cauſſa* morborum. *ibid.* 1686. Q.
Alia de *Dyſuria* ad ſtranguriam vergente. *ibid.* 1686. Q.
Alia de *labiis* leporinis. *ibid.* 1686. Q.
Alia de *verrucis. ibid.* 1688. Q.
De *calumniis* in Medicos & Medicinam. *ibid.* 1686. F.
De *Medico*, ubi Phyſicus deſinit, incipiente. *ibid.* 1686. F.
De Medicina *Magnetica* Guil. *Maxvelli* liber a Georgio *Franco* primum editus. *Francof.* 1679. D.
Lapicidinae Microcoſmi praeludium. *Heidelberg.* 1685. Q.

Lapicidina Microcoſmi in *Capite. ibid.* 1688. Q.
Lapicidina Microcoſmi in *Thorace. ibid.* 1689. Q.
Paulli *Zachiae* Quaeſtiones medico-legales cum notis Caſp. *Ziegleri*, Henr. *Cocceji*, Ulric. *Huberi*, Henr. Gunth. *Thulemarii* & Georg. *Franci. Francof.* 1688. F.
Mich. *Etmulleri* Opera cum Georg. *Franci* praefatione. *ibid.* 1688. F.
Ovidii *Montalbani* Dendrologia, cum Praefatione *Ejusdem. ibid.* 1690. F.
Chriſtiani *Langii* opera cum G. *Franci* praefatione. *ibid.* 1688. Q.
De *Academiis* Europae. *Heidelberg.* 1678. F.
Programma ad Orationem de *Heidelbergenſis* Academiae ortu & progreſſu. *ibid.* 1686. F.
Invitatio ad tertium Academiae *ſaeculare* feſtum. *ibid.* 1686. F.
Comparatio *Medicinae* cum Oceano. *ibid.* 1678. F.
De origine *Feudorum* & claris eorum ſcriptoribus. *ibid.* 1678. F.
Programma ad lectionem de *Veneris* noxa. *ibid.* 1677. F.
Programma ad orationem de *ſalute Reipubl.* Medica. *Vitemb.* 1690. F.
Diſſertatio inauguralis de *Syphilide. ibid.* 1690. Q.
Alia de flumine *dyſenterico. ibid.* 1690. Q.
Alia de *Hydrope* aſcite. *ibid.* 1690. Q.
Alia de *Theriaca* coeleſti. *ibid.* 1691. Q.
Alia de *variolis. ibid.* 1692. Q.
Diſſertatio epiſtolica de *Medicis* Philologis. *ibid.* 1691. Q.
Programma *decanale* in honorem X. Medicinae Doctorum conſcriptum. *ibid.* 1691. F.
Sole oriente hilaritas publica. Ad Sereniſſimum Saxoniae Electorem JOANNEM GEORGIVM IV. regiminis auſpicia capientem *allocutio* G. *Franci* Academiae Vitemb. Rectoris Magnifici. *Dresd.* 1692. F.
Obſervationes Phyſico-medicas *Ephemeridibus* noſtris illatas heic non recenſemus, cum in Decuriarum priorum indice facili opera poſſint requiri.
Conſulto etiam, quae ab anno MDCXCII. edidit, heic praeterimus, cum de iis certi nihil habeamus compertum.

INEDITA.

Conſiliorum & *Reſponſorum* Medicorum aliquot volumina.
Faviſſae *Medicae* ac *Phyſicae* VIII. voluminibus comprehenſae.
De *vitis Medicorum* quavis aetate Illuſtrium opus magni laboris in III. volumina digeſtum.
Obſervationum Medicarum tomi II. ingens experientiae jatricae theſaurus plurium annorum, quibus praxin feliciſſimam exercuit, induſtria collectus.

Garmi-

Carminum diverſis temporibus ſcriptorum, ex quibus pauciſſima lucem viderunt, III. tomi.

Orationes varii generis ac *Programmata* tam ſuo, quam aliorum nomine propoſita, II. incluſa voluminibus.

Animadverſiones in XII. Caeſarum hiſtoriam a *Suetonio* ſcriptam, quibus ea praecipue, quae Phyſici aut Medici ſunt argumenti, attinguntur.

In *Coelium Aurelianum* notae bonae frugis pleniſſimae & cumprimis expetendae.

Epiſtolae *Ariſtaeneti* eroticae, cum MSto codice *Jo. Sambuci* collatae, & *Petri Lambecii* ineditis hactenus annotationibus illuſtratae, cui ſuas adjecit *Noſter*, fructum ſtudii juvenilis doctrina atque amoenitate praeſtantem.

Obſervationes in *Linguam* & Poeſin *Germanicam*.

Commentarii in *ſacram Scripturam* exegetici, de quibus in elogio dictum.

Epiſtolarum ad Reges, Principes, Magnates, horumque reſponſoriae ſpiſſo ſatis volumini illatae.

IV. Volumina *Epiſtolarum* ad eruditos cujusvis ordinis, in omnibus Europae, & extra eam, angulis latitantes perſcriptarum, una cum reſponſoriis. Opus elegantiſſima rerum varietate & ſelectu prae ceteris commendabile. Nomina omnium, qui commercii hujus epiſtolaris conſortes fuere, anguſtiores chartae termini non caperent. Aliqua ſaltem heic deſignari, non abs re eſt futurum, ex quibus de ceteris pronum ſit judicare. Sunt autem iſta nullo alio, quam alphabetico praeter propter ordine diſpoſita: Jo. Henr. *Agerius*, Jo. Frid. *Almacher*, Theod. Janſonius ab *Almeloveen*, Paul. *Ammanus*, Jo. Sam. *Anhorn* ab Hartwiſſ; Thom. *Bartholinus* P. Caſp. *Bartholinus* F. Jo. Caſp. *Bauhinus*, Nic. Guil. *Beckers*, L. B. a Walhorn, Jo. Ferdin. a *Behamb*, Jo. Nic. *Binningerus*, Reinoldus *Blumius*, Jo. Frid. *Boekelmanus*, Jo. *Bohnius*, Ol. *Borrichius*; Barthold. *Botſaccus*, Robert. *Boyle*, Clem. Joſ. *Brechtius*, Ol. *Bromelius*, Jac. Panc. *Bruno*, Dan. *Bſcherer*, Jo. Rad. *Burcardus*; El. Rudolf. *Camerarius*, Rud. *Camerarius* F. Jo. Georg. *Cariſius*, Frid. Ben. *Carpzovius*, Moyſes *Charas*, Urb. *Chevraeus*, Andr. *Cleyerus*, Jo. Laur. *Crollius*; Jo. *Dolaeus*, Jo. Dan. *Dorſtenius*; Al. Maurit. *Eggerdes*, Huld. ab *Eyben*, Henr. *Eyſſonius*; Jo. Matthias *Faber*, Jo. Alb. *Fabricius*, Jo. Mich. *Febrius*, Joach. *Fellerus*, Jo. *Francus*, Jo. Arn. *Fridericius*, Marc. Frid. *Friſius*, Jo. Chriſtoph. *Frommannus*; Jo. Godefr. *Geilfuſius*, Henr. *Glaſerus*, Jo. Georg. *Graevius*, Chriſtian. *Gryphius*; Jo. Jac. *Harderus*, Jo. Henr. *Heideggerus*, Mich.

Heilandus, Godefr. *Hennike*, Magnus *Heſenthalerus*, Urban. *Hiarne*, Maur. *Hofmannus* P, Jo. Maur. *Hofmannus* F. Jo. Dan. *Horſtius*, Pet. *Hotton*, Volrad. *Huxholtius*; Jo. Ferd. *Illmer* a Wartenberg, Jo. *Jonſtonus*, Jo. Helfr. *Jüngken*; Mart. *Kergerus*, Athan. *Kircherus*, Eman. *Koenigius*, Jo. *Kuefferus*, Joach. *Kuhnius*; Chriſtian. Jo. *Langius*, Joſ. *Lanzonus*, Eccard. *Leichnerus*, Franc. *Leo* ab Erlsfeld, Mich. Frid. *Lochnerus*; Jo. *Mabilio*, Ant. *Magliabechius*, Marc. *Mappus*, Er. *Mauritius*, Otho *Menckenius*, Fel. Chriſtoph. *Menzerus*, Balth. Chriſtoph. *Metzgerus*, Jo. Sebaſt. *Mitternacht*, Jo. *Moeglingus*, Henr. a *Moinichen*, Dan. Guil. *Mollerus*; Dan. *Nebelius*, Laur. *Normannus*; Henr. *Oldenburgius*; Jo. *Palatius*, Guido *Patinus*, P. Car. *Patinus*, F. Matthaeus *Paulli*, Jo. Guil. *Paulli*, Georg. Chriſtoph. *Petri* ab Hartenfels, Jo. Cunr. *Pegerus*, Jo. Chriſtoph. *Pfeilius*, Georg. Pet. *Piererus*, Caſp. *Poſner*, Jo. *Prettenus*; Car. *Raygerus*, Jul. *Reicheltus*, Chriſt. Ern. a *Reichenbach*, Sal. *Reiſelius*, Jac. *Rhenferdius*, Vit. *Riedlinus*, Jo. Lud. *Ringelmanus*, Aug. Quir. *Rivinus*, Guern. *Rolfincius*; Jo. Rod. *Salzmanus*, Alb. Gunth. *Saxo*, Seb. *Schefferus*, Jo. Val. *Scheidius*, Luc. *Schroeckius*, P. Luc. *Schroeckius* F. Henr. *Screta* a Zavorziz, Melchior *Sebizius* P. Jo. Alb. *Sebizius* F. Jo. Frid. L. B. a *Seilern*, Jo. Georg. *Sommerus*, Phil. Jac. *Spenerus*, Otho *Sperlingius*, Theoph. *Spizelius*, Joach. *Stollius*, Laur. *Strauſſius*, Jo. Wolfg. *Textor*, Mich. Bern. *Valentini*, El. *Veielius*, Joſ. du *Vernay*, Juſt. *Veſti*, Reinh. *Vitriarius*, Jo. Georg. *Volcamerus* P. Jo. Georg. *Volcamerus* F. Georg. Henr. *Urſinus*; Jo. Jac. *Waldſchmidius*, Georg. Wolfg. *Wedelius*; Godefr. *Welſchius*, Jo. Jac. *Wepferus*, Th. *Williſius*, Jo. *Winderus*, Jo. Lud. *Witzelius*, Jac. *Wolffius*, Joh. Conr. *Wolfenius*; Theod. *Zuingerus*.

LAVS

LAVS POSTHVMA
DOMINI JOANNIS BENEDICTI GRüNDELII,
Com. Palat. Cæſ. Incl. Styriæ Statuum Phyſici, & Marpurgi Practici, Acad. Cur.

dicta à

JOANNE BAPTISTA DE WENCKH,
Com. Pal. Cæſar. Inclytorum Statuum Styriæ Medico & Phyſico Græcenſi.

CElebraſtis memoriam aliquot abhinc annis Clariſſimi Doctoris Lebenwaldii, quem & Styria mea, & Academia noſtra magno dolore amiſit. Id præcipue mearum partium fuiſſet; cum non ſolum in Leopoldino Curioſorum naturæ Collegio, verum etiam in eadem Provincia, ego & talis tantusque vir civitate donaremur. Quapropter mihi nemo veſtrum vitio dabit, Collegæ gratioſiſſimi, ſi ad laudandum ex noſtra Academia A. 1705. defunctum apud nos hic virum alterum veſtris exemplis provocer. Nam ibi præcipue vigor & flos ſcientiarum aſſurgit, ubi litterarum cultores ad commendandam virtutis gloriam ſine faſtu, & oſtentatione optimis tantum ſtudiis excitantur. Itaque cum in hac Provincia Styriæ Doctorem Grundelium extulerimus, præter cauſas, quas ſupra attuli, & Academiae mos laudatiſſimus, & Collegæ mortui indefeſſus labor, ſcientia, merita, moresque Chriſtiani me adigunt, ut ejus vitam brevi ſermone ſumam celebrare, eo quidem majore dolore hoc mihi accidit, quo hujus jactura gravior eſt, quia pauci admodum de Curioſorum naturæ Collegio his in terris verſamur. Eſt præterea etiam dulce virtutis meminiſſe, quid, quod maxime hoc Facultatis medicæ intereſt: nam quamvis legi divinæ, ut omnes moriamur, ſuccumbat, audet tamen morti bellum in-

picere & naturam a celeritate pereundi tutiorem præſtare Egit hoc noſter Grundelius, atque ita egit, ut multum ſane de laudibus ejus detraherem, niſi pro viribus meis vitam & geſta illuſtrarem.

Patria illi Sileſia fuit. Poſſum ego hic, ut in laudibus Theodoſii Imperatoris Pacatus Orator memorat Hiſpaniam non unum dediſſe Cæſarem: Ita dicere Sileſiam eſſe nobiliſſimam & facundam matrem, ex qua in noſtram Academiam plures aggregati fuerunt præſtantiſſimi Doctores. At conſulto hos prætereo, ne auribus gravior oratio eveniat, præſtitit hoc ante Wilhelmus Huldericus Waldſchmidt, dum Joannis Danielis Majoris inferias eleganti Sermone agitabat. Qua de cauſa, quia potius viri celebres patriam ſuam ornare videntur, quam ab eadem ſplendorem trahere, ad alia transgredior. Inprimis omnes magna voluptate afficiemini, ſi dixero, quemadmodum ad Rheni oras Cæſareano exercitui Medicus gnavus, & conſtans, & magno labore, & non modica laude, & omnium amore triennio adfuerit: afficiemini magna voluptate credo, ibi enim ſedes Collegii noſtri, ibi fons, & origo: magnum eſt patriam ab hoſte defendere, & merito victoribus gratias referre oportet, ſine quibus nunquam a furore Gallico decus noſtri ſtudii, & otium litterarum, in quo minime otioſi ſumus, incolumitatem haberet. Egerunt milites tot periculoſis bellis, ut jugum Francicum, & gravem nimis futurumque jam Dominum a cervicibus Germanorum depellant: laboravit Grundelius, ut ſani illi & vegeti ſervarentur, idque profecto idem, quod milites egerunt: quippe incolumis exercitus & adverſum morbos optime munitus pars magna victoriæ eſt, quo facile cognoſcetis omnes illius in militia ſudores, omnesque curas in commodum Academiæ noſtræ redundaſſe. Sed quo Imperatore hoc accidit? O dulcis ſane, & longe digniſſima magni Leopoldi recordatio! Cujus Majeſtate tuti, cujus nomine & auſpiciis ſemper fulgebimus. Illius miles erat, illius victoriæ, ad illum pertinuit: quidquid uspiam Grundelius indefeſſa cura præſtabat, hæc extra otium, quia in bello. Deſideratis adverto cognoſcere; quomodo minime otioſus in id, quod ſymbolum noſtrum exigit, operam ſuam & laborem contulerit? dicam hoc infra, ſi prius abſolvero, quemadmodum in provinciam Styriæ adſcitus fuerit. Marpurgum civitas vetus ad Dravi fluvium; Germanis Sclavisque habitatur, frequens circum nobiliras, grata, & amœna regio, & cætera, quæ in uſum faciunt, abunde proveniunt: hic munus curandorum infirmorum decreverant optimates noſtri & quingentos florenos in ſingulos annos contulerant. Quid civium amor? quid nobilitatis æſtimatio? quid omnium affectus? prædicant etiamnum beneficia Medicæ artis, toties, interque tot periculoſos morbos, in vicinam terram diffuſa & propè cum lachrimis defuncti recordantur. Honora Medicum propter neceſſi-

neceſſitatem, ajunt Divini libri: adeò cœleſti teſtimonio & lege ſuperna dignitas noſtra confirmatur. Et meritò hoc expertus fuit Gründelius: quoties calidarum febrium ardorem, quæ magnopere hic loci graſſantur, extinxit, quoties febrem intermittentem? quoties tabem internam? quoties abſceſſus? quoties deſtillationes periculoſas? quoties ſanguinis rejectionem? quoties ſexcenta humani corporis mala removit, & enervavit. Conſiderantem me hæc, atque identidem perpendentem, magna ſubit admiratio, quomodo infirma plerumque valetudine aliorum ſanitati tam feliciter adjumento fuerit. Et vero, ſi quis unquam, tum profectò ego teſtis ſum, Gründelium noſtrum maximo ardore, conatuque in ſtudia incubuiſſe: voluit nimirum tam celebratæ Academiæ ſe membrum, & verè membrum probare. Hæc dum loquor, Viri clariſſimi! in laudem veſtram liceat parumper excurrere, & quamquam ego hujus particeps reddi videar, nemo mihi oggerat laudabilius quemque ſua facta ſilentio præterire, quam verbis comere. Sed valet etiamnum apud prudentes Cornelii Taciti de Romani Imperii ſeculo fortunato vetus doctrina: ac plerique ſuam ipſi vitam narrare fiduciam potius morum, quam arrogantiam arbitrati ſunt. Quare dicam liberius immortalem in Germania Academiam noſtram famam obtinere. Quæ in illa virorum celeberrimorum frequentia? quantus labor, & induſtria? nihil jam nationibus aliis derogem, nihil Italis, nihil Gallis, nihil Britannis, Belgisque nihil. Quoties enim nomina veſtra volvo, atque revolvo: video me hercules tot tantosque libros à Collegis jam editos, prodeuntque tot obſervationes admirandæ, naturæ occulta miracula, morborum nova vis panditur, & nova remedia præparantur. Vtinam jam Plinius & alii viverent, qui ex omni Græcorum, Latinorumque Authorum turba innumera propè congeſſerant: cernerent profectò, ſe multa ignoraſſe, multa in vanum jactaſſe, & quos ut barbaros æſtimarunt Romani, hodie apud eosdem & Apollinem, & omnes ſcientiarum Deos, Deasque reſidere. Agitis inſuper hoc viri illuſtres, ut tantopere haud amplius opus ſit. Cives noſtros ad Medicinæ artem addiſcendam alienas terras petere: veniant potius alii, & quid Germania poſſit, videant ac experiantur. Ut vero iterum ad noſtrum Grundelium redeam, illuſtravit Academiam variis & elegantibus opuſculis, atque obſervationibus, quæ, ut in more poſitum eſt, a vobis in lucem edebantur. Acidulæ ſunt & aquæ in hac patria, illæ ſumentibus, hæ lavantibus ſaluberrimæ, magnoque omnium uſu & fama expetuntur, de his acutos libros vulgavit, multaque, quæ nemo obſervaſſe etiamnum viſus eſt, & ingenioſe, & ſolide elucubravit. Hæc ſummatim dixiſſe de viro admodum erudito mihique chariſſimo ſufficit: quamquam libenter plura dicerem, ſi perinde, ut aliis ita mihi cognita forent.

Habet

Habet ille jam otium apud ſuperos immortale, quemadmodum ſperamus, & longe jucundiſſimum: poſteaquam inter has mundi viciſſitudines minime otioſus, velut leges noſtræ exigunt, magna commendatione vitam traduxit. Quid supereſt? niſi ut conditis ſub terram oſſibus elogium addam: legite D. D. Collegæ & boni conſulite.

Hic jacet, per quem multi non jacent,
Dominus Benedictus Joannes Grïindelius,
Phyſicus:
Id eſt rerum naturalium explorator,
Nec magis has ſcire poterat, niſi ipſa viſcera terræ,
penetraret.
Noverit has jam anima, & in Deo videbit.
Medicus mirus:
Mortem & Martem aggreſſus;
Ne Mars Auſtriacus ægrotaret, caſtra acceſſit;
Vt plures hoſtium morerentur.
Academicus curioſus:
Maxima illi cura fuit bene mori.
Ne quidquam clamamus,
Medice cura te ipſum.
Paucæ tamen Medicinæ utiles erunt,
Mercurius dulcis, ſeu dulcis memoria:
Habebis hanc apud poſteros ob virtutes.
Lapis medicamentoſus Crollii
Contra ulcera & putredinem:
Dum vel ipſe lapis ſepulchralis
Ab injuria temporum putreſceret,
Nomen in Academia non peribit.
Tria habes otia:
Unum à laboribus in terra, alterum corpus ſub terra,
Tertium anima in Cœlo.
Quieſce:
Donec tuba ſpargens ſonum.
Coget omnes ante thronum.

INDEX

INDEX
Rerum & Obſervationum, in Centuria I. & II. contentarum.

A.

*A*Bdomen introrſum tractum pag. 432.
Abortus venæſectione impeditus pag. 192. App.
Abſceſſus abdominis gravis curatus 202.
inguinalis ſingularis 214.
Aciculæ deglutitæ cum urina excretio 111.
Acidulæ Würtembergicæ 358.
Acmellæ uſus. 285. App.
Acus crinalis tartaro obducta è veſica extracta 183.
Alcali Vitriolatum 403.
Allantoides tunicæ conſtitutio. 433
Allium calculi præſervatorium 126.
Alvi diuturna obſtructio in Variolis indemnis 299.
fluxus periodicus. 134.
Amygdala amara quibusdam animalibus nociva 194. App.
Anneurisma arteriæ magnæ. 188.
Agina ex retentione muci narium. 134.
Anguillæ ovarium. 153. App.
Anima rationalis quo tempore humano corpori infundatur. 130. App.
Antimonii ſulphur auratum eſt antivenereum. 46.
calces p. 415.
Antipathiæ exempla. 191. App.
Apoplexiæ epidemicæ. 4. App.
Aqua paludoſa rubicunda 193. & 209. App.
Arſenici venenum. 60.
Arteriæ aortæ adſcendentis rami quatuor 433
Arteriarum umbilicalium anatome, ibid.
Arthritis anomala 341.
epidemica. 12. App.
Arthritidis genuina ac certa curatio 151.
Aſthma a ſcirrho pulmonum 220.
Aſthmaticorũ ſalus a veſicatoriis 333.
Aſtrologiæ judiciariæ vanitas 251.
Auri fulminantis virtus 276.
maturatio ſolis calore 380.
Crocus ſubtilis 401.
Aurum in ventriculis Anatum. 382.
Auricula monſtroſa. 248.

B.

B*Arometri* moderna augmenta 373.
Bezoardici lapidis uſus 63. App.
Bilis in veſicula fellis lapideſcens. 128

*

Boum

Boum pinguefactio 52.
Bullarum in Chalybis ſolutione emergentium conſideratio 141.
Butyri acredo 58.

C.

C*Aapebæ* plantæ deſcriptio & uſus Medicus App. 254. ſeqq.
Cachexia à corruptione viſcerum. 217
Calculi biliarii 128. 317.
incerta diagnoſis 200. App.
Calculus ſub lingua. 197. App.
maxillæ. 136.
veſicæ ſingularis 130.
uteri fungiformis 187.
Calculoſi anatome 102.
Cancer faciei letalis à Variolis 249.
Canſtadienſes aquæ medicatæ. 358.
Cardialgia letalis. 185. App.
Carunculæ in urethra. 143. 200.
Caſu ab alto oppreſſorum anatome, 287.
Caſus letalis. 287.
Cataractæ cauſa & natura 426.
Catarrhi epidemici. 14. App.
Catarrhus ſuffocativus ſternutatorio curatus. 322.
Cephalalgia ex lactatione 117.
ex verrucis duræ meningis 139.
Ceruſſæ internus uſus noxius 300.
Chalybis uſus. 141.
Chimicorum medicamentorum ſpirituoſorum noxa. 123.
Cinnabaris triplicis convenientia 397.
Clavi ſpecies inſolita 419.
Cœcitatis metaſtaſis in Epilepſiam, 264.
Cœcitas ſubitanea 148.
Colica ab Abſceſſibus meſenterii 63.
Conchiformia Arenæ granula, 376.
Convulſivus rarus affectus 225.
Cucumerum melonipara ſemina 213.
Culicum generatio & remedia. 220. App.
Cupreorum vaſorum noxa. 54. 58.
Cygni in ovo conſervatio. 132.

D.

D*Ecoctum* antipodagricum. 253.
Delirium ſymptomaticum melancholicum. 39.
Dentes molares ἐπιγινομένοι. 222.
Dentium quædam ſingularia. 200. App.
Dentitio in ſene. 197. App.
Diarrhœa quædam ſingularia. 205. App.
Digeſtionis vis admiranda in quodam bajulo. 387.
Digiti ſex in una manu 91. App.
Divini in morbis exempla. 231.
Dolor humeri ſingularis in puerpera, 149.
Dyſenteria epidemica. 3. &c. App.
Dyſenterica anatome. 366.
Dyſuria rara. 396.

E.

E*Clipſes* ſolares morbos cauſant. 156. & 9. App.
Epilepſia à crure incipiens, curata. 150.
curata. 158.
matrimonio ſanata. 80.
periodica lunaris. 137.
ptyalismo ſanata. 272.
rara. 245.
epidemica. 7. App.
in cæcitatem deſinens. 264.
Equiſeti infidus uſus in Calculo. 127.

Eryſipelas epidemicum. 13. App.

F.

FEbrilis caloris per Thermometrum exploratio. 372.
Febris cum gravibus ſymptomatibus letalis. 160.
continuæ incerta per Abſceſſum ſolutio. 325.
icterico-chronica. 32.
quintana. 196. App.
tertiana per ſympathiam curata. 242.
vomitu ex nauſea curata. 103.
Febres intermittentes malignæ. 330.
Fluor albus in puellis. 193. & 202. App.
Fœtus ploratus in utero. 121.
Fonticulorum applicatio non omni tempore tuta. 313.
Fractura Spinæ dorſi admiranda. 1.
Franciana memoria. 323. App.
Frigoris effectus ſalutaris. 281.
Frigus ingens Anni 1709. p. 15. 41. 74. 78. &c. App.
Fulmine ictorum cura. 87.
Fulminis effectus rarus. 389.
Fungi fabrica. 120.
microcoſmici. 196. App.

G.

GAllici morbi remedium ſulphur auratum antimonii. 46.
Gemellorum partus rarus. 369.
Gemurſa Plinii quid ſit. 420.
Glandulæ duræ meningis 139. App.
ex mammis excretæ. 103.
Gonorrhœæ rara allevatio. 318.
Gravida hydropica ſine noxa multum purgata. 112.
pro mortua habita parturiens. 381.
Gravidarum noxa ab aere. 48. App.
Gravitatis & cohæſionis cauſa. 239. App.
Grundeliana memoria. App.
Gutta roſacea errhini uſu curata. 289.
ſerena adfecti anatome. 138.

H.

HÆmoptyſis in gravida. 235.
Hæmorrhagiæ ex dente evulſo remedium. 45.
remedia. 195. App.
Hæmorrhagia magice curata: 84.
uterina in gravidis. 303.
epidemica. 4. App.
Hæmorrhoidum remedium. 265.
Hepar magnæ molis. 194. App.
Hepaticæ maculæ. 181.
Hermaphroditi hiſtoria. 205.
Hermaphroditicus hædus. 235.
Hippomanis deſcriptio. 193. App.
Hydrocephalus 24. annorum. 90.
cum abſceſſu ſpinæ dorſi. 258.
ex inunctione capitis arſenicali. 323.
Hydrops aſcites curatus. 159.
pectoris. 12.
ſanatus. 386.
per ſomnum periodicum curatus. 147.
tympanites. 387.
Hypercatharſis ex aſpectu potiunculæ laxantis. 263.

Hypochondriacus dolor. 229.
Hypochrondiaci morbi epidemici. 47. App.

I.

ICterus infantis lactentis ex vehementi ira Matris. 176.
Iliaca paſſio aurea. 318.
ſingulariter curata. 191. App.
Impotentia ad Venerem. 329.
Imprægnationis certum ſignum. 114.
Inflatio abdominis à convulſione. 179.
Injecta per faſcinationem. 197. App.
Inteſtina a vermibus perforata. 365.
Inteſtini coli portio abſciſſa non letalis. 43.
cœci inflammatio & abſceſſus. 432.
Inteſtinali tunicæ ſimiles pelliculæ excretæ. 177.
Inteſtinorum tenuium inflammatio. 431.
Ipecoanha in dyſenteria uſus. 104.
Iſchiadici dolores epidemici. 14. App.
Iſchuria ex abſceſſibus meſenterii. 63.
à muſculo veſicæ detruſore morboſo. 334.
duodecim dierum curata. 268
Iſchuriæ cauſa rara. 396

K.

KAli Tranſylvanicum. 266.

L.

LAc in mammis virilibus. 194. App.
Lactis examen. 57.
Lacrymarum vitrearum examen. 50.
Lapis fulminaris. 89.
Lenticulæ paluſtris ſemen, 166. App.
Lentium ſpecies. 180. App.
Lianes plantarum Americanarum ſcandentium genus. App. 257.
Lienis ruptura. 222.
ſcirrhus. 205. App.
Linum catharcticum Anglorum ejusque uſus. App. 285.
Lithomarga Rothomagenſis. 5.
Lolii ex tritico generatio. 171. App.
Lues Gallica cum puſtulis extuberantibus. 291.
Lumbrici veſicæ. 363.
Lumbi piſcis anatome. 126. App.
Lunæ influxus in corpora morboſa. 57. App.

M.

MAmmarum ingens ac ſubita inflatio. 136.
Mania curata. 134. 157.
ex Plica abſciſſa. 102.
Martialium ſelectus. 407.
Menſtruus fluxus per labia. 120.
præmaturus. 191. App.
in vetula. 239.
per vomitum. 110
inſueto tempore. 110.
Mercurii dulcis præparatio. 413.
in fiſtula Torricelliana adſcenſus & deſcenſus cauſa. 92. App.
Meſenterii mira convulſio. 432
Mictus ſanguinis copioſus innocuus. 192. App.
Molæ ſingulares. 77.
Monorchis anorchin generans, 418.
Morbilli epidemici. 14. App.
Mors ſubita ex percuſſione regionis ventriculi. 430

Mortua credita parturiens & reviviſcens. 381.
Mortui manus ſtrumam curans 199. App.

N.

NAevus limaciformis. 314.
Napelli antidotum Petroleum. 28.
Niſi radicis uſus. 227.
ſapor γλυκύπικρος. App. 273.

O.

OCuli procidentia. 425.
Odontalgia epidemica. 3. App.
Ophidii piſcis deſcriptio. 128. App.
Opii effectus diverſi. 65.
Os palati ſponte ruptum, & cum ſonitu effractum. 271.
Oſſium ſtrepitus. 196. App.
Ovorum gallinaceorum partus magicus 85.
Ovum in Ovo. 198. App.

P.

PAnis abſtinentia. 191. App.
Paralyſis linguæ, faucium & œſophagi. 306.
mira. 431.
Parreira bravæ radicis examen. App. 252. ſqq.
Partus ſine partu. 312.
Pedra quadratæ vires. App. 282.
Penis monſtroſa magnitudo. 337.
Peſtis Roſenbergenſis &c, hiſtoria. 292. & 106. App.
Petroleum Napelli antidotum. 28.
Philtri propinati noxa. 239.
Phthiſicis motus noxius. 208. App.
Pica virilis 425.
Pilorum omnium in quodam abſentia. 431.
Pleuritis per univerſalem corporis tumorem ſanata. 146.
epidemica. 2. App.
Plica abſciſſæ damnum. 102.
Podagra contagioſa. 192. App.
Porrigo univerſalis ex veſicæ urinariæ defectu. 155.
Ptyaliſmus ſalutaris in Epilepſia. 272
Puerperæ varia Symptomata. 171.
Pulmones infantis per horas octodecim extra uterum viventis in aqua ſubmerſi. 247.
Pulſus naturaliter intermittens. 324.
arteriæ magnæ in abdomine obſervatus. 432.
Purgatio difficilis. 229.
Purgantis medicamenti diverſa operatio. 209.

R.

RAchitis in Germania. 23. App.
Rachitici pueri anatome. 385.
Raucedo venæſectione curata. 330.
Raucedinis remedium 46.
Renum fermentum. 352.
Renes magni. 86. 345.
Rheumatiſmus cum Convulſionibus & carie oſſium. 173.
epidemicus. 3. App.
Ros melleus erucas producens. 240.
Roris corroſivitas. 206.

S.

SAlaciſſimæ mulieris anatome. 344.
Salivatio ſpontanea epidemica 273.
in Varioloſis. 277.
Salivationis ratio formalis. 278.
Sarcoceles ingentis hiſtoria. 252.
Satyrorum exiſtentia. 83.

Scorbutica affectio epidemica ſingularis. 324.
Scorbuticæ anatome. 366.
maculæ. 181. 208.
Scorbuticus pruritus. 144.
Secundinarum à motu locali expulſio. 122.
Setacei uſus. 140.
Siliginis grana nigricantia. 51. App.
ſpica ex pectoris abſceſſu prodiens. 218. App.
Singultus diuturnus. 192. App.
Sonus in pariete dubius. 261.
Spiritus vini accenſi vis diſploſiva inſignis. 48.
Stercorum virtus medica. 198. App.
Struma feliciter ſuppurata. 67.
Succini olei largior doſis noxia. 124.
Succinum fluidum Valachiæ. 267.
foſſile. 195. App.
Sudor Sanguineus ſingularis. 71.
ſuppreſſus letalis. 135.
Surdo-mutorum cura. 233. App.

T.

Talpa vomitu rejecta. 219. App.
Terra ſigillata Brachmanum. 384.
Teſticulus humanus oſſeus. 93.
Theriacæ largior doſis noxia. 125.
Thermometri operoſa fabrica. 370.
Tincturæ Alcalinæ. 409.
Tremores convulſivi ex abſceſſu calcanei. 250.
Tritici in Lolium transmutatio 171. App.
vires. 56.
Tumor vulvæ reſectus. 145.
Tuſſis epidemica. 14. App.

V.

Variolæ in recens nata. 109.
epidemicæ. 40. & 59. App.
Variolarum quædam ſingularia. 218. App.
Venæ portæ oſcula hiant in Inteſtina. 366.
à Venere nimia urinæ difficultas & teneſmus 66.
Ventriculi in Thee helluonibus conſtitutio. 3.
percuſſio letalis. 386.
Verminoſus abdominis tumor. 108.
Veſicæ urinariæ defectus. 155.
Veſicatoriorum uſus in Aſthmate. 333.
ſingularis obſervatio. 319.
Veſiculæ ex abſceſſu inguinali. 214.
Veſpæ punctura. 135. & 204. App.
Viola Lunaria monſtroſa. 95.
Vitrioli Martis a Venere depuratio. 408.
Ulcus mammarum ex phthiſi. 118.
Ungues recurvi monſtroſi. 97.
Volvulus a lumbricis.

Vomi-

Vomitus bullæ liquore repletæ. 133.
cruentus innoxius. 194. App.
erucarum. 239.
ſtercoreo-chyloſus periodicus. 279.
Vomitoriorum uſus in Dyſenteria. 107.
Urachi conſtitutio. 433.
Urina verminoſa. 201. App.
Urinæ examen per ponderationem, 98
incontinentiæ remedium. 200. App.
retentæ curatio. 316.
Uteri abſentia. 246.
procidentia totalis. 421.
Uterus lapidibus refertus. 148.
Uterinus rarus affectus. 308.
Uvarum racemorum in capreolos converſio. 172. App.
Uvæ barbatæ. 174. App.
Vulnus cordis ſingulare. 68.
hepatis letale. 69.

W.

Wurfbainiana memoria. 306. App.

X.

Xiphiæ anatome. 110. App.

Errata in Obſervationibus.

PAg. 3 lin. 9 leg. interſtincta. pag. 8. lin. 22. eandem. pag. 9. lin. 4. adaptat. p. 60. l. 24. graviſſimorum. p. 69. l. 26 ad alvum. p. 92 l. 18 obſtructam. p. 125. l. ult. tantillum. p. 127. l. 16. baccis. ib. l. 31. recidivum. p. 155 l. 11. GRASSII. p. 171. l. 29. Ariſtolochiæ. ib l. 30. ſemin. ib. fœnigræc. p. 181. l. 13 diatheſi. ib. l. 31. collo. p. 182 l. antepen revulſionem. p. 192. l. 4. capitata. p. 194 l. 18. trachææ. p. 197 l. 18 arterioſi p. 202. l. 31. d. 9. p. 209 l. 12. expetantur. ib. penult. definiunt: ib. ult & ſeqq. Cent. I & II. p. 214 ult. cui à. p. 216. l. 14 infundi. ib. l. 21. Syringa. p. 225 l 14. irritatione. p. 240. l. 10. catarticum. p. 241. l. 14 inſectorum. ib l. 19 teneris. p. 252. l 2 determinatum. p. 255 l. 12. obturat. p. 256. l. 2 del. , ib. l. 30. leg. ac ſic ſatis p. 258 l. 26. appreſſioni ib. l. 29. impoſiti & contorti. p. 263. l. 27. Spec. diatart. p. 268. l. 3. inſectis. p. 269. l. 23. maceris. p. 270. l. 22 expreſſo. p. 271. l. 28. carioſum. p. 294. l. 6. muniti. p. 295 l 29. pro puncto ponatur comma. p. 298. l. 23. artis. ib. antepen. nos. p. 302. l. 9. March. p. 320. l. 4 vix. p. 326 l. 5. continuam. p. 333. l 27. vim morbi. p. 349 l. 3. ſeroſiorem. p. 352. l. 16 ſanguinem. p. 353. l. 16 glandularum. ib. l. 27 glandulas p. 355 l. 5. quoad. p. 559. l. 24 marginem p. 361. l. 27. tam. p. 365 l. 24. Colon. p. 367. l. 11. meſaraicis. p. 391. l. 5. ſurſum. p. 411. l. 28 ſaturatiorem. p. 419. l. 10. Groenvelt. p. 421. l. 4. Harduinianam. p. 423 l. 31. Sem. lin. p. 431. 27. tam.

In Appendice.

Pag. 2 lin. 16. leg. maritatis. p. 6. l. 10. temperatiore. p. 10. l. 11, horæorum. p. 12. l. 24. à. ib. l. 27. exodium. p. 15. l. 11 tracheæ p. 17. l. 31. multum profuit. p. 40 l 17. graſſatæ. p. 60 l. 12. alias. p. 79. l 11. quam p. 83. l 13. ſuppetias. ib. l. 14. miſeranda. p. 88. l. 12. abdito. p. 98. l. 5. & elaſticitatem. p. 124 l. 20 id. p. 161. l. 18 captis. p. 185. l. ult. fruſtra. p. 189. l. 14. menſæ. p. 195. 7. corripi. p. 200. l 25. dolores. p. 201. l. 7. pubis. p. 208. l 14. decurri. ib. l. 19. validus. ib. l. pen. Stuttgardiæ. p. 210. l. antepen. notabilis. p. 211 l. 23. decantatis. l. pen. præcipitati. p. 214. l. 22. decantationes p. 218. l. 22 ſcalpendo. p. 219. l. 11. ne. p. 228. l. 20. viſo tam. p. 304. l. ult. Coſmas. p. 314. l. 24. laudibus. ib. l. 27. obviam. p. 319. l. 9. deeſſet.